A

1302

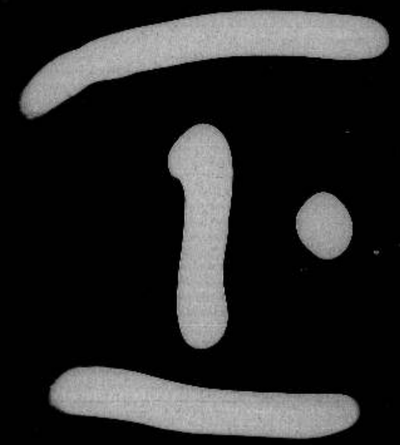

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARVM HVNGARICAE
MDCCCXXVI

1963

FOTO
N.R.

1

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR
AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1874

KÉZIRATOK

FOLYTATÁS

Nagyságos főnökei úr!

A M. T. Akadémia II Osztálya mai napon tar-
tott ülésében előterjesztetvén Mailáth
Kovács Sándor l. t. kérelme, hogy
dicséretre érdemesített pálya munkája
minélőbb vagyis alá adassék; az osztály elha-
tározta, hogy a nevezett pályamunka
közrebocsátása minélőbb eszközöltessék, és
mind a nyomtatási költség, mind az
írói tiszteletdíj az Akadémia f. évi
költségvetésének általános könyvkiadási
rovatából federessék.

Méltóztassék, a mennyiben Nagyságod
szükségesnek látja, ezen határozatot
az Igazgató Tanácsnak bejelenteni.
Egyébként mély tisztelettel vagyok

Nagyságodnak

Budapesten, 1874 okt. 13

alázatos szolgája

Dr Fraknói Vilmos
osztálytitkár

Ök. 1874 nr. 64.

928.

BUDAPEST FŐVÁROS
FŐPOLGÁRMESTERE.

423 874.
főpolgm.

Mélyen tisztelt Elnökség!

Az osztrák-magyar északi sarkexpedíciónak vezér férfiai, gróf Wilczek János ő nagyméltósága kíséretében, folyó október hó 17-én azon szombaton, a közönséges nappali vonattal délután 5½ órakor fognak Bécsből Budapestre érkezni, és az osztrák államvasút pálya-udvarában a fővárosi hatóság részéről ünnepélyesen fogadtatni.

Van szerencsém erről a mélyen tisztelt Elnökséget azzal értesíteni, hogy a mennyiben ez alkalommal magát jelen képviseltetni kívánná, a mondott helyen és időben kiküldöttségileg megjelenni szíveskedjék, megjegyezvén egyúttal hogy a belépti jegyek a magyar tudományos Academia küldöttsége számára Vámbéry Ármin úrnál és akadémiai dísznapkor legnapo-máu

f.

ról is adattak. –

Fogadja a mélyen tisztelt Elnökség kiváló tiszteletem nyilvánításával. –

Budapesten, 1874. évi október hó 14-én

[illegible]
főpolgármester.

929
1874

L'Académie Hongroise des Sciences a chargé le porteur de la présente lettre Monsieur André György avocat et fonctionnaire au ministère des travaux publics de faire un voyage en Europe afin de perfectionner ses connaissances sur l'économie politique.

Nous prions donc les directeurs et les membres de tous les instituts ainsi que toutes les personnes privées dont il demanderait l'appui de vouloir bien lui donner les indications nécessaires et de lui rendre tous les services dont un jeune homme, dévoué aux études sérieuses, peut être considéré digne.

Le secrétaire général

Le Vice-Président

25 931
1874

Fő titkárhoz.

A Magyar Tudományos Akadémia jelen ülések döntvényét, György Endre hites ügyvéd és miniszteri tanácsos urat, kiküldött hazabeli tagjának, nemzetünk egy európai utazására, nemzetgazdasági tanulmányai tökéletesbítésére megbízta.

Felérnek tehát mindazon körülmények, melyek intézetünk előjárói és tagjai, midőn magukat megbízzák, kötelességüket képezik, tisztelt tudományos osztályunk előtt tudományos utazási igazolványt megadni, fölkérjük kérvényünket megadni, s intézetünk mindazon szívességet tanúsítani, mit egy tudományos, igyekvő fiatal tanár tudományos, igyekvő fiatal ember megérdemel.

Budapest, 1874 octobr 20.

főtitkár

a M. T. Akadémia
második titkára.

937.
1874.

Kr

Hivatkozás

Tekintetes Akad. Ügyész Úr!

Igaz Dániel, bazesi nyugalmazott tábornok, Vlis Katalin elleni 200 forint követelés, tárgyában a közbenjárásával a Tekintetes Akadémiának benyújtott kérvényére, mely szerint a Bajtay Ferenc akadémiai segédtitkár által a Tekintetes Akadémia nevében Igaz Dánielnek tett nyilatkozat értelmében a Tekintetes Akadémia a fentebb említett összeget Igaz Dánielnek kifizette, ezennel tisztelettel értesítem a Tekintetes Akadémiát, hogy a követelés behajthatósága végett Vlis Katalin ellen magánúton eljárást indítottam, amiről a Tekintetes Akadémiát azzal értesítem

951

et 1874

Ét. ob. 24. 1874

953

499.

Kérjük e lapot aláírva vételi elismervényül a Magyar Tudományos Akadémiának visszaküldeni.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestättigung des Empfanges an die „Magyar Tudományos Akadémia“ zurückzusenden.

A könyvek jegyzéke

melyek csomagban szám alatt

pesti könyvkereskedő által küldettek.

A

I. A Magyar Tudományos Akadémia részéről.

Verzeichniss der Bücher

welche in Packet mit Zahl durch

Ferdinand Eggenberger

Buchhändler in Pest abgesendet wurden.

An die Gesellschaft für gesammte Naturwissensch.

Bern

(Schweiz)

I. Von Seite der „Magyar Tudományos Akadémia.“

Almanach. 1842.

„Értesítő“. 1841. 10-12. sz. 1842. 1-8. sz.

Mathem. Ért. II. 8-11. sz. III. 1. sz.

Természettud. Ért. II. 9-15. sz. III. 1. 2. 3. sz.

Évkönyv. XIII. 3. sz.

Den Empfang bescheint

J. K. Kaul

Bibliothekar der schweiz.

naturf. Gesellschaft.

127

Kér. okt. 24. 1874.

954

139.

Kérjük e lapot aláírva vételi elismervényül a Magyar Tudományos Akadémiának visszaküldeni.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestättigung des Empfanges an die „Magyar Tudományos Akadémia“ zurückzusenden.

A könyvek jegyzéke

melyek ____ csomagban ____ szám alatt

pesti könyvkereskedő által küldettek.

A ____

I. A Magyar Tudományos Akadémia részéről.

Verzeichniss der Bücher

welche in ____ Packet mit ____ Zahl durch

Ferdinand Eggenberger

Buchhändler in Pest abgesendet wurden.

An die Gesellschaft f. d. ges. Naturwissensch. Bern.

I. Von Seite der „Magyar Tudományos Akadémia.“

Almanach. 1873.
„Értesítő“. VI. 9-17. VII. 1-7. sz.
Mathem. értek. II. 2. sz.
„ „ „ Közlem. VI. Köt.
Cotkönyv. XIII. 4. drb.
Természettud. értek. III. 4-14. IV. 1-2. sz.
Magyarország hártyagombái.

Den Empfang obiger Schriften bescheint

Bern. d. 18. Dec. 1874.

L. Rütimeyer

Bibliothek d. allgem. schweiz. naturf. Gesellschaft.

Tekintetes Titkár
s akadémiai dag Ür!

Folyó hó 14-éi kelt becses ira-
iból azt érdemmel meg, hogy
munkái jegyzékét közelebbről
~~Pótlás~~ ~~folytán~~ ~~folytán~~ ~~folytán

960

1874.

Érk. 1874 okt. 24.

962.

Királyi magyar Természettudományi Társulat.

Budapest, 1874, okt. 24-én.

Szerencsém van a Királyi magyar Természettudományi Társulat részéről átküldeni a

„Természettudományi Közlöny" 18 évi folyamát,

mely a — füzeteket foglalja magában.

Továbbá:

1) Stahlberger E. Az árapály a Tiszai öbölben.

2) Krenner V. A Dobsinai jégbarlang czímü mü.

Ide csatolom egyszersmind társulatunk köszönetét a számára megküldött következő nyomtatványokért:

A küldeményeket kérjük vagy közvetlenül a társulat czíme alatt, vagy Kilián Frigyes egyet. könyvkereskedése útján Budapesten.

Somogyi Károly
Könyvtárnok

50 szám.

A magyar tudományos Akadémiának
Budapesten.

12

Királyi magyar Természettudományi Társulat.
Königl. ungarische Naturwissenschaftliche Gesellschaft.

Budapest,

Die Königl. ungarische Naturwissenschaftliche Gesellschaft beehrt sich hiermit ihre Verhandlungen:

„Természettudományi Közlöny", Jahrgang 18

Die Hefte — enthaltend;

ferner:

zu übersenden und zugleich für ihr zugekommene

den verbindlichsten Dank auszusprechen.

Fernere Zusendungen bitten wir durch F. Kilián's Universitäts-Buchhandlung in Budapest.

An

100. Az érsekújvári ev. ref. főgymnasium igazgatóságától

Tekintetes Akademia!

Kiváló tisztelettel, s őszinte bizalommal járulunk a tekintetes Akademia elé, kérvén: méltóztassék jelen folyamodványunkat becses figyelmére méltatni, s kegyeskedjék benn unket körlelmünk teljesítésével megbízni dolgában.

Benső örömmel olvastuk a m. tud akademiai Almanach mult évi folyamából, miszerint a tekintetes Akademia a tudomány és müveltség minnél szélesebb körben való elterjesztése céljából a hazai tanintézetek közül igen sokat, Értesítője, s értekezéseivel megajándékozni szeretkedik. Midőn az alolirt főgymnázium igazgatósága a gondjaira bizott ifjuság szellemi tökélyesbülését minden módon eszközleni édes kötelességének ismeri: teljes tisztelettel kérjük a tekintetes Akademiát: méltóztassék tanintézetünket is általános kegyadományában részesíteni olykép en, hogy az eddig megjelent és nélkülözhető Értesítőt, a nyelvészet, bölcsészet, történet, mennyiség-, és természettan köréből vágó Értekezéseket megküldetni, s e kegyet velünk jövőben is gyakorolni szeretkedjék.

Midőn kérésünk megnyertása után vagyunk a

kath. főgymnáziumi tanári kar nevében a

Tekintetes Akademiának

Sárkeszihelyről. 1874 május 3.

tisztelő szolgái

Gestachényi,
igazgató

Mészáros Armand dk.
tanár, s jegyző

Veszem 1874 okt. 24.

963.

A tekintetes m. tud.

Akadémiához

intézett folyamodványa

a székesfehérvári kath. fő

gimnázium igazgatóságá-

nak.

971
241 Ak.

mely az akademiai Értesitőt,
a nyelvészet, történet, bölcsészet,
nemzetiségi, és természettan kö-
rébe vágó Értekezéseket teljes
tiszteletttel kéri.

241. Vételenyre fölvétetik a könyv-
tári állandó kikölcsönzés végett,
lezik át.
Budapesten a M. T. Akadémia
1874 okt. 26-án ülése-
ből

Hanyvásy
Főtitkár.

187. k.

968

XVII.

Empfangschein

über die Orientalische Handschrift N. F.
N° 78 der k. k. Hofbibliothek, welche ich
im Namen der Ungrischen Akademie
der Wiss. auf die Dauer von zwei Mo-
naten pflichtig übernommen habe.

Budapest, den 27. Okt. 1874.

Károly Szilády

968

Z. 1758
Z. 1803.

Löblicher Bezirksrath!

Dem in der gefertigten Zuschrift vom 7. l. M. Z. 686. mitgetheilten Wunsche des Stadtrichters Prof. A. Tandler entsprechend beehre ich mich in der Anlage die einfache Grundzeichnung N. 1. N. 2. zu überreichen, nach welcher die Herstellung des gewünschten Gebäudes zu geschehen hätte.

Wien am 20. Oktober 1874.

Der Vorstand des k.k. Hofbaurathes.

Dr Birk

Zu der löbl. Bezirksvorsteher der Leopoldstadt
Herrn Hofrath
in

Post.

Erl. 1874 ad. 27.

968.

Kr.

(Kivül: An das Curatorium
Präsidium der k. k. Hof-
bibliothek. Wien)

Empfangschein

über die Orientalische Hand-
schrift A. F. Nr. 78 der k. k.
Hofbibliothek, welche ich im
Namen der Ungarischen Akademie
der Wiss. auf die Dauer von
zwei Monaten richtig über-
kommen habe.

Budapest, den 27. Okt. 1874.

968
1874.

A Magyar Földhitel részére, l. cz. pénzügyminiszteri Igaz-
gatóságának

Budapesten.

Jakabffy Jenő úr, ide vonja
nék. Jakabffy Gergely elhúnyta
kapcsán, végrendelete értelmében
az Akadémiának hagyományozott
1000 = ezer o. é. forintos váltó-
mai napon beszedni, ide mellé-
van azon összeget átvenni és
M. T. Akadémia pénztárába
Ugyancsak Jakabffy Jenő úr
saját nyilatkozatát értesíteni
hogy, vagy a mig a tőke
beérkezik, az évi kamatokat
ajánlaná fel az Akadémia tőke-
gére, s az erről szóló illetmény
egyúttal be is fizetnék
azt is tudatni
Fitzelberg

Budapesten 1874 dec. 31.

Sárai

978
1874.

L.

Az Eggenberger-féle könyvnyomdai czég
~~utóbbi~~ tulajdonosai Hoffmann
& Molnár urakhoz, titketénél
Budapesten.

2 d. cz.

Az Akadémia, az általa kiadott könyvek
elárusítása és szétküldözése iránt
évek óta gyakran megujuló panaszokat
megszüntetendő elhatározta, hogy kiad-
ványai árusítása és szétküldözése, ü-
gyei, saját kebelében, folyó évi
deczember ~~hó~~ 1-én könyvüzletét
nyit, megbízva a saját kiadásában
megjelent könyvek összes expedí-
tiójával; ennélfogva a megbízási
díjnak ~~jelenleg~~ jelenleg 20 százalék,
a mely a könyvárusoknak
megszünik.

Ő ámbár a mihai Eggenberger-
Sándorral még 1862-ben kötött szer-
za még nem ujitatott, csak gyakorlati
lag tovább folytatott megegyezés a-
lapján nézve annak határidő
nincs tekintve ~~nincs~~ határozva mond-
könyvüzletei szakáról ~~tól~~ igazolva volta-
nyilvánosságot, ~~hogy~~ hogy a mihai kiadási
árnéli ~~hogy~~ czéget, legkésőbb folyó
hó végével, az Akadémia meg-
bízásából lerő példányokat
évi deczember 31-éig az Akadémia
bizottjának tétetni, mellett szolgálatára
számadását benyújtani, valamint a vi-
déki könyvárusoknál kinlevő példá-
nyokról pedig 1875 április hó folytán
számadását bejelentse be, egyszersmind
az ennek folytán pontosítva ~~pontosítva~~
~~nincs~~ üzleti eredményt nyugtával
készpénzül fizetve be az Akadémia pénztárába.

Fizetéssel
Budapest 1874 okt. 31.

Vigényelve

a M. T. Akadémia
másodtitkára.

L 12

979
1874

Vezem 1874 oct. 30.

981.

Budapest 1874 Octob. 30k

X

Mélyen tisztelt Tö-titkár úr!

Miután értésemre jött, hogy a „vese visszereiről" szóló értekezésemhez tartozó tábla már ki van állitva, kérem az eredeti rajz visszaküldését, kérem továbbá szives elrendelését annak, hogy nékem a szövegnek utolsó Correcturája áttekintés végett megküldessék.

Megkülönböztetett tisztelettel

Lenhossek József
r. tag.

Nálam nincs, gondolom N. Szabó úszál van

Elküldtem a bér rajzos Lenhossék úrnak. Tal.

Das unterzeichnete Comite für die österr. ungarische Nord-
pol-Expedition fühlt sich verpflichtet für die warme und teil-
namsvolle Begegnung, deren sich unsere Nordpolfahrer während
ihrer jüngsten Anwesenheit in Buda-Pest seitens der hohen
königlichen Akademie der Wissenschaften zu erfreuen hatten,
seinen ergebensten Dank auszusprechen.

Wien den 27. Oktober 1874

Das Comite für die österr. ungarische Nordpolexpedition

Ff Lichy Edmund

G Weilprecht

Dr. F. v. Hochstetter

M. a. Becker

Ludwig Lorenz

Brn Herbert Tuscher

An das Praesidium der königlichen Akademie der Wissenschaften in
Buda-Pest

Ex. 1874 nov. 2.

983.

Az ásatási sarki expeditio kiadásainak fedezése az expeditio tagjainak Bécsben, Pesten az Akadémia részéről is szíves fogadtatások.

Ö. 266
874

Quarto

Jakab Eleb.

Czím

Midőn Akadémiai Oklevelés, az Alapszabályok 20. dik S-a értel-
mében, megküldeni szeremetem
van,

Maradok tiszteletel

Bpest 1874 nov. 3-án

Czimnek

alázatos

987/874.

Hivatalos kivonat – az 1ftos bélyeggel ellátott eredetiről.

Alulirt éji elmével és egészségi tudattal irásba foglalom etc. etc.: 4.) Általános örökösöm köteleztetik e követ. kező jótékony hagyományokat halálom után két év alatt kamat nélkül kifizetni u.: m.: a.) A magyaror. dos társaságnak 1000 ft az az egy ezer forintot. etc. etc. Pest Desten 1871 évi Augustus hó 21én (L.S.) Jakabffy Gergely s.k.

Jelen hiv. kivonat hiteléül:

[illegible]

PEST

990

9

52434/874.

Nélai Falkabffy Gergely végrendelete kihirdetése tárgyában.

V.

Ezen jegyzőkönyv tanusága szerint, szabályszerüen kihirdetett és nélai Falkabffy Gergely által aláirott végrendelet eredetben a levéltárba tétetni, kivonati másolatban a hagyományosokkal kivánatra pedig az örökösökkel közöltetni rendeltetik.

Egyszersmind tekintve, hogy a hagyatéknál gyámhatósági felügyeletet igénylő személyek érdekelve nincsenek, a hagyatéki eljárás beszüntettetik.

Végre a végrendelet II. példányának átküldése iránt a pesti kiadói kir. törvényszék az alanti átirattal megkeresendő rendeltetik.

Kiről a m. kir. közp. Díj és illetékkezelési hivatal, Budapest fővárosi tanácsa, mint a hagyományos pesti özvegyek jogi képviselője, – a m. kir. közalapitványi jogügyek igazgatósága mint a hagyományos pesti valloll intézetének jogi képviselője, – a m. tudós társaság elnökségéje mint a hagyományos tudós társaság jogi képviselője volna által, – Váraldy Károly ügyvéd mint hagyományos, végre Váraldy Béla ügyvéd mint Falkabffy István végrendeleti örökös képviseloje oly utasitással hogy a hagyományos csekély részek nevét és lakását 15 napalatt jelentse be, – felől, zetileg értesittetik.

Budapesten 874 Október hó 27-én

A pesti kir. törvényszék

Kiadta

Hlavaty
jegyző.

A m. tudós társaság elnökségénél 1291/3 Akadémia

Vétetett 1874 nov. 4-én.

990.

I. Reinprecht József akadémiai gondnok
úrnak

Budapesten.

A M. T. Akadémia házára a néhai Fischer
József örököseivel évenkénti alkalmával a következő ívjai
vizsgálat alkalmával szükségesnek, a melyek a szerződés összehasonlításában a bérlő által eszközlendők:

1. A főlépcsőház kijavítása.
2. Az emeleken az összes ajtók és ablakok kimosdatása.
3. A lépcsőház terrazzo-talajának kijavítása,
4. A pincze-lépcső befalazása
5. A mangoló konyha előtti téglaburkolat kijavítása.
6. A falakban lehető kijavítása.

Akadémiai gondnok is megjegyzi, hogy e kijavításokat az illető örökösöknél sürgesse, s arról minden ízben tegyen az elvégzésről jelentést.

Minthogy továbbá a kaszárnyaházban a bérlő egyrészből új fából, melyek megvál-
egy nyugvó helyet kijavítatlan állapotban hagyott, az Akadémia elnöksége felhívásom: gondnok úr is a
tája iránt az Akadémia elnöksége felhívásom: gondnok úr is a
fejtsenek, hogy ezen nyugvó helyek kijavítása iránt, mennyire
szükséges, beszerzése alapján tegyen jelentést az iránt, mennyire
lenne megszükséges az említett nyugvó hely.

Végre megjegyzi gondnok úr a házmesterek, hogy a fürj-
lárban a mészárszék kilépő kijavítását a fürj lárik által,
a kik ezen kilépőre elmaradt, eltávolítsa.

Budapest, 1874 nov. 4.

a M. T. Akadémia másodelnöke.

011

574

SECRÉTARIAT

DE L'ACADÉMIE ROYALE

DES

SCIENCES, DES LETTRES ET DES BEAUX-ARTS

de Belgique.

(Place du Musée, 1, Bruxelles.)

Bruxelles, le 5 nov. 1874.

Monsieur le Secrétaire

L'Académie royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique a décidé qu'une souscription serait ouverte parmi ses Membres, en vue d'élever à Bruxelles un monument à la mémoire de M. Ad. Quetelet. Elle a décidé, en outre, que la liste de souscription serait communiquée aux institutions et aux savants avec lesquels son illustre Secrétaire perpétuel s'était trouvé en relation.

En conformité de cette décision, j'ai l'honneur, Monsieur le Secrétaire de vous faire parvenir la liste ci-jointe, en vous priant de vouloir bien lui donner toute la publicité dont vous pouvez disposer.

Veuillez agréer, je vous prie, Monsieur le Secrétaire, l'expression de mes sentiments les plus distingués.

Le Secrétaire perpétuel de l'Académie,

Quetelet

Monsieur le Secrétaire
de l'Académie des Sciences,
Pesth.

Érk. 1874 nov. 9.

999

1 mell.
5

A belga kir. akadémia küldi alázattal
évi közlöny a Queteletnek Brüsszelben
állandó czéljára.

Ö. 265
74

54

SOUSCRIPTION

OUVERTE

Par l'Académie royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique,

pour ériger, à Bruxelles, un Monument

A ADOLPHE QUETELET,

SON ANCIEN SECRÉTAIRE PERPÉTUEL,

Directeur de l'Observatoire royal et Président de la Commission centrale de Statistique du Royaume, etc.

NOMS DES SOUSCRIPTEURS.	DOMICILE.	SOMMES SOUSCRITES.	Observations.

3707 szám.
I. M. E.

Nagyméltóságu Elnök Úr!

A magyar büntetőtörvénykönyv tervezete, van szerencsém egy példányban az academiai könyvtár részére Nagyméltóságodnak f. alá záróval leiratával megküldeni.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapesten 1874. november 4.

L. Schuda titkár

Nagyméltóságu gróf Lónyay Elemérnek
magyar tudományos academiai Elnök urnak
Budapesten

1000
1877

SOCIÉTÉ HOLLANDAISE
DES
Sciences
À HARLEM

Harlem, le 30 Août 1874.

Monsieur!

La Société Hollandaise des Sciences à Harlem
se fait un devoir de vous faire parvenir un exemplaire des

Natuurkundige Verhandelingen 3me Serie T. II. 1. 2. 3.
Archives Néerlandaises T. IX. 1. 2. 3.
Programme pour l'année 1874.

que elle vient de publier.

J'ai l'honneur de réclamer de votre complaisance un avis de réception
et je vous prie d'agréer l'expression de ma considération la plus
distinguée.

Notre Société désire entrer en relations
d'échange avec Votre Académie. Illustre

Le Secrétaire Perpétuel
D. Van Baumhauer

à Monsieur le Secrétaire de l'Académie des Sciences de Bavière
à Berlin

Ék. nov 11 1874

1002.

Orsz. Lev.
Cserviczenyi kér.

1092
272 Ak.

272
1874 Kiadatik véleményre a
Királyvári kir. járásbíróságnak.
Budapesten, a M. T. Akadémia
1874 Nov. 30-i ülésében
ülésében

Kiadva

Arany László
főtitkár.

179 c.

Mélyentiszelt Nagyságos Uram!

Nem terhelném becses idejét levelemmel, ha ezen körülmé-
nyeim nem kényszerítenének. – Bocsáson meg azért, kérem, s kegyes
kedjék soraimat figyelmére méltatni.

Ezelőtt másfél évvel egy munka irásához fogtam, mely által
nemzetünknek egy hasznos szolgálatot kívántam és vélem tehetni.
Noha kezdettől fogva kellőképp éreztem a magam elé tűzött feladat
terhességét, egy mégis volt – Isten után – reménygem, a munkát
pár év alatt, kitartó szorgalom mellett – végre hajthatni; mely-
béli reménygemre legfőképen azon technikai módszer jogosított,
melyet munkámhoz – többrendbéli gáncsoskodó kritikát után –
végre kitalálnom sikerült. Az utóbbi időben hazánkra sulyo-
sodott közgazdasági állapotok azonban, – fájdalom, még az
én, felettébb szerény életigényeimre is, oly károsan hatottak ki;
miszerint az önfentartás keserves küzdelmei mármár leszori-
tottak érintett munkám továbbfolytatásától, . . . miután szá-
mos családdal – összes fentartási alapom: egy kis szőlőbirtok
itten, de amely az idén a munkabért sem fizette ki sora, és ami
kevés borom lett is, azt mostanában itt, a nagy pénzetlenség
miatt – még elveszteget ni sem képes az ember, hogy napjait ton-
gethesse, s nyoszolyáját az adóexekutor elől menthesse. – — —

Időnap előtt tehát, azon végső remedíumhoz kelle folya-
modnom, miszerint Nagyságodat terhelnem, tisztelteljes kérjem,

hogy Kegyeskednék engemet jóakaró tanácsával, és az irigy érdemé-
hez képesti pártfogása által ösztönözni arra: hogy nevalán a
Nagytekintetü m. t. akadémia vagy vennié meg tőlem elkezdett
müvemet és systema-találmányomat; vagy pedig nyujtana
nékem előleg képen némi segélyt, hogy munkámat folytathas-
sam tovább addig, mig e mostani inséges idők jobbra
fordulnak.

A munka maga:

„A magyar nyelv teljes rím-szótára" az „akadémia szótára"
alapján. (Gyök- és származék rímek, amik csak létéznek a
nyelvben.)

A cél, mely e munkára ösztönzött, a következő feltevések kön
alapszik:

1. A jelen kor mindenre a világon: gépet kiván. Ha van
gép: kényelmezi magát annak felhasználásával; amire gép
nincs: az, mint unalmas, könnyen mellőztetik. A mostani
s ezentuli anyagias ifjuság, egy ily gép segélye mellett tovább
és szélesebb körben fog valamit megtartani magában a
Költőiségből, = a szív melegéből, = a nemzetiségből.

2. A vadpoéták brillirozása továbbra jobbadán lehe-
tetlenné tétetik.

3. A magyar philologia becses anyagot nyer.

4. A Könyv, természetének fogva — mindkét nembeli ifju-
ságnál legalább is olyméretü kelendőségre számithat, mint
pl. a „Müvelt társalgó" etc.

Ha kívántatik, kész vagyok, művemet, melyből az A—K betük készen vannak, — Pestre feljönni, habár nem tagadhatom, hogy most még e kis utazás költségei is pozicióm nálam . . .

Ismételve szivbéli kérésemet, — magamat Nagyságod jóvoltába ajánlom, s szives válaszát remélve s kérve vagyok

Nagyságod

alázatos szolgája
Rájnoltz Károly

Eger, 1874
novemb. 10.

(Cím: Bika-utca, Friedmann ház.)

Veszem 1874 nov. 12.

1004.

Idvényesi Schuszterből átadtatik az I. osztályhoz, hogy két vele mögöttel a nyomtatási dázsy ülési re bemutatni intézkedjék.

Budapesten 1874 nov. 12

Arányossy
Tivadar.

47
1874. Ltk. nr. 10.

SD
1874

Tisztelt Főtitkár Úr!

Van szerencsém az Irói osztály f. évi nov 21én tartott ülésének határozatából a következőket felterjeszteni tenni.

Az ülésben tárgyaltatott Répolty Károly urnak az osztályhoz állott levele, a ki egy készülőben levő munkáját ajánlja fel az akadémiának megvétel végett vagy legalább segélyt kér folytatására és befejezésére. A munka czíme az: A magyar nyelv teljes rímszótára, az akadémia szótára alapján (Igék és határozók a mik léteznek a nyelvben).

Minthogy az akadémia csak kész munkákat szokott elfogadni bírálat és esetleg kiadás végett, minthogy továbbá egy ily rímszótár nem tudományos munka, az osztályülésünk az ajánlatot visszautasítását javasolja.

Budapest. nov. 29én 1874.

Igaz. tisztelettel
osztálytitkár

Detroit 1874 Nov. 30

Ann. 263

1874.

509.

Kérjük e lapot aláírva vételi elismervényül a Magyar Tudományos Akadémiának visszaküldeni.

Nous prions de renvoyer cette feuille signée pour servir de reçu à l'Académie hongroise.

A könyvek jegyzéke

melyek csomagban szám alatt

pesti könyvkereskedő által küldettek.

A

Liste des livres.

envoyés dans paquet sous le No par

Ferdin. Eggenberger

libraire à Pest

à la Société de Physique.

Genève.

I. A Magyar Tudományos Akadémia részéről.

I. De la part de l'Académie hongroise.

× Almanach. 1873.

× Értesítő. II. 9-ik. VIII. 1-ső sz.

× Mathem. értek. II. 2. sz.

× " " közlem. II. köt.

× Természettud. értek. III. 4-14. IV. 1. 2. sz.

× Magyarország hártyagombái.

~~[redacted]~~ III.

× Értekezés. IIII. 4. drb.

Él. no 16. 1874.

1013.

II. Mások részéről. | II. De la part d'autres instituts ou des particuliers.

Alulírt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben elöszámlált könyveket kezemhez vettem.

Je reconnais avoir reçu les livres énumérés dans la liste précédente

Genève 21 Juin 1874

C. Abaigneau

Secrétaire de la Société de physique et d'Histoire naturelle de Genève

Nyomatott az „Athenaeum" nyomdájában, Pesten, 1870.

1875. évi sz.

Le Rancière le-Nouy altengernagynak
mint a francziai földtanjári társulat elnökének,
a jövő 1875. évi nemzetközi geographiai
congressusra vonatkozó két nyilt levelét az
illetőknek leendő szives közlés végett van
szerencsém a tud. akademiának f. é. okt.
hó 24-én 1471. sz. a. kelt közlönyem fo-
lyóban f. évi 2-ik számában megjelenni.
Budapesten 1874 évi november hó 19-én

Treftort

A Nemzeti tud. akadémiának

Ep. Visitat. nov. 20.

1016.

Ord. 262
1874.

CONGRÈS INTERNATIONAL
des
SCIENCES GÉOGRAPHIQUES

COMMISSARIAT GÉNÉRAL
Boulevard Latour-Maubourg, 10

N° 210

Paris, le 18 Septembre 1874

Monsieur le Président,

J'ai l'honneur de vous adresser ci-joint les documents relatifs au Congrès International des Sciences Géographiques, qui se réunira, à Paris, au printemps de 1875.

Permettez-moi de recourir à votre gracieuse obligeance pour les communiquer aux membres de la Société que vous présidez. La Société Française de Géographie serait heureuse

Monsieur le Président de la Société Royale des Sciences de Hongrie

que la Société Royale des Sciences
de Hongrie voulût bien s'associer à
une œuvre dont l'intérêt ne saurait
vous échapper.

Veuillez agréer, Monsieur le Président,
l'assurance de ma haute considération.

Le Vice-Amiral,
Président de la Société de Géographie
de la Commission [illegible]

Ad Prae

Ex k. 1874 nov. 20.

Ad 1016

1874

CONGRÈS INTERNATIONAL DES SCIENCES GÉOGRAPHIQUES

DE 1875, A PARIS

RÈGLEMENT DU CONGRÈS

ARTICLE 1ER. — Le *Congrès international des Sciences géographiques* s'ouvrira à Paris, le Mercredi 31 Mars 1875, et durera *au plus* dix jours.

ART. 2. — Le Congrès compte des membres *donateurs* et des membres *adhérents*. Les membres donateurs sont ceux qui offrent à l'œuvre une somme de cinquante francs et au dessus. Leurs noms seront publiés sur une liste spéciale jointe au compte rendu des travaux du Congrès.

Les membres adhérents sont ceux qui payent une cotisation de quinze francs.

ART. 3. — Chaque membre du Congrès reçoit une carte d'admission, et a droit à un exemplaire du compte rendu qui sera publié par les soins du Bureau de la Société de Géographie.

ART. 4. — Les cartes d'admission sont strictement personnelles et ne peuvent être prêtées à des tiers; elles seraient dans ce cas immédiatement retirées, sans préjudice des inconvénients qui pourraient résulter pour le titulaire et pour le porteur.

ART. 5. — Le *Bureau* du Congrès se composera : 1° du Président de la Société de Géographie de Paris, Président du Congrès; 2° de Vice-Présidents étrangers; 3° du Commissaire général du Congrès; 4° de quatre Secrétaires généraux; 5° du Secrétaire général de la Société de Géographie.

ART. 6. — Il est constitué un *Bureau Central*, composé des dignitaires ci-dessus indiqués, du Président et de trois membres de la Commission Centrale de la Société de Géographie, et d'un délégué de chacune des Nations représentées au Congrès.

ART. 7. — Le Congrès sera partagé en sept groupes scientifiques, conformément à l'ordre fixé par le questionnaire; les membres Français et étrangers du Congrès devront faire connaître à l'avance au Commissariat général le groupe dont ils désirent faire partie.

ART. 8. — Le *Bureau Central* se réunira immédiatement avant l'ouverture de la première séance, pour nommer les Vice-Présidents et les Secrétaires des groupes; ces dignitaires sont désignés pour toute la durée du Congrès. Le Président proclamera leurs noms dans la séance d'ouverture.

ART. 9. — Les Groupes éliront *chaque jour* leur Président pour la séance du lendemain.

ART. 10. — Les décisions sont prises, dans les groupes, à la majorité des voix présentes; les résolutions proposées par chacun d'eux sont notifiées, après la séance, au *Bureau Central*.

ART. 11. — Le *Bureau Central* arrêtera, chaque jour, pour le lendemain, les heures de séance des Groupes et publiera leur ordre du jour.

Art. 12. — Il sera tenu, chaque jour, dans l'après-midi, une séance générale dont l'ordre du jour sera fixé par le *Bureau Central*. L'un des Secrétaires généraux lira le compte rendu de la séance précédente; les Présidents des Groupes feront ensuite connaitre sommairement par écrit les résolutions proposées dans les séances de Groupes tenues dans la matinée. Le reste de la séance générale sera consacré à la discussion de ces propositions.

Art. 13. — Nul ne pourra prendre la parole sans en avoir obtenu l'autorisation du Président. Les orateurs pourront employer la langue de leur choix.

Art. 14. — Toute discussion sur la politique ou la religion est formellement interdite.

Art. 15. — Il peut être présenté des questions autres que celles du questionnaire-programme. Ces questions devront être remises en séance publique au *Bureau Central*, qui les renverra aux Groupes compétents.

Art. 16. — Le Congrès comporte en outre une Exposition géographique, qui renfermera tous les objets, instruments, collections et documents relatifs à la géographie et aux sciences qui s'y rattachent.

Art. 17. — Des récompenses seront décernées à ceux des exposants que le *jury international* nommé par le Congrès jugera les plus dignes.

Art. 18. — Des places seront réservées dans la salle des séances aux représentants de la Presse française et étrangère qui en feront la demande au Commissariat général.

Art. 19. — Le Commissariat général mettra ses soins à tenter de rendre aussi facile et aussi économique que possible le séjour des membres du Congrès à Paris.

Art. 20. — Des démarches seront également faites auprès des grands établissements scientifiques, pour que la carte de membre du Congrès facilite l'accès de ces établissements.

Art. 21. — Le Congrès terminé, le Commissariat général restera provisoirement chargé de l'exécution des décisions prises.

Art. 22. — Tout incident non prévu par le présent Règlement, sera soumis au *Bureau Central*, qui statuera.

Le Vice-Amiral, Président de la Société de Géographie,

Baron DE LA RONCIÈRE LE NOURY.

Le Président de la Commission Centrale,
Ingénieur en chef des Mines,

DELESSE.

Le Secrétaire général de la Société de Géographie,

Ch. MAUNOIR.

Le Commissaire général du Congrès,

Baron René REILLE

Paris. — Imp. A. Wittersheim & Ce, quai Voltaire, 31.

COMMISSARIAT GÉNÉRAL
10, Boulevard Latour-Maubourg

CONGRÈS INTERNATIONAL
DES SCIENCES GÉOGRAPHIQUES

« La connaissance de notre habitation terrestre est, » comme l'a dit un de nos géographes les plus distingués (1), « la science à laquelle nous nous rattachons par les liens les plus « intimes : peu de sujets touchent à de si nombreux et à de si grands intérêts. »

Comme toutes les autres sciences cependant, la Géographie a été longtemps le domaine exclusif de quelques rares adeptes. C'est seulement lorsque l'esprit de recherche scientifique s'est répandu dans le monde, qu'elle a aussi participé au courant qui entrainait le genre humain vers l'étude. Les gouvernements ont favorisé ses progrès; puis des associations libres se sont formées successivement sur des points divers pour donner aux travaux géographiques une plus vive impulsion. A peine créées, ces Sociétés ont senti le besoin de coordonner leurs œuvres séparées, d'abord en établissant des correspondances régulières; plus tard, la facilité des communications aidant, en appelant à une commune discussion tous les hommes qui s'étaient occupés isolément de si graves problèmes.

De cette pensée est né le Congrès tenu en 1871 à Anvers, et si le grand et légitime succès de cette fête de la science est dû en majeure partie au zèle habile d'éminents organisateurs et au concours empressé de nombreux adhérents, comment ne pas l'attribuer aussi à l'intérêt exceptionnel que présente une science dont le domaine, à peine limité, est exploité partiellement par beaucoup d'autres, et peut servir de terrain commun à des recherches si variées?

C'est cette voie, déjà ouverte, que la Société de Géographie de Paris veut suivre à son tour, encouragée dans cette tâche par ceux mêmes qui l'avaient commencée. Forte de l'appui du Maréchal Président de la République, et espérant obtenir l'adhésion des gouvernements étrangers, elle a décidé qu'un nouveau Congrès des sciences géographiques sera convoqué à Paris, au printemps de l'année 1875.

Étudier la terre dans ses aspects divers, dans sa constitution physique, dans les manifestations de la vie à sa surface; examiner les moyens de la mesurer et de la représenter, et déterminer ses rapports avec les corps célestes; rétablir les états successifs de notre planète aux différentes époques, et retrouver sur le sol les empreintes de l'histoire reconstituée par l'érudition moderne; chercher à rendre plus promptes et plus faciles les relations entre les peuples et à livrer par degrés à l'homme toute la surface habitable; comparer entre elles les méthodes d'enseignement et unifier les efforts pour la diffusion et le progrès de la science; s'entendre sur les explorations à entreprendre et sur la manière de mettre, pour les accomplir,

(1) Vivien de Saint-Martin. *Histoire de la Géographie.*

les forces humaines à même de triompher de tous les obstacles; en un mot, constater ce qui est certain, discuter ce qui est douteux, découvrir ce qui est inconnu dans l'étude théorique et pratique de la terre, tel est le but du Congrès de Paris.

Nous faisons donc appel aux Géographes qui s'appliquent spécialement à cet ordre d'études; aux savants qui dans d'autres recherches empruntent quelquefois le secours de la Géographie; aux voyageurs qui, au péril même de leur vie, on le sait, ont élargi les horizons de la science et multiplié les routes du commerce; aux professeurs qui, par leurs enseignements ou leurs écrits, ont contribué à répandre les connaissances géographiques; aux ingénieurs qui, par leurs admirables travaux, ont créé des communications dans le monde entier; à tous ceux enfin, et le nombre en est grand, qui portent à toutes ces questions un puissant intérêt, et qui croient utile de propager de plus en plus une science éminemment nécessaire.

Nous convions à ces assises pacifiques les hommes de bonne volonté de tous les pays, certains qu'ils n'y apporteront d'autre passion que celle de la vérité. Nous demanderons plus particulièrement le concours des Sociétés scientifiques étrangères, et nous les prierons d'envoyer des délégués, de désigner les personnes auxquelles des convocations devront être adressées, de signaler les questions qui pourront être avantageusement posées.

Le Congrès sera accompagné d'une Exposition des objets ayant trait à l'étude de la Géographie. Des récompenses seront décernées aux plus méritants parmi les exposants.

C'est là, dans son ensemble, le programme des mesures que prendra la Société de Géographie pour donner à la solennité tout l'éclat qu'elle comporte. Confiante dans l'utilité de son entreprise, soutenue par de hauts patronages et de nombreuses adhésions, la Société se consacrera avec sollicitude et persévérance à cette œuvre de lumière et de paix. Il appartient à tous de rendre notre tentative durable et féconde par une propagande active, par un concours dévoué, par une attention soutenue. Ils seront comme nous bien récompensés, si nos efforts réunis réussissent à faire avancer l'humanité d'un pas de plus dans la voie du progrès, et si, imitateurs aujourd'hui, nous pouvons à notre tour servir de modèles à ceux qui nous suivront, contribuant ainsi à fonder une ère périodique de Congrès internationaux tenus successivement dans chaque pays, où les hommes de savoir et d'intelligence éclaireront le passé et prépareront l'avenir des sciences géographiques.

Le Président de la Société de Géographie,
Vice-Amiral Baron DE LA RONCIÈRE LE NOURY.

Le Président de la Commission centrale,
DELESSE,
Ingénieur en chef des Mines.

Le Secrétaire général de la Société de Géographie,
MAUNOIR.

Le Commissaire général du Congrès,
Baron R. REILLE.

Paris, le 28 Mars 1874.

Mod. n° 1. — Paris. Imp. A. Wittersheim & Cie, quai Voltaire, 31.

COMMISSARIAT GÉNÉRAL
10, Boulevard Latour-Maubourg.

Paris, le _____ *1874*

SOCIÉTÉ DE GÉOGRAPHIE DE PARIS

CONGRÈS INTERNATIONAL
DES
SCIENCES GÉOGRAPHIQUES

LISTE DES QUESTIONS
SOUMISES AU CONGRÈS INTERNATIONAL DE 1875

Les Questions ont été rédigées par des Sous-Comités spéciaux & provisoirement adoptées par la Section scientifique du Comité d'organisation, dans sa séance du 18 Avril.

Les Sociétés scientifiques & les Savants étrangers ou français qui auraient de nouvelles Questions à présenter ou des modifications à demander aux Questions indiquées, voudront bien écrire à M. le baron Reille, Commissaire général, 10, boulevard Latour-Maubourg, qui s'empressera de donner à leurs observations la suite qu'elles pourront comporter.

Les Savants qui se proposeraient, soit de prendre la parole, soit d'envoyer des mémoires sur les Questions ci-jointes, sont également priés d'en informer M. le Commissaire général.

SOCIÉTÉ DE GÉOGRAPHIE DE PARIS

CONGRÈS INTERNATIONAL

DES

SCIENCES GÉOGRAPHIQUES

LISTE DES QUESTIONS

SOUMISES AU CONGRÈS INTERNATIONAL DE 18..

Les Questions ont été rédigées par des Sous-Comités spéciaux, dans sa séance du 18 Avril.

Les Sociétés scientifiques & les Savants étrangers ou français qui auront de nouvelles Questions à présenter ou des modifications à demander aux Questions indiquées, voudront bien écrire à M. le baron Reille, Commissaire général, 10, boulevard Latour-Maubourg, qui s'empressera de donner à leurs observations la suite qu'elles pourront comporter.

Les Savants qui se proposeraient, soit de prendre la parole, soit d'envoyer des mémoires sur les Questions ci-jointes, sont également priés d'en informer M. le Commissaire général.

I

GROUPE MATHÉMATIQUE

GÉOGRAPHIE MATHÉMATIQUE — GÉODÉSIE — TOPOGRAPHIE

1. Substitution de la division centésimale du quart de la circonférence, à la division dite sexagésimale. Conséquences relatives à la division du temps en astronomie.

2. Choix d'un zéro pour un nivellement général.

3. Instruments de précision les plus récents; chronomètres; appareils enregistreurs; planchette photographique.

4. Mesure des différences de longitudes. Utilisation des lignes télégraphiques au point de vue de la détermination des longitudes. Progrès apportés à la géographie par la télégraphie électrique. Emploi des chronomètres.

5. Mesure d'un arc de méridien dans l'hémisphère sud et en particulier dans la République Argentine.

6. Étude des courbures générales ou locales de l'écorce terrestre.

7. Étude synthétique des faits d'alignement naturels. Observations qui peuvent mettre en évidence des faits d'alignement, en dehors de celles qui se poursuivent déjà sur les chaînes de montagnes, les sillons et les contours hydrographiques. Réseau pentagonal. Applications de ces études.

8. Attractions locales. Comparaison des résultats entachés de leur influence et des résultats fournis par la géodésie.

9. Étude de la variation de la pesanteur à l'aide du pendule. Choix des points où il serait le plus utile de faire de nouvelles observations.

10. Instruments les plus simples, méthodes les plus rapides pour déterminer la déclinaison magnétique.

11. Publication des cartes donnant les courbes de déclinaison magnétique.

12. Perfectionnements apportés aux méthodes de levés topographiques. — Applications de la photographie.

13. Canevas des cartes géographiques. Projections et constructions diverses. Choix raisonné du système à appliquer. Comparaison des canevas adoptés pour les cartes des grands États. Possibilité d'unifier les travaux cartographiques de divers services. — Cartes hypsométriques.

II

GROUPE HYDROGRAPHIQUE

HYDROGRAPHIE — GÉOGRAPHIE MARITIME

14. Choix d'un système simple et uniforme pour compter les rumbs de vent.

15. Progrès récents apportés par l'étude du régime des vents dans la question des itinéraires maritimes.

16. Recherches de la profondeur à laquelle se propage l'agitation de la surface de la mer.

17. Étude des marées; lois générales; anomalies. Choix des lieux les plus propres à l'observation de ces phénomènes.

18. Étude des raz de marée et de leurs causes. Phénomènes analogues dans les grands lacs.

19. Étude des courants marins. Question des courants dans les détroits.

20. Propagation de la marée dans les rivières.

21. Progrès récents de l'étude du régime des cours d'eau.

22. Détermination de la température de la mer à différentes profondeurs. Instruments à employer. Choix des points où ces observations doivent être faites de préférence.

23. Causes de la température du Gulf-Stream.

24. Sondages dans les grandes profondeurs. Observations physiques et chimiques qui en sont inséparables. Instruments

12. Perfectionnements apportés aux méthodes de levés topographiques. — Applications de la photographie.

13. Canevas des cartes géographiques. Projections et constructions diverses. Choix raisonné du système à appliquer. Comparaison des canevas adoptés pour les cartes des grands États. Possibilité d'unifier les travaux cartographiques des divers services. — Cartes hypsométriques.

II

GROUPE HYDROGRAPHIQUE

HYDROGRAPHIE — GÉOGRAPHIE MARITIME

14. Choix d'un système simple et uniforme pour compter les rumbs de vent.

15. Progrès récents apportés par l'étude du régime des vents dans la question des itinéraires maritimes.

16. Recherches de la profondeur à laquelle se propage l'agitation de la surface de la mer.

17. Étude des marées; lois générales; anomalies. Choix des lieux les plus propres à l'observation de ces phénomènes.

18. Étude des ras de marée et de leurs causes. Phénomènes analogues dans les grands lacs.

19. Étude des courants marins. Question des courants dans les détroits.

20. Propagation de la marée dans les rivières.

21. Progrès récents de l'étude du régime des cours d'eau.

22. Détermination de la température de la mer à différentes profondeurs. Instruments à employer. Choix des points où ces observations doivent être faites de préférence.

23. Causes de la température du Gulf-Stream.

24. Sondages dans les grandes profondeurs. Observations physiques et chimiques qui en sont inséparables. Instruments les plus simples, méthodes les plus pratiques. — Pose des câbles télégraphiques sous-marins.

25. Programme d'instructions internationales relatives aux observations qui peuvent être faites utilement à bord.

III

GROUPE PHYSIQUE

GÉOGRAPHIE PHYSIQUE — MÉTÉOROLOGIE GÉNÉRALE — GÉOLOGIE GÉNÉRALE — GÉOGRAPHIE BOTANIQUE ET ZOOLOGIQUE — ANTHROPOLOGIE GÉNÉRALE

26. Faits nouveaux et bien constatés relativement à la mobilité de l'écorce terrestre depuis les temps historiques.

27. Comment établir des repères qui permettent de constater cette mobilité du sol et d'en mesurer l'amplitude, quelque faible qu'elle soit, tant à l'intérieur des continents qu'au bord des mers.

28. Théories diverses relatives à l'origine des montagnes.

29. Faire ressortir les rapports qui existent entre le relief du sol et sa constitution géologique.

30. Lithologie du fond des mers.

31. Résultats actuels des nouvelles études sur les influences qu'exercent les phénomènes astronomiques, tels que : taches du soleil, chutes de météorites, etc.

32. Faire connaître les faits nouveaux relatifs à la circulation de l'atmosphère et de l'Océan, aux déplacements des courants aériens et maritimes et à leur influence sur les climats.

33. Rechercher l'origine et la marche générale des grands tourbillons atmosphériques ou cyclones ainsi que leurs périodes. Préciser leur durée, leur énergie et l'étendue des pays exposés à leurs effets.

34. Moyens à employer pour donner plus d'extension à l'établissement et à la discussion des observations météorologiques simultanées recommandées par le Congrès international de Vienne.

35. Signaler les travaux les plus récents relatifs à la distribution géographique des lignes isothères, isochimènes et isobares et à la répartition des planètes. Quel est le procédé le plus correct pour obtenir les moyennes annuelles ?

36. La quantité d'eau qui tombe annuellement sur le globe a-t-elle subi des variations, soit à l'époque actuelle, soit aux époques géologiques antérieures ? Quelles contrées ont présenté, de mémoire d'homme, des changements de cette nature ?

37. Quelle modification le percement de l'isthme de Suez a-t-il produite sur le climat des pays environnants ? Quelles seraient, d'après les études les plus récentes, l'étendue de la mer saharienne aboutissant au golfe de Gabès et les variations de climat qu'elle produirait en Afrique et en Europe ?

38. Comparer l'état météorologique ancien et actuel des pays où les forêts ont été dévastées. Préciser l'influence que les reboisements ou gazonnements des montagnes ont eue sur la quantité de pluie tombée et sur l'écoulement des eaux à la surface du sol.

39. Distributions géographiques des gîtes de combustibles minéraux, des métaux précieux et particulièrement de l'or et de l'argent.

40. Faire connaître la distribution géographique des sables au bord de la mer et à l'intérieur des continents. Discuter leur origine, ainsi que les causes et les effets de leurs déplacements.

41. Distribution géographique des espèces animales et végétales pendant les temps tertiaires. Conséquences qui en découlent relativement : la climatologie du globe pendant cette période, et relativement : la distribution des terres et des eaux. Rapports géographiques entre les faunes et les flores tertiaires et les faunes et les flores actuelles.

42. Distribution géographique des espèces animales et végétales pendant les temps quaternaires. Conséquences qui en découlent relativement à la climatologie du globe pendant cette période. Rapports géographiques entre les faunes et les flores quaternaires et les faunes et les flores actuelles. Extinctions et migrations. Distribution des terres et des eaux pendant cette période.

43. Peut-on établir, par l'étude de leur faune et de leur flore, quels sont les points du globe qui jadis étaient reliés à la Nouvelle-Zélande ?

44. Influence des causes antérieures à la période géologique actuelle sur l'aire occupée à notre époque par les espèces végétales.

45. Influence du climat, de la latitude et de l'altitude sur la végétation.

46. Quelle est la part des divers agents de dispersion des graines dans la distribution géographique des espèces végétales ?

47. De l'homme et des cultures envisagés comme cause de la dispersion d'un grand nombre d'espèces cosmopolites ou à très-large diffusion. Plantes accompagnant le plus généralement l'homme dans ses migrations.

48. Espèces, genres et familles de plantes qui sont caractéristiques des grandes régions naturelles.

49. Végétaux cultivés en grand dans les régions naturelles.

50. Changements produits dans les flores par le déboisement, le défrichement, le pacage et la culture.

51. Conclusions pratiques que l'on peut tirer de l'étude d'une flore et de sa comparaison avec celle d'autres contrées au point de vue de l'agriculture ou de l'acclimatation. — Indication des plantes utiles ou d'ornement, dont l'introduction peut être avantageusement tentée d'après ces données.

52. Quelles sont les causes qui font habituellement disparaître les espèces introduites par des circonstances accidentelles dans un pays ou une station ? — Quelles sont, au contraire, les conditions qui peuvent amener la permanence des espèces qui y ont été introduites accidentellement ?

53. Observations et collections botaniques à faire dans les voyages.

IV

GROUPE HISTORIQUE

54. Étudier les ressemblances et les dissemblances qui existent entre la population zoologique des diverses îles de la Polynésie ; y a-t-il dans cette région une faune générale ou plusieurs foyers zoologiques distincts ? Quelles sont les espèces indigènes et quelles sont les espèces introduites ?

55. Quelles limites septentrionales doit-on assigner à la faune sud-américaine ? — A quelle époque les deux parties du Nouveau Monde se sont-elles réunies l'une à l'autre, et dans quelle mesure les faunes de ces deux régions se sont-elles mélangées ?

56. Les animaux de l'Amérique du Nord et de l'Asie septentrionale appartiennent-ils au même foyer zoologique ?

57. Quelles sont les modifications que la faune européenne a subies durant l'époque actuelle ?

matières, les procédés de travail et l'ornementation, l'existence de communications entre les populations établies aux extrémités opposées de l'Europe; entre ces populations et celles de l'Asie centrale.

68. Les récentes investigations paléontologiques ont révélé, sur différents points du globe, particulièrement en Europe, des traces de la présence de l'homme à des époques antérieures aux plus anciens documents historiques. Quelles relations peut-on établir entre ces notions nouvelles et les plus anciens documents de l'histoire positive?

69. Tracer un tableau géographique et, s'il se peut, une carte de l'Egypte pharaonique avec ses divisions religieuses et administratives, au temps de Toutmès III ou de Ramsès le Grand, en y ajoutant les pays soumis à leur empire tant en Asie qu'en Afrique; discuter la valeur des identifications des noms Coptes avec ceux des textes bibliques et classiques.

70. Géographie comparée de l'Asie occidentale et de ses divisions au temps des Sargonides et de Darius Ier. Quels éclaircissements la connaissance des monuments de Khorsabad, de Babylone et de Persépolis a-t-elle apportés aux textes bibliques?

71. Parmi les monuments qui portent généralement aujourd'hui le nom d'antiquités Etrusques, ne faut-il pas distinguer des monuments appartenant à des populations d'origines diverses, notamment des populations Pélasgiques, Samnites et Ombriennes?

72. Quel est le point de départ des émigrations gauloises en Italie : le centre de la Gaule ou la vallée du Danube?

73. A quel groupe de peuples appartenaient les Daces? N'est-il pas possible d'expliquer les noms géographiques de leur territoire qui nous ont été transmis par Ptolémée, par la Table de Peutinger et par les autres auteurs ou monuments classiques, à l'aide d'un des idiomes connus?

74. Il serait curieux de connaître les documents relatifs aux navigations qui eurent lieu entre l'Egypte, le sud de l'Arabie et l'Inde pendant la période où les Lagides régnèrent en Egypte et pendant la période de l'occupation romaine de ce pays. Il se peut qu'on trouve, à ce sujet, des renseignements précieux dans les inscriptions nouvellement rapportées de l'Arabie méridionale.

75. Rechercher l'origine, définir le caractère et expliquer le but de la division de l'Italie en onze régions à l'époque d'Auguste. Comparer les divisions géographiques judiciaires de l'Italie à l'époque des *Consulares*, puis des *Juridici*, sous les Antonins, avec les provinces de l'époque de Dioclétien et rechercher l'origine de ces dernières.

76. Rechercher dans les provinces romaines d'Auguste à Dioclétien, quelles étaient les subdivisions désignées dans les textes épigraphiques sous les noms de *dioceses* et de *regiones*. Ces subdivisions n'ont-elles pu être l'origine première des dédoublements politiques des provinces à la fin du 3e siècle. Examiner si les délégations financières des *procuratores* n'auraient pas été l'origine de ces mêmes dédoublements.

77. Est-il possible de tracer avec exactitude la limite géographique de la douane des Gaules *quadragesima Galliarum*, à l'époque de l'empire romain ?

78. Réunir et étudier toutes les bornes milliaires de la Gaule et comparer ces monuments avec les itinéraires classiques et épigraphiques.

79. Faire connaître dans les provinces romaines les principaux centres religieux du culte officiel de Rome et d'Auguste, l'étendue des juridictions religieuses des deux degrés de prêtres de ce culte, et chercher s'il n'existe pas quelque rapport entre ces circonscriptions et celles des archevêchés métropolitains et des diocèses épiscopaux.

80. Y a-t-il dans la législation barbare et particulièrement dans celle des Francs des témoignages de l'existence en Gaule à l'époque Mérovingienne, de la Centaine géographique, c'est-à-dire de la circonscription territoriale où s'exerçait l'action du Centenier ?

En quoi diffèrent la Vicairie et la Centaine géographiques, subdivisions du Comté, en Gaule, pendant la période Carlovingienne ?

81. Quels sont les exemplaires qui existent encore aujourd'hui des grandes cartes de Mercator ? Où les trouve-t-on ?

82. Faire connaître les résultats des recherches les plus récentes au sujet des navigations européennes le long des côtes occidentales d'Afrique et sur la route maritime de l'Inde, en dehors des navigations portugaises.

83. Progrès de la géographie au point de vue du figuré des terres, particulièrement dans les régions polaires.

84. Les observations des voyageurs contemporains ont, pour la première fois, signalé dans l'extrême Orient l'existence jusqu'alors inaperçue, ou peu remarquée, d'une race blanche à physionomie caucasique, et qui est néanmoins tout à fait distincte des nations de la grande famille Indo-Européenne, dont elle est séparée géographiquement par les rameaux de la famille Mongolique. Cette race se rencontre dans les parties orientales de l'Indo-Chine, dans la Chine méridionale, dans l'Archipel asiatique et dans la Polynésie, dans les îles du Japon et jusque dans la Sibérie orientale. Il serait important de réunir et de coordonner, en dehors de toute vue systématique, les indications éparses, et encore bien incomplètes, que l'on possède jusqu'à présent sur cette nouvelle branche de la famille humaine.

85. On a cru retrouver dans le sud de l'Inde les indices de l'existence d'une population *nègre*, que l'on rattache aux Négritos océaniens. Sur quelles données précises fournies par les sources indigènes ou par les explorateurs européens reposent ces indices ?

86. Dans la plupart, sinon dans tous les grands rameaux de la famille Indo-Européenne, on trouve une dualité de type physique parfaitement accusée, le type noir et le type blond, en opposition avec l'unité linguistique. Cette dualité se montre, dans la branche orientale, entre les Mèdes et les Hindous; elle existe pareillement chez les Slaves, chez les anciens Grecs et chez les Celtes. Qu'a-t-on fait jusqu'à présent, ou que peut-on faire avec les données actuelles, pour expliquer ce phénomène ethnologique ?

87. Faire le relevé des notions que l'on possède, au triple point de vue physique, linguistique et géographique, sur les Gallas de l'Afrique orientale et sur les populations congénères, pures ou mélangées, qui rayonnent autour du foyer principal de la race. Cette étude devra s'étendre d'un côté sur toute la région du Nil, au-dessus de l'Égypte, et peut-être beaucoup plus loin dans le Nord-Ouest ; de l'autre, sur une partie considérable de l'Afrique australe, et probablement aussi sur de vastes régions de l'Afrique intérieure dans la direction de l'Atlantique.

88. Ne serait-il pas à désirer, dans l'intérêt des progrès de la géographie historique aussi bien que de la philologie, que l'on arrivât à composer un dictionnaire d'étymologies géographiques, avec l'indication des diverses formes se traduisant mutuellement ou ne se traduisant pas, que le nom d'un fleuve, d'une montagne, d'une ville, d'un pays, a pu prendre à diverses époques et dans diverses langues ?

89. Quelles améliorations peut-on introduire dans l'orthographe géographique ? — Quels sont particulièrement les meilleurs moyens de transcrire en lettres de l'alphabet latin les noms écrits en caractères étrangers à cet alphabet ?

V

GROUPE ÉCONOMIQUE

GÉOGRAPHIE ÉCONOMIQUE, COMMERCIALE ET STATISTIQUE

90. Quelles sont les causes générales qui portent les populations à émigrer et les États à fonder des colonies ? Quels sont les systèmes de colonisation qui ont donné jusqu'ici les résultats les plus avantageux à la métropole, d'une part, à la colonie, d'autre part ?

91. Quelles sont, en Europe, les classes de la société qui fournissent le plus d'émigrants ? Rechercher les causes qui dirigent vers certaines régions déterminées les courants d'émigration.

92. De la main-d'œuvre agricole dans les pays intertropicaux. Quelles races d'hommes sont les plus aptes à la fournir ?

93. Quels sont les meilleurs moyens d'associer les intérêts commerciaux et les intérêts scientifiques en vue des progrès de la géographie et du développement du commerce ? Quelle serait la nature du concours à demander dans ce but, soit aux groupes commerciaux, soit aux groupes scientifiques ? Quels résultats ont donné les tentatives faites jusqu'ici en vue de cette entente ? Dans quelle mesure les commerçants et les armateurs peuvent-ils servir les intérêts de la géographie en général et de la géographie commerciale en particulier, en provoquant la formation de collections où figureraient les produits, objets, documents de tout genre des différentes contrées du globe, et qui seraient accessibles au public ?

94. Indiquer les voies de communication créées ou projetées qui nécessitent, soit des percements d'isthmes, soit la construction de ponts tubulaires sur des bras de mer, soit le creusement de tunnels sous la mer ou à travers les chaînes de montagnes. Examen des difficultés vaincues ou à vaincre, des résultats obtenus ou à obtenir.

95. Résumer les opinions diverses sur la possibilité d'ouvrir un canal entre l'Atlantique et le Pacifique. Quel serait le tracé le plus avantageux ? Quelle importance peut-on assigner au trafic dans l'état actuel du commerce ?

96. Indiquer l'état actuel des communications entre l'Europe, l'Inde et la Chine ; étudier les voies projetées et rechercher celles qui offriraient le plus d'avantages au commerce.

97. Étudier les voies de communication avec l'intérieur de l'Afrique et particulièrement avec les régions du Soudan et des grands lacs. Quels sont actuellement le mode et la nature des échanges ? Rechercher quelle influence économique pourrait avoir la création d'une mer intérieure par un canal faisant communiquer la Méditerranée avec le lac Mel-Rhir.

98. Quels sont les points du globe où le commerce et l'industrie peuvent trouver des combustibles minéraux, soit en entrepôts, soit en gîtes exploitables ? Indiquer approximativement la production en combustibles minéraux dans chaque pays.

99. Rechercher quels sont les points nouveaux, dans les différentes mers du globe, qui offriraient des ressources pour les pêcheries et l'exploitation des divers produits marins ?

100. Quels sont les procédés industriels de la Chine et de l'Indo-Chine, du Japon et de l'Archipel de la Sonde qui pourraient être utilisés par les fabricants européens ?

101. Quelles sont les conséquences du défrichement ou de la dévastation des forêts sur l'état commercial, industriel et agricole d'un pays ?

102. Quelles sont les lois naturelles, économiques et historiques qui président à la naissance, à la distribution sur le sol, à l'accroissement et au déclin des villes ?

VI

GROUPE DIDACTIQUE

ENSEIGNEMENT ET DIFFUSION DE LA GÉOGRAPHIE

103. Quels sont les moyens pratiques de donner plus de popularité à l'étude élémentaire de la géographie et de la topographie ?

Dans quelle mesure les cartes topographiques peuvent-elles servir à l'enseignement aux différents degrés ?

104. Quels doivent être les caractères des études géographiques dans les différentes branches de l'enseignement primaire, secondaire et supérieur ?

105. Quelle place occupe l'enseignement de la géographie commerciale, et d'après quelle méthode cet enseignement est-il donné dans les établissements destinés à former des industriels et des commerçants ?

Comparer les systèmes des divers pays.

106. Ne serait-il pas très-utile de mettre à la disposition des établissements d'instruction certains instruments géographiques ?

107. Quels sont les établissements qui ont été créés pour favoriser les travaux et les connaissances géographiques ? Quelles comparaisons peut-on faire entre eux ? Quels services rendent-ils ? Quels services plus importants encore pourraient-ils rendre ? Quels établissements nouveaux pourrait-on créer, comme centres de travaux et de connaissances géographiques ? Quels sont les moyens de coordonner et de développer les travaux des sociétés de géographie et d'en tirer tous les avantages désirables ?

108. Ne serait-il pas utile que les sociétés géographiques reçussent communication des catalogues, des cartes et des ouvrages géographiques qui appartiennent aux diverses bibliothèques et archives de province, qui renferment souvent des documents très-importants, encore ignorés du monde savant ?

VII

GROUPE DES VOYAGES

EXPLORATIONS — VOYAGES SCIENTIFIQUES, COMMERCIAUX ET PITTORESQUES

109. Comment pourrait-on arriver à constituer un bureau permanent chargé d'indiquer aux voyageurs, par terre ou par mer, les *desiderata* de la science géographique ?

110. Quelles sont les explorations qu'il serait plus urgent d'encourager, tant au point de vue de l'intérêt scientifique qu'au point de vue des intérêts commerciaux ? — Quels sont, en particulier, les meilleures voies à suivre, et les points de départ les plus favorables, pour remplir les lacunes que présente encore la connaissance de l'intérieur de l'Afrique ?

111. Dans les voyages d'exploration, quels sont les principaux obstacles que doivent rencontrer les voyageurs ? — Quels sont les moyens à préparer pour les surmonter ?

112. Avant de partir pour un voyage, quels sont les préparatifs utiles à faire au point de vue de l'entraînement ?

113. Quelles sont les précautions qu'exige chaque pays relativement à l'abri, au coucher, au vêtement, à l'alimentation ? — Doit-on préférer les caisses métalliques ou les outres en cuir pour la conservation de l'eau potable ?

114. Quelle conduite doit tenir un voyageur dans un milieu fanatique, particulièrement lorsqu'il est en butte à des menaces ?

115. Est-il préférable de voyager en troupes nombreuses ou en petits groupes ?

116. Quels sont les meilleurs procédés à recommander pour l'observation des latitudes et des longitudes ?

117. Instruments divers dont on peut recommander l'emploi pour des levés et des observations rapides, dans les explorations géographiques et les reconnaissances. Programme d'instructions internationales relatives à l'emploi de ces instruments et aux observations faciles à faire.

118. Que faut-il penser de l'usage du podomètre ?

119. Quels procédés doit-on recommander pour les estampages et *fac-simile* d'inscriptions et de sculptures ?

120. Quelle valeur comparative doit-on attribuer aux déterminations de hauteurs par l'emploi du baromètre ou par les procédés géodésiques ?

121. Relations de voyages en pays peu connus, et descriptions générales de contrées nouvellement explorées.

122. Provoquer la publication des relations de voyages encore inédites.

123. Quels sont les meilleurs procédés photographiques en voyage ?

Paris. — Imprimerie A. WITTERSHEIM & Cie, quai Voltaire, 21

CONGRÈS INTERNATIONAL DES SCIENCES GÉOGRAPHIQUES, DE 1875

EXPOSITION (Pièce n° 3)

COMMISSARIAT GÉNÉRAL

GROUPE N°

DEMANDE D'ADMISSION

Pour faire une demande d'admission, il faut remplir le présent Bulletin, le plier de façon que l'adresse imprimée sur le verso soit en évidence, et le jeter à la poste après l'avoir affranchi; pour les exposants étrangers, écrire l'adresse au Commissaire national désigné. Toute demande d'admission qui ne sera pas parvenue au Commissariat général avant le 1er Février 1875, ou qui ne portera pas à l'endroit indiqué ci-contre la signature du demandeur, sera considérée comme non avenue. L'admission, si elle est prononcée, sera notifiée à l'exposant avant le 15 Février 1875.

Ce Bulletin de demande d'admission est délivré *gratuitement* : — à Paris, tous les jours, de dix heures à quatre heures, au Commissariat général, 10, boulevard Latour-Maubourg; — à l'Étranger, chez les Commissaires désignés.

Nom, prénoms, ou raison sociale, et profession du demandeur.

Le Demandeur, soussigné, déclare adhérer aux dispositions du Règlement général du 6 août 1874.

Signature

Date.

Domicile du Demandeur et siége de son établissement :

Désignation des Médailles obtenues aux Expositions universelles de 1851, 1855, 1862, 1867 & 1873.

Désignation détaillée des produits que le Demandeur désire exposer.

Espaces demandés à l'Exposition géographique de 1875.

Exposition dans les salles, sur plancher

Largeur de façade

Hauteur

Profondeur

Exposition dans les salles, sur muraille

Largeur de façade

Hauteur

Exposition à ciel ouvert.

Forme et dimensions de l'espace demandé.

Paris, n° — Imp. A. Wittersheim & Cie, quai Voltaire, 31.

Monsieur

le Commissaire général de l'Exposition géographique de 1875

10, Boulevard Latour-Maubourg,

PARIS.

CONGRÈS INTERNATIONAL DES SCIENCES GÉOGRAPHIQUES, DE 1875

EXPOSITION (Pièce n° 3)

GROUPE N°

COMMISSARIAT GÉNÉRAL

DEMANDE D'ADMISSION

Pour faire une demande d'admission, il faut remplir le présent Bulletin, le plier de façon que l'adresse imprimée sur le verso soit en évidence, et le jeter à la poste après l'avoir affranchi; pour les exposants étrangers, écrire l'adresse au Commissaire national désigné. Toute demande d'admission qui ne sera pas parvenue au Commissariat général avant le 1er Février 1875, ou qui ne portera pas à l'endroit indiqué ci-contre la signature du demandeur, sera considérée comme non avenue. L'admission, si elle est prononcée, sera notifiée à l'exposant avant le 15 Février 1875.

Ce Bulletin de demande d'admission est délivré *gratuitement* : — à Paris, tous les jours, de dix heures à quatre heures, au Commissariat général, 10, boulevard Latour-Maubourg; — à l'Étranger, chez les Commissaires désignés.

Nom, prénoms, ou raison sociale, et profession du demandeur.	Le Demandeur, soussigné, déclare adhérer aux dispositions du Règlement général du 6 août 1874. Signature Date.
Domicile du Demandeur et siége de son établissement :	
Désignation des Médailles obtenues aux Expositions universelles de 1851, 1855, 1862, 1867 & 1873.	
Désignation détaillée des produits que le Demandeur désire exposer.	

Espaces demandés à l'Exposition géographique de 1875.

Exposition dans les salles, sur plancher	*Exposition dans les salles, sur muraille*	*Exposition à ciel ouvert.*
Largeur de façade	Largeur de façade	Forme et dimensions de l'espace demandé.
Hauteur	Hauteur	
Profondeur		

Paris, n° — Imp. A. Wittersheim & Cie, quai Voltaire, 31.

Monsieur

le Commissaire général de l'Exposition géographique de 1875

10, Boulevard Latour-Maubourg,

PARIS.

CONGRÈS INTERNATIONAL DES SCIENCES GÉOGRAPHIQUES

DE 1875, A PARIS

(Exposition. Pièce N° 1.)

RÈGLEMENT GÉNÉRAL DE L'EXPOSITION

Ire SECTION

DISPOSITIONS GÉNÉRALES

Art. 1er. — L'Exposition geographique annexée au Congrès international de 1875 recevra tous les livres, cartes, instruments, collections et objets se rattachant à la Géographie.

Le local de l'Exposition comprendra, outre les salles affectées aux instruments et documents de toute sorte, une *cour* ou *parc*, destiné à recevoir les objets qui, soit en raison de leur volume, soit par leur destination meme, doivent être installés a ciel ouvert.

L'Exposition ouvrira le 31 mars 1875, jour de l'ouverture du Congrès, et durera *au moins* jusqu'au 30 avril.

Art. 2. — L'Exposition géographique est placee sous la direction du Commissariat général institué par décision de la Commission centrale de la Société de Géographie.

Le Commissaire général, nommé par la même decision, et les Commissaires spéciaux de l'Exposition sont chargés de procéder à l'exécution des mesures adoptées par le Comité du Congrès.

Art. 3. — Les Commissaires désignés par les divers gouvernements étrangers pour diriger la participation de leurs nationaux à l'Exposition géographique correspondent directement avec le Commissariat général pour tout ce qui concerne l'exposition des œuvres ou autres produits de leur pays. En conséquence, le Commissariat général ne correspond pas avec les exposants étrangers.

Tout produit présenté par un producteur étranger n'est admis que par l'intervention du Commissaire étranger dont celui-ci relève comme exposant.

Art. 4. — En ce qui concerne les exposants français, ils devront, au contraire, s'adresser directement au Commissariat général chargé de traiter toutes les questions relatives à la

répartition de l'espace total entre les divers groupes, et au mode d'installation de chacun d'eux dans le local de l'Exposition; il en sera de même pour les Etrangers établis en France, qui devront en ce cas se soumettre aux conditions de l'article 15.

Art. 5. — Il sera dressé un Catalogue officiel des produits de l'Exposition, divisé par groupes, correspondants aux groupes scientifiques du Congrès, et indiquant la place qu'ils occupent dans les salles de l'Exposition. Ce Catalogue comprendra deux répertoires alphabétiques : l'un des exposants, l'autre des produits. Les Commissaires étrangers sont invités à envoyer les renseignements nécessaires à la rédaction du catalogue avant le 15 février 1875.

Art. 6. — L'Exposition sera divisée en sept groupes, comprenant chacun les produits similaires réunis par nation, savoir :

1er *Groupe*. — Géographie mathématique, géodésie, topographie;

2e *Groupe*. — Hydrographie, géographie maritime;

3e *Groupe*. — Géographie physique, météorologie générale, géologie générale, géographie botanique et zoologique, anthropologie générale;

4e *Groupe*. — Géographie historique et histoire de la géographie, ethnographie, philologie;

5e *Groupe*. — Géographie économique, commerciale et statistique;

6e *Groupe*. — Enseignement et diffusion de la géographie;

7e *Groupe*. — Explorations, voyages scientifiques, commerciaux et pittoresques.

Les objets qui se rapportent à ces groupes sont indiqués en traits généraux dans le *Système de Classification* annexé au présent Règlement (pièce n° 2).

Art. 7. — Aucune carte, instrument et produit quelconque exposé ne peut être dessiné, copié, ni reproduit, sous quelque forme que ce soit, sans l'autorisation de l'exposant qui en est l'auteur.

Le Commissariat général se réserve d'autoriser la reproduction des vues d'ensemble.

Art. 8. — Aucune œuvre ou produit exposé ne peut être retiré avant la clôture de l'Exposition sans une autorisation spéciale du Commissariat général.

Art. 9. — Les exposants français ou étrangers n'ont à payer aucun loyer pour la place qu'ils occupent à l'Exposition, ainsi que pour l'installation dans les salles ou dans la cour.

Art. 10. — Les Français et les Etrangers, en acceptant la qualité d'exposants, déclarent par cela même adhérer aux dispositions du présent Règlement.

Art. 11 — Toute communication relative à l'Exposition doit être adressée à M. le Commissaire général du Congrès des Sciences géographiques, 10, boulevard Latour-Maubourg, à Paris.

IIe SECTION

ADMISSION, CLASSEMENT, RÉCEPTION ET INSTALLATION DES PRODUITS

Art. 12. — Sont admissibles à l'Exposition toutes les œuvres ayant trait à la connaissance de la terre, dans les limites indiquées au Catalogue.

Art. 13. — Tout exposant français ou étranger doit adresser, soit au Commissariat général, soit aux Commissaires étrangers désignés, une Demande d'admission dont le modèle est annexé au présent Règlement (pièce n° 3).

Les demandes d'admission, remplies et signées individuellement par les producteurs, sont adressées, pour les exposants français au Commissariat général à Paris (art. 11), et pour les exposants étrangers à leurs Commissaires nationaux.

Art. 14. — Des exemplaires de Demandes d'admission seront mis, sur leur demande, à la disposition des exposants français; il en sera envoyé également aux Commissaires étrangers en aussi grand nombre que cela leur paraîtra nécessaire.

Art. 15. — Les œuvres et produits étrangers seront admis sans contrôle sous la responsabilité des Commissaires nationaux.

Le Commissariat général statuera, avec le concours d'un jury spécial, sur l'admission des œuvres françaises. Toutefois, en ce qui concerne l'Exposition du 5e groupe, une initiative entière ayant été laissée à la Commission de géographie commerciale, c'est aux représentants désignés de cette Commission qu'incombera le soin de déterminer, en raison de l'espace total qui lui aura été affecté, le mode d'admission des produits appartenant à ce groupe; le Commissariat général statuera en der-

mier ressort sur toutes les contestations qui pourraient s'élever à ce sujet [1].

ART. 16. — Les demandes d'admission, les réclamations et toutes les pièces qui s'y rapportent doivent être parvenues à Paris avant le 1er février 1875.

Passé cette date, toute demande ou réclamation ne pourra être accueillie que par décision spéciale du Commissariat général.

ART. 17. — Chaque exposant recevra avant le 15 février 1875, par l'intermédiaire des Commissaires étrangers ou du Commissariat général, un bulletin d'exposant portant le numéro d'ordre et l'adresse qui devront être placés sur les colis expédiés.

ART. 18. — L'emballage et le transport des produits envoyés à l'Exposition, et des produits qui y ont figuré, sont à la charge des exposants tant pour l'aller que pour le retour. Le Commissariat général se réserve toutefois de faire, auprès des Compagnies de chemins de fer, des démarches pour obtenir, en territoire français, une certaine réduction sur le prix des transports; avis sera donné aux Commissaires étrangers et aux exposants français du résultat de ces démarches.

ART. 19. — Pour tout ce qui concerne l'expédition et la réception des produits, le Commissariat général s'abstient de toute immixtion entre les entrepreneurs de transport et les exposants.

Les exposants doivent, en conséquence, pourvoir soit par eux-mêmes, soit par leurs délégués, à l'expédition et à la réception des colis, ainsi qu'à la reconnaissance de leur contenu.

Il sera délivré à chaque exposant, ou à son délégué, un récépissé détaillé des produits remis entre les mains du Commissariat général.

ART. 20. — Les produits, tant français qu'étrangers, seront admis dans l'enceinte de l'Exposition à partir du 15 février 1875 jusques et y compris le 20 mars suivant.

ART. 21. — Aussitôt après le déballage, les caisses ayant servi au transport des produits de toute provenance doivent être emportées par les exposants ou leurs agents. Faute par eux d'y pourvoir immédiatement, le Commissariat général fait enlever les caisses et emballages sans prendre aucune responsabilité pour leur conservation.

[1] Les demandes et communications de toute nature relatives au 5e groupe doivent être adressées, non au Commissariat général, mais à M. le secrétaire général de la Commission de géographie commerciale, 3, rue Christine, à Paris.

IIIe SECTION

ADMINISTRATION ET POLICE

ART. 22. — Les produits sont exposés sous le nom du producteur. Ils peuvent, avec l'agrément de ce dernier, porter en outre le nom du négociant qui en est le dépositaire habituel.

Les exposants sont invités à inscrire, à la suite de leur nom ou de leur raison sociale, les noms des personnes qui ont contribué d'une manière spéciale au mérite des produits exposés, soit à titre d'inventeurs, soit par le dessin des modèles, soit enfin par les procédés d'exécution et l'habileté exceptionnelle du travail manuel.

ART. 23. — Les prix de vente au comptant et le lieu de vente peuvent être indiqués sur les produits exposés. Dans tous les groupes, les prix, s'ils sont indiqués, sont obligatoires pour l'exposant vis-à-vis de l'acheteur.

Les objets vendus ne peuvent être enlevés avant la clôture de l'Exposition, à moins d'une autorisation spéciale du Commissariat général.

ART. 24. — Le Commissariat général fera surveiller par le personnel nécessaire les produits exposés et prendra toutes les mesures destinées à les garantir; il ne saurait toutefois être responsable des incendies ou accidents de force majeure, quelle qu'en soit la cause ou l'importance. Il laisse donc aux exposants le soin d'assurer leurs produits directement et à leurs frais, s'ils jugent à propos de recourir à cette garantie.

ART. 25. — Un règlement spécial, affiché dans les salles, déterminera l'ordre du service intérieur. Il fera connaître les agents chargés de venir en aide aux exposants et de veiller à la sécurité de l'Exposition.

ART. 26. — Une carte d'entrée gratuite à l'Exposition est délivrée à chaque exposant; ces cartes sont personnelles. S'il est constaté qu'une carte a été prêtée ou cédée à une autre personne, elle est immédiatement retirée, le tout sans préjudice des poursuites de droit. Pour assurer cette partie du service, la carte d'entrée est signée par le titulaire, qui devra, à toute réquisition des surveillants, apposer sa signature sur un registre spécial.

ART. 27. — Le Commissariat général publiera ultérieurement un règlement spécial des entrées à l'Exposition, et fixera le prix

d'entrée que les visiteurs auront à payer pour être admis dans l'enceinte de l'Exposition. La carte de membre du Congrès donne droit à l'entrée gratuite à l'Exposition.

Art. 28. — Il sera institué un Jury *international* des récompenses, partagées en 7 groupes correspondant aux 7 groupes de produits dénommés dans le système de classification adjoint au présent Règlement.

Le nombre, la nature et les divers degrés de récompenses, ainsi que la constitution du Jury, seront ultérieurement déterminés.

Art. 29. — Des conférences et des démonstrations pourront être faites dans les diverses parties de l'Exposition. Des cours et des lectures pourront être, en outre, organisés dans une salle préparée à cet effet. Ces divers enseignements ne pourront être donnés qu'en vertu d'une autorisation personnelle accordée par le Commissariat général.

Art. 30. — Aussitôt après la clôture de l'Exposition, les exposants doivent procéder à l'emballage et à l'enlèvement de leurs produits. Cette opération devra être terminée dans un délai qui sera ultérieurement fixé; passé ce terme, les produits et colis qui n'auraient pas été retirés par les exposants ou leurs agents seront enlevés d'office et consignés dans un magasin public aux frais et risques des exposants.

Paris, le 6 août 1874.

Le Président de la Société de Géographie,

Vice-Amiral Bon de La Roncière Le Noury.

Le Président de la Commission centrale,

Delesse.

Le Secrétaire général de la Société de Géographie,

Ch. Maunoir.

Le Commissaire général du Congrès,

Bon René Reiset.

Les Commissaires spéciaux de l'Exposition,

Vte de Bizemont; E. van den Broek; L. de Torcy.

Paris. — Imprimerie A. Wittersheim et Cie, quai Voltaire, 31.

CONGRÈS INTERNATIONAL DES SCIENCES GÉOGRAPHIQUES

DE 1875, A PARIS

EXPOSITION. PIÈCE N° 2.

SYSTÈME DE CLASSIFICATION

DES PRODUITS EXPOSÉS

1er GROUPE

GÉOGRAPHIE MATHÉMATIQUE, GÉODÉSIE, TOPOGRAPHIE.

Instruments de Géométrie pratique, verniers, planimètres, etc.

Appareils et instruments d'arpentage, de topographie, de géodésie et d'astronomie; planchette, boussole, éclimètre, tachéomètre, cercles méridiens, cercles azimutaux, théodolites, etc.

Tables de projection et de calcul. Cartes suivant les divers systèmes de projection; cartes sidérales; cartes de triangulation; cartes donnant les courbes de déclinaison magnétique; cartes hypsométriques.

Publications relatives à la mesure de la terre.

2e GROUPE

HYDROGRAPHIE, GÉOGRAPHIE MARITIME.

Instruments portatifs et de précision relatifs à l'Hydrographie: cercles, sextants, octants, horizons artificiels, chronomètres, télescopes portatifs et lunettes astronomiques ou terrestres.

Lochs ou autres instruments pour estimer la vitesse en mer.

Sonde et appareils à draguer: échantillons de draguages sur fond de la mer.

Thermomètres sondeurs.

Comps de relèvement.

Cartes marines, côtes, courants, vents dominants, etc.

Cartes hydrologiques.

Tables et éphémérides à l'usage des astronomes et des marins.

Pose des câbles télégraphiques sous-marins.

Publications relatives à l'Hydrographie et à la Géographie maritime.

3e GROUPE

GÉOGRAPHIE PHYSIQUE, MÉTÉOROLOGIE GÉNÉRALE, GÉOLOGIE GÉNÉRALE, GÉOGRAPHIE BOTANIQUE ET GÉOLOGIQUE, ANTHROPOLOGIE GÉNÉRALE.

Instruments servant à l'observation des principaux phénomènes météorologiques.

Cartes, atlas et globes représentant les faits essentiels qui rentrent dans le domaine de la Géographie physique, de la Météorologie, de la Géologie générale, de la Géographie botanique et zoologique et de l'Anthropologie générale.

Publications de toute nature et collections se rapportant à ces divers ordres de faits.

4e GROUPE

GÉOGRAPHIE HISTORIQUE ET HISTOIRE DE LA GÉOGRAPHIE, ETHNOGRAPHIE, PHILOLOGIE.

Ouvrages et manuscrits anciens et modernes traitant de la Géographie et de son histoire.

Cartes et globes anciens.

Instruments servant aux anciens géographes; astrolabes, etc.

Collections ethnographiques.

Dictionnaires de Géographie.

5e GROUPE

GÉOGRAPHIE ÉCONOMIQUE COMMERCIALE ET STATISTIQUE.

Ouvrages de Statistique et de Géographie économique, traitant de la population, de l'agriculture, de l'industrie, du commerce, des voies de communication, des ports, de la colonisation, de l'émigration, etc.

Documents commerciaux divers.

Cartes et diagrammes ; voies de communication, agriculture ; exploitations minières, grandes industries, mouvement des marchandises, etc....

Ouvrages destinés à l'enseignement de la Géographie économique.

Travaux d'art relatifs à la Géographie économique ; plans et modèles de ponts, tunnels, chemins de fer, routes, lignes télégraphiques, etc.

Endiguement et canalisation des cours d'eau.

Appareils nouveaux pour le percement de roches.

Objets manufacturés et minéraux qui caractérisent particulièrement une contrée, ou qui sont nouveaux en Europe.

Collections faites au point de vue commercial, comme thés, cafés, cotons, bois d'ébénisterie, fibres textiles, etc.

Dessins ou modèles de machines nouvelles destinées à utiliser certains produits naturels ou à en faciliter l'emploi.

Produits et engins de la grande pêche.

Spécimens des objets de toute nature particuliers aux contrées lointaines, et dont la connaissance est utile pour le commerce d'exportation.

6e GROUPE

ENSEIGNEMENT ET DIFFUSION DE LA GÉOGRAPHIE.

Traités et méthodes d'enseignement de la Géographie.

Profils et paysages servant à l'enseignement ; cartes murales, atlas.

Modèles et instruments destinés à l'enseignement technologique de la Géographie.

Cartes et mappemondes terrestres et célestes ; globes.

Cartes et plans topographiques ; cartes et plans en relief.

Reproduction photographique des cartes ; gravure héliographique et lithographique, chromo-lithographie ; matériel et appareils spécialement employés dans la fabrication des cartes.

Instruments servant à mesurer les distances sur les cartes.

7e GROUPE

EXPLORATIONS, VOYAGES SCIENTIFIQUES COMMERCIAUX ET PITTORESQUES.

Instruments propres aux déterminations astronomiques et aux travaux topographiques *expédiés* ; baromètres et thermomètres de voyage, podomètres, sextants, théodolites, etc.

Appareils photographiques portatifs ; chambres claires.

Cartes et itinéraires ; profils.

Collections de toute nature ayant trait aux voyages d'exploration ; spécimens d'estampages et *fac-simile* d'inscriptions et de sculptures ; vues photographiques et dessins de contrées nouvellement explorées.

Produits et engins de la chasse en pays nouveaux ; armes de chasse et de défense ; hachettes, couteaux de chasse et de table ; sellerie ; ustensiles de cuisine et de table perfectionnés en vue de voyages, filtres portatifs ; pharmacie portative de voyage.

Embarcations portatives pour traverser les cours d'eau ; tentes-abris et grandes tentes ; couvertures et vêtements imperméables.

Mode d'emballage et de transport propres aux voyages d'exploration.

Appareils d'éclairage pour les marches de nuit ou au campement.

Instruments et ustensiles spéciaux pour les expéditions polaires.

Relations et publications de toute nature relatives aux voyages.

Paris, le 6 août 1874.

Le Président de la Société de Géographie,
Vice-Amiral Bon de La Roncière Le Noury.

Le Président de la Commission centrale,
Delesse.

Le Secrétaire général de la Société de Géographie,
Ch. Maunoir.

Le Commissaire général du Congrès,
Bon René Reille.

Les Commissaires spéciaux de l'Exposition,
Vte de Bizemont ; E. van den Broek ; L. de Tocy.

Paris. — Imprimerie A. Wittersheim et Cie, quai Voltaire, 31.

RENSEIGNEMENTS

SUR LE

CONGRÈS INTERNATIONAL DES SCIENCES GÉOGRAPHIQUES

Le Congrès est placé sous le haut patronage d'un Comité d'honneur composé de notabilités étrangères et françaises.

Un Comité d'organisation, délégué par la Société de Géographie de Paris, s'occupe plus particulièrement des détails que nécessite la réunion du Congrès.

Pour répondre aux divers besoins de l'œuvre, ce Comité se subdivise en cinq sections : 1° Scientifique; 2° d'Organisation; 3° de Publicité; 4° d'Exposition; 5° de Comptabilité.

La section scientifique est partagée en sept groupes répondant à la division scientifique adoptée pour le Congrès. Ce sont les groupes : 1° Mathématique; 2° Hydrographique; 3° Physique; 4° Historique; 5° Économique; 6° Didactique; 7° des Voyages.

Chacun de ces groupes est spécialement chargé de ce qui se rapporte à l'admission, au classement et au développement des questions qui le concernent.

L'exécution de toutes les mesures approuvées par le Comité d'organisation appartient au Commissariat général, dont le siége est à Paris, 10, Boulevard Latour-Maubourg. C'est au Commissaire général, M. le baron Reille, que doit être adressée toute la correspondance.

La réunion du Congrès se fera au printemps de 1875, et, autant qu'il est possible de prévoir, dans la quinzaine qui suivra le jour de Pâques : un avis ultérieur indiquera la date exacte aussitôt qu'elle sera fixée.

Le Congrès durera huit jours. La première journée sera consacrée à une séance solennelle d'inauguration. On emploiera les six jours suivants à la discussion des questions proposées : le matin, les savants, divisés par groupes, se réuniront dans des bureaux séparés; l'après-midi, les séances seront générales.

Pendant la durée du Congrès sera ouverte une Exposition des objets ayant trait aux sciences géographiques.

Le huitième jour auront lieu la séance de clôture et la distribution des récompenses décernées aux exposants.

Les travaux du Congrès et le compte rendu des séances seront imprimés avec les noms des souscripteurs.

Le Congrès comptera des membres adhérents et des membres donateurs. Les membres adhérents sont ceux qui payent la cotisation fixée à quinze francs. Cette souscription donne droit à une carte d'admission à toutes les séances, avec entrée à l'Exposition, et à un exemplaire des publications du Congrès.

Les membres donateurs sont ceux qui veulent bien offrir à l'œuvre une souscription de cinquante francs et au dessus. Leurs noms seront publiés sur une liste spéciale à la suite de celle du Comité d'honneur. Ils jouissent de tous les droits qu'ont les membres adhérents.

Pour faire connaitre sa souscription au Congrès, il suffit de remplir un bulletin pareil au modèle ci-joint, et de l'adresser à Paris, au Commissariat général.

Les Présidents et Secrétaires des Sociétés de Géographie sont instamment priés d'accorder leur bienveillant concours à la publicité de cette œuvre. On sollicite de leur courtoisie de faire insérer dans le procès-verbal de leurs prochaines séances l'annonce du Congrès. Ils voudront bien recevoir un certain nombre de bulletins de souscription pour les délivrer au siége de leur Société, et surtout pour les joindre aux publications qu'ils distribuent périodiquement. Ils sont également invités à se mettre en rapport avec d'autres Sociétés savantes qui pourraient s'intéresser au Congrès; à provoquer dans leur sein des adhésions; à leur transmettre, aux frais du Congrès, des bulletins de souscription; et à leur fournir les principaux renseignements.

Tout souscripteur recevra un questionnaire dans le plus bref délai.

Les cartes d'admission, nominatives, seront retirées à Paris, au moment du Congrès.

Toute souscription peut être acquittée par l'un des quatre modes suivants : 1° versement direct à Paris, 3, rue Christine, ou au Crédit Foncier de France (compte-courant n° 15817); 2° mandat sur la poste, au nom de M. Aubry, 3, rue Christine, à Paris; 3° traite sur un banquier de Paris, adressée au même M. Aubry et à son ordre; 4° perception à domicile par les correspondants du banquier de la Société française de Géographie.

La perception à domicile est de droit, si le Souscripteur n'indique sur son bulletin aucun mode de payement.

Tout envoi d'argent doit être fait en monnaie française; les traites doivent être stipulées en francs.

Les noms des Souscripteurs qui auront effectué le versement avant le 1er Mars 1875, seront seuls imprimés sur une liste qui sera distribuée à l'ouverture du Congrès.

Mod. n° 5. — Paris. — Imp. A. Wittersheim & Cie, quai Voltaire, 31.

3

Vezem 1874 nov. 21.

1022.

Igen tisztelt Főtitkárság!

Ide csatolva vagyok bátor egy szabó Osztálytitkár Urnak hozzám intézett levéle boritékát beküldeni. A mint méltoztatik vagysád látni a levél darvára hogy alól a „porto mentes m. t. akad. ügyben" jelzéssel el van látva, még is a posta illetéknek lett alávetve ami a pesti főposta hibája. A 10 knyi illetéket ugyan szivesen hordozom, de ha az Akademia levelezése ingyenségi joggal bir, a többi vidéki tag érdekében talán nem lenne feleslegés illő helyen a postahivatal ezen helytelen eljárása ellen lépéseket tenni.

Ide csatolt levelet kérem Nagy. Dr Szabó József Osztálytitkár kezéhez juttatni. Királó tisztelettel maradván

alázatos szolgája

Dr Martin Lajos

egyetemi tanár

Irtam a főposta egyetemi osztályt

Nagyalátrixva kéle [illegible]

2

3.

Sz.

A Magyar Királyi Földtani Intézet
igazgatóságának tisztelettel

Budapest

Tárgy: Földtani kirándulás

Hivatkozás: a kérdéses bérlet idenavalása mellett

Függelék: 7 lappal folytatólagos kimutatás, hiv. Ért. kérelmében

Tekintetes Földtani Intézet Igazgatóság!

Mellékelve Lajos Károly szőlőbirtokos úrnak a magyar kir. Akadémiai Könyvtár 1. alatti kérvényét, melyet Ő Excellenciája, a M. kir. Akadémia elnöke, mint a Könyvtár kezelésével megbízott hatóság, hozzám (a Földtani Intézet igazgatójához) felterjesztett, azon megjegyzéssel, hogy a M. kir. Akadémia Könyvtárának a Földtani Intézet által kért kiadványai iránt, a Könyvtár részéről, semmi akadály nem forog fenn, sőt ellenkezőleg, a Könyvtár érdekében kívánatosnak tartja, hogy az Intézet a kért kiadványokat a Könyvtárnak megküldje.

Miután a kérdéses kiadványok az Intézet rendelkezésére állanak, azokat a Könyvtárnak szívesen átengedem, ha az Intézet részére szükséges példányok felett rendelkezni fog.

Ezen kérvény tárgyában a Tekintetes Igazgatóság véleményét kérem, hogy ez esetben, ha a kérvényező kívánságának helyt adni szükségesnek találna, a kért kiadványokat a Könyvtárnak megküldhessem.

Budapesten 1894 évi márczius hó 12-én.

A Földtani Intézet Igazgatósága nevében

Lóczy

1022

1874

M. kir. bányászati és erdészeti
academia igazgatósága

1874-ik évi 1081 szám

Tudományos akadémiának

Budapesten

Van szerencsém a m. k. bányászati és erdészeti akadémia Közlönyében megjelent és Korpely Antal akad. tanár által a Nagymélységű m. k. Pénzügyminisztérium megbízásából írt vonatkozása tankönyvemet második kötetét 1. alatt tiszteletteljesen bemutatni.

Selmeczen 1874 November hó 16-án.

Tóth

1023
1877

Ir

Tekintetes

Dr. Pauer Imre premontrei
áldozár, Nyaradhelyi főgymna-
sium igazgató urnak mint
a M. T. Akadémia lev. tagjá-
nak tisztelettel.

Tekintetes

Midőn akadémiai alkotvány, az
Alapszabályok 20. §-a értelmé-
ben, megküldeni
kéjem tiszteletel maradok

Budapesten 1874 nov. 24

Tekintetes Urnak

alázat

Válasz. 1874 máj. 28
Kéteny 1874 nov. 23.

1026

874.

Vétem 1874 nov. 23.

1027.

arról van szó, hogy a Vígszínház igazgatósága nyugtatvány ellenében a pályadíjat kiadja-e?

Méltóságos titkár úr!

Folyó hó 21-én kelt tisztelt leiratára, melyben a Vígszínház igazgatósága nyugtatvány ellenében a pályadíjat kiadja-e? kérdésben állásfoglalásomat kéri, van szerencsém a következőkben válaszolni.

Az 1874. évi Vígszínházi pályázat hirdetményének 4. pontja szerint a pályadíjat csak a pályázat sikeres megoldója kapja meg, ha pedig a pályázat sikeresen megoldva nincs, a pályadíj nem adható ki.

Ezek szerint a pályadíj kiadása előtt a pályázat sikeres megoldásának kérdését kell elbírálni.

Ezt a kérdést pedig a pályázat hirdetményének 5. pontja szerint a pályázat határideje után a bíráló bizottság fogja elbírálni.

Mivel tehát a pályázat határideje még nincs lejárva, a bíráló bizottság pedig még nincs összehívva, a pályadíj kiadása előtt a pályázat sikeres megoldásának kérdése elbírálva nincs

Nagyságos titkár úr!

A késmárki evang. Lyceum eddig azon kedvezményben részesült, hogy a m. t. Academia szives volt a Lyceum számára az academiai kiadványokat díjtalanul megkuldeni.

Midőn e kedvezményért a Lyceum nevében ezennel ismételve hálás köszönetünket fejezném ki, látrak vagyunk Nagyságodhoz egyúttal azon alázatos kérést intézni, szíveskednék kieszközölni, hogy a Késmárki evang. Lyceum az academiai Kiadványok díjtalan élvezetének jótéteményében ezután is részesittessék.

Mely kérésünk ismétlése után maradunk teljes tisztelettel

Késmárkon, 1871 November 20án

Nagyságos titkár úrnak

alázatos szolgái:

Soltz Frigyes
igazgató

Fraringi Sándor
a tanári értekezlet
jegyzője

Ekl. 18/11 nov. 24.

1028.

denn man an a) pour plat

Érk. 1874. nov. 24.

1029.

Ártésetik a II. osztály tiskárához, hogy az osztályból e küldezésre nemzetünk Vállalkozó rajzhat a nov. 30-i összejülésre — jelen irat vissza adása mellett — bejelenteni miltózzassék.

Budapest 1874 nov. 24

Arany János
főtiskár

nem vállalkozó
Jenki

Érk. 1874 nov. 24.

A nagyváradi kir. jogakadémia tanártestülete jog- és államtudományi karrá történt átalakittatását és az uj szervezet szerinti müködésének egy uj épületben való megkezdését eme kettős eseménynek megfelelőleg óhajtván megünnepelni, a nagytekintetü

m. k. tudományos Akademiát

egész tisztelettel hívja meg a f. 1874. évi deczember hó 2-án saját disztermében (úri-utcza, uj akadémiai épület, 2-ik emelet) tartandó megnyitási ünnepélyre.

Kelt Nagyváradon, 1874. évi nov. hó 20-án.

Dr. Hoványi Lajos s. k.
a nagyváradi kir. jog- és államtudományi kar igazgatója.

Az ünnepély programmja:

1. Üdvözlő beszéd Dr. Hoványi Lajostól.
2. Visszapillantás a nagyváradi kir. jogakadémia történetére, Dr. Bozóky Alajostól.
3. Ünnepi beszéd, Dr. Sipos Árpádtól.
4. A kar által a nap emlékére kitűzött tudományos pályakérdés kihirdetése.
5. Felköszöntő beszéd Thury Ignácz IV. évi joghallgatótól.
6. Az uj épület helyiségeinek megszemlélése.

Az ünnepély a várad-olaszii r. kath. plebánia-templomban d. e. 9 órakor tartandó „Veni Sancte" után veszi kezdetét.

Nagymíltóságu Elnökség!

Alázatosan bátor vagyok az iránt észlelni, hogy

1, miután az Igazgató Tanácsnak f. é. 58. számú s itt mellékelt végzése szerint 400 for. erejéig a bérházban lakást választhatok, azon 100 forintot, mely a 400 forint s jelenlegi lakáspénzem (300 for.) között van, az 1870. évtől fogva részemre folyóvá tenni méltóztassék;

2, hogy miután én azon körülménynél fogva, hogy a fő"correctori állás teendőit tovább is végeznem kell, inkább az eddig volt fizetésem mellett kívánok maradni, ezt részemre a költségvetésben továbbra is meghagyni méltóztassék, (tesz pedig a különbség 260 ftot).

Első" kérésem támogatására bátor vagyok felemlíteni, hogy nekem az akkori akad. Elnök urak — egyetértőleg mind a ketten — egy 3 szobából álló lakást a bérházban, még 1869. decemberi végén engedélyeztek, a minek az évi bére, legalsóbb számításal is, 400 forintnál többet tesz; de az óta különben is 300 forintnál folyvást nagyobb lakbért fizettem és fizetek jelenleg is (360 forintot a Tejcsarnok templom szomszédságában, Nagymező-utcza 17. sz.), mivel kisebb lakásra szorítkoznom lehetetlen.

Második kérésem támogatására bátor vagyok azt felhozni, hogy én az 58. sz. végzésnek alapúl

szolgálat folyamodásomban a főcorrectori állás betöl-
tését kértem; — a határozat azonban a lett, hogy mi-
után a könyvek Expeditiójától ezentúl más annak fog-
ja végezni, a főcorrectori teendőket továbbra is vé-
gezzem, minthogy azokat főkönyvi-segédi teendőim
mellett elvégezhetem. Nem akarom kétségbe vonni,
hogy én e két hivatal teendőit, hajlottabb koromnál-
fogva is, még egy darabig elvégezhetem, de bizonyos
más felől az is, hogy valamint azokat eddigelő, t. i.
a volt fő corrector halála óta, a rendes hivatali
órákban nem végezhettem, úgy ezentúl sem végezhe-
tem azon okból fogva, mivel a könyv-expeditio elvé-
telével, mely expeditiót én — a mint ezt mind Nagy
főnökünk is, mind Gyulai titkár úr jól tudja —
mindenkor az akad. szünet két hónapja alatt végez-
tem, csak csekély tehertől menekültem, s valamint
eddigelő naponként 7–8 órát kellett dolgoznom,
akkor midőn a többi nem-tag titkárok legfeljebb
4 órát dolgoznak naponként —: úgy ezentúl is leg-
alább 7 órát kell dolgoznom naponként, hogy én
azzal ki lehessek. Különben pedig azt hiszem,
hogy azért, mert a könyv-expeditionak (illetőleg a
könyvek elárusításának) egy külön egyénre bízása
az Akadémia javát kívánta, az Igazgató Úrnak
nem akadhatta eddigi fizetésemet leendő szálli-
tani, épen úgy mint — si licet parvis compa-
rare magna — nem szállítanák le a földmí-
velés-ipar-és kereskedelemügyi minister fize-

vését az esetben, ha a gazdasági tanintézetek vezetése — a tanügyek előbbvitelének — tőle elvonatnék, s a közoktatási miniszterre bízatnék.

Szerencsének tartom egyébiránt magamat azért, hogy azon határozat előtt, mely a főcorrectori állás teendőit is rám bízza — ha bár e határozat rám nézve egészen váratlanul jött — meghajolnom lehetséges, szerencsének azért, mivel ebben a főcorrector fizetésének, mely a forgó viszonyok folytán 1200 forintnál kevesebb nem lehetne, nagyobb, azaz majdnem három negyed része megtakarittatik.

Budapesten, júl. 10. 1874.

A nagyméltóságu Elnökség

alázatos szolgája

Takáts István

Veszem 1874 nov. 26.

1037.

A

M. T. Akadémia

nagymélóságu

Elnöksegehez

alázatos kérése

a bentirtnak

j. mellékl.

Kivonat

az Igazgató Tanácsnak 1874. jun. 28. tartott ülése jegyző-
könyvéből.

58. Szintén az említett három bizottság Takáts István fizetés javítási kérelmét illetőleg, méltányosnak találta, hogy rendes fizetése 1200 ftban és 300 for. lakbérben állapittassék meg, oly módon azonban, hogy az 500 for. melyet eddig mint fő corrector húzott, elesnék. Ugyanis teendőinek legsúlyosabb része, a könyv-expeditio, most az alkalmazandó könyvvizsgáló egyénre bizatván, e helyett a nyomdatványok utólsó revisióját, nem mint fő corrector helyettese, és külön díjért, hanem mint főirtkáló segéd, szintén elvihetni. Mi a természetben kért lakást, vagy ennek — múltra és jövőre — lecendő aequivalensét illeti: a bizottság úgy tudja, hogy a néhai b. Eötvös elnök által tett igéret, az Igazgató Tanács azon határozatával, mely a más használatba is vett 800 for. állást a folyamodónak sokallotta és megszüntette, - hatályon kivül helyeztetett.

A bizottság javaslata Takáts István fizetését illetőleg, a főirtkáló azon figyelmeztetésse, hogy ez mostani fizetésében képest inkább leszállitása mint emelése a fizetésnek,

oly mó-

oly módon fogadsák el, hogy Takácsnak Ann-
hagyassék, a lakbér illetmény helyett, egy legfelj. 66
400 for. évi bért behozó termélyzetbeli lakást —
ha ilyen a béházban található — kérni magának
az elnökségtől.

Nagy Méltóságos Elnök!
Tiszteletes Ügyészi Urunk!

Tekintetes Igazgató Tanács!

Az élelmiszerek árának naponta emelkedésétől
kényszeríttetve nagy Méltóságaik tiszteletére előtt egy kevés drágaságai pótlékért a
leg alázatosabban esedezünk
leg alázatosabb kérésemegujjdása mellett
maradván

Nagy Méltóságaidnak

Leg alázatosabb Kis sz polgai
Lagos István
Deáki Lörinc
Hellebrant Ágoston
Erdély Mihály
Szebenyeczki Simon
Mészáros János
Kémy Ferenc

Veszm 1874 nov. 29.

1044.

A Magyar Tudományos
Akademia Nagy tiszt
Igazgató Tanácsához

Legalázatosabb kérelmemnek

A magyar tudományos akademia
Cselédségének drágasági
pótlékát

Levél quarto

Tekintetes Simon Gyula báró,
Kir úrnak, tisztelettel.

Zsofiahalom.

U. p. Vaja-Földvár.

Tekintetes Úr!

Az Akadémia örökéhez intézett
kérő sorainra, gr. Lónyay Meny-
hért elnök úr, megbízása folyt-
ján, szerencsém van tudósítani
hogy a boldog emlékezetü édes-
atyja által tett, és már hivatalos
úton az Akadémia Igazgató Ta-
nácsának tudomására ~~jutott~~ hozott,
s ennek jegyzőkönyvében legyen
gőleg jegyzett, 100 fr hagyomány
az Akadémia pénztárában lerakó
Magyar Földhitelintézetnél (Bál-
ványos u. 5. szám) fizetendő
be, mely arról már ~~kiadatott~~ utalvány
s a pénz az igazgatóságnál
fogja.

hűzott

tudósítva

Teljes tisztelettel maradván
Budapesten 1874 dec. 2-án

Tiéd

alázatos

1045

1874

Prosfikalom Novembr[illegible] 874.

n/ T Fodor

Nagymélt[illegible]ságu Elnök Ur!

Sütemben [illegible] örökemlékü évesatyám Simon Florentnek születése[illegible]
rendeletében akként intézkedni, hogy a Magyar Tudományos Akadémia részére is szerény vagyoni állásához mérten rémi hagyományt rendelt.

Testvéreimmel végre megkötött osztály levelünkből fogva engem érd a becsalom és megtisztelés, hogy az osztályos törvényeim nevében és rovásokra rékai évesatyánk mindennemü tartozásait én rendeseem..

Megbizatásomhoz mérten jórok el ascét és, amidőn Nagyméltóságu Elnök urat jelen soraimmal megkeresve, mint a neveredett Karai egyletünk igen tisztelt fő jelügyelőjét arra kérem tisztelettel, hogy a kegyeletes kérésemet támogatni, hagy mindőn és hol tetetek elegendő az évesatyám ez emlitette kegyeletes tartozásunknak.

Kikérve nagybecsü válaszát alkalmas kedvezés és intézkedhetés végett tudomásomra juttatni amint tehet ha kegyes leszek fő tisztelettel Sziva főlvóár j. megkülönböztetett mély tisztelettel maradtam:

Nagyméltóságu Elnökünknek

alázatos szolgája
Simon[illegible]

Ek 1870 nov. 28.

1045.

Exam rebi 2/XII 74.

Tekintetes Akadémia!

A Magyar Királyi Vallás- és Közoktatási Minisztérium által utasítási pályadíjban részesítetten, a minap alattam a museumok látogatását kértem ki végül.

E célban határozott tervem volt. A tek. akadémia már nehány éve kívánt egy munkát, mely a magyar klasszikus körönséget az egyiptológia mai állásáról fölvilágosítsa.

Ezért, hogy e kívánatnak csekély lehetőségem szerint megfelelhessek, de legalább hogy az egyiptológia iránti tudományszomjamat kielégítsem, elhatároztam némagyarországi az őskori történelem ezen nevezetes tanulmányozására indúlnom.

E célból Európa azon két museumának tanulmányozását kértem ki legalább célul, melyek e tekintetben leggazdagabbak, mint a párisi Louvre a british museum. Ismerem ezenkívül a berlini bécsi münchení és budapesti museumok kincseit is.

De meghaltam ismerkedni az egyiptológia irodalmának mai álláspontjával is s e végre szorgalmasan tanúlmányoztam a british museum könyvtárában, valamint a párisi nemzeti könyvtárban is.

Emlékét erről is tudomást szerezten magamnak,
amennyire lehetett előre az assyriologia mostani állapotát
1869-ben itélem foglalkoztam.

A buvárkodásain eredményét a körülbelül von
Szemerén a Tek. Akadémiának minden előterjesztem.

Krotta, hogy a tek. Akadémia nagyérdemü
elnöke Gergery Antal ur Pittoni történelmi es.
Sayét 1858-ban megirta Egyiptomról, melyben
szakavatottan itélte föl a tudomány akkori álláspontját,
es aegyptologia tanulmányok óriási haladást tettek.
Seiffarth. is Ahlemann után több elsőrangu csillag
tünt föl az egyiptomi tudomány égen, s a még
akkor hiheri megfejtési kisérletek hiteroszlo es
kétségtelen alapon nyugvó tudásra tünek. Nagy nevekre
mutathat föl azóta az aegyptologia történelme, milyenek
a franciák közül Rougé, Chabas, Lenormant, s a
boulaqui museum igazgatója Mariette bey, az angolok
közül kitünősen Birch es Godwin, a németeknél
Lepsius es kivált Brugsch tünik ki.

A jeles vallástudósok fáradhatlan versenyzése által
evről évre mindig több es több uj magyarázat lát napvilágot
meg. E forditások es magyarázatok nincsen önálló kiad
ványokban látnak napvilágot, hanem egyes tudományos folyó
iratok, v. akadémiai értekezések közlönyeiben jelentek meg.

A vezérfonalya e megfejtésekben még mindig Champ
pollion rendszere, melyet Seiffarth es Ahlemann

Kövületeivel az összes egyptológok kivettek, ennek daccá-
ra pedig a híres rosettai felvet rejtélyt, melyet a
britisk museumban láthatni, a legalább görög szövegét
olvashatni szerencsés vala. E rendkivüli dolgozat
eredté az 1865-ben. közzétett kétnyelvü canopusi
felirat, mely szintén a britisk museumban van. Ez
36 sornyi hieroglyph, demotikus és görög szövegből áll
egy rendeletes körül, mely IV Ptolemaeus Evergetes
korában (246–221 Kr.e.) kelt, s kétségkivül eredetileg
görög nyelven iratott s ebből fordittatott egyptomira
Lepsius fejtő és magyarázá meg először 1866-ban,
ily cim alatt kiadott müvében: Das bilingue Decret
von Canopus Berlin 1866. E szerint kétségtelenné
lön hogy az egyptológok addig is helyes uton jártak,
s fáradozásaikat a siker megkoszorúzá.

Ez idő óta az egyiptomi feliratok olvasása
biztos alapon nyugszik, s bár még nehézségek gá-
tolnak elő, ezek nem az olvasási rendszerből nőt,
mennek, hanem a feliratok és papyrusok hiányos
vagy elmosódott volta által okoztatnak.

Mondanom nem kell az egyiptomi feliratok és
papyrusok szövegének helyes magyarázata folytán
egészen uj képes nyerünk a régi Egyptom társadal-
mi viszonyairól, vallásáról, szokásai- és erkölcseiről, a
s általában müvelődési állapotáról, de sokat nyert
a politikai történelem tudománya is, mert általuk
sok hibás adat lön kiigazitva, Herodot és Diodor
régei helyébe történelmi bizonyossággal lépett, s Manetho
dynastiainak jegyzését biztosan összehasonlitani

c fölszerelt papyrusokon fölegyedül dynasiak nevével.
Ezeken így nemis papyrus fedőlapok fölött.

d) első: turini, mely azonban már erősen is hiányos volt, s évtized műgáradalmából egészen ősrongálódott.

b) A második Statkarachi papyrus, de ez is sokban is hiányos. Különben a Revue Archeologique 1864-ki folyamában van ismertetve.

c) legteljesebb és nagy értékű az abydusi papyrus, melyet Mariette bey fedezett föl. Ezen Seti király és fia II Rhamses 76 évének munkáját be hódolatukat, ezeren ellenségeken, az 76 királynak nevét bírjuk. Dümichen után Kárle először 1864-ben Lepsius (Brugsch folyóiratában: Zeitschrift für ägypt Sprache). Devéria jelen aegyptolog jártával után ugyancsak közölte a megmaggyarázá Rougé (Revue Archeologique 1864) s így fontos lépés történt föl e fölirat által a történelemben.

Az egész a hyksosok vagy pásztor királyokra vonatkozik. A hyksosok emlékeit Mariette Tanisban, (mely ugyanaz a történelmi Avarisszal) fölfedezvén, úgy találta hogy a pásztorok egészen különböző fejű nép volnak: vékony, piros orral, fáj orrlyukakkal, lehajló szájvonással és tömött, megvető tekintettel, fejök valóságos szerénymyet vés fődomborulásaikon fülekkel és hátul lelógó hajfonatokkal. E leírás mongol jellegre látszik mutatni. Mariette fölfedezését Emil Rougé Allum de ma mission erről utázási jelentésében, s ismétli a R. Arch. 1866-ki folyamában, szerinte a nagy hódító II Rhamses is hyksos eredetű vala.

A második kép az apyrok uralma Egyptomban. mint ez az Rawlinson után Keri könyvében röviden megemlítettem (I k. 1ap) még pedig első izben a magyar

és méret történelmi időszakban. Bonaparte emlékét utóbbi jelentése
ben (Rosetta) elsőnek a figyelmét, ki azon felirat egy
más jött, mint Champollion is, a megszerzésére egy ujabb mű is
van Oppertnek. Mémoires sur les rapports de l'Egypte et de la Syrie
dans l'antiquité 1869. ebben nézetét nyolcz hieroglyphja, a ezen
dönti el, mert mind azon mind egyiptomi emlékekre hivatkozik.
Ezek szerint Thotmes 23 évi uralma alatt (680-667)
hódolá meg Egyiptomot, a több azon is beszámolt helytar-
kormányára bízta. Ugy látszik, lázadás után Egyiptom ismét
földúlást, mert utóda Tirhaka-Taniját vagyis II. Asarhaddont
időközben fegyverben járja be az országot, hogy megfenyítse
lázadását.

(x) fennállásának és még számos más jelen tudomá-
nyos folyamán az aegyptológia kibontakozása a tapasztal
lan bizonytalan kiadástól, amihez alapos tudomány
ra emelkedett. A régi egyiptomi nyelv megfejtésére alapul
szolgáló Kopt nyelv tanulmányozására még mindig nincs fegyver
nes 1845-ben Turinban kiadott Kopt nyelvtana és szótára
nagy fegyverből segédkönyvül, de magát a régi egyiptomi
nyelv mind grammatikailag mind szótárilag nyelvtan két
szempontból tudós főnyen magyar nyomán szerkesztheté
tőn. Brugsch nyelvén már 1857-ben megkezdé szótára
kiadását s azóta 4 kötetben teljesen megjelent. Ebben
mind a hieroglyph, mind a demotikus irásban eddig előjött
adat minden szó és kifejezés alapjaul megjen fejtve és
magyarázva, úgy hogy a Rendő aegyptológusnak e művet meg
fejtésében mint elkülönithetlen segédkönyvül kivülről nagy hasz
nálatban. Ehhez járul Brugsch hieroglyph és demoti
kus egyiptomi nyelvtana, melyet 1872-ben adott ki. Jelen

valandó

nélkülözhető, hogy az egyptologusoknak a nagy mesternek már 1859-ben adta ki Egyptom történetét, s így a későbbi felfedezések által helyreigazított kiadását és fölvilágosító hiányok elmaradtak. Mint értesülésem e munka második kötetének javított kiadását rendezi sajtó alá.

Mellett sorakozik melléje érdemében vetekedőleg Rougé Emil, kit e tudomány korpont korára e kitűnő tehetség elragadott, mielőtt műveit befejezhette volna. Egyiptomi grammatikája megjelent, s e nyelvkincset is bevégezte vala, de már ő maga nem arhatta ki; barátja Chabas rendezte sajtó alá, igen sokáig arabban, fájdalom, befejezetlen maradt. —

Ellene az assyriologiáról, erről is állíthatom, hogy mióta 1856-ban e tanulmányokhoz fogtam, egy tévely értelmében mutatván be a Teh. Akadémiának az assyriologia akkori álláspontját, — e tanulmányok, ben is tetemes haladás történt.

Oppert Gyula ezennel befejezte nagyszerű művét: Expédition scientifique en Mesopotamie V fűzetben, hiszen ennek megjelenése kiadta Khorsabad és Assyria ókori történetét is, mely előtte az „Atmosphère chrétienne“ című folyóiratban jelent meg.

Ez önmagában más tárgyról szólt, mint a tudományt, — angol Smith több ízben feljelentő szerencsében megkísérlett, de kitűnően sikertelenül assyr levelekben (lettres assyriologiques) újra sok kérdést hozott tárgyába, megírta az évkönyvek nyomán a medes történetét, felvilágosító Armenia állapotait az Achemenidák előtt, —

de mi várt, magyarra nevre legérdekesb levele második folyamában „Akadia" tanulmányba ereme alatt ada ki a Khaldaeában a szám nyelv előtt uralkodó akkad is szumir népes nyelvnek grammatikáját és szótárát [illegible] nem jelent megjobb kiadásra vanj; ezekben azt igazolni kívánja, hogy az „akkad is szumir nyelvet nemcsak hogy életében átvett fajnak volnak, hanem hogy általuk fejlett gazdag irodalmat szoros összeköttetésben. E kérdésben különben éppen oly az assyriologok mind nagyobb egyetértenek, mint egy fél tudósnak Halévynek volt bátorsága az uralkodó nézetnek ellenmondani és sikra vállalni a nézet ellen, mint azt tevé a Journal asiatique f. é. junius i füzetében, kimutatván ugyanúgy, hogy az assyr vésjegyek mind szám eredetűek. Éppen egy másik tanítványa Menant még 1869-ben adott ki egy terjedelmes assyr syllabariumot (Acad. des lettres et inscriptions) melyben ezután éppen elvei vallja.

E kérdés tehát jelenleg tudós vitának tárgyát képezi, mert egy hiszem Halévy felmérése nem fog az erős ellenfél részéről válasz nélkül maradni.

Imre tek. Akadémia ezek után nagyfontosságú eredmények, melyekre a külföldi tudományosság valóban büszke is alatt keletkezett, a melyekbe bepillanthatni alkalmam vala. Tudom tek. Akadémia a egyik nagyfontosságú feladatul Toldy Ferencz ez elhelyezésével kifejté, hogy ezután nemcsak a nál, elvégzettségénél- és negélyégénél fogva alig hogy nagyobb hivatva e tudományt minden ágában tovább vinni, de kötelessége hogy azt legalább nyelvünkbe

Veszem 1874 nov. 29.

1046.

átültetési eredményeit a nemzeti faiskolai mozgalmakra nézve.

Ezen okoknál fogva szándékom az egyetemes ipartanügyi állandó bizottságnak megszüntetésére vonatkozólag, mielőtt a Tudományos eredményeivel végzett per számos apróbb megjegyzésem kedvező orvoslását és egészségét [illegible] Akadémia kegyes lesz azzal rendelni el, hogy legalább a drágább műveket kinyomtatására szánásra megharagja, ezen végből hozzá fogok a munkához s oly erélyel és buzgósággal fogom folytatni, a mennyire hivatalos teendőim által korlátolva dom megengedendi.

Ki egyébiránt Kívánó mély tisztelettel maradok.

A Tekintetes Akadémiának

Budapest 1874-ki Nov. 29én

alázatos szolgája

Ribáry Ferencz

tanár.

Ö. 267
1874.

2

Igen tisztelt Alelnök Ur.

Bátorkodom jelenteni hogy Wenninger baráton sértési
körülményben az ott talált ügyre vonatkozó
nyomtatványokat egy ládába

Fl. 6766

foglalva, tisztelt Alelnök Ur czime alatt
ma adtam postára.

A kir. ügyészségnek az ügyet nem
lehetett vele mert ki az ott talált ügyek,
részével foglalkozik.

Igen tisztelt Alelnök Ur nagyra becsülő
jövőreiba ajánlom maradok kiváló tisztelettel

Steinbach, 9 Április
1874.

alázatos szolgája
Dr Adler Jos.
k. t.

Magyar
Országgyűlési Alsó Ház
Ill. t. Alelnökének Ur.
Budapest.

Érvénytelen 1874 nov. 29.

1047.

Ö. 268
1874.

Levélquarto

Tekintetes Ráfolty Károly
urnak Városlődre.
Kiskapu-utcza, Friedmann ház.
(Kassa mellett) Eger.

1085

Tekintetes Úr!

Midőn a M. T. Akadémiától ~~öröl~~ folyó évi november 30-án tartott ülésének ~~ülésének~~ ügyei közül időmet a Rómer Flórián nyilatkozata hosszabb kutatásra késztette, addig is, míg ezen kutatásaimat befejezem, ~~befejezem~~ a Corvin-codex ~~Corvin-codex~~ Arsel úr Szabad rendelkezésére egy ládá-ban az oklevelek, ~~oklevelek~~ úgy a mint vannak Kozó — nyomatékul, vagyis pecsétekben Büldeni, Pál vitézzel azokat az Akadémia Könyvtárának ~~Könyvtárának~~ adom által.

Midőn ezért, fogadja stb.

Budapesten 1874 dec. 3.

Tekintetes Úrnak

alázatos

Levélquarto

Dr. Arenstein József ker. tag.
(Címe az Almanachból)

1047.

Címe!

A M. T. Akadémia közelebbi, nov. 30-án tartott ülésében ~~ülésében~~ (Corvin-codex) bejelentettem, hogy ~~hogy~~ Arsel úr Szabad rendelkezésére egy láda — az oklevelek ~~oklevelek~~ Corvinianae — nyomatékul, vagyis pecsétekben Büldeni, Pál vitézzel azokat az Akadémia Könyvtárának ~~Könyvtárának~~ adom által.

Midőn ezért, fogadja stb.

Budapesten 1874 dec. 3.

Címnek

alázatos

1044
1047
1055
} 1874

9.

Nagyságos Jakabffy Gergely
birtokos urnak Pozsonyban
(Pest, országút 47. sz.)
Budapest.

Tisztelt Nagyságos Ur!

Értesítés
tétetik

A Magyar Tudományos Akadémia
Igazgató Tanácsának folyó évi
December 29-én tartott ülésében
jóban a Tőlletek hivatalosan
jelentve, hogy Tiszteli Nagyságod,
azon alkalommal, midőn kedves
gyűlt édesatyja Jakabffy Gergely
úr 1000 frtos hagyományát le-
fizetni szándékolt, — egyszer-
smind a saját részéről 100
forintos oly módon tenni le, hogy
ezt haláláig, vagy a míg a 100
forint tőkéjét befizetni jónak
látja, minden évben isteni-
telni fogja. Az Igazgató Tanács
e hazafiui buzgalomból eredő
nemes, dicséretes cselekedetét
jegyzőkönyvileg rögzítette ezzel,
szükségét, és megbízott engem,
hogy erről Nagyságodat leve-
lem értesítsem.

Miután azonban az Akadémia
részére ezen hasonló alapítvá-
nyokról, alapítólevél általá-
ban szokás, kívánja, hogy Tiszt-
gető Társais, egyszersmind fölhí-
zeni határozta Nagyságodat,
hogy 100 frt evenkénti adomá-
nya — illetőleg ennek tőkéje —
iránt az alapító levelet kiállít-
tatni kegyeskedjék, mi végett
az Akadémia részére Klinda
József perni ügyvéd urat, akit
jóváhagyás végett Nagyságodhoz fölter-
jeszteni, és vagy személyesen,
vagy, jövő tanévkezdés
jöttével, ez alapítvány ügyét
szabályszerűleg elintézni.

Teljes tiszteletem mel-
lett vagyok
Budapesten 1874 dec.

Nagyod.

alázatos
szolgája
a M. T. Akadémia titkára

1057

1874.

Kivonat
a M. T. Akadémia Igazgató Tanácsának 1874 november hó 29-én
tartott ülése jegyzőkönyvéből.

276. A főtitkár jelenti, hogy Fogarasi János t. tag úr, még f. évi
júl. 1-én kelt sorai kíséretében a Nagy szótár szerkesztéséért járó
1000 frt fizetésre vonatkozó földhitelintézeti könyvecskét hozzá be-
küldötte, miután – úgy mond – a szótár bevégeztetvén, díja is
megszünt.

Minthogy Fogarasi úr rendestagi 500 ezüst
(525 o. é.) forint előbbi fizetéséről csak azon időre mon-
dott volt le, mig a szótárszerkesztői fizetést húzza: termé-
szetes, hogy rendes tagi fizetése 1874 julius 1-vel újra életbe
lépett, miről a m. földhitelintézet, s Fogarasi t. tag úr is
értesitendő. Egyszersmind köztudomásul lévén, hogy Foga-
rasi úr a szótári pótló kötet szerkesztését is sziveskedett ma-
gára vállalni: az Akadémia I. osztálya nyilatkozatra
kéretik az iránt: nem lenne-e méltányos ez újabb fára-
dozását az egész 1000 frt fizetés további meghagyásával
viszonozni.

Kivonta
Arany János
főtitkár

Tek. Gyulai Pál osztálytitkár úrnak

53
1874.

Eh. dec. 18

1068
76 Lg.

Lendvai

Nagyságos Erdélyi Pénzügyi
Osztály, Elnökségnek
Budapesten

1073. Nagyságos Úr!

A M. T. Akadémia Igazgató
Tanácsa, folyó évi November
hó 29-én tartott ülésében, felkér.
Nagyságodat, Horváth Mihály ur
Kir. Számvevő Osztályának, a
vízrajzalasa tárgyában eszközlendő tervezetek
a Hegyes Gyula „Közönséges Természet-
tan,“ Vész Arnold „Elemi Mennyiségtan“
és Petzval Ottó „Erő és Géptan“ cí-
mű munkák kiadása folytán tárgyban
Közerdekű Kárpótlástétele tekintetében, a jövedelem
Mapirosz 1887-ik évi V. t. cikke
alapján szükségesnek mutatkozó rendelet
sége által szükségesnek mutatkozó rendelet
Az emlí Osztály Vezetője Nagyságod
vagy más erre kiküldendő Közegének
szíves tudomására hozni, hogy a Tanács
Mélt. Vallás- és Közoktatásügyi Minisz-
tériumnak a fenti tárgyban f. évi Nov.
hó 29-én kelt átiratával megküldött
Tervezetek a Tanács által is helyesel-
tek, és azok a Tanács részéről is
Nagyságod rendelkezése alá bocsátatnak.
Budapesten 1874 dec. 7.

Vagyok.

alázatos

Lugosi

Mélt. Úr!

1074. Az Igazgató Tanács folyó hó 6-ik napján
nov. 29-én tartott ülésében ezen
alkalommal vett tudomást arról
is, hogy Mélt. Ságod a Közép-
tanodai Mennyiségtan szerkesztésére
nézve, f. évi Julius 1-ig 500 ezüst
forintot, mint honorariumot, a pénzügyi
Kir. Számvevőségnél letétbe helyezett.
Az Igazgató Tanács, ezen alkalommal
a Nagyságod rendelkezése alá bocsátott
Mértani Szerkesztési Példatárért
Mélt. Ságodnak hálás köszönetét
nyilvánítja.
Budapesten 1874 dec. 7-én

Mélt.

alázatos

1073
1074 } 1874.

Nagymélt.ságu Gróf
Akadémiai Elnök úr!

Mult hó 19-ét hozzám intézett hivatalos felszólitását Nagymélt.ságodnak tolyo tiszteletteljes vétem, siettem megbizatásomnak minél előbb megfelelni. Tehát sajtolem, mitszerint a Teleki könyvtár néhai dicső alapitójának végrendelete szerint csak örökösei vannak jogositva könyvet vagy kéziratot kölcsönözni. A könyvtárból kivenni. A fennebbi okrál fogva legczélszerübbnek tartanám, ha Nagymél.ságod a magyar tud. Akadémia nevében Marosvásárhelyen az Sámuelhez intézett leveleivel Id: Gróf Teleki Sámuelhez fordulna, ki a fenn.tt végrendeleti intézkedés kövelkezében egyedül van jogositva arra, hogy a Teleki könyvtárból könyvet vagy kéziratot kiveggen.

Sajnálom, hogy ügyben szolgálatommal többre nem lehetek, s tolyes tiszteletel maradok

Nagy Mélt.ságodnak
Kolozsvárt 7/n. 1871.

Kész szolgája
Lejd: gr: Teleki Domokos mk

Vevey 1874 dec. 7.

1075.

10726

A vasuti szolgálat megmagyarositasa körül kifejlett tevékenységében a kormány azon nehézségget találkozott mivelmt a hivatalos ügykezelésben és a szolgálati utasitásokban leggyakrabban előforduló műszavakra részint teljesen hiányzik a megfelelő magyar kifejezés, részint pedig oly kifejezések kerülnek szabályozás alá, melyek mind a magyar nyelv legfőbb követelményeivel ellenkeznek, mind pedig a különböző vállalatoknál különféleképp alkalmaztatnak, általánosabb terjedésre jámbor nem kárhoztatnak.

Franciaország lehjai a most említett nehézséggel, azon meggyőződésre jöttem hogy a kituzött czél lehne kockáztatva az által, ha a finkcziós műszavak megalkotását akár a vasuti vállalatok magán tevékenységére, akár a gyakorlati fejlődésre hagynám, minélfogva vasuti és hajózási főfelügyelőségemmel az érdekelt vállalatok közreműködése mellett egy a fentebbi czélra szolgálandó műszótárt dolgoztattam ki

A melyen tisztelt tudományos akademia, mely a magyar nemzeti nyelvnek minden irányban való müvelését is terjesztését tüzte ki egyik legfőbb czéljául, bizonyára mindig is élénk figyelemmel kisérte a kormánynak ebbeli törekvéseit, s bizonyára oztani fogja azon véleményemet is, hogy a kérdéses műszótár csak akkor fog czélszerüen megfelelni, ha a vasuti üzlet gyakorlati követelményeinek kivül a nyelvszeti igényeknek is összhangzásban fog.

1 db 15 ív 9
4 példány

A magyar nemzeti tudományos I. Akadémiának

Budapesten.

col

tik. -

Midőn kéhai pénzügyét látom annak hogy ezen tiszteletbeli szakemberek által készíttetni s tiszteletteljes felkérésel fordítottak, miszerint egy nyelvtudás kiterjedő felülbirálattal megbízni méltóztassék. A kiküldendő akadémiai tagoknak egyik általam később megbízandó s a kéziratai (III $\frac{3}{2}$) szakosztály főnökeinél megtudható franko rezgési rendelkezésére állandó, s még csak azt vagyok bátor megjegyezni, hogy ezen a nélyen tiszteletbeli Akadémia közreműködésétől várt felülbirálat késedelem nélküli megtétele azért volna feltétlen kívánatos, mert addig a fordítási munkálatok keresztülvitelét nem követhetem.

Budapesten 1874 évi decemberhó 7-én

Ballagi.

pol

Erk. 1874 dec. 9.

1076

52/1874. Erk dec. 11.

Jelen tárgy ügyében nyilvá-
nítvánu, átteszik az Akadémia
I. osztályához, hogy közelebbi
ülésében vitánea tudósításra
az ügyet vételre annak idejé-
ben már kéit jelentésemet bemu-
tatandják.

Budapest 1874 dec. 9.

A mnyelvész
Főtitkár.

Okir. 288/1874.

Budapest 26/XII 874

Tisztelt Tagtárs!

A vasúti részvétár megbízásából
szívesen elfogadom, s észrevételeimet
ügyészem mielőbb az ügyvéd értesítése
elé terjeszteni.

A tisztelendő választmányt Önnek
hogy leme részes hozzám járulni.
Társaságomnál fogva csak esti órát,
ben — 5 óráról Ferdue — volna
időm vele értekezni.

Vagyok

Barátja Szolgája

Fogarasi Pál

Nagymeltóságu Gróf Elnök!

Kegyelmes Uram!

Ő Nagymóltóságod hóltos elnöklése alatt virúló magyar Tudományos Akadémia, „dicső" célzát „a tudomány és szépirodalom mívelését és terjesztését" az által és törekvék megvalósítani, hogy ügyrende 5-ik §-a 142-ik pontjában „mindennemű kiadásai megküldését, a magyar és erdélyországi nagy gymnásiumoknak, nagylelkűen elhatározá."

E nagylelkűségben bízva, a Kalocsai érseki Főgymnásium alúlírt igazgatója, alázattal esedezik Nagymóltóságod elnöki Kegyes közvetítése alatt, a Tekintetes Akadémia színe előtt, hogy intézetünknek, mint 1860-1864-ig már Főgymnásiummá Fejlett s mindenkor nyilvános érvényű és országos rendszert tartó tanintézetnek, a magyar Tudományos Akadémia mind eddigi, mind jövendő nagybecsű Kiadásait megküldeni Kegyeskedjék.

Kérelmünk ajánlására szabadjon Folemlíte-

nem

nem azon kegyeletes viszonyt, melyet Fögymnásiumunk kulajdonos Fővédnökei az alapító Kunszt József és jelen Főpásztorunk a nagynevű Haynald Lajos, érsek uraink, — a Tek Akadémia iránt érezni, mindenha legdicsőbb hanjúi kötelességöknek tartják.

Ezek alapjan tehát azon kedves reménybenélünk, hogy Nagyméltóságod kérésünket fogadni, s ez által egyszersmind főltárja előttünk amadus bányát, melyet eddig csak távolból epedezve szemlélünk; de melyben ezentúl Fögymnásiumunk, a hon tudomány gazdag ereit, ifjaink számára kiaknázni magunknak pedig másfél évtizedes szerény munkásságunk legszebb díját s jövőre bátorító serkentőjét fogja találni. Mely jóltéteményért, ha azt elnyerni szerencsések leszünk, Nagyméltóságodra s a Tekintetes Akademiára, a Magasságbeli legbővebb áldását esdjük, legmélyebb tisztelettel örökölvén

Nagyméltóságú Gróf-Elnök,

Kegyelmes Uram,

Kalocsán, 1876ik nov 10én

alázatos szolgája

Bendl Lajos

gym igazgató

Veszem 1874 dec. 9.

1077.

1115
292 Ak.

292
1874. Véleményre átteszik,
az állandó Könyvtári
bizottsághoz.

Budapest az Akadémia
1874 dec. 21-i ülésében
ből

Fraknói
Irodalmi
Főtitkár

179 a) Offen Mendels-
sohn", eddigi ér-
a mennyiben a
Kéttel megegyező

Nagyvárad 1874. dec. 8án

Mélyen tisztelt L. Akár úr!

Mellékletben van szerencsém „a kötelek rézről" című a m. t. akadémia által dicséretre méltatott munkám-nak egy díszpéldányát azon kérésemmel megküldeni, miszerint a nagyterjedelmű Akadémia azt kegyesen elfo-gadni és könyvtárába beiktatni méltóztatnék.

Mély tisztelettel maradván

alázatos szolgája

Dr Borzóky Alajos
jószágnok.

Vol. 3 1874 Dec. 9.

1082.

O. 295
1874.

2498 1874 sz.

A magyar tudományos akadémia
tekintetes főtitkári hivatalának

Budapesten.

f. évi November hó 23-án kelt 1022 sz. becses megkeresésére van szerencsém értesíteni, hogy a Kérdéses Dr. Martin Lajos urnak Kolozsvárra szóló portomentes levél után beszedett 10 kr. díjnak visszatérítése iránt a nagyszebeni pénzügyigazgatóságot ugyan megkerestem, mindazonáltal megjegyzem, miszerint a 1870 April 14 kelt 2481 / 4907 sz. kereskedelmi miniszteri rendszabály értelmében csak a magy. tud. akadémiától mint illetéktől s nem annak egyes hivatalaitól eredő saját tagjai s belföldi tudományos intézetekhez közlendő hivatalos leveléi portomentesek s csakis azon esetben, ha azok az akadémia hivatalos pecsétjével vannak ellátva.

Szíveskedjék tehát jövőben hasonló kellemetlenségek kikerülése végett a fenti szabálymendeletet becses figyelmére méltatni.

Budapesten 1874 November 25-én
A kir. postaigazgató.

Ghoory

Érk. 1874 dec. 11.

1089.

24981/874 Sz.

A magyar tudományos akadémia tekin-

tetes főtitkári hivatalának

Helyt

bérmentes ügyr

Budapesten.

M.K. POSTA IGAZGATÓSÁGTÓL BUDAPESTEN

214.

Kérjük e lapot aláírva vételi elismervényül a Magyar Tudományos Akadémiának visszaküldeni.

Nous prions de renvoyer cette feuille signée pour servir de reçu à l'Académie hongroise.

A könyvek jegyzéke

melyek csomagban szám alatt
Eggenberger Ferdinánd
pesti könyvkereskedő által küldettek.

Az országos magy. Iparegylet
titkár t. cz. Elnökségének
Budapest.

I. A Magyar Tudományos Akadémia részéről.

Liste des livres.

envoyés dans paquet sous le No par
libraire à Pest

À

I. De la part de l'Académie hongroise.

Természettud. értek. III. 15. IV. 3-6. sz.
Mathemat. értek. II. 3-6. III. 1. sz.
Mathemat. és természettud. közl. VII. VIII köt.
A mechanika alapvonalai.
Magyarország hártyagombái. II.

ORSZÁGOS MAGYAR
IPAREGYESÜLET.

Számadó-tanácsi
[illegible]

bej. Jul.

Ét. dny. 14 1874.

1091.

II. Mások részéről.

II. De la part d'autres instituts ou des particuliers.

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben elöszámlált könyveket kezemhez vettem.

Je reconnais avoir reçu les livres énumérés dans la liste précédente

Nyomatott az „Athenaeum“ nyomdájában, Pesten, 1870.

Die **k. k. Geologische Reichs-Anstalt** begeht am 5. Jänner 1875 in feierlicher Sitzung das Fest ihres fünfundzwanzigjährigen Bestandes, und ladet hiermit zur Theilnahme an demselben alle ihre Gönner und Freunde ergebenst ein.

Eröffnung der Sitzung um 12 Uhr Mittags in dem Museum der Anstalt.

Wien, im December 1874.

Die Direction.

Aus der k. k. Hof- und Staatsdruckerei.

Érk. 1874 dec. 18.

1109.

A bécsi c. k. földtani birodalmi
intézet 25 ív fenállása ünnepére
Győr 1874 jan. 5-én függő táviratot,
s megbízza
minden pénzügyét
bevárjuk

Tekintetes Tudományos Akadémia!

Alulírott 1874. január 1. óta egy havonkint 1szer megjelenő" könyvészeti szaklapot adok ki, mely a legújabb magyar és nem-magyar, de a hazában napvilágot látó s a külföldön nyomatott és honunkat érdekllő" irodalmi műveknek lehetőleg teljes jegyzéke mellett irodalomtörténeti cikkeket s egészen eredeti irod. statisztikai közleményeket tartalmaz.

Ez sajtó e vállalatot mindjárt keletkezésekor előzékenyen fogadta s működését egészen idáig éber és kitűntető" figyelemmel kísérte, a közönség azonban oly lanyhán pártfogolja, hogy 150 előfizetőjénél ma sincs több.

Én az „Irodalmi Értesítő"-t,
mely e folyóiratnak címe,
tiszta irodalmi célból
indítottam meg, készen ál-
lottam is; azonban be kell
látnom, hogy tőlem ez ál-
lomat aránylag nagy
mértékben követeltetik.

A tekintetes Akadémiá-
hoz fordúlok tehát, méltóz-
tatását e hézagpótló vál-
lalatot pártfogása alá
venni, illetőleg fennál-
lását azzal biztosíta-
ni, hogy tagjai számára
bizonyos példányösszegig
– talán 100-ig – előfi-
zetni, illetőleg annyit
köztük kiosztani kegyes-
kednék.

Megtekintés végett a
tek. Akadémia könyvtára
részére az I. évfolyamot
mellékelni bátorkodom.

Kérésem meghallgatá-
sáért, illetőleg mielőbbi
határozat-hozatalért
esedezve, maradok

A Tekintetes Akadémiának

Budapesten, 1874. dec. 15.

alázatos polgája
Kókai Lajos
Könyvárus

2/1875. Ek. jan. 2.

Ek. dec. 19. 874.

1111.

Kókai Lajos könyvkereskedőnek

a M. T. Akadémiához in-

tézett

kérelme

az „Irodalmi Értesítő"

támogatása iránt.

1113
293 Ak.

2093
1874. Véleményre kiadatik
az I. osztálynak.
Budapesten, az 1874 dec.
21-én tartott ülésből
akadémiai

Kiadva

Arányi Lajos
főtitkár

Lakás:
Budapest, IV., Kécskelép-
utca, 25.

CONSULAT GÉNÉRAL
D'AUTRICHE-HONGRIE
A PARIS

21, Rue Laffitte

N° 2972

Paris, le 5 Décembre 1874

Löblich Präsidium!

Ueber Ersuchen des Hr. Ernest Desjardins beehre ich mich das General Consulat die Ehre zu Ihrer gefälligen Kenntnissnahme Fortsetzung seines Werkes „La Table de Peutinger" in der Anlage dem löblichen Präsidium ergebenst zu überreichen.

Der k. k. Minister-Rath u. Verw. General Consul

Wellenstein

An das löblich Präsidium
der königl. Akademie der
Wissenschaften
zu
Budapest.

Erk. 1874 dec. 22.

1112.

A párisi osztrák-magyar köv.
követ Despárdeis Ernest úr
Exc.ja úr Kérée folyóirat
Penninger Táblairatok folyóirat
Darát a 14-ik füzetig meg-
küldé.

Érk. 1874 dec. 28.

1119.

468.

Kérjük e lapot aláírva vételi elismervényül a Magyar Tudományos Akadémiának visszaküldeni.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestättigung des Empfanges an die „Magyar Tudományos Akadémia" zurückzusenden.

A könyvek jegyzéke

melyek csomagban szám alatt

pesti könyvkereskedő által küldettek.

A

Verzeichniss der Bücher

welche in Packet mit Zahl durch

Ferdinand Eggenberger

Buchhandler in Pest abgesendet wurden.

An den Verein für die Kunst des Mittelalters.

Berlin.

I. A Magyar Tudományos Akadémia részéről.

I. Von Seite der „Magyar Tudományos Akadémia."

Almanach. 1872.

Archaeologiai Közl. VIII. 3. füz.

II Mások részéről.

II. Von Andern.

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben elöszámlált könyveket kezembez vettem.

Ich Unterfertigter bestättige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Professor etc. [illegible]

Vorsitzender der Gemeinde der Bürgerlich Militärischen im Namen der Gemeinde nicht angenommen Arader Curie, d. 25ten Dezember 1874.

bej. [illegible]

Nyomatott az „Athenaeum" nyomdájában, Pesten, 1870.

Febr. 1874 dec. 28.

1120

468.

Kérjük e lapot aláírva vételi elismervényül a Magyar Tudományos Akadémiának visszaküldeni.

Wir bitten dieses Blatt unterfertigt als Bestättigung des Empfanges an die „Magyar Tudományos Akadémia" zurückzusenden.

A könyvek jegyzéke

melyek csomagban szám alatt

pesti könyvkereskedő által küldettek.

A

I. A Magyar Tudományos Akadémia részéről.

Verzeichniss der Bücher

welche in Packet mit Zahl durch

Ferdinand Eggenberger

Buchhändler in Pest abgesendet wurden.

An den Verein für die Kunst des Mittelalters Berlin.

I. Von Seite der „Magyar Tudományos Akadémia."

Almanach. 1873.
Archaeolog. Közlem. IX. köt. 1. füz.
Monum. archaeol. II. köt. I. rész.

II Mások részéről.

II. Von Andern.

Alulirt ezennel elismerem, hogy a fentebbi jegyzékben elöszámlált könyveket kezemhez vettem.

Ich Unterfertigter bestättige hiemit, dass ich die oben angeführten Bücher empfangen habe.

Professor etc. [illegible]
Vorsitzender des „Vereines für Druck der Mittelalter“ [illegible] Namen des Vereins mit dem vorgenannten Datum.

Berlin, d. 25 Dezember 1874.

[illegible]

Nyomatott az „Athenaeum“ nyomdájában, Pesten. 1870.

Eggyé iv.

Nagyméltóságu Zichy János ő Excellentiája gróf Zichy Jenő magyar kir. közmunka és közlekedési Minister Urnak Budapesten.

Nagyméltóságod folyó hó 7-éről 19726 szám alatt a Magyar Tudományos Akadémiához intézett megkeresésének a Vasúti műszótár kiadványai iránt igyekeztem megfelelni. Mielőtt az Akadémia a nyelvtudományi osztály Szarvas Gábor rendes tagja által közölt véleményét a felülvizsgálatokat, a Nagyméltóságod által körülírt tárgyra, azaz a hó 26-án kelt leiratában, arra sürgetve kéri, hogy a minisztérium (Királyi Curia, Legfőbb Közigazgatási Bíróság, Igazságügyminisztérium) határozatait, a nyelvtudományi osztály határozata szerint, az osztály értekezletében még felolvastassák, hogy más nyelvtudósok is nyilatkozhassanak.

Midőn erről Nagyméltóságodat a folyó hó 21-éről kelt határozatban értesítem, egyszersmind van szerencsém Nagyméltóságodnak a Vasúti műszótár kéziratát, a nyelvtudományi osztály határozatával együtt, tisztelettel megküldeni.

Budapesten 1874 dec. 28

Nagyméltóságod

alázatos

Szily.

Tervezet

Fogalmazás

mai adelnök

1123

1874

Nagyrendtartású Elnök úr!

Midőn valódi hazafiúi örömmel értesültem a lapok útján a magyar tud. Academia körében újabban ismétfelmerült azon eszme felől, hogy az Academia jövőben még nagyobb mérvben, és ha lehet még sikeresebb eldorattal és erélyesebb felebbi kulfoldi irók müveinek magyar nyelven megjelenését, mint azon eszmének az e nagyszabású tervezetben, melyet a kir. m. természettudományi társulatban 1871 nov 6-án tett, s a kulfoldi jelesebb term. tudományi müvek magyar nyelven kiadását tervezte vagy indítványozza tartalmaz; s melyet oly nem remélt siker követett (t. i. a 1874 nov 27-iki kimutatás szerint mai napig 1270 példány rendeltetett meg e kiadványokból.): — ennek folytán nem lehetvén kétségbevonásba azon időben is nagy mértékben becses időnek és sok dolgozásával rabolni kivántatni ne tegyek egy régi vágyam érdekében a m. tud. Academia ez emlitett intézkedését annak megvalósítására felhasználni.

A mü, melyre célzok Alpheus Todd amerikai irónak 1867-69-ben megjelent történelmi becsü nagy munkája az angol parlamentarismus kormányrendszer fejlődése és jelen

állásával? Ha parliamentary Government in England. Tudjuk, ez hiven hangzik, de bár Todd ez imitátor mondását tanúsítja, nem fogjuk kétségbe vonni mindazonáltal az angol parliamenti rendszer lényegénél fogva, hiszen tudjuk, hogy ez épen abban körlött megkülönbözik a többi rendszerektől, hogy a felelős minister intézmény valóban uton vitt ismeretes a parliamentalis Kormányrendszerrel: addig másfelől a rendszer, az állami ember és több hasadás mire és rendelet, — hiszen egész mai fejlettségében létezett a mai hatalmi gyakorlatban" abszolutisztikus irányú kormány rendszer helyett hatalmába. E rendszer varázsereje azon nyers öntudatban rejlik mely e szerint a kormányzási kormányzattal korott antagonismusban létre jön, — de a mikor magasabb értelemmel és a rendszer lényeges sajátságainak — a mint az Todd müvében oly plastice domborodik ki előttünk, — mindent fölvételéről teljes átértése szükséges; e nélkül csak egy költséges s nehézkes gépezet az, mely szükségtelen a legegyszerűbb feladatnak is rosszabbúl működik.

De lépjünk hogy a polgárok egy jó napja reánk, s a kormány organismusok

i rendeltetésének megfelelő eszközök
megadása végett más a gyakorlati
életben gyakran előfordúlt példák be-
vétele, vagy legalább olvasmányok
utján becsmérlő ismeretének rendre
alapszellemébe! — s gondolható-e hogy
elragadtatás lelkesült ne a nyilvános
jai vitáinak hangjában a rendre
illő határt?

É hangot ne még csak nyilvános
emlékezet itt amott; — de lábjegyzetben
effélét hogy az említéssel folyásra csak
egy évtized alatt is nem vétetett hasonlók
oly irányúakat mely erőt lélekzése a ma
még ellenzés hangjának? s lábjegyzet hogy
nem fogyul-e nyilvánosság, mert ép
nem kétkedésen a emberség érdekében
nagy szerencsétlenségnek tekinteni, hogy
vita a parlamentáris rendnek vége vé-
gére lenne lángtelen egy vádlottat meg
lyet pedig annyi súlyos vétség terhe már
eleve elfoglalt el.

Azonban nemcsak a polgárok a nyil-
vánosság esetein nem lennének méltók
dolkodásra. Avagy volt e alkalmasabb eset el-
mélkedésre, a rendre s a rendes
tapasztalással; avagy gyakorolhatta-e az
kiggasztó a nemesítő hatását az elmél-
re, midőn törvényszékeinek és az egy-
némely írói különben tudományos becsü
munkáin kívül alig fordulnak tekin-
tetben valami használhatót. Ha mert a
parlamenti rendnek behozatala alatt
már intézkedéssel tettek volna arról,
a mire jelen igénytelen sorainkban czélo-
zunk; akkor talán több jogod emlékez-

nénd a polgárság ellenében ma vadat;
de így nem!

De a mi Todd és ily nézőkből készült
művészet megpalérozva elott némileg
más elete mutatói vált: a pro-
nérve többé nem volna mentsége. Ki
sikert nem lehet azzon még másfele v-
nonyol dráttal is csupán egy mondással
megfelenésétől vérni; de ami még
rendkívüli hozz leszen azal a magyar
irodalomban, a kör és magán könyvtol
vanában egy mű feltalálható, mely
mint monumentum, ezében nine a pathá-
mentérás rendkívüli könyezőt, ezzel az-
zelben pedig a nitrog nemzeti vonalakkal
feltárása által a gépezet egész részeinek
sajátszagait a de elérd, oly hü és könyen
érthető képekben mint Todd precedens
sében találjuk azt: valószínűleg nemzeti
fogyasztó oldani legalább a körpályára törek-
vő ifjak közt, kik mára jövő generatió ide-
jén megannyi fényt adandó gyújpontjai
lehnek. valódi parlamentalis polgári
polgárosnak.

Azt hiszem hogy ha mint emlitém
mi hallottam, az Academiá vissza adni
kivánja azt a nemzetnek a mint egyéb
oldozatkörében annak tagjaitól kapott
a legmeltóbban egy ilyenemü kolgálat ol-
tal tehetni azt.

Tisztelettelyes kérelmem, melyet
ebenuel vagyok ajánlásaimhoz mint
a m. tud. Academiá Elnökéhez in-
térni bátor vagyok, kérhet oda terjed,
miszerint ez igénytelen javaslatomat
az Academiá illető kiregei elé terjeszte

/.

...ültére fél ast nagy bizo fogadásomat teljesíteni! E miatt kénytelen, is pedig oly órákon keresztül magyarázni, mint, valamelyik, mennél kább magam egyénnek által is megismerhető legyen, — ezen körülmények ma semmi esetre nem vállalkoznak; s így ha az Academiá nem vesz, e mű irodalmunkra nézve valóságos legelvesett. Én részemről elég a fáradtságra számol vállalkozom, s 2ón alatt az valószínűleg befejezhetem; elég hát 1 másnapi a valóságos nehézségek helyét értelmezésénél nézem segítségére lenni. Mindazonáltal ha az egész mű még nem jelenhetnek, legalább egy rövidke kivonatot akartam belőle közleni és közrebocsátani, — ezt arra kérem még Nagyméltóságodat, kegyeskedjék interkedni az ügyben a korábbi határozat felől mielőbbi értesítésemre várt.

Bizodalmat kérve hogy Nagyméltóságodat a valóságos kitüntetés fogadalmas által szerencsém, de a mű érdemem még nincs nem igen jelentéktelen ügy fontosságra bírt, — maradok a legkülönbségtelenebb tisztelettel

Nagyméltóságodnak

igaz híve
Dapsy Antal

(Kolozsvár 19/I.)

Ék. 1874 dec. 23.

1126.

79

A

Magyar tudományos
Academia Nagy-
méltóságu Elnök-
ségének

a Todd mozgalmak
kiadatása ügyében.

Tisztelettel

A Közgyülési bizottsághoz

Nagyvárad 1874. decz. 28-án

Tekintetes Lilkár úr!

A m. t. akadémia által megindított „jeles külföldi tudományos művek"ből álló magyar könyvtár eszméjét fölötte üdvösnek tartván, az én csekély tehetségemet is szívesen fölajánlom hitsorsodom. S mivel e tárgyban t. Fraknói Vilmos úrhoz czímzett levelemre választ nem kaphattam, a tek. Lilkár úrnak hitsorsodom jelen soraimmal alkalmatlankodni és szíves felvilágosítását esedezem a módozatok fűzetes megemlítésével határozott nyilatkozatot kérni az iránt, hajlandó volna-e a t. akadémia az említett könyvek sorába

Friedlaenders Darstellungen aus d. Sittengeschichte Roms czímű, immár 4 kiadást ért fölötte vonzó és tanulságos három kötetes munkáját

fölvenni, melynek a magyar nyelvre leen-
dő fordítási jogát már megszereztem.

Esetleg pedig kész volnék a Mommsen-
Marquardt-féle több kötetre terjedő „Rö-
mische Alterthümer" czímü igen becses mun-
kának magyar fordítására is vállalkozni.

Midőn szíves közbenjárásáért előre
is köszönetemet nyilvánítanám, maradok
becses sorait várva

kiválló tisztelettel

alázatos szolgája
Dr Bozóky Alajos
a római jog ny. r. tanára.

Érk. 1877. dec. 31.

1129

Kir. Közigazgatási Bíróságnak

Kir
tá
ön
bí
Vil
ne
to
és
tü
za
1.
gy
te
vo

Nagyvárad 1874. nov. 23-án

Tisztelendő Akadémia!

A m. t. Akadémia megindított azon vállalatát, melyben Curtius, Duncker, Mill, Müller stb híres munkái megjelennének, szeretnénk egy igen vonzó és biztos keletre számító 3 kötetes munkával gazdagítani; melyre nézve a magyar nyelvre való fordítás jogát más megszereztem. Ezen munka a rövid idő alatt négy kiadást ért „Darstellungen aus der Sittengeschichte Roms, von Friedlaender, Prof. in Königsberg."

Azon körülmény fenntartó tehát mélyen tisztelt t. Akadémiához, hogy tervemet és ajánlatomat a t. akadémiai Könyvkiadó bizottsággal közölni, és elfogadása esetében a részletes feltételeket velem tudatni szíveskedjék. Mélyen tisztelettel maradván

alázatos szolgája
Dr Borbély Alajos
a római jognak ny. r. tanára
a kir. jog- és államtud. Karnál.

Földmivelés
ipar és kereskedelemügyi
m. kir. Minister.

Budapesten 1874 dec. 11-én.

2192/25 sz.

A m. kir. tud. akadémiának

Budapesten

Scharnagl „Ueber die Construction des öst. Rüstzeuges" czimü munkájának több példánya rendelkezésemre állván; van szerencsém az akadémiának e munka 1 példányát ide zárva megküldeni.

A miniszter megbizásából:

Magocsi

miniszteri tanácsos.

1133
1874

Zlinszky Imre

kivályi táblai pótbíró

Budapesten

Üllöi út 1 szám (Németh ház)

3 emelet 32 szám

Strokan I. 12.

ad 1171.

Selige:

Verkannte Wahrheit spricht:
" Sich trägt der Meinungstrom
Jetzt heis ich Ketzerei
Und künftig Axiom "
J. A. Seuffert
(Blätt. für R. A. VIII Kötet 139. lap.

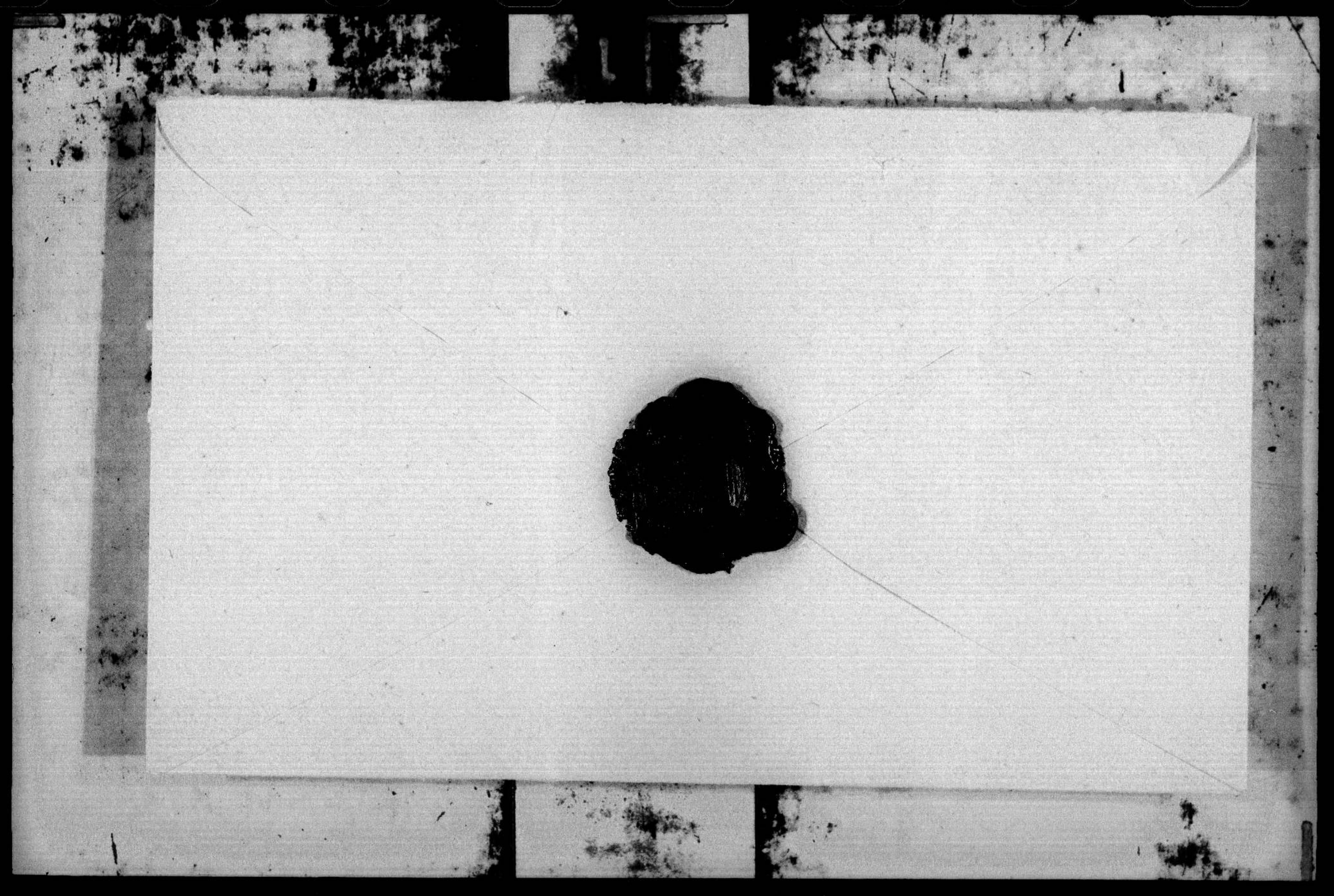

MINISTÈRE DE LA COUR
IMPÉRIALE.

COMMISSION
IMPÉRIALE ARCHÉOLOGIQUE

7/19 Mars 1874.
№ 59.

ST.-PÉTERSBOURG.
Pont de la Police, №17

Le Secrétaire de la Commission Archéologique à Monsieur

Le Secrétaire Général de
l'Académie Hongroise
à Pest

Monsieur,

J'ai l'honneur de vous accuser réception de

M. Tudom. Akadémiai Almanach
1872
Archaeologiai Közlemények VIII. 3.

que vous avez bien voulu adresser à la Commission Impériale Archéologique de St.-Pétersbourg. La Commission me charge de vous témoigner pour cet envoi ses sincères remerciements.

Veuillez agréer, Monsieur, l'assurance de ma considération distinguée.

P. Lerch

bej. Tab.

1258/874

Nagyméltóságú Elnökség!

Az Akademiai Palotában lévő országos képtár termeinek forró vizfütéssel és szellőztetéssel leendő ellátása végett Bacon J. L. czég itteni képviselőjével Cross C. E. úrral érintkezvén, nevezett vállalkozót a munkára vonatkozó terv és költségvetési elkészítésére szólítottam fel, és egyszersmind figyelmeztettem, hogy nem csak az említett képtár helyiségek fűtéséről hanem külön külön az Akademiai könyvtár, kisterem és képes terem, Nagyterem, sőt az olvasó kör helyiségeinek is forró vizfütéssel berendezéséről költségvetéseket készítsen el, és azokat tel jesen felszerelve terjessze elő.

Ennek következtében vállalkozó Cross C. E. úr 6 darab tervet és költségvetést mutatott be, melyeket van szerencsém Tisztelettel bemutatni.

A mellékelt tervek szerint minden egyes részt, ugymint a könyvtár, kisterem és képes terem, Olvasó kör helyiségei, II-dik emeleti képtár, III-dik emeleti képtár, és az Akademia díszterme, külön külön a földalatti helyiségben építendő kályha által lesz fütendő és egymástól tökéletesen függetlenül kezelendő, az öntés előirodalt helyiségek szellőztetése pedig egy 1 lóerejü Lenoir féle gép által lesz eszközlendő, mely a megromlott levegőt csatornák által kiszivattyúzza és az udvarba vezetendi.

A forró viz fütési és szellőztetési berendezésének költségei az itt 7/- alá mellékelt kimutatás szerint következendők: úgymint:

I.	A könyvtárban földszint a fütési szerkezet előállítása, kőmives és asztalos munkákkal együtt	3698 ft. —.
II.	A kisterem és képesteremben	2214. 25.
III.	Az olvasó kör helyiségeiben	3387. —
IV.	A második emeleti képtár helyiségeiben	3839. 50
V.	A harmadik emeleti képtárhelyiségeiben	6356. —
VI.	A Nagyteremben fütési szerkezete mint előbb	4262. —
	Összesen	23756. 75 kr
	Az említett helyiségek szellőztetési szerkezete kerül	4880. —
	összesen	28636. ft 75 kr
	mely összegből vállalkozó a hozzá intézett felszólítási következtében 2% elengedni kész, és e szerint levonva	572. 73
	kész az költség	28064. 02 kr
	melyhez azonban a termekben megrongálandó festő és mázoló munkák, s a többi apróbb előre nem látható szükségletek fedezésére	935. 98 kr
	Számitandó és e szerint tenne az összes költség	29000 forintot.

Ámbár ezen fütési szerkezet előállitása tetemes költséget igényel, mely annyival inkább terhesebb, mivel a kérdéses termek már régi légfütéssel és kályhákkal ellátva vannak, azonban a fütő anyag jelentékeny megtakarítása által 6–10 év alatt az összes befektetett költségek törlesztéséről, és akkor előny éretik el hogy a forró viz fütés által a termekben kellemes és szabályozható melegség áramlik el, és a levegő sem romlik úgy mint a légfütésnél, az alkalmazandó

fellöztetési szerkezet által pedig mindég friss levegő vezettethetik a termekbe.

Vállalkozó nyilatkozata szerint a fütési szerkezet kezelése oly könnyű, hogy a fütési bár ki által végezhető, ei ekkor szakképzett egyén illetőleg gépész nem szükséges.

Végül van szerencsém azon megjegyzést előterjeszteni, hogy a mennyiben a fennt elősorolt helyiségek közől, csak némelyekbe lennének a jelenleg foganatba vett átalakitások alkalmával forró viz fütéssel ei szellőztetéssel ellátandók, méltóztassék azon helyiségeket, a munka együttes foganatositása végett meghatározni, ámtár kivárator vólna jelenleg a munka eggyöntetü ei könnyebb kivitele végett a forróviz fütést ei szellőztetési szerkezetet az összes előrorolt helyiségekben, a bemutatott tervek szerint előállitatni.

Az itt előterjesztett költségvetések egyszersmind a szerződési feltételeket is magokban foglalják.

A Nagyméltóságu Elnökség határozatát várva, megkülön böztetett tisztelettel maradok

alázatos szolgája

Budapest 1874 évi Junius hó 12 én

1413/1874.

(mellékletei az 1371.-nél!)

Alapitványok állása 1871 Január 1. f 449511 70.
Uj alapitványok az utolso 3 ev. 97700
f 487,211 70
Befizetett alapitványok + 62072 08
alapitványok állása 1873 decemb 31. f 425139.62

---

alapitványok után Kamat hatralék
f 449511.70 után 1871 január 1én f 14,264 84
alapitványok utáni Kamatok az
utolsó 3 ev. 68,640 38
f 82905 22
70452 53

ezek bevétele
f 425139.62 kr utáni kamat hatralék
1873 decemb. 31én f 12452 69

Állami segélyek fejében bevétele az utolso
három ev 97400

A' bevétel három évben Kiadatott : a' kerg
Törvénykezési czélokra . . f 49611. 84.
Archaeologiai " 13771. 52
Mathem. és természetgazdaságra " 12109. 68
Nyelvtudományokra . . . . " 2774. 77
Statisztikai czélokra . . . . " 1443. 74
Közigazgatási Kiadásokra . . . . " 22229. 18
Közigazgatási gyarapitásra Cs. " 15000.
Közintézetek jutalmára és tám.
segélyezésére . . . " 22710. 15
Rendes tagok illetménye nem
közlekedő és fizetésen
kivüliek után 825 41. 40
f 222351. 58.

átvitve f 222351 58

vegyes kiadások 4. sz. fris,
világításra ház körüli kövek
segédre 1. a t 17478. 77

f 239830. 35

Ezen kiadási rovatnál a' fennebbi alapra rányok utáni kamatok rovatnál a' külön tételek, mint hagyományok s adományok által i az akadémiai építkezésnek utáni jövedelemből fedeztetnek.

Hogy a' tételt sokkal nagyobb volt a' kiadásnál: mutatja azon körülmény, hogy az akadémiai vagyon mely 1871 január 1én az 1870 december 31ki mérleg szerint volt . . . . . f 1,638,102. 76

az 1873 december 31ki a' mérleg szerint már . 1774,993. 21½

mi összege emelkedett

Ezen f 176,890 45½

gyarapodási részint ujabb hagyományok s adakozások nem különben már be vételek s a pénztári jelenlegi készlet eredménye. —

Tekintetes akademiai m. és t. i. Bizottság!

A tekint. Bizottság véjéről nyert megbizatásomhoz ké-
=pest, a közel mult nyár lefolyta alatt, Ugocsa Várme-
=gye Szüvéjeti Viponyainak kutatásával e megye bele-
jébe lerándultam.

Vizsgálódásaimat nagy Szőllős terjedelmes vidéki;
a Gelse hegyen, Karkó, és Nyalábvár hegyeken, a
Tisza melléki rónákon Tekе — Király-Lása, és Kiroa
vidékén. A Kobola, Jasztó, Klupti és Ofri Orchi;
és a Klupti Várhegyeken, tevém.

Ezen sámos kirándulások alkalmával, egy ré-
=mely véjében új, de egyébként igen érdekes flórára a-
=kadtam, mely arra vággyat ébresztett bennem, hogy ezen
említett pontokkal — melyek nagyon egy tekintélyes
véjét teszik Ugocsa Vármegyének — megnem elégedve,
a megye vizsgálatlanul maradt több véjének is, — a
Borsa, Tur, és Tisza vidékének — kutatására jövő évben
ismét felkerekedjek, hogy e megyének Szüvéjeti nö-
=vényivel teljesen megismerkedve, annak flóráját, ki-
=merítően, és tökéletesen összeállithassam.

És valóban e megye, melyről alig vannak följegy-
zések, és mely három különböző formációkból — az Ura-

-Gubden hegyláncolat végső nyulványaiból, a Nánamosi
hegyek utolsó ágaiból, és a Tisza, Borsa, és Sár folyók völ-
=gyeletéből, és vonáiból áll, megérdemli, de igényli is, a
hosszabb ideig tartó, minden oldalroli áttekintést, de meg-
=érdemli azon figyelmet nevezetességek miatt is, melyekkel je-
=lentékenyen tüzetesen foglalkozni, és melyeket ép-
=lelni alkalmam volt, hogy csak egyet említsek meg az Ilex
europaeust, melyta Selmecz hegy tetején és déli részén a világ
=ölgy erdőségben, fej kis csoportban tenyészni láttam, de
mely még erdig Magyar és Erdély részben egy fűvész által
sem lett épletre, mely tehát a Dragger birodalomra nézve
egészen új.

Ezek után óda terjed okfejtésem, és tisztelettel
Kérésem, miszerint engem a jövő tavasz és nyáron, ismét
Ugocsa Megye erdig nem vizsgált részének füvészeti át
kutatásával megbizni kegyeskedjenek.

E kérésemet, még azzal is bátor vagyok támogat-
=ni, hogy eddigi minden kirándulásaim alkalmával — úgy
mint a közel mult nyáron is már tevém — dupla irányban
működtem k. f. i a füvészet feljegyzések mellett, még minden
általam meglátott vitek, magaslat, vagy hegynek megfelelő
gi méreteit is, légsúlymérő segélyével pontosan és szabatosan
meghatározandon, m'által Vizsgálataim értékét jóval e-
=melni okfejtem.

Ajánlatom kegyes elfogadását reménylve, leg
mélyebb tisztelettem nyilvánítása mellett maradtam. Eperjes
ben. December 31én 1873.

A tiszteletes bizottságnak alázatos szolgája
D Feichtinger Sándor
városi fő Orvos, füvészeti igazgató.

1202/74

A magyar tudományos akade-
mia alapitványai és kama-
tainak állása 1873-ik
évi decemberhó 31-én

1201
1874

Folyó sz.	Lap-szám	Név	Kamat-láb	1 Jelentmények állása 1877-ik évi december 31-én	2 Ugyanazon 1877-ik évben	3 befolyt adajegyzetek 1877-ik évben	4 Kamat állása december
1	22	Csáky Gábor gróf	6	2100 —	—	—	
2	22	Csapody Sándor	"	31 —	—	—	
3	23	Andrássy György gróf	"	10500 —	—	—	3
4	24	Fábián Gábor	"	62 70	—	—	
5	24	Festetics Lajos gróf örökei	"	10500 —	—	—	1
6	24	Ghyczy Kálmán	"	3000 —	—	—	
7	25	Sárosi István	"	1050 —	—	—	1
8	25	Gyár városa	"	1000 —	—	—	
9	26	Inkey Imre	"	1050 —	—	—	1
10	26	Jurt Gábor	"	1050 —	—	—	1
11	27	Károlyi György gróf	"	42000 —	—	—	12
12	27	Károlyi István	"	21000 —	—	—	6
13	28	Márton János örökei	"	1500 —	—	—	2
14	28	Mauks Zsigmond	"	100 —	—	100 —	
15	29	Nyiregyháza városa	"	1050 —	—	—	
16	29	Papai Sámuel örökei	"	1050 —	—	—	
17	30	Németi örökös Sztankay	"	666.67	—	—	
18	30	Sárkor László egri érsek	"	175 —	—	—	
19	31	Széchenyi István gróf	"	63000 —	—	—	31
20	31	Széchenyi Pál	"	10500 —	—	—	1
21	32	Perényi Sándor örökei	"	2100 —	—	—	

	4.	5	6	7.	8	9.	
ala. ok ben	karnat hátralékok állása 1872. évi december 31én	Ennek lóttatott ora visnafizettetett 1873. évben	Ora alapitási nyolczadnak fizetett 1873 évre.	Erre történt fizetések 1873 évben	alapitványok állása 1873. évi decbr 31én	karnat hátralék 1873. évi decbr 31én	Jegyzet
							1ső lap.
	31 50	31 50	126 -	31 50	2100 -	94 50	
	3 24.	3 24	3 06	3 06	51 -	-	
	386 75	-	630 -	-	10500 -	1016 75	
	8 99.	8 99.	3 76	3 76	62 70.	-	
	105. -	105 -	630 -	630 -	10500 -	-	
	-	-	180 -	180 -	3000 -	-	
	115 50	115 50	63 -	63 -	1050 -	-	
	3 -	3 -	82 01	82 01	1000 -	-	
	126 -	126 -	63 -	63 -	1050. -	-	
	378 -	-	63 -	-	1050 -	441 -	
	1260 -	1260 -	2520 -	2520 -	42000 -	-	
	630 -	630 -	1260 -	630 -	21000 -	630 -	
	270 -	-	90 -	-	1500 -	360 -	
	-	-	6 -	6 -	-	-	
	36 75	36 75	63 -	26 25	1050 -	36 75	
	10 50	10 50	63 -	21 -	1050 -	42 -	
	30 -	-	40 -	-	666 67	70 -	
	31 50	-	10 80	-	175 -	42 -	
	3780. -	3780 -	3780 -	3780 -	63000 -	-	
	105 -	105 -	630 -	630 -	10500 -	-	
	-	-	126 -	63.	2100 -	63.	

Folyó szám	Sz. könyvi lap	Név	ka. mat fok	1. alapitványok állása 1872. év december 31-én	2. Uj alapitv. vánnyok 1873 évben	3 befolyt alapitványok 1873 évben	4. Jámas hat állása 18 december
2)							
22	32	Simonyi Antal	b.	500 -	-	-	3
23	33	Teleki Sam. ákos j. Sam. ff	"	5250 -	-	-	5
24	33	Teleki Józs. gróf örökösei	"	2100 -	-	-	2
25	34	Ürményi Terézia "	"	2100 -	-	-	63
26	34	Acsél István bárói	5	525 -	-	-	31
27.	35	Albrecht Józsefné	"	10500 -	-	-	52
28	35	Almásy Szalmán gróf	"	2000 -	-	-	10
29.	36	Almásy Pál	"	8000 -	-	1000 -	
30	36	Andrássy Adalb. gróf	"	1000 -	-	-	
31	37.	Andrássy Gyula "	"	1000 -	-	-	
32	37.	Andrássy Manó "	"	1000 -	-	-	
33.	38	Antunovits József	"	100 -	-	-	
34	38	Augusz Antal bárói	"	500 -	-	-	
35	39	Balassa Antal "	"	1000 -	-	-	6
36	39	Batthány Lajos gróf örök.	"	1000 -	-	-	1
37	40	Bellaágh József	"	200 -	-	-	
38	42	Benesik György	"	500 -	-	-	1
39	42	Beniczky Terézia	"	—	-	-	
40	42	Beniczky Ödön	"	1000 -	-	-	
41	43	Bethlen József gróf	"	500 -	-	-	
42	43	Bethlen József grófné	"	300 -	-	-	

	4.	5	6	7.	8	9.	
ala. ok oben	tárnat tartalékok állása 1872. évi december 31én	ennt látandók a vissafizetésben 1873. évben	ete alapítási nyelv után járó kötet 1873 évre.	Ennek történt fizetések 1873 évben	alapitványok állása 1873. évi decbr 31én	karnak hátralék 1873 évi decbr 31én	Jegyzet
							2.)
	30 -	-	30 -	-	500 -	60 -	
	52 50	52 50	315 -	315 -	5250 -	-	
	21 -	21 -	126 -	126 -	2100 -	-	
	630 -	-	126 -	-	2100 -	756 -	
	315 -	-	26 25	-	525 -	341 25	
	525 -	525 -	525 -	-	10500 -	525 -	
	100 -	100 -	100 -	100 -	2000 -	-	
-	-	-	400 -	400 -	7000 -	-	
	-	-	50 -	50 -	1000 -	-	
	-	-	50 -	50 -	1000 -	-	
	-	-	50 -	50 -	1000 -	-	
	62 50	-	5 -	-	100 -	67 50	
	25 -	25 -	25 -	-	500 -	25 -	
	644 79.	-	50 -	-	1000 -	694 79.	
	100 -	100 -	50 -	50 -	1000 -	-	
	-	-	10 -	-	200 -	10 -	
	100 -	-	25 -	-	500 -	125 -	
	41 66	41 66	-	-	-	-	
	50 -	-	50 -	-	1000 -	100 -	
	25 -	-	25 -	-	500 -	50 -	
	15.	-	15	-	300 -	30 -	

Folyó szám.	fő könyvi lap	Név	kamatlab	1. alapitványok állása 1872. évi december 31-én	2. Uj alapitványok 1873-ban	3 befolyt alapitványok 1873-ban	kamatok állása decem
3)							
43	44	Bogyay Antal	5.	100 —	—	—	
44	45	Brenner ágoston gróf	"	4000 —	—	—	
45	45	Blaskovich Bertalan örök	"	400 —	—	—	
46	46	Botka János	"	120 —	—	—	
47.	46	Botka Mihál	"	700 —	—	—	
48	47.	Buda szab. kir. város	"	3100 —	—	—	
49.	48	Cséry Lajos	"	1000 —	—	—	
50	48.	Csáky László és Gábor grófok	"	2000 —	—	—	
51	49.	Czegléd város	"	1000 —	—	—	
52	49.	Debreczen város	"	10000 —	—	—	2
53	50	Dobsin város	"	1050 —	—	—	
54	50	Domsin Antal	"	50 —	—	—	
55	51	Eötvös József báró	"	400 —	—	—	
56	51	Eötvös Dienes báró	"	400 —	—	—	
57.	52	Félegyház város	"	400 —	—	—	
58	52	Forgách István gróf	"	2000 —	—	—	
59	53	Forgách Kálmán "	"	1000 —	—	—	
60	54	Forintos Kálmán	"	50 —	—	—	
61	55	Görög olsh egyház	"	1000 —	—	—	
62	57.	Hetyey Károly	"	50 —	—	—	
63	57.	Hojtsy Sándor	"	1000 —	—	—	

	4.	5	6	7.	8	9.	
d ala. nyok ebben	kamat hátralékok állása 1872. év december 31én	ennt hátralékok ra tőkésítetlen 1873. évben.	ra alapitó nyok után jár ra tőkésít 1873 évre.	Erre történt jóváirások 1873. évben	alapitóvá nyok állása 1873. év decbr 31én	kamat hátralékok 1873. év decbr 31én	Jegyzet
-	45 -	-	5 -	-	100 -	50 -	
-	400 -	400 -	200 -	200 -	4000 -	-	
-	152 68	72 68	20 -	-	400 -	100 -	
-	6	-	6 -	-	120 -	12 -	
-	10	-	10 -	-	200 -	20 -	
-	285 -	285 -	180 -	180 -	3100 -	-	
-	50 -	50 -	50 -	50 -	1000 -	-	
-	50 -	50 -	100 -	50 -	2000 -	50 -	
-	-	-	50 -	50 -	1000 -	-	
-	2000 -	-	500 -	-	10000 -	2500 -	
-	-	-	52 50	52 50	1050 -	-	
-	12 50	-	2 50	-	50 -	15 -	
-	80 -	-	20 -	-	400 -	100 -	
-	40 -	40 -	20 -	20 -	400 -	-	
-	40 -	40 -	20 -	20 -	400 -	-	
-	100 -	100 -	100 -	100 -	2000 -	-	
-	50	50 -	50 -	50 -	1000 -	-	
-	-	-	2 50	-	50 -	2 5 -	
-	-	-	50 -	-	1000 -	250 -	
-	-	-	2 50	-	50 -	2 50	
-	75 -	75 -	50 -	50 -	1000 -	-	

Folyó szám	Fő könyvi lap	Név	Kamatláb	1. alapitványok állása 1872. évi december 31-én	2. Uj alapitványok 1873 évben	3 befolyt alapitványok 1873. évben	4 kamatok állása decem
41							
64	58	Mussnár Lorenc	5.	150 —	—	—	
65	60	Jankovich Gyula	"	200 —	—	—	
66	61	Jókay Mór	"	200 —	—	—	
67.	61.	Keglevich Guido gróf	"	31500 —	—	—	
68	63	Keglevich Béla	"	500 —	—	500 —	
69.	64	Keglevich Gyula	"	500 —	—	500 —	
70	64	Klobusitzky János	"	500 —	—	—	
71	65	Königsegg Gusztáv	"	1000 —	—	—	
72	66	Koromzáros János	"	50 —	—	—	
73	67.	Lónyay Menyhért gróf	"	1000 —	—	—	
74	67.	Lónyay Gábor	"	1000 —	—	—	
75	68	Lónyay Ödön	"	—	—	—	
76	68	Lónyay Imre	"	200 —	—	—	
77.	69.	Lónyay Arnold	"	1000 —	—	—	
78	69.	Losonez városa	"	1000 —	—	—	
79.	70	Mocsáry Lajos	"	400 —	—	—	
80	71	Makó városa	"	3025 —	—	3487 5	
81	72	Molnár Pál	"	80 —	—	—	
82	73	Munkács város	"	200 —	—	—	
83	73	ifj: Nádasdy Ferenez gróf	"	5250 —	—	—	
84.	74	Nagybánya városa	"	1000 —	—	—	

3	4.	5	6	7.	8	9.	
...t ala... ...anyok ...ecsben	kamat tartalékok állása 1872. évi december 31én	ennt tárt. alék re visszafizetés 1873. évben	...a alapítvá... ...nyok után já... ...ó tőkék 1873 évre.	Ezen történt fizetések 1873. évben	alapítványok állása 1873. ev decbr 31én	kamat tartalékok 1873 évi decber 31én	Jegyzet
							4/
–	30 –	–	7 50	–	150 –	37 50	
–	80 –	–	10 –	–	200 –	90 –	
–	10 –	–	10 –	–	200 –	20 –	
–	–	–	1575 –	1575 –	31500 –	–	
00 –	25 –	25 –	25 –	25 –	–	–	
00 –	50 –	50 –	25 –	25 –	–	–	
–	–	–	25 –	25 –	500 –	–	12 f 50 kr 1874 évre
–	–	–	50 –	–	1000 –	16 67	33 f 33 kr már 1874 évre
–	2 50	2 50	2 50	2 50	50 –	–	
–	–	–	50 –	50 –	1000 –	–	
–	50 –	50 –	50 –	50 –	1000 –	–	
–	5 –	5 –	–	–	–	–	
–	130 –	–	10 –	–	200 –	140 –	
–	–	–	50 –	50 –	1000 –	–	
–	50 –	50 –	50 –	2 50	1000 –	47 50	
–	–	–	20 –	–	400 –	20 –	
48 75	–	–	151 25	151 25	2676 25	–	
–	12 –	–	4	–	80	16 –	
–	30 –	–	10 –	–	200 –	40 –	
–	787 50	787 50	262 50	262 50	5250 –	–	
–	75 –	75 –	50 –	50 –	1000 –	–	

Folyó szám	fő könyvi szám	Név	kamat láb	1. alapitványok állása 1872. évi december 31-én	2. Uj alapitványok 1873 évben	3 befolyt alapitványok 1873. évben	4. kamat állása decemb
5/							
85	74	Nagy Gedeon /tolcsvai/	5.	500 —	—	-	
86	75	Nagy körösi párora	4	2000 —	—	-	
87.	75	Nagy János tiszteire	4	100 —	—	-	
88	76	Nagylopy Elek	"	40 —	—	-	
89	77	Nagyváradi párora	"	2500 —	—	-	
90	77	Nagyváradi takarékpénztár	"	2000 —	—	-	
91	78	Nánási párora	"	1000 —	—	-	1
92	78	Nagy Szabo Ignácz	4	100 —	—	-	
93	78	Nepper Terezia	"	50 —	—	-	
94	79.	Nakó Kálmán	"	4000 —	—	-	
95	79.	Arany György báró	"	1000 —	-	-	1
96	81	Pálffy Antal herceg	"	2000 —	-	-	
97.	81	Pozsony párora	"	2000 —	-	-	2
98	82	Pillax Jánosné	4	105 —	-	-	
99.	82	Pap Vincze örökösei	"	400 —	-	-	
100	83	Podmanicky Ármin báró	"	500 —	-	-	
101	84	Prónay Gábor	"	3000 —	-	-	1
102	84	Prónay József	"	6 500 —	1000	-	
103	84	Prónay István	5	500 —	-	-	
104	85	Purdor Gyula	"	700 —	-	-	
105	85	Purdor Dánielné	"	—	-	-	
106	87.	Rimaszombat város	"	1000. —	-	-	

	4.	5	6	7.	8	9.	
ala. oh ben	kamat hátralékok állása 1872. évi deczember 31én	kmt hátralékok a vissafizetésre 1873. évben	az alapitvá nyok után já ró kmtek 1873 évre.	Erre történt fizetések 1873. évben	alapitványok állása 1873. évi decbr 31én	kamat hátralék 1873 évi deczber 31én	Jegyzet
							51
	-	-	25 -	25 -	500 -	-	
	50 -	50 -	100 -	75 -	2000. -	25 -	
	-	-	5 -	-	100 -	5 -	
	20 -	-	2 -	-	40 -	22 -	
	-	-	125 -	125 -	2500 -	-	
	-	-	100 -	100 -	2000 -	-	
	100 -	-	50 -	-	1000 -	150 -	
	5 -	5 -	5 -	-	100 -	5 -	
	10 -	-	2 50	-	50 -	12 50	
	-	-	200 -	200 -	4000 -	-	
	100 -	-	50 -	-	1000 -	150 -	
	-	-	100 -	100 -	2000 -	-	
	200 -	200 -	100 -	100 -	2000 -	-	
	5 25	-	5 25	-	105 -	10 50	
	40 -	-	20 -	-	400 -	60 -	
	25 -	25 -	25 -	25 -	500 -	-	
	150 -	150 -	150 -	-	3000 -	150 -	
	-	-	90 -	90 -	1500 -	-	
	-	-	25 -	25 -	500 -	-	
	20 -	20 -	10 -	-	200 -	10 -	
	2 92	2 92	-	-	-	-	
	-	-	50 -	-	1000 -	50 -	

Folyó szám.	Fő könyvi lap	Név	kamatláb	1. alapitványok állása 1872. évi december 31-én	2. Uj alapitványok 1873 évben	3 befolyt alapitványok 1873. évben	4. kamat állása december
6.)							
107.	87.	Révay Simon báró	5.	600 —	—	—	18
108	88	Reuter Lipót	"	200 —	—	—	6
109	88.	Simonffy Kálmán	"	105 —	—	—	3
110	89.	Simor János	"	10000 —	—	—	
111	91	Staffenberger Alajos örökösei	"	5000 —	—	—	
112	92	Szapáry István gróf	"	200 —	—	—	1
113	92	Széchen Adolf	"	500 —	—	—	37
114	92	Széchen Miklos	"	1000 —	—	—	5
115	93.	Széchényi János	"	2000 —	—	—	
116	93	Szeged városa	"	2000 —	—	—	30
117.	94	Szent-Endre városa	"	200 —	—	—	1
118	94	Szinyer Alajos	"	100 —	—	—	1
119.	96	Szirmay Hugoné	"	400 —	—	—	4
120	96	Szirmay Pál	"	400 —	—	—	20
121	96.	Szirmai Ödön	"	400 —	—	—	18
122	97.	Szögyenyi Imre	"	—	—	—	
123	99.	Teleky József gróf örökösei	"	37800 —	—	—	31
124	99.	Trefort Ágoston	"	300 —	—	—	7
125	100	Tóth Lörincz	"	500 —	—	—	2
126	100	Turkeve városa	"	500 —	—	—	
127.	102	Zichy Miklos gróf	"	500 —	—	—	13

	4.	5	6	7.	8	9.	
ala. ok beben	kamat hátralékok állása 1872. évi december 31én	kmt hát. alék. va visnafizetésben 1873. évben	va alapitó nyok után já ró kmtek 1873 évre.	Erre történt fizetések 1873. évben	alapitóványok állása 1873. évi decbr 31én	kamat hátralék 1873 évi decbr 31én	Jegyzet
							6.)
-	180 -	-	30 -	-	600 -	210 -	
-	90 -	-	10 -	-	200 -	100 -	
-	81 80	-	5 25	-	105 -	87 05	
-	-	-	500 -	500 -	10000 -	-	
-	-	-	250 -	250 -	5000 -	-	
-	10 -	-	10 -	-	200 -	20 -	
-	325 -	-	25 -	-	500 -	350 -	
-	50 -	-	50 -	-	1000 -	100 -	
-	-	-	100 -	100 -	2000 -	-	
-	300 -	300 -	100 -	100 -	2000 -	-	
-	10 -	10 -	10 -	10 -	200 -	-	
-	45 -	-	5 -	-	100 -	50 -	
-	40 -	-	20 -	-	400 -	60 -	
-	200 -	-	20 -	-	400 -	220 -	
-	180 -	-	20 -	-	400 -	200 -	
-	2 25	2 25	-	-	-	-	
-	315 -	315 -	2278 50	2278 50	37800 -	-	
-	75 -	-	15 -	-	300 -	90 -	
-	25 -	25 -	25 -	25 -	500 -	-	
-	-	-	25 -	25 -	500 -	-	
-	135 -	-	15 -	-	300 -	150 -	

Folyó szám	fő könyvi szám	Név	kamat láb	1. alapitványok állása 1872. évi december 31-én	2. Uj alapitványok 1873 évben	3 befolyt alapitványok 1873. évben	4. kamat állása decemb
7.)							
128	103	Vitéz alapitvány	5	840 —	—	—	2
129.	104	Wenkheim József gróf	4	—	—	—	1
130	105	Waldstein János	4	—	—	—	
131	106	Wenkheim Béla, Wikt. László	4	1000 —	—	—	
132	106	Glatz József	4.	84 —	—	—	
133	107.	Arad városa	kamat nélkül	500 —	—	—	
134	107.	Duka Miklós báró	4	500 —	—	—	
135	108	Eöry Szabó Gábor	4	50 —	—	—	
136	109.	I. m. áll: birtos: tőkealap	4	10000. —	—	—	6
137.	110	Dr Hauser	4	40 —	—	—	
138	112	Ploathy Zsigmond	4	20 —	—	—	
139	114	Szentmihályi Lajos	4	20 —	—	—	
140	114.	Szodoray Elek	4	25 —	—	—	
141	116	Sztáray Viktor gróf	4	315 —	—	—	
142	116	Szőke Dániel s'több nyéki	4	129 —	—	—	
143	116	Vécsey Lajos báró	4	210 —	—	—	
144	197.	Dr Edl Kálmán	5.	16000 —	—	—	8
145	2/45	Recsky Benedekné - Dobsa Róza	6	200 —	—	—	
146	2/50.	Elör Gyula emlék alapitv.	kamat nélkül	20000 —	—	—	

3	4.	5	6	7.	8	9.	
...ból ala... ...ennyok ...l évben	kamat hátralékok állása 1872. évi december 31én	kmt hát-alék ra visszafizettek 1873. évben	ek alapítá nyok után já ró költség 1873 évre.	Erre történt fizetések 1873. évben	alapítványok állása 1873. évi decb. 31én	kamat hátralék 1873 évi decber 31én	Jegyzet
							7./
-	294 -	-	42 -	-	840 -	336 -	
-	109 01	-	-	-	-	109 01	
-	33 33	3 3 3.3	-	-	-	-	
-	-	-	50 -	-	1000 -	-	50 fr meg 1872 évre 4/17 kr 1874 évre 08 kr 1874 évre
-	496	-	336	344.	84 -	-	
-	-	-	-	-	500 -	-	
-	-	-	-	-	500 -	-	
-	-	-	-	-	50 -	-	
-	600 -	-	-	-	10000 -	600 -	
-	-	-	-	-	40 -	-	
-	-	-	-	-	20 -	-	
-	-	-	-	-	20 -	-	
-	-	-	-	-	25 -	-	
-	-	-	-	-	315 -	-	
-	-	-	-	-	129 -	-	
-	-	-	-	-	210 -	-	
-	800 -	800 -	800 -	800 -	16000 -	-	
-	467	467.	12 -	12 -	200 -	-	33 kr 1874 évre
-	-	-	-	-	20000 -	-	

Összesítés

Folyó szám	fő könyvi lap	Név	kamat láb	1. alapitványok állása 1872. évi december 31-én	2. Uj alapitványok 1873 évben	3 befolyt alapitványok 1873. évben	4. kamat állása decemb
		Összesitő					
	1	1ső Lap ősrege		1735 05 37	—	100 —	73
	2	2ik "		39075 —	—	1000 —	27
	3	3ik "		29320 —	—	—	36
	4	4ik "		48755 —	—	1348 75	13
	5	5ik "		23495 —	1000 —		7
	6	6ik "		62505 —	—	—	20
	7	7ik "		49933 —	—	—	18
		Összesen		4265837	1000.	2448 75.	196

	4.	5	6	7.	8	9.	
ala. ok ben	kamat hátralékok állása 1872. év december 31én	kmt hát-alék ra visnafizetésben 1873. évben	de alapítvá nyok után já ró kötött 1873 évre	Erre történt fizetések 1873. évben	alapítványok állása 1873. ev decbr 31én	kamat hátrá lék 1873 év decbr 31én	Jegyzet

Folyó szám	Főkönyvi lap	Név	kamatláb	1. alapítványok állása 1872. évi december 31-én	2. Uj alapítványok 1873 évben	3 befolyt alapítványok 1873. évben	4. kamatok állása decemb
		Áthozott főösszeg		42658837	1000	744875	196
				Követelt mo			gyo
		Az 1ső rovat szerinti alapítványok összege, 1872. évi végén				a mult	évi k
		Az 2ik rovat szerinti hozzá járuló uj alapítvány 1873ik					évben
		Az 3ik rovat szerint lejár alapítványokra befolyt összegek					fejébe
		tehát az alapítványok állása a 1873. évi decem					ber 31
							és j
		A 4ik rovat szerint kamat hátralék 1872ik évi december 31-én a					mult
		az 5. " erre lett fizetve 1873ik évben					-
		tehát a hátralék 1873. évi december 31-én					
		Az 6ik rovat szerint 1873. évben lejárt kamatokra					-
		Az 7ik rovat szerint erre lett fizetve 1873ik évben					-
							hátra
		Lejár ebből a más 1872 évben Gf. Königsegg Gusztáv által					
		" " " Wenkheim Béla Viktor i					Lurló
		Hozzá járul Glatz József által 1873. évben, erre					fizete
		Marad hátralék 1873ik évi december 31-én a					9ik

3	4.	5	6	7.	8	9.	
	kamat hátralékok állása 1872. év decemb 31én	kint lát. alak ra visszafizetésben 1873. évben	ok alapítvá nyok után já vó kötet 1873 évre.	Erre történt fizetések 1873. évben	alapítványok állása 1873. év decbr 31én	kamat hátralék 1873 év decbr 31én	Jegyzet
	ft 19648 05.	ft 1123 45.	ft 220 75 19.	ft 179 33 77.	ft 425139 62.	ft 1246 9 77.	

Nyugvárosiak.

évi kimutatás szerint — — — — ft 427588 37.
ebben — — — — „ 1000 —
ft 427588 37.
fejében 1873. évben „ 2448 75
ber 31én a 8ik rovat szerint ft 425139 62

és pedig	6% kmatos alapítványokban		ft 185055. 37.	
„	5% „ „	„	„ 208191. 25	
„	4% „ „	„	„ 84 —	
„	kamat nélküli „	„	„ 31809 —	ft 425139 62

a múlt évi kimutatás szerint — — — ft 19648 05
— — — — „ 1123 45
— — — — „ 8411 60.
— — — ft 220 75 19.
— — — „ 179 33 77.
hátralék 1873. december 31én ft 41 41 42
ft 1255 3 02
általl befizetett ft 33 33.
kerülő „ „ „ 50 — 83 33
ft 1246 9. 69.
„ —. 08.
6ik rovat szerint ft 1246 9. 77.

Lukács

Trebinek

1874

Kivonat

a M. T. Akadémia 1874. januar 5-én tartott
ösztönös ülésének jegyzőkönyvéből.

4, A magyar költői alapítvánnyi egyik pályázatra (A. vándorgyűrű) nyugtatványok beküldése egy pályamunka érkezett

1. Az ásványi anyagok alapvonatai stb.

Átvétetik a III-ik osztályhoz, melynek ülésén jelentés végett; jelenlévő levele pedig az iratok közt megőrzendő leszen.

Kiadva

Arany János
főtitkár.

Nagyt. Szabó József
v. l. tanár.

1203/1874

• l. civtekerlet
1874 Jan 13

3. prot.

26
4 M.

Tárgy:

a M. T. Akadémia 1874. január 5-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből

5) A főtitkár jelenti, hogy a pénztári ügyek rendezése végett — egyszersmind pályázatra, valamint a történetirodalom kérdésére (Magyarország bűnügyi állapotai) s a Fáy alapítványi kérdésre (Mező gazdasági viszonyaink) nem érkezett pályamunka, hanem az utóbbira nézve egy névtelen pályázó két évi határidő alatt két levélben, vagy a mulasztás megbízásából újabbakig elhalasztani.

Az illető III. osztály, a névtelen levél ügyében tegye meg, e pályázatok ügyében pedig hivatalos tárgyalásra felhívandó.

Kiadva

Arany János
főtitkár

Nagyv. Szabó József
osztálytitkari ügyek

1204
1874

1. Értekezlet folytatása
1874 Január 13

3 pont.

25
5 Ak.

Az I-ső ortály jövő ülése tárgyai

Szarvas Gábor l. t A Gángó nyelvéről.

Szilágyi István l. t Az állítólagos

Rákóczy-codexről

1205/1874

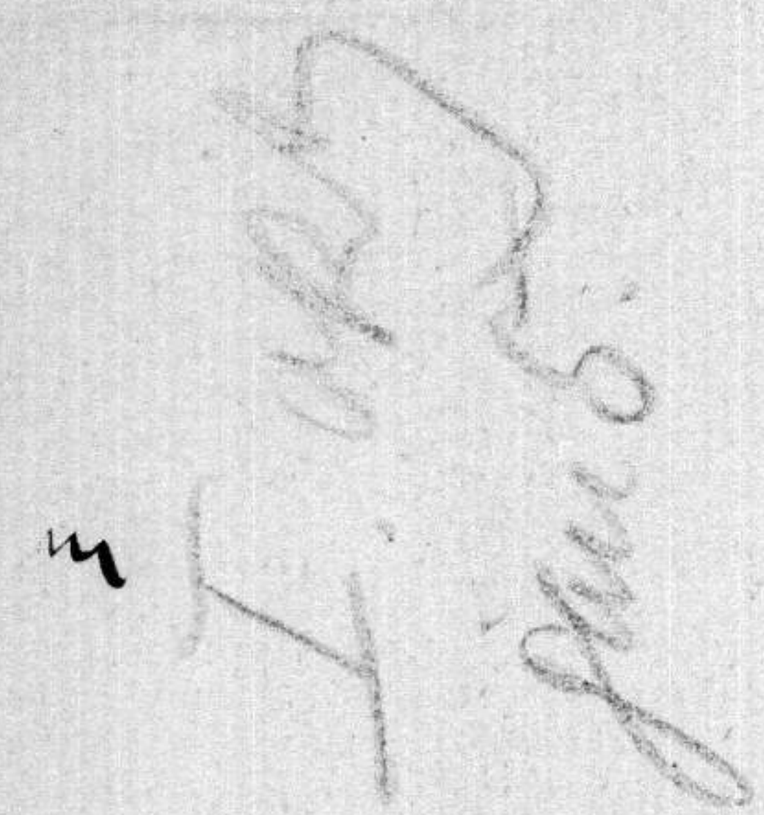

Főtisztelendő,
mélyen tisztelt Titoknok úr!

Ő Méltósága Rónay Jácint püspök urnak hozzám tudósítása folytán szerény dolgozatom felöl azon megtisztelő hírt vettem, miszerint a m.t. akad. történelmi osztályánál, Győr-vármegye árpádokkori s régészeti térképe, részvéttel fogadtatott. Egyszersmind arra szólíttattam fel, hogy Moson és Komárom vármegyék szinte ily modoru térképeit a nt. Titoknokság útján feltérjeszszem. Ezen utasitásnak azonnal megfeleltem volna, ha dolgozatom a távol vidéken oly kézekben nincsen, melyek az ilyfélék lapozgatásában örömüket lelik s melyekben ezek irója eddig fő támaszát birta. Az idemellékelt iratok részletei ezek: Győrvmben talált római feliratok, kelta s római érmek (nyomtatvány 386–405-ik lapig). — Moson és Komárom vármegyék árpádokkori térképeik, történelmi igazolásával s római feliratokkal. A két megyén átvonult római utak és temetőkön talált kelta s római érmek, a Győrmegyénél követett modorban az igazoláshoz mellékelni el nem mulasztandom. Felkértem a két vármegye érmészeit közreműködésre, s bizom igéretökben, melyet fenntartani szondelyes meg–megkéréseimmel törekszem.

A történelmi térképek általán elismert hasznos és tükrös voltán kivül, kiséletemnél vezérszempontom voltak: a) a már ismert jelenkori térképről könnyü szerrel magát áthelyezni akár a hazánkban kiegyelt árpádok, akár a római korába, s igy az egyes helyek s megyék történetének localisálását könnyiteni. Ez által pedig b) bizonyitani a hazai történetnek, az epigraphia, érmészet, a régi klassikusok ekvivalensének, s vele a régiségek hazánkban megőrzését ajánlani. c) ebből folyt a térképen szigorú igazolása hazai okmányok és régészeti minden rendü leleteinek fonalán. d) az egyes vármegyék igazolásánál az adatok minő- s mennyiségének lehetővé tétetik, hogy ezek bővebben gyüjtetvén, bizonyos társadalmi osztályra, művelődési tényezőre jótékony fényt áraszthassanak; igy Győrmegyénél az iparos és földmivelés viszonyait lehet megismertetni, miknek különben a történe-

1206/1874

Főtisztelendő,
mélyen tisztelt Titoknok úr!

Ő Méltósága Rónay Jácint püspök urnak hogyes tudósitása folytán szerény dolgozatom felöl azon megtisztelő hirt vettem, miszerint a m.t. akad. történelmi osztályánál, Győr-vármegye árpádokkori s régészeti térképe, részvéttel fogadtatott. Egyszersmind arra szólittattam fel, hogy Moson és Komárom vármegyék szinte ily modoru térképeit a nt. Titoknokság útján feltetjeszkem. Ezen utasitásnak azonnal megfeleltem volna, ha dolgozatom a távol vidéken oly kezekben nincsen, melyek az ilyfélék lapozgatásában örömüket lelik s melyekben ezek irója eddig főtámaszát birta. Az ide mellékelt iratok részletei ezek: Győrvmben talált római feliratok, kelta s római érmek (nyomtatvány 386–405-ik lapig). — Moson és Komárom vármegyék árpádokkori térképeik, történelmi igazolásával s római feliratokkal. A két megyén átvonult római utak és temetőkön talált kelta s római érmek, a Győrmegyénél követett modorban az igazoláshoz mellékelni el nem mulasztandom. Felkértem a két vármegye érmészeit közreműködésre, s bizom igéretökben, melyet fenntartani szondelyes meg-megkérdéseimmel törekszem.

A történelmi térképek átalán eliscrt hasznos és tiszteges voltán kivül, kiséletemnél vezérszemeim voltak: a) a már ismert jelenkori térképről könnyü szerrel magát áthelyezni akár a hazánkban kegyelt árpádok, akár a római korába, s igy az egyes helyek s megyék történetének kezelését könnyiteni. Ez által pedig b) burditani a haza történetének, az epigraphia, érmészet, a régi klassikusok tanulmányozására, s velc a régiségek hazánkban megőrzését ajánlani. c) ebből folyt a térképen szigorú igazolása hazai okmányok és régészeti minden rendü leleteinek fonalán. d) az egyes vármegyék igazolásánál az adatok minő- s mennyiségc lehetővé tenni, hogy ezek bővebben gyüjtetvén, biztonyos társadalmi osztályra, müvelődési tényezőre jótékony fényt áraszthassanak; igy Győrmegyénél az iparos és földmivelők viszonyait lehet megismertetni, miknek különben a történe-

1206/1874

lem vajmi kevesett ügyel; Mosonmegyéről az okmányok ezt nem adván, mégis bizonyitják a megye lakosainak XIV-ig záradig magyar voltát, mely az ország kulcsának (claves regni) őrizetével megbizva volt.

Ha az egyes helyekről az adatok bővitése, vagy a térképnek jelényi nagyságra kisebbitése kivánatossá válnék, ugy ezennel adom szavamat, hogy a mi dolgozataim javitására czélzó, az legbensőbb óhajtásommal találkozik, s kronosczénak tudván magamat, hon hazámban a tudománynak szolgálatot tehettem. Ha pedig ezen dolgozataim és a tanácsolt javitások sikeres bevégzése bizalmat keltenének, akkor előlegesen ajánlkozom Zala, Somogy és Tolnavármegyék feldolgozására, minthogy pannonhegyi levéltárunk ezeknél bővebb forrásul szolgálhatna.

Szivélyes tiszteletem kifejezése mellett, bocsánatot kérek az irataim által okozott fáradságért, maradván

Főtisztelendő Főtokos urnak

Pannonhegyén 1874. januar 7-ikén.

alázatos szolgája

Szlachovics Remig

pannonh. levéltárnok.

1

Kivonat
a' Nyelvtudományi Bizottság
1874. Jan. 7-kén tartott
ülésének Jegyzőkönyvéből.

3) Budenz József bemutat egy oklevelet a' XVI. század végéből, a' melynek kelte 27. magyar. 24 predig latin, és a' melyeket Őrrös Bálint l. tag ajándékhoz az Akadémiának.

A' Bizottság örömmel fogadja az ajándékot, az Okleveleket az Akadémia levéltárába tétetni, egyszersmind bejelenti az I. osztálynak, azon javaslat. tétel hogy az Osztály részéről köszönet mondassék Őrrös Bálintnak.

Jegyezte Hunfalvy Pál.

1207
1874

3
1874.

Ek jan. 10.

Kivonat

a

Nyelvtudományi Bi-
zottság 1874
Jan. 7-kén tartott
ülésének jegyző-
könyvéből.

Az I. Osztályba-
előadás végett.

Tekintetes Titkári Hr.!

Tiszteletlel alulírt, nagyáramitás, kedvelője lévén a természettudományoknak, üres óráimat részint azok tanulása, részint pedig elméleti vizsgálódásokra szokám fordítani. Így történt hogy a többek között a vízmelegítés alatti ürek keletkezésére gyakorolt nyomását és vizsgálódásaimat tárgyául tévén egy idevonatkozó a természettanban eddig ismeretlen fontos tétel re jöttem.

A Tekintetes Magyar Akademia tudományzáinkban azon legfőbb tudományos testületet, mely a tudományok legilletékesebb emlőjének, teljes tisztelettel bátorkodom a Tekintetes Akadémiát megkérni, hogy azon természettani tételemet s abból folyó következtetéseimmel tiszteletteljes mellékelt rövid leirását megvizsgálás végett a Tekintetes Magyar Akademiánál benyujtani méltóztatna

Teljes tisztelettel maradván

a Tekintetes Titkári Hivatal

Nagy Kikinden December 10. 1873

alázatos szolgája

Lassgallner Sándor

utolsó posta Nagy Kanizsa.

1208/1874.

Okt 1873 dec. 12.

1° Oktober 1874

Jan 9.

Nagytekintetü Igazgató Tanács!

I/9

A Magyar Tudományos Akademiai Palota rendbentartá-
sára, fütés, világitás, és Kifelb bejszerzésekre megkivántató kol-
tségek előirányzatát van szerencsém mély tiszteletel elő ter-
jeszteni.

Ugyan is 1874dik évben szükségleudő lészen:

	Nevezetesen	Osztrák é. értékben ft kr
I	25 öl tüzifa, vagatási és fuvarral a 24 ft . . .	600 -
II	Légszesz világitás	900 -
III	Szoba tisztitó	600 -
IV	A tisztogatás és surolásra, ablakmosás stb. . .	700 -
V	Az alagutakért a városnak fizetendő bér	300 -
VI	Vizvezeték használat és orsóra bér	266 -
VII	Szemét kihordás	48 -
VIII	Kisebb kömüves munkák	60 -
IX	Ács munkák	40 -
X	Palafödő munkák	40 -
XI	Bádogos és vizvezeték	450
	Összel	4004 ft -

1209
1874

		Ajtók értéke	
		ft	kr
	Áttétel	4004	–
XII	Lakatos munkákra	150	–
XIII	Asztalos	50	–
XIV	Üveges munkákra	50	–
XV	Kárpitos munkákra	100	–
XVI	Kéményseprő	110	–
XVII	Fazekas	80	–
XVIII	Órás	35	–
XIX	Falkány irtó szere	50	–
XX	Mázoló munkákra	50	–
XXI	Festő munkákra	200	–
XXII	Terazzo lalaj javitás	110	–
	Összesen	4989	–

A Nagytekintetü Igazgató Tanácsnak
mély tisztelettel

alázatos szolgája
Reinprecht József
gerendás

Buda-Pest 1874 ein Januar hó 9-én

Veszem 1874 jan. 25.

A Magyar Tudom. Akadémia
Nagytekintetü
Igazgató Tanácsának

Rainprecht József
gondnok

Az Akademia Palota rendben
tartására, fütésre, világitásra
1874ki 1874 évben szükséges kö[l]
tségek előirányzatát terjeszti
elő.

Tekintetes főtitkár úr!

Van szerencsém értesíteni, hogy
a Telcki-pályamüvek közül
idélo" bizottságban a nemzeti
színház részéről Molnár György
és Bercsényi Béla urakat
neveztem ki.

Tisztelettel

Budapesten, január 10. 1874

alázatos szolgája
Szigligeti Ede
igazgató

Tekintetes, Arany János urnak
a M. T. A. főtitkár úrának.
Pesten.

1210
1874

1874.

Esh jan. 10.

Levay - kézirat
(8 lap!)

1211/1874.

3/1874

Ért. jan. 13. jan.

Vélemény

a Nádasdy-pályaművekről

A szépt. akadémia I.ső osztálya rendeletéből véleményadási végett hozzám küldött három darab Nádasdy-pályamű közül az I. szám alatti Enikő cz. mű „elbeszélő költemény." Az egészszel gyöngébb s primitivebb fajban, semhogy komoly bírálat tárgyául szolgálhasson. Meséje nem csak nem „cselekvényes", de nem is mese; rajzában semmi; nyelve mind nyelvtani, mind költői tekintetben gyönge gyarló. Azon különös fércze lések társa, melyekkel a Nádasdy-pályázatoson minden alkalommal szerencsét próbálgat, mint a lutri-vel, egy egy önmagát nem ismerő, vagy félreismerő versíró.

A II. számu „Kunkács Amazonja, történeti költői beszély, tíz énekben."

Sok részben figyelmet érdemlő mű. Zrínyi Ilona ismert sorsát beszéli el. Fő érdeme a leirások elevenségében, a verselési ügyességben, s a nyelvezet czinjában áll. Gyöngéjéül találom azonban a compositiot. Nem akkor a mese egy minden részében szorosan egybefüggő egészet, melynek meg volna kezdete, bonyodalma és kifejlése. Jellemek nem domborodnak ki a cselekvényből. A szín, a kezelés, az ének e költői beszélyben, azt mondhatnám, inkább lyrai, mint epikai. – Verselése, melyben

1211/1874

a rimekre, a Külszabatosságra nagy gondot fordit, mélainylást érdemel nagyan, de az a merevség, melyhez a mértékekhez ragaszkodik, nem feltétlenül előnyös. Egy részt unalmas az örökös egyformaságban kelepelve haladó-szaladó daktylusok lejtése; más részt igen érezhető, hogy a formához való ama merev ragaszkodás a kifejezésben könnyűség és természetesség rovására történik. Ilyen sánor adott példát Duda halálában eme daktylicus, vagy choriambicus alexandrinekre; de ő nem engedte magát a forma bilincseibe szorítatni s ki nem érzik nyelvéből az, a mi e pályamüből nagyon is kiri: hogy „igen akarja".

A kifejezésben keresett, mesterkélt volná azonban, nagy részem érzve, nem csupán a verselési szerető nyűgnek tulajdonítható. Kedvetlése, vagy állandó modora az e körüli mozgásnak. Számos példát mutathatna müve minden lapja, azt mutatja már maga a cím, melynek nem volt elég az egyszerű „Zrínyi Ilona", hanem a mythologiába nyuló, vagy legalább is Gyöngyösi re emlékeztető „Munkács Amazonja" kellett.

Részletesebb észrevételeim a könyvekről:

Mind az első, mind a második énekben sok az üres beszéd. Apró párbajnál áradozva kétségbeesés. Jó-kötöly bevitte nyéhez (:2ik ének:) oly dicsőt, mely nem folyt a helyzetből folyt s nem természetes; inkább a közönséghez, mint a felvonóhoz való. Ugy szintén igen csinált valami az Ilona válaszka. – Szép egy pár versszak az, mely e válasz után következik a 16. lapon: „S fényére borul-

ván: 1816 De örökös baja, hogy erkölcsös és nagy szentorral áld elő. Például valamikor lapon egy szekér közelgését három versszak dobogja, roboggja, gördíti, zakoggja. Pedig az egész annyiból áll, hogy Szalonczy uram jön egy könnyű szekérbe. Az után azon kívül, hogy Szalonczy u- verem érkezése az égből csoportot, egy sok ín az ideség, hogy a továbbiak- ra nézve alkalmas elvonyja az é- vágyat. Szalonczy elalvóssa után mindjárt „ágyon kendülő fülmile" nek (IX.l.) kell az ujjáinak. És az a fülmile ver. Igaban kaszná- ják írónk: de ón a nép ajkáról so kaszni kallomam s helyteleunek tar- tom.

E második ének vége, sőt legu- gyobb része felületes külső vagy: hold, felhő, lomb, csalogány, gerle stb

Nem helyes, hogy a fejedelem za- jába (III. Én.) a régi vers ádaink Élén ex, a mű igen is modern hang- jától s viszáran tünik fel, hogy Imre egy mintra a 17ik század verselőjének, és a 19diknek nyelvén beszél. — A kadi tanács, azt mond- hatni, minden érvelés nélkül foly. A fejedelemnek válomónye sincs; ő csak eszkön. Ő a 27 lapon azt mond- ja: „a bókéi őrzinte ohajtói". De ezt a tanácsban meg sem kisérlette.

Ilona búja gyermekei körül, régi meleg vajza, (IV. Én.) de talán magyon is lágy ama hősi lélekben, mely az előző énekben Imrét harczra tüzelte. Ez énekben is tulhalmozzon a leomé- szetesség. A hol csak szerét tehetni, zengi a mezei, eget, felhőt, vágyat, érzelmet stb. Régi, régi - de nincs non erat his locus. — A 35 lapon az „édes körülvevőnek" áldozza magát Ilona s nagy lárfák ettől fogva lesz

hőznővé: azonban az Isok ezt nincs
felemlítve! — A fény megjelenése az
ének végén csak parancs pictura
et levélírás, levéltapai jelenése már
az anatomia ismeretének (V. Ernő)
et ciara Péczalad, Párkánynál, csa
vonással sincs rajzolva. Ott is helyén
kívülinek találom a régi verset a
46. lapon — Ez énekben már landad a
verselés. A kifejezésnek sincs lazábbra,
s mindinkább érezem magát az erő-
teljes ecclesiae és compositio hiányát.

A harmadik ének, mely Munkács
operamára irja le, élénk vonásokkal
rajzol. Ilona megszeberülése szépen
van elmondva, de a legszebb részlet ha
tását is megzavarja az a felesa-
vart nyelvezet, melynek mesterkéltségéről
fentebb szóltam.

A hetedik ének, mely kulcsában
erő és tartalom nélküli, arról jóegyez-
tem meg, hogy Kulin abban ismét le
veles hox. De kivéve ezt hox a hi
lenvedikben is, a tizedikben is.

Furcsa, hogy a 70. lapon hőzvele-
mül ennek után ön versmakban ön
pársor rimel igy: vérbe - érve, va
lamennyi mind ée - ée.

Megható, mép részlet a 80. lapon
Ilona búcsúja anyjaitól.

Az utolsó ének már csak a vég-
leteti esemény szárazon elbeszélése, mely
nek énekmódja épen nem emeli de
függőny arra szerencsje legörvendeje,
hogy Ilona a levélolvasás közben
hirtelen meghal. —

Mennyire figyelemre méltónak tar-
tom e költeményt, jelét akartam adni
az által hogy hiányainak kimuta-
tása közül tovább időztem. Azonban
ennek szépségei és részletes elönyei
daczára sem tekinthetem ezt olyan-
nak, mely a jutalomérzelben kiső-
zön kellékeknek megfelelne s en-
nél fogva jutalomra méltónak nem is
ajánlhatom. —

A III. Ének. Salamon törvényei Költemény. A Nádaidy pályázatra valahára egy talpra esett mű, melyet örömmel üdvözölhetünk. Mondjak ki versonyársra kívül magaslik ki, de párban állítható ki, hogy Arany epopoiai s Madách Ember tragédiáját kiáramira, felülmulja mindazt, a mit költészetünk a versben elbeszélésben a fonnadalom után előállított

Ez mérő elmondja előszavában, mi célja volt e művével: „a Krónikákból vinxaállításai részei legalább az elveszett ősénekek," mintegy forrva: „nem lehet célja, csak költőileg még lapotar adni az egész rovására, hanem inkább az elbeszélés Krónikai folyamatosságához s egyetemességéhez ragaszkodni, a mint az őskori költői elbeszélést is kívánja, a Nibelungok közel hasonkora példája szerint." Ehhez tudom hi a célt, nem valamely egységes szerkezetű költői mesebeszéget ád, melyben főleg az eredeti felvalálási ereje tündökölnék: hanem adja a régi Krónikákban feljegyzett történeti eseményeknek láncxolatos elbeszélését. - Magától értetnő - legalább én nem máshogy értem még mint: vinxaállítva az „elveszett ősénekek" valamely részét; nem is tudom, miként gondolta azokat vinxaállításait ez elbeszélés irója. Azt hiszem-e, hogy akkor állítja vinxa, ha annak ősénekek tárgyait, a mai műveltségből ismeretes szerint, elbeszélésbe foglalja? vagy azt is hiszi,

ad 1811/1874

hogy műve épp oly természetes és korszerű nyilatkozatává lesz a régi mellett és kedélyéletének, mint hajdan a hegedűről énekelt volt? Kétségtelen, hogy ily értelemben a kitűzött czél nincs, de nem is lehet czélzás. Más feladata, természete és határa van a mai kor műköltészetének, mint ama régi idők vándorzsoldosainak. Ezért én az előzőből kikanyarnám a hévvégben forgó részletet, vagy a valóságnak megfelelőn alakítanám.

Akként bátorkodnám legyen, Salamonban a Krónikai tárgyalt ebbe tekintve oly művészi, az események egymásba fűzése, a jellemrajzolás oly természetes, az egész mű oly gyakorlott költői kézről származik, mely szerencsésen birna teljesíteni mindazon kívánatot, a mely a jutalomkérdésnél hi volt tűzve. Tartalmára nézve ezekkel megegyeljen; formáját annak gondolatmenete és lelkiismeretes; szerkezete, tárgyalása és nyelvezete, valamint versszerkezete is, correct, a mű természetének, a műszabályok igényeinek megfelelő; nem bővebb, mintsem ezekhez a pályamű körülírásának feltétlenül szükséges, az egész mű oly gyakorlott költői kézről származzék, mely szerencsésen birna teljesíteni mindazon kívánatot, a mely a jutalomkérdésnél hi volt tűzve. Tartalmára nézve ezekkel megegyeljen; formáját annak gondolatmenete és lelkiismeretes; szerkezete, tárgyalása és nyelvezete, valamint versszerkezete is, correct, a mű természetének, a műszabályok igényeinek megfelelő; nem bővebb, mintsem ezekhez a pályamű körülírásának feltétlenül szükséges, mindezek felett pedig oly művészi, hogy a jutalom kiadandó.

Midőn azonban általános értékét elismerem, legyen szabad némely csekélyebb fontossággal bíró észrevételeket idejekorán tennem, melyek a mű ismételt olvasására hűen előttem felmerültek.

Az első énekben mindjárt a 28. s a többi következő versben, valamint később a III. ikben is tökéletesnek nem igen valószínű, hogy Endre minden különösebb megjutalmazás, vagy előleg nélkül fogadja Vid ga-

nosz tanácsát Dóla megegyezésére
nézve; a 29. versben csak annyi mon-
datik: „halavány lesz Endre
„De helybehagyás ime mégis csak a dereg"
Nem különben kiáltanunk fűnik
fel előttem, hogy bid csalfává, in-
gerlő, bosszúálló viselem semmi ind-
ok: önzés, ennélkülözés sőt nem sej-
tés. Valamint igen egyhangu az
ax éjjátai, hogy szivét, átmánya it
mindig csak sunyogás, fülbesugás ál-
tal igyekszik érdekeit
43. v. „ha magát elkólja" Nem
illik ide ez a kifejezés. Ez a közhasz-
nálatban, vagy tudom, azt jelenti;
fecseg, vagy haragszik. Itt egyik és
sem sincs helye.
48. v. „Kopjától találva" Több,
mint kellene. Dóra nem hasha-
sou vagy a kard és koronája megpillan-
tása; talán csak vagy, mint mikor
a vadra a vadász fegyvere villan.
74. v. „hozzátok segedő" Lehet-e
így, velem helyett?
253. v. „oly szereped lesz." A ko-
moly hadi rendeltetési hangjához, tet-
mészetéhez, a szerep való nem találó.
Munka, dolog, feladat az, nem szerep.
347. v. „Ez a Délaberezeg veszte-
delmes ember." rendkívül lapos, prózai
A második rész harmadik éne-
kében a palota égését írja le.
Vid volt a művészeti. Hogy ő első
fáklyával adogasa jele, mely „égő
szurok-csőt szór," (:564 v.:) szerénél va-
lószinű; hogy a felfedezés gaz-
sen fölött jobban meg nem tűnő-
zik, csak „ins homovan s elforvu-
la tőle" és „ins lőn az udvartól
Vid tám kiüzötte" (:625. v.) ex i-
gaz lanyka eredmény.
A hetedik ének László ker-
tegről szól. Az egész költemény-

l a király

= 28.
lamint
nilag
re mint
nagy lel
id 94

nek bizonyal az (ez a) leányok ejtésmódja. Nem bam nem vált elönyére, hogy oly sokaknál van ineksoc, mint ma ja az egész ábrázolás, valamint az sem, hogy már több az V. ének ben a vok mondva Esdr elvak tásának rövid történése.

A hosszúságok ikö egyszerű, nagy vagy kiejtésének általában szemmel sem kalmálja. Azonban itt ok nélkül vagy csinált új szinnel, vagy helyes ismeretes ódonsággal vegyítni nyelvét. P. o.

1171. v. „Minska fukar éjnek veszi hogy az óra". ez = nem az ökör te anyai inség bensőjére és hangja.

1338. v. „Ok van a lét fényre, mint annak árnyak". Csinált

1004. v. „Nagy dolog is kétül" s több ily keresés és erőszakos antiquitálása a szórendnek. „Tizenkettődik órok".

1127. v. „Hogy abból a király semmit sem alajta". Az alajt szót, mely tárgyat, többször sejt, érzelemben vetti; de ez a régi szó, az hiszem, annyit tesz: vél, gondol.

650. v. „nem vivik el vétlen." Azt akarja érteni: bűnesés nélkül, szárazon. De vétlen annyi, mint: vétek nélkül, ártatlanul.

1072. v. „Némán áll magyarok nyomorult Királya". Ez a nyomorult jelző igen kétkörnagi módon ráki.

Az anya vidéki szivelemére, nehogy el fiát a szerelmes Salamon fogadja, mint Salamonnál az anyja megütéséig folyvást rendelt, tulság. Ismeretes, vagy efféle apró tenlőr, ha csalnivan azok, a képen akarod műről könnyen lemoshatók.

Miskolcz, 12/I 74

Lévay József

l vagy ékre vett

p végül

II. A t. Akademia II-ik osztálya értekezleteének f. é. januar 12-én hozott határozata folytan Fr. Stakovics Remigius pan. nonkalmi levéltárnok urnak Moson és Komárom vár. megyéből Árpádkori térképei az azokhoz irt magyarázó szöveggel birálat végett nekem kiadatván, van szerencsem ezekről jelentésemet a következőkben előterjeszteni; és pedig

I. Moson vármegyére vonatkozólag:

Ha van hazánkban vármegye melynek az árpádkorban volt alakja ismeretlen, és még meglehetősen távolról sincsen, bizonyára Moson az.

Annak térképe nézetem szerint nem sikerülhetett oly módon, mellyen a jelenlegi határai előtűnjenek.

Moson vármegye azon időben kiterjedt a rottenstein-i várig, magában foglalta az a Bárse néki város, s az akkor 4. helységben, a Fertő tavának alakja akkor, egészen másnemű, Illmicz és déli vidéke Sopron vármegyéhez tartozott.

Cserey vélekedésem szerint az árpádkorról szóló vármegyék térképeinek, nem úgy mint a Győr vármegyéi már kiadatott, a jelen alakjuk helyett előtűnteté, hanem azt a mint körülbelül 1211 ik. évi illető megyének az árpádkorszakban volt helyzetét. Addig tehát míg az előttünk fekvő térkép ily alakban el nem készül, akkor hozzá nem szólhatok.

Szabadjon azonban a helynevek megjelelére nézve megjegyzeni, hogy nézetem szerint az árpádkori térképen a régi helynevek a későbbi helyett inkább megjelenik, s a helységek mostani nevei zárjelek közé volnának teendők.

A folyók, patakok, tavak, erdőségek, melyekkel régi határjárásainkkal találkozunk, s melyek nek ma már nyomuk sincs, nem pontosan a térképen megjelelendők volnának.

Az egyes árpádkori helynevekre illetőleg, a térképen magyarázó szövegre általában azonban

1212/1871

Legyen

szerencsém van, hogy habár Szerző" ur a
te ismeretes adatokban nagy bizalmát tanusito
szorgalommal állitotta is össze, azonban mint
hogy több tényben megtévedhetett, munkái ér-
ző ur munkálatában fel nem használt, ha az ne-
mely részében pontatlanak látszik is, általában
még kielégitőnek nem mondható.

Igy, hogy csak egyet az egyes emlitsem:
Szerző ur munkálatában a I. Akademia által
kiadott Árpádkori Uj Okmánytár adatait el-
jesen mellőzte, ~~az ismeretlenben~~ ebben különösen
a kir. kamarai Levéltárból Mosony városnyá-
ról is több eddig ismeretlen okmány közöltetik,
a többi okmány megvan ugyan a Szerző ur ál-
tal is használt Jeger Gy. Codex Dipl.ban és a
Fontes Rerum Austriacarumban kiadva Szen-
tkereszti apátság okmánytárában, azonban a
zon okmányokat melyekben Jeger György, Gyu-
rikovics másolatai után, Kovács némely hely-
nevekre nézve bizonyosan tévesen közölt. Ugyan
igy Gutstár ur a Révay család levéltárából az idé-
zett Árpádkori Okmánytár adatait tán ujra közli. Ezen okmányok tehát Jeger
nem lévén használhatók, s annak alapján
a magyarázó szöveg, ujabb átdolgozása, s az
abban felfedezett rejt helynevek a térképbe
való beiktatása, valamint a Jeger György"
tán hibásan beiktatottaknak kijavitása fölös-
legesnek mutatkozik.

Azért már most az egyes helyneve-
ket azok közül a következőkre vonatkozó
megjegyzéseim:

Alramus, Alramus: Nézetem szerint ennek nyomai
nem Mosony városában keresendők, mint Szer-
ző ur jeni (bir.) neki Mosony vidékén helyet találni,
a térképen legalább minden fölösleges
Azért hogy 1291ben Osli Gergely (: l. Jeger Gy. VII.
2. 164. és nem 161.:) Olmek testvérétől az aggtaui Oslok fiai
marnak, – Hadani Liegfried örnevét említi, s mert I.
Károly királynak 1324ben hely és Szerző ur által is
felhivott okmányában szerint Alramus a Bár folyó
mellett feküdt, ebből még nem következik hogy az

Mosony vármegye kiegészítő részei képezte.

A Bár (: Zajta) nyugati és Fegyvny vármegye nyugoti éjszaki határai szinén körülfolyja, az aggtelki Oszlak Fegyvny vgyei birtokosok voltak; a fentemlitett Osl Gergely testvérének Andrásnak utóda aggtelki Péter, Heulgingh (: Amadé Hőflein:) és Abauj birtokába I.: Károly kly adv. mánya folytan 1356ban iktattatott be (: fejér X. 2. 528.) Abauj vagy Arauuus (: l. fejér VIII. 3. 751.:) birtok nyomai tehát nézetem szerint Fegyvny vgyben keresendők a Zajta mellett és pedig Nemes Ujhely szomszédságában. A fr. ur által is felhivott 1324ki okmányban emlitett „Cives de Ujhek" kifejezés alatt nézetem szerint a „Cives de Uj-hel" értendő; hová ily elnevezés előfordul Ramsay nál a fejér által X. 1. 313 lapon közölt 1291. ki okmány. A fr. ur által felhivott 1291. ki okmány is Abauj birtok a Nemes rend Ujhelyi tagjait említi.

Arpádkor Azon érdekes okmány, melyben a Dorbok alapító (: ivadéka) a lébényi convent részére 1208ban II. Endre király által megerősittetik, (: melyet fejér Gy. III. k. 58. l. kör. lapolyon közöl, fr. ur nak egyik főforrás. ul szolgált. fejér Gy. Hevenessy után közli az ok mány s az idézett helyen a Cc. lapon megjegyzi, hogy annak eredetije a kir. kamarai levéltárban, azonban ott Rupp Helyrajzi Történetében hivatkozik adataira is fegyelül felhasználva, az eredeti nem csak egy hiányos másolatát találhatam fel.

Hogy ha fejér forrásul a rajzi kapnál ni, mennyire fáradságos az általa közölt okmányok eredetiét is áttekinteni, alább látni fogjuk. Fejér után csak oly helynevek fogadhatnók el valódi nak, mely még ma is használatik vagy mely több okmány által magában Fejérben egyaránt alapján, mellyet eddig csak Fejér után ismerünk, egyedül a Bam vagy Ban, Chepese, Dobron Hetkut, Leben Wesche, Derne, Regnen, Safun, Szentkloskely nevéket fogadhatjuk el földéreinül, Arpadi, Bille Boldvabrma, Cend Dekuk, Olup, Dachu, Segfen Zoustou

helynevekre pedig csak mint kérdésekre.

A fönnevedek körül megvallom kétkedő vagyok vajon az idézett okmányban említett Sasun falu a mai Védenye? mert ez utóbbi nagyon távol esik a Sár folyótól, a Fejér által C. D. IV. 1. 199. és árpádkori okmt. VII. 1. alatt közölt okmányban 1240-ből olvasunk, Sasun seu fluvium Sar, mára pedig a mai Védenyre ez nehezen illik rea, mert az körvezeten a Zerstő patakra felvizik; s nézetem szerint ha a Fejérben III. 1. 63. lapon említett Sasun a mai Védeny, helyén lett volna, kétségen kívül a nyugoti határjelek közöt a „Zerstő" is megemlítetnék. Különben erre még alább visszatérendünk.

Szintén kétkedem benne, hogy a „terra Nicolai de villa Olup" alatt a mai Miklós falu értendő; mert ha végig a mai Németi Sarendorf határvonal vagy Ban-nak nevezetes, midőn az i. h. 62. és 63. lapon az áll, mert villa Ban intrigée ab oriente, prope Danubium" s midőn folytatja, „communicans metas cum terra Nicolai de villa Olup" ezzel egyszerre a határjárás a Duna mellől nyugotnak ugorjek a Sár vizén keresztül a mai Miklósfaluhoz s hozzá innét a Szerző úr által figyelmen kívül hagyni Weisenburgon át, felugorjék az igen is távol eső Bernuleshez, mindez jobban megfontolás dónak tartanám. —

Az eren határjárásban előforduló Weisvar alatt ugy hiszem az Orszvari határ értendő. Miről Major Dál „Motony Várm. Atlas Rajza czimü munkája ben emlités tesz, valamint arról is hogy Ban vagy Bán a mai Horvath Sarendorf.

Aschersichbrugge A a márik három falu mél tán forrolja Szerző ur az Árpádkori Mosony Vármegyei helyrajzok közé, és pedig az általa felhivott 1074. ben tett okmány alapján, mely az Arpk. okmt. I. 29. lapján szinten közöltetik. Nem hiszem azonban hogy a midőn a határoknál eren okmányban az mondatik „usque ad eum locum, qui terminus est inter Liaham et Vertowe" ez utóbbi alatt a Zerstő

Sava

tava erezsék. a mai Bruck, királyudvar Kö-
dorf és Flakau nem terjedtek a Zerstö tavaig,
nem tudok reá eféle kivza a németek a magyar
"Zerstö" elnevezésnél élőbb volna. Mint főtérin
fekvő kiviadozott Törstemannra, ki „Alsdor-
fer Namenbuch" czimü munkája II. 1483 lapján
ide vonatkozólag ezt mondja „Verstowe (: Hl.M.k.
a. 1074.:) Zu dem Worte der Zeile in Oesterreich"
Jelhelynevek magyarok az Alaunk német „varid"
szóval párhuzamja „Varid Zu altdeutsch: in-
fula „mai Zwittau, Pfaffenkrumau, Ol-
mütz, Wien, Pfaffenmünster" német helynevek
párhuzamak. Ezekhez tehát Verstowe vagy
Vertau Palast Inselaut is érthetünk, a Duna
mellett Krzeny felé fekvő, mely nézve
1074 ből fogva megis maradt a németek
birtokában.

† a mai Haslau

Bala Erre nézve megjegyzendőnek tartom hogy a
szerző által idézett 1378ki okmány szerint is Bala még
a XIV-ik század második felében Sopron vármegyének
tartozott. Ezen helyzet ebből Moson vége árpá-
korszakából való helyzetének kitűnésénél csak el-
különülve emlitető föl, a térképen tehát azon vidék
mely a XIII-ik század végéig Sopron vármegyét kié-
gészítő részét képezte külön volna kijelelendő.
Mint például Bala Bonnya Bánfalva Ilmicz
vidéke. Ilmicz falu egy része csak az 1802. XIII.
tcz. által Gatalistától Sopronyból Moson vár-
megyéhez.

Bánfalva ezen elnevezés alatt nem fordul elő az ár-
pádok korszakában. A kir. kamarai Uban lévő
1318 ban kelt okmány szerint (: tkai: 390. II sz. 26.:)
egy bán fogalma alatt, Sazman kapcsolt csak
a XIV-ik században a Bánfalva neves.

Bergen. Készlkedem hogy ezen helynév (ésetesen;
a Fejér által Cod. dipl. IV. 1. 199. lapon közölt ok-
mányt Venzel G. ur is kiadta az Arpb. okms. VII.
kötete 1. lapján és pedig a b. Révay tból az ugyan-
ezeken, azon különbséggel hogy az Arpb. (III.)
okmányban Bergen helyett „villa Reugen" (: a Fejér
által 1208ból III. 1. 62. lapon közölt helyett Bam-
la Bempsénál csakugyan Regnen van megnevezve,

A IV. 1.199. lapon Bengenszentpéterjánul említém Bam villa emlitetik. A Bengen Bengen vagy Regnen ebből egy helynév volna, s alatta a mai Rajka értendő. Különben Szerző úr szerint a fejér által IV. 1.191. lapon közölt oklevél a pannonhalmi évkönyvben örökített eredetiben, a kérdés bővebb megbirálása ezen oklevél beszerzésétől függend.

Bezena Az e helyen Szerző úr által említett Buhun villa elnevezésére Major Dál János idézett munkájában azon nézetben van hogy az a mai Bezenye helységre vonatkozik, fejér is Körli IV. 1. 192. a Buhun villa-t vonatkozik. olvasja.

Capi ez mindég Győr, vármegye
Chakan pedig Sopron várm. kiegészítő részét képezte, azokat tehát az irásbeli igazolásban a Moson vármegyei helységek közzé sorolni felsőbbségeseknek tartom.

Chvn. A győri káptalannak Gara nádor idejében felhivott fejér által X. 6. 327. lapon levő Zobor monostyát 125 évből az Arpádk Okmt. II kötet 307. 308. lapjain felszalálhatjuk

Az arp. okmt. VIII. köt 157. és 158. lapjain közölt oklevélben említett Cherne birtokot, az irásbeli igazolásban pedig Csorna helységet szerző ur is feltevéssel tartja.

Az Esztergomi vagy a mai kiejtés szerint Esztergami Főszékről szerző ur áttekintésére bő tanulmányt irt s nagyon alapos.

Flecyndorph Flexefer Ivagi; Erfelda Derpe Scyb. vagy Castrum Dorinburg régi helyeit megbatározni igen bajos, a népben semmi biztos nyom sem áll rendelkezésünkre. A mai helynevek ez egyszer elütnek a régiektől. Ez azonban ezen helyre gek nyomait tovább kereshetem és pedig a Rotten, Szeini várig, maga szerző ur is feltevéssel ez utóbbi a Mosony vmegyei régi helynevek közé. A mai Volfs. vala is ezzibe tehető, sőt a Rotten Erzsébet néprajzon az ország határától már egy ízben volt alkalmam bővebben szólani (: Századok 1871. folyam 451. lap :) ide vonatkozólag tehát az ott elmondottakra nézvest, és az ezt támogató adatok, ha kivánkoznak.

kelt oklevele (l. fejér IX. 1. 407.) mely szerint Domozy falu „in pyeriore parte Cosmus Supranienſis“ piritén az oszthály határait képezte; jelenben egy másik Domozy nevü helység „juxta fluvium Zerten“ egyedül Simon gróf örökösei birtokában hagyatott; a Domozyra vonatkozó adatok felhasználásánál, tehát igen óvatosoknak kell lennünk: igy például a Szerző ur által Fejér után VIII. 2. 246. l. idézett adat nem a mai Mofsny vagyei határon a határban Supruny vagy „felső“ részében fekvő S nevü már nem létező Domozyra vonatkozik.

Bodenhof. Az Arpk. okmtban X. 452–454. l. a Révayak közül egy igen érdekes okmány közöltetik, melyben a többek közöt Dorkfalva is számos Mofsny helynevekkel együtt említtetik. Ol sanen falu pedig ekként előfordul, tehát Telsa nun falu is a mai Nyulas melletti Winden.

Tüzetesebb a határjárásokra nézve Szerző ur munkálatai tüzetesebben csak a mai Winden és Miklósfalura nézve vetnek vizsgálat alá. A régi elnevezésekből kiindulva, megállapodásunk a határjárásnál több nehézséggel jár; ismét visszatérnünk tehát fentebbi észrevételeinkre.

Kétségtelen hogy Safun (sarabai) a mai Waydenre vonatkozik, már fentebb elvadtam.

Tehet azonban, vagy ily többszörösen, pusztulásban részesült falunál megtörténni, hogy az uj jövevények áthatás egyik részén elpusztult falut elhagyják, s lakóhelyül a határ másik részére; ennélfogva könnyebb tájékozásul fentebbeknek tartanám a térképen a falunk határait is kijelelni (: Steiner Ilsei kerületek eneskedő, nél például kapható Mofsny vagynak, ely térképe, melyen az egyes falunk határai is megvannak:).

Lehrbeyer

Az jegyzetbe való.

Lehenyegyes lehai hova a régi Nicolai de villa Olup lakosai, házhelyeikkel a mai Mühlörfalu határának azon részén települt, lek le mely a Duna felé hajlik, s hova a hajdani alsósoni lakosok a Waydemi határának a Lajta mellett. répcén lakanak.,

Igy a helységek határai ha a lehe Képen kivannak jelelve, a fokozat nem combinálható határozásból könnyebben kibontakozhatnak.

Más fontosb érintésem tárgya. Jobben csak ekés helység határozásával foglalkozhatnam, kivánatosnak na lehet ha szerző ur a többieknél is, kinált az eltünt helységeknél, ugy na vizsgálat alá venné, s ujabb meg fontolás után határozná (azok fek vését.

Dörnburich: Nem lehetne e a mai Jarban völgy körül levő "várrom"ok egyikében ezen vár nyo maira találni? p. o. a mai Wettenburg vagy Wettenburg mely Dörnburggal ugyanazonos nak mutatkozik, szerző ur azonban mind ezt mind pedig Wettenburgot a térképen külön külön ki.

Reich. Fürstenöek véleném. Mert a fejér Gy. ál. tal IV. 3. 541. lapon közölt oklevélben, a Hanau vai határban levő eredeti perius nem Reich hanem Keych vagy Keych áll, igy azja ezt már az oklevél. ne hivatkozva maga fejér is VI. II. 120. lapon, vala mint, ~~valamint~~ a szerző ur által fentebb ky va helységnél felhivott oklevél is (közli fejér IX. 3. 326. l.) hol a fentebbi IV. 3. 541. lapon emlitett Ham pert vagy Lombár utódainak földjéről Keych vül tétetik emlités.

Keych nyomai fen tarthatók azonban a mai tétényi határban, mutatja ezt a fentemlitett Kyra és Dofatelek Közötti határjárás. Keych sokkal kiebb nyugot

nyugat felé fekszik, mert különben a „via
Almeci" melyet Herzog úr a térképen kijelölt
fokkal közelebb vinné Fehértóhoz, s nem oda
hová azt a fejér által IV. 3. 541. lapon kö-
zölt okmány alapján Herzog úr a térké-
pében följegyzé.

Réti: ennek mint ma is Győr vármegyei
helységnek az irásbeli igazolásában mint helye-
sen, erre nézve már fentebb nyilatkoztam.

Sasvon, erre nézve már fentebb nyilatkoztam.
Hogy ki Sásvon keresse, az igen valószínü,
t. i. egyik a „Tertó" melleti, a Sz. kereszt. apátsá-
gé, a másik a Saár vize melleti a Sebényi
convente, csak abban akadok fel hogy utóbbi
a mai Winden és Wenden (: feltünő e kéi német helyi-
név hasonlatossága is:) a Tertó melleti, felmerült.
A régi Alsásvont tehát közelebb a Sajtához helyezném.

Sanctum Johannem, villa ad — előre bővebben hogy
a templomok Sazvár védszentjei mint vétessék
használatban az árpádkorban legtöbbnyire
még a régiek valának. E részben csak a Győrön
vármegyei helynevekre nézem tüzetes kutatás
alá, ~~ezt például~~ ezt például a mai Tertó közi
Miklós az árpádkorszakban Nimigh, Szent-
Marton-Gorbolnak, Nemet Keresztur Nu-
gyverkó, Tóthkeresztur Derecskének hivatvák.
A hangzással határos Mosony vármegyei
Sz. János és Sz. Péter tehát a mondvák kor-
kalban Szintén más névvel birhattak. Ha
bemben a Szerző által idézett, Szentkereszti
Czikszerecsa rend okmánytárában 1350 évről
emlités „villa ad Sanctum Johannem" Szent
gondolnám, hogy a Hany melleti „Jehor" Szent
Jánosra vonatkozzék, mert ezen helység távol
esik az oklevélben tárgyalt fejérvi Czikszerecsa
birtoktól, s midőn a vármegyei bizottság az ok-
levél szerint a birtokláshi viszonyok kiderítése végett
a szomszéd Nezsideri, Wenzeli, Poserdorfi, Geuleri, Ka-
lendorfi, Zurndorfi és Gulsi egymás melleti „Jehor" helye-
ségek tanuit meghallgatta, nem kinnem, hogy azon még
a távol eső mai Szent János helység azon időbeli tanuit

~~Szuczbóta-vobora~~, ha már akkor ~~a~~ ~~Szuczbóta~~ falu létezett is, ~~szuczbóta~~ volna.

Silva regalis. Igen sajnálom hogy e helyen a Mosony vármegyének tartozó egyházától megkell fosztanom. A fejér által VII. S. 119. lapon közölt Fejza király fele 1137-ből való levél Rozgonyi országbírónak 1412-ki ítéletéből ismeretes, innen kezdi azt fejér Gyönyörű ide írásra helyen. Rozgonyi Simon országbírónak ezen ítélete megvan eredetiben a Kassai Áltan, annak szerző ur által fejér-ből idézett illető helye így áll az eredetiben „Idcirco in parochia Crovyensi terram duarum villarum et silvam regalem quo Saar vocatur, cum quatuor curtilibus eis contigui". Fejérnél „Parochia Moschonienſi" áll, s ez hozzá tartozása Szerző ur miatt Major Dálnoki idézett munkájában tévedés, ha bár feltűnhetett volna hogy magya Fejér is a „Moschovienſi" után kérdő jelet tett.

Ezen krakó vármegyében lappang VII. valamely titokszerűség, mindnem egy vagyunk vele mint a Szolgagyőrök vármegyével. Az országnak majd ezen majd amaz részére vonatkozó oklevelekben találhatunk a castrum vagy comitatus de krakó elnevezéssel. Arra hogy parochia név alatt is előfordulhjon mely inkább nagyobb megyék és területek ő nem egyedül a várfelek megjelelésére használtatik, a fentebbiek elégtelenek tudom.

Annyi bizonyos előttem hogy Mosony vármegye „parochia Crovyensi" elnevezés alatt nem értetik. Daar helynév pedig igen sok helyen előfordul hazánkban.

V. István király Damonyai Martonta karakói várjobbágyság alól felszabadítja, s ezáltal a fejérmegyei Damonya helységes adományozza. Fejér V. 1. 210.

A karkoni várjobbágyok panaszára ki-
vonyos örvenhelyföldről a Szalavári apátság
Baraa nevü birtoka pannszerségában Bát-
szponyi prépost 1257-ben vizsgálatot ezzkövöl. Arpk. Okm.
2.298.

A győri püspöknek 1303. ban kelt oklevelében, a Sopron varmezzei Baran (: mai Baromhelység, se melleb egy márkberiuk mely a kara Kői várhoz tartozott, említtetik. Fejér VIII. I. 143. és 171.

Omode nádor 1300. ban egy neveri magas „O" nyedeus palatinus, Comes Zaladiensis et de Koroka. Arpk. Okmt. X. 377.,

Karakó helység fekszik Var varmegye be, területén, de itt volt e a var, Szalalában, melynek Sárfolyó ahez, még bövebb kutatást igényel. Sárvár vidéken, azontul volt ily nevü falu az ura neveredj hegyhát déli részén, mit a Coded Diplomatarium Kőszegben a gf. Jessenics cz. Ubul kövöl okmány nyazol.

A Fejér által VII. 5. 119. oklevélben megne- vered Gotfried és albrechtnek nevei Gyüsa régen Geusfalva Var varmegyében Szinten, melyfalu hegy hajdan Sárnak hivatod alább látandjuk.

A most neveredj s külföldről begyü kér idegen lovagnak egyik megtelepedési helye volt legyen varmegyében Saar vagy Saarad, melyutobbi egy másik családbeli lay Franklon neve után változott a mai Frankóra. Zormánd mellett, lásd ezre világos adatul a Fejér által VIII. 7. 324–328. l. közöli oklevelet.

Fehér fem a Silva regalis Saar-t, fem Saar falut vagy puspar azon források alapján melyekben nem szerepelnek. Endre királynal 1230. gyében nem szerepelnek. Mosony, varmegyében Szinten, melyfalu hegy bol és Henrik Sázarnak 1074. bol szerző ur által felhivodj oklevelei a Silva regalist valamint Saarbirtokot nem említik.

Sumbothell. Szerző ur nem nézvén át a K. Akademia által kiadodj Arpk. Okmtár kötetét, az abban előforduló „Zumbothel prope Gunzel-ve villam" rovó adat figyelmen elkerülte l. Arpk Okmt. X. 453. Mi pedig annál fogva is érdekes, mert itt a Béla Király nevtelenjegyzője által említtetik „pons Gunzil" hidjával találkozunk.

Virvelt: E rovat nagyon érdekes adatokra vonatkozik. Szerző ur a Virvelti mezőt a mai parendorfi fönsikra helyezi; nézetem szerint a porta Meskának is szabatosabb kifejezést és körülirást kellene adni; vagyon nem ugyanazonosítható az az Árpk. okmt. IX. 64.-, 67. lapjain előfordulo „Portus baar supra Mosonium-nal" Vruzvár. Jöntebb „Bengen" rovat alatt szerző ur is idézi a fejér által IV. 1. 191. közölt 1240. kelt oklevelet, ebben említtetik „Champ de Vruzvar, ez mint régibb adat e helyt szin. tén följemlítendő volna.

Wessenburg vagy a mai Wussenberg a nézve mar jöntebb elvádtam nézetemet. Megyen Albert király okmányából e helyt felhivom Flersztein, nem tehet a mai Florn jein, mert Szarvkő vagy Zorku vára utóbb ugy mint I Károly királynak alatt az Apród hatzárai birtokával éjtétetett l. Szirmay kozlemenyek 1873. folyam 451. l. és a Kam. Chanlevi eredeti

Zehun ily nevü falus nem találtatik a Tekegen. megjegyzem hogy a Szerző által fejér VII. 2. 91. lapról 1281-ből felhivott adat nem ma. gyar varmegyére vonatkozik, mert az ott említtetett Zehun falu alatt a mai Sopron varmegyei Szécsen falus kell értenünk, mert ez határos az idézett oklevélben megne. vezett Flemyk Hidegség es Czenk Sopron varmegyei falukkal

Zyhutsch. Ez mint az Árpádkorszakban ugy ujabb is Sopron varmegyei Helységek az

Saar. Minthogy a „silva regalis" rovatra tett megjegyzéseimből kifolyólag, ily nevezetü hely † Mosonyban tegtar Árpádkorszakban nem létezett, arszaz ra, zolaból is tévlendőnek vélném: Mert a Szerző ur által a Fejér V. II. 135. lapon közölt okmány alap. jan följemlített Joachimus et Ladislaus de Saar nem Moson varmegyei hanem Emins Saka vagy Sák nemzetségbeliek a Varvarmegyei egyik

vagy máfélk Saar birtok után nyerték elnevezé-
zéfődés. S midőn a fejér által VIII. 3.608 c.
kivölt okmányban Geus fiának, kik ily
kivánnak „nobiles de Saar" találunk, ezen
Saar birtok alatt a mai Gösfa értendő
mert mint fönsebb említők, a hegyháton
Vasmegyében, melynek nagy része a mai
Rába folyó és Szala vármegye kivött
terűletés, hajdan Aruckuz-nek hivatott-
(: honnét a régi archidiaconatus de v.
Cultellus de Aruckuz :) Saar nevű hely
sincs is volt, melyről utóbb a Jenesalva
nevet vette fül. Kisűmíkra a kamarai
Liber N. R. fasc. 563. Nro. II 1379. évből
eredetben megtevő okmányból, melyben
Hagyató Dál fia Miklós varvari polgár
„vineam suam, quam a magistro Johanne
Fux de Aruckuz emptionaliter pertraxit,
in promontorio positam Saar alias
Jenesalva, Michaeli Capituli Castri
ferrei Custodi pro 12. marcis veneti"
A szerző ur által fejér utan X. 1. 115. l. 1383
különlelhivod okmány szerint. ezen Fux Miklós
fia Janus fia Miklós ismeí más szőlő
kevesei a tuba á Saari pólo" hegyen, csak
hogy már fejérnél e helyt több nyom
tatási hibát találunk, a legkirivóbb
az hogy Jenesalva helyett Jejérnél Heg
falu áll.

Szivel a helynevekre nézve vegyem, elnézés
kérek hogy némely helyen hosszadalmasabb
valék, azonban több darabnál tételnél hogy
megjegyzéseimet indokolhassam tovább tellen
léjnem. A Saár vize és a Jerüre vonatkozó ada-
tok szerző ur által tüzetesen, és érdekes tar-
tommal állításatak elébe. Nézetem szerint a

zonban a Jertűre vonatkozók 1217. kőtől a stag-
num Jertű (: Arpk. Okmt. VII. 385), míg a Béla király
nevetlen jegyzője által használt Nadun Jer-
féle kifejezések kitűnésére jem mellőzhető

II. Komárom vármegyeről szerző munkájára csak általános megjegyzésekre kell szorítkoznom.

Ezen vármegye is adtvén helyzete az nyom nélkül nem használható a terjedés hogy Bana és vidéke Külső Comitatus képen Fejér vármegye kiegészítő részét képezte; úgyis II Endre kly 1226. ban kelt oklevelében ez áll „terra Ujfeher in parochia albensi in Comitatu de Bana" (: l. Győri Tört. Tár. III. 44.) Tudjuk hogy Batorkeszi és vidéke csaka XV-ik században kapcsoltatott Esztergom vármegyéhez.

A mi az oklevelek egyes helynevekre illetőleg előforduló eltéréseket az abban előforduló egyes helynevek átvizsgálásával szabad azok egyes és tüzetes átvizsgálásával szabad jon ezzel mellőzni. Sarra találtam. Midőn, szerző ur Szives lesz az arpádkori Okmánytár és egyéb adatokat a királyi Jgo. lyink jeles és, epen nem mellőzhető műve „Magyar műemlékek" adatokat. Kirl. I. Kötet. munkájában felhasználni, például csak az árpádkori Okmtárban Kör nagyon felületes vizsgálás után is könnyen adatokra akadhatott volna, melyeket Szerző ur munkájában nem találunk:

„Terra nomine Chonuk prope Vignum comitis. Árpk. okmt. VII. 457. usque ad terra Jemine Regine Chep que Chep vocatur; Chonuk terra emlitetik még VI. köt. 567. lapján 1235. évről Ekly terra 1244-ből VII. kön. 150. Abbas de Caspan 1233-ból VI. 530. Terra Senvilla Meger 1268. VIII. 203.

1260. Körül a tatár convent kiadványa v.ö.
VII. 544.

(Ezzel a) N. 1. Akademia Jövőjéről határozatának tán Szerző ur munkálatára észrevételei" met előadván, tesem tisztelettelteljes-
tenteséemet

Hayz Imre
k. tag.

1279:

1212.52.

Nagyságos Úr!

Az 1874-ik évi nagygyűlés közeledtével, időszerű látom felszólítani a t. cz. ősztályokat arra, méltóztassanak az ősztály körében oda hatni, hogy az ünnepélyes közülésen előadási tárgyakban nyilatkozás ne legyen; s nagyon az ebbeli ajánlatokról értesíteni, hogy az illető bizottság előterjeszthessen.

Ha a II-ik ősztályból a régiekben igéret emlékbeszéd szerzése iránt történt volna, előkészülhet; vagy ha uj ajánlkozása lenne, azt is felvenni emlékbeszédre, elfogadtatik: akkor az I-ső s III-ik ősztályból egy-egy rövidebb értekezés tárgyánál szükségesnek, hogy a közülésen mindenik ősztály képviselve legyen.

Tisztelettel

Budapest, 874. jan. 16.

A gyógyászok

Nagyszombati

Szász Károly

Aranyszárny

főjegyző

1213
1874

III. 0124.

Bizottsági. 92 ülés
1874 marta 6.
6 pms
Simkovics 300 f

Tekintetes Titkár Úr.

Van szerencsém a m. tud. Akademiának a mult 1873ik évben tett utazásaimról beadni jelentésem egy részét, mely alkalommal azon kéréssel fordúlok a T. titkár úrhoz, kegyeskednék a magyar tudósok társaságának legőszintébb köszönetemet kifejézni azon szivességért mellyel a Dunáktúl tett utazásaimat lehetségessé tevé.–

Bátorkodom egyszersmind a jelen 1874ik évet illetőleg ismét a tud. Akademiához fordúlni, kérve jóindulatát, szíveskednék ez évben is utazási átalányban részesíteni.–

A jelen évben különösen háránk délkeleti havasait óhajtanám Borbás Vincze barátom társaságában átkutatni, melyeken mégigen kevés füvész járt, és a melyek érdekessége a Kárpátokéval vetekedik.

Havasokra s egyáltalán havasi vidékre vágyom az idén egyik kedves foglalkozásom a mohok gyűjtése végett is, melyek a síkságon majdnem hiányzanak, a dombos vidéken pedig mint arról idei utazásom alkalmával meggyőződtem gyéren és többnyire a legközönségesebb fajok által vannak képviselve.
A bánsági havasok mohflórájáról semmi adataink sincsenek.–
Borbás Vincze barátommal ezért a bánság havasait tűztük ki főczélunknak, azon vidéket, melynek főpontjait a Sarkó, a Semenik sa havasok egész csoportja egész a Domug lédig képezték, és a tud. Akademiához azon aláratos kéréssel fordulunk, (3-300) méltóztatnék bennünket 3-300 frtnyi átalányban részesíteni, sa vasutak és gőzhajózási tarsaságok igazgatóságainál a szabad utazási jegyek kiészkörlése végett lépeseket tenni kegyeskednék.–
Vasuti jegyre a Pest-arad-Temesvár-Versec Baziásig is a ~~Versecztől~~ Jassenovától Anináig terjedő vasút vonalra, a Dunán pedig Pesttől Orsováig ervényes utazási jegyekre volna szükségünk kirándulásaink gyorsitása és könnyebítése szempontjából.
Aláratos kérelmenet ismételve a
Tud. Akademia ösmert jóindulatába ajánlom magam
s maradok legaláratosabb szolgája

Budapesten 1874. Jan 15.

Simkovics Lajos
az egyetemen a füvészet tanársegedje.

1274/1874

Tekintetes Szakosztály!

Nem csekély megütközésel értesültem hogy a vasvarfölületek. ről irt II-dik értekezésem oly kifejezéseket foglalna magában, melyek kel az Akadémia egyik tisztelt tagja sértőknek tart olyannyira hogy a tek. szakosztály m.é. Majus havi határozatával az értekezést mint ki nem adhatót visszautasitni kénytelen volt.

Már három éve hogy az értekezést irtam, másolatot visza nem tartván most már nem tudhatom ugyan hogy mikét irtam; még is azonban kételkedem hogy az értekezés olyas valamit tartalmazzon ami nem igaz vagy amivel sértettem volna, mire fem szándékom fem hajlamom nem volt. Meggyőzödve vagyok hogy az egész félreértésen alapul. Én azt annyival inkább fájlalom minthogy ezen állitólagos sértések, melyekről azonban, igazán mondom, nem tudok, az értekezés megjelenését gátolják.

Tekintve azon körülményt hogy a visszautasitott értekezés a más sajtó alá bocsátott elsőt sok tekintetben kiegészíti sőt – nézetem szerint – azt fölül is multja, az értekezés megjelenése nem csak saját – de a tudomány érdekéből is annyival inkább kivánatos minthogy az a legérdekesebb részleteket tartalmazza, és minthogy magok a biráló urak azt csak is egyedül azon okon nem gyánjják kiadásra mivel abban sértő kifejezések előfordulnak: vagyok bátor a tek. szakosztályt kérni, méltoztassék megengedni hogy ezen visszautasitott értekezés <u>a sértő részek kihagyásával</u> ujabb tárgyalás alá bocsátassék.

Mivel pedig nem tudhatom hogy mely kifejezések tartattak sértőknek, nehogy az értekezésben olyas valami benmaradjon ami helyeslésre nem talál felterem a tek. szakosztályt méltoztassék elrendelni hogy a sértésnek tekintendő helyek a kéziratban vörös irlával megjelöltessenek.

Kolozsvárt 1874 Január 18án

Martin Lajos.

1275/1874

2te Értekezlet
1874 Febr 16.
6 pont

Nagy tekéntetü m. t. Akadémia mathematika és természet tudományi bizottság Kegyes uraink.

Alulirottak legmélyebben folyamodunk tisztelt bizottsághoz az Akadémia körül egész évenátt vett sok járas folytán egy par észrevétellel kimenjünk kérünk bennünket egy pár fejtegetés észrevé tel kegyesen megörvendeztetni

Pest 1874 Január 19én.

legalázatosabb szolgai
Emödy Mihály,
Deim Ferencz

1276
1874

Bizottsági Jelentés
1874 Márcz 6
7 pont.

Tekintetes

m. t. Akadémiai mathematikai és természettudományi bizottság Hegyes úrai nak.

a bent irt kétt egyénnek legalázatosabb folyamodása

Kivonat,

a M. T. Akadémia 1874. jan. 19-én tartott III-dik osztály ülésének jegyzőkönyvéből.

19. (3) Az Osztály (III.) 1874 január 9-én és folytatólag január 12-án tartott értekezletének határozata a Táy-alapítványi kérdés tárgyában (mező gazdasági vízműtan), melyre 1873. december 31-ig nem érkezett pályamunka, hanem csak egy névtelen pályázni akaró levele, ki két évi halasztást vagy megbízatást kér. Az Értekezlet azon véleményben van, hogy két évre kellene halasztani és határnapul a beadásra 1875. December 31-ig kitűzni, mire azonban az Osztály jóváhagyását kéri ki.

Az Osztály beleegyezvén, az Összesülés elé terjesztendőnek határozza azon ajánlattal, hogy a mezőgazdasági vízműtanra hosszabbíttassék meg a határidő két évvel, úgy hogy az 1875. december 31-dikén legyen beadandó.

20 (4) A második tárgy Dr. Thanhoffer Lajos egyetemi tanárnak folyamodványa az Osztályhoz, engedélyért egy értekezés előadására az ülésen, melynek címe „Adatok a szem nyirhártyája szövet tanához."

Az osztály a folyamodványt az összes ülésher ajánlva terjesztni határozta.

1217/1874

8
1874

Tisztelt Titkár Úr!

Az I-sö osztály mult évi dec. 1-én tartott ülésében a Nyelvtudományi Bizottság indítványára elhatároztatott, hogy kéressék fel az akadémia az úgy nevezett nagy-sombati codex eredetijének használat végett megkeresére, mivel hogy a munkába vett nyelvtörténeti szótári kidolgozásához e codexre a okvetetlen szükség van. Meg van ugyan másolatja az akadémia könyvtárában, de ez annyira hibás, hogy kiadásul nem használható.

Ennél fogva az I-sö osztály azzal a kérelemmel járul az akadémiához, hogy méltóztatnék a nagy-sombati codex eredetijét, a mely jelenleg Esztergomban őriztetik, a primás ő eminentiájától tekinteni és a Nyelvtudományi Bizottságnak kiadatni.

Budapest jan. 19. 1874.

teljes tisztelettel
Gyulai Pál
osztálytitkár.

1218
1874

9
1874.

Tisztelt Főtitkár Úr!

Az I-ső osztálynak mult évi dec. 8án tartott értekezleti ülésében a „Jegyzetek a magyar népnyelvből" czimü munka, az ide zárt bírálat alapján kiadásra nem ajánltatott, mert kezdőjében épen úgy hiányzik a kellő tudományos készültség, mint a fogékony nyelvészek a népnyelvi sajátságokat könnyen általánosítják s így szükségesképi tévedéseiből tévedésbe esnek, a munkában van ugyan egy pár felhasználható észlelet adat is, de tele mes gyarlóságai miatt kiadásra nem méltó.

Mugát a munkát is ide zárva, maradtam

Budapest jan. 20 1874.

teljes tisztelettel
Gyulai Pál
osztálytitkár.

1219
1874

4/1874.

Tisztelt főnökök!

Az I.ő osztály f. év januar 10-én tartott értekezlen ülésében dr Ring Mihály úrnak a Catull-kézirat, okról, különös tekintettel a nemzeti muzeum „Catull-codexére" czimü értekezése felolvasása felett és Badanz József r.t. ajánlatára felolvasásra elfogadtatván, mert hogy az értekező maga akarja felolvasni értekezését, az ügyrend 21. §. értelmében az erre való engedély megadására az Akadémia tiszteletével felkéretik.

Méltóztassék az I-sö osztály kérelmét a legközelebbi összes ülés elébe terjeszteni.

Budapest januar 20. 1874.

teljes tisztelettel

Gyulai Pál

ostáby titkár

1220/1874

574.

Tisztelt Főtitkár Úr!

Az I-ső osztály f. é. jan. 7-én tartott értekezleti ülésén egy csomó oklevél mutattatott be a XVI-ik század végéből, a melyek közöl 24 magyar, 24 pedig latin; a melyeket Ökrös Bálint l. t. ajándékozott az akadémiának.

Az osztály örömmel fogadván az ajándékot, a levéltárba tételre rendelte; egyszersmind felkéri az akadémiát, hogy Ökrös Bálint l. tagnak köszönetét nyilvánítsa.

Budapest jan. 22. 874

tiszt. titkoltal
Gyulai Pál
osztályfőnök.

1221/1874

Budapest, 1874 Január 21én

Melyen tisztelt Méltóságos Úr!

Midőn szerencsém volt Méltóságodtól személyesen értesülni, nem, miszerint a Vájr-féle munka iránti jámtalmat egy Méltóságodtól Kiküldendő tisztviselő fogja megvizsgálni, nem mulasztottam el egyszersmind Ngs. Arany János főtitkár Urat is felkérni, miszerint Regyes Rejtő Méltóságodat fentemlített jámdokára emlékeztetni.

Mivel mindeddig az illető tisztviselő kiküldetéséről nem értesültem, azt kell feltennem hogy Méltóságod fontos és országos fontosságu teendői halmazában talán ez ügyről megfeledkezett.

Azonban az illető összeg kézhez vehetése reám nézve igen sürgős és kívánatos lenne, Méltóságod bold. atyjain és irányom ban gyakran tapasztalt Regyességére, azon szép kérelemre bátorítok, miszerint a jámvizsgáló tisztviselő Urat kiküldeni s a jámtalm megvizsgálását Regyesen elrendelni méltóztassék hogy így az Akadémia iránti követelésem valahára kiegyenlítve lehessék.

1222/1874

Tiszteletteljes kérésemet Méltóságodnak jóakaró kegyeibe ajánlván s méltányos elintézését reményelvén, vagyok

Méltóságodnak

igaz tisztelettel

alázatos szolgája

Imich Ignácz

Nagyságos Ur!

Tekintetes Akadémiai Alelnök!

Midőn Libornak „A nyugotróni birodalom hanyatlása és bukásának" czimü történet munkájából, a melléklet fejezetek felterjesztem bátorságot vennék magamnak, tisztem ezt azon alázatos ejedelmével mélyigyadnál e mutatóványból ítéletet vonni, vajon e mü további folytatása ihetőleg befejezése, megfelel-e irodalmunk igényeinek s pótolni fogja azon fájdalmas hiányt, melyet e mü tovább jegyzetei, melyek az eredeti költőkhez hiven, it ott tán a fordítás megvilágosítására folgát hatnának, nem fordulhak elő.

Ezenfelül a kiényt, melyet e mü tudományos irodalmunkba ütketve é' alatt befejezem. Egyúttal rendkivüli összeállítását ugy azon esetben, ha a Tekintetes Akadémiának mint kiadótulajdonosnak magát megtiszteltetni elnyerni szerencsém lenne.

Midőn e tárgyban Nagyságodhoz fordulva becses véleményét kinyerni óhajtanám,

maradok

A Nagyságos Urnak

Pécsett 1874. Január 22.

alázatos szolgája

Pesty László

ev. lelkész.

1223/1874

1874

Másolat.

Nagyméltóságu Igazgató Tanács.
Kegyelmes Uraim!

I/22

Alúl irott több éven át a M. T. Akadémia főtitkári hivatalában 500 forint évi fizetésnek megfelelő napidijaztatás mellett díjnokoskodván, a Nagyméltóságu Igazgató Tanácsnak méltóztatott őt az 1873 január hóban elfogadott akadémiai költségvetés által az 500 forintnyi díjaztatásnak rendszeres fizetéssé emelése és ehhez kapcsolt 100 forint lakbérpótlék mellett ugyancsak a főtitkári hivatalba, irnoki minőségben, rendes hivatalnokká kinevezni; s mig e lefolyt idők alatt tisztttársai majd drágasági pótlék, majd fizetésfölemelés sel szerencséltettek: addig alólirt, ki meghivók, levelezések és jegyzőkönyvi iziktek vagy hirlapi hirdetések irásán kivül alig bizatik meg lemásolásokkal vagy irnoki teendők kel, hanem leginkább az akadémiai kiadványoknak ruharontással járó raktári kezelésével, azoknak nyilvántartásával, továbbá szétküldésük és kiadásukkal, esetleg pedig a benyujtott számlák fölülvizsgálásával, - tehát leginkább irodatiszti vagy kiadó segédnek megfelelő hivatalos munkakörben működik, - nem csak e munkakör — és hivatalos állással, de a Nagyméltóságu Igazgató Tanács előtt is ismeretes fővárosi viszonyok

1224/1874

kalasában nem levő csekély fizetésben maradt.

Bátorkodik tehát alól irt a Nagyméltóságu Igazgató Tanácsnál a legnagyobb alázattal esedezni; hogy az elősorolt okok méltányolása mellett kegyeskedjék őt irodatisztt vagy kiadó segéd minősitvénnyel felruházni, s részére e minőségü hivatalos teendőivel arányos, és a főváros vagy az állam nál hasonló minősitvénnyel birók számára megállapitott fizetés és lakásbérrel egyező évi fizetést és lakásbért megitélni.

Mely legalázatosabb kérésem méltányos és kegyes elintézéséért esedezve

Maradok

Budapest, 1874. január 22.

A Nagyméltóságu Igazgató Tanácsnak

legalázatosabb szolgája

Szentes Károly

akadémiai irnok.

A M. T. Akadémia
Nagyméltóságu Igazgató
Tanácsához

Szentes Károly akad. irnoknak
legalázatosabb folyamodványa

irodatiszti vagy kiadó segéddé
való minősitvény- és ennek meg-
felelő fizetés és lakásbérért.

Nagyméltóságu Igazgató Tanács.
Kegyelmes Uraim!

Alul irott több éven át a M. T. Akadémia pótitkári hivatalában 500 forint évi fizetésnek megfelelő napidijaztatás mellett díjnokoskodván, a Nagyméltóságu Igazgató Tanács nak méltóztatott őt az 1873 január hóban elfogadott akadémiai költségvetés által az 500 forintnyi díjaztatásnak rendes fizetéssé emelése és ehhez kapcsolt 100 forint lakbér pótlék mellett, ugyancsak a pótitkári hivatalba irnoki minőségben rendes hivatalnokká kinevezni; s mig e lefolyt idők alatt többi tisztttársai majd drágasági pótlék, majd fizetésfölemeléssel szerencséltettek: addig alol irt, ki megbivók, levelezések, jegyzőkönyvi izikkek vagy hirlapi hirdetések és közlemények irásán kivül alig bizatik meg lemásolásokkal vagy egyéb irnoki teendőkkel; hanem leginkább az akadémiai kiadványoknak ruharontással jó ró raktári kezelésével, nyilvántartásával, továbbá szétküldésük és kiadásukkal, ugy esetleg a benyujtott számlák fölülvizsgálásával, – tehát leginkább irodatiszti vagy kiadó segédnek megfelelő hivatalos munkakörben működik, – nem csak e munkakör és hivatalos állásnak megnem felelő, de a Nagyméltóságu Igazgató Tanács előtt is

ismeretes fővárosi viszonyokkal is arányban nem levő csekély fizetésben maradt.

Bátorkodik tehát a Nagyméltóságu Igazgató Tanácsnál a legnagyobb alázattal esedezni, hogy az elősorolt okok méltányolása mellett kegyeskedjék őt irodatiszt vagy kiadó segéd minősítvénynyel felruházni s részére az ugyanezen minőségü hivatalos teendőivel arányban levő s a fő„ város- vagy az államnál hasonló minősítvénynyel biró hivatalnokok számára megállapított fizetés és lakbérrel egyező évi fizetést és lakásbért meghatározni.

Mely legalázatosabb kérésem méltányos és kegyes elintézéséért esedezve

Maradok

Budapesten, 1874. január 22-én

A Nagyméltóságu Igazgató Tanácsnak

legalázatosabb szolgája

Szentes Károly,

akadémiai irnok.

A magyar tudományos Akadémia
mathematikai és természettudományi
Bizottságának

Budapesten

A magyarországi Kárpátegylet évkönyvének kia-
dását határozta el, melyben lehetőleg minden
a magyarországi Kárpátokra és azoknak minden
ágazataira vonatkozó irodalmi művek jegyzékét
közzétenni szándékozik. —

Nevezett egylet ilyféle irányban külföldi,
különösen gácsországi társulatok által is gyá-
moltíttatván, bátor Rodik a magyar tudományos
Akadémia mathem. és természettudományi osz-
tály bizottságához azon kérelmet intézni, mi-
szerint az ezen osztály tagjai által kiadott
a magyarországi Kárpátokat tárgyaló müvek
és ezikkek czímeit alólirt egylettel közölni
kegyeskedjék, nemkülönben jövőre is párt
fogását az egylettől meg ne tagadja. —

A magyarországi Kárpátegyletnek 1874
évi Január hó 24én Késmárkon tartott válasz-
mányi üléséből. —

1225.
1874

MAGYARORSZÁGI
KÁRPÁTEGYLET

Payer Hugo
alelnök

Raisz Béla
egyl. titkár

Brassó 92ik alsó
1874 május 6.
3 pest

Nagymélt.ságu Gróf s akadémiai Elnök úr,
Nagymélt.ságu Igazgató Tanács!

Kegyelmes uraim.

A m. tudományos Akadémiának m. évben elő forduló peres és nem peres ügyei folyamáról van szerencsém következő ben előterjeszteni alázatos jelentésemet.

1-sőr. Néhai Meszlényi Márton 300 26 arany.ból álló hagyományu tárgyában az elrendelt hagyatéki ingatlanok vételárának felosztása iránt megkezdett az itélet, mely azonban felebbezetett, és jelenleg a legfőbb tőzékénél áll elintézés alatt; időközben meghalálozván a hagyatéki gondnok-a végrendeleti örökösök részéről vallott helybeli ügyvéd Baloph Sándor általam - az ügynek bárá.

A) ságos elintézésére felszólításravan, A) alatti levelé.ben oda nyilatkozott: hogy a gondnoki számadások megvizsgálása után első kötelességeinek egyike le.end az Akadémiai hagyományt kielégiteni. gon.dom lesz, hogy ezen már 20 év ólta szorgalma.zott több megitélt, és most végrehajtás utján be.hajtandó hagyományt - ha lehet - barátságos úton be fejezhessem, minek eredményéről annak idejében megtesszem alázatos jelentésemet.-

2-szor. Néhai Mukits Györgyely 2000 fr hagyományából fennmaradt 1000 frs m.évi június 14.

1226/1874 I/24

beszolgáltam az akadémiai pénztárba.—

3-szor. N.-Váthai Szöllősy Albertina 1000 fr.
hagyománya— a végrendelet 22. pontja szerint
— csak akkor lesz érvényesíthető, — midőn az
Eibenthali bánya birtok el lesz adva— a Dubo.
ván Ruskán, Botovitson, Oravicán, Csikló.
ván, Steierdorfon és Krassován levő sza.
bad turzárok megnyitása után, azokra nézve
a tulajdonjog a hagyaték részére meglesz szerez.
ve, a bánya mérsékeket pedig az örökösök
ily állapotban vagy magok művelik vagy elad.
ják.— A hagyomány biztosítására megindí.
tottam a szükséges lépéseket, melyeknek e"
rendelményétől annak idejében lesz szerencsém
a hagyatéki ügyi Igazgató Tanácsot értesíteni.

B) 4-szer. N.-Váthai Bergmann Károly— a B.
alatti végrendelet 6. pontja szerint — hagya.
ték-ából egy század résznek 25 százaléki
hagyta az Akadémiának.

Ezen hagyomány csak a most életben levő
özvegy asszony halála után fog kifizettetni—
C) a hagyatékhoz tartozott ingatlanok a C, alatti
végzés szerint összesen 16040 frs adattak
el, a vételár pedig az összes örökösök a.
tó örökösök biztosítására — az özvegy asszony ha.
D) láláig — a D, alatti végzés szerint bírói leté.

ti kezelés alá vattatott.-

3-szor. A'chai Zsneskal Jánosnak 1500 forintban egyenesség megállapított hagyománya a hagyatékhoz tartozó Rakói birtokra - mely több a hagyatéki bíróság be. (E,) becsatolt eredeti végrendelet szerint Okoli csányi Gáspárnak adatott el.- (F,) az F, alatti tkivonat szerint kivatalból bett betáblázt atva;- Okolicsányi Gáspár pedig - Ecseghy Ferenczi jelentő ügyészi t. (G,) nek G, alatti levele szerint - Kész lenne e. zen alapítványi- tőke és járulékainak fize. tését is átvállalni; bebecsatolván, hogy ezen teher birtokára betáblázt assék;- mire nézve az ajánlkozót oda utasítandónak vélem; hogy e részben iratbeli ajánlatát, s az átvállalandó alapítvány és járulékainak mikénti bekezelésére szolgáló okmányokat tevőleges be;- e nézetemet azonban a nagymélt. ságu Igazgató Tanács bölcs elhatározása alá bocsátván, kikér. ném e részbeni kegyes utasitását.-

6-szor. A'chai Recker András 200 ft. nyi hagyományát járulékaival együtt m. évi December hó 18-án befizettem az akadémiai pénztárba.

7-szer. Néhai özvegy Recsky Benedek né szül. Dobsa Rozáliának 200 forintban egy csségi leg megállapított hagyományát végrendeleti örököse Dobsa Elek, még m. évi Augusztus 10-én tartozván az 1871. October 30-tól járó 6% kamatával együtt befizetni, de beli kötelezettségének azonban meg nem felelvén, bepereltetett; — minek eredményéről annak idejében fogom a nmltgu Tg. Társaságot értesíteni.

8-szor. Néhai Kornéli Sándor 50 forinti és néh. Drestyenszky József 50 forintos hagyományoknak beszedéséről illetőleg biztosításáról gondoskodtam. —

9-szer. Néhai Dr Kajdacsy István 20,000 forintos alapítványa a végrendelet 4. pontja szerint csak 12 év multva fog érvényesíttetni. —

Minthogy ily hosszú idő alatt a hagyomány különféle véletlenségeknek lehet kitéve — felkértem a végrendeleti végrehajtó Gönczy Pál urat, hogy a végrendeleti örökösökkel egyetértőleg módot nyujtson a hagyomány biztosíthatására; mire azonban a 16 alatti választ nyertem — mely szerint a hagyomány nem csak a 12 évre bérbe adott tehermentes Csávai földbirtok megtartása, melyet sem eladni, sem ter-

16)

15)

kelni nem szabad — hanem a végrendeleti ál-
tal is egyaránt biztosítva volna, a birtokok
jó karbani fenntartásáról pedig a végrendeleti vég-
rehajtó gondoskodik.

Ezen biztositékokat azonban — főképp a végren-
deleti végrehajtó bekövetkezendő halála esetére —
nem tartom elegendőknek; — és minthogy az Ugar.
gató Tanács az alapszabályok 27. §-nál fogva gon-
doskodni tartozik, hogy az alapitványi tőkék a tör-
vény értelmében biztositassanak, tanácsosnak vélem,
hogy ily tetemes hagyomány a hagyatéki ingatla-
nokra mielőbb betáblázrassék. — Ezen igényte-
len nézetemet azonban a Nagyméltóságu Ugazgató
Tanács bölcs elhatározása alá terjesztvén — Ki kérem
nem e részben kegyes utasitását. —

10-szer. Néhai Schwartzer Alajosnak 2000 fr.
nyi hagyománya mely végrendelete 4. pontjánál fog-
va Schmidt Mária és Borbálának utódoknél-
kül bekövetkező, utóbb pedig Schmidt Klára-
nak elhalálozásával fálland ezak az Akademiára-
az I. alatti végzés szerint törvényszerüleg biztositta-
tott. —

11-szer. Néhai Barlanyhy László 1000 frts
hagyománya a végrendelet XII. pontja szé-
rint a Füssi birtokra lenne betáblázrtatandó-
minthogy pedig ezen alapitvány rendelkezé-
talától a K, alatti végzés szerint Barsha
Béla végrendeleti végrehajtó fog gondoskodni —

nem

nem késtem ötet az iránt felkérni, miszerint
dtéröleg a végrendelet azon jegyzőkönyvvel megszo-
rításától, az alapítványt egyenesen az Akadémia
pénztárába fizetni be, mire azonban eddig vá-
laszt nem vettem, – mihelyt az általános
végrendeleti örökös Lipsay Ágoston mé-
nak e részbeni szándékáról értesítve leszek,
nem mulasztandom el erről is a Nagyméltgu
Igazgató Urat értesíteni.

12-szer. Nehai Kulifay Pál 500 fo-
nyi hagyományát – mely a hagyatékhoz tarto-
zott Közép-szolnok megyebeli Éhatvani birtok-
ra van betáblázva – ezen birtoknak jelen-
legi tulajdonosa Csontos Lajos a m. Földhi-
tel intézettől felvendi kölcsönből szándékozik
kiegyenlíteni, – és minthogy az e részben meg-
kívántató számlát az akadémiai elnökség
által aláírva m. évi November végével el-
küldjem, – valószínű; hogy a hagyomány járuié-
kaival együtt – ha addig nem – talán legközelebb
bi időben be fog fizettetni.

13. Nehai Léváy Sándor egri nagypré-
postnak 200 ftnyi; és néh. Veszeli Mayros
püspök 200 ftnyi hagyományoknak mielőbbi
befizetésére nézve megtettem a szükséges lé-
péseket, melyeknek eredményét annak idején

ben lesz szerencsém bejelenteni.

14-ször. Nékai Bésán József 11,000 ft.
nyi hagyományáról, mely m. évi Junius 6.
készpénzben fizettetett be az akadémiai pénz-
tárba, azon évi Julius havában mutattam be
az alapító levelet.

15-ször. Özvegy Kraloványszky Györgyné
szül. folyamodványára – melyben az Akadé-
miánk beleegyezését kéri az iránt: mi-
szerint bold. férje után maradt, s itt a Fe-
kézvárosi Királyutczában fekvő ház – a
székelynépnek hagyott 10,000 ftnak, és Kra-
lovánszky Bélának utódnélkül bekövet-
kezett halálával az Akadémiára szállott
20,000 ftnyi alapítványunk árvai biztosítása
mellett, a folyamodó asszony nevére telek-
könyvileg átiratható-e?– véleményes jelen-
tésemet az akadémiai elnökségnek
mutattam be.–

16-szor. Emich Gusztávnak kárpótlási
kérvénye, múlt évi Julius 18-án tett véle-
ményes jelentésemre a nagyméltóságu Igaz-
gató Tanácsnak azon hó 28-án 63. sz. alatti
határozata folytán elintéztetett.–

17-szer. Befze Jánosné kérvényére–
melyben a Rhédey László hagyatékához tar-
tozott Kistoronyai szőlő visszaadatása iránt

Mene folyamatban levő peres ügyet barát.
ságos uton elintézteni kéri;- beadvan az
akadémiai elnökségnek vélemányos jelente.
semet, s az erre vett utasításhoz képest megin-
dítottam a barátságos egyezkedésre vonatkozó
lépéseket, melyeknek eredményéről annak
idejében bátor szerencsém a nagyméltóságu
Igazgató Urnának értesíteni.

18-szor. Nékai Coll Kálmán hagyaté.
ka tárgyában kényteles vagyok jelenteni:
hogy minután a hagyatéki gondnok Kaesko.
vics Sándor a hagyaték kezeléséről - annyi bi.
rói meghagyások daczára - rendesen számolni
vonakodik, eddigi igazolatlan számadásai-
dij el nem fogadhatók - nem marad egyéb hát.
ra, mint a hagyatékot - az 1868. 54. t. czikk
568. §-hoz képest zár alá vétetni, annyival in-
kább, mivel Kaeskovics sem a hagyatéknak
kátralévő jövedelmeit, sem a hagyományo.
soknak járó kamatokat, sem végre a vétel-
árnak végrendeletileg kikötött évi törlesz.
tését be nem fizette.-

Egy ujnak oly zárgondnokról kell gon.
doskodni, ki minden tekintetben képes lesz
e részbeni kötelezettségeinek megfelelni;- i.
lyet azonban én, azon a vidéken nem ismer,

vén, felkérem a Közalapítványi jogigazga-
tóságot ily záregyedüeknek ajánlására, mely
az országos vakok intézet kegyeimánya ál-
talévedelelve lévén, nem késett az ottani köz-
alapítványi kerületi gazdasági tisztségem.
ján Kapuvárott lakó Vaszary János ügy-
védet javaslatba hozni; — az államilag helyet-
tesített ügyvéd Csorba Ede pedig Mosonban
lakó Bárány Elekes ajánlotta, — a többi hagyo-
mányos intézetek ellenben — reám bízták a zár
gondnoknak javaslatba hozatalát — minthogy
pedig az Akadémia ezen hagyatéknál 16000 ft
erejéig van érdekelve, Kötelességemnek tar-
tom a nagyméltóságu Igazgató Tanácsnak
e részbeni utasitását Kikérni, egyszersmind
pedig azon a vidéken oly egyénnek kegyes
megjelölésére felkérni, melyhez egész biza-
dalommal fordulhatok. —

19-szer. Néhai özv. Gerenday Jó-
zsefné sz. Sebastiány Alojziának 500 ft.
nyi hagyománya, m. évi Február 13-án-néh.
Benc Károly 100 ftnyi hagyománya m. évi
Március 23-án- néhai Fuchs Antal 1000 ft.
nyi hagyománya m. évi Augustus 1-jén-

és Simon Flórent 100 forinyi hagyományát
m. évi December 10-én fizettetett be az
akadémiai pénztárba.

20-szor. Nékai Fabó András 100 ft.
nyi hagyománya f. é. Márczius 23-án-nékai
Pfeffer Jánosnak 500 forinyi hagyománya
pedig jövő 1876-iki Junius 24-én leszen
befizetendő".-

Midőn a fennebbi pontokban kívánt
utasitásokat ezennel ismételve kikérném,
mély tisztelettel maradok

Excellentiád

és

a Nagyméltóságu Igazgató Tanácsnak

Budapest 1874. Január 24.

alázatos szolgája

Flinka József

akad. titkára

Nagyméltóságu

Gróf Lónyay Menyhért

úr a m. tudományos

Akadémia Elnöke

Ő Excellentiájához

és

a Nagyméltóságu

Igazgató Sanához

Titszti jelentése

Hlinka József akadé-

miai ügyészneke

a múlt évben elő-

fordult akadémiai

jogügyek folyamá-

ról.-

Ad 1226/1874.

Kivonat

A M. T. Akadémia 1874. jan. 25-én tartott igazgató-sági ülésének jegyzőkönyvéből

VI. A második osztály ür előterjesztvén a m. földhitelintézet pénzügyi osztályának f. é. január 10-én K-ek levelét 816. továbbá a költségrészét

VI. Az állandó bizottságok költségei.

d) Mathem. és természettud. bizottság 3000 f.

A bemutatott költségvetés elfogadtatott.

Kiadva

Arany Károly
főtitkár.

1227
1874

Math. és Term. bizottság

Brzotluky 92 ulič
1874 Marec 6.
2 pos

109 k
4 kg.

rubo

3486/874. Polg.

Tárgyalási jegyzőkönyv, mely néh. Zmeskal János hagyatéki tömegéhez tartozott puszta Csanád és fehéregyházi birtokok vételárának még hátra levő és a kalocsai királyi törvényszék által küldött s arsombati m.ki. adóhivatalba f.év martius hó 17. napján 38. napló tétel alatt letétetett 7280 ft vételárnak a hagyatékot terhelő adósságok kifizetése s a hagyatéki vagyonnak az örökösök nevére leendő által iratása tárgyában 1874 év April hó 25. napján felvétetett

Végzés

A beterjesztett tárgyalási jegyzőkönyv ez ügyre vonatkozó iratokhoz csatoltatik, s azoknál megtartatni határoztatik megtekintése s tudomásulhatása az érdekelt felekre megegyedtetik. A hagyatéki iratoknál lévő haláleset felvételére vonatkozó 1870-ik év April hó 9-én végrendelet hátrahagyása mellett elhalt Zmeskal János hagyatéka áll az iratoknál levő 1870 év Julius hó 11-én és folytatólag 1871-ik év február hó 23-án Ráhón, úgy az 1870-ik év October hó 31-ik napján Penzen- és 1870-ik Sept. 24-ik napján Fehéregyházi puszták felvett leltárak szerint 509 ft 55 kra becsült ingóságokból s a Rima murány völgyi vasmű egyleti LXXI 20/100 - LXXI 20/100 LXXI 10/100 LXXI 10/100 kis részletekre kitevő három régi részvényből becsülve 10500 ft értékre, - ezen felül ugyanazokra Ráhón felvett leltár az 1874. April hó 25-én felvett jkönyvben foglalt nyilatkozat által feldenizetett - ráhói 55-57, - Várbóczy 40, - rimaszombati 49, - rimaleghótai 68, - Keczegei 75-82 és puszta Dobrosdyai 3-17. sz. tjkönyvben foglalt s a leltár felvétele alkalmával még Prónay Miksáné szül Kubinyi Otilia nevére telekkönyvezett, - de már örökhagyó Zmeskal János nevére által irt ingatlanságokból, s azon levő épületekből, - s ezen ingatlanságok ~~kerülő~~ tartozó Zmeskal Jánost illetett malom és kovácsmabeli illetőségből leltárilag becsülve 14723 ft 30 kra s pestmegyei puszta csanád és fehéregyházi 1/2. tiltben fekvő, s örökhagyó Zmeskal János nevén állott ingatlanságból s azon levő épületekből becsülve 7130 ftra, - ezen ingatlanságaromban a hagyatékot terhelő adósságok kifizetése tekintetéből a kalocsai kir. szék tkői osztálya által 1870 ftért nyilvános árverés mellett eladatott. -

A pestmegyei dunavecsei 383 sz. tjkben s örökhagyó Zmeskal Jánost illetett birtokrészből becsülve 55 ft 75 kra.

A Nógrád megyébe kebelezett penteri 12.127. 221. 396 és 480 sz. telekjkben foglalt Zmeskal Sándor - Zmeskal János - a Prónay Pál nevén álló ingatlanságból becsülve 8405 ft értékre, ezeken felül Penzen levő szőlő décsma utáni válság, tehát a hagyaték összes leltárilag felvett becsértéke 42353 ft,-

1870 Jul. hó 11-én és folytatólag 1871. év február hó 23-án Rá-
kón felvett s a hagyaték terhéül elfogadott Mangold József
úgy Warman és fia javára bekerült 1640 ft 69 kr levonásával
14896 ft 56 kr adósság terhelvén, tiszta a hagyaték értéke
27.456 ft 74 krban állapíttatik meg. S miután a hagyatékot
terhelő adósságok részben Zmeskal Sándor mint néhai Zmes-
kal János általános végrendeleti örököse által kifizettetett, rész-
ben pedig az 1873 év május hó 19-én felvett tárgyalási jkönyv
alapján néhai Zmeskal János hagyatékához tartozott Rosz-
csanád és fehér egyházi birtok eladási árából a kalocsai kir.
törvék által 1873. év február hó 18-án megküldött 7069 ft 7 kr-
ból, mely összeg a 2902 szám alatti végzés által kimutatva
nyozatott, s a még hátralevő néhai Zmeskal János hagyaté-
kát terhelő adósság pedig a kalocsai kir. törvék által a pusz-
ta csanád és fehéregyházi nép Zmeskal János hagyatékához
tartozott ingatlan eladási árából 1207/874. k.a. átiratával
megküldött 7280 ftból - mely a r/szombati m. k. adóhiva-
talba f. é. március 17-én 38 napló tétel alatt betétemé-
nyeztetett, - az 1874 év april hó 25-én felvett jkönyben lett
nyilvánhozás folytán a r/szombati tkpt-tár által 3278/874
sz. a. értesítéssel beterjesztett kimutatás szerint követelése
6391 ft 45 kr a r/szombati takarékpénztárnak, az ottani dzá-
logosított s Zmeskal János hagyatékához tartozó Dimanu-
rangyölgyi vasmüegyleti LXXI 20/200 LXXI 10/10 kuxról hátó
részvény levelekben felvő adósságot s Zmeskal Sándort
terhelő váltóbeli adósságok törlesztésére kimutatvány-
ták, kifizettettek, s felhivatik a r/szombati takarék-
pénztár igazgatósága, hogy a hivatkozott Dimanuvámi r. v.
gyesületi részvényeket s váltókat ezen kir. törvékhez azon-
nal a pénzfelvétele után küldje át s a 7280 ft-ból fel-
maradt 888 ft 55 kr pedig az őrzési díj levonása után fel-
maradt az egész 7280 frtban járó ezidei kamatokkal
együtt Csider Károly ügyvéd mint Zmeskal Sándor meg-
bízottjának kezéhez oly megtagyás mellett utalványoz-
tak, hogy abból 200 frtot az 1874 év april hó 25-ik napján
felvett jkönyben lett nyilvánhozás folytán Reviczky Ádám
özvegyének, s az 1857 év Dec. 27-én Kelt adásvevési szer-
ződés szerint Orovány Bálról Benczen vett ingatlanuk-
nak vevő Zmeskal János nevére lendő telekkönyvi át-
irását eszközölje, - azon ingatlanságnak telekkönyve-
zésére vonatkozó okmányokat 30 nap alatt ezen kir.
törvékhez beterjeszteni el ne mulasszad, - s a 888 ft 55 kr-
ból felmaradt 888 ft 55 krból pedig a r/szombati taka-
rékpénztárba Zmeskal János hagyatékát terhelő adós-

sápoh uraú netán még hátralevő kamatokat fizesse ki, ~~stb~~, s a felmaradt összeget Zmeskal Sándornak mint néhai Zmeskal János általános végrendeleti örökösének kézbesítse, s a r/Rombasi m. k. adóhivatal felhivatik, hogy néhai Zmeskal János hagyatéki ügyében 1874-ik március 17-ről 38 napló lételi határozmánya czere 7280 ftból 6391 frt 95 kr a r/Rombati takarékpénztárnak, Oider Károly ügyvédnek pedig a felmaradt 888 frt 5 kr az örzési díj levonása után a 7280 ft után járó eredéhez kamataival kabáty szerü nyugta által vétele mellett fizesse ki, - s a kiadást a leteri könyvbe irja be, s a jelen elöadói ivre irja rá. - az 1871. ik évi február hó 23-án felvett lételi szerint Mayrold József 797 ft 7 kr. - Wahrmann és társnak 845 ft 62 kr iránti kövezetése az 1874 évi április hó 25-én felvett jkönyvben mellékelt okmányok szerint nem Zmeskal János hagyatéki tömegét, hanem Zmeskal Sándor terhében, ezen adóssági ügyek Zmeskal János hagyatéka terhére ~~nem~~ elfogadható nem lévén a hagyatéki terhek kifizetésénél, figyelembe vehetők nem voltak. -

Ezen felül emlitett Zmeskal János hagyatéka az általános végrendeleti örökös Zmeskal Sándor s a végrendeleti nő örökösök néhai Zmeskal Zsigmond kiskorú árvái s a Magyar Izr. Akadémia és nemzeti Színház - úgy az általános végrendeleti örökös Zmeskal Sándor és néhai Zmeskal János oldalagon levő örökösei közt létre jött s a hagyatéki iratoknál levő 1872 évi május 2-án - 1873. Januárius 10-ére és 1873. évi február hó 11-ik napján felvett jkönyvben foglalt egyezség alapján, minthogy néhai Zmeskal Zsigmond végrendeleti nő-örökös kk. gyámnokai ezekében az 1872-ik évi május 2-án felvett jkönyvben foglalt egyezség Nógrád megye ánvaszéke, mint illetékes gyámhatóság által 1872. évi Julius hó 6-dik

napján kelt végzése által gyámhatóságilag jóváhagyatott. – következőleg adatik át:

1. Az ráhói 55. 57. 89. Vaubóczi 40. számú szőlő 49. számú házhelyei 68. Kerczegei 75. 82. és pusztadobosbyai 3. 17. sz. tjkönyvben foglalt összes Zmeskal Sándor véven álló ingatlanság – azon levő épületekkel s ahhoz tartozó kisebb tsz. haszonvételekkel az 1873 év február 11-én kelt jegyzőkönyvben foglalt egyezség alapján 2/4 részben Zmeskal Sándornak mint néhai Zmeskal Sámuel általános végrendeleti örökösének 1/4-ben, – Szabó Lászlóné szül. Prónay Amáliának 1/4-ben, – Prónay Gáspárné szül. Mariássy Ilonának az 1873 év Január hó 10-én kelt jkönyben foglalt Zmeskal Sándor mint néh. Zmeskal Sámuel általános végrendeleti örököse, a magyar tudom. Akadémia s nemzeti Színház képviselői által létrejött egyezség alapján a magyar tud. Akadémia javára 1500 forintot, a nemzeti Színház javára tsz. tsz. 1500 frtot, annak 1873 év Január hó 10-től számandó 3% kamataival terhelten oly kikötés mellett, hogy az 1500 frtot a magyar tudom. Akadémiának, 1500 frtot a nemzeti Színháznak Zmeskal Sándor halála után annak örökösei vagy jogutódai által azonnal kifizetni tartoznak, – azon felül Zmeskal Sándor illető részére a Kubínyi család által a várgyedi birtok iránt – Prónay Kubínyi Ottilia örökösei ellenében folyamatott örökösödési vagy zálogvallási perek befejezéséig 3000 frt szavatossági összeg behelyezése mellett, oly azonban, hogy Szabó Lászlóné szül. Prónay Amália és Prónay Gáspárné szül. Mariássy Ilona ezen birtok illetőségükre nézve a kaszonélvezeti jog Zmeskal Sándornak élte tovább is a ezen birtok illetőségi hez tartozó erdőrészből Zmeskal Sándornak

...ha.
...ugyi
...do.
...kal
...ek-
...kar
...kals
...k
...leri
...nay
...iáky
...ben
...ános
...ha.
...eskat
...tó.
...on
...ugyi
...Ka.
...könyv-
...ter
...ezre.
...nia
...Szin.
...ülpá.
...és
...kha.
...eskat
...tó.
...ugyi
...vég;
...ab

elsőrendű kötelezvény 20 ölfa kivágásába és saját használatra levendő fordításával mellett átadatnak.

2-szer. Ek pénzügyi 17. 127-221-296 és 888 számu tc. tek jegyzőkönyvben foglalt Zmeskal Sándor, Zmeskal János és Prónay Pál nevén álló ingatlanság a Pölöske dézsma váltság kivételével és egy egész Zimanner rónyvölgyi vasmű egyesületi $\frac{1}{4} \times \times \frac{20}{100}$ részben tevő részvény Zmeskal Sándornak elsőrendű kötelezési és képviseleti jogával terhelten, az 1872. év május hó 2-án felvett jegyzőkönyvben foglalt s a nógrád megyei Árvaszék mint illetékes gyámhatóság által jóváhagyott egyezség alapján Zmeskal Sándornak elsőrendű kötelezési és képviseleti jogával terhelten P. K. Zmeskal Barnabásnak átadatnak.—

3-szor. Ek zimannyvölgyi $\frac{1}{4} \times \times \frac{10}{100}$ $\frac{1}{4} \times \times \frac{10}{100}$ részben tevő két fél részvény nyugtatok az 1872. év május 2-án felvett jegyzőkönyvben foglalt s a Nógrád megyei Árvaszék mint illetékes gyámhatóság által jóváhagyott egyezség alapján Zmeskal Sándornak elsőrendű kötelezési és képviseleti jogával terhelten P. K. Zmeskal Barnának átadatnak.—

4-szer. Ek Szuha vecsei 385 számu jegyzőkönyvben foglalt Zmeskal Dániel nevén álló ingatlanság illetve részmáltatási s mészárszéki jog-ugy az 1870-dik év októberhó 3-dik napján felvett leltár szerint Pernek található 379 frt 15 kr-ra becsült ingóság ugy az 1870-dik év Julius hó 11-én Ráhón felvett leltárba foglalt 129 frt 40 kr-ra becsült ingóságok valamint a pénzbirtokhoz tartozó Zmeskal Sándor — Zmeskal Dániel és Prónay Pál nevén álló valamint az Osztrahuczky Józsával is közösen bírt szölő-dézsma váltságjáró kapcsolási tőke és kamat illetve Dézsma váltsági kötvények — őszön fizetni vagyis 300 darab ezüst és szelvényekkel ellátott szölő dézsma váltsági kötvények kivételével mely az 1874 év április hó 23-án

felvett jkönyvben tett nyilatkozas szerint Zmeskal
Sándor által Csider Károly ügyvédnek átengedte-
sett Zmeskal Sándornak által adasik
5-ször. A rimamurányvölgyi LXXI $\frac{20}{100}$ számot levő 52 Ck.
egész részvény az 1874. év aprit hó 25-ik napján
felvett jegyzőkönyvben Zmeskal Sándor nins nékai
Zmeskal János általános végrendeleti örökös nyi-
latkozasa alapján 6000 frs vételárban, minnán c.
zav. összegez Csider Károly ügyvéd-nék. Zmeskal
János hagyatékát terhelő adósságok kifizetése itte-
ve magára vállalása által kielegítese - Csider
Károly ügyvédnek által adatik.-
Mely hagyaték közép elmúlásakor a rátkói
55. sz. 89. Vankóczy 40. rimaszombati 49. ri-
malchorai 68. keczegei 75-82 mezsa Dobrosdyai
3-17. foljkoben fogalat Zmeskal János nevén álló
ingatlansáj s az azon levő épületek s akhoz tartozó
kisebb tüz. kaszinétvezetek 2/4 részének Zmeskal Sán-
dor nevére, 1/4 részének Szabó Lászlóné sz. Prónay
Amália és 1/4 részének Prónay Pálné szül. Mán-
ássy Ilona nevekre történő átiratasa, ezen a
Prónay Amália férj. Szabó Lászlóné és Prónay
Pálné sz. Mániássy Ilona birtok illetőségükre
bir Zmeskal Sándornak élte hosszáglani kaszin-
étvezeti jogunk, a Szabó Lászlóné szül. Prónay A.
mália és Prónay Pálné szül. Mániássy Ilona bir-
tok illetőségéhez tartozó erdőrészből évenkint 20
öl fa kivágathatásának s felhasználhatásának
bekebelezése, úgy ezen összes ingatlanságra 1500 fr
a M. tudom. Akadémia 1500 frnak a nemzeti szín-
ház javára 1873. év Január hó 10-től számandó
évenkinti 3% kamatozásával s ezenkivül egyedül
Zmeskal Sándor birtok illetőségére Prónay Kubinyi

Otília örökösei ellenében folytatott örökösödési vagy zálog vál.
tóperek befejezéséig 5000 f. szavatossági összegnek bekebelezése
s a Zmeskal Sándor nevére jegyzett ingatlanságaira az 1873-dik
év Julius hó 12-ikén felvett f. alatti örökleladási és vételi jo-
gozódás alapján, minőnek az itélet után járó illetéke lefizettetett
Skoliczányi Gáspár nevére leendő átíratása iránt ezen
királyi törvényszéknek telekkönyvi osztálya megkeresteték.

A pecsi 17-127-221-396 és 888 sz. tjkönyvben foglalt
Zmeskal Sándor és Zmeskal Janos nevein álló ingatlanságoknak
s akkor tartozó közbirtokossági s kiromma regale jogoknak kk.
Zmeskal Barnabás nevére ezen ingatlanságokhoz tartozó valamint
Osztroluczky Gézával közösségben bírt külön álló szőlő dézsma-
váltsági jognak Zmeskal Sándor nevére leendő átalirattása
s ezen összes Zmeskal Barnabásnak átírandott ingatlanságra
Zmeskal Sándornak élte hosszáig tartó kaszonélvezeti jogának
bekebelezése végett az átadási okirat az 1874-ik év April hó 25-én
felvett jegyzőkönyv visszavárólag leendő megküldése mellett,
melyben Zmeskal Sándor a nevére telekkönyvileg jegyzett ingat-
lanságnak kk. Zmeskal Barna nevére leendő átalirattását
megengedte, s ezen ingatlanságra a felülemlített telekjkönyvi
2. Felsenburg már javára elöjegyzett 566 fr és 8 fr 73 kr kö-
vetelésekből - mint hogy az elöjegyzés nem igazoltatott - kitör-
lése, a Nógrád megyei Esperesség részére betáblázott 310 f-nak
s ereden kötelezvény s kitáblázási engedély f. és 2. f. alatti
Ormeszka Tobiás javára ugyan azon tjkönyvben betáblázott
140 forint és járulékainak az itélet és kitáblázási engedély-
nek 3. f. alatti, - Jermány Janos javára ugyan azon telek-
jegyzőkönyvben betáblázott 300 pftnak és járulékainak
s eredeti kötelezvény s kitáblázási engedély 4. f. és 5. f. alat.
ti - Saray Rudolf javára ugyan azon tjkönyvben betábla-
zott 310 f-nak s járulékainak s erre vonatkozó végre-
hajtási jogunk az eredeti betáblázási végzések elárverés kö-
telezvényeknek 6. f. alatti megküldése mellett, a tjkönyvből

kitörlése iránt a D. Gyarmati kir. törvényszék megkeresletik.

A Dunavecsei 583 számú tjk. könyvben foglalt Zmeskal János nevén álló ingatlanságnak illetve kormánltatási s mészárszéki jognak Zmeskal Sándor nevére leendő átiratása végett a Kalocsai kir. törvényszék telekkönyvi osztálya megkeresletik.

A rimamurányvölgyi vasmű egyleti $\frac{20}{100}$ részt tevő egész részvényesnek Zmeskal Barnabás nevére a rimamurányvölgyi vasmű egyleti $\frac{10}{100}$ és $\frac{10}{100}$ részt tevő két részvény k. k. Zmeskal Anna nevére leendő átiratása s ezen két egész részre Zmeskal Sándornak ötre lefizetés tartó kapzon elvezet jogának bekebelezése végett az Iglói bánya kapitánysági megkeresletik.—

A rimamurányvölgyi vasmű egyleti $\frac{20}{100}$ részt egész részvényesnek saját nevére leendő átiratása iránt Fáraby ügyvédnek megengedtetik, — mintegy pedig a hagyaték után járó illetékek kifizetése nemigazoltatik, a hagyaték után járó illetékek megszabása, valamint Zmeskal Sándor által Csider Károly ügyvédnek néhai Zmeskal János hagyatékát terhelő adósságok kifizetése végett bevonásáért elrendelt árverési jogának bekebelezése végett a Rimamurányvölgyi $\frac{20}{100}$ részt vétele után járó illetéknek megszabása végett jelen végzés s a leirat példányainak hiteles másolatai megküldése mellett a rozsnyói m. kir. adóhivatal értesítésével rendeltetik.—

Minthogy Zmeskal Sándor a ráhói s a hozztartozó birtok illetőségét Okolicsányi Gáspárnak a bemutatott 1873-ik év Julius hó 12-én kelt adásvételi szerződés szerint a rimamurányvölgyi vasmű egyleti $\frac{20}{100}$ egész részvényes pedig Csider Károly ügyvédnek az 1874. év április hó 25-én felvett jegyzőkönyvben tett nyilat-

kozat szerint eladta, ezen kötött ügyvéd Zmeskal Sándor-
nak az 1874. év április hó 25-dik napján kelt nyilatko-
zata folytán a pénzügyi határban Prónay Pál által vett
illetve nevére telekkönyvezett ingatlanságának Zmeskal Já-
nos nevére leendő átíratásáig a pénzügyi birtokon levő ter-
hek kitáblázásáig – a pénzügyi Zmeskal Sándor – Zmes-
kal János – és Prónay nevén álló ingatlanság kor tartozás, va-
lamint Ostroluczky Gézával a nevezettek által közösen
bírt külön álló szőlő dézsma váltsági jog – illetve arról
szóló kötelezvény-nyugtnak teljes szelvényeikkel birói
zár alá vételnek, s a birói zárnak az illető telekjegy-
zőkönyvbeni bekebelezése iránt a B. Gyarmati kir. járás
telekkönyvi osztálya megkeresésével, s ezen birói zárról
nógrád megyei szőlő-dézsma váltsági jogtörvényszéknek
mint árverést rendelnek, – hogy a pénzügyi határban
Zmeskal Sándor, Zmeskal János és Prónay Pál illető ügy
nevezettek által Ostroluczky Gézával a pénzügyi határban
közösen bírt s a nevezetteket illető szőlő dézsma váltsági
közönyeket nimtán az ideni végrehajtás által birói zár
alá vételnek, annak idejében ezen királyi törvényszék-
hez – ugy, hogyan a vinaszonbani magyar kir. adóhi-
vatalnál árverező tegyen, utalványoztatni szükségesnek.

Minthogy pedig a Banki egyházának az 1873-
dik év május hó 19-dikén felvett jegyzőkönyvben
526 forint 89 krban megállapított követelése ügy
való János nak ugyanazon jegyzőkönyvi nyilatko-
zat szerint 56 forint 48 krban pénzbeli Zmeskal
János hagyatéki tömege elleni követelése a vinaszon-
bani magyar kir. adóhivatalba 1873-dik év május
hó 20-dik napján letétemélyezett 7069 és 7 számu
1873-dik év június hó 20-án 2902 szám alatti vég-
zés által már kielégítésben utalványoztatott, s jóllé-

ket

ket a nevezettek ezen a részükre utalványozott összeget mindaddig, el nem vesznek, mind a net. lett néhai Zmeskal János hagyatéki tömege ellenében további követelhetési igényük nem lévén, néhai Zmeskal János hagyatékának elintézését nem háttáltatja, minthogy az említett összegeknek a 2902/873-dik szám alatti végzés értelmében kiutalványozhatása iránt a Bánki egyháznak s Való Jánosnak folyamodási szabadságukban állt.-

Miről Zmeskal Sándor mint néhai Zmeskal János általános végrendeleti örökösé, Csider Károly ügyvéd mint Zmeskal Sándor meghatalmazottja, - özvegy Zmeskal Gizella szülésű Banko Mária egyéb mint kiskorú gyermekei 1. és 2. gyámanyja, - a magyar tudományos Akadémia képviselője Ecsegby Ferenc ügyvéd, - a nemzeti Színház képviselője Lőrinczy Endre ügyvéd, - Szabó László né szülésű Rónay Amália, - Rónay Pálné szül. Maiársky Ilona, - Okolicsányi Jánár, - a Bánki egyház gondnoka, - Való János, a rimaszombati takarékpénztár igazgatója, - Felsenburg Mór, - Nógrád megyei Especség, - Omaszta Sobiás, - Germányi János örökösének gyámja, Krafora Kálmán, Sárai Rudolf, - Rónay Pál és a rimaszombati magyar királyi adóhivatal - végrésitleg érvénnyel rendelkeznek.

Kelt

Kelt a zimafombati kir. e. f. Tövénygyzékek
1874-dik év Május hó 19-ikén tartott polgári
ülésébül. – Kiadta Lengyel György s. k.
kir. tövénygyzéki jegyzö (P. H.)

vett. 30/5. 1874.

Jun 21
874

Ismeretlen

Nagyszeben

6

Tekintetes Esseghy Ferencz
ügyvéd úrnak mint a m. t.
akadémia képviselőjének.

(1)

4885/873 Nékai Burgmann Károly hagyatéka tárgyában.

V.

A bécsi cs. kir. országos törvényszéknek ezen átirata, mely mellett a néhai Burgmann Károly hagyatékához tartozó s ebben részletesen felsorolt ingatlanokra vonatkozó árverési feltételek is átküldetnek, egyszersmind ezen árverési feltételeknek Kirchner Mayer Károly erdekében történt megbírálása alkalmával felmerült 2 ftnyi fordítási díjak behajtás végett kéretnek. Tudomásul véletvén, utasíttatik Rózsa Lajos végrendeleti végrehajtó úr, miszerint az említett 2 ftnyi fordítási díjat a megkívánó határozathoz képest beszedvén, azt a bécsi cs. kir. országos törvényszék mint kiskorú Mayer Károly gyámhatósága 4229/873 f. é. beérkezett átiratának kívánata szerint annak, hogy a kiszabott 8 napi határidő alatt jelentést tegyen.

Egyúttal kapcsolatban a bécsi cs. kir. országos törvényszék mint kiskorú Mayer Károly gyámhatósága 4229/873 f. é. beérkezett átiratának kívánata szerint annak, hogy a kiszabott

---

246/2

4885/873

Burgmann Károly hagyatéka

873 febr 19

D

1873. 20/III kézbesíttetett 20 kr. díjt fizetett

Lubinger

Kiska József

ügyvédjelölt

1/ a végrendeleti feltételek beltartalmát nem kifogásolta, az ellen-
ben azonban — minden részletes tekintet nélkül arra, hogy a végrende-
leti végrehajtó által 2314/872 szám alatt bemutatott végrendeleti
feltételeket az összes örökösök részben elfogadták —
részben pedig azok a 4976/872 sz. végzése ellen beadott fel-
lebbezésükben felhozott indokok alapján a feltételek
elfogadása iránt megtartott meghallgatás végett beidézett de a tár-
gyaláson meg nem jelent örökösök irányában elfogadottak-
nak kimondattak; tekintve továbbá, hogy özv. Burg-
mann Károlyné mint a végrendelet rendelkezése
folytán egy negyedrészben korlátlan örökösi tanácskozó-
va a fentebb említett 577 dik számú végzésének indokolásában,
örökösök összességének nem tekinthetők, a 4637/872 számú
végzésben örökrészének kiadását kérelmezte, mely
kérelem a fentebb említett jogszabályi figyelemmel meg
nem tagadható; tekintve tovább, hogy az örökösi
nyét "képes" ingatlanok jelenlegi jövedelme az örök-
hagyónak kötelezettségek befolyandó vételár tőke-
összeg kamatával a végrendeleti végrehajtó állításával
ellentétben, nem negyedrész megosztására elégtelenek, mi iránt
az egész tömegre kiterjedő joggal bíró özvegyre tekintve
elenyésző leven, az az ingatlanok értékesítését nem szükség
indokból is, mellőzni javaslatba hozta; tekintve továbbá, hogy a forgalmazott árverés megtar-
dése esetén az összes örökösök, illetőleg azok közötti
kiskorú Mayer Károly jogai teljes biztosítását nyerend-
nek abban, hogy a befolyandó vételárból "két megille-
tendő" özvegy kikötésnek elsőrendi jelzálogi jövedelme árverés tár-
gyát képező ingatlanok terhére bejegyzendő végleges
rendezésével

1/ árverési feltételek beltartalmát nem kifogásolta, az árverés-
hez hozzá nem járult — mindazáltal tekintve, hogy a végrende-
leti végakaró által 2314/872 szám alatt bemutatott árverési
feltételeket az összes örökösök részben elfogadták,
részben pedig azok a 4976/872 sz. jogerőre emelkedett vég-
zéssel az abban felhozott indokok alapján a feltételek
elfogadása iránt megtartandó meghallgatás végett beidéztetett de a tár-
gyalásra meg nem jelent örökösök irányában elfogadottak-
nak kimondattak; tekintve továbbá, hogy árv. Burg-
mann Károlyné mint a végrendelet nyomán az egész
tömeg egy odnyert részben korlátlan örököse tanúskod-
va a fentirt 577 dbra számú interlocutoriával, mely szerint az
örökösök közössége nem szüntettetik, a 4637/872 szám
alatti végzésben örökrészének kiadatását kérelmezte, mely
kérelem a fennebb említett szakaszai figyelemmel meg
nem tagadható; tekintve tovább, hogy az árverés tár-
gyát képező ingatlanok jelenlegi forgalmi értéke a bevallás
igazolásával a végrendeleti végrehajtó állításával
ellentétben, nem négyszeres nagyságra emelhetik, mi által
az egész tömegre kapcsolatos joggal bíró összegre jelentő
csökkenés lévén, az az ingatlanok értékesítését nem szükség-
indokból is, méltányossági szempontjából szorgalmazhatta; —
tekintve továbbá, hogy a szorgalmazott árverés megenge-
dése esetén az összes örökösök, valamint közöttük is azok közül
kiknek Mayer Károly jogai teljes biztosítását nyerend-
nek abban, hogy a befolyandó vételárból őket megille-
tendő összeg kamatozással bíró összegű kataszteri
részletek kezelés alá lesz utalandó, míg az egész örö-
költ tömeg kezelése is felette egyezkedés; tekintve
végül, hogy az ingatlanok jelenlegi tekintettel arok
értékének tömegben emelkedése alig várható; minden-
kihatással fogna tekintettel az összes örökösök a fentir-

1/ 577 dik. Szám alapuló kérelmére eremd megadatik a kaggaték tárgyaló kir. Ödön, miszerint a pécsi Bergmann Károly kaggaték kor tartozó, még annak neve iratt a pest. kir. pest város határában a Rákoson 282–283 sz. a. fekvő 28995 □öl területű, 8698 ft 50 kra és az uggyanott 308–309 szám alatt fekvő 23197 □öl területű, 6959 ft 10 kra becsült, két kettős rét képezi.

2or Kikiáltási ár a fennebb körülírt becsár.

3or Az árverés megtartására két határnapot tűzetik ki, az elsőn az elárverezendő rétek csak a becsáron felül, a másikán azonban a becsáron is elfognak adatni.

4er árverezni szándékozók kötelesek az árverés megkezdése előtt a megvásárlandó két nagyegyes rét becsáltjának 10% jét készpénzben vagy takarékpénztári betétkönyvben az árverés foganatosítására kikiküldött bizottságnál kézhez letenni.

5or Tartozik a vételár első harmadát az árverési jegyzőkönyv aláírásától számítandó 8 nap alatt, második harmadát a jegyzőkönyv aláírásától számítandó 3 hó alatt végre utolsó harmadát, melybe a bánatpénz is beszámítandó leszen, a jegyzőkönyv aláírásától számítandó 6 hó alatt a pedig minden részletet az árverés napjától számítandó 6 hónapokkal a tényleges letétpénztárba lefizetni.

5.) Ha vevő a megvett ingatlan birtokába a vételár elnyerésének keresztülvitele napján – melytől kezdve az ingatlan terhei és hasznai illetendők – lépj a tulajdonjogi átírás azonban csak a vételár teljes lefizetése után foganatosíttatni.

6.) Ha vevő az árverési feltételeknek mindenben eleget nem teszi, az általa megvett ingatlan kára és veszélye egy egyszeri határnapon túl árverésnek fog kitétetni, s esetleg a becsáron alól is el fog adatni, mely esetben az árkülönbözet általa lesz fedezendő.

7.) Minden ingatlan f. 1873 évi szt. György napig kaszonbérbe adva levén, ezen bérleti nyereség vevő által a jelzett időpontig foglaltatandó lesz.

8.) Minden kincstári s városi átírási illeték vevő által lesz fedezendő.

9.) Az árverési kiírvány a „Buda-pesti Hirlap“ s „Pesti Lloyd“-ban lesz közzétendő.

Az árverésnek ezen feltételek szerinti foganatosítása végett jelen végrés egy példánya az árverési feltételek, s becslevelek kapcsán oly megkeresés mellett rendeltetik a lőcsei telekkönyvi szakaszhoz átiratni, mikor az a felosztás után fennmaradandó vételár további kiadatásával járó bírósági intézkedés végett elé attendő lesz.

Mivel a lőcsei telekkönyvi adatja az árverési feltételek, s becslevelek kapcsán, Novák József kisbíró, a pp. ki. díj és illetékszabási rovattal, Hohlstadt post-varos gyámi ügyek és folyó által, továbbá Rózsa Lajos végrendeleti ügyész, Dr. Neuhofer Sámuel ügyvéd, úgy mint Demuth József és Baranella testvérek megbízottja, ügyében Bergmann Károly, Bél

5

A k. k. Mayer Caroline illetőe augsburgi, az Ehrlich Miklós, Müller Emilie és Mayer Otto kegyeltjei, Ehrlich Béla nagyrét., Demuth Sándor és felperesek közt 445 ft. a. é. pert-váni ügyében kifizetési végzés folytán Balassa Imre, pedvédei által ügyében, Mayer Otto úr ellen Wien, Krennweg № 3. a tekintetes bécsi országos törvényszék területén, a posta kereskedelmi akademia képezdéjében Matzinger tanár úr, Hlinka József nagyrét. a m. kir. akademia képezdéjében, a növendékek ügyeletének igazgatósága, a m. kir. kereskedelmi igazgatósága, a posta kereskedelmi tanulók igazgatósága és Ehrlich Emiliet mindannyian kitiltott kilencz ügyéből költségeikben felmerülhető elmaradhatlan végre egy felrét ar alatti ajánlat kapcsán a t. bécsi cs. kir. országos törvényszéknek mint kiskorú Mayer Otto gyámhatósághoz átirandó.

Budapesten 1873 februar 19.

A posta kir. tanácsból.

Lánta

Schlauch

A m. kir. pesti fiók adóhivatal, mint tszéki végrehajtás utasíttatik, hogy a f. hó 5-én 1879. évi augusztus hó 2-án átvett 2. számú 3000 frtról szóló, budapesti egyesült fővárosi takarékpénztári könyveket, fővárosi interkedésig rendes letétként szabályszerűen kezelje. —

Miről Barna Lajos, és Meskó Berta kitesz. Szentkirályi Albert, Rósa Lajos, ft. Reichopfer János örök: Burgman Károlyné, örök: Müller Jós. Mayer Carolina, gf. Pálffy Miklós, Roller Béla, Demüth Sándor [: lipótvárosi különlet 445 :] a nagyi kapitányság utján Mayer Otto [: Wien Rennweg № 3. :] a bécsi es. k. nyz. bosek útján, a pesti Kereskedelmi Akadémia, Makoviany Agoston Kezéhez, a m. k. tud. Akademia Hinka József kezéhez, a vakok intézet igazgatóságához Rosler Adolf gyámügyész úr, Balassovits Mór, pestvárosi ü. ügyész, a m. kir. közalapítványi ügy. igazgatóság, a pesti kereskedelmi testület igazgatósága, Potetka Terézet, Pestváros tettes. Tanácsa, a nagyvárosi adóhivatal, a pesti m. k. közjegyzői és ideiglenes kirakási hivatal, a bécsi es. k. orsz. tszék mint Mayer Károly gyámoltsága, és e törvényszéki polgári osztálya, mint hagyatéki tárgyaló bíróság, illetőleg ideiglenes kirakatója útján, és a m. kir. pesti adóhivatal, mint letéti pénztár, felsőbb értesítetnek. —

Budapesten 1873 július 7-én.

a pesti kir. törvényszék mint telkvi. hatóság.

Riedl s.k.

Mérnök
jegyző

10135 : 1870.

875

nék. Burgman Károly hagyatékához tartozó ingatlan, elárverezés tárgyában. —

V.

E jelentés, mely szerint nék. Burgman Károly hagyatékához tartozó, és nevére irott, a pesti határban, a Rákosban 282. 283. fz. a. felvő rét, az 1873 julius 7-én tartott első határidőbeni árverésen, Barna Lajos és neje szül: Mesko Berta, mint 9000 ft. tal legtöbbet igért vevők részére, és az ingyanott 308. 309. fz. a. felvő rét, ugyanakkor — özvegy Királyi Albert mint 7040. frtal legtöbbet igért vevő részére lett kiküldött, tekintve, mikép a becsatolt kimutatással dányok tanúsága szerint, a kérdéses árverés kellően kihirdettetett, és tekintve, hogy az ingatlanok kényszeres árverés jóváhagyása iránti, ő nem tartozik jóváhagyólag tudomásul vétetében, utasíttatnak vevők, hogy az árverési feltételeknek, eleget tegyenek. —

Az eredmény az illető ingatlanokra feljegyeztetni, és az árverési jegyzőkönyvek, ről. másolatban, az iktatni m. k. közp. díj és illeték szabási tudósítással. közöltetni rendeltetnek. —

/.

(000)
7000
16040 ft
879 fol 7

10135 : 1870.

Készíttetett 1873. Jul. 23. án.
Illésné
segédhiv.

4/35/160/40 ft

410/2

a m. k. Tud. acad. részére
(Klimko József ür részéhez)

Másolati Kivonat

Testament. Noch im vollen Sinne dieses Jahres
stehend ab 41. Jahre, habe ich mit meiner Gattin
Theresia geborne Wenninger vorgenommen die alle
Freuden und Leiden meines an vielen Ereignis-
sen und Schicksalsschlägen mich betroffenen Lebens
mit mir durchgelebt, mir stets bewiesen von Liebe,
treue, und Anhänglichkeit gegeben – so habe ich nicht
nur aus Liebe, sondern auch als Pflicht, deren Gü-
tigkeit vor meinem Gott festgestellt wissen, und
den Entschluß geben will wie Lieb und wert sie
mir stets gewesen. – e.c.t. I e.c.t. VI t. Ein-
hunderter Theil, und zwar hievon 50% Zum fer-
tigen Leopoldstädter Kirchenbau /: Zu diesem schon
frühere Jahre f 200- B.V. geschenkt:/ 25% Zum
ungarischen Academiebau. 25% Pesther Handels-
Academie /: an diese früher schon f 300- ö.W. geschenkt/
e.c.t. Sind mein letzter Wille /: mein Testa-
ment:/ ist von mir in vollem Bewußtsein
niedergeschrieben, mein geistiges Leben
Gott zurückgestellt, meine Gattin sie mir
so lieb, so theuer war, die mich so viele Jahre
beglückt hat, Allen und jeden angehend, grüße
und Alle meine Freunde. Amen. Pesth 19t März
1865 fünf Carl Burgmann mp. Theresia Burgmann mp.
e.c.t. e.c.t. Sie gegenwärtigen gleichzeitig gegen-
wärtigen und hiezu besonders ersuchten fünf
Zeugen beurkunden hiemit daß der ihnen
wohlbekannte Herr Carl Burgmann K.K. pr. Gross-
händler sein vorstehendes Urkunde für sein am 19ten

1865 március 9-én végrendeletileg saját kezűleg írt és aláírt végrendeletét, mely 1866 december 22-én kelt, felbontván, abból kitűnt, hogy végrendeletileg egyedüli örökösévé nejét Terézia született Werninger-t tette, kinek a végrendelet alapján a hagyatékból 1/2 rész illetett, a másik 1/2 részt pedig végrendeletileg a végrendelő testvérei örökölték. Végrendeletileg végrendelő a végrendeletben foglalt rendelkezéseken kívül más rendelkezést nem tett. Pest, 1866 december 22-én. Franz Antal Palics mp. (L. S.) Wirkuchmann mp. (L. S.) Ign. Perger mp. (L. S.) Philipp Koppek mp. (L. S.) Adolf Hebly mp. (L. S.). —

Jelen végrendeletet az 1867 évi február hó 21-én tartott város törvényszéki ülésben szokott módon kihirdette. — Mocsáry s. k. jegyző. —

ob. Antony

Hogy jelen kivonati másolat a pesti Kir. törvényszék iratai közt 888. végrend. szám alatt őrzött eredetivel mindenben megegyező, ezennel hitelesen bizonyíttatik. —

Kelt Pesten 1871. Január 27-én

Fáhora Mándoky
aljegyző

Dr. Balogh Sándor
ügyvéd, váltó jegyző
Budapesten
két sas utcza 1 sz.

Tekintetes ur!

Folyó hó 20-án kelt becses levelére tisztelettel válaszolom, miszerint azon ingatlanság, melyre a magyar Academia 300 Ft erejig Laszkmány Eleli örökelési betáblázva volt immár elavultnak, a tőke ár lefizetve volna?

E Laszkmány nővi Csernyus Katalin Marton János özvegye tömegét is terheli részben Kövér Erőleg illetőleg a boldogult Szőnyi János gondnok által Laszkmányban tett zárat nemleg tisztaznom kellene, s ennek számadása, mi a keletre leggyorsabb a fő tőkeösszegen, alapszám átvizsgálatra lenne, nem kutömba özvegyének ügyvédje által a bírói megbízás daczára visszatartott iratokból kitudódnék, első kötelessége ennek egyike lenne a tudós tárgyalat kivételes ki kiegészíteni.

Ez időpont nemsokára legkésőbb egy évnegyed alatt kellene beállnom, s akkor tájékozni bírván magamat, még nékem ekkor jut is is lehetvén, kezdő birtokok adom terhek törlesztésére, melyek kiegyenlítésével a tömeg és

sulyosan terhelik, s mellyekt a volt gondnok
ht loszru eiven át nem tőlesztett.

Hagy tiszelemre bátorkodom s tisztelettsarad
felkérni, hogy levegőter juthatván a fizetés
szélőzolkefsem ismételten is igen sürgetni, mi
szerint terhes állásomat azonnal sulyositni
ne tessék. — különben sincs tudomásom
arról, hogy ezen 300 ft arany végett mellai
Csernyus Kata vagy Karton Pálnak sörösi ellen
per lett volna folyamatba téve vagy ítélet
kihirdetve, mintán a bogyatéli iratok részéről
sincs letéve.

Kitünő tiszteletem kijelentése mellett
maradtam a tisztelettes ügy vezetnek

Kelt Budapesten Decemb 16 án
1874.

alázatos szolgája

Dr Balogh Sándor

ügyvéd Váltó egyezo
mint nehai Csernyus Katalin
bogyatéli gondnoka.

A

Wien 1874 Jahr. 4.

15 kr.

805.

K. K. Bezirksgericht

Klosterneuburg.

Dr. Albert Hermann, Hof- und Gerichtsadvocat in Wien, I. Bezirk, Stadt Nro 5 als Vormund der Gemeinde Siegenfeld, Anton und Agnes Alois Schwarzer.

B.

Zur Einverleibung der Ueber-
tragung eines Pfandrechtes pr.
6.000 fl. von der auf dem Hause Nro
196 sammt Zugehör in der
Spittlau zu Heiligenstadt
einverleibten Satzpost pr.
10.000 fl. an die M. Maria Schmidt
und Barbara Schmidt, Anmer-
kung der stattgefundenen
Substitutionen, Pfandrechts-
verleihung zur Bewilligung
der Löschung
und Einverleibung der
Löschung des Pfandrechtes per
4.000 fl.

4364/ex pr. 21/9 874

Wann Lagen diese Verlassenschaften so gross sind, dass die Inventur und das Gutachten schwierig ist. Wann nun Lagen gross sind und eines Einverleibungsrechtes, so fällt der Legat über 300 fl dann über Lagen für 300 fl dann über Lagen für 600 fl mit Ausnahme, so soll Herr Schmidt, wie Einsprechen dieser gross Legationen Lebenslang bis die Zinsen genießen, wovon Herr soll übrigens Fugital an die ungarische Akademie der Wissenschaften, deren Ehrenmitglied Herr Graf Dongay ist, übergehen. Dieses Fugital soll uns bei den Herren Schmidt zur Nachfolgern mit 8% verzinst bleiben, zur Versicherung der darin festgesetzten Substitutionen gerichtlich verpfändet.

3. dass bei diesen zu übertragenden Schuldposten 6000 fl samt Nebengebühren das Pfandrecht zur Versicherung der Lagen für 6000 fl mit allen den Gebühren, und zwar der Eigentumsübertragung gebühr mit 300 fl, der Gebühr für Pfandrecht zu 30 fl der Löschungsgebühr gemäß Tarif Post 4 lit. a. gemäß Freiheitsbrief Klein zu 27 fl der Gebühr für allgemeine Verfügung Pfand mit 60 fl in classe Pfandrechtsgebühr gemäß Tarif Post 58 verliebt sind:

4. dass nach den vorliegenden Schuldposten vom 5. Januar 1867 die Eintragung auf dem Hause No 176 samt Zugehörung der Brillbau zu Gunsten Einverleibung Verlassenschaft Verfügung per 10000 fl der bezogenen Lieferung zu 4000 fl Frau. in Viertausend Gulden W. samt Nebengebühren eingetragen bücherlich übergeschrieben und gelöscht werde.

K.K. Bezirksgericht Klosterneuburg, den 31. August 1874

K. K. BEZIRKSGERICHT KLOSTERNEUBURG

Der Bezirksrichter

Schmidt

Kivonat

a m. T. Akadémiának 1874 jan. 25-ikén tartott ülyazgató sági ülésének jegyző könyvéből

4. Második ülőh ion előterjesztve a m. főtőkével intézet pénzügyi osztályának f. év. januárius 10-ről kelt levelét, melyhez mellékelve a m. T. Akadémiának a m. 1873. évre vonatkozó dec. 31-én lezárt számadása nyugtalványi s vegyestételi jegyzőkönyvi kivonatokkal együtt.

Kiadások

C) a III osztálynak.

Szabó Ignácz gépészmérnök lejegyzése Lana, Barlaer gépészmérnök mechanicája, Bolyai munkája, az observationes meteorologicae kiadása és Hanyáky endes rajzok elkészítésére, a testek vegyi esélye meghatározása végett. . . 4260.

A bemutatott költségvetés elfogadtatott azzal utasítással hogy a III. osztály által, physico-mineralogiai kísérletekre kért összeg, vagyis a jelentésben I.ső sz. alatt említett 1000 ft helyett 500 ft, minden további következés nélkül, felvétessék.

Pirch

Arányosítva
Fölirkázx.

1228
1874

III. oszt.

2:a Årsteknikerlek.

1874 Febr 16

4:e pund

109 e

4 kg.

Igen tisztelt Főispán Úr!

Mult év december 6-án Kelemenczi Galgóczy Károly l. tagnak, Tanulmányok a jegybankok történeti fejlődése körül" című értekezése során kérésére volt szíves kiadni, hogy arra az ügyben 63-i pere érdemében megtérjen. Ha arra nem megtérítési felhívásánál csak most tehet észrevételt, tudomásul kell vennie azt arra kérő magyarázat, hogy tisztelhatóra tendőm mellett mindeddig az értekezés áttanulmányozására időm nem volt.

A említett értekezésben Galgóczy Károly a bankjegyek kibocsátásáról, illetőleg a jegybank jegykibocsátási jogáról legalább részletek fejezetről a földbirtokról vagy a földbirtokról nyújtott hitelek ajánlja.

Erre épen nem új nézet mindazon oppágokban föl föl polott tömegesen, melyek tulajdonságaival jelleggel bírnak, s emelkedés vagyonadó-

Főispán Frankl Vilmos főispán úrnak

gok jó nagy része földbirtokban fekszik, vagy melyekben tör-
vényes jegykibocsátási és gyakran más körülmények folytán a
valuta elértéktelenülnek. Nálunk sem új eszen nézve, fő-
kép legközelebb az önálló magyar jegybank alapítása eről-
jából mozgalmak agitatio alatt mindenütt, részint a napi saj-
tóban, részint röpiratokban bőven tehetett találkozni oly-
féle tervekkel, melyek a bank létesülését földbirtok által
lehetőnek hitték.

Galgóczy jelen értekezésében azon tanúi által van
vagadott tételre fekteti főtéleit, mely szerint az ingatlanokon
nyugvó hitel szilárdabb és nem oly változó, mint a szemé-
lyes hitelen vagy kézi zálogon alapuló, s ebből azt következte-
ti, hogy a földbirtokban nyugvó fedezet biztosabb s ma-
gasabb hitelt nyujt a bankjegynek, mint a személyes hitelen
nyugvó.

Kétségen fedezettel bankjegynél mindazáltal a
fedezet biztonsága mellett még más is kell, ti. pedig fűk-
vétlen, hogy a fedezettől folyó érték könnyen és rövid idő"

alatt pénzzé változtathatni legyen, és e kellő biztosítékot
a federatnél, ha földbirtok prolyó tárgyául.

Ez oly általánosan elismert, a tudomány és
a gyakorlat által elfogadott és helyesnek talált elv, hogy
fölötte jelenleg a tudományban vitának nincsen
helye. A ezen elvvel ellenkező nézetet a tudomány
elitéli. Emiatt gyakorlati értékéért, nem te-
kintve a benne különben is előforduló más tévés
nézetet, mint a tudomány jelen színvonalán nem
állók kiadásra nem ajánlhatom.

Tisztelettel

Budapesten 1874. január 26

A véleményhez
magam is járulok
Pesth 1874 máj 4

polgári
Marlekovits

1229
1874

Nagyságos Dr Szabó József egyet. tanár Úrnak, a m. tud. Akadémia levelező tagjának, a m. Lilkájának!

Az 1873-ki Dec. 15-kén tartott ülésben, „A Dunafolyam vegyi viszonyairól" szóló értekezésem felolvasása alkalmával, nagyságos tanár Úr volt az, ki a nevezett munka folytatásának és a mellék folyamokra való kiterjedésének fontosságát geologiai és gazdasági szempontból felismervén, ugyanezen eszmét a tek. Akadémiának pártfogás és Keresztélyivel iránti intézkedés végett előterjesztette. Tekintettel a fentebb megemlített ilynemü munkáin kivolgorásainál szerzett tapasztalataimra, ezen eszme keresztülvitelére esetleg személyemet ajánlani bátorkodom. A vár. vegyészeti teendőim által azonban időm olyannyira igénybe van véve, hogy ezek mellett a fennebbi munkát átvállalni képes nem vagyok. Csak azon esetben, ha a tek. Akadémia a nevezett munkát oly terjedelemben keresztülvitetni óhajtana, mint azt lejebb néhány pontban összeállítani bátorkodtam, — kéznek nyilatkozom, a vár. vegyészeti állomásomtól tekintetet kérni és időmet egyedül ezen munka kidolgozására szánni. Ezen föltételeim a következők:

1. Az vízhőnek mennyisége minden állomáson naponként, és legalább a fontosabb állomásokon három éven keresztül meghatározandó.

Az állomások a következők:

a. Pozsony és b. Orsova. Ezen két állomáson mért vízhőmennyiségek különbsége adja azon vízhőmennyiséget, melyet a Dunafolyam közvetlenül az országból kivisz.

c. Pest. Ezen állomáson saját felügyeletem alatt az vízhő a Dunafolyam felületén naponként, és a különböző mélységeiben heteneként egyszer tétetik.

d. Tornócz (v. Szered). Ezen állomáson a Vág folyó a Kárpátokból eredő vízhőjét meghatározandó.

e. Gran-Nonia. Ugyanaz, a Garam folyamot illetőleg.

f. Szolnok. Ugyanaz, a Tisza folyamot illetőleg.

g. és h. Kész állomás a Körös és Maros folyamok részére.

i. Ó-v. Új-Becse (?) a Tisza folyam összes irapjának meghatározása végett.
k. Ráb. a Ráb folyam
l. Szeged. „ Drava „
m. Belgrád „ Szava „
} irapjának meghatározása végett.

2. Minden állomáson meghatároztatnak havonként egy- vagy kétszer: a) a feloldott oxigén alkatrészek, b) a calcium- és magnésiumtartalom, és c) az ammoniaktartalom és a szerves alkatrészek menyisége. Ugyan e napokban az iránban foglalt szénsav és a szerves vegyek határoztatnak meg.

3. Minden állomáson mentett viz és gyüjtött iránp évenként egyszer teljes és pontos vegyelemzésnek vettetik alá.

4. Ezen elemzések keresztülvitelére a jelenlegi három éven kivül még kétévi (összesen tehát ötévi) határidő engedtetik, melynek lefolyása után arok helyesen összeállítva az Akadémiának, melynek tulajdonát képezik, benyujtandók.

5. A szükségek mérésekről, melyek az illető folyamok vizállására és vizfogyasztásra vonatkoznak, valamint a vizmerítést esetleg hivatalos vagy privát egyénekről szükség esetében az Akadémia gondoskodik.

6. A viz mentére szükségek palackokat s egyéb törésnek vagy romlásnak alávett tárgyakat az Akadémia megtérítend.

7. A folyó kiadások (eszközökre, vállalmányokra stb) megtérítése céljából az Akadémia a vállalkozónak 200 ft.-ig terjedő összeget készpénzben kiszolgáltatja s felhasználása után megujítja.

8. A 6. és 7. pont alatt megérintett tárgyak fogyasztásának, és a vállalkozó pénzkereseteket az Akadémia bár milly módoni ellenőrizhet fenntartja magának. A vállalkozó mindamellett kiadásairól pontos könyvet vezetni köteles.

9. A tiszteletdij 2/3-da, három egyenlő részletben az első, második és harmadik év elején vagy végén, az utolsó 1/3 pedig csak a teljes munka benyujtása után kifizetendő. Az Akadémia jogában áll azonban, ezen fizetéseket beszüntetni, ha a vállalkozó munkálatokkal oly annyira hátramaradt, hogy azoknak befejezése a ki-

/.

szabott időre lehetetlenné mutatkozna.

Tekintettel arra, hogy ezen tervo kereszthülvételével a tudománynak nagy szolgálat tétetik, s hogy Magyarország, geológiai és-
szonyainál fogva, az ilyen kutatásokra a legkedvezőbb alkalmat nyujt,
szabad legyen azon reményt kifejezni, hogy ezen ügy Nagyrágos tanár
Ur szakértő támogatása mellett, mely ugy az ezzel rendszeres, vala-
mint kivitelére nézve döntő és vezérlő befolyású, az Akadémia részé-
ről a fennebbi szellemben elfogadtatik.

Budapest 1874-ki Jan. 27-kén.

Legmélyebb tisztelettel

Ballóllcatyaba

1230 (+1)
1874

Szabó József r. t.
nyilatkozata Dalló M. dolgozatáról
„A Duna-folyam vízszínének változásairól
Budapest mellett."

Régi óhajtás geologiai tanulmányok alapján adatok birtokába jutni, a minőket Dalló ur meghatározásai nyujtanak. Ezeknek nagy hasznát vesszük hydrographiai tanulmányozásainknál nemcsak a Dunavölgyre nézve különösen, de általában is, midőn összefüggő képeket vízjegyekkel tenni.

Többször kellene ilyen megfigyeléseket birnunk időszakokban, valamint több pontjain tenni a magyar medencének. Budapest a közép van, a két végponton is kellenének hasonlók, jók Budapesten — még más modva is az igazgató illetőleg: tudni illik különféle de meghatározott mélységekben.

Míg most csak azt vagyok bátor ajánlatba hozni, hogy e munka a Közleményekben nyomtassék ki, hol már Preuss munkája „A Duna vizének hőmérséklete" valamint Wallandt munkája, hol a Dunára vonatkozó sok megfigyelés foglaltatik, hogy a Dunára vonatkozó adatok ott legyenek összegyűjtve; másrészt pedig tanárom magamnak a Math. s Term. Értesítő. Darabtrágnál javaslatot indítván nyomni ezen nemű tanulmányok folytatásáról a Dalló ur által megkezdett irányban.

Brioltrazi 92-16

1874 marzo 6

4 pres.

Különösen tisztelt

Tekintetes Osztály titkár Elv!

Bátorkodom ezen ide mellékelt, a' kamat kérdés
körüli vizsgálódást tartalmazó iratot, a'
mélyen tisztelt T. Akadémia számára, azon
alázatos kérelemmel kezeihez küldeni: hogy
miután annak felolvasása személyes teljesi-
tésében, részint hivatali kötelességeim, részint
anyagi körülményeim által akadályozva a
vagyok: méltóztassék valamely közelebbi ülés-
ben felolvastatását kegyesen eszközleni.
A' leirás nem épen correct, mert jó' iro'k-
kal nem igen rendelkezhetem: de min-
denütt igyekeztem, a' szavak leirásában, ' s
a' szöveg ben elkövetett hibákat kiigazitani,
ugy hogy az elolvasás, reményem nagy nehéz-
ség gel nem fog járni.

Az ügyrend értelmében a' kivonatot
is van szerencsém mellékelni.

Többire, nagybecsü kegyeibe ajánlott,
állandó megkülönböztetett tisztelettel
vagyok, Debreczenben febr 1-én 1874,

Különösen tisztelt
Tekintetes Osztálytitkár Urnak

alázatos szolgája
Kallós Lajos.

1231
1874

Szerződési szabályok

egyfelől a magy. tudom. Akadémia, másfelől

Veress Ignác nagyszebeni kir. főgymnasiumi igazgató

Ezek a görög és római remek írók fordítása

ügyében.

1. A magy. tudom. Akadémia

megbízza Veress Ignácot a görög és

római remekírók müveinek magyar

nyelvre való fordításával. Ellen-

őrzés és birtadság tekintett az

Akadémia Veress Ignác mellé

kinevezi N. N. akadémiai

tagot, kit letben veretik a nevezett fordítások együttes szerkesztését.

2. Veress Ignác egyes jelesebb philologusokat szólít fel egyes irók müveinek fordítására, melyek „a görög és romai remekek" közös címe alatt Veress Ignác „N. N. (l. az 1. §-ban) felelős szerkesztő" vezetése és irányával az egyes fordításokat sorozatonként mintegy 8 ívnyi füzetenként fognak megjelenni.

3. A fordítás rövid bevezetésében az iró életrajzát és munkásságát

II/2

1232
1871

tünteti fel; a szövegen kívül pedig
csak rövid és a legszükségesebb jegy-
zetek foglalhatnak helyet.

4. Az Akadémia fizet a Tauchnitz-
féle kiadatlan régibb legnyakabb szöveg
16 lapnyi fordításáért Keresztúrnak
és N. N. versenytőlnek folyó
beküldött (prózai) rónai irótól
30 frtot, a Eöltőétől 35 frtot; a görög
folyó beküldött irótól ismét 35 frtot,
a Eöltőétől 40 frtot. A beveretés
külön díjartalir ívenként 35 frtjával.

5. Az Akadémia köteles minden
évben legalább 200 ívnyit nyo-
matni, ívét a neveretl (4. §.)
kiadás szerint számítva.

6. Az Akadémia viselvén a nyom-
da- és kiállítási költségeket, a szer-
ződés létre jötte után legkésőbb
hat hónappal kijelöli a nyomdászt,
megszabja a nyomtatvány alakját;
melyek után Keresztúrnak és N. N.
azonnal hozzá fognak a fordítá-
sok kiadásához.

7. A fordítások sorrendje a
következő: Caesar, Cicero, Vergilius,
Horatius, Xenophon, Homerus,
Herodotus és Sophokles. A többi

...rj ...ét sorrendjét az Akadémia rendes
...gy- szerint állapítja meg vagy a for-
dítás szerkezetére bízza.

...nitz- 8. A fordítást egyszer minden-
...rövez- re az Akadémia tulajdonává
...gnási válnak és új kiadásoktól csak
...é a forrási javítási díjt fizeti a
...ét vállalónak.

...györg- N. Szebenben Február 2-án 1874.
...ftol, Veress Ágnás
...és Kir. Jogyzum. iggzó.
...gyával.
...nden

...nyo-
...)

...nyom-
...rer-
...obb
...dási,
...gzó;
...N.
...dlá-

...a
...rgibus,
...erus,
...többi

13/1644. Ch. fabr. 4ti

Tekintetes Akadémia!

Általános országunkban a panasz, hogy a görög és római remekírók müvei még mind mindeneknek valamennyien magyarra forditva. Már pedig ezen iróknak összes forditásait melyik müveltnemzet nem tekinti nyereségnek? Nem lehet tagadni, hogy az ó-kori nemzetek jó forditásai az emberi müveltség-történet buvárainak fontos segédeszközei; valamint azt sem, hogy ilyen forditás, ha minden kellékre megvan, nem csak magára irodalmi nyereség, hanem saját nemzeti irodalmunkra nézve is "termékenyitő" hatással birhat. Ezért irtatta volt a magyar tudományos Akadémia első" szabályai közé, hogy főfeladata, az ó-remekek forditásait ezközölni. Nem egyszer hozzá is fogott ezen feladathoz, de mindannyiszor

fölbe Kellett azt vaditania, mivel vagy nem
eredményezte mint üzleti cikk az óhajtott
jövedelmet vagy nem volt ar országnak
elegendő' és Kellően képzett philologusai. Más
diadál is könnyedeben volt ar hasonló' oldnál
fogva az emlitett fordításokat fölbe vaditani.
Innen van az, hogy csak egyik-másik remekiró'
fordításával birunk, a mint annak Kelétje
remélte a gymnasiumoktól; innen van az,
hogy némely munkának csak egyes töredéki
látiak napvilágot.

Azóta országunk müveltségi viszonya
javult, kedvés férfiakban gyarapodott és a tudomány
tudományra ugy mint az ó'kori ismeretekre
irányozott vagy növekedett. Szóval, most
már országunk azon pontra jutott, a hol
ilyen fordításait birtokába a legrövidebb idő'
alatt jutnia Kell, ha méltó versenytársa
akar lenni a többi europai müveltnemzetnek.
Es' Ki legyen nálunk hivatottabb Kötelességének
ezen vállalat létesitésében mint épen
a magy. tudom. Akadémia?

A németeknél erre nem szorultak a

tudom. Akadémiát, mert a nagy tránus nőnek
Ezönvég elég biztosítékot nyujt a neének Akadémiai
ilynemü vállalatok siteresére. Ha a hol a Ezönvég
erő nem lehet, ott egy tudom. Akadémia
feladatává válik, erő bármily áldozattal is
létesíteni. A bukuresti roman tudományos
Akadémia egy pár év óta fáradozik azon, hogy
pályázat útján és nem megvetendő" díjak
mellett léteritse eredet a forditásokat.
Hogyan oson feladat megoldását várja nemzeti
irodalmunk az emlitett alapszabályok
értelmében tudom. Akadémiantól.

Ezen gondolattól áthatva és lelkesülve az
ó reménytől müvein, mint a melyek
Ezárólagos tanulmányozásának
eredmeltem a bécsi egyetemen 4 évig és a
gymnasiumon 14 évig tanárkodva tölttött
időmet, bátorkodom a Tekintetes Akadémia
elé terjeszteni az ide mellékelt javaslatot,
mivelet arra mielébb tanácskozás tárgyává
tenni és elfogadás után alulirottal ezen
forditásokat megbizni méltóztassék.

A Tekintetes Akadémia

Kelt N. Szebenben Február 1-én 1874.

alázatos szolgája
Versló Ignácz
ev. főgymn. igazgató.

13
1879.

Ank. feb. 7.

Másolat.

Nemes Szilágyi István, gombkötő-mester és pestvárosi képviselő végrendelete.

Hiszek egy Istenben . . . . .

11-ik pont. A magyar tudós társaságnak vagy magyar academiának, mely a magyar nyelv virágoztatása végett az 1827-ik évben a pozsonyi országgyűlés rendeletéhez képest Pest városban alakíttatott és felállíttatott, 2000, azaz kétezer forintot hagyok folyópénzben, oly föltétel alatt, hogy ezen tőke tíz évig kamatoztassék, és az ekképi tíz év folyama alatt egybegyűlt kamatok és a kamatok kamatjai a tizedik év lefolytával a fentirtett tudós társaság által jutalomképi adassék ki azon írónak, ki ezen tíz év alatt legjobb történeti munkát ír Magyarországról. Kívánom, hogy ezen alapítványom jövőben ugyanoly időszakonként, a fentirtett magyar tudós társaság által ugyanazon célra fordíttassék.

12-ik pont . . . . . .

Kelt Pesten 1862 évi május 3dikán

Nemes Szilágyi István Gombkötő mester
és Pest város képviselője.
(P. H.) (s. k.)

Ő kanú hitelesítő aláírásával és pecsétjével ellátva.

A fennebbi kivonatot az eredeti végrendeleti példányból kézírásra, Budapesten 1874 február 18-án.

Schepz elnök. 1233/1874 bankv. könyvv. akad. osztálysegéd.
mint végrendeleti végrehajtó ügyében eljáró
s ezen végrendeleti végrehajtója. Ed

És Dr. Kerékgyártó Mayos Árpád.

magy. t. akad. l. tag, mint néh. Szilágyi István vég. rendelet iró, és azt kiadásra előkészítő egyik tanu.

A Szilágyi-féle végrendelet ki-
vonata.

M. T. Akadémia.

Febr. 3án az I:sö osztály tart ülést. Tárgyai e következök:

I. Szilágyi István l. t. „Az állitólagos Rákóczi-codex."

II. Dr. Rény Mihály. A Catull-kéziratokról, különös tekintettel a nemzeti museum Catull-codexére.

III. Folyó ügyek.

Ignácz Pál
osztály-titkár

1234
1874

Veress 14 / 74.

Budapesten febr. 14. 1874.

Édes barátom!

Szívó lét utáni első levelére febr. 22-én
kívánságodat a Koraci Gyula felesé-
megszerezendő emlékbetűdet. Ha
csak valami elháríthatlan akadály
közbe nem jő, akkor meg fogom ezt
szerzni.

Maradok

szerető barátod

Gönczy Pálnétól

1285 / 1874

Tekintetes m. kir. akademia könyvkiadó
Bizottsága!

Tisztelettel alólirottnak van szerencsém jelenteni hogy Suhes geologiája első fölének (Geognosy - földtsme) fordításával már két része el készültek s hogy f. é. március hó végével a még hátralevő részt (231–317 lap), valamint a mult évben kiadott részt lehetetlen rajzú ábrákkal ellátva be fogom nyújtani, s kérem a tekint. Könyvkiadó Bizottságot, hogy a munka ugyanazon kérdése iránt nyilatkozni, hogy az még ezen év folytában megjelenhessék.

Egyúttal bátor vagyok azon kérelemmel is járulni a tekintetes Könyvkiadó Bizottság elé, méltóztatnék tisztelettel alólirottnak a már is kiegyenlített 15 nyíven nyomtatott ivenyi fordítási munkáért járó tiszteletdíjából 300/ha forintnyi összeget utalványozni, a tiszteletdíj hátramaradó részét akkor óhajtván fölvenni, a mikor a fordítás már kinyomva s az évek száma pontosan meghatározva lesz.

Kiváló tisztelettem kifejezése mellett maradtam

a tekint. m. kir. Akademia Könyvkiadó Bizottságának

alázatos szolgája

Koch Antal
egyet. tanár

Kolozsvárt 1874. február 17-én.

1286
1874

Tekintetes m. kir. Akademia math. term. tud.
Bizottsága!

Tisztelettel alólirott a mecsekre vivegrádi tracht-
hegycsoportnak 1871 ben megkezdett és 1872-ben
folytatott részletes földtani viszgálatait a be
nyújtott terv szerint a jelen év szünidejében
befejezni óhajtván, a tekint. m. kir. Akademia
math. term. tud. Bizottságához folyamodom,
méltóztatnék erre célra tiszteletteljel alólirt
nak f. é. aug. hó 1-jén fölvehető" 200 (kétszáz)
forintnyi segélypénzeget utalványozni, kötelezé
semnek tartván mint viszgálataim kezdetéről
és folytatásáról, úgy azok befejezéséről is elő
legesen jelentést tenni, s a jövő évben a részle
tes jelentést, illetőleg az egész hegycsoportnak föld
tani leirását benyújtani.

Tisztelettel ismétlése mellett további kegyes
figyelmébe ajánlom magamat

A magy. kir. Akademia tekint. math. s term. tud.
Bizottságának

Kolozsvárt 1874 évi februar hó 17-én

alázatos szolgája
Koch Antal
egyetemi tanár.

1237
1874

Nagyméltóságu Kir. Belügyminiszter Ur!

Tisztelettel bejelentem, hogy a folyó évben a Nagyméltóságu Kir. Belügyminiszter Ur által a Kárpátok tudományos megvizsgálására kiküldött bizottság tagjaként, a Kárpátok Magyarországra eső részének geologiai viszonyait tanulmányozandó, a Nagyméltóságu Kir. Belügyminiszter Ur által rendelkezésemre bocsátott 300 forint segélyösszeg felhasználásával, a Kárpátok Magyarországra eső részének geologiai viszonyait tanulmányozandó, a Nagyméltóságu Kir. Belügyminiszter Ur által

Mivel végül az uszonyok elhagyásáról fel-
lebbi szabályozásával kapcsolatban, igen
nagy fontossággal bír a vizsgált fon-
tok hosszfelületi magassága, kérem a
Nagytekintetü Bizottságot, hogy ne-
kem egy kapellen felső áteresztő-ot kö-
csön adjon, vagy pedig valamelyik fő-
városi tudományos intézetnél közve-
zölni szíveskedjék, hogy nekem egy
áteresztő az igénidőn át kölcsön adas-
sék. Mindennemü ezen szerszámon elő
bajért én vállalnám magamra a felelő-
séget. A tervezett utazásaim felől a
jelentést minél előbb be fogom adni.
Saját érdekem olyannyira ösztönöz van bő-
ve a kutatásaim sikeressége, hogy
majdnem felesleges nek tartanám a Nagy-
tekintetü Bizottságnak külön megemlí-
teni, miszerint minden erőm megfeszí-
tésével és legnagyobb buzgalommal ki-
fürkészi szeretném uszonyaim elérése után fogok dol-
gozni.

A Nagytekintetü Bizottság

Kelt Budapesten 1874. febr. 18-án

alázatos szolgája

Lojka Hugó

Aranykéz-utcza 3. sz.
II. em., 12. ajtó

1238
1874

Magyar Földhitel-Intézet.

Pesten, 1874 febr 20.

E jövedelmi adó-bevallási ivet kérem
a főtitkári persével, az összeveré
sénél megpersételni s aláírni.
Mint bizony mással is aláíratjuk.

Ezenkívül 500 ftja befolyt.

Lukács

1239
1874

Spiegler Gyula urnak a „Heberek bölcsészete történetéről" irt értekezése jelen ugybb ázdolgozásban tartalmilag is különbözik az elsőtől; mert úgyan sokkal önállóbban nagy fegyelem, hogy a bölcsészet hazai irodalom jelen állapotának tekintve, e dolgozat határozó pótlónak mondható, a mennyiben a rendelkezésre álló anyaghoz közel járó részletes tárgyalásával a bölcsészet jogosultságának kérdését fel, melyre a bölcsészet ezzel fejlődésében nem mellőzhető mozzanat képez, de valamit arról rendszeresen még senki sem irt.

Ezeknél fogva az Spiegler Gyula úr dolgozatát jelen alakjában elfogadni látom, hogy az akadémiai „Értekezések" közé helyet foglalhassa, felkérve hogy nyelvezete, mely az ugybbi ázdolgozásban is sok helyt magyartalan, szigorúan a pontosan kijavítsandó.

Budapesten febr. 22én 1874

Ballagi Mór

Vámbéry Ármin

1240
1874

Kivonat a M. T. Akadémia 1874. febr. 23-án tartott
Összes ülésének jegyzőkönyvéből.

65. Toldy Ferencz r. tag figyelmeztetvén az Akadémiát, hogy az akadémiai kiadványokban megjelenő munkák ivéri tisz. teletdíja a mostani pénzviszonyokhoz képest többé nem kielégítők, indítványozza egy bizottság kiküldését, mely e tiszteletdíjakat megvizsgálva, tegyen javaslatot azok méltányos emelése iránt.

Elfogadtatván bizottság küldetik ki, melybe az osztályok elnökein és titkárain kívül, mindenik osztály még egy tagot válaszszon; tekintettel azonban arra, hogy e választással egyszersmind az állandó tudományos bizottságok is képviselve legyenek.

Kiadva
Asbóth János
főtitkár

III. oszt.

1241
1874

3ᵏ Örtekelet
1874 Maria 16.
4ᵏ pont.

186
65 Ale

Kivonat

a M. K. Akadémia 1874. febr. 23-án tartott ö/összes ülésének jegyzőkönyvéből.

47. Az Őrtitkár megilletődve jelenti, Szőke Sámuel theologiai tanuló folyó február hó 9-én történt elhunytát.

Elrendeltetik tudomásul vétetvén: a III. osztály elhivatik emlékbeszéd iránti gondoskodásra.

Kiadva

Arany László
Őrtitkár

1/80. Szabó J. minute
a III. oszt. titkári ünnek

1242
1874

3ik Értekezlet.

1874 Márc 16.

3 pont.

187/54 Sz.

I.

Bináris

Adatok Budapest Bacillariainak ismeretéhez
in a Weissfluger Károly

A munka tartalma

Meggyen kél lapra terjedő bevezetés után, ad a Revő re-
gyel fél lapon leiras kél budapesti Bacillaria vál rovid
jellegzésekét, kél dáblaval melyek elsőpe a bevezetéshez
mastika a numba fő tartgyára vonatkozik.

A bevezetésben ismerteti szerző rövid vázlatban Pfitzer
és Tomaschek kél kútfő munkait, melyek elsőpe a
Untersuchungen über Bau u. Entwickelung der Bacil-
lariaceen (Diatomaceen), a masodik pedig über die Kie-
selgurablagerungen der Diatomaceen. Az előbbi
volte szerző a kérdéses anyag, nagyobb részét, az elő
Tabla rajzait, s a rendszert, a masodikból legtöbb
csak a hejaki fejtődési tanulmányait

Mivel szerző az egész bevezetésben, csak idézgeti a
praeparatorait körül arról mit kéja ezen részét nem
szabom bináriaban alá tartoznak. Oly erdékly elté-
rések Pfitzer nézetitől, p. szerző hasonlóra Man
a régi Bacillaria névhez ragaszkodik, vagy hogy
szerző a rendszerben kél alaptalan helyezésről
tesz, nem váltják fel a szerző nevét

A bevezetés végén körülli rendszerben, melyet
Pfitzer sok fáradságos kutatásai alapjan mint 8
151 és 152 lapjain alapos, s tudományos indokolással
felállit.

felállítás, ezenkívül kívánatos az helyet az első és hátsó kerekekkel valamint a Bordázók és Csillenékkel, míg pedig minden oldalról nélkül, s elhárító magával hogy az helyezésére felmentette, az rendszer szerző jének megnevezésével!!

A szerző saját tapasztalata a fölött említett alig alig negyed fél lapon alig ezekkel s alig kevesebben hogy bizálatra talán nem is érdemes

Hogy milyen kövér a tarajgalt anyag, hitünk ha felemlítem, hogy az egyik ide vágó prospectusnak egyébként 150 darab kötet egy egy görögöri praepa, ratra körül számmal 24 Arabs jegy esik, s hogy egy praeparatra alig kell több fél mázsányi anyag. mennyiség, s ezekben felség mellett jónak gyógyító, vízben lévő tárgyról, tűzről is, egy vonásra le Rajzan.

De a legkifelebb eszközöket is kifejtette ha az a tudománynak, s hozzáértőknek gyanúsítja, de kívánjuk az saját tapasztalatain alapuló adatai egy darabjaink, hogy arról is vizsgálódhassék, állítására nézve nem lehet. Ezen előtt

szám. számozására vételével kell adnom

A fő tárgy részletei megbírálva

1, A első" tábla hiven adja Pfeifer rajzait, az első" alsó részeivel, melyet szerző, mint saját tapasztalásán alapuló adatai, de sokban különböznek, s kamivitatta. Pfeifer rajza adja két

Summában

Pennularia magos-já's, s ezt paréja szerü Rabenhorst allat
kiyp.t fl. 9. lapon s fl. europ. 18. lapon adott vagza szerint
mely nem Pfeiffer növényei nem Ehrenberg, kanon. kék Penna-
laria viridis-einek képe. Nagy bátorság, gyenge naggité
mellett mely Pfeiffer nagyait nem mutatja, a kétsü szerü
nagyait javitani, ha szerü Schumann arou nem éja-
ba, mely a magas Tátra balókafélé növényeiröl vall,
a kéndérses növény nagyát, s talla volna ott minö
szerüek azok melyek ezekhélyett naggiai mellett, ber-
dák'nak saatatnak s vonalakkal jelöltetnek: hézo-
nyossan várakozott volna pár evig Rendellagos ha-
passtalasai kötéseivel, míg ismérvei s naggiéje
s ragadási iggerségei, e nakhez aükségos fokra emelkö-
nek.

2 P. viridalainal arou feleged sem mert kéjelelni, melyek
nél fogva, faja Pennularia v. Navicula. De annak
ora talán csak gömbölyünek gyengeség

3 A tönékeny szakadáu 14 ábrában nagyolt Rés alakja
nem mutat sárás marginales, melyek nélkül mai
nap bizton meghatározás lehetetlen

4 A 10dik ábrában nagyolva a legtapadtabb Töredékek
s oda irva hogy Surirella striatula Turp. helyett
S. striatula pellucens: Magna, late ovato-cuneata,
utroque polo latissime rotundata; costis validis,
remotis, medio rectis, polaribus arcuato-declinatis et
mi'ből nyoma sincs a szerü fajáu.!!

5. Cymbella gastroides-röl ad Klk. Cryst. fl. 5 lap. más
nagyat, mint mind kétségen kive.

6. Cymbel

6, Legin Kabb dimik ki Kissfenge an cikizalma II-kk. 15 ábrájában, melyre uj fogat alapit. Ahnaathideáma hasonlót uggan nehány liderlabbhez, kölönösen Schum A. contractum- ábrj de kerengő mint II mkább Akhnaathj nanhez közö. Különben az adott vagy erak dorzkép, minöl az ossloképletek matkematikai szellemi elnem lö minöl a lenmészet inkább irodrik mint a vacuum, fal. A vagon nem labol bonclàlat sem csikolat, s labai arcal nem stainlàlhatla a szerző sem.

Mivel a fobbi vagyok sem siketnillebbek, az adott jellegzések, pj igen kerdellegesek, sa egés mutja, vi, nàngun Eal garlagitó uj bezlov adatol nem stark arcal nem starlom Kissfenge munkajàl mödosnal hogy az Akademia altal kiadassik

Vegis szjnalom hogy nehan kellett ezen nem kis szö idötlenem, nehem kivàlo egyè Folnöstul starlo ki magjnal, a lennivalo Akademiaing rèmara eröl nyerni, sa megjegyzel egés eröl lànyga-

Pest Epercs 1874 Febr 24

Starlovits Gyorgy

1243/1874

A magy. Akadémia math.-és természettudom. bizottságához.

Tekintetes Bizottság!

A hazai faunához áldalában, különösen pedig állatom már a közel jövőben részletenként kidolgozni tervezett hártya- és re.. ezésrőpüek faunájához adatokat gyüjtendő, a jelen év má.. jus és junius havában Temesvár és Ung megyék terü.. letét óhajtanám kutatásom és gyüjtésem tárgyává tenni, mind mely állattani tekintetben még egészen ismeretlen s a m. n. Museum gyüjteményében is képviselve egyál.. talán nincsen.

Ez okból egész tisztelettel bátorkodom a tek. bizottsághoz oly kérelmet járulni, miszerint óhajtásom kivitelére s a költségek fedezésére 150 ftnyi anyagi segélyt kegyesen utalványozni méltóztassék.

Arra esetre, ha kérésem a tek. bizottság részéről figyelem.. re méltattatnék, a gyüjtött tárgyak a m. n. Museum gyüjteményének tulajdonai lesznek, s jelentésemet a tár.. gyak meghatározása után mielőbb előterjeszteném.

Megkülönböztetett tisztelettel maradván

a tekint. bizottságnak

alázatos szolgája

Budapest, 1874. febr. 28.

Mocsáry Sándor,
museumi őrsegéd.

1244/1874

Darvásy 92ik ülés
1874 Márcz 6.
6. pont

Marczius 15/

Tekintetes Akadémia!

A múlt év folyján a magy. tud. akadémia kegyes jóvoltából növénytani kutatásokra nyert ösztönnel a Bánság déli részén három izben időztem s az eredménynyel magam is meg vagyok elégedve. A gyűjtött anyag bőr ugyan hasznára nézve elég érdekes és nevezetes adat.

A gyűjtött anyagnak teljes feldolgozásával idáig azonban nem lé tem nem vagyok, azért, mert ily egy olyan flóra tanulmányozásától lehet mindenki pusztán figyelemre méltatnom, csak egy pillanatot látszó arra valami alkalmat találnom, hol az Európa flórájában oly gazdag tudományi adatokat összegyűjthessem, meghatározásra a tud. egyetemi növénytárban lehet szükségem, a hol a legközelebbi hasonlatokat bőségben találom; azonban sikerült nekem ugyan feldarabolnom a kertet a déli részt napok alatt bejárnom s alig találgatásban megismerkednem. A determinálással mindazáltal már teljes végzek s most az összeállításon dolgozom, de időt kívánok még mindig többet megfigyelni, a külföldi példányokkal összehasonlítani valóm alkalmat találni Bánság flórájából lehető ismeretemet kiigazítására s mennyiben gyűjtött példányaim engedik, bővíteni is.

Ez a többi dolog, hogy még több anyagot s minél kedvezőbb fejlődési pillanatban gyűjtsek, őszkönöz ez évben is Bánság földjére. Ezen kívül a kellemes találni még több ismeretlen dolgot is fejteni fölség a kanálisban is azon növényeket, melyeket még tf. az előtt nem ismertem fedezni, az európai flórájában nincs elkerülni akadémiai könyvtárban is földeríteni, meghívánja, hogy e vidéket más időben is meglátogassam. Határunkat (az alsó földön flórájától annyira különböző növényzet alig ha arról nem tanúskodik, hogy a határ még nincs kellőleg átkutatva.

Időben kérni múlt évi alamu feldolgozásának kiadására nézve 1-2. havi haszálatért könyörgök a tett. akadémia előtt, tévem egyszersmind, hogy e hó végén, a kutyéti pünkösdöt alatt megkezdendő utamban anyagi fejlődéssel támogatni kegyeskedjék. Utamat ötvenöt három ízben kutyét-, pünkösd- és a nagy vacatióban szándékozom megtenni: a már bejártam vidékre a mennyiben még van oly megvizsgálni való

Többi időmet pedig újabb, még nem ismert Területek, különösen a tavasok
ábrázolására fordítanom fogok. Erre nézve a Tek. akadémiától 350 frt.
segélyt eredményes alkalmazásban, amiért is ismételt mély tisztelettel
kinyilvánítom igen nagy köszönettel jár. A múlt évben Bajzáról és
Asztováról csak szabad jegyem nem lévén a károlyfehérvári levelezési irodánál
a nyert összeget felvehetlenül megkeresésemre.

E mellett alázatosan ezennel, hogy szükségem Pest-Budán tett
s vándorban, Bajzáról és Asztováról szóló a hajóm szabadjegyek kiszolgáltatni kegyes
kedjenek. Ha a vándorban március végétől (25-től) szeptemb. végéig terjedő
szabad jegyem volna a verzetési tegyeket és a bánsági erdőket, sokkal
rombadőlt és vasárnapi pünkösdön alatt több fajt meglátogathatnám

Többire legmélyebb tisztelettel vagyok

Pest 1874 márc 4.

a Tekintetes Akadémiának

alázatos szolgája

Borbás Vince

c. tanár és állami főerdőtanácsnál

1245
1874

A M. T. Akadémia mathem. és természettud.
mányi állandó bizottságának.

Tekintetes Bizottság!

Krassó megye nem lévén eddig állattani szempontból át-
kutatva, elhatároztam magamat folyó évben oda kirán-
dulást intézni s hazánk faunája érdekében adatokat
gyűjteni; miért is bátor vagyok e czélra 200 ftnyi utazási
segélyt kérni.

Utam bevégeztte s a gyűjtött tárgyak rendezése s meg-
határozása után nem mulasztandom el az eredményről je-
lentésemet beterjeszteni.

Különös tisztelettel maradván

Budapesten 1874. Martius hó 5én

A tekint. Bizottságnak

Kész szolgája

Frivaldszky János

1246
1874

A M. T. Akadémia mathematikai és természettudományi

tek. állandó bizottságának.

Tekintetes bizottság!

A magyar Alföld alsóbb vidékeinek, nevezetesen Csongrád- és Békésmegyéinek eddig alig ismert rovarfaunáját tanulmányozni óhajtván, azon kérelemmel járulok a tekintetes bizottság elé, miszerint engem említett czélom kivitelében kétszáz (200) o. é. forinttal segélyezni méltóztassék.

Ha ezen alázatos kérelmem meghallgattatik, s az anyagi segélyt megnyerni szerencsés leendek, tartozó kötelességemnek fogom ismerni, a kutatásaimról szóló jelentést a tekintetes bizottságnak minél előbb beterjeszteni, a gyüjtött anyagkészletet pedig a m. n. muzeum állattárának átszolgáltatni.

Kérésem megujitása mellett maradtam.

Budapesten, 1874. márcz. 5-én.

a tekintetes bizottságnak

készséges szolgája

Dr Horváth Géza

1247
1874

m. n. muzeumi őrsegéd

Doručeno 9/2 nk
1874 Máva b.
6. prací

Horních 2005

Tekintetes bíróság.

Alulírt az ujabb exegetai Körletek rendszeres tanulmányozásával foglalkozván, s ez irányban nemcsak az Akademiai harom Deákban a birodalmi földrajzi intézet szakgyüléseiu is előadván, ugy hiszi hogy ezen bonyolodott tárgy tisztábbra loratalán lendíttetnék tanulmányaihoz ellenőrzési épületek is kellenek, 1872-ben a biróság pénzsegélyével ellátva, ez ez. rel kutatásainak nagyobb részét fedezve Szabó trachyt vidékeit az ország egyéb részeinek feleben bentartva, de a délit abba hagyni volt kénytelen, máskorra halasztandó.

Minthogy felette nevezetes folytatása van ott a dél-magyarországi ásványoknak, ugy hogy azok tanulmányozása a trachytok sőt az ott igen jól kifejlődött régibb Kryptalyos Körletek ismeretében is tanulságos adatokat szolgáltat, bátor arra kérni a biróságot, hogy ezen igen költséges utra, hol fen vasut, de a déli részen Kocsi ut sincs, hanem az ember az utanyag legdrágább nemével a lovaglással kénytelen dereglni, ugy mint 1872-ben most is 400 ftot adni szíveskedjék.

Budapest 1874 márcz 5.

Dr Szabó József.

1248/1874

Beiottrágó 92½ ülés
1874 márc. 6.
6. pont.

A marth. ei termésről
állandó bírottrágyáról

folyam 3ik Statio J. 4107 ft
utasási fejéhez 1874-re.

1520
427
327
320
323
1577

a' hol neveztem a' Gornllo Vulkánnak keletkezése (: ezek a' leírásból megértethetni, hogy Gornllóról van szó, mert megnevezve nincsen :) és a' Vezuvnek 79-k: Kitörése terjedelmesen van leírva.

A' földgöi után a' granitnak és a' Tőzra leírásának 14 lap van szánva, ezek közül 12 lap két emlékkönek részletes leírására, és csak a' granit után kerül a' sor Kovárcsra.

Ólénytani tabláknak az aggyagnál 6 lapon, a' mészkőnél 4 lapon, a' lőszegnél 5 lapon. stb. stb.

Az iráły jellemzésére elegendő lesz, ha a' bevezetésnek első 10 sorát veszik bírálat alá.

1-sö és 2-dik sor: „Az élet legszükségesebb kellékeit a' növény és állatország termékeiből nyeri az ember" helyesebb szórend, Az ember az élet legszükségesebb stb. stb.

2-dik sor: „de hogy ezekre könnyen szert tehessen" helyesebben: azokra, (: t. i. nem a' termékekre, hanem a' kellékekre :)

3-dik sor: „és ügyesen felhasználhassa" helyesebben:, és azokat ügyesen felhasználhassa.

4-dik és 5-dik sor: „mellyeknél fogva" helyesebben: mellyeknek (: t. i. az ásvány anyagoknak :) segítségével.

6-dik sor: „ minél sokszerübb alkalmazás" helyesebben: többféle

8-dik és 9-dik sor: „ Annál nagyobb fokára lehet a' művelt[illegible] Következtetni" helyesebben: A' művelt[illegible] annál nagyobb fokára lehet következtetni.

A' mondottak után e munkát se dícséretre, se kifogásolásra nem ajánlhatom.

Kisujszállás, Vízek Rétka Borz pusztán,
1874-ki April 11-kén

Balkó János

1249
1874

Azon ásványtani pályamunkának bírálata, melynek jelzése:

„Ej, Kürdj és munkálj, s vérd be ítéletedet"

A' Szerző a' Kősók előszámlálása után négy lapon terjedő" bevezetésel Kezdi my munkáját, mellyben az ásványország fontosságát bizonyítgatja, de nem hoz fel benne semmit, a' mi a' következők megértésére szolgálhatna, és ide nem tartozó tárgyak felett bőveszkedik. Csak egyet idézek:

„de ezen földalatti Kincsek (: sók, vas és só :) rája (-ar emben) nézve nagy veszélyt rejtenek, a' mennyiben lehetségesi kilibenülé: A' szellem legfőnségesebb művényait beárnyékolja (?) az önzés, mely az emberi Köteleket elfeledteti. A' nagy gazdagság mellett gyakorta nyomorúság dúl a' szegény Kunyhójában, s az önelégült skonstkedés mellett sokszor az istenai gondviselésbe veletlen kis rendítését my."

A' bevezetés után pár sorban elmondja, mi az ásvány, ásványország és ásványtan. A' Kő utóbbit így határozza my:

„Az összes ásványokat az ásványország foglalja be. Azon tudomány, mely az ásványokról tanit, ásványtannak mondatik."

Erre azonnal hozzá fog a' Szerző a „Só" leírásához. A' Konyhasóról elmondja, hogy „természetes állapotban ritkán esik meg, hogy Kocka alakban jegedne" (: hát milliyenben?:). de az olvasó eddig még semmit sem olvasott a' jegedsóról vagy a' jegyeretről. A' sófőzés Különbözö módjairól, a' sóbenyészetek és a' Wieliczkai bányának leírása 5 lapon terjed, holott ezeknek az ásványtanhoz semmi közök.

A' Konyhasó és timsó közé egy pár sor általános ásványtan van beleszúrva (: szemes, rostos, lemezes szövetek stb. megmagyarázása, pedig ezen elnevezésekre más a' Konyhasó leírásánál használtatnak :)

A' timsó után Két lapon terjedő kis Krystallographia foglal helyet. A' Szerző szerint a' jegeralakok kényegesen kétfélék, egyenes oszloposak és csúcsosak; a' hatlap az oszlopokhoz, a' nyolclap a' csúcsokhoz van számítva.

A' Szikasónál a' Déli bánnak egy lapot, az Alföld geologiájának 4 lapot, az erdélyi Kerekkövekek 2 lapot szentel a' szerző. Azután az ásványok általános tulajdonairól van a' szó.

Ez ilyen raggyaléknak az egész munka. mely csak egy pár példát:

A' Halvanyka" = Chlorid után 16 lapra terjedő geologiára,

Bírálat

a kölgyalapitványi díj számára következő jeligével s czimmel beérkezett pálya munkáról:

Jelige: „Élj, küzdj és munkálj, s várd be ítéletedet."
Czim: „Az ásványtan alapvonalai tekintettel a müveltebb közönség számára.

Ha már e, 299 iroll lapra terjedő munka első lapján a kutfők sorozata a szerzőt mint laikust az ásványtan terén árulja el, ugy ezt — fájdalom — a munka következő tartalma kétségtelen ténynyé bizonyitja be. E sorozatban tisztán ásványtani müvek közül, az oly dusgazdag szakirodalomból, csak két munka szerepel; egyike egy ásványtani tankönyvecske: Römer, Mineralogie; másodika pedig: v. Zepharovich, Mineralogisches Lexikon der österreichischen Monarchie.

Mily kevéssé helyes és szakavatott felfogással, s mily roppant felületességgel igyekszik szerző a czéljául kitüzött feladatot megoldani, ezt legelőször is tisztán tanusitja azon — valóban minden didaktikus elvvel legdaczosabb ellentétben álló — általános tény, mely müvének alapjául szolgál.

Az ásványtan lényegesen deskriptiv tudomány, mely az ásványország tárgyait sajátságos tulajdonaik szerint, átnézetes

sorrendben ismerteti meg; habár eme tulajdonoknak törvényességét
és amazon testeknél való összefüggését kifürkészni és megmagya=
rázni igyekezvén, ezáltal az exact tudományok sorába is
átlép.

Világos tehát, hogy bármely oly műben, mely az ásvány=
tant előadni czélozza, szükséges, hogy mielőtt az egyes meg=
különböztetett ásvány fajokat sokféle tulajdonaik szerint leír=
juk, előbb az olvasót eme, tulajdonoknak nevezett tünetekkel
általánosan, s az ezeket szabályzó törvényekkel, valamint a
köztük való okszerü összefüggéssel ismertessük meg. Ezen, az
ásványtani tankönyvekben rendesen követett úttól-bizonyos,
tágasabb körre nézve, populáris munkák számára talán előny=
nyel-annyiban el lehetne térni, hogy az olvasót ama tulajdonokkal,
két jellegesen elő tüntető ásványok által megismertetjük s törvényei=
ket e példákból kiindulva kifejtegetjük.

A pályairat azonban ezen, a logika adta tervezettől
lényegesen eltér s igen különös utat követ. Ott t. ill. az
ásványtannak természetszerüleg egymás után következő előkészitő
és leiró részei ugyszólván egyidejüleg vannak tárgyalva, oly képp,
hogy, rendszeresen valamely ásványfaj és a következő faj leirása
közt, semminemü összefüggéssel, mindig az ásránytan előkészitő

részének valamely önkényileg kiszakított fejezete van közzé ig=
tatva.

Ugy látjuk, hogy szerző", midőn a munka kezdetén <u>hat</u>
<u>sorban</u> az ásványról az ásványország- és ásványtanról
roppant felületes, a lényeget semmiképp sem találó s részben
teljesen hibás definitiót adott — (szerinte például az ásványok
a szerves testektől abban különböznek, hogy nem <u>növekszenek</u> .!!) —
azonnal leir egy ásványfajt, a kősót; eme leirást felváltja egy
fejezet a halmazok szövegéről és alakjáról, mire megint a má=
sodik ásványfaj, a timsó leirása kerül sorra; a timsó és a
harmadik ásványfaj, salétrom, leirása közzé pedig egy fejezet
a krystályok és alakjaikról be van illesztve; a salétrom és a
következő sikso közt megint a cohäsioi viszonyok tárgyaltatnak;
s igy folytatódik ez tovább, tarkán változó sorrendben.

Szerző" által választott eljárás magával hozza, hogy
számos ásványfaj leirásánál e fajoknak oly tulajdonait kellett
megemlitenie, melyekről az olvasójának általjában csak a tova
később beiktatott előkészitő" fejezetekben mondja meg, hogy miben
állanak ezek tulajdonképp. Rendesen azonban eme nehézségen egy=
szerűen ugy segit magán, hogy az illető ásványok leirásánál olyféle

tulajdonokat meg sem említ, bármily fontosak volnának azok az illető ás-
ványok jellemzésére nézve.

Az egész iratban az egynemü anyag alapszerüleg Különböző
aláktalan és krystályos állapota, valamint egyének s ilyenek halma-
za közt semmi megkülönböztetés nincs téve. Valamint az alakbeli,
ugy mindazon physikai tünetek is, mint a cohäsió, a sugártörési
optikai tünetek s. a többi, melyek ama osztályzatokra nézve lényeg-
esen egymástól különöek, ugy az „előkészitő" fejezetekben, mint
az egyes ásványfajok leirásánál tökéletesen e különböztetés mellőz-
ésével vannak tárgyalva.

Már ebből következtethető közelitőleg, milyenek lehetnek
a szóban lévő „előkészitő" fejezetek és az ásványfajok leirásai.

A mi az elsőket illeti, ugy az összes alakbeli, physikai és
chemiai tulajdonok nehány roppant felületes felsorolással és nagy-
részt hibás definitióval végeztetnek el. Sehol sem találunk oly
tárgyalással, mely a legfelsőbb felülettől csak kissé mélyebbre bocsát-
koznék, vagy bármely fejtegetésével azon törvényességnek, melyek az
ásványokon jelenkező tüneteket szabályozák, vagy csak némi útmu-
tatással ezen tüneteknek egymás közt való összefüggésére nézve.

Hogy fogalmat adhassak arról, miképp vannak e fejezetek
szerkesztve, például csak a 20ik és 21ik lapon álló szakaszt em-

litem, a melyben azon egész tan, mely a krystályok oly gyönyörü szabályossággal képezett alakjaikat megismerteti s az ezeket szabályzó törvényeket kifejtegeti – az egész krystallographia, két irott oldalon tárgyalva van.

E fejezet elején a krystályok szószerint következőképp magyarázvák:

„Ha az ásvány szabályszerü testet képez, az az bizonyos számu lapokkal, élekkel és csucsokkal bir, jegeczek vagy krystálynak mondatik."

E szerint tehát például egy olyképpen mesterségesen csiszolt opáldarab krystály volna!

A krystály-alakokról továbbá csak azt halljuk, hogy

„lényegesen kétfélék u. m. oszloposak és csucsosak".

Elsőbbiekhez tartozónak a következő" van felsorolva: „a hatlap", „a hatoldalu oszlop", „a dülény oszlop"; a csucsos jegecz alakok közül pedig: a „négylap", a „nyolczlap", a „dülény lap", a „hatszögü tizenkétlap", a „fintalap", továbbá még az „ötszögü tizenkétlap", „dülény tizenkétlap", „huszonnégy- s negyvennyolczlap".– Megmondja továbbá, hogy mit nevezünk jegeczcsoportnak, jegeczrokonatnak, benőtt ránőtt jegeczeknek, — mivel a krystallographiáról való fejezet be van végezve.

A 26ik lapon a szerző, ugy látszik, az ásványok cohäsioi

viszonyait akarja tárgyalni. E rövid, a salétrom és a szikső leírása közzé beiktatott fejezet oly jellemző, hogy azt következőleg, szó szerint is mellem:

„ Ha az ásványt bizonytalan irányban osztjuk darabokra, mi rendesen kemény műszerrel (Kalapáccsal vagy baltával) vitetik végbe, ezen műtételt törésnek, s az így előálló lapokat töréslapoknak mondjuk. A mennyiben már a különböző ásványok különböző töréslapokat mutatnak, ezen tulajdon is fel szokott használtatni azoknak meghatározásánál.

„ A nyert lapok alakához képest ugyanis lehet a törés Kagylos, midőn az a kagyló belsőjéhez hasonlit, egyenes, midőn azon semminemü emelkedések és mélyületek nem észlelhetők, egyenetlen, emelkedések- és völgyeletekkel. A lapok minőségét tekintve: sima, szálkás, ha a töréslapon szálkához hasonló részeket látunk (Kovarcz, Kálczedon); horgas, ha a töréslap horogalakú részeket mutat (fémek); földes, ha a részek lazán függnek öszve (kréta). "

Az 54ik lapon szerző a villódzást szószerint ekképp magyarázza:

„ Azon tulajdonát az ásványnak, miszerint az

a sötétben világit, villódzásnak mondjuk."
E szerint tehát bármely "létező" ásvány, ha izzásig hevitetnék, ki=
lúnő" példát szolgálna a villódzásra nézve.

Épp ily módonban szerkezvék a többi physikai és chemiai tulajdonról való fejezetek is, s telyesen felesleges tartom azokat még közelebbről megismertetni.

A mi az ásvány- leirásokat illeti, ugy bennük az egyes ásványfajok mindenütt csak oly durván vannak jellemezve, - legne= vezetesebb tulajdonai legtöbbnyire fel sincsenek emlitve - hogy e jellemzések igen számos ásványfajra nézve tökéletesen megegyezők, s semmin sem csodálkozhatnék az olvasó inkább, mint azon, hogy miért különböztetnek meg azon ásványok külön fajokként.

Az egyes ásványfajok czimét viselő" fejezetek azonban csak legkisebb részt foglalkoznak magával az illető" ásványnyal; leg= nagyobb részt bennük technologiai és historikai adatok foglalnak el, oly anyagokra nézve, melyek előállitására az illető" ásvány felhasználtatik, valamint vidékek leirásai, elmesélések s több effele. Hogy mily kapcsolatban állanak ez utóbbiak gyakran az előttük tárgyalt dologgal, a következő példából kiviláglik. A 213 lapon a Cuprit tárgyaltatik. Ezen ásvány lelhelyénél többek közt Rézbánya is fel van sorolva; Rézbányától nem messze esik a Kurkubeta-hegy, hova - mint ott olvashatjuk - a nagyszerű Kilátás élvezése tekintetéből szoktak

Nagygyűlés: 1874 május 26

Kirándulni, - s most hallynk, hogy e hegyen a Pláqul-Kurkubeta nevü
rét van, hol hajdanta híres leánypiacot tartottak, hogy keletkezett
ezen piac stb. stb.- A 216-lapon Tárgyalt veressarócznál is hasonló
példát olvashatunk.

A felsoroltak elégségesen tanusitják, hogy a szóban lévő
pálya-irat, a mennyiben az a czimén álló asványtan légyen, tudo-
mányos alappal nem bir, az ásványtanról fogalmat sem adhat, s tehát
azt a kitüzött kölgy alapitványi dij elnyerésére, valamint általjában
kinyomatásra méltónak nem találhatom.

Budapest 1874dik Márczius hó 6dikán

Dr. Hofmann Károly

1250
1874

15
1874

Kivonat

a m. t. Akadémia 1874. március 7-én tartott Első osztály értekezlet harmadik ülésének jegyzőkönyvéből.

16. Olvastatik a március 2-án tartott osztályülés jegyzőkönyvének 16. pontja, mely szerint az osztály értekezlete javaslatképen utasíttatik az, a nézve hogy miként lehetne a Bulinti Jákob által hozzá nyelvanyagos feldolgozásai.

Határoztatik: 1ör A nyelvtudományi bizottság felszólíttassék, hogy válaszon a maga kebeléből egy kis bizottságot, a mely megbeszélje Bulinti Jákobbal a feldolgozás ban követendő rendszert különösen az átírást.

Budapest marth 10. 1874.

Kiadta Szabó Dávid
ord. titkár.

Hunfalvy Pál urnak, az akad. r. tagjának, mint a Nyelvtudományi bizottság előadójának.

1252
1874

Ar 187 H. age. 10.
birthy.

Tisztelt osztálygyűlés!

A m. t. Akadémia II osztályában elővadott értekezése nevében: „A kamat kérdéséről", melyet Kautz Gyula leg. tag helyett f. hó 9-én b. Nyáry Albert olvasott volt szerencsém, hogy ez, a tárgy nikéniai kezelésénél, a nyilvánított vélemények minőségénél s azon következtetésnél fogva, melyre Szerző, szemben a még elfogadott tudományos nézettel az üzletvilág szabadságáról jut, majdnem a most eltörült usurarius törvény újból behozatalát ajánlván, ez értekezés az Akadémia által nem volna kiadandó.

Dr. Vargha Gyula úr vendégelőadása „Az emberi élettartam és halandóság pályázatáról" véleményem szerint okvetlenül elvadandó, azonban Szerző, szerintem, figyelemreméltó volna, hogy az értekezés kerülete a pályaíródás által kissé nehézkessé vált, hogy több helyen az okvetkezés alapjául idézett pályatételek hiányoznak és hogy a befejezés kissé hevenyészett, hogy ne mondjam, prózaiasan, melyen egyébiránt a felolvasás előtt még könnyű volna segíteni.

Végül idevonatkozólag a kettővel együtt fogadandó harmadik előadásomat „A mezőgazdasági statistika a nemzetközi kongresszusokon" bírálat és ezeknek kiadása végett.

Megkülönböztetett tisztelettel

Budapesten 1874. márczius 13-án

alázatos szolgája

Vállexikával

1253
1874

14

A M. Tud. Akadémia Mathematikai és természettudományi Bizottsága elnökségének!

Budapesten.

A folyó március hó 8-án kelt leirás válaszában folyamodványomat elvben megadásra méltónak, hogy a természettudományi Bizottság a Magyar irásmi rendszer és annak érdekében történő módosítására vonatkozó megbízásának a Mathematikai és természettudományi osztály közegei által történő foganatosítása iránt részletes javaslatot tehessek, — van szerencsém kellő felvilágosításul jelenteni, hogy habár a M. T. Magyar egyetlen működése kizárólag a Central Magyar irásmi rendszer tüzetes, — mindamellett az egyes jövő lejegyzéseimnél tekintve működésem körébe az összes magyarországi Magyar irásmódokat belevonni kívánom.

Vázva. Kérem is a tervezett Bibliographiába a M. T. összes Magyar irásmódok és szokások minden ágazatai felvételét.

—1—

Egyesületünk van szerencséje tiszte-
lettel a „Physiographiai Társa-
sághoz" Kolozsvárra a M. T. „Tes."
tegyházi Reichsrathoz" Bécsben
a Ruszt. „akadémiához Rosenthal"
Károly Bécsben és a „Verein für
Siebenbürgische Landeskunde"
Nagyszebenben — azon kérelem-
nyel bátorkodtunk megkeresni,
hogy a 1200 frt erőtlen Clemen kiren-
dítésére szükséges költségfede-
zésünkbe járulni s ezen nyári elején meg-
jelenendő „Erdélyrészünkbe" kel-
lemi akarnának; a képzett bi-
zottság által megszabandó gyűjtési
költségjegyzéket f. é. április hó végé-
ig megküldeni kérnénk.

Határozni kívánó kérdésünk
nyelvünkön adása mellett maradván

Kolozsvárt 1874 Március
14én

MAGYARORSZÁGI
KÁRPÁTEGYLET

Szabó József
titkár.

Bayer Hugo
e. i. alelnök

1254/1874

A

FÉNYSUGARAK TÖRÉSMUTATÓJA

ÉS

REZGÉS SZÁMA KÖZT

FENÁLLÓ TÖRVÉNY

FARKAS GYULÁTÓL.

ad 1255
1874

SZ.-FEJÉRVÁROTT,

NYOM. A „VÖRÖSMARTY“ KÖNYVNYOMDÁBAN, SZÁMMER KÁLMÁNNÁL.

1874.

Tudva van, hogy a sugártörés erőssége a rezgés számok függvénye, de eddigelé, legalább tudtommal, nem lőn felderitve a törvény, mely szerint a rezgés szám a törés erősségére befoly.

Tapasztalati adatokból indulva ki, felálliték egy egyenletet, mely az ismeretlen törvényt, itéletem szerént magában foglalja.

Jelöljük három külömböző törékenységü fénysugár rezgés számát $i\ i$, és $i_{„}$—vel, és megfelelőleg valamely közegre vonatkozó absolut törésmutatóikat $n\ n$, és $n_{„}$—vel. Akkor ezen egyenlet:

$$(i_{„}^2 - i_{,}^2) : n^2 + (i^2 - i_{„}^2) : n_{,}^2 + (i_{,}^2 - i^2) : n_{„}^2 = 0 \quad \text{A.}$$

rejti magában a törvényt, mely szerént a fénysugarak rezgés száma és törésmutatója közt fenálló viszony alakul.

Mielőtt azon utat vázolnám, melyen az egylethez jutottam, jónak látom, előbb példával, azután az egyenlet átalánosabb taglalásával hitelt szerezni számára.

A. alatti egyenletből $n_{„}$ értéket keresve, találjuk, hogy az

$$n_{„} = \left\{(i^2 - i_{,}^2) : [(i_{„}^2 - i_{,}^2) : n^2 + (i^2 - i_{„}^2) : n_{,}^2]\right\}^{1/2} \quad \text{B.}$$

A Nro 3. flintüvegnél, melynek tömöttsége 3,512 Fraunhofer szerint:

B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.
1,6020	1,6038	1,6084	1,6145	1,6200	1,6307	1,6403

a hol a felső sor betüi a Fraunhofer-féle fővonaloknak megfelelő rezgés számmal biró, tehát egymásután: 450, 472, 526, 589, 640, 722, 790 billió másodperczenkinti rezgés számmal biró fénysugarakat jelentik. Ezek alatt a megillető törésmutatók állanak. Ha most e közegre nézve B-ben

i=450 és i,=790 billió, tehát n=1,6020 és n,=1,6403 tétetvén, i„ helyébe sorban egymásután 472, 526, 589, 640, 722 helyettesittetik, ugy n„ azon értékei nyeretnek, melyek, ha a felállitott egyenlet helyes, a C, D, E, F és G Fraunhofer-féle vonalak által kijelelt fénysugaraknak, a puszta aether és a Nro 3. flintüveg, mint fényközegek közt, fenálló törésmutatóit képviselik. A számitást ötjegyü logarok segitségével végezvén, egyenletem nyomán a következő számokat nyerém:

C.	D.	E.	F.	G.
1,6038	1,6087	1,6147	1,6204	1,6306

vagy, hogy az összehasonlitás a Fraunhofer által gyakorlatilag meghatározott értékekkel könnyen eszközölhető legyen, a kisérletileg és számitásom folytán kapott értékeket egymás alá állitva.

B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.
1,6020	1,6038	1,6084	1,6145	1,6200	1,6307	1,6403
	1,6038	1,6087	1,6147	1,6204	1,6306	

Itt a felső sor a Fraunhofer kisérletei által nyert értékeket, az alsó sor a felállitott egyenletből folyó értékeket mutatja. Kiindulási pontul a B és H vonalnak megfelelő fénysugár szerepelvén, ezekre nézve a számitásnál az érték készen volt, és igy természetesen nem nyerethetett.

Ugyanily értelemben ideállitom:

	B.	C.	D	E.	F.	G.	H.	
Fraunhofer:	1,55477	1,55593	1,55907	1,56315	1,56674	1,57353	1,57947	Ltr. M. koronaüveg 2,756 tömöttséggel.
Számitásom:		1,55589	1,55909	1,56312	1,56674	1,57379		
Fraunhofer:	1,33093	1,33171	1,33357	1,33585	1,33781	1,34129	1,34417	Viz, 18,75 C. mellett 1. tömöttséggel.
Számitásom:		1,33156	1,33322	1,33540	1,33752	1,34125		

Ezekben hét jegyü logarokkal dolgoztam.

Ha szemügyre vesszük a alsó és felső sor számai közti csekély, határozottan lényegtelen külömbséget, és fontolóra vesszük a kisérleti hibák befolyását, ha még hozzáteszem, hogy akár hány esetre alkalmazám számitásomat, ugyanily mérvü összhangot találtam elméletem eredménye s a kisérleté között, ugy azt hiszem, hogy nem tévedek, ha az egyenletet helyesnek vélem. Most még egy kis általános elemzés alapján akarok az egyenlet megbizhatóságára utalni.

A hat mennyiség, mely az egyenletben előfordul illetőleg külön a három **n** és három **i** mennyiség, a következő ismétlés nélküli változásokat engedi.

n	n	n,	n,	n„	n„
n,	n„	n	n„	n	n,
n„	n,	n„	n	n,	n
i	i	i,	i,	i„	i„
i,	i„	i	i„	i	i,
i„	i,	i„	i	i,	i

Tegyük fel, hogy az **n**-ek hat változatában, az egyes oszlopok legfelsőbb jegyei birnak legnagyobb értékkel, a középsők kisebb, az alsók legkisebbel, ugy, hogy az első oszlopban

$$n > n, > n„$$

a második oszlopban

$$n > n„ > n, \text{ stb.}$$

Akkor megfelelőleg az **i**-k változataira nézve is ugyanez érvényes, mert a törésmutatóval a rezgésszám is nagyobbodik, tehát egymásután

$$i > i, > i„$$

$$i > i„ > i, \text{ stb.}$$

Már most a hat oszlop bármelyike szerint tekintsük is **A** egyenletet, mindannyiszor identikus eredményeket nyerünk, vagyis mindegy akármelyik **n** és megfelelőleg akár-

melyik $\mathfrak{i}$ helyébe tegyük is be három fénysugár idevágó adatait. Például mindegy, akár $\mathfrak{n}\ \mathfrak{s}\ \mathfrak{i}$ a C, $\mathfrak{n}_{,}\ \mathfrak{s}\ \mathfrak{i}_{,}$ a D, $\mathfrak{n}_{,,}\ \mathfrak{s}\ \mathfrak{i}_{,,}$ a H, akár $\mathfrak{n}\ \mathfrak{s}\ \mathfrak{i}$ a C, $\mathfrak{n}_{,}\ \mathfrak{s}\ \mathfrak{i}_{,}$ a H, $\mathfrak{n}_{,,}\ \mathfrak{s}\ \mathfrak{i}_{,,}$ a D stb. Fraunhoferi vonalaknak megfelelő adatokat képviselje, a hat tényező viszonylagos helyzete olyan, hogy az egyenlet minden esetben ugyanazon eredményhez vezet. De lássuk a dolgot tüzetesebben.

Legyen, hogy $\mathfrak{n}_{,,} > \mathfrak{n}_{,} > \mathfrak{n}$ és igy $\mathfrak{i}_{,,} > \mathfrak{i}_{,} > \mathfrak{i}$. Ekkor A-ban $(\mathfrak{i}_{,,}^2 - \mathfrak{i}_{,}^2) : \mathfrak{n}^2 + (\mathfrak{i}^2 - \mathfrak{i}_{,,}^2) : \mathfrak{n}_{,}^2 + (\mathfrak{i}_{,}^2 - \mathfrak{i}^2) : \mathfrak{n}_{,,}^2 = 0$ az első és utolsó tag $(+)$, a középső $(-)$ jelü, de értékileg, $(\mathfrak{i}_{,,}^2 - \mathfrak{i}^2) : \mathfrak{n}_{,}^2 > (\mathfrak{i}_{,,}^2 - \mathfrak{i}_{,}^2) : \mathfrak{n}^2$ vagy $> (\mathfrak{i}_{,}^2 - \mathfrak{i}^2) : \mathfrak{n}_{,,}^2$, minthogy, mig egyrészt $(\mathfrak{i}_{,,}^2 - \mathfrak{i}^2) = (\mathfrak{i}_{,,}^2 - \mathfrak{i}_{,}^2) + (\mathfrak{i}_{,}^2 - \mathfrak{i}^2)$, addig másrészt az osztók nem nagyon eltérő értékü mennyiségek. Tökélyesen ilyen eredmény éretik el, akármelyik választassék is a három $\mathfrak{n}$ és megfelelőleg a három $\mathfrak{i}$ közől legnagyobb, közép vagy legkisebbnek, a mi már onnan kitünik, hogy mindegyik $\mathfrak{i}$ egyszer $(+)$ egyszer $(-)$ jellel fordul A egyenletben elő. Mindig két $(+)$ és egy $(-)$ vagy két $(-)$ és egy $(+)$ jelü mennyiség nyeretik, melyeknél az egyjelüek számlálóinak összege egyenlő a harmadik tag számlálójával. E mellett a nevezők mindig ugy jelennek meg, hogy a két egynevü jellel biró mennyiségek egyike a legnagyobb, másik a legkisebb nevezőt, a harmadik, különjelü tag a középértékü nevezőt birja osztó gyanánt.

E körülmény a várakozással oly kiemelkedő összhangban vagyon, hogy hibának tartottam volna fel nem említeni. De már a további elemzést, mely megjegyzem, érdekes és itéletem szerint fontos is lehet, ezuttal mellőzve, áttérek azon gondolatmenet tárgyalásához, mely egyenletemhez vezetett.

Következő tapasztalati tények képezik kiindulási pontjaimat :

1) Tisztán aether-tömecsekből álló közegben a fény, bármily rezgésszámmal birjon is, ugyanazon, megközelitőleg 42 ezer mérföldnyi gyorsasággal halad, mig az uj közegben a gyorsaság változik.

2) A terjedési gyorsaság a törésmutatóval visszás arányban áll, tehát $1 : n = v : v_o$ ha n absolut törésmutató v_o a terjedési gyorsaság tiszta lebtömegben, v a megfelelő terjedési sebesség az uj közegben.

3) A terjedési gyorsaságra az uj közegben, a fény csak rezgésszáma által van befolyással.

4) A nem vilódzó testekben azon lebtömecsek, melyeket már egyszer a fénysugár túlhaladott, fényokozta rezgésükkel teljesen felhagynak.

5) A lebtömecsek, legalább földünkön, nincsenek sehol nyugalomban.

6) Erő el nem vész.

Ezen pontokra fogok hivatkozni. Ezekután legyen z egy átlátszó test, melyet csupán leb környez. Tegyük, hogy valamely a külső lebtömegben levő ponttól fénysugarak esnek z testre. Ugy a külső lebtömeg z testet érintő tömecsei, melyek eleven ereje $me^2 : 2$ volt a fénysugarak megérkezése előtt (5. pont), most más, $mu^2 : 2$ eleven erőre fognak szert tenni. Azon eleven erő tehát, melyet e lebtömecsek a fény behatása folytán nyernek $mu^2 : 2 — me^2 : 2$. Ezen eleven erő, és nem kevesebb (4. pont) az uj közeg lebtömecseire hatván, bizonyos a munkát fog végezni. Ámde kell, hogy $mu^2 : 2 — me^2 : 2 = a$ legyen (6. pont). A közönséges uj közegben keltett hullámok félgömb alaku felülettel fognak tovább terjedni, de külömböző szinü fénysugaraknál külömböző gyorsasággal (1. pont).

Legyen azon gyorsaság bizonyos szinü sugarakra nézve v. Akkor 1 $^{mpr.}$ mulva v távolságban, az uj közegben fél-

gömb alaku hullám felület támadt, melynek nagysága $2\,v^2\,\pi$. Azon lebtömecsek összes tömege, melyek e felületen vannak, ha egységül vett területen q lebtömecs fér el, és egy tömecs tömege m, $2\,v^2\,\pi$. q m. Ezen tömeg bizonyos eleven erőt nyert, a benyomuló fényrezgés által, mely tegyük fel, hogy $\alpha, \beta, \gamma, \ldots$ mennyiségek függvénye. Akkor $a = 2\,v^2\,\pi\,q\,m\,f\,(\alpha, \beta, \gamma, \ldots)$, tehát $mu^2 : 2 - me^2 : 2 = 2\,v^2\,\pi\,q\,m\,f\,(\alpha, \beta, \gamma \ldots)$, miből $v^2 = (mu^2 : 2 - me^2 : 2) : 2\,\pi\,q\,m\,f\,(\alpha, \beta, \gamma \ldots)$.

Miután a fényterjedés gyorsasága az uj közegben, csupán a fényrezgés gyorsaságától függ (3. pont), azért eme képletben változó gyanánt, csakis a rezgésszám fordulhat elő, ugy hogy, egyrészt $f\,(\alpha, \beta, \gamma \ldots)$ állandó mennyiség, másrészt $u = f,(i, \alpha', \beta', \gamma' \ldots)$, a hol i az illető fénysugár rezgésszámát jelenti, a többi mennyiség pedig állandó. És most azon feltevést koczkáztatom, hogy $n = i\,f,(\alpha', \beta', \gamma' \ldots)$ vagyis, hogy az mu^2 eleven erő képletében előforduló sebességi tényező, a rezgésszámmal arányos. Akkor, $v^2 = (m f,^2 (\alpha', \beta', \gamma' \ldots)\, i^2 : 2 - me^2 : 2) : 2\,\pi\,q\,m f\,(\alpha, \beta, \gamma \ldots)$. Most $m f,^2 (\alpha'\, \beta', \gamma' \ldots) : 2$, továbbá $me^2 : 2$ és $2\,\pi\,q\,m\,f\,(\alpha, \beta, \gamma \ldots)$ állandó mennyiségeket sor szerint X, Y, Z-vel jelezvén, $v^2 = (X\,i^2 + Y) : Z$. Ha a régi puszta lebközegben a terjedési gyorsaság v_o, ugy $v_o : v = n$ mint a felvett fénysugárnak a kérdéses uj közegre vonatkozó absolut törésmutatójával (2 pont). Igy tehát $n^2 = v_o^2\,Z : (X\,i^2 + Y)$. Egy más i, rezgésü fénysugárra nézve $n,^2 = v,^2\,Z : (X\,i,^2 + Y)$. E két egyenletet egymással osztva és a mellett megfontolva, hogy $v_o = v$, (1. pont), $n^2 : n,^2 = (X\,i,^2 + Y) : (X\,i^2 + Y)$, honnan $n,^2\,X\,i,^2 + n,^2 Y = n^2\,X\,i^2 + n^2 Y$ és egyszersmind $X\,(n,^2\,i,^2 - n^2\,i^2) = Y\,(n^2 - n,^2)$, i és i„ rezgésü fénysugaraknál pedig $X\,(n„^2\,i„^2 - n^2\,i^2) = Y\,(n^2 - n„^2)$.

E két egyenlet egymással osztva :

$$(n_{,,}^{2}\, i_{,,}^{2} - n^2\, i^2)\,(n^2 - n_{,}^{2}) - (n_{,}^{2}\, i_{,}^{2} - n^2\, i^2)\,(n^2 - n_{,,}^{2}) = 0$$

miből a kellő műtétek végzése után

$$(i_{,}^{2} - i^2) : n_{,,}^{2} + (i^2 - i_{,,}^{2}) : n_{,}^{2} + (i_{,,}^{2} - i_{,}^{2}) : n^2 = 0.$$

És ez a keresett egyenlet.

Hogy a függvénynek $f\,(\alpha, \beta, \gamma, \ldots)$ csupa állandó mennyiségekből kell állania, s hogy ezen függvényben $f, (\mathbf{i}, \alpha', \beta', \gamma', \ldots)$ egyedül $\mathbf{i}$ a változó mennyiség ez tapasztalati tényekből világos.

De hogy $f, (\mathbf{i}, \alpha', \beta', \gamma', \ldots) = \mathbf{i}\, f, (\alpha', \beta', \gamma', \ldots)$ ez nyilván feltevés. Eme feltevéshez a priori észszerü okok vezettek, melyek azonban egyéb érdekes következtetések tételére is jogosítanak. Mielőtt ezen következtetésekre vonatkozó munkálataimat befejezném, a használt feltevésre vezető okok kifejtését elhallgatom.

Netán felmerülendő ellenvetéseknek elejét veendő, idejegyzem, hogy mig egyrészt azon eljárás, — feltevésemtől eltekintve, — melyet eszközöltem, legalább szerintem kifogástalan, addig másrészt, ha ugyanannak nyomán messzebb akarunk menni, ha például $\mathbf{e}$-nek értékét keressük, oly eredményekhez jutunk, melyek első pillanatra az elmélet helyessége iránt kételyt ébreszthetnek. Miután minden irányban kiterjesztém kutatásomat, annyit már most is mondhatok, hogy minden ellenvetésre kész feleletem, mely elméletem ellen felmerülhet, s nem egyedül a jó eredmény az, mely mellette kardoskodik.

Sz. fehérvár, 1874. marcz. 15.

Mélyen tisztelt Nagyságos Úr!

Engedje meg Nagyságod, hogy őszinte kö-
szönetet mondjak arra nézve gyors intézkedéséért,
melyet beadványomban jelezni méltóztatik.

Valóban rendkivül kellemes volna
reám nézve, ha april 13-án arra meg-
látogatni szerencsém lehetne, hogy elő-
adást tarthassak a magyar tudományos-
ság képviselőinek jelenlétében.

Mélységes hálás köszönetet mondva,
kegyességéért, maradtam Nagyságodnak

alázatos szolgája

Barkas Gyula

segéd-tanár.

1255

1255

1871

Mélyen tisztelt Szakosztály!

Alulirott, adatok a szem porczhártyája közeli és
élettanához" czimü értekezéséz 12
rajzok és festett táblával volt fe-
lemdeé a mélyen tisztelt Szakosztály-
nak benyujtani. —

E rajzok azonban oly nagyok,
hogy az Academiai Közlemények
kiadványaiban arok helyet nem foglal-
lhatnak.

Főleg azon okból, mert e rajzok, ha
kisebb alakban megjelennek a dolgozat-
nak ki nemcsak értelmükből, de munka-
értékéből is veszítene, meg azért,
mert az értekezésem szükségesnek adatok
tartalmaz, kérem a Mélyen tisztelt
Szakosztályt, kegyeskedjék megengedni,
hogy jelent Közlemények értekezésem a mint.
Academia nagyobb kiadásai, és pedig
az évkönyvben, adatnék ki.

Mély tisztelettel maradván a
Szakosztálynak

1256
1874

Buda-Pest, 1874. márt. 17-én alázatos szolgája
Dr. Hamburger

6ᵉ vitelap
1874 május 11
2 p.m.

Acad. Lev.

Academiai

mélyen tisztelt

természettudományi Osztályához

Kérvénye

Dr. Thanhoffer Lajosnak,

benyujtott értekezésének a rajzok

nagysága miatt az Academiai

evkönyvben való felvétele

tárgyában.

Mélyen tisztelt Szakosztály!

Aláirott, tudomására jutván, hogy a m. kir. Academia az értekezletekhez beszerzett rajzokat, kö-
nyöcsen, ha azok nagyobb fáradtsággal állíttatnak elő, külön díjazza, bátorko-
dik kérni a mélyen tisztelt Szakosz-
tályt, hogy beszerzett értekezéseihez ta-
tozott 12 természetbeli tábláját, melye-
ket különben megszerezhetlenekül vagy,
egyenként 10 krtal jutalmazni kegyes-
kedjék.

Kérelme megujitása mellett marad

alázatos

a mélyen tisztelt Szakosztálynak

alázatos szolgája

J. Thanhoffer Lajos

A

M. tud. Academia

Mélyen tisztelt

Természettudományi Osztályához

Kérvénye.

Dr. Thanhoffer Lajos nak, az

értekezéséhez mellékelt rajzok

és festett táblái nak dijza-

lása tárgyában.

Kivonat
a M. T. Akadémia 1874 márczius 19-én tartott összes ülése
jegyzőkönyvéből.

82. A főtitkár szomorúan jelenti Csatkó Imre l. tagnak f. é. február 23-án, – Rüetelet Adolf külső tagnak február 17-én, – gr. Lázár Kálmán l. tagnak február 27-én, – végre Fabó András l. tagnak márczius 17-én történt halálát.

Az Akadémia fájdalommal veszi tudomásul ily számos tagjainak rövid idő alatti elvesztését; egyszersmind felhívja illető (II. és III.) osztályait az emlékbeszédek felőli gondoskodásra.

Kiadva
Arany Dániel
főtitkár.

1257
1874

5 k Pridthurlet
1874 apr 113
8 k pms.

251
82 Ak.

Kivonat

a m. Tud. Akadémia Statistikai és nemzetgazdasági állandó bizottság 1874. március 21-éri tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

Jelenvoltak: Gróf Lónyay Menyhért elnöklete alatt: Hunfalvy János tb.

3 pont. A bizottság munkás tagjainak szaporítása tekintében történt

Több felmerült javaslatnak ezúttal mellőzése mellett Horn Ede, orsz. képviselő és Körösy József a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója tagokul elfogadtatnak, végleges megválasztásuk végett pedig a m. t. Akadémia összes ülésének bejelentetnek.

Egyebek nincsen.

Kelt ut supra

Kubinyi Ágoston
a bizottság előadója

1259
1874

Kivonat

a M. T. Akadémia 1874. március 22-én tartott Igazgatósági ülése jegyzőkönyvéből.

26. Olvastatott a f. é. március 19-én tartott akadémiai összes ülésből a II. osztály, illetőleg a történelmi és archaeologiai bizottság azon javaslata alapján ide vonatkozólag azon körülmény, hogy Ljubić Sisának, a zágrábi nemzeti múzeum igazgatójának a bolgár, szerb és bosniai numismaticára vonatkozó munkája kiadására az Akadémia 1000 o. ért. fr. erejéig való előfizetéssel nyújtna segélyt, oly feltétellel, hogy a M. T. Akadémia segélyezése a kiadandó munka címlapján feltüntessen.

Az Igazgató Tanács nincs azon helyzetben, hogy a már megállapított évi költségvetés keretén kívül oly jelentékeny összeget megszavazhasson; a jövő évi budget készítésének azonban, a. e. Tály Imre javaslatára, a körülmények szigorú figyelemmel fog iránta lenni.

1260
1874

Cópia

Dra. Eu

Repetir

Knaus

Kivi[rat] czikkely

A M. Tud. Akadémia 1874. márczius 23-án tartott III. osztály rendkivüli értekezletének jegyzőkönyvéből

2. Az osztálytitkár emlitésbe hozván, hogy az idei nagygyülés egyszersmind osztályelnöki választási ülés is lesz, elolvastatott az alapszabályok 38-ik §-a „Az osztályok három évenkint tiszteleti vagy rendes tagokból, és (ha az Akadémia másképen nem rendelkezett) a bizottságokból is, maguk választják elnökeiket." miből sem az nem tünik ki, hogy a nagygyülés tárgya, sem az, hogy ha csakugyan a nagygyülés tárgya volna, mi történjék azon esetben, ha valamely elnök időközben szünnék meg működni. Ideiglenes választásnak volna-e helye ekkor a közelebbi nagygyülésig, vagy rögtön volna választás foganatositható?

Az éjjadás egyöntetüsége mind a 3 osztálynál szükséges lévén, az értekezlet elhatározta, hogy a dolog hozassék a legközelebbi összes ülés elé, hogy ott a többi osztály részéről is nyilatkozat tétethessék. —

Budapest 1874. márczius 23. Szvorak József s.k. ösz. elnök jegyzette Szabó ösz. titkár.

Kivi[rat] czikkely

Az 1870. jan. 17-én tartott rendkivüli nagygyülés jegyzőkönyvéből.

V. A jegyző felolvasta a f. é. január 15-én tartott osztályértekezlet kivonatát, melyben jelentetnek: hogy az I. osztályban Pulszky Ferencz s.t., a II.-ban Horváth Mihály r.t. és a III-ban Szvorak József r.t. választattak meg osztályelnöktől. Tudomásul vétetik.

A. J. kezéből

1261/1874

N. Arany János

fáhtkás nnek

elölegesítésre nézve.

Szabó

II

Vélemény jelentés

Vitzinger Károly a Szatal Budapest Bacillariainak ismertetéséhez és erre vonatkozó általában a tanári munkájáról

A munka két részre van osztva, az általános részben a herő Bacillariáit alkat- és fejlődéstani viszonyait adja elő, a mely vázolja részletes részben pedig saját tapasztalatait közli.

Ha a Bacillariáit alkata fejlődése s szaporodási módja körül az újabb időben tett észleletek eredményét magában foglaló irodalmat a herő behatóan tanulmányozta volna, úgy az adatok helyes feldolgozása által irodalmunk egy új hiányát pótolhatta volna. Feltehető hogy a herőről e kiváló nevezetű munkájának általános részét tudósítás, de elismerve az igyekezetet, ha azt nézve tekintetbe, mennyire felett meg van feladatának, ki kell mondanunk hogy e tekintetben a herő jóval visszamaradt azon fokról, melyen egy tanulmány feldolgozatnak állania kell ha arra tart igényt hogy a m. t. Akademia kiadványai közt foglaljon helyet. A herő munkájának abban levő része még azon adatokat sem meríti ki a melyek a feldolgozásnál forrásul használt munkákban bőven találhatók s nevezetesen utóbbi részében hol a Bacillariáit szaporodási viszonyairól, azoknak a növény s állatvilághoz: viszonyai általában, végül e lények rendszeres besorolásáról szól, oly fontolgyas hiányok vannak, mintha ezekből fontosságuknál fogva elégnek kiki vélek nehány sorban megemlékezni. –

A munka második részéről, a herőnek a munka első

lapjai található arra nyilatkozata folytán hogy észleleteit „a legna-
gyobb pontossággal rovnárta" s az olvasó önkényt forgat vár, hogy
vénkorának nem találja kielégítve ha ezt általános és
a pontos állás körüli adatokat. Mutatá a pontos jelenség
előtti észleleteiből vala arra Basilaniában közli megfelel
Pestén a Lukács fürdő mögötti homok tó' magasabb pontjain
igen lapos megítélni vajon tévedés-e a legnagyobb tiber
mennyit s mekkij é', de ha a pontos őszes észleleteinek
értékét arra mértékkel méri mint a közlött adatokat
ugy azt azt mutatja, hogy a tévő igényei a tiber nagyá
ga iránt igen tetemesek. A közlött adatok csak kevés
legesek s csekélyek s a leírás valamint a rajzolatban tapasz
talható hiányok tekintetbe vétele mellett alig van értékes
Ha a pontos vala adatait nagyalmas észlelei által kibő
víteni, tanulmányairól részletben elvárni s bem ma
rad várna előbbe az út hogy tökéletesebb de egyszersmind köl
csönös alakban munkáját s t. Akademiánál lapra
benyújthassa.

A mondottak után bátorkodik Körösi Rezső, hogy Wisinger
úr munkáját jelen alakja s tartalmánál kiadásra
nem ajánlom. –

Budapesten Március hó 24-én 1874

S. Jurányi Lajos

1262/1874

Tekintetes magy. kir. Akademia Könyvtárának
Budapesten.

Van szerencsém benyújtani ezennel magyar fordításban
s teljesen sajátkezüleg Swiss földtani tanulmányo
t (Geognosy) még hátralevő fejezetei (XI - XV)
nemtükörben sajtó alá rendezetten annak más a mu
ellen benyújtott részét is.

Hátravan még a szerzőnek és a fordítónak elő
szava a tartalomjegyzék s a fordításban használt
újabb magyar műszavak jegyzéke, melyet a munka be
gához csatolni szándékunk, ezután azonban csak alkal
mujtom magát be, ha a munka ezen benyújtott r
része már kiadva lesz nyomva

a magyar kir. Akademia tekintetes könyvtári Bizottságának.

Budapesten 1874 március hó 24-én.

alázatos szolgája
Dr. Koch Antal
kolozsvári egyet. tanár

1263
1874

Kivonat

a M. T. Akadémia 1874 április 1-én tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

96. A főtitkár bemutatja a családi gyászjelentést Kubinyi Ferencz tiszteleti tag f. é. márcz. 28-án történt haláláról.

Szomorú tudomásul vétetvén: a III. osztály felhivatik emlékbeszéd iránti gondoskodásra.

Kivonta

Arany László
főtitkár

III. osztály

1264
1874

5t. ctekenlet
1874 April 13

316
96 At.

Tisztelt Akademia!

Jelen Törvény tes. tagnak a II. osztály f. é. februar' 9-ik ülésén felolvasott s bírálat végett előlirottakhoz f. é. márczius hó 15-ikén utasított a népgazdasági statistikai a nemzetközi Congressusokon tárgyai értekezéseit, van szerencsém f. alatt ide mellékelni, azon véleményes jelentés kíséretében a tiszteli Akademiához visszatérni: hogy a róluk levő értekezés, mely nem csak tanulságos részletekben az eddigi statistikai Congressusokról s népgazdasági statistika érdekéből közlött határozatokra, hanem rendszeres feldolgozásban mindazon szempontokat, melyek elsőrendü statistikai törvényeinek ugy a nemzetgazdasági tudomány, mint a közigazgatás és a gyakorlati élet követelményei szerint kitűnnek, és egyszersmind fejlődésben azon utat és módot, melyen és melynek mentében előhaladhat, ugy alapeszméire, valamint tudományos alkotmányára nézve részletes érdemes arra, hogy az akademiai értekezések közé felvétessék. Budavárt April hó 6-án 874.

Törökbálinty
akademiai rendes tag.

1265/1874

Bírálat Konkoly Miklós úr
„A Gyllai csillagda" czímü tanulmánya felett.

Tartalmát képezi legelőször az észlelőn lévő műszerek felsorolása és leírása; ezek csillagászatiakra és légtünedezetre oszlanak; fölhasználtatnak képezik az astrophysikai észleletekre szolgáló műszerek.
Ezt következik a napfoltok észlelési módszerének leírása, valamint azon képletek levezetése, melyek a foltok napközepi helyeik az észlelési adatokból való előállítására szolgálnak. Ezeket követik az 1872. é május óta észlelt napfoltok felsorolása és leírása, látszólagos helyeik egyenes emelkedés és elhajlás szerinti meghatározása, továbbá kiterjedésük aggenteiri és délköri irányban.

„Különfélék" ezen alatt közöltetnek továbbá egynehány oly szinkép elemzési észlelet, melyek a physikai és csillagászi érdeket nagy mérvben felkölteni vannak hivatva: e helyütt megemlitem csak a magnesium és a szénkéneg a meteoridekben való előfordulásának megfigyelését.

„Az 1872. é. november 27iki hullé csillagrajról" A meteoridek pályái, nagy látszik, nem méretnek, hanem csak olvastatnak és kisugárzási pontjuk fekvése csak szabad szemmeli becslés által határoztatott meg. Ebből magyarázhato, hogy a közlött kisugárzási pont sem Palisa, sem Karlinsky észleleteivel, sem a Genfi vagy a Budai méresekkel, melyek közel ugyanazon eredményt adták, össze nem egyeznek.

Különösen érdekes azon felfedezés, hogy az állatöv- és sarkfény szinképe azonos.

Mellékelve vannak még megfigyelt napfoltok és protuberantiák rajzai, továbbá a légtüneti és földdelejességi észleletek eredményei graphikus előállitásban.

Mintán alkalmam volt az © Gyallai észlelési eszközök
jóságáról és megbízhatóságáról, az alkalmazott módszerek
helyességéről és a kivitel pontosságáról személyesen meggyőződnöm,
emiélfogva ezen napfelletkra és égi kép észleleteire vonatkozó
dolgozatot, mint értékes adalékot ezen tárgy irodalmához, az
akademia által leendő közzétételre melegen ajánlhatom.

A meteorologiai részt illetőleg még előtt egy összehasonlítást
a szomszédos állomásokkal kellene keresztülvinni, annál is inkább,
minthogy az © Gyallai műszerek állandó hibái épen nem
ismeretesek. Hasonlóképen a földdelejességi észlelési eszközök
elég jól alkalmazhatók. Mintán ugyanis a geuspontok folytonosan
változnak és ezekre nézve ugyan meghatározások nem állanak
rendelkezésre, emiélfogva a beobsásoknak megfelelő
absolut értékek semmiképen sem határozhatók meg.

Budapesten 1874. Április 6-án

Dr. Schenzl Guidó k. tan. tanár.

1266
1874

5½ órakor
1874 April 13
6½ p.m.

Kovácsolt munkájáért kiadassa
ajánlják
Süly
Scheny.
(Kivonatozva)

Pécsett Apr. 11. 1874.

Szabó József egyetemi tanár Urnak

Buda-pesten.

A Dr. Pólya életirási jegyzeti 1833-ban Eötvös
s exaltsága nagyon kíványosak. Az adatok
beszerzésén idő fűlyéjelletni, de may adatok
a folyó tanévben új tantárgy t. i. „az orvosi
jogtudomány" előadásával bíratván így, Dr.
Pólya emlékbeszédét csak a főszünnapok alatt
Aug. s' Septemberben állíthatom össze, mivel
fogva ezen Fejedelmünkért buzgónakol Erővel
mindtan sőszte tizhetben ugyszólván
nelkül

alázatos szolgája
Dr. Fiók József.

1267
1874

2130 szám

Nagyméltóságú Gróf és Elnök Úr!

Stupala Ferenc a magyar nemzeti museumnak jelenleg Moskvában tartózkodó könyvtári őr segéde – a magy. tudományos Akadémia részéről megvásárolt illetőleg beczserélt könyveknek hivatalos utón leendő hovaszállítását kérelmezvén; a cs. és kir. közös Külügyminisztérium a Szt-Petersburgban lévő cs. és kir. nagykövetségnek – mellékletével együtt f. é. ide zárt jelentése alapján oda nyilatkozott, hogy a kérdéses küldemények a moszkvai cs. és kir. főnagynökség közvetítése mellett Moszkvából Szt-Péterváratra, s onnan az illető futárok felhasználása mellett Bécsbe leendő átvitelét oly feltétel alatt eszközölhetni hajlandó, – ha a magyar tudományos akademia a felmerülendő költségek megtérítésére készeknek nyilatkoznak. –

Minthogy azonban Moszkva és Szt-Pétervár közt futári összeköttetés nem létezik, s az utóbbi városon és Bécs közt közlekedő futárok az évenkint küldeményeknek szovaszállításának elvállalása esetén szemesebb málhával, pénzekkel fognának terhelhetni, melyek szintén az Akademia által lesznek megtérítendők, – ide csatolva mi-nisz. ter. a kérdéses eset legjutányosabban az esetben vélí

Sárchelőnek, ha azon Küldeményeknek Magyarországból egyenesen Bécsbe leendő szállítására nézve a Postai Hivatalok részéről szükségesnek találtatnak, a illető Főnökség közvetítése mellett valamely szállító megbízatnék.—

Minek folytán van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel arra felkérni, miszerint a magyarországi Főnökségek eljárása tekintetében követendő elvek határozatba hozatnak, a Küldemények viszonylatában mellett velem mielőbb tudatni szíveskedjék.—

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tisztelete szerinti nyilvánításait

Bécsben 1874 április hó 12én

A minister helyettese

Barkóczy Sándor

ministeri tanácsos

Nagyméltóságu gróf Lónyay Menyhért

urnak, val. bel. titk. Tanácsos, s a magyar Tudományos Akadémia Elnökének

1268
1874

A magyar tud. akadémia következő ülésén, mához két hétre, april 13-ikán, a mathematicai és természettudományi osztály részéről értekeznek:

1.) Farkas Gyula, főreáltanodai tanár Székesfehérvárról, mint vendég: „A fénysugárak törésmutatója és rezgés száma közt fenálló törvény."

2.) Hantken Miksa, lt.: „A kimmulitok rétegzeti jelentősége, a D.Ny. közép magyarországi hegység ó-harmadkori képződményeiben."

Szabó József
osztály titkár.

1269/1884

III. отд. арх. № 13.

Tisztelt Országtitkár Úr!

Az 1874-diki évi nagygyűlési választásokra
hozzám f. é. március 31-ig beérkezett tagajánló
leveleket összesen nyolcz darabból, illetőleg azok
csatolmányait, szerencsém van, az ügyrend 33. c) pont-
ja szerinti eljárás végett, átlenni az osztályokhoz,
kérvén, hogy az ezek tudomásul vételéről szóló, az
ajánlottak rövid jellemzését magában foglaló ér-
tekezleti jegyzőkönyvet, a többi osztályokkal lenndő
közlés végett, hozzám idejében beküldeni szíveskedjék.

Tisztelettel

Budapest, 1874. április 13.

Országtitkár úrnak

alázatos szolgája
Arany János
főtitkár

1270
1874

Főtitk. Szabói vilmos úrnak.

sz6. valamins a palaeontologiára is.

Külső tagul a következő 3 ajánlatik.

1, <u>Cotta Bernárd</u> freibergben a bányászati akademián tanár, ki általánosan elterjedt munkáin kívül, különösen honunk érczletepeiről ért kitünő munkát „Die Erzlagerstätten Ungarns und Siebenbürgens" továbbá „Erzlagerstätten des Banates und Serbiens.

Alapos nyomozó és szerencsés megfigyelő. Munkái sok nyelvre vannak lefordítva. Egyikét a „Die Geologie der Gegenwart" a természettudományi társulat magyarra fordíttatta. Ajánlják Szabó és Hofmann.

2, <u>Dr Heer Oswald</u> egyetemi tanár Zürichben. Nagy hirü növény palaeontolog. A tudomány a legjelesebb tanulmányokat magában foglaló munkáik sorát hozni nehi. Behatló tanulmányai alapján ezelletes következtetésekre vont a fajok vándorlásáról és változásáról a geologiai múltban. Valamint az éghajlatra nézve is. Hazánk különösen is hőstönerével találkozik nehi „A zsil völgyi harmadkori flora" tanulmánya miatt, mely az m. k. földtani intézet évkönyvének 2ik kötetében közölve van. Ajánlják Szabó és Hofmann.

3, <u>Dr Rokitzanszky Károly</u> egyetemi tanár Bécsben. Az Akad. der Wissenschaften elnöke, ki nemek buvárlatai által az orvosi tudomány uj időszakát megalkotni az első sorban sz. gitette. Ajánlja dr Hirschler Ignácz.

Tudomásul vétetik, rövid jellemzéssel ellátva a többi szakegyletek közötti határozatik.

Budapest 1874 apr. 13.

Dr Szabó József
egyetemi tanár

1271/1874

A III. Osztály részéről az 1874. nagy-gyűlésen meg-
választásra ajánlottak minősítvényi összeállítása.

Tiszteleti tagságra nem érkezett be ajánlat.

Rendes tagságra 9 ajánlás történt. Betöltendő való hely van 8.

Rendes tagoknak betűrendben ajánltattnak

1-ső Balogh Kálmán l. t. egyetemi tanár. Ajánlja Dr Lenhossék József.

Irodalmi munkássága a legjelentékenyebbek közé tartozik nemcsak számra de belbecsre nézve. Önálló értekezései nemcsak honi irodalmunkban (az Akadémiánál 2, a term. tudományi társulatnál 3, az orvosi hetilapban 4) hanem a külföldi szaklapokban is (a bécsi tudom. akadémiánál 2. Virchow archivumában 2, Moleschott „Untersuchung für Naturlehre" folyóiratában 2) láttak napvilágot. Ezen nagyobb önállómunkákat, melyek közül (az ember élettana. 1862. 1864.) az Akadémia nagy jutalmát is elnyerte.

2-or. Kautz Sámuel l. t. A magyar honi földtani intézet igazgatója. Ajánlja Szabó József. Önálló munkássága maradandó becsű, kisebb nagyobb értekezésekben van letéve, s azok a külföldi szakemberek ítélete szerint a tudomány előbbre vitték által, különösen pedig honunk geologiai tanulmányozására nézve az ő részletes tanulmánya folytán nem egy pontja már classicainak nevezhető.

3-or Jendrassik Jenő l. t. egyetemi tanár, ajánlja dr Mayer Salvador.

Több eredeti s nagyobb művű munkájához, melyek részben az Akademia, részben külföldi szaklapokban láttak napvilágot, újabban felhozható, hogy a múlt évi világtárlaton Bécsben az általa bemutatott új szerkezetű es-tnyographionja által a külföldi tudósok figyelmét is magára vonta annyira, hogy előhaladási orem mellett kitüntetve.—

Levelező tagokul a következő 4 ajánltatik:

Először Heller Ágost budapesti kir. főreál tanodánál a

Természettan tanára. Ajánlja dr. Schenzl Guido."

Önálló kutatásaiból „A hangrezgés intensitásának méréséről" „A Normal subjectok összehasonlításával felmerülő hiba kútforrásokról és azok elhárításáról" Az Akadémia ülésén lettek megismertetve, de Poggendorff Annal-jaiban is megjelentek. Több értekezése a Természettudományi Társulat Közlönyében van kinyomva. Korunk haladásának színvonalán állván, a természetvizsgálás nódszerében nyább iskolához tartozik.

2, Horváth Ignácz művegyetemi tanárnak. Ajánlja Szabó J.

Értekezéseb munkálatai: „Derékszög alatt tében működő három erő eredőjének vétszeni kifejezése. Megjelent az Akadémia Értesítőjében és több külföldi német és francia tud. folyóiratban. „Az erőmérők." „Az iparos oktatás Bajorhonban, különös tekintettel honi viszonyainkra." „Mechanika I-ső köt.

3, König Gyula. Egyetemi magántanár, ajánlja báró Eötvös L.

Több önálló dolgozattal lépett fel már úgy az Akadémiában, mint a Természettudományi társulatnál, s azok megjelentek nem csak honi, hanem több német szaklapban is. Az Akadémia által a Bolyai-féle kézirás feldolgozásával van megbízva.

4, Krenner József a m. nemzeti museumnál az ásvány osztály őre. Ajánlja Szabó József.

Több rendbeli önálló a tudományt új adatokkal szaporító dolgozata jelent meg a honi és külföldi szaklapokban, s különösen kiterjeszkedik a Krystallographiára." „A felső bányai Antimonit krystályai" „Egy új É. Amerikai Allanit jegyzet alakjáról)

Előleges költségvetés.

A Konkoly-féle érdekezéshez szükséges öt táblának köré való rajzolásáért táblánként 50 ft. összesen ..... 250 ft
(A táblákat köré rajzolta Dr Schimann)
Ugyanezen táblaknak nyomtatásáért 520 példányban ..... 650 ft
A nyomtatással Fábián József könyvnyomdász kész elvállalni.

Összesen. 900 ft. o. é.

Budapest. 1874. április hó 13kán.

Dr Schimann

12-72/1874

Tisztelt Osztálytársai úr!

Az 1874-dik évi naggyülési választásokra lev. záró f. é. március 31-ig beérkezett tagajánló levelek, összesen tizenöt darabot, illetőleg azoknak tartalmát, szerencsém van, az ügyrend 33. ç pontja szerinti eljárás végett, ártemi az osztályhoz, kérvén, hogy az ezek tudomásul vételéről szóló, s az ajánlottak rövid jellemzéseit magában foglaló értekezleti jegyzőkönyvet, a többi osztályokkal lecendő közlés végett, hozzám idejében beküldeni szíveskedjék.

B. Eötvös Loránt úr ajánlatára nézve, melyet ön csak április 1-jén vettem, az osztálynak(ok) tóztassék határozni.

Tisztelettel

Budapest, 1874. april 13.

Osztálytitkári úrnak

alázatos szolgája
Arany János
főtitkár

1273
1874

Igaz Szabó József úrnak.

1874 April 13án vettem át

5 k. érdekében

10 k. pont

Tagok névsora

1874-ik

nagygyűlésen

megválasztattak.

Tisztelt Osztálytitkár úr!

Az 1874-ik évi nagygyűlési választásokra hozzám f. é. március 31-ig beérkezett tagajánló leveleket összesen öt darabot, illetőleg azok csatolmányait, azzal van szerencsém, az Ügyrend 33. c) pontja szerinti eljárás végett átlenni az osztályhoz, kérvén, hogy az ezek tudomásul vételéről szóló, s az ajánlottak rövid jellemzését magában foglaló értekezleti jegyzőkönyvet a többi osztálytitkokkal teendő közlés végett, hozzám időben beküldeni szíveskedjék.

Tisztelettel

Budapesten, 1874. április 13.

Osztálytitkár urnak.

alázatos szolgája

Arany László
főnökár.

1276/1874

Tekintetes Igazgató Választmányi

I

22/
1874 Ek. augs. 13.

Kivonat

a M. T. Akad. II-dik Osztály 1874. április 14-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

2. Olvastatott az április 1-én tartott őszes ülés azon határozata, mely a II-ik osztálynak felhívja, hogy a Szilágyi alapítványból kiadandó történelmi jutalomra nézve, a végrendelet szemmeltartása mellett, az tegyen javára szabályzatot kérésére, és azt az összes ülésnek jóváhagyás végett mutassa be.

Az osztály értekezlet a következő szabályzatot fogadja el és jóváhagyás végett az összesülés elé terjeszti:

„Nemes Szilágyi Istvánt gombkötő mester és pestvárosi képviselő 1862-ik évi május 3-án kelt végrendeletében a M. Tud. Akadémiának 2000 forintos hagyományozott oly feltétellel, hogy ezen tőke mindenkor tíz évenként kamatoztassék és az egybegyűlt kamatok és a kamatok kamatai minden tizedik év lefolytával az Akadémia által jutalom kép adassanak ki, azon írónak, ki ezen tíz év alatt legjobb történelmi munkát írt Magyarországról." Ezen alapítványi tőke, a végrendelkező halála után, 1864 augustus 1-én az Akadémia pénztáránál lefizettetett. Az Akadémia ezen jutalomra nézve a következőket állapítja meg:

a) E jutalomra igényt tarthatnak a jutalom kiadását megelőző tíz év alatt (1864–1873, 1874–1883 s. a. t.) magyar nyelven nyomtatásban megjelent munkák, melyek Magyarország történetét tárgyalják, és pedig akár az ország teljes történetét, akár egyes korszakok történelmi tartalmát, ~~akár a monographiákat sorába tartoznak~~. Ha kétség merülne fel, vajjon valamely munka e jutalomra igényt tarthat-e? a II-ik osztály értekezletén, titkos szavazattal, absolut többséggel határozik el.

b) minden munka azon évben tekintetik megjelentnek, a mely év a címlapon áll.

c) Az második és utóbbi kiadások sikulás elnyerhetik e jutalmat, a mennyiben ezt a korábbi kiadás még nem nyerte el.

d) E jutalom kizárlatik oly munkáknak is, melyek az Akadémia bár mely más jutalmát elnyerték.

e) Ha e jutalom megosztott író munkájának ítéltetnék, úgy az Akadémia ezentúl esetről esetre határozza meg, vajjon az illető, sőhasb kiadásáb-e?

1275/1874

f) E jutalom nem osztható meg.

g) E jutalom az illető tíz év alatt megjelent munkák közül a választmány legjobbiknak minden évre kitűzendő.

h) E jutalom a II. osztály javaslata alapján a nagygyűlés által ítéltetik oda, és pedig első ízben 1874-ben, azután minden tizedik év betelésével (1884, 1894 s a t.) Azontúl a jutalom minden ízben az illető év augustus havában adatik ki.

Ezen szabályzattal kapcsolatban, az osztály azt tekintetből arra, hogy a jutalmak kihirdetése nyugalmas azon munkáknak kitűzésére kívánatosnak, de a Szilágyi-féle jutalom korlátozását a végrendeleti világos szöveg tiltja: azon indítványt terjeszti az összes ülés elé, határozza el az Akadémia, hogy az Akadémiai nagy jutalomra és a Marczibányi jutalomra nem versenyezhetnek azon munkák, melyek a Szilágyi-jutalmat nyerték; és ennek értelmében cselekedjék az 89. c) pontja."

Budapesten, 1874 április 22-én.

89. c.) Kivétel a Szilágyi Tud.

Kiadta:

Szabályzatok
osztálya.

Kivonat czikkely

A m. t. Akademiai II. osztály 1874. április 14-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

O. Felsőoktatási ügyért felelős Államtitkár Úrnak Ágoston m. k. vallás és közoktatásügyi miniszternek az akadémiához intézett iratára, melyben a párisföldrajzi társulat meghívásának folytán, az 1875 tavaszán Párisban tartandó nemzetközi geographiai congressusra megválasztandó „tiszteletbeli bizottmány" magyarországi személyiségei iránt az akadémia véleményét kívánja ki.

Az osztály értekezlet a „tiszteletbeli bizottmányba" Magyarország részéről gróf Szechenyi Antalt, Pulszky Ferenczet, Hunfalvy Jánost és Vámbéry Ármint közös javaslatba.

Fiáth

Jakabovich

osztálytitkár

1276
1874

Verem 1874 apr. 22.

Tisztelt titkár úr!

Galgóczy Károly „ert hékely kérdés" czimü előadását érdemesnek tartom a kiadatásra, annyival inkáb minthogy a hékely föld birtoki és más viszonyai, melyeket nevő igen világosan ad elő, nálunk még igen kevessé ismeretesek.

Budapest 1871 apr. 14.

1277
1871

Hunfalvy János
Dr. Barsi József

(Budapest 1874. april 17)

Főtiszteleudő Ur!

Épen most vett becsen felszólítása folytán bátor vagyok a magyar történelem körébe vágó eddigi dolgozataimat jegyzékét ide mellékelni.

Önállóan megjelentek:

1) Bél Mátyás De Servitute Hungarica czimü kiadatlan kézirata a primási könyvtárban kinonatilag s itészetileg ismertetve. Pest 1868. Nagy nyolczadrét. 37. l.

2) Itészet és Vitiligatismus. Böhm Lénárt Délmagyarország vagy az ugyneveczett Bánság különtörténelme czimü munkájának igazolásaul és kiegészitésül. Temesvár 1869. Nagy nyolczadr. 106. l.

3) A Korvát-Szlavon-Magyar Határörvidék kifejlődésének logikája, területi s szerveczeti alakultának története, mult s jelen fenállásának jogalapja. Első rész. Temesvár. 1871. Nagy nyolczadr. 167. l.

1871-ben megindítottam Szentklárny Jenővel együtt a „Történelmi Adattár, Czanádegyházmegye hajdanához és jeleneher" czimü havi folyóiratot, melyből eddig megjelent:

./.

a) Első kötet. (12 füzet.) Temesvár 1871. Nagy octáskiad. 698. l.

b) Második kötet (12 füzet) Temesvár 1872. N. oct. kiad. 470. l.

c) Harmadik kötet. (13 füzet) Temesvár 1873. N. oct. K. 432 l.

d) Negyedik kötetből megjelent eddig 3 füzet. Budapest. 1874. N. oct. kiad. 96. l.

E négy kötetben foglalt 37 monographiát egy-kettő kivételével mind tőlem és Szentklánaytól vannak. Az apróbbakat mellőzve csak azokat jegyzem ide, melyek nagyobb forrás apparatussal általam irvák:

1) Nagy-Becskerek városa története. 150. l.

2) Boros-Tenő története 74. l.

3) Csanád története 258 l.

4) A Kund-Kapitányság. 16. l.

5) A Külföldi egyházi monographiákról 17. l.

6) Észrevételek délmagyarország chartographiájához. 10. l.

7) Csávos története 10. l.

8) Csiklova története 10 l.

9) A Gyula fehérvári, lőcsei Csáky-féle és zsélyi Zichy-féle levéltárak Délmagyarország nonatkozó okmányainak általános ismertetése. 22. l.

Hasonló apróbb cikkeket közöltem egyes lapokban is mint a Magy. Államban, a magy. orvosok és természetvizsgálók Eökönyvében, az Archaeologiai Értesitőben, Magy. Encyclopädiában.

Igen sajnálom, hogy mindezeknél jelentesb dolgokat nem registrálhatok ám nem lehet mindenki fötisztelendő Ur bámulatraméltó irodalmi termékenységével megáldva. Szerényen csak azt hiszem, hogy a kevés, mit eddig felmutathatok, némi reményül szolgálhat egy jövendőbeli nagyobb mérvü irodalmi működésemnek.

Ajántom magamat fötisztelendő Ur szíves hajlamaiba s maradok kitünő tisztelettel

alázatos szolgája
Ortvay Tivadar

IV/18

Bizalati jelentés

az 1873-dik évi magyar akademiai nagygyülésen gróf Lónyay Menyhért úrnak ajánlatából kitüzött pályakérdésre beérkezett öt darab pályamunkáról.

A magyar tudományos akademia rendeletéből folyó hó 2-án vettem azon megbizást, hogy az alább felsorolt pályamunkákat megbiráljam, miről tiszteletteljes jelentésemet a következőkben van szerencsém előterjeszteni.

A kitüzött pályakérdés ekképen hangzik:

„adassanak elő a keskeny vágású vicinalis vasutak épitése és hatása körül nyert legujabb tapasztalatok, és, tekintettel a vicinalis vasutak és a rendes kötöttyü vasutak épitési és fentartási költségeire, és a szállitási árak megállapitására, fejtessék ki, mennyiben, és a viczki érdekeltek mily mérvü hozzájárulása mellett volnának alkalmazhatók Magyarország számára viczkeink más nemzetek említett tapasztalatai"

Indítva: gróf Lónyay Menyhért akadémiai tiszt adományából száz arany.

Határnap 1874 március 31.

A kitüzött határidőre beérkezett egyetlen

1279/1874

válat tárgyát képező pályamunkák a következők.

I. A magyarországi vonatvitelek legczélszerűbb közlekedési rendszere.

Jelige „Nem iránt vele munkácsokhoz a be-
tük és a könyvnyomás egyéb kivételei
vel, azon találmányok járultak legin-
kább, melyek a távolságot rövidítették
meg"

Macaulay

II. A vasuti ercken alsó, különösen
pénz a kőszén vágányon vasutak

Jelige „Experientia docet"

III. (Czime a pályakérdés)

Jelige: „Veritas"

IV. A kőszén pályák, mint a mellék
forgalom hivatott czikkei

Jelige „Olga"

V. A kőszén vágány vasutak, tekintet
tel a vicinalis vasutakra és kőutakra

Jelige „Excusez du peu"

Az I sz. pályamunka szigorúan tu-
dományos elvekből indulva ki, az egyes
ez tapasztalások gondos számbavételével
lett, s a felmerült kérdéseknek felületes
kedve, önálló vizsgálatok alapján elem
zi, a szakirodalom terén a mai napig
kielégítő eredménnyel nem tárgyalt kér-
dést: mily viszonylagos értékkel bírnak
a különböző közlekedési rendszerek, külön
féle helyi körülmények közt?

Tagadni nem lehet, hogy azon általá-
nos érdekeltségen felül, mely a szóban
forgó kérdés vizsgálatához tapad, a meg-
oldás iránti érdekeltséget még inkább fo-
kozza azon körülmény, hogy a fakiroda-
lom e részben positiv tájékozást nem
nyujt, a mennyiben sem a kocsány nyo-
mu pályak használhatósága felett utol-
só szavát még ki nem mondta, sem a vas-
uti üzlet előre várható költségeinek ponto-
sabb megállapitása iránt módokat ki
nem jelöl.

A mit érdemül fogva, szerzőnek főérdeme
gyanánt, mindenek felett kell elmondosan
kiemelnem, az abban áll, hogy független
szaktudományi fejtegetéseiben oly általá-
nos érvényü megoldásra törekedett, mely
nélfogva a nyert eredmények, minden
egyes speciális kérdés megfejtésének al-
kalmás keretében felvehetnek, bár
mikénti változmak egyébként a helyi
viszonyok, s e czélját nem is téveszté el
a mennyiben el kell ismérni, hogy meg
eddig nálunk senki szabatosabban ki
nem fejtette az alapelveket, melyek első
sorb a magyar vonalvidékek legczélsze-
rübb közlekedési rendszerének megállapi-
tásában mérvadók lesznek

A mi a feldolgozott anyag elrendezé-
sét illeti, mintán Szerző a bevezetésben, a
kérdés helyes megitélésére nélkülözhetlen,
a mellett a legujabb tapasztalásokat
egészben felkaroló, avatott tájékozást nyuj

tott volna, az első részben a normal
s a keskeny nyomu vasutak össze
hasonlitásával foglalkozik. Szükse
ges volt az egyszer amnálfogva, mert
frakkörökben még átaljában eldönt.
ve nincsen, vallyon a helyi érdekü fo
gatom közvetitésére, melyik rendszer a
legalkalmasabb? továbbá meg azért
is, mert a személy- és teherszállitás kör
vetitésére szolgáló keskeny nyomu pá
lyák oly csekély számmal vannak
még ezidő gyakorlati használatban,
mozerint ez utóbbiaknál a várható épi
tési s üzleti eredményeket, csak is a
normal nyomu pályáknál nyert tapasz
talások után lehet nemi biztonsággal
meghatározni.

A második rész a kövtak épitési
költségeivel foglalkozik, azután a
közuti fuvarbérek és fenntartási költ
ségeket tárgyalja.

A harmadik rész, specialis hazai
viszonyaink szempontjából összeha
sonlitó fejtegetéseket tartalmaz, a
vas- és köutak épitési költségei felől,
azután a szállitási és fenntartási
költségeket deczi vas- és köutain
kon, továbbá az alföldi utakon vár
ható forgalom nagyságát birálgatja,
s ezek alapján ides következtetéseket
von, egyes alföldi vonalak forgal
mára s közlekedési ősszköltségei
re.

Az említett fejtegetések alapos tudományos képzettségre mutatnak, gondos és nagy szorgalommal folytatott önálló kutatásokról tesznek tanúságot, általában a mai tudomány követelményeinek minden tekintetben megfelelnek.

A magyar részben végre szerző összefoglalja általános következtetéseit, hogy azokat élesebb ítélettel a magyar alföld legczélszerűbb közlekedési hálózatának megállapítására, abbeli nézetének bővebb indokolásával alkalmazza, hogy közlekedési rendszerünk sorozatában, a keskeny nyomvonalú pályáknak is van létjogunk, mi mellett a munkához csatolt érdekes táblázatokban, pontos számítások alapján, a graphicus képletek általános hatásával jelöli ki azon határokat, melyek között a keskeny nyomvonalú pályák, a többi közlekedési rendszer felett elsőbbséggel bírnak.

Szerinte a keskeny nyomvonalú pályák, a forgalom bizonyos határán belül, a normal nyomvonalú vasutaknál ezét szerűbbek, előnyük mindamellett, kivált sik vidéken nem oly nagy, mint azt, a keskeny nyomvonalú vasutak érdekeinek túlbuzgó védői többnyire kilátásba helyezik. – Értekezésének folytán kifejti azokat, melyeknél fogva keskeny nyomvonalú pályák 3 millió márkányi hasznos teherforgalmon alól, a normal nyomvonaluaknál előnyösebbeknek mutat-

kozmak, kolott az említett határon
tul, a főpályák ejtése is gazdasá
gosnak bizonyulván, az utazó közön
ség erdekében mellőzni kívánatos" -

Ettől ezek után a kormány nyomon
követi, és a közutak kihasználtságá
nak vizsgálatára, miből azon kö
vetkeztetésre jut, hogy az előbbek
már igen mérsékelt haszonforga
lom mellett is előnyösebbek az utóbbiaknál -

Elméleti fejtegetéseit, minden egyes
konkret esetre alkalmazva, a munká
hoz csatolt táblázatok tételével, ki-
tünően és bizonyítólag támogatja

Végre a magyar alföldnek természet
és földtani viszonyait, a legjelesebb
hazai tudósok kutatásait ismerteti is
mertetvén, mintán ezeket a techni
kai és nemzetgazdasági téren önál
lóan folytatott saját kutatásainak
eredményével egészítette volna, egy
szóban foglalja össze a főtételeket
melyek szerint a magyar alföl
dön a közlekedési rendszer megál
lapítandó volna

Általában a magyarországi viszo
nyokat ~~ezekkel~~ és ezekkel legin
kább megfelelő közlekedési rendszer
meghatározására irányuló
egész vizsgálódásának eredmény
ében összpontosul, hogy gyakor
lati előnyeit mint fogva a kö-

keny nyomu vasutak, legtöbb esetben nemcsak a normalnyomu pályákat, de a közutakat is tulterhelnék, s a midőn ezeknél fogva a többiek részére a közfigyelmet felhívná, kiterjeszkedik egyuttal azon kiamyok mérlegelésére is, melyek hol több hol kevesebb alappal, a keskeny nyomu pályák ellen felhozattak.

A kitüzött pályakérdésnek egy részben nem vasgazdasági része is van, mely az általános kérdés megoldásait annak helyes kifejtésével kivánja tisztázottá tenni: — valjon a helyi érdekeket tek mily mérvü hozzájárulása mellett volnának a helyi érdekü vasutak határukban létesitendök? —

Szerző nézetem szerint igen helyesen, tartózkodik positiv javaslattal válaszolni a kérdésnek ezen részére, minthogy egymástól különböző vidéki viszonyok hoz képest, sokféle képen módosulhatnak a föltételek, melyek alatt, a közlekedési eszközök létesitésével járó terhek, a főczél koczkáztatása nélkül, igazságos és méltányos módon felróvhatók mindazokra, kikre a világos haszon háramlik. E helyett sokkal helyesebben vitat szerző, a munka folyamában közölt számos adatokra, és mindenek felett azon vegyes utmutatásokra melyeket az 1ső rajzlap 2dik ábrájából meríthet a nemzetgazda, hogy azokat minden egyes esetben a vidéki érdekviszonyok

mellőzése hozzájárulása mérvének
meghatározására alkalmazza.

A II sz pályamunka igen szorgal
mas dolgozat, mely legtöbb francia
források után ismerteti a módot, me-
lyet Franczia országban a vámtarifa vas
utak állításával követtek. E czélra
részletesen kiírja az állami törvényhozá
si intézkedéseket, s érdekes mintákat
közöl arról adatok rendszeres gyűjtésére
melyek szerint a várható forgalom, s az
abból remélhető jövedelem a lehetőség
pontosan meghatározható. Magunk-
ban véve igen érdekes közleményeket, me-
lyeket egyébiránt több jeles franczia mű
munkákból ismerünk, s a melyeket sze
rző nem minden siker nélkül viszonyi-
tott hazai állapotainkra. És minthogy
a vidéki érdekeltség hozzájárulását,
a franciaországban alkalmazott mód
szerint kárpótolva volna, attól a kes-
kenyvágányu vasutak elméletének rész
letes ismertetésére, mit egy kisse rövidre
szabott közgazdászati reflexióval fejez
be, hogy végeredményben, csekély forgal
mu vidéki vasutaknál a keskenyvá
nu rendszer használatát ajánlja.

E munka inkább kár, vagy kézi
könyvül volna használható, a franczia
viczinalis, s a keskenyvágányu vasutak
rendszerének ismertetésére. A kitűzött
pályakérdés föltételeinek egészben meg
nem felel. Bátyja ki nem elégítő.

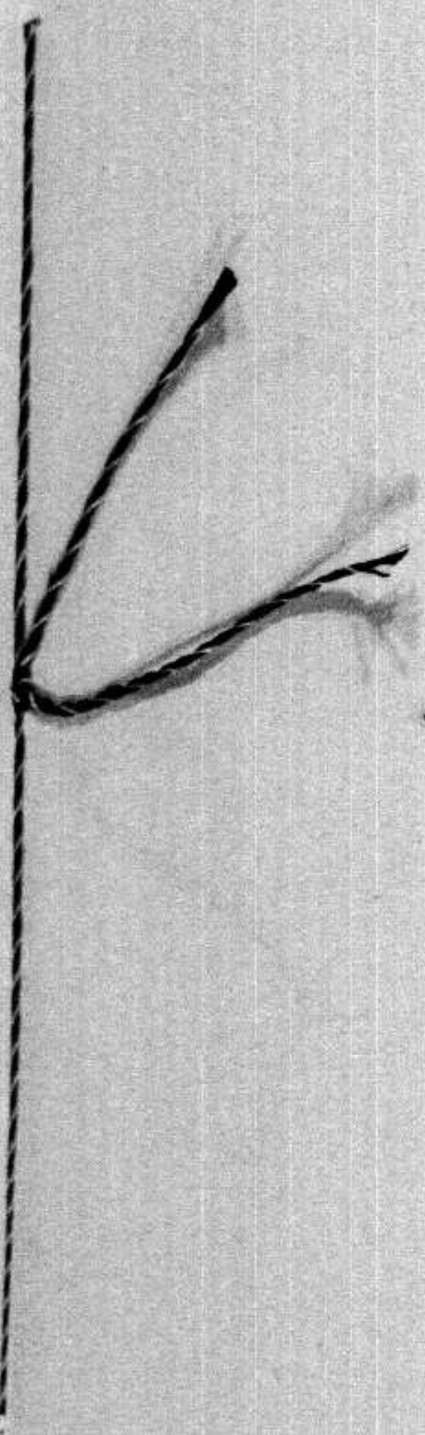

A III. sz. pályamunka szerzője ben oly szakférfiúra találunk, ki a tárgyat, melyről értekezik, alaposan ismeri. Tetszetős megnyerő modorban adja elő nézeleit, s éles logikával fejtegeti azon érveket, melyeknél fogva végtelenszeben oda nyilatkozik, hogy Magyarországra nincs rideken kecskemy vágánnyu vasutakat épiteni époly czélszerütlen mint kárros dolgozás volna, mintegy nézete szerint a rendes vágánnyu vicinalis vasutak épitése sem jár legyőzhetlen akadályokkal, sőt bizonyos előfeltételek mellett nem is volna felette nehéz dolog.

Érdekfeszitő értekezésének alapjául azon kérdést veti fel: vallyon szükséges és hasznos-e hazánkban a vicinalis vasutakat keskeny vágánnyal épiteni? E kérdés alapos megfejtése czéljából első sorban azon indokok kiderítésével foglalkozik, melyek a keskeny nyomu vasutak alkalmazására és használatára vezettek. Felsorolja továbbá az adatokat, melyeket az egyes államok keskeny vágánnyu vasutairól, nevezetesen az amerikai, a Svéd-norvégi, az angol-orosz és francziaországi, végre az ausztriai hasonló szerkezetü vasutakról gyüjtött, hogy kimutathassa mindezek alapján, hol és mi czélra van helye a keskeny vágánnyal, mikép viszonyainkhoz mérve azon calculationes következtetésre jutott, hogy a keskeny vágányt, vicinalis vasutainkép.

kesénél nem használhatjuk.

Ami a közérdekeltségnek, a vicinalis vasutaknak előállításában való részvételét illeti, saját tapasztalása és gyakorlati kísérletek után vetve: részvő e tekintetben nem sokat vár, mert nagy része azon elemeknek, melyek a közérdekeltséget képezhetik, sajat jo szántából legfeljebb igér, de édes keveset tesz, mig sajat erdekében esetleg kedvezö törveny nem kedvezi. A kor érdekeltséget annálfogva, csak oly törveny alkotása által véli felébreszthetönek, mely azt bizonyos ideiglenes adó dozatok hozatalára késztetí, a mely esetben a tőke megtalálná azon egyen értéket, melyet az állami kamatbiz tositás helyett követel. Munkája nak ezen részében, a gyakorlati élet ből merített több tanulságos dolgo kat találunk, melyek kiváló figyel met érdemelnek

Rövid, alig 20 és néhány lapra ter jedő értekezésének tartalmát, rögzze tüt abban foglalja össze, hogy nem az elméleti tudalgatások, hanem viszonyaink helyö felismerése, s az erre alapitott gyakorlati eljárás lesz az a mi hazánkban a vicinalis vasutak épitését lehetövé tendi, s ezen felfogás teljesen megnyugtatásra abbeli eljá rását, mintsem a tudomány által megállapitott abstract elvek tudtuk

vátel mérében elkelentve, pontosan gyakorlati ifjaknak utan állapitja meg, s azért kellő kéjsor nem is indokolja abbeli nézetét, miszerint hazai viszonyaink közt a keskeny vágányu utak használatát kárhoztatja.

Cc II. sz. pályamunka azon kérdés elméleti fejtegetésével foglalkozik: mint kint volnának a keskeny pályák mel lékvonalokon használhatók? E kérdés nek műszaki és gazdasági szempont ból való kifejtését szerző egyenlő fontos ságunak tekinti, az utóbbira nézve igen helyesen több súlyt fektet, mivel első sor ban gazdasági szempontok voltak arra, melyeknél fogva a keskeny vágányu pályák használatának eszméje felmerült. A bevezetésben tett igéretéhez híven, mun kájának egész forgalmában fölveg a keskeny vágányu utaknak elméletének és mértékére nézve, mi végre nagy forgalommal, s a rendezésben elismerésre méltó járatossággal gyüjtötte össze a gazdag anyagot, melyet a szakértő dolgoknak e téren felmerült jelesebb kér méken szolgáltatnak.

Egyébként e különben jeles dolgozat nak, már a bevezetésben jelzett iránynál fogva, az egyoldalúság tünik fel tanyegesebb hiánya lépen, mennyiben egész előadásában, csak is a keskeny vágányu pályák elméletével foglalkozik, de az általános gazdasági és forgalmi

)

szempontok azon megvalósítására nem
bocsátkozik, hanem elég biztonsággal
meghatározhatná azon föltételeket,
melyek alatt a szóban levő rendszer cél
szerűen alkalmazható.

Irálya több tekintetben kifogás alá
esik.

Az V. sz. pályamunka alaposan
és kimerítően adja elő a normalis vas
utak történetét, első keletkezésüktől a
mai napig, kiterjeszkedvén ie. fejezetei
át, a keskeny nyomtávú vasutak építése
ek s üzletének egész elméletére. Szer
zője nyilván gazdag ismeretekkel bír,
dolgozata általán nagy olvasottságra
mutat, s pályatársai közül egyik sem
diseskedhetik annyi idézetekkel, meny
nyit ő maga, az ország kül- és belföldi
szakirodalmából, jelen birálat tárgyát
képező munkájában felhalmozott.

Érdekes dolgozatát azonban ezen ar
ról tulajdonsága sem birja, a köz
séges tan nagy kézi könyvek értéke fö
lé emelni, mi mellett még azon el nem
hallgatható hibába esett, hogy a kes
keny nyomtávú vasutak hő pártolója
gyanánt, hevesen megkívánd mindaro
kat, kik az irántok fenforgó vasutak
ról kevésbbé elismerésel nyilatkoznak
a nélkül, hogy ellenszeinek nézetei po
sitiv jamokkal, vagy alapos ellenve
tssel megczáfolnia sikerült volna,
minélfogva a különben elismerésre és

dicséretre méltó dolgozat a kitűzött pályakérdés követelményeinek meg nem felel. –

A beérkezett pályamunkák even al tolános ismertetése után nem lehet ne héz a választás, mert kitünik fönnebbi előadásomból, hogy valamennyiek közül, és minden kétségen felül, azon munkát illeti meg az elsőbbség, mely az I sz alatt szolva „a magyarország „ i róna rideknek legerélyesebb kezelésére „ si rendszere" czimet viseli, s a következő jeligével van ellátva: „ Nemünk műve „ kodéshez, a betük és a könyvnyomás „ egyetlen kivételével, azon találmányok „ gyanánt legmagasb, melyek a távolsá „ got röviditették meg. – Macanlay"

E munkának analytikus része alkal mas arra, hogy a tudományosan kép zett szakférfiaknak igényeit kielegitse.

A gyakorlati mivel sok ujat fog benne találni, s a nemzetgazda megelé gedéssel meritendi belőle a kivánt fontos adatokat. – E mellett világos kifejezés talan, előadása szabatos, valamint akár gában megfelel mindazon kellékeknek, melyek megkivántatnak arra, hogy ha sonló pályamunkát, a kitüzött szakban ra méltónak itéljünk. –

kelt Budapesten April 18án 1874.

Hollán Ernő
m.a.t.t.

Hollain Ernō jelenése

1552 szám
ü

1 db

A szegedi m. kir. távirda hivatalától egy sür-
gony adatott fel, melyben „semmirese kötelező magán-
továbbá „Ellened nitsem tehetnek" fordulnak elő.

A szavak „semmirese" és „nitsem" mint a magyar
nyelv szabályai ellen levők a szegedi hivatal által egy
szóul irattaknak el nem fogadtattak.

Mészáros Károly birlap iró, a tiszteletével mellékelt
levéllel viszatyja a vissza utasitás jogosultságát s
irmodorát, semmirese" és „nitsem" szavak egybeirá-
sát helyesnek állitja.

Miután a szavak helytelen egybevonásával a
sürgony szavak száma is kevésbül nagy a kinistár
Károsdik, tisztelettel kérem fel a tettes nyelvészet
osztályt, szivesked jék velem Indiai nyelvtanilag
helyes-e a „semmirese" és „nitsem" szavaknak egy
szóba való öszevonása.

A közlemény visszairását ez alkalommal kéri
tettel kérni.

Temesvárott 1874 április hó 20án
magy. kir. távirda igazgatósága

A tekintetes magy. tudományos akadémia nyelvészeti osztályának

~~1274~~ 1280
1874
M.

Budapesten

216
~~1878.~~ Erh april. 22.

Nagyrnagyos Polikán Ur,

Megtisztelő felhivására, hogy az Akademia Nagy gyűlésein tartandó egyik előadás tárgya iránt nyilatkozzam: kénytelen vagyok jelenlegi e megtisztelő felszólitásnak azon kijelentéssel megfelelni, hogy arra nem vállalkozhatom.

A tárgy bővebb körülirása és veltársi nyomatékú igénnyel, miben nagy tekintetben hivatalos Tanodáim által gátolva vagyok. Adós maradok vele, ha szükség lesz a jövő nagygyülésig.

Egyébiránt e tárgyban tartott előadásaimban, mányban bátor voltam mai napig vélekedéseimet nyilvánnyitani, hogy ha nem előadás az elnöki megnyitó beszédes hivatalbeli jelentés mellett a tapasztalás szint bizonyságul szolgálja helyi az ülést, kifáradását a hallgatóság figyelmét sokszor igénybe vételétől.

Vállalkozva ezt alkalmat adni.

Barcs fr. szept 2 N. 21.

Kiváló tisztelettel
alázatos szolga
Nagy

1281/1874

A Könyvkiadó Bizottság
1872 március 1-án alakult
meg. Kebelében nemcsak az
Akadémia osztályai, hanem
azon nagyobb magyar tudomá-
nyos társulatok is, mint a
Természettudományi társulat,
Orvosi egylet, Mérnök-egylet,
képviselve vannak, melyek
a tudományos ismeretek
kézikönyvek ~~ab~~ kiadása
által való terjesztését fela-
datukul ismerik. Ezen
Ugyanis a Könyvkiadó
Bizottságnak az Akadémia
által kitűzött feladata pon-
tosan nem egyéb mint a magyar
tudományos kézi Könyvek
és nak a tudományolas jelen
pillanatában előadó ma-
gyar munkák készítetése,
idegen jeles munkák fordítá-
sa és megjelentetésök eszkö-
lése által a tudományos
ismeretekben terjesztését
hazánkban előmozdítani."
A Bizottság mindenekelőtt
közelebbről ismerte meg
figyelni ~~a~~ a irodalmunk
egyes szakaiban jelentkező
hiányokat, melyeknek ki-
töltését legsürgetőbbnek
tekinti. Ezirányban
két utat igyekezik tenni:

7 Kisfaludy társaság

7 társulatok egy-egy
tagot választanak
a bizottság

Lemaradt

4) Zeler hazai tudósokat eredeti művek közrebocsátásával bízott meg. Így Hunfalvy János: „Egyetemes földrajz" — Than Károly „Magyarország geologiai ismertetése" — „Elméleti vegytan" — Hoffmann Károlyt „Magyarország geologiai ismertetése" — „Növénytan" — Hanusz Mihályt „Magyarország földlapja" Chimy tudományos munkák megírására fel. Mindezen kitünő szaktudósok készségesen vállalkoztak, és biztos reménnyel, hogy hazai irodalmunkat ezáltal jelentékeny nyereség fogja érni.

II) A bizottság ugyanek kor az európai irodalom javára nevezetes remek, kerüli képviselőjéről gondoskodott. Ez pedig megjelentette egyes b) A tüzéletani kalból: Curtius Ernő" a görögök tüzéletét, fordítja Thurzó Imre.

(nyomtatásban

b füzetek a következő"

munkából:

Duncker Miksa „az ókor
története" fordítja Tóvás
Janós.

Mommsen Tivadar „A
rómaiak története," for-
dítja Toldy Ferenc.

b) A nyelvészet és irodal-
om történetének köréből:

Müller Miksa „Föloluasá-
sai a nyelvtudományról"
fordítja Steiner Zsigmond.

Lewes György „Göthe
élete" fordítja Szabó
Károly.

c) A bölcsészettudomány
köréből:

Mill János Stuart „A
deductiv és inductiv
logika rendszere" fordítja
Szabó Béla."

Sajtó alatt vannak:

Buckle „Geologiája"
fordítja Koch Antal

Carlyle „A franciá
forradalom története."
fordítja Barabás Ferenc.

Bluntschli „Az állam, zsarnokok és a politikai törvények" fordítója Adler Ignácz.

Budapest, 1874 április 22.

Bakonyi Károly
ord. jegyző.

1282
1874

Tekintetes Szabolcs

A kismarkai kárpálygyalat erdeiben hogyan mulyot felvol
tsinya tolos vagyok vállalni.

Mivel a közölt felfogás szerint a kárpalok kivül
lehez Erdély országon kivül magyarhon Also Ausztria
Morva ország Silesia Galicia Bukovina Moldva s
Olahország és Szerbia nagyobb részben tartoznak;

Mivel ezen országok nagyon ösves szövetsegi viso
dalmai arul hogyes vadászhez és vagyis a Karpátokon
von a Moznak;

Mivel ezen modalom nagy nyugalommal szokon
Medvevadászni Vándz knappi s más veszélyes állat nyol
nem mas napon öszve állitatott; s vigye

Mivel a tanulat, mint közli, ezen dolgozatokat nin
ezen részben eszmél bir: azért nem kockáztatom
az igen szebely mulatsagomat állo' adot, a czinek
ly tanúsitasára, más arut sem mert meg tehet
hogy az állatan öszve állitott czinekl ugyan arol
nelyekel a tanulat más vadászik. De kivil
vagyok, a Karpátegyletet edeligi jegyzőkönyvi, hogy alább
a Königstáromba levő" munkát czimmel kiegészi
teni. A tek. választmány

alázatos szolgája
Hartleben Károly

Eperjes Április 25 én

1283
1874

Darabok

Jelentés az 1873 évben Dunáng területein új Dorbaz

Vince tanárról

A munka áll két részből

Az elsőben adja a nevezett három kirándulásának eredményét

idő és hely szerint

A másodikban adja uggyan azt, rendszeresen összeállítva, kit

melyek a banáti vasány feltanöbb fajait, ugy lebetűt, s midőn

alá vesz nehányt azon fajok közül, melyek általánosan ismert

nak nem ismertetnek el.

Mivel a mankás gazdag floristicai tartalma mellett, ez

nányunk is mérvadó tárgyát, s szigorú s pontos vizsgálat

nál tanusít, azért kiadásra érdemesnek találom

Ámbár szerelem ha jellemzésünkben is néha néha mosolygva

s nyugásan közbe száll a természet erős szivünkhez, bár nem

pártolom azon eljárást hogy minden fajnevet annyiszor

s talán is mételve nyomassuk le a hány nyelvtömbökbe

lő lelkelye lehet nagy határokban, és sokkal érdeme

sebbnek találom a legcselekvőbb alakváltozási sze

rüld magyarázatát, idvégleges ugy alfajok rajánál

megalapításánál. Mert az ember több mint száznyi gyp.

mert a fuvószetnek is kötelessége, segíteni a természet

erők megbecsülését, s a vallóri fajok jelleme annál

inkább mosódik el határvillyli árnyéklatokba men

nél

ad 1283/874

93) Dorottya 1874 Jun 12
8 pm.

nél inkább tágul találhatunk, s minél több az ebből
fennálló fokuson körüljáró alak.

Mind a mellett örömmel üdvözlem ujabbi évemlő
fényszeki halaszását mely inkább mintsem mint szántam
lejtedelemben tágul. Most ambái pályaegy is az ég kör-
deken vagyunk — mai is a nyolcadmagyok, folyó-
vel a multévivel — s mind ezen ovendekes ember
mény, melynek nagy része még is ifjabbodott a tehetek
l. Akademiai veretü Pauljogászának érdeme

Eperjes 1874 Junius 8ikán

Horváth Gergely

Diràlas

Jelentés az 1870 évben Barány területein a Dorbás

Vince tanàrtól

A munka àll Kél részből

az elsöben adja a Rerzö" három kiràndulàsainak eredményit

idö" és hely szerint

A másodikban adja uggyan azt, rendszeresen összeállitva, kü

nelvei a bonàsi vrràny feltünöbb fajait, ugy lebetüit, s mindazo

alà vess nehányt arra fajok Körül, melyek általànosan arol

nak nem ismertetnek el.

Mivel a munka gazdag floristicai tartalma mellett, ü"

nàlyunk ismèretét fàjdja, s szigora s pontos vizsgàlat

nól tanusit. azért kiadàsra érdemesnek tartàlom

etmbán szerzem ha jellemzésünkben is néha néha nagyo

s nyajàsan közbe nöll a természet erö" szivunkhoz, bar nem

pàrtolom azon elyàrást hogy minden fajnevet annyiszor

s tartsa ismètelve nyomassuk le a hány meglàtomboritók"

lö" lehetsége lehet nagy határokban, és sokkal érdeme"

sebbnek tartàlom a legcsekélyebb alakváltozàs sze"

rüli magyarazatát, idegenes ny alakjait rajànak

megalapitàsànal. Mert az ember több mint száz gy.

mint a fajiségnek is kötelessége, segiteni a természet

erök meghodità sàt, s a valtozó fajok jelleme annàl

inkább mosódik el határvillàri' anyékla tokina men"

nél

ad 1283
874

Bírálat

Farkas Gyula úrnak „A fényosztályok rezgésszáma és törésmutatója közt fennálló törvény" című értekezése felett.

Farkas Gyula úr Cauchy-nak e tárgyra vonatkozó following-okat hiányosaknak tartja azon egyszerű okból, hogy Cauchy a törésmutató mint a rezgésszám függvénye végtelen sor által állíttatik elő - e hiány kitöltésére maga állít fel egy nézete szerint alkalmasabb egyenletet:

$$\frac{i''^2 - i_1^2}{n^2} + \frac{i^2 - i_{II}^2}{n_I^2} + \frac{i_I^2 - i^2}{n_{II}^2} = 0$$

Szerző ellenvetése annyiban nem jogosult, hogy nem tökéletes a sornak végtelen sok tagját számításba venni, hanem már annak első két vagy három tagjánál megállapodva oly eredményre jutunk, mely a tapasztalati tényekkel megegyezik legalább is annyira, mennyire azt Farkas Gyula úr saját egyenletének bizonyítására elégségesnek tartja. (Lásd a 19 lapon)

Az oly, melynek folytán Cauchy egyenletét ma csakugyan hiányosnak mondhatjuk nemcsak, hanem (a mi szerző előtt ismeretlennek látszik) a körülmény, hogy általa. (legalább ha csak két tagot veszünk számításba) a múlt években felfedezett anomal diszperzió (lásd Poggend. Ann. 142 és 143 k. kötetében 1871-ről Kundt id. vonatkozó értekezéseit) magyarázatát nem találjuk.

E bajon azonban szerzőnek fent említett egyenlete sem segít, mert a törésmutató a szerint is együtt növekszik a rezgés-

Számnal. -

Ez tehát a „szerző" egyenletét előbb összehasonlítja a tapasztalati tényekkel, azután így szokás azt levezetni. -

Annyit határozottan kimutat, hogy a három fémkörös esetben, melyre egyenletét alkalmazza kielégítő eredményekkel nyers a talán csak feledi, hogy egyenletének egy sajátságos és nagyon kellemetlen tulajdonsága van. - Ez egyenlet szerint t. i., ha $i^2 = \frac{i_1^2 n_1^2 - i_{II}^2 n_{II}^2}{n_1^2 - n_{II}^2}$ egy a törésmutató negatív, ha pedig pedig i^2 ennél nagyobb egy a törésmutató képzetes lesz. -

Ha „szerző" képletét több esetre fogja alkalmazni i_1 és i_{II} értékeit nem egyenként a B és H hanem például a B és C vagy B és D vonalak megfelelőit helyettesítem: úgy képletét alighogy fogja a tapasztalattal megegyezőnek mondani. *)

Ha az egyenlet a tapasztalattal nem egyezik meg, úgy az ~~képlet~~ nem vonhat le az értékekben felhozott érömutatói értékéből, mert a levezetés teljesen hamis. -

Az értékében 6ik oldalon $u^2 - e^2$ jelzésére $f( )$ jelző betűt „szerző" már a 7ik oldalon elfelejti hogy $f( )$ úgy tűnik az u-tól függ — s így aztán a 8ik lapon $2\pi r q \sin f(\ldots)$-ből az erőmennyiségét a körvonalra vonatkozó állandónak mondja. Bár

*) A kísérlet eredményétől mily jelentékeny F. úr egyenletének eltérése, kitűnik ha pl. a 35k. fénytünegre nézve B és C közt kiszámítva a H törésmutatóját keressük.

Za – Harmonló hullámot hörvet el ugyanarak a 8ik lapon, hol $4 m \pi^2 d^2 / \lambda (\dots)$ mennyiségyet mùntei a hörey állandó – jának tartja, àm bár ar d tól és úgy a fény morgás intenzitás à tól függ. (Vagy talán ~~az~~ erő mutani elvek szerint egy hörvben csak egy Amplitudval bíró fénymorgás lehetséges.[22])

A midön tehát szerző" egy fénymorgásra nézve teri

$$n^2 = \frac{v_0^2 z}{x i^2 - y}$$

és egy másodikra nézve

$$n_1^2 = \frac{v_0^2 z}{x i_1^2 - y}$$

akkor mind ten egyenlet, mint ark mondja, hogy e két fénymorgásra nézve x nek s úgy d nak, továbbá hogy u nak s úgy (itt ugyanaz lévén) T nek ugyanazon értéke van. – A két fénymorgás melyek itt ar egyenlet képzésére kerülnek ennek hőnethetében identicus – és ugyanaz áll a harmadikra nézve is. –

Szerző"nek egyenlete tehát csak akor esetre van bebizonyítva, midön $i_1 = i_{11} = i$ és $n_1 = n_2 = n$, a mit külömben ~~külön~~ külkül is be lehet látni. –

Bár menyire is örülünk annak, hogy vidéki tanár

8ik értekezlet
1874 jun 15
4ik pont

tudományos buvárlatokkal foglalkozik, s bármennyire
is szeretné e törekvéseit pártolni, mégis sokas ürnak
jelen értekezését a kinyomatásra nem ajánlhatja. –
Reménylik, hogy e bírálat szerzőnek, kezéhez juttva
tellyesedését csökkentheti nem fogja, s hogy az irodalmi
ismeretek megszerzése czéljából magát szakemberekkel
érintkezésbe tenne újabb feladatokkal szerencsésebben
fog foglalkozni. –

Budapest Apr. 28, 1874

b. Eötvös Loránd

1285
1874

Mélyen tisztelt Elnök Úr.

A mult év őszén azon kérelemmel fordultam a Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadó Bizottságához, hogy kiveszkednék eluliroltat Draper ismeretes művelődéstörténelmének lefordításával megbízni. Kéresemre ugyan tagadó választ nyertem, miután azonban e megtagadás nem a fordítás minőségén, hanem egyéb körülményeken alapult, bátor vagyok a mélyen tisztelt Elnöki Ur figyelmét a következő művekre felhívni, mint a melyeknek lefordítására örömest vállalkoznám.

Ranke, Geschichte der Päpste.
Burckhardt, Geschichte der Renaissance in Italien.
Kugler, Handbuch der Kunstgeschichte.
Overbeck, Geschichte der griechischen Plastik.
Hettner. Geschichte der Litteratur des XVIII. Jahrhunderts.
Caspari, Urgeschichte der Menschheit.

Taine, Histoire de la littérature anglaise.

Bancroft, History of the United States of America.
Hallam, View of the State of Europe during the middle Ages.

Lubbock, Prehistoric times.
Tylor, Primitive culture

Végül pedig még arra bátorkodom felkérni a méltóságos tisztelt Elnök urat, hogy azon esetre, ha a Bizottság a felsorolt művek helyett más hasonтárgyu német, francia vagy angol munkát szándékoznék lefordittatni – ezen körülményt alulirottal tudatni ne terheltessék, hogy azután arra vonatkozólag is benyujthassam kérelmemet.

Kérésemet a méltóságos tisztelt Elnök ur szives figyelmébe ajánlva, maradok

Pest, 1874. apr. 28.

Méltóságos tisztelettel
Láng Lajos

1286
1874

Jelentés

a Sztrokay-féle alapból kitűzött pályázat eredménye felett.

IV/30

Megbízottak a II osztály határozata által, a Sztrokay-féle alapból jutalmazandó pályakérdésre beérkezett munkák felett vélemányes jelentés előterjesztésével megbízatván, van szerencsénk jelentésképen a következő bírálati eredményt előterjeszteni:

Mindenekelőtt sajnálatunkat kell kifejeznünk a felett, hogy a kitűzött pályakérdésre a megállapított határidőn belől csak két (I és II számmal jelölt) pályamunka érkezett be; holott a kérdés, mely más nemzeteknél a tudományos fejtegetések állandó tárgyát képezi, nálunk különösen törvényhozási szempontból a tudományos vizsgálódások elodázhatlan feladataként jelentkezik. Mig azonban az érdekeltség hiányát, melynek a pályamunkák csekély száma tulajdonítandó, mint vajmos jelenséget kell tekintenünk, - örömmel constatáljuk, hogy a pályázat számszerint csekély eredményéért, ennek tudományos értékében, legalább részben, megnyugtató kárpótlást találunk. Ugyanis az I számmal jegyzett,

Verkannte Wahrheit spricht, Mich

1287
1874

tráje der Meinungsstrom, jeder
Reise ich Reisebrei und künftig
Aktion" jenes munka szerzője oly
monographiával gazdagította jog
tudományunkat, mely fogyatko-
sai mellett is maradandó értekű
forrásul szolgaland azoknak, kik
a bizonyítási elmélet beható ta-
nulmányozására utmutatást ke-
resnek. Már maga a munka fel
osztása minden kétséget kizáró
módon igazolja, hogy szerző a
tárgyat melyről ir, teljesen ural-
ja; hogy a bizonyítás jelentőségé,
annak célja és berendezése iránt
teljesen tisztában van magával,
hogy beható tanulmánya eredmé
nyét az elmélet és gyakorlat egy
árant jogosult igényeinek megfe-
lelőleg képes rendezni.

Munkája bevezetésében a
szerző az europai alap- és újabb per
jogok, nemkülönben a magyar per-
jog történeti fejlődésével ismerte
meg bennünket, hü és egyszerü
mind teljes képét nyujtván a-
zon fejlődési stadiumoknak, me-
lyeken a perjog az ordo iudiciorum
korától a legujabb időig átment;
criticailag elemezve tünteti fel
minden egyes korszak rendsze-
rét, vonások jelentőségét, a történe
lem és a jogi források kellő mél
tanylásával világitja meg azon
befolyást melyet az egyes korszakok
bizonyitási rendszerei a peres Ujá-

nír alakulására és fejlődésére nya
korolnak, minden egyes korszak
nál kimutatja azon érintkezési
pontokat, melyekben a legalis the
oria a szabad bizonyítási rend
szerrel találkozott.

Magát a bizonyítási tant
szerző három főrészre osztja, az
első részben az általános tanokat,
a másodikban az egyes bizonyí
tási módokat és a harmadikban
a bizonyítási eljárást tárgyalván.
Mindezt szerző oly alapossággal,
oly kitünő részletezéssel teszi, miké
szen kedvező véleményét, melyet re
szére már a bevezetés biztosít, fé
nyesen igazolja. Sőnes a bizonyí
tási tannak oly fontos vagy oly vi
tás kérdése, melyet szerző érintet
lenül hagyna; nincs a bizonyítá
si eljárásnak intézménye, melyet
eredetében, fejlődésében és jelentősé
gében meg ne ismertetne. Emel
lett szerző minden vitás kérdés le
kintetében kifejti saját véleményét,
megjegyzi de legyen szerencsés indító
nyát; és habár néha elérhetlen
czélnál vagyon, ezt oly meggyő
zőleg teszi, miként lelkesedését
még azok is jogosultnak kénysze
lenek elismerni, kik szerzővel egy
vagy más kérdésre nézve egy vé
leményben nem lehetnek. Ha szer
ző munkájának egyéb érdeme nem
volna, ha az tudományos érdekre
igényt nem tarthatna, - már azon

egy körülmény, hogy szerzőnek azon
elveket, melyek szerint a bizonyí-
tási eljárás a közvetlen szóbeliség
követelményeinek megfelelően be-
rendezendő lenne, szabadosan ki-
fejteni sikerült, munkájának ki-
lönösen tudományossági szempont-
ból teljes elismerést biztosítok.
És ez annál kiválóbb fogalmat
érdemel, mert szerzőnek e cél-
a kezdeményezés összes nehéz-
ségeivel kellett megküzdenie,
sem irodalomunkban, sem indica-
turánkban útmutató forrást nem
találva, a külföldi irodalom és
indicatura gazdag tárházának
gondos tanulmányozásából kel-
lett mindazt meríteni, mi a
feldolgozandó tárgynál részére
anyagul szolgálhatott.

Ha mindemellett szerző
munkájának fogyatkozásairól is
említést teszünk, ezzel nem kel-
legtelen érdemeit kívánjuk kis-
sebbíteni; hanem tesszük ezt az
igazság és a szerző érdekében. Szer-
ző úgy látszik még nem élt na-
gyobb rendszeres munkát; leg-
több erre mutat azon körülmény,
hogy gyakran ismétlésekbe esik,
hogy egyes fogalmakat különbö-
zőleg értelmez és tárgyát nem a-
zon oeconomiával rendezi be,
mely míg egyrészről az áttekin-
tést megkönnyíti, másrészről az
olvasót a felesleges fáradságtól

mozdítsa. Az ember nem lehet annyira kétkedő, hogy szerző a forrásokat melyekre hivatkozik, nem csak mint mások idézeteit ismerje; mindamellett idézetei ok helyen oly hibásak, hogy kétlő kivizsgálás nélkül a munkának nagy hátrányára lennének. Főképen említve a helyesírási hibákat, melyek borzadó mennyiségben fordulnak elő s lán a lisztáro hanyagságának tulajdonithatók, – maga a nyelvezet és az irály is nagyon elburné a javitást; mert is frazőnek, ha munkájat kiadni fondékozik, a gondos áldolgozást nem lehetne elegge ajánlani.

Tájdalom nem mondhatunk kedvező véleményt a II számmal jegyzett, Quae argumenta ut quem modum probandae, cuique rei sufficiant, nullo certo modo definiri potest" jelesés munkáról, melynek már beosztásai teljesen elhibázottnak kell tekintenünk. Szerző bevezetésében történeti áttekintését akarja adni a bizonyitás fejlődésének, de ez áttekintésből a bizonyitás történeti fejlődéséről tiszta fogalmat senki sem szerezhet, az esmék és gondolatok minden összefüggést nélkülöznek, és az egyes nemzetek bizonyitási rendszerei közt minden összekötő kapcsolat hiányzik. Szerző egészen saját

ni ugrásokat tesz és deductionnal a legtarkább ellenmondásokba keverodik.

Magát a tárgyat, mely a talános és különos vésére oszlik, szerző minden rendszer nélkül kezeli, s mindenkit arról egyáz nincs, hogy a tudományos bevésztés vállalt részekkel egyátalán nem bir. Az egyes intézményeknél (Endemann rossul utánozva) azok történeti áttekintését bocsátja előre, de itt is épp úgy, mint a bevezetésben hiányzik minden összefüggés, hiányzik a szükséges körvonalozás, emellett szerző gyjtegetéseibe sok értheten és téves fogalmat zavar úgy, hogy munkáját sikerült kísérletnek sem lehetne tekinteni, hogy többet ne említsünk, szerző a kiromyitási tekercsről oly módorban értekezik, hogy gyjtegetéssé ha az nem komoly tárgyval foglalkaznék, bohóka's elmeháborodásnak kellene tekinteni. Igaz hogy szerző nagy tudományos apparatussal ostentál; de dolgozata azon benyomási teszi az olvasóra, hogy szerző ez apparatust csak mások idézeteiből ismeri.

Ha ehhez még hozzáadjuk, hogy szerző nyelvezete nem magyar, hogy terminologiája részben nyelvtorzitásnál egyébnek nem tekinthető, - úgy lehetőleg kilejezést adunk azon benyomás.

nak, melyet szerző munkája az elfogulatlan olvasóra tehet.

Mindezek alapján véleményünk szerint a kitüntetési pályadíj az I jeligével jegyzett munka szerzőjének lenne kiadandó.

Budapesten 1874. április 30-án.

Dr. Anáthi István

Fóth Lőrinczy r. tag.

Soldier

34
1874 A II-ik osztály számára

Tiéri Oszkárhely

A M. Tudom. Akadémia 1874. április 25-én tartott 1-sö osztály ércsekülete 4-ik ülésének jegyzökönyve. 6-ól.

22- Olvastatik a főtitkár átirata f. é. április 13-ról, mely szerint folyó év márczius 31-ig mint ügyrendileg meghatározott határnapig beérkezett tagajánló levelket átteszi az osztályhoz.

A következö tagok ajánlatnak.

1. Rudszky Szerenz t. tag ajánlja l. tagnak Kelcti Gusztávot, a esztergami, a mintarajz tanoda igazgatóját, a Kisfaludy társaság tagját „A közönséges oktatás külföldön és feladata hazánkban" Buda" Buda 1870" czimü munkája mind vegös tartalma mind alaki szabatossága által kitünö. Ezen kivül ismeretes mütörténelmi és mübirálati czikkei a folyóiratokban és különösen a Budapesti Szemlében 1862-1874. Ez érdemdus tanusága szerint Kelcti Gusztáv mint mübiráló a tudomány európai szinvonalán áll, tudköre széles, itélete véleprehajlatlan s izlése kitünö.

2. Barna Ferdinánd t. t. ajánlja lev. tagnak Barkalus Istvánt következö indokolással. Barkalus István a zeneművészet elméletterén kifejtett munkásságáért már tavaly is ajánltatott lev. tagnak, azért jelesleges munkáit újabban elősorolni. Legyen elég általában fölemlíteni, hogy mint zeneköltö, kritikus s a régibb magyar zene emlékeinek buzgó gyüjtöje

és kiadója kitünő helyet vívott ki irodalmunkban. Ez érdemeit nyilvánítá a „Magyar népdalok egyetemes gyüjteményének" kiadásával növelte. Az egyetemes gyüjteményének kiadásával növelte. Az egyetemes gyüjteményének kiadásával növelte. Az egyetemes gyüjteményének

jelent meg magyar fordításban a m. t. Akademia által kiadva

4. Szász Károly r. t. ajánlja külső tagnak Lewes György Henriket a „Goethe's life and works", „Aristotle: a chapter of the history of Sciences" stb. munkái szerzőjét, mint kitünő aesthetikust, irodalomtörténetirót, kinek Goethe életéről és munkairól ujabb világhirü müve épen most jelent meg az Akadémia kiadásában magyar nyelven.

5. Barna Ferdinand l. t. ajánlja külső tagnak Donner Ottót a helsingforsi finn egyetemen az összehasonlító nyelvtudomány s egyszersmind a magyar nyelv tanárát. Donner Otto több ideig tartózkodott Magyarországon részint a viszonyokkal való megismerkedés, részint a magyar nyelv és irodalom tanulmányozása végett. Hazájába visszatérve uti tapasztalatait En Resa in Ungern Sommern 1872. cimü müvében irta le. Ennek mü műve, mely emlékezetes66 Öfversikt of den finsk-Ungriska sprukforsnens historie. Helv. 1872. E munkában a finnugor összehasonlító nyelvészet történetét irta meg először és alaposan; a magyar összehasonlító nyelvészet története kellő helyet foglal el benne s Revayt mint az összehasonlító nyelvészet első képviselőjét nemcsak nálunk, hanem egész Európában, illő méltánylatban részesíti, legujabban ily cim alatt: Vergleichendes Wörterbuch der finnisch-ugrischen Sprache egy a Budenz József úr „Magyar-ugor összehasonlító szótárához egészen hasonló terjedelmü, tartalma és becsü munkát adott ki. Donner tavaly is ajánltatott, de azon felszólalásra, hogy a külföldi tudósok közül csak a legkitünőbbeket kell megválasztani, nem nyert szabályszerü többséget. Az e felszólalásban kimondott elv illik azon tudósokra, a kik a mi

szorosan vett nemzeti törekvéseinkkel nem közös
téren működnek; de nem azokra, a kik a magyar
irodalom és nyelvészet állását ismertetik külföldön
vagy épen velünk együtt a speciális magyar tudo-
mányok terén működnek. Itt a kevésbbé nagyki-
vü emberek is megérdemlik az Akadémia kitüntetését.

Ez ajánlatok az Ügyrend 33. §-a értelmében
egyelőre tudomásul vétetvén, a többi osztályokkal kö-
zöltessenek.

Budapest april 30. 1873

Gyulai Pál
osztálytitkar

1288
1874

A M. T. Akadémia 1873-ik évi nagygyűlésen másodszor kiírdette ki a következő pályakérdést: „Ki vántatik Bonfinnusnak mint történetírónak jellemzése és műve kutfőinek kimutatása s bírálati méltatása." A Vitéz-alapítvány-ból 40 arany jutalom büzetett ki. Az 1874 ig. marcius 31-iki határnapig három pályamunka érkezett be.

Bírálókul Salamon Ferencz r. és Kerékgyártó Árpád l. tt. kéretek fel.

Mindkettő ~~ez~~ a III számú pályamunkáról egyértelműleg úgy nyilatkozik, hogy nem méltó figyelemre s nem tekinthető komoly tanulmányuak.

Az I számú pályamunkáról ~~[illegible]~~ elismerik ugyan, hogy némely részei ~~[illegible]~~ ~~tehetség~~] a történeti búvárlatra és feldolgozásra tehetséget nyilatkoztatnak ki; azonban ~~[illegible]~~ lényeges hiányokat is ~~[illegible]~~ tartalmaz. A Középkori külföldi Kútfők körül, ~~[illegible]~~ a ~~[illegible]~~ pályazó, saját vallomása szerint nem bír teljes tájékozottsággal, és még kevésbbé ~~[illegible]~~ mondható

] nemcsak szorgalomról tanúskodnak, hanem

1289
1874

A M. T. Akadémia 1878-ik évi nagygyülésén másodszor hirdette ki a következő pályatételeket: „Kivántatik Corpusunknak mint közéletünk jellemzése és műve Kufsának kimutatása s bírálati méltatása." A Vitéz-alapítványból 40 arany jutalom tűzetvén ki. Az 1879-ik március 31-ikig határnapig három pályamunka érkezett be.

Bírálókul Salamon Ferenc r. é. Rétkovácsi István l. t. k. lettek felkérve.

Mindketten a III számú pályamunkát egyértelmüleg úgy nyilatkoztak, hogy nem méltó figyelemre s nem tekintető komoly tanulmányunak.

Az I számú pályamunkáról bírálóink elismerik ugyan, hogy nemely részei [illegible] a történeti bírálatra és feldolgozásra tehetséget nyilatkoztatnak ki; azonban igen lényeges hiányokat is találnak. A középkori külföldi Kufsteinek körül forgott a pályázó, saját vallomása szerint nem bir teljes tájékozottsággal, és még kevésbbé elég tudás mondhat

7 nemesek mozgalmáról tanúskodnak, hanem

1289
1879

Ismertetésére

A pályaző többnyi

L Kiadatni javasolja. Sajnos F. r. t. oly hozzáadással tesz ki, hogy célszerűnek volna kijelenteni, hogy az Akadémia ezen pályamunkát nem tekinti egyébnek méltányolandó, kinyomatásra is érdemes, de hiányos kísérletnek; dolgában ki lehetne mondani, hogy esetleg Bonfin Kritikai ismertetésével újra is kitűzendő pályatételül.

kielégítőnek az, mit Bonfin magyar történeti forrásairól mond, pedig ezek ismeretlenek) a dolgozat lényeges feladata.

A II számú pályamunka általában nem mondható olyannak, mely a pályatétel célját, melyet a pályatétel kitűzése alkalmával szem előtt tartott. Több alaptalan, vagy indokolatlan állításnak találhatót benne, sőt ha magyar forrásokra nézve régóta meghatározott álláspontokat foglal el; ~~a Bonfin munkájában előforduló forrásokat tárgyalásával~~ ~~kritikai ismertetését elmulasztja~~, fejtegetései Bonfinról, mint saját korának történetírójáról helyesek.

Azonban másrészről a kérdéses tárgyat több irányban világosan és behatóan tárgyalja; a kútfőket, melyekből Bonfin a Korát megelőző történetekre merített ~~pontosan~~ összeállítja, végre pályamunkája egy ügyesen összeállított ~~és három~~ rovatos táblázatban állítja elő, melyek történeti irodalmunkban valódi nyereségnek tekinthetők,

Ennek folytán mindkét bíráló a jutalmat a II számú pályamunkának

A III. osztály részéről az 1874 nagygyülésen megválasztásra ajánlottak minősítvényi összeállítása.

Tiszteleti tagságra nem érkezett be ajánlat.

Rendes tagságra 3 ajánlás történt. Betölteni való hely van 8.

Rendes tagoknak beiürendben ajánltatnak:

1. Balogh Kálmán l.t. egyetemi tanár. 2 Ajánlja Dr Lenhossék József.

Irodalmi munkássága a legjelentékenyebbek közé tartozik nem csak számra, de belbecsre nézve is. Önálló értekezései nemcsak honi irodalmunkban (az Akadémiánál 2, a Természettudományi Társulatnál 3, az Orvosi Hetilapban 49), hanem a külföldi szaklapokban is (a bécsi Tud. Akadémiánál 2, Virchow archivumában 2, Moleschott „Untersüchung für Naturlehre" folyó iratában 2.) láttak napvilágot. Irt nagyobb önálló munkákat, melyek közül 2 „Az ember élettana 1862. 1864." az Akadémia nagy jutalmát is elnyerte.

2. Hantken Miksa l. t. a magyarhoni földtani intézet igazgatója. Ajánlja Szabó József.

Önálló munkássága maradandó becsü, kisebb nagyobb értekezésekbe van letéve, s azok a külföldi szakemberek itélete szerint a tudományt előbbre vitték, általában skülönösen pedig honunknak geologiai tanulmányozására nézve az ő részletes tanulmánya folytán nem egy pontja már classikainak nevezhető.

3 Zendrasink Jenő l.t. egyetemi tanár. 2 Ajánlja Dr Margó Tivadar.

Több eredeti s nagyobb mérvü munkájához, melyek részben az Akadémia, részben Külföldi szaklapokban láttak napvilágot, ujabban felhozható, hogy a múlt évi Világtárlaton Bécsben, az általa bemutatott új szerkezetü es-myographionja által a külföldi

tudósok figyelmét is magára vonta annyira, hogy előhaladási érémmel lett Kitüntetve. 1.

Levelező tagokul a következő 4 ajánltatik.

1. Heller Ágost a budapesti kir. főreáltanodánál a természettan tanára. Ajánlja Dr Schenzl Guido.

Önálló Kutatásaiból „A hangrezgés intensitásának méréséről" „A normál súlyok összehasonlításánál felmerülő" hibakutforrásokról és azok elhárításáról" az Akadémia ülésén lettek megismertetve de Poggendorff Annal-jaiban is megjelentek. Több értekezése a Természettudományi Társulat közlönyében van kinyomva. Korunk haladásának színvonalán állván, a természetvizsgá- 2.
lás módszerében újabb iskolához tartozik.

2. Horváth Ignácz műegyetemi rendes tanár. Ajánlja Szabó J.

Értekesebb munkálatai: „Derékszög alatt térben működő hárorom erő" eredőjének végszerű kifejezése" megjelent az Akadémia Értesítőjében és több külföldi német és franczia tud. folyóiratban. „Az erőmérők". „Az iparos oktatás Bajorhonban, különös tekintettel honi viszonyainkra". „Mechanika. I. Köt."

3. König Gyula egyetemi magán tanár; Ajánlja b. Eötvös L.

Több önálló dolgozattal lépett fel már úgy az Akadémiában mint a Természettudományi Társulatnál, s azok megjelentek nem csak honi, hanem több német szaklapban is. Az Akadémia 3
által a Bolyai-féle Kézirat feldolgozásával van megbízva.

4. Krenner József a m. nemzeti Muzeumnál az ásványosztály őre. Ajánlja Dr Szabó József.

Több rendbeli önálló a tudományt új adatokkal gazdagító dolgozata jelent meg a honi és külföldi szaklapokban, s különösen kiterjeszkedik a krystallographiára „A felsőbányai Antimonit krystályairól" „Egy új É. Amerikai ásvány

jegeczalakjáról" sat, valamint a palaeontologiára is.

Külső" tagul a következő 3 ajánltatik:

1. Cotta Bernárd Freibergben a bányászati akadémián tanár, ki általánosan elterjedt munkáin kívül különösen honunk érctelepeiről irt kitünő" munkát „Die Erzlager„ stätten Ungarns und Siebenbürgens" továbbá „Erzlagerstätten des Banates und Serbiens."

Alapos nyomozó és szerencsés népszerüsitő. Munkái sok nyelvre vannak lefordítva. Egyiket „Die Geologie der Gegenwart" a Természettudományi Társulat magyarra fordíttatta. Ajánlják Szabó és Hofmann.

2. Dr Heer Oswald egyetemi tanár Zürichben. Nagy hirü növény palaeontolog. A tudomány a legjelesebb tanulmányokat magában foglaló munkák hosszú sorát köszöni neki. Behatló tanulmányai alapján szellemdús következtetései sokat vont a fajok vándorlásáról és változásáról a geologiai multban, valamint az éghajlatra nézve is. Hazánk különösen is köszönettel tartozik neki, őt erdélyi harmadkori „Flóra" tanulmánya miatt, mely a m. k. Földtani intézet évkönyvének II. Kötetében közölve van. Ajánlják Szabó és Hofmann.

3. Dr Rokitansky Károly egyetemi tanár Bécsben. Az „Akad. der Wissenschaften" elnöke, ki remek búvárlatai által az orvosi tudomány uj időszakát megalkotni az első sorban segített. Ajánlja Dr Hirschler Ignáz.

Tudomásul vétetik, s rövid jellemzéssel ellátva a többi osztályokkal közöltetni határoztatik.

Budapest 1874 april 13.

Dr Szabó József
osztálytitkár.

A M. Tud. Akadémia II. Osztályában

A.) Rendes tagokul ajánltatnak:

I. Keleti Károly 1868 óta levelező tag, a statistikai és nemzetgazdasági tudományszaknak hazánkban egyik legkiválóbb művelője. Fáradhatlan buzgalmának sikerült a hivatalos statistikát megalkotni és oly fokra emelni, hogy a külföld méltánylő elismerését is kivívta. Számos értekezései és önálló munkái közül csak a „Haza és Népe" czíműt (1872) kell kiemelni, melyet az Akadémia 1874-ben a nagyjutalommal tüntetett ki. Ajánlják Fluntalvy János és Horváth Mihály rr. tt.

II. Nagy Iván az Akadémiának 1858 óta levelező tagja, kinek nagy számú történeti művei közül kiváló figyelmet érdemel „Magyarország családai" czímű tizenhárom kötetre terjedő monumentális munkája, melynek pótkötetét az Akadémia 1860-ben a Marczibányi jutalomra érdemesítette. Ajánlja Horváth Mihály r. t.

III. Pesty Frigyes az Akadémiának 1859 óta lev. tagja. Nevezetesebb önálló munkái: „A perdöntő" bajviváson történte Magyarországon." 1867. „A templáriusok Magyarországban." 1867. „A világtörténelem napjai." 1870. Nem csekélyebb becsben bírnak a szakfolyóiratokban megjelent értekezései. Több nagy munka, mint „Magyarország régi geographiája", - „Az el tűnt régi vármegyék ismertetése", -, Temes és Krassó megyék monographiája, melyekhez széles körű levéltári kutatásokat tett, részint készen, részint készülőben vannak. Ajánlja Horváth Mihály r. t.

IV. Thaly Kálmán 1864 óta levelező tag. Folyóiratokban meg,

jelent értekezéseinek száma meghaladja a 70-et, 5tz 5tudo„
mia üléseiu tartott 12 értekezést. Nagyobb terjedelmü önálló
müvei a következők: „Történelmi kalászok." 1862. „Bottyan IV.
János" 1864. „Tököly Imre és némely főbb hiveinek naplói".
1868. „A nagyszombati harcz." 1869. „II. Rákóczi Ferencz okmány„
tára." 1873. Két kötet. Ugyanő nyolcz év óta a „M. Tört. Társu„
lat közlönyének (Századok) szerkesztője. Ajánlja Horváth
Mihály r. t.

B. Levelező tagokul ajánltatnak:

I. Dárdai Sándor jogtudor. Tizenegy év óta folytatott jogiro„
dalmi munkássagának kiválóbb tere és eredményei az általa
1865 óta szerkesztett „Jogtudományi Hetilap" utóbb „Jogtu„
dományi közlöny", továbbá a „Döntvénytár." Önálló müvei: „A V.
törvénykezési statistikának vázlata." 1872. „Kézikönyv a bi„
rósági végrehajtás iránt." 1872. Ajánlja Fogarasi János
r. t.

II. Gyárfás István A gazdászati, jogi és történetirodalmi te„
ren számos becses értekezései jelentek meg. Különösen a Jász-
Kunság török uralom alatti adóviszonyainak ismertetése ne„
vezetes adattal gazdagította történettudományunkat. A „Jász„
kunok története" czimü önálló munkája, melyből eddig két
kötet jelent meg (1870, 1873) alapos forrástanulmányaival ke„ VI.
tült, és jelesebb monographiáink között foglal helyet. Ajánl„
ja Szilágyi Sándor r. t.

III. Haan Lajos békés-csabai evang. lelkész. Önálló törté„
nelmi müvei a következők: „Békés- Csaba hajdani és mos„
tani állapotjáról." (1845. II. Kiadás 1866). „O és Uj Kagylak„
nak története." 1853. „Vena hungarica, sive memoria Hun„
garorum a tribus proxime seculis Academiae Venensi ad„

sorisorum" 1858. (E munkáért szerzőt a dorpati tudós társaság tagjává választotta.) „Békés vármegye hajdana". 1870. két kötet. Ajánlja Horváth Mihály o. t.

IV. Hegedüs Lajos candid jogtudor, a közoktatásügyi minisztériumban miniszteri tanácsos. Számos jogtudományi értekezései mellett, önálló művei a következők: „A földalatti tulajdon viszonyairól". 1853. „Az időleges biztosítási közegekről". 1855. „Jegyzői rendtartás magyarázata". 1858. „A magyar közjog alapelvei". 1872. Tagja az országos archaeologiai bizottságnak, s nemcsak kiváló tárgyismeret, hanem buzgalma által is jelentékeny szolgálatokat tett ez ügynek. Ajánják Horváth Mihály, Frolyi Arnold Szilágyi Sándor r. tt.

V. Körösi József a budapesti statistikai hivatal igazgatója. A nemzetgazdasági és statistikai irodalom terén több év óta élénk és sikeres tevékenységet fejt ki, mely a külföld elsőrangu szaktudósainak méltányolását vívta ki. Ön állon megjelent dolgozatai között legkiválóbbak: „Pénzkrizis és bankkalamitások". 1870. „Pest sz. k. város az 1870 évben." 1871. „Jövedelmi adótanulmányok". 1873. „Adalékok az árak történetéhez". „Az 1870-72 iki pesti építkezések." 1873. Ajánlják Hunfalvy János és Kautz Gyula r. tt.

VI. B. Orbán Balázs, ki számos éveken át a történelmi szakban folytatott irodalmi munkássága által közfigyelmet keltett. Egyéb munkái, mint „Utazás keleten" 6 kötet, „Kelet tündérvilága" 2 kötet mellett legkiválóbb: „A Székelyföld leirása, történelmi, régészeti, természetrajzi és népismei tekintetben" (1868 – 1873) hat kötetben, mely jelesebb monographiáink között foglal helyet. Ajánlják Frolyi Arnold r. t. és B. Nyáry Albert l. t.

VII. Ortvai (Orthmayer) Tivadar, a Nemzeti Museum ré„
gisztárában segédőr. Önálló művei a következők: „Béla Má„
tyásnak De servitute hungarica czímű kiadatlan kézirata
ismertetve". 1868. „Észlet és Vitiligatismus.
Böhm Lénárd Délmagyarország czímű munkájának
igazolásaul és kiegészítéseül." 1869. „A határőrvidék kifej„
lődésének története." 1871. Ugyanezen évben megindította
a „Történelmi Adattár, Csanádegyházmegye jelené„
hez és multjához" czímű folyóiratot, melynek négy kötete„
ben több becses és terjedelmes monographia jelent meg
tőle. Legfigyelemreméltóbb „Csanád története." (258 lap)-
Ajánlja Horváth Mihály r. t.

VIII. Sauer Imre szombathelyi főgymnáziumi igazgató.
„Bölcsészettudományi szakképzettségét és folytonos mun„
kásságát e téren következő önálló munkái bizonyítják:
„Tapasztalati lélektan." 1870. „Logika." 1870. „Metaphysi„
ka." 1871. „A philosophia története." 1869. „Vázlatok az
ujkori philosophia köréből." 1872. Ajánlja Horváth Bol„
dizsár t. t.

IX. Földy István ki a hazai publicistika terén évek óta
élénk tevékenységet fejt ki. Több rendbeli kisebb dolgoza„
tai mellett különösen figyelmet érdemelnek: „A magyar
politikai ökonomiai kézikönyve." 1866. 2 kötet, és „Régi
Magyarország." 1869. Ajánlja Horváth Mihály r. t.

C. Külföldi levelező tagúl ajánltatik:

Greist Rudolf a jelenkor egyik legnagyobb jog- és
államtudósa, ki főleg az angol államjogra vonatkozó tanul„
mányai és munkái által vonta magára a közfigyelmet.
Ilyenek: „Adel und Ritterschaft in England." 1853. „Das
heutige englische Verfassungs- und Verwaltungsrecht."

A M. Tud. Akadémia I Osztályának.

Ide zárva van szerencsém áttenni a II. Osztály april 14-én tartott ülésében bemutatott tagajánlásokat.

Budapesten, 1874 május 1-én.

Fraknói Vilmos
osztálytitkár.

1863, 2-ik kiadás, két kötet. „Die Stadtverwaltung der City von London." 1869. „Stuart Mill, altenglische und neuenglische Staatsanschauung" sat. Ajánlja Horváth Boldizsár t.t.

91
1874. Ek. maj. 2

1290
1874

Gyárfás István munkái jegyzéke.

I. „Kerti gazdaság" cz. hetilapban.

1857-ki folyam

1. Gyümölcstenyésztés érdekében.
2. Gyümölcstenyésztési ügyekbeni tapasztalatok.

1858.

3. Nyelvével Szilassy György ierkez.
4. Öri baracképfával
5. Magnemes gyümölcsfák.
6. Körbevél a kertészet terjesztése érdekében.
7. Gyümölcsfajok megválasztásra.
8. Gyümölcsfatenyésztési ügyekbeni tapasztalatok.
9. Kirkus Halas gyümölcsészete.

1859.

10. Nyilatkozat.
11. Gyümölcsfák nebei ügyügyitása.
12. Falosai kert.
13. Nehány ismertető szó a' gyümölcsfa iskolák körüljöl.
14. Gyümölcsészetkezési Magyarországban eszközi mívelési módokról.
15. Gyümölcsészetkezésben.
16. Liegel György életrajza.
17. A' m. kertészeti társulat kiállítása és még valami
18. Nehány szó a kerti gazdasági lap érdekében.
19. Még egy szó a' magnemes gyümölcsfákról.

1860.

20. A' gyümölcsfák tragya zaiának és tisztogatásáról.
21. Szerény indításúly a' vidékről
22. A' hamvas és bolyha gyümölcsről.
23. Gyümölcsfajok egyánlása és az álgyümölcsről.
24. Még egy szó a' magnemek gyümölcsfáiról.
25. III.dik levél a' magnemek gyümölcsfáiról - vilan Földgának és Nemzetségnek.
26. Fenmaradunk-e vagy alunk?
27. Vidéki beszédről és gyümölcskiállításokról.
28. Adalék az ómagyar gyümölcsfajok gyűjteséhez.
29. Diószeres Darabok.
30. Gyümölcskiállítás a' vidéken
31. Schmid Földein életrajza.
32. Gyümölcsfajösmeret.
33. Norvégiában tenyésző gyümölcsfajok s felső Magyarország gyümölcséllete.
34. Körén keresztülnyuló nézet faimak határáról.
35. Gyümölcskertek
36. IV.dik levél a' magnemek gyümölcsfáiról.

1861.

37. Akademiai mozgalmak és a' hazai gyümölcséllet.
38. Előrelépés hazai gyümölcsészetünk történetéhez.
39. Körségi kertek.

1862.

40. Adalék hazai gyümölcsészetünk történetéhez.

II. Falusi gazda.

1863.

1. Levél Halasról - idéjárás és termékenységről.

1864

2. Termékenység tárgyában - terjedelmesen előadva.

III. Boraszati tapok.

1859.

1. Kirkun Halas vidér borairól.

IV. Magyar Tarda.

1860.

1. Kirkun Halas vidér Karairól tagositásról.

2. 1ső levél. Gyümölcsének fontossága.

3. 2ik levél.

4. Gyümölcsfajok megválasztása.

5. Gyümölcsfajok elosztása.

6. Ismertetik az „ertsorakörnyék" ez. czikkre.

7. Körös vidéki állapotok és tagositási kisérlet Halason.

1861.

8. Gyümölcsészeti teendőink.

9. Tagositás Halason és még valami.

V. Tardavidéki tapok.

1861.

1. Könyvismertetés - „Kovács József kalauz".

1871.

2. Ismertetik az erdőtörvényjavaslat felett.

VI. Pesti kirtap 1848.

1. Vidéki levelek Halasról a közvállalatok és tanácsáról.

VII. Kereskedelmi ügyekről. 1871.

1. Gyámolczokról és Korlátokról.

VIII. Sürgöny 1864.

1. Válasz a' „jánkuk kerülési birságok reformjához" cz. czikkre.

IX. Szegedvármegyei körlöny

1866.

1. A' jánkusság ügyében.

1867.

2. Föredések a' Magyarországi új törvénykezési reformhoz.

3. Szegyenek a' polg. törv. rendszeréről törvényjavaslatról.

1868.

4. Az árvaügyi ügyekről rendszeréről.

1869.

5. Észrevételek az új törv. rendszerei életbeléptetése tárgyában.

X. Themis jogi körlöny.

1870.

1. A' kiházasági válóperekről.

1871

2. A' francziai családszerzés és a' hazai árvaügyi ügyekről rendszere.

3. Az új birósági kisérletekről.

4. Nyilt levél.

5. Válasz.

1872.

6. Házasság védő

7. Kir. ügyészi titkaritás.

8. Új bünvádi eljárás

9. Ármánggyi indítvány

XI. Segítségyülési évkönyv 1872.

10. Ármánggyi indítványról szakosztályi indokolás.

XII. „Jászkunság" cz. lapban.

1868.

1. Jászkunság történetének szerzője.

2. Kézbesítőkocsisági és kőrösségi vagyonokról.

3. Nyilatkozat Kolozsy L. barátomhoz.

4. Jászkun kézbesítőkocsisági viszonyaink rendezésére nézve
nyilatkozatok.

1870.

5. Önmagukra és lapok érdekében.

6. Kinek olyan ne legyen magára.

7. Kerületi felvigyázó tömegyűlések.

XIII. Magyar külföldrészi mennkülönbségek nyomtatásban.

1. Határnapilyok.

2. Magyar betűvetés rendezése.

XIV. Györi történelmi és régészeti füzetek. 1865. 1869.

1. A' jászkunság történetéhez a' XVI. és XVII. századból.

XV. Budapesti Szemle. 1861.

1. Halas város történetéhez értesítések.

XVI. Magyar tud. Értekező. 1862.

1. Vilas Sz. S. nyilas kocsmára s körülményire.

XVII. Archaeologiai Értesítő.

1869.

1. Cserépkiállítás.

2. Archaeologiai levél.

1870.

3. Czölöpmaradványok Halason.

4. Valami a kunkalmokról.

XVIII. Szászaslok.

1. A' tömaksvölgyi ütközet és a kunsegyház emlékezési módja

ja 1867-ben

2. Adatok a' magyar pecsétekhez. 1868.

3. Örkori maradványok a' Dunaszakaszon 1869.

4. Jászberényi deákczéh 1869.

5. Régi kunszékek pecsétei 1870.

6. Ismét egy nagykunsági pecsét 1870.

Fő T. Fraknóy Vilmos Úr, a Magy. Ak. r. tagjának
a „Magyar tanárok a bécsi egyetemen" czimett jels dolgo-
zatát, az Akadémia által kiadott történelmi: „Er-
tekezések" be felvenni, illetőleg, azt a tudomá-
nyosság érdekében sajtó által közre bocsátani véle
ményezem. Buda-pest. 1874. maj. 2.

Ellyány Albert
m. Ak. l. t.

1297/1874

Nagyságos magy: tud: akademiai
Alelnök úr!

Bátor vagyok a váczi sikkesnémát iparintézeti könyvnyomdában nyomatott ide mellékelt nyomtatvány nyolcz mutatványul legyen megtekintés végett Nagyságos úrnak azon alázatos kéréssel átnyujtani miszerint a neveczett könyvnyomdát mely minden nyomtatási megrendelést gyorsan, jutányos áron és jó irással teljesiteni képes, a tek. tud akademiának könyvnyomdai munkaadás általi gyámolitás végett ajánlani méltoztassék.

Ezen sikkesnémát iparintézeti társulat gyámolitásnak venne azt-is, ha m.t. akademia egy nehány ezer pld.-o. hat vagy tiz ezer ftnyi összeggel mint részvényes a társulatba lépne; vagy annak élére állana, mert az ezen összeggel az üzletét kiterjeszthetne és több sikkesnémával adhatván foglalkozást, feladatának jobban megfelelhetne.

A fentirtakra nézve m.t. akademia ezen esetben egy tekintetben ezen könyvnyomdát mint sajátját, és a mivek nyomtatása és kiállitása iránt tetszése szerint intézkedhetne.

Hogy ezen könyvnyomda váczon van, nem hátrány. Vácz-Budapesttől naponta a vasuttal hatszor és a gőzhajóval háromszor, s igy oda s vissza mellett 18 szor közlekedésben van.

Váczon 1874 évi Maj: 3 kán

A fentnevezett intézet választmányi elnökség megbizásából
Hrobonyi János
választmányi tag.

1292/1874

Váczon 1874 május 18.

Alázatos emlékirat
Nagyságos Csengery Antal
m. tud. akadémiai alelnök úrhoz

Közöli a levéltár

V/3

a váczi székesegyházi káptalan
vele közlött oklevelek ügyében.

Nagyságos Titkár Úr!

Bátorkodom a Tud. Akadémiától Pünkösdkor teendő kirándulásunk-
hoz a magam és Borbás Vincze barátom számára a
dunai gőzhajó-Társaság szabad utazási két jegyet (Pesttől
Orsováig) alázatosan kérni.

Maradván a legmélyebb tisztelettel

Budapest. 1874 Május 6

Simkovics Lajos
a füvészet tanársegéde.

Az idő Május 15-ön Jun 15-ig, melyre Kérem a két pecsét
a jegyekre feltetni

Szabó.

1293
1874

N. Adamy J. Jötikian

Tekintetes Osztályülés!

A t. magyar tudományos Akadémia 1873-dik évi nagygyű-
léséből 2-dszor hirdette ki a Kö-
vetkező" történelmi jutalomtételt:
„Kívántatik Bonfiniusnak, mint
történetirónak, jellemzése, és műve
kútfőinek kimutatása s bírálati
méltatása". E tételre a kitűzött
határnapig, 1874. martius 31-ig, 3 pá-
lyamunka érkezett be.

A III. számú pályamű, mely-
nek jeligéje ez: „Csak is kútfőink tüz-
tárgyása, értelmezése által jöhetünk tis-
tába a legfontosabb történelmi kérdések
felől. Gr. Kemény József", nem méltó
figyelemre. A szerző" ki munkája
végén (18.l.) azzal mentegeti magát,
hogy „ha nem is sikerült alaposan ki-
mutatnia Bonfinius egész működését,
s'z nem akaratán, hanem tehetségén
mult," minden lapon elárulja, hogy
ő Bonfinius munkájával, melynek
X decasát említi (19.l.), és annak kút-
fővel meg nem ismerkedett; előadásá-
ból pedig azt kell következtetni, hogy
ő, ki a történeti nyomozás jelenkori
stadiumától messze elmaradt, a
kitűzött kérdést nem is tette komoly
tanulmány tárgyává.

Az I. sz. pályamunka, mely
ily jelige alatt érkezett be: „Dignum
laude virum Musa vetat mori" Horat.
terjedelmes, 164 negyedrétü kézirati la-
pot magában foglaló dolgozat. Szerző
5 fejezetben tárgyalja a kitüzött tételt.
Az 1-ső fejezetben „A magyar történet-
irásról Bonfinius előtt" értekezik. De e

1294/71

fejezetben nem hoz fel alkalmas részletet, mely a fiumei történeti Pázmánykról szóló értekezésében ne volna felemlítve. A 2-ik fejezetben Bonfinius Antal életéről szól (17-37 l.). Szerző megvallja, hogy Revaest tudhatni Bonfinius előéletéről, a gyéren lett adatokat összegyűjtötte. Szerinte Bonfinius Rhetiába érkezett Mátyás Királyhoz, sőtt 1485-ben fogadtatott (25. 27. l.), hadott ez Felső Tanácsban a rötzi táborban 1486 ősz elején történt (Teleki V, 385-8.) Továbbá, szerző szerint B. Revával a nagy Király halála előtt kezdette meg a történetírást, (31. l.), de ez is jelentéktelen tévedés; mert Bonfinius tudták, mind a mellett, hogy a Királyné felolvasója is volt és a Király a táborba is kísérte, minden bizonnyal előbbi küldetésből, munkája már 1487. September előtt folyamatban volt (Teleki V. 388.)

L (38-68. l.)

A 3-ik fejezetben előadja Bonfinius munkáinak kiadásait és fordításait, Lamacsaknak számát 8-ra téve, és így az új címlappal és 1606. évszámmal ellátott 1581-ki kiadást új nyomtatásnak véve (gr. Kemény Sóos Új M. Mus. 1854. I, 269.) Szerző a példányunkra kidolgozásánál nem az 1771. legjobb kiadást, hanem az 1690-ki használta (59. l.)

A 4-ik fejezetben előszorolja Bonfinius Pótfűit (69-128. l.). Szerző 70-nél több író- vagy munkát említ, melyekre B. művében alkalmilag hivatkozik. Gelenius Aegidiustól Pimaiosig 32 ókori, és Aventinustól Luidprig 6 középkori görög; továbbá 11 ókori és 6 középkori latin írót; az olaszok közül 9-et a németek közül 2-őt stb. pontokba, s ezeket az irodalom történeti munkák segélyével ismertetni és forrási minőségük így szintén kitüntetni mikentiket kimutatni sikerült. De a Bonfinius által csak egész általánosságban előkép említett kútfőket „Annalium scriptores“, „quidam Germanicus scriptor“ „Annales Polonorum, Bohemorum“ stb. bizonyos szerint nem vizsgálni, és, azért kútfők minőségét tisztába hozni nem képes. Szerző az óclassi-

cas irókat. Bőven ismeretes jelöletlen munkái teljesítik a többek között arról is, mert ezekre Benfini munkájának legkevesebbé hasonlítható részében, az Előben, hivatkozik. Ebben az helyzetben, hogy Benfinitől tized Károly és Lajos idejét; hol B. az ismertetett szerzőre hivatkozik, noha az ily időszakról szóló állítása senki sem tudja.

A Középkori Külföldi Írókat tehát „sieri" saját vallomása szerint sem tudta teljes számban kimutatni, mert Benfinius gyakran hivatkozik olyanokra, kik hivatkozás nélkül, mint II. Endre Kir. korában Erzsébet legendájának adta kivonatát. Továbbá, a forrásnyomozónak feladata kiterjedni, vajon B., ki „sieri" szerint 12 évet kimerítő tanulmányai évkönyvére (113. l.) utalva mily mérvben élt Bandulo munkájával. De a „sieri" ezekre nem teljesítette.

Még kevésbbé elégíti ki a bírálót az, mit „sieri" Benfinius magyar történeti forrásairól mond, pedig kellett volna ezekre apátyamunkát végét. Ezért ben „sieri" így nyilatkozik: „Leggyakrabban hivatkozik Benfinius magyar évkönyveire. Ez alatt az 1-ső fejezetben érintett krónikákat érti. De emellett kétségen kívül egy források is rendelkezésére állottak, melyeket mi nem ismerünk." Ezen állításának igazolására idézi Heltai szavait a krónikáról, melyek szerint Mátyás kir. a titkos helyekről minden írókat és történetíróknál felhalmozódás végett. Ideért azt is, hogy minthogy Benfinius a sok jegyzőkönyvből és különféle írókból egy könyvbe szedné az egészet, Mátyás kir. nevét kivül 24-et Visegrádra gyűjtött, a kik előtt B. az egész könyvet végig olvasta, midőn mindenben elhelyezésével hozzá szólnak. De Heltainak ezen állítását ellen a többi közt legkiáltóbban szól maga B-nek Mátyás királyhoz intézett „ajánló" része, mely szerint nagy hiányos, hasonlatlan és sem közönséges dolgokkal. Ezeket nem szerkeszthette B. a kitelés

helyek adtak, s lehetetlen, hogy a feltünő tévedéseket és füllentéseket Ká, tyás Pir. a 24 fővel jóváhagyta volna.

Végre Sz. magyar Pótfőiről így szól a „Régi Századok"-ban (24. 119–122.) B.-né, mely igen nevezetes Pótfőit, melyekből mindenben sáról száz vett át egyes mondatokat, egészen elhallgatja. Névszerint csak Rogerius és Kálmáncsáról említ Pikuk-félmásairól és munkáiról tegyébként is mesterét. ad. (122–28.)

Itt is azt mondaszotta el szerző" kebelbeni társai, hogy Bonfiniusnak ne „Történetét és dolgozatának alapját a Thuróczi gyüjteményében megjelent Pró, nikák képezték. Midőn B. dolgozatában odajutott, hol a Thuróczinál levő" Magyar Krónika II. részéről II. Gyejsa halálával megszakad, azonnal elkép fejeze. tébi nehézségét: „hic repetissemus execrandi sunt Hungarorum Annales, qui, etsi integrissime scripti sunt, tot tamen Regum, videl. Stephani (III.) gesta cuncta, nefario silentio praeterierunt." (D. II. l. 6. p. 273. 1771. kiad.); é, valamint már ez előtt, annál inkább III. Istvántól kezdve, a magyar krónika összevonásait, vagy más történetből merített adatokkal, vagy, ha ahoz nem rendelkezik, hypothesisekkel pótolja. Így pl. mindjárt ito a magyar krónika 2 sorát II. Istvánról mindössze 20 sorra egészíti ki. A feltünőbb és terjedelmesb hypothesisek jegyzékét elkészíteni, a pályázónak elsö dandárban feladata volt, minthogy ez B. munkája hibáinak tisztába hozatalánál döntő" fontossal bir.

De azt is elmulaszotta, szerző" megvizsgálni, éltse B. az Árpádok korában é, később Mátyásig elmondásaival, mert bő" krónikák tömérdekében ezek képezik középkori történetünknek legnyakrabb s legfontosb forrását. B. mint az 1246. év eseményénél, Frigyes osztrák hg. legyőzetésénél a lajtai csatában, ezt mondja az egyik magyar királyról: „Victor a rege honorificentissime dominatus est, cuius adhuc donationis clarissima extant privilegia." (D. II. l. 8. p. 309. i. kiad.). B. K. tehát oklevelet, s azért a forrá,

Lnek bősége

sok e rovat is kimaradandó lett volna mi azonban figyelmen kívül hagyjuk.

Az utolsó, az 5. fejezet, Bonfinius Kritikai műtanának vagy Ez szerző dolgozatának legszebb része. Előre bocsátja az újkori írók ítéletét B. munkájáról idősebb Pernai, Timon, Oswittingus, Bél Mátyás, Pray, Sándor István és Fekete Józsefét (130–34. l.) Utánuk azt állítja, hogy B-nak 3 célja lett volna a Rerum Hungaricarum decasait élénken festeni, 2 Mátyás nagy tetteit méltóan feltüntetni; 3 a történetet művészien előadni (135. l.). Végre miután B. munkáját, de minden idézés mellőzésével, 25 lapon át (136–ik) összegyűjtötte a méltatás indokolásához szükséges adatokat, a végítéletet elkésve ejti meg. Bonfinius nyelvezete egészében véve szép, művészi, de itt-ott a szónoki pathosba csap át, a mondatok halmozása által nehézkessé és sötétnyássá lesz. Ő a magyar történetírás nagyjain új korszakot nyit meg, mert művészibb szempontból tárgyalja a magyar nemzet történetének forrásainak bőségét, értékét tekintve. Kevés írót lehet vele összehasonlítani, de a forrásoknak használati módja, a belőlök összehordott anyag tárgyalása, azoda nem tartozó dolgok halmozása értékét jóval alább szállítja. A Kritika nem képzi erős oldalát, mert sokhasznavehetlen mérő-tény gyanánt adelő; semmi nem volt ideje Bellog áttanulmányozni a magyar életet, sok történelmi hibát találunk benne. Pásztorjogi, főpapi barátai iránt tekintő lévén gyakran vétkezik. Ha a szigorú kritikát, mint megbírálónk, nem tűzve-tűzi is első rendű forrásunk marad." (161. 163–4. l.)

A bíráló dicsméri, hogy az I. díj. pályamunka összevetése a Rerum Hungaricarum és megoldása körül sok utánjárással és dicséretes szorgalommal járt el, és egyebek közt alkalmat is fejtegetett, melyeknek segélyével az ifjabb nemzedék könnyebben megismerheti Bonfinius munkáját.

Pályát, és annak kiindulópontjáról is alkotnak magának korábbi nem teljes képet. Be jutalomra még nem tartja e pályamunkáját érdemesnek; mert a munka nagyobb részét olyan fejtegetésekre fordítja, melyek az irodalomtörténetben járatosak előtt már nem lehetnek idegenek, minőnek a magyar Krónikák, az óclassicus iróknak ismertetése, Bonfinius műve Riadványai felett mérlegelő elbírálása; és mennek pörölmények előadásában; és mert Bonfiniusnak még többrendbeli forrásait kimutatni és nevezetesebbjeit előzetesen megismertetni elmulasztotta, úgy a kérdést egészen megoldatlanul hagyta.

A II. sz. pályamunka, melynek jeligéje ez: „Prima esse debet historico data, teste Cicerone de oratore, ne quid fabri dicere audeat“ három részre van osztva. I. A Bonfiniusnak, mint történetírónak jellemzése. 2. Műve Krónikának kimutatása. 3. Krónikának bírálata s méltatása. Ezekre szerző 46 lapon át, keveredve minden a dologhoz szorosan nem tartozó fejtegetésekkel, rövid vonásokban a következőket mondja:

I. Az író jellemzésében azt vallja, hogy B. munkájának első 29 könyve (az 1457 évig) kézirónak compilatio, a többi 16 könyv pedig (az 1496. évig) önkényes. Az első 10 könyv „minden szigorú kritika, a világ és nemzet történetírói igényeknek, a világ és nemzet iránti irodalom szellemének kívánalmaival, mely szerint csak utolsó 4 könyve bírhatna becsével, a mivel B. Magyarország akkori földrajzát adja. Történelmünk többi részére Mátyás kir. korára Thuróczi Krónikája képezi B. műveinek alapját, de azt annyira szét-szakította, és átidomította, hogy alig lehet ráismerni (1–9. l.) Ennyiben talán helyesen állapítja meg szerző elsőrendű forrásait, melyekre alapítja körültekintő sagacitását, hogy B. műveinek 1–10. könyvét a III. tized VIII-ik könyvéig bezárólag (1457. évig) örökidőre kiiktathatnánk (lásd a bírálat sorából (10–13 l.) Továbbá elsorolja azon okokat is, melyeknél fogva, melyeknél fogva a hátralevő 16 könyvet (III. tized IX. könyv — V. tized V. könyv, 1458–1496) nélkülözhetlen forrásul kell tekinteni annak, ki I. Mátyás és II. Ulászló történetét megakarja írni. De e részben sem lehet óvatos bírálat nélkül használni; mert Bonfin sok helyütt nem

I

I az első munka közel 1/4, mely a limnek, annak s a részeknek tartalmáról, ra,

rehajtó, II. Mátyás ivára hűtlen, acse-
dálatosnak és ősörményeknek Pedvelője.
Pélhozza még jellemzésére írótársnak
viska dagályosságát és pleonasztikus tö-
vekedését, melynek Pedvéért meghamisít-
ja a Történők egyszerű adatait; pleonas-
tiája indokolatlan istenezni; törekvése a
magyar nemzet és Királyait minden bű-
ülmények között dicsőíteni, a tényeket
meghamisításához is vezeti őt; a chronolo-
giában sem biztos. „Szerző" nagyon sajnál-
ja, hogy B. okiratokra nem fektette művét.
(14 – 240)

2. A második részben „Szerző" B.
munkájának Történői Forrásait táblá-
Rimutatásban terjedelmi elő, melyből ki-
tűnik az történelmi irodalomban valódi
jelentőségének tekintetbe vő. 1-ső" rovat: B.
munkájának lapszáma az 1868-ki Ki-
dás szerint; 2-ik rovat: a deák könyv
száma a használt Történő" címe és idézete
fejezete vagy lapok szerint; 3-ik rovat:
történelmünk azon forrásai, melyek az idé-
zett Történőktől mellőztettek.

3. E részben a fennebbi 2-ik
rovatnak Történői Fiúk, a Külföldiek
és a belföldiek vagy rövidséggel s többnyire
Kiegészítő" alapossággal ismertetnek.

A bíráló e pályamunkában
is több szervezetes hiányt talált. A
Szigeti írótól alapjául felhozott hi-
t. hK. „Első" számú példák idézése tül-
Kül, úgy tűnnek fel, mint Kivételek.
Szigeti és írótárs a tanonczia táborokról
Kezdve még azóta is, mert a „szerző" Ki-
mutatása szerint B. azon időtől Kezdve,
nemzetünk Történetéből, tanaim delemvei,
Történők, Aeneas Sylvius, Callimachus és
a Hallmódról, tehát a magyarságról is
mesítette előadását; minek tehát indo-
Kolva, miért-Kelene B. munkájának
azon részét Történelemül mellőzni. A
tapasztalon azon állítás is, hogy B. nem
használta a Kiadókat, a figyelmes vizs-
gáló észrevételül fog elvonni ugyanazon
akadni, de ezekből Kimutatni a pályá-
zó feladata volt. „Szerző" B. Portasi
hibáiból csak 2 példát hoz fel, melyek
bátran Kimondhatta volna, hogy Pu-
rási Krónikájának Minden hibáit
bírálat nélkül sajnájára tette. Azután

Le részben

e pályamunkában sincs közelebbről Kimutatva, a jelentékenyebb kötelmények tárgyalásának előadásmódja, hol fordulnak elő B. műveken, kolott ezeknek bátran-hiányos hatása volna. Az "Ügyek rovatot a táblás Kimutatásban végre szoros-ki a Pénzügyi Körül annyi aggodalmat tanúsított, a magyar forrásokra nézve nincs még megvizsgálva állításokat arany tartalmazhatnak állításokat rendelkezésünkre legtöbbször. Ilyenek: hogy Hédja (valódi neve Kézai) a magyar történetírás atyja; hogy a bécsi képes Krónika 1385-ben szerkesztett, sez 5-ször számi (1358 helyett); hogy e képes Krónika Kézai munkán alapszik stb.

Ezekből okadatolva a bíráló a II. sz. pályamunkát jutalomra érdemesnek tartja; mert a kitűzött kérdés minden részét, bár rövid, de világos és határozott tárgyalta, és minthogy Bonfinius forrásairól kiterjedett táblás Kimutatás által a munkának alapjait nem csak földerítette, hanem összeállítása által is tette, a kitűzött kérdés sikeres megoldását nagy részben előmozdította. Budapesten, 1874. május 6-án.

Kerékgyártó Árpád
magy. t. akad. levelező tag.

1294
1874

Tekintetes Academia!

A „Dóri" pályadíjra beérkezett s bírálatra nekem kiadott Algyagolra vonatkozó véleményemet a következőkben van szerencsém előadni.

Az 1sö. pont alatti Algyar minőségi elsö fejezetében felállítja a tételt, hogy a vasuti vállalatok, mint közlekedési eszközök, a közgazdaság általános törvényeinek nincsenek alávetve. E által már előre elébünk a kérdésnek a különbözeti díjak előnyeire. Hogyan egy nagy vasuti versenyképes követelményeit, a versenyző pályát fegyverzi, azon versenyére, melyet a közgazdaság tőle követel, nem szabad. Ugyanazért e munka végső fokig, mennyire sikerült szerzőnek művét tovább folyamában be is bizonyítani, még is a tapasztalás azon tétele, mely egyedüli szupán felállítható.

Mondjuk ki mindjárt, hogy e szerzőnek nem sikerült, nem legalább oly értelemben, mint óhajtandó volna. Hogy megtudhassuk, vajon birnak e a vasutak monopolistikus jellemmel, azon viszonyok összeségére kell figyelemmel lennünk, melyek közt a vasutak működnek, s akkor is különbözetünk kell azon helyzet közt, melyben a vasutak általában vannak a közlekedési eszközökkel szemben, és a közt, melyben egy bizonyos és határozott vasutvonal van, szemben a többi vonalokkal, a közlekedési más eszközökkel, és a közönséggel. Ez szerző, kellőleg legalább nem tesi. Pedig világos, hogy a vasuti pályaudvarnak a szállítási minden más módja pótlására oppanó előnyei igenis kölcsönöznek a pályaudvari eszközök

nemének ~~kiküldése~~ ~~alany~~ némi monopolisticus jelle-
get, de világos más részről meg az is, hogy ezzel a ver-
seny még nem esett el, kifejlődésében az, ha nem is a
egyes vonalakon, de azok közös. Tudom, hogy a verseny
kifejlődésének e szén is jelentékeny akadályai vannak,
de ez annak kijelentése, hogy minden akadályok daczára
sem szabadon az, képező mely szerző feladatát.

Müve 2ik fejezetében azon tételes állítja jól szerző, hogy
a viteldíj a vasuti által teljesített szolgálatok ~~arra~~ aire, s
ezen azért képződése szükség képen az akképződés törvényeit
követi, tehát az önköltségét megtérítésére s azon felül
még méltányos nyereségnek is biztosítására irányul.
Az önköltség elemeiül igen helyesen az épitési öszeg te-
mateit s az igazgatás és a fenntartás költségeit tekinti,
a melyeknél minden megtakarítás a viteldíjat mér-
sékelni szi tehetővé s igy jótékony hatású.

A viteldíjat minél alacsonyabbra szállíthatásá-
nak nyujtani szempontjánál fogva kívánatosnak tart tekin-
tem, hogy szerző elmulasztá kiemelni azon körülmény,
mely szerint államvasutaknál a nyereségre törekvés-
nek szükség elesik, s azon esetre, ha a vasuti ha-
lózat egészben, vagy legalább nagy részben állami ke-
zekben, a pótlás vonalak felesleges a kevésbé jól vitelde-
jainak alább szállítására is tehetővé lesz, egészen ugy,
miként a postánál történik. E mulasztásra nem pe-
gyverzi fel azon körülmény, hogy ugy finom kitérés vas-
utainknak államiakká tehetésére.

Ellenben

. Ellenben kellőleg ki van emelve azon körülmény, hogy
ugyan mivel az önkölcsöget kimunkálásra nem könnyű, s se-
gyük hozzá, hogy mivel az „ajtóhoz közel megmaradóst a sa-
játsát érdekükben levőnek, egyelőre legalább, nem tet-
ték, a pályázási díjat megszabásánál nem is az ajtóra
való tekintés folytán kiindulási pontul. A társulatok ki-
vánták egyszersmind annyit, a mennyinek kivánásra mel-
lett még mindig alaposan lehetne fáradni arra,
hogy a vasut mentén korábban szállításai sokszorosát
azon szállításai fognak a díjak mérséklése ösz-
szesen csak kisebb állomra be, részint a forgalom öregbü-
lése eljárból, részint a verseny nyomása alatt. A visel-
díjak alább szállítása tehermentes helyárt ott leli, a
hol a forgalom növeledéséből a vasutra illetőleg elő-
álló hasznon állandóan kisebb azon veszteségnél, melyet o-
lly a díjak alábbszállításával.

E helyen mindenek előtt kívánatos lőtörténik a
közvélemény fáradozásait, olyanokra, a melyek aránylag nagyobb szál-
lási díjakat is megbírnak, és olyanokra, melyeknél ez
nem áll. Ha ez utóbbiakat még mindig igen közelebb
lennek, s különféleségei folytán sok nehézséget okoznak
mondja, ugy ebben okának kell igaza van.

Minthogy tovább folyamában kiemelt pont, hogy
az árucsoportok mindenikénél rendes, és különleges dí-
jakat szokás alkalmazni, megjegyzem, hogy mint a
rendes állomási díjak is gyakran oktalan magukra a kü-
lönleges tekintetekre, mivelhogy kiterjesztettek.

Mindezek az ok, a folyamatban álló, az irány, a tény
s a hova eszelemben vett különleges díjakat fonják föl

mint

mint olyanokat, a melyeknek természetével és jogosultságával még tell ösmerkedni. Tenleg tárgyalásuk körében azonban a szoros értelemben vett különlegen sajátról kellges ellenben foglalkozik a vadászási sajátkel, melyeket egészen jól ismerünk még. Ezen a szoros értelemben vett különlegen sajátnak a tüzelés tárgyalásánál mellőzése, kis sig kivül igen sajnálatos hiány a munkában.

Előbb azonban mint az emlitett sajátok vonatkozó fajait nézeteit előadnó, tüzetesen megismerteti a Frankfurtban ülésező 3 ik német Erdészeti gyülésnek azon vonatkozó ~~nézetit~~ tárgyalásait, valamint a német birodalmi gyülés határozatát folytán 1872 ben összehivott s az első austriai Erdészeti és iparlamnak által 1871 ben rendezett pályázati határozatokra és ösmertetve a pro és contra hozott érveit. Végül e részletében van a münek ereje és hibái. A anyagnak szerencsés rendezése, az ismertetett s a tárgyas egész ben és minden oldalról megvilágitó nézetnek helyesen fölmüli visszaadása munkája ~~legtöbb~~ legjobb részének tárgyalásaiból, bizonyitja, hogy tárgyának ure s hogy ismerete helyes.

Ezek után arra áll elő a különböző sajátok tagadásának illetőleg fajai nézetei, mi közben a magyar ország vadászatnál érvényben álló különböző sajátokat is megösmerteti, éleggé sanmagosan.

Mivel ezen részének hibául rovandó föl, hogy a erdőjárnak a polgárnak vadászat való különbözőségei

gei s utóbbiaknek az első fokúi előnyei kétség ki nem
emelte, s hogy nem lája, illetőleg nem látszaja ajon nagy
fontosságot, melyhez az idény díjak életében is, de kivált
valamit bírnak.

Hasonlóan kibának kell mondanom azt is, hogy nem
helyez elég súlyt azon körülményre, hogy a pályát nagy
része nem áll a maga lábán s le versenyzi, azt nem
lesi fajai növésére.

Es végre kibának s pedig a fenő által elkövetett ki-
bái legnagyobbi bínak kell mondanom azon ellenmondást,
a melybe esik, kimondván, s pedig igen helyesen, egy fel-
ől, hogy „minden közgazdászati kérdés fejtegetésénél
a főtörekvés ott legyen irányozva, hogy a kérdés ne
az egyes viszonyok különösségein jelenségein fenni dőljek
el, hanem igenis mindig általános és magasabb szem-
pontból tekintet az ügyre" s másfelől megis oda nyilat-
kozván, hogy „a különböző díjak különböző viszonyok
közt más és más helyt hatnak, ennél fogva jelentőségét
a körülmények szerint különböző szempontból ítélendő
meg."

A hol természetével és a tudománnyal így ál-
kudni nem lehet. Az igazság mindig egy s ugyanaz ma-
rad, akár legyen tánt nézve fájdalmas, akár ne. Az
alkalmazáskor nem a tudományos fejtegetés dolga, ha-
nem a gyakorlásé, nem a tudós nyomozóé, hanem a ge-
lekvő államférfié.

A kéi fenő öpítészetének rovandó föl azon le-
lovajás, a melyet láttunk a fenőnél ott, a hol fajai
nézetés arja elő a különböző díjak hatásáról, azon

lélovajásod

Létezéséről, a melyet egyáltalán nem vonhassunk azon
a ki oly tiszta ítéletünket mutatkozott a mások né-
zeteinek megbirálásában.

Minden azonban nem vonja le a mü azon jelentő-
ség becsét, a melyet annál fogva bir, mivel magá-
nak a nézetek ellenében is önálló ítéletre képesít a kö-
vetkező fokon, oly elöny, melyet ez magasra helyezett,
minthe ítéletei ugyan megtámadhatlanok volnának,
de nem lennének táplálékai téve az alapot, melyeken
nyugosznek.

Ezen ellenkező a 2ik szám alatti minőre állásp.
ja. Ennek szerint a vasutakat az állam által ex-
clusiven kedvezményezett oly közlekedési eszköznek tekinti,
melyet ugy e kedvezményt, mint a fajét természet-
ben felvő előnyöt folytán határozott felsőbbséggel bir-
nak minden más continentalis közlekedési eszközök fö-
lött, s egyáltalán képesek arra, hogy lehetlenekké tegyék
a velük versenyzést, a mit hajlandóknak is bizonyul-
tak, mindig és mindenütt.

Sőt nem csak általában tekinti e mü monopolszerü
jellemüeknek a vasutakat, hanem az egyes vonalokban
is, állitván, hogy a vonalok hibásan felfogásának esetén
kivévé versenyvonalok épitése közgazdaszati tekintet-
ből meg nem engedhető károsítás nélkül szinte lehet-
len, s, ha még is bekövetkezik állandó verseny előidéz-
je szükségét helyett csak a vonalok közös kezelésére vezet-
ne. Jelszava „hol az öszhangzás lehetséges, ott a verseny
lehetetlen"

Szemere

Szerinte nagy tévedés volt a törvényhozást vizsgálni, hogy a vasutak jellemzői e monopoliumi jellemzés egy előre fel nem ismerik, hogy a gazdaságtól vett analogia által vezetve kezdetben azon nézetből indulnak ki, hogy a versenyt minden eszközzel fenn kell tartani. Ez nem következik be, s a technica tényező előfeltételei nélkül nem is volna bekövetkeztethető.

Minden polgári azon nézetben van, hogy minden a kereskedés biztosítása a vasutakkal szemben a versenytől nem várható, állami, illetőleg törvényes rendszabályokra van szükség, a melyekre az állam más gazdasági szempontoknál fogva is jogosult, melyek az a vasutaknak ad, s melyeket azok nem nélkülözhetnek, a minő például a kivételi jog is.

De nem csak jogosítványnak, hanem kötelezettségnek is tartja e mint az államot a közlekedés rendszabályozása, úgy tekintve azt, mint a modern társadalom jogainak biztosítását, s épen ezért azoknak érvényesítése kivánatos.

Annál nagyobb fontosságot kell tehát kötelezettségnek, minél inkább megvan győződve a vasutak hatásának roppant voltáról, a melynek kiszámíthatóvá tétele egyéb által előbbre lendíti az előbbre haladt népet kereskedelmi forgalmának a vasutak létesítése óta beállt növekvési, a melyet egy kisebb részben talajviszonyai a szabad versenyt elvetve az útban berögzött elfogadtatásának. Ott meg nem állva, különösen is kiemeli azon hatást, a melyet gyakorolnak a vasutak a piacról távol fekvő azon vidékekre, melyeket összefűznek s azt, melyet a piacnak

piaczra ugyan közelebb, de a vasutaktól távol eső vi-
dékek gyökkel szemben esnek. E hátrányok alatt a piaczok
való távolság hátrányai s az ahoz közelség előnyei fen-
le elvesznek. Minden szerző szerint a vasút termelésre
ában van s ezen ügyet el nem enyészteti. Nem így
ajon esete, ha a vasutak nem a távolság arányában sza-
ják meg a viteldíjakat. Az ez után egyes nyugtalanító
ében akkora hátrány a másikra nézve. Valamint
ellen a viteldíjak maximumának megszabásában
polás keresni védelmet is, abban, hogy egyesen von
lalási szolgálatra is közlekedésének egészen elégtelen
volási szerző" kimutatja, s történetileg előadja,
hogy ez belátva minő állási foglalatot el az egyes
államok a különböző árszabálytervek alkalmazá-
sa iránt szemben. Művének e része igen sa-
mosságos. Való, hogy nem nyer a nyelvnek sze-
nét fogva folytonos nemi irodalmi mű értékében lete-
mesen veszít. De főhibája nem ez, hanem igenis az,
hogy nem látja, miként a vasutak által szenvedett
önkénytelen alkalmazott különböző árszabályozások
nek ezek mellett hatásai annyira fűtelnek meg az alsó
pan asszonyt bajok, a melyekre tekintve javasolja a rend-
szabályozást, feltéve, hogy ez után még a főügyet, mennél ha-
vollabbi vidékeknek bevonása a forgalomba, lenne elér-
vezve.

A differentiális tarifféle egyébiránt nem vet el, de
azt tartja, hogy azoknak kezelése a forgalmi politikai, vagy el-
lenőre az államhatalmat illeti, nem fejtve, hogy e jogánál fog-
lam részére igénybe vétele csak úgy nem jár jogosult

indokolt

Kel vegrehajtásával, ha az államvasutak rendőre
lesz alkalmazva.

Föleg e fölhibás tekintet az első pár évben alatt. Hogy
azt kell a jutalomra méltóbnak tartanom, mint
a ki más kiemelt elönyén túl nyelvében is per
fectiben is szavatalanul jobb.

Pesten Május 13án 1874

1295
1874

Kedves barátom,

Udvardy Ign. 1858-ban választatván, ezen nagy gyűlés actái közt kétségtelenül megtalálod a törvény tudományi osztály ajánlását s indokait. ~~Vesz~~ Udvardy a maga idejében, meg-lehetős jó hírben állt egy magyar egyházijogával. Úgy rémlik előttem, egy derék pékfoglalója is feltűnt. Csak ennyi az mit egy emlékezetből mondhatok. Ime mely fiükséges volna az életrajzi adatokat és éven-kénti munkálatok bejelentését por-galmazanak! Ölellek szívesszerettel

Tl

máj 14/74

1296
1874

Rendes tagokúl ajánltatnak

Keleti Károly Horváth Mihály és Hunfalvy János rr. tt. által
Nagy Iván " Horváth Mihály r. t. által
Pesty Frigyes " " " "
4 Thaly Kálmán " " " "

(Csak 3 hely van üresedésben.)

Levelező tagokúl ajánltatnak:

Dáradai Sándor jogtudor Fogarassy János r. t. által.
Gyárfás István Szilágyi Sándor r. t. "
Haan Lajos Horváth Mihály " "
Hegedüs Lajos Candid " " és Szilágyi S. "
B. Orbán Balázs B. Nyáry Albert t. t. által
Pauer Imre Horváth Boldizsár t. t. által
Ortvai Tivadar Horváth Mihály r. t. "
Toldy Istvan " " " "
9 Kőrösy József Kautz Gyula és Hunfalvy János

Külföldi lev. tagnak

Gneist Rudolf Horváth Boldizsár t. t. által

1217
1874

Szerződés

Mely egyrészt a magyar Tudományos Akadémia Nagyméltóságú Elnöksége, másrészt Strohoffer István ácsmester között, a magyar Tudományos Akadémiai Palota III^dik emeletén elő állítandó ácsmunkák felett, a következő feltételek mellett köttetett.

1^szer Strohoffer István ácsmester átvállalja a magyar Tudományos Akadémiai Palota III^dik emeletén foganatosítandó átalakítási munkákról szükségelt ácsmunkákat, melyek az eredeti költségvetés szerint 4615 ft 45 xrba számíttattak ki, az ide mellékelt ajánlata szerint 7% árlengedésel . . . . . 4292. 37 xr.

azaz Négyezer kétszázkilencszázkétszázharmincnégy forint 37 xr ösztr ért

Átvállalja továbbá a lebontás által nyert és felnem használt régi anyagokat, úgymint a tetőszéket vaskapcsokkal (: deszkázat nélkül :) mennyezet és boltélgerendákat, tartófás szerkezetet stb. a költségvetésben felszámított 2550 ftnyi összegre ajánlott 5½ % felülfizetéssel, tehát . . . . . 2690. 25 xr

mely a fenti összegből levonatván, lészen a keresetösszeg . . . . . 1602 ft 12 xr

Kötelezi magát továbbá Strohoffer István az átalakítandó termekben szükségelt üveglenes tetőzetet, az ajánlatában utólagosan kimutatott . . . 1700. forintért előállítani mely szerint, az általa előállítandó ácsmunkák összege teszen . . . . . 3302 ft 12 xr

azaz Háromezer háromszázkét forint és 12 krajczárt összeg.

1298/1872 V/15

2ro Vállalkozó kötelezi magát a lebontási munkákat a művezető építésztől nyerendő felszólítására azonnal megkezdeni, a lebontott anyagokat saját költségén kellő helyen felrakni, és megőrizni úgy hogy a tetőzet ujboli bedeszkázásához, és a többi uj ácsmunkákhoz megkivántató anyagok, a régi használhatókból is mint előállithassanak, kötelez azonban a vállalkozó, minden azon fa nemeket, melyek a tetőzet és merczetéknél netán szükségel tetnének de a régi anyagból előállithatók már nem lennének, sajáljából minden kártérités nélkül pótolni

3ro Strohoffer István vállalkozó kötelezi magát hogy az általa kifizetendő ácsmunkákat folyó évi Augusztus hó 31-ig tökéletesen elkészitendi, ellenkező esetben minden ezen határidőn túl terjedő munka napért 50 ftazaz Ötven forint birságot fizetend mely keresetből levonandó lészen

4ro Vállalkozó semmi jun alatt bár mi néven nevezendő felülfizetésre, a költségvetésben kijelölt munkákért a kialkudott keresetösszegen felül igényt nem tarthat.

5ro Vállalkozó kötelez az általa előállitandó ideiglenes tetőzetet akként és oly időben készitteni hogy az átalakitandó termek tartózata és ezek alatt levő mennyezetek az eső befolyása által kárt ne szenvedjenek minthogy minden ily károkat saját költségen helyre állitani kötelez.

6ro Vállalkozó kötelez minden fa anyagot mely a tető és tartófás szerkezet lebontásából hátramaradt és felnem használtatott, és mely annélkül is saját tulajdona lesz, - a munka befejezése után helyszinéről azonnal saját költségén eltávolitani.

7ro vállalkozónak, munkai előállitásához netán szükségelt állványok a kőmüves munka vállalkozója által készitetnek, és Strohoffer István kötelez azoknak kellő időben előállitásáról gondoskodni nehogy ez a munka hátráltatására ürügyül szolgáljon

8ik A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége ellenben kötelezi magát az ács munkáért és az ideiglenes lebőzet elő állításáért kikötött 3302 ft 12 ny. keresetösszeget a munka elkezdte léker és befejezésekor képes két egyenlő részletben vállalkozónak kifizetni.

9ik Ezen szerződés megkötéséből származandó költségeket, úgymint bélyeg és egyéb illetményeket vállalkozó saját jából kötelezi fedezni.

10ik Az itt felsorolt kötelezettségek Strohoffer Istvánra nézve ezen szerződés aláírása után azonnal, az Akadémia Elnökségére nézve azonban csak a szerződés jóváhagyása és aláírása után érvényesek.

Buda Pesten 1874 évi Május hó 3ik

St. Strohoffer

Buda Pest 15 dbre 874

Gelmigyetsenghi

a M. T. Akadémia elnöke

4/.

Herrn Mr. v. Pfeil in

Budapest den 4ten April 874

Euer Wohlgeboren!

Laut Ihrer gefälligen Aufforderung, in Betreff der zu beiliegender Zimmermann-Arbeiten, für den ung. Academie-Bau, erlaube ich mir Ihnen nachstehende Bedingungen zu unterbreiten.

Ich verbleibe mich bereit, nach den mir vorliegenden Einsichtsrissen, sowohl die Abtragung des bestehenden Dachstuhles, als auch die Anfertigung, der erforderlichen neuen Zimmermann-Arbeiten, bei dem Eisendachstuhl betreffen 4% sage Vier percent nachzulassen. — Hingegen erlaube ich mir für die Anfertigung, der abgenommenen Materialien eine Aufzahlung von 3% sage Drei percent, in meiner vorliegenden Einsichtsrissen Ihnen anzubieten. Zugleich verspreche ich mich nach Ihrer Aufforderung, die Arbeiten zu jeder Zeit, sobald Sie es wünschen, zu beginnen, mit thunlichster Arbeiten, zu den mir von Ihnen vorgeschriebenen Termine, pünktlich und solid zu vollenden. Hochachtungsvoll

Ihr ergebenster
A. Hauptner

4/.

s en fogarthelyi el

Szerződés

Mely egyrészt a Magyar Tudományos Akademia Nagyméltóságú Elnöksége, mási részt Kneisel Ferenc asztalos mester között, a nagy Tud. Akademiai Palota III-dik emeletében átalakitott országos Képtár helyiségeiben bevezetendő forró viz fütési berendezéshez a padlóban fektetendő puha deszka zsiljozatok elő állitása és berakása, továbbá a pinczében felállitott szellőztetési gépezetnek megrédésére fektetendő deszka falnak elő állitása iránt a következő feltételek mellett köttetett:

1ször Kneisel Ferenc asztalos mester átvállalja a fennt emlitett két rendbeli munkákat a költségre leirásban kiszámitott 642 ft az az Hatszáznegyven két forintért oly kikötéssel, hogy a III-dik emeleti termekben fektetendő zsilipeket a terv szerint és a müvezető épitész utasitásai folytán tökéletesen kifogástalanul elkészitendi a szükséges puha és tölgyfa deszkákat sajátjából minden további felülfizetés követelés nélkül hozzáadandja, és a munka szépen elvégzett oly módon intézkedend hogy a forróvizfütés bevezetése akadályt ne szenvedjen.

A pinczében elő állitandó deszka fal mind két oldalon gyalulva, a lezagok léczecskékkel boritva legyenek a tartófák (: Gerezs :) 4/5" ker gyalult puha fából elő állitandók és filárdan megerősitendők, a falba egy üvegajtó tökéletesen felszerelve alkalmazandó és a gép felett egy oldalon gyalult deszkából tetőzet készitendő.

2ször Kneisel Ferenc vállalkozó kötelezi magát a munkát azonnal foganatba venni, és azt jól kiszárasztott egészséges anyagból készitteni, ellenkező esetben a munka akkori kárára más

vállalkozó által lészen elvállitandó.

3-ik A magyar Tudományos Akadémia Nagymélt. Elnöki ágy ellenben kötelezi magát nevezett vállal. kozónak a túloldalon említett keresetösszeget, munkálatának elkezdtetése és befejezéséhez képest két egyenlő részletben, a művezető építész által kiállitandó utalvány alapján kiállitás nélkül kifizetni.

4-ik Jelen szerződésnél kapcsolatban levő netáni költségek bélyeg stb a vállalkozó által fedeztetnek.

5-ik Ezen szerződés Greiszt Ferenczre nézve az aláirás után azonnal kötelező, az Akadémiai Elnökségre nézve azonban, csak annak jóváhagyása és aláirása után érvényes.

Budapest 1874 évi December hó 2-án

Greiszt Ferencz

Ezen szerződést azon megjegyzéssel hogy helyben hagyó vállalkozó úr. mutat fizetendő három hónapi határidő alatt a munkát teljesen befejezze. – Továbba hogy a elfogadási részletfizetés csak akkor vehető fel, midőn maga a munkának több mint felét elkészité – a másik felét pedig akkor, midőn maga a munka általában is teljesen befejezettnek találtatik

Kelt Budapest 7. Dec. 874

Lónyay Menyhért

Löfgren
ad 6/

Szerződés

Mely egyrészt a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége, másrészt Strohoffer István ácsmester között, a Magyar Tudományos Akadémiai Palota II-dik emeleti képtár helyiségeiben levő deszkafalak és boritek menyezetek eltávolitásánál és fűtőre anyagból leendő előállitásánál szükséges, ácsmunkák átvállalása iránt a következő feltételek mellett köttetett:

1-ször István ácsmester átvállalja az említett átalakitásnál szükségelt és a költségvetésben felsorolt ácsmunkák előállitását a kialkudott 1834 ft 60 kr azaz Egy ezernyolcszázharmincznégy ft 60 kr osztrák értékben, és le kötelezi magát egyszersmind hogy a lebontási által nyert fa anyagot a költségvetésben megállapitott 624 font azaz Hatszázhuszonnégy forintért ősfi értékben átveszi, miért is ennek levonása után az előállitandó ácsmunkáért fizetendő összeg teszen 1210 ft 60 kr azaz Egy ezerkétszáz tizforint 60 kr osztrák értékben.

2-szor köteles vállalkozó a második emeleti képtár termekben levő ácsolati padlót a költségvetésben utólagosan felvett összegért deszka burkolattal akként befödni hogy a menyezet lebontási és épitkezési alkalmával a padló kárt ne szenvedjen. A befödésre használt deszkák, melyek a vállalkozó által szállitandnak, a használat után is tulajdonát képezendik és ezeket a helyszinéről elszállitani köteles.

3ᵈ Vállalkozó köteles az általa átvállalt munkák elő állítási át az épitést vezető épitész felszóllitására azonnal megkezdeni és ezen szükséglet szerint oly erővel folytatni hogy a munka előmenetele akadályt ne szenvedjen, ellenkező esetben minden ebből eredhető károkért felelős és ezeket megtéríteni köteles.

4ᵈ A Magyar Tudományos Akademia Elnöksége ellenben kötelezi magát a szükséges és munkákért kialkudott 1210 ft 60 xr két egyenlő részletben és pedig az első felet a mennyezetek lebontása és a válaszfalak eltávolitása után, a hátralévő másik felét pedig a munka végelőállitása és akadálytalan átvétele után azonnal kifizetni.

5ᵈ Vállalkozó köteles ezen szerződési kötéséivel egyébb bélyeg és egyébb illetményeket sajátjából viselni.

Buda Pest 1874 ev Julius hó 31ᵈᵉⁿ

Lásd
Ullmann
mint épitész

H. Schwendler
épitőmester

Költségvetés.

A Magyar tudományos Akademia Nagy Előtisiágu Elnökségének rendeletére készitendő Asztalos Munkakról.

Tétel Szám	Tárgy.	Pénzösszeg Egyes Árak. ft.	kr.	ft.	kr.
1.	120° Tölő mérték puhafenyőkő kétlipaszetek a padlóközt a Harmadik emeleten, a melegvizcsövek elhelyezéséhez, ezekneki készitése és a padló lani berakásával . . . . . a.	4.	60.	552.	00.
2	Egy gőzház a pinczében 4/4" os tölgy alulról gyalult deszkából az összes ereszlécekkel s egy ütegajtóval vasalással együtt, a Gőz felett levő deszkafenyőkő			90.	00
	Summa ft. o. é.			642.	00.

Budapest November hó: 20kán 1874.

Gneisz Ferencz

Láttam:
Schulhof
Építész

FRANZ GNEISZ
ZIMMERPLATZ & BAUTISCHLEREI
BUDAPEST

Herrn Nicol. von Ybl

Budapest.

Ihrer Wohlgeboren

auf Ihre gefällige Aufforderung in Bezug der zu liefernden Zimmermanns-Arbeiten für den ung. Academie-Bau erlaube ich mir Ihnen zu erklären, daß ich mich von den mir vorliegenden Einheitspreisen, welche sowohl die Arbeitslöhne als die Materialien, die Aufstellung und die Anarbeitungen der respectiven Zimmermannsarbeiten bei dem Eisendachstuhle betreffen, 7% pro Cubem percent nicht zu berechnen.

Hingegen erkläre ich mich für die Anfertigung der abgenommenen Materialien um eine Abschreibung von 5½% pro Cubem percent und auf eine Arbeit, das mit der hinzugerechneten Einheitspreisen, Ihnen zugetheilt werden. — Übrigens verpflichte ich mich nach Ihrer Aufforderung die Arbeiten zu

jedoch Zeit sobald Sie es wünschen
sogleich zu beginnen, und sämtliche
Arbeiten zu der mit den Herren Vor-
geschriebenen Termine pünktlich und
solid zu vollenden.

Budapest d. 30 April
1874.

H. Strohoffer

Laut Geschichte vorgelegte mir das verfonderliche Ober-
den über die zu adaptirenden Localitäten
solid und entsprechend um den Betrag von
1700 Flöm das ist Ein Tausend Siebenhundert Gul
den Zusagestellen.
Budapest am 3 t Mai 1874

H. Strohoffer

Strohstoffe Stroh
Melkeimer a Feuerhaken

Sz. / Nr.	A tárgy megnevezése / Benennung des Gegenstandes	Mértékek — Maasse: Folyam Current 0 ′ ″	Négyszög Quadrat 0 ′ ″	Köb Kubik 0 ′ ″	Pénz-összeg — Geldbetrag: Osztr. é. österr. W. fl. kr.	Egyes Einzeln fl. kr.	Összesen Zusammen fl. kr.

Költségvetési

A magyar Tudományos Akademiai Palota II-ik emeleti keritési helyiségében levő deszka falak és boritékmenyezetek eltávolitásánál felmerülő

Épitésmunkák felett.

188	Négyszög öl menyezet gerenda deszka burkolat lebontása a II-ik emeleten és a földön összerakása	4	-	752 -
22½	dto dto első emeleti boritékmenyezet lebontása, a felmerülő szennt elvégzi és ismét elhelyezni vas sin közé 1ső emeleten	8	-	180 -
30	Négyszög öl Amerikai padlót vakpadlóval együtt felbontani és ujból elhelyezni és lerakni	12	-	600
26	folyó öl 3 lábas fríz deszkázatot a padlón felbontani és ismét elhelyezni (Langstrecke an Orte)	1	50	39
8	Négyszög öl fedő deszkázatot felbontani az állás végett és ismét helyreállitani	1	-	8
6	darab ajtófelfa 4" 6' f. 9" 6' mag.	5	-	30
188	Négyszög öl padló befödés a II-ik emeleten	1	20	225 60
	Összesen			1834. 60

Ebből levonva

Az átvevendő fa anyagok árát

188	négyszög öl menyezet gerenda	3 fl.	564 -	
30	dto padló fríz deszkázat	2 fl.	60	
	összesen			624 -

Marad összege az épitésmunkának 1210.60

Buda Sept 1874 ein Julien ho 30 ᵗᵉ

Lütto

Cullenbach

Maurermeister

St. Schrotthofer
Zimmermeister

Nordfelder J. L. magyar kir. udvari papir- és festőnemüárugyár, kiállitási 4. sz. Pavilon.

Szerződés

Mely egyrészt a magyar Tudományos Akadémia Nagymélóságú Elnöksége másrészt Kneisel Ferenz asztalos mester között, a magyar Tudományos Akadémia Palota III^dik emeletén szándékolt átalakítási munkáknál szükséges asztalos munkák elkészítése iránt a következő feltételek mellett köttetett:

1^szer Kneisel Ferenz asztalos mester átvállalja a fennt említett átalakításnál előforduló és az erdeti költségvetésben 2062 ft 80 krra kiszámított asztalos munkák elkészítését az összegtől 6% az az Hat százalék elengedése mellett — 1939 ft 03 krt az az Egyezerkilenczszázharminczkilenczforintot és három krajczárt oly értékben, oly kikötéssel hogy az átalakítandó termekben fektetendő Amerikai tölgyfa padlót a régi anyag felhasználása mellett és a szükségtelendő új anyag hozzáadásával tökéletes jó állapotba elkészítendi és ezen munkáért semmi nemű néven nevezendő többlet költséget a kialkudott összegen felül nem követelend.

2^szor Kneisel Ferenz vállalkozó kötelezi magát az általa készítendő munkákat az építési felszólítása következtében azonnal megkezdeni, és akként folytatni hogy általa a munkálatok elmenetele semmiképpen ne háttráltassék, általjában pedig kötelezi magát vállalkozó hogy az általa elvállalandó munkákat legkésőbb folyó évi September hó 30^dik tökéletes elkészítendi minthogy ellenkező esetben minden a határidőn túl szükségelt munka napjáért 50 ft az az Ötven forint büntetést fizetend, mely összeg keresetéből levonandó lészen.

3^szor kötelezi magát Kneisel Ferenz vállalkozó a szükséges új tölgyfa padlóhoz jól kiszárított egészséges anyagot szállítani, minthogy minden selejtnek vagy rothadtnak talált anyag az építtetőt saját költségén eltávolítandó lészen.

1299/1874

V./15

Szerződés

Mely egyrészt a Magyar Tudományos Akadémia Nagymélóságú Elnöksége másrészt Kneifel Ferenc asztalos mester között, a Magyar Tudományos Akadémia Palota III^dik emeleti klándékoll átalakitási munkáknál szükséges Asztalos munkák előállitása iránt a következő feltételek mellett köttetett:

1^szer Kneifel Ferenc asztalos mester átvállalja a fennt emlitett átalakitásnál előforduló és az eredeti költségvetésben 2062 ft 80 krba kiszámitott asztalos munkák előállitását az összegtől 6% az az Hat százalék elengedés mellett — 1939 ft 03 krt az az Egyezerkilencz százharminczkilencz forintot és három krajczárt ért értékben, oly kikötéssel hogy az átalakitandó termekben feltelendő Amerikai tölgyfa padlót a régi anyag felhasználása mellett és a szükségtelendő új anyag hozzáadásával tökéletes jó állapotba elkészitendi és ezen munkáért semmi nemü néven nevezendő többlet költséget a kialkudott összegen felül nem követelend.

2^szor Kneifel Ferenc vállalkozó kötelezi magát az általa készitendő munkákat az épitész felszólitásra következtében azonnal megkezdeni, és akként folytatni hogy általa a munkálatok elömenetele semmiképpen ne háttráltassék, általjában pedig kötelezi magát vállalkozó hogy az általa előállitandó munkákat legkésőbb folyó évi September hó 30^ig tökéletes elkészitendi minthogy ellenkező esetben minden a határidőn tul szükségelt munka napért 50 ft az az Ötven forint büntetést fizetend, mely összeg keresetéből levonandó lesz.

3^szor kötelezi magát Kneifel Ferenc vállalkozó a szükséges új tölgyfa padlóhoz jól kiszárott egészséges anyagot szállitani, minthogy minden selejtnek vagy rothadtak talált anyag az épületről saját költségén eltávolitandó lészen.

1299
1874

V./15

4ten A magyar Tudományos Akadémia Nagymeltóságú Elnöksége ellenben kötelezi magát nevezett vállalkozónak a kikötött koronaösszeget, munkájának elkezdete és befejezésének képes két egyező részletben, a művezető építész által kiállítandó utalvány alapján, kiány nélkül kifizetni.

5ten Jelen szerződéssel kapcsolatban levő netáni költségek, bélyegek stb. a vállalkozó által fedezendők.

6^tzon Ezen szerződési Instrukt ferencz, vállalkozóra nézve akkor irás után azonnal kötelező, az Akadémia Elnökségére nézve akkor pedig csak annak jóváhagyása és aláirása után érvényes.

Buda Pesth 1874 évi Május hó 1ten

Instrukt Ferencz
Kő és Ácsmester

Buda Pesth 15 Maj. 874.

Jóváhagyólag
a M. Tud. Akadémiától

Ajánlat.

A Magyar Tudományos Akadémia
Vagy Miltóságu Elnökségnek.

Alulirott kéznek nyilatkozik az Akademia Palotája harmadik emeletén elöállitandó Wasszerkezetü tetőzet készitésénél szükségelt, és a költségvetésben foglalt, Alammkákat mellett 4615 ft 45 kr az az Négyezer hatszáz tizenöt forint és negyvenöt krajtzárba számitattak föl, 4½ % az az négy és fél kamat ár elengedés mellet minden további követelés nélkül tökéletessen elöállitani.

A lebontandó és ügyel fölnemhasználandó Anyagokat, mellek a költségvetésben 250. ft az az Kétszáz ötven forintba számitattak föl az alulirott akáért 2800. ft az az Kétezer nyolczszáz forintokkal ajánlfól, mell összeg a tereset összegéből levonandó leszen.

Végül Bátorkodik az alulirott az Asztalosmunkákra is Ajánlatot tenni, ezen Munka a költségvetés szerint 2062 ft 80 kr az az Kétezer és Hatvankét forint nyolczvan.

/.

Kraj[illegible]rábbat leszen, mel munkákat,
alulirott 6% ak ak Zlat Klamot ár elen
gedés mellet tehát 1939 fo 64 kr ak ar
Egy ezerkilenczszázharminczkilenczfo forint
és négy Krajtárért elvállalitani készz.

Budapest April hó: 28án 1874.

a Nagy Méltóságu
Elnöksegnek
legalázatosb szolgája

Preisz Lorentz

Ács Mester.

Budapest am 16. November 1874

An die löbliche Direction
der königlich ungarischen Academie
zu Handen der Herrn Aufseher am Ort.
in
Budapest.

Kostenanschlag für die Tischlerarbeit in der Bildergallerie.

Die Tischlerarbeit in der Bildergallerie besteht in Anfertigung der Fundirung, und Aufbringung der nöthigen Lagerhölzer für Heizungs Röhren circa 120 Rfte à f 5.–	f	600.–
Verlegung von gefobelten Brettern über den Gas Maschinen und Ventilatoren, nebst Rfte. Latten, Nägeln, Holz und Thüre mit Verlegung	f	120.–
Summa	f	720.–

unterzeichnet
Charles E. Lewis jr. & Co
per Firma
J. L. Bacon.

KOVÁCS ANDRÁS
épület-asztalos üzlete
PESTEN.
Mátyás király tér 13-ik szám
saját ház.

Ajánlat

A magyar tudományos Academia tűz biztonsági helyzetének alkalmával elő forduló asztalos munkákról nevezetesen

191 négyszegöl amerikai padlók vánkosfa és vakpadlók felszakitása és elhordolitásért ölenkint 80 kr.	152 f 80 kr
191 négyszegöl amerikai padló vánkosfa s vakpadló ujra lerakása es a hiányzó részek pótlásával ölenkint 10 f.	1910 f
Összesen	2062 f 80 kr

az az két ezer hatvan két forint 80 kr. árt a nevezett munkák szilárd elkészitését magamra vállalom azon megjegyzéssel, ha netalán a felszakitandó padlók rothadás miatt használhatók nem lennének ezek ujakkal kicseréléseik fent irt összegen felül nekem megtérittetnek

Budapesten April hó 6-án 1874

Kovács András
asztalos

Vertrag

Welcher zwischen dem Praesidium der Ung. Akademie der Wissenschaften in Buda Pest, — einerseits dem Hr J. Schwab burgl. Hofsteinbruchermeister, wegen Uebernahme der Hofsteinbrucher Arbeiten bei der Adaptirung des daselbst über dem III^ten Stock der Ung. Akademie Palastes unter folgenden Bedingungen abgeschlossen wurde.

1^ens Hr J. Schwab übernimmt die Abtragung der gegenwärtigen Dachsteindeckung (: Hofsteine :) über dem zu adaptirenden Theil des Akademie Palastes, sammt Deponiren des Materiales, und wie der Eindeckung der Dachflächen mit dem alten Materiale, so wie beigehörig des Dach nothwendig gewordenen neuen Hofsteinbedeckung desselben Qualität wie die jetzigen, so dass beigehörig der Nägel, Arbeitslohn etc pr Quadrat Klafter solid und dauerhaft a 4/50 kr das ist Vierguldn und 50 kr österr. W. oder die ganze auf 136½ Quadrat Klafter berechnete Fläche um den Betrag von 614 fl 25 kr das ist Sechshundertvierzehn Guldn 25 kr in österr. Währung, und verpflichtet sich diese Arbeit ohne weitere wie um neue ersetzen gebrauchte Materialforderung um den oben angesetzten Betrag solid und fertig herzustellen.

2^ens Hr J. Schwab verpflichtet sich die übernommenen Arbeiten auf die erste Aufforderung des Bauleitenden Hr Architecten allsogleich anzufangen, und dieselben ununterbrochen zu betreiben dass der fortschritt der übrigen Arbeiten dadurch nicht gehindert werde, und übernimmt dass die Arbeit längstens bis 7ten September 1874 vollkommen fertig hergestellt werden soll, im entgegen gesetzten Fall er eine Pönale von 20 fl das ist Zwanzig Guldn für jeden Arbeits Tag welchen er zur Herstellung seiner Arbeit über die anberaumte

1300/1874 (V/15)

fruit durchgeführt, geschaffen muß.

3te Unternehmer verpflichtet sich nach Beendigung sämmtlicher Arbeiten den Platz, die Räumen und Werkplätze von allen Unrath und Abfällen zu reinigen, oder sich für eine Entschädigung zu haben

4te Verpflichtet sich der Unternehmer die Eindeckung in doppelter Form mit Spitzmaschine, wieder herzustellen und zu den festlandes Preise Tafeln gleicher Qualität und Farbe als die Spitzmaschine zu liefern, im entgegen gesetzten Falle der alle bereitstandene Materiale auf seine Unkosten neu beizuhaben und dann zurückzuverrechnen verpflichtet muß.

5te Das Präsidium der Ung Akademie verpflichtet sich seinerseits dem Unternehmer die bedungene Summe von 614 fl 25 kr nach Beendigung der Eindeckung Arbeiten allfällig auszuzahlen.

6te Alle Mangel und sonstigen Gebrechen welche mit dem Contracte Schluß verbunden sind, hat der Unternehmer auf seine Kosten zu bestreiten.

7te Dieser Vertrag ist für den Unternehmer nach der Unterfertigung desselben allseitig bindend, für das Präsidium der Ung Akademie wird aber erst nach der Genehmigung und Unterfertigung als rechtskräftig anerkannt.

Buda Pesth 5 May 1874.

Buda Pesth 15 May 874

Genehmigt

d M. T. Akademie

JULIUS SCHWAB
Stadt Schiefer-Ziegeldecker
WIEN
Leopoldst. Glockengasse 21

5/.

Ihr Wohlgeboren H. Nicolaus von Ybl Ob. fiskal

in

Post

Euer Ihren gnädigen Aufforderung, mögen Sie beiverschiedene Schriftstücke Arbeiten bei der Ablagerung des Abschnitts am III Buch des Ung Akademie Gebäudes; anbelangt ist mir Ihnen Anbefehl zu stellen daß ich die Abtragung der gegenwärtigen Einfriedung, Depositen des Materials, und Windbrandmauern der Abschlüsse mit dem alten Materials sammt Einfahrt des durch den Bruch entstandenen Raumes Einfriedung der Gradlinie wie die jetzt eigne, so auch Einfahrt der Riegel, Arbeitshöfe etc per Quadratklafter wird und demnächst à 4 fl 50 kr das ist Vier Gulden fünfzig kr übernehmen und mich gleichfalls anzuschließen die Arbeit auf's ersten nächste Aufforderung allsogleich zu beginnen und die Herstellung derselben zur festgesetzten Zeit pünktlich zu bewerkstelligen.

Buda Pest am 8ten April 1874

Mit Achtung
Euer Wohlgeboren
Schneider
kgl Rath Einfriedungs Meister

ad 5/-

A Prescott munkájából (Ferdinand és Izabella történetére) velem közlött fordítási mutatvány kivételes jelentőségű számomra belőle a fordítás minőségét bizonyosan meg ítélnem lehet.

Hogy látszik: elég gyakorlása volt-e, de nem elég gondja lett-e arra is, magyarosság, kifejezésbeli szabatosság és könyű ség szempontjából saját dolgozatát, sok kifogás lehet ellene számba venni.

Mellőzve, vagyis mint kisebb és nagyobb súlyu hibákat, kifogyok.

1 lap. Az Írisz czímében felesleges az idegen „monarchia" szót határozó kötött a „királyság" is tökéletesen helyén volna.

U.a. tartalom-kivonatában: „vallásos nyomozás" helyett jobb volna „vallási nyomozás". „Előjogaik és gazdagságok" helyett „gazdagságuk" kell.

Tovább, a könyvben:

„a melyek érvekeikben megoltalva, és gyakran halálos ellenségeskedésben voltak egymással." Az „egymással" helyeleniil van a mondat végére, a „voltak" is „ránevelve; mert így a „megoltalva" lön is vonatkozó szónak tekintik, mint a „voltak" is. Hanem: „— megoltalva, és egymással gyakran halálos ellenségeskedésben voltak."

„Oly tőrzsek által volt lakva"; jobb: „Oly tőrzsek laktak..." Sőt az egész mondat, melyet az angol kétszer által old fel, magyarul jobb volna így: „Egy másból, származásra, vallásra, kormányformára nézve a legmagyobb mértékben eltérő népek laktak, a mellyek közül stb"...

2 lap. „a felfedezés és kóstolás által kimerjedek" (a határok) jobb volna: „felfedezések és kóstolás által" stb.

„nagy mértékben" — „jelentékeny mértékben" (3 sorban

1301/1874 VJ/18

Képzeld a mélyben rejtő!) Akkor a második mély-
ben nem is feltétlenül az erdei éjszakának mely-ik
ját akarja mondani, hanem magyarázza, vagy hang-
jában. *

„A pelen elbeszélésnek célja, előadni azon kettőt,
kor, a melyben ezen nagy forradalmi eseményeknek
élének." Magyarosabb volna így: „Elbeszélésem-
ben azt a korszakot czélom rajzolni" (a korszakok
előadni nem lehet) „a mely ezen nagyszerű forra-
dalmi eseményeket hozta létre; a Ferdinánd és Izabella
uralkodását."

— „azon állami szám, a melyben fel volt osztva az
ország, négyre szállítva lé". Magyarabban: „a
Zen állami szám, melyben az ország olyan volt, négy-
re szállítva lé!"

— „magyarázat határokra szorítkozni mint az ugyan-
azon nevű modern tartomány!" A két „magyarázat"
szónya is; meg a „mai" (nem modern) tarto-
mány nem is „Granadai mór királyság" le-
hát nem „magyarázat". Jobb volna tehát: „mint
a határnevű mai tartomány" vagy röviden:
„mint a mai Granada." Végre a „határokra szo-
rítkozni" helyett helyén, mert a szorítkozás itt
ezen eszme s tartomány határainak tágas vagy
szoros voltát fejezi ki.

„Sőt nézetem oly mérvű erőt követőzött ennek".
Nem elég volna-e: „oly erőt" vagy „akkora erőt" — mint
nek is a mérvű? Azután: erőt követni le-
gyen nem volna-e magyarosabb: erőt adni vagy é-
zen; oly erőre szerint-? — Továbbá: ez az erő
„kívül állana a tenger magyarázatának minden ré-
szein" — erőlködött. Akarja mondani: „nem áll-
ana arányban a tenger magyarázatával" vagy jobban
mondva ez azzal. Vagy legjobb: „megbalad-
a tenger magyarázatának arányát."

„egy mértékben és szorgalma, nép minőségét által volt
támogatva". Helyesebben: „Udvarának pazar magyará-

Abstract

1874

mértékben és szorgalmas napi munkája
támogatta" – vagy inkább: lettek belőlevők,
vagy fedezte.

3 lap. „a közép kor alatt" magyar: a középkorban.

„Önző vágyait közönös elemésztő gyanakvás mi-
között egymás ellenében" helyett egymásnak és elég
„közönséges ellenségeskedés egymás ellen".

„mértékkel birtak" nem mérv, hanem mérték.

„és a baleáni szigetekben forrón meghódításá-
val". A „meghódítás" pár alig hiszem hogy
lehesne többesben használni. Itt s így bizonyosan
nem.

Castile-t Castiliának szoktuk irni.

4 lap „a mely ilyenképen
Kiterjeszkedvén a biscayai öbölből a földközi
tengerig az ottani „összefüggő" rétegeire hatal-
mát" nehézkes szórend. A kiterjeszkedvén és a
hatalmát ily mellett egymástól elválaszthatlan
lennie ok. Tehát: „a mely úgy, a biskayai
öbölből a földközi tengerig terjedvén hatal-
mát, folytonos területen" (mert az ottani össze-
függő rétegeiket ezt, a folytonos folytonosságot
jár, akarja kifejezni.

„Ezen igény, valóban igaz látnik, hogy történe-
tének hosszas kezdetén elismertetett már" magya-
talan és nehézkes. Jobb volna igy: „Ugy látnik,
történetének kezdete óta el volt ismerve és i-
génye" vagy „elismertnek és igényét".

Kutatásaimkat, ezen közönségnek közül, a me-
lyek közvetlenül az eredetiségre vezetnek, kö-
teni fogja ha –t" nehézkes. Összehasonlító összeha-
sonlítási módja különböző. Igy fordítanám: Ha
Kutatni akarjuk a közönségeket, a melyek az e-
redetiségre közvetlenül elvezetnek, ezélszerü lesz
megkülönböztetni – (vagy: egy pillantást vetnünk reá)
„további történetére- és alkotmányában" nem quad-
rál.

„A vizigótok a kik keresztül özönölnek a feltü-

1 röviden meg-tekintsük

gesen az élődi században" pl. van valami szebb vagy: „A vizigótok a hit az élődi században a felhígzés elkövetését itt" „magyarázzon kormányzati szabadelvűek hozták magokkal a melyek szerint rokonaikat megkülönböztessék". Ez is magyartalan. Így jobb: Idézném: „& a kormányzatban nagyon a „ön szabadelvűek hozták magokkal a melyek által ~~a szerint népek~~ sajátjai voltak a szerint népekkel."

Lehet hogy megcsavarásaim nagyon is apróbbnak s közönségesnek. De apró hibák halmazából alakul a nehézkedés vagy ügyes lekerekítés, ami a munka élvezetét. Pedig oly irónia mint Prescott élvezni is lehet.

Buda Pest 1874 Május 18.

Szász K.

Ferdinánd és Izabella uralkodásának története.

Bevezetés.

I. rész

A Castiliai monarchia állapota a tizenötödik század előtt.

Castilia régi történetére és alkotmányára. Az arabok betörése. Az ország lassankénti visszahódítása. A spanyolok vallásos rajongása. Papjaik befolyása. Vesszenyeik. A castiliai városok. Az országgyülés. Hatalma. Bátorsága. A városok gazdagsága. A nemesség. Előjogaik és gazdagságok. A lovagok. A papság. A korona rovényrésze. Az előjogok korlátok voltá.

—

A tizenötödik század kezdetén a nagy szakadékon keresztül nézve, melyet száz évig, Spanyolország apró, de független államokra volt szétszakgatva, a melyek érdekeikben megosztva, és gyakran halálos ellenségeskedésben voltak egymással. Oly törzsek által volt lakva, a melyek egymástól legnagyobb mértékben elkülönöltek szokásaikra, vallásaikra és kormányformájokra nézve, a melyek közül a legkevésbé fontos is érezhető befolyást gyakorolt jelen lakosai jellemére és intézményeire. A tizenötödik század végén, ezen különböző

Ferdinánd és Izabella unal. Házásának története.

Bevezetés.

I. rész.

A Castiliai monarchia állapota a tizenötödik század előtt.

Castilia régi története és alkotmánya. Az arabok betörése. Az ország lassankint visszahódítása. A spanyolok vallásos rajongása. Dalnokaik befolyása. Versengéseik. A castiliai városok. Az ország-gyülés. Hatalma. Bátorsága. A városok gazdagsága. A nemesség. Előjogaik és gazdagságok. A lovagok. A papság. A korona rovényvége. Az előjogok korlátok volta.

—

A tizenötödik század kezdetén a nagy szakadék beömlés nélkül, nehány száz évig, Spanyolország apró, de független államokra volt szétszakgatva, a melyek érdekeikben megosztva, és gyakran halálos ellenségeskedésben voltak egymással. Oly törzsek által volt lakva, a melyek egymástól legnagyobb mértékben elkülönített szokásokra, vallásokra és kormány-formájokra nézve, a melyek közül a legkevésbé fontos is érezhető befolyást gyakorolt jelen lakosai jellemére és intézményeire. A tizenötödik század végén, ezen különböző

/.

törzsek egy nagy nemzethe olvadtak
egyke, egy közös uralom alatt. Terüle-
teinek határai a felfedezés és hódítás
által nagy mérben kiterjedtek. Bensö
intézményei, sőt irodalma is, azon alak-
ba szűrődtek, a melyek, jelenlétünk
méhben, egész a mai napig megmaradtak.
A jelen elbeszélésnek célja előadni azon
korszakot, a melyben ezen nagyfontos-
ságu eredmények eléretlek: Ferdinánd
és Izabella uralkodását.

A kizenötödik század közepén
azon államok száma, a melyekre fel-
volt osztva ez ország, négyre redukáltatott
le: Castilia, Aragon, Navarra és a gra-
nadai mór királyság. Ez utóbbi, a mely
körülbelül ugyanazon határokkal
szomszédos, mint az ugyanazon nevü
modern tartomány, volt az egyedüli,
a mi fennmaradt a moslimoknak
egykori nagy birtokaikból a felvizge-
ten. Sőt népessége oly mérvü erőt
kifejtett ennek, mely teljesen
kívül állott a terület nagyságának
minden arányán; és uralmának pa-
rányi nagyságra, mely versenyzett a régi
khalifákéival, egy mértékletes, szor-
galmas nép munkája által volt
támogatva, a melynek kezei alatt a
földmüvelés és a müipari mesterségek
gyakorlata a kiművelés oly
nagy fokát érte el, a melyhez hasonló
valószinüleg nem volt Európának.

egyedül más részében sem a közép
kor alatt.

A kis navarrai királyság, kö-
rülvéve a pyrénei hegyek által, gyak-
ran felkölté a szomszéd és hatalma-
sabb államok irigységét. De minden
ömlő vagyait közönös ellenszenvvel
gyanánt működött egymás ellenében,
Navarra még akkor is fentartotta
függetlenségét, midőn a félszige
minden apróbb állama beleolvadt már
Castilia és Aragon növekvő biro-
kába.

Ezen utóbbi királyság magában
foglalta a hajdani nevü tartományt
Catalonia és Valenciával együtt. Ke-
reskedési éghajlata és szabad politikai
intézményei alatt, hallói az emelmi
és emlékezési erély nem közönséges
mérvével birtak. Hosszú tengerpara-
jai kereskedelmes és virágzó kikötő-
kének nyitottak utat; és vállal-
kozó hajóhada kárpótolta a szerzett
veszteségeit otthon szült valódi hiá-
nyait, Sardinia, Sicilia, Nápoly és a
Baleári szigetcsoportnak fontos megtar-
tásai val.

A még hátramaradó Leon, Biscaya,
az Asturiák Galicia, az Ó és Uj Castilia,
Estremadura, Murcia és Andalusia
tartományok a Castiliai Birodalom-
nak jutottak, a mely igy módon ki-
terjedésével a biscayai öbölöt a J.

a föléköri tengeig az ország összefügő
részeire kiterjedt, mind területének
nagyságra, mikből régi volta folyamán (ami
itt volna az, hogy a régi gót monarchiák
előtőr emelkedett élesre a nagy vissza-
csén beszőrő után) jogosan számot tehe-
ni az elsőbbségre a félszigeti többi álla-
mai felett. Ezen igénye valóban egy tör-
ténik, hogy történetének korai kezdetén
elismertetett más. Aragon adózott Casti-
liának az Ebró ugyani partjain levő
területeként e tizenkettedik századig
ép úgy Navarra, Portugáll, és az később
korpalkban, a granadai mór királyság
is. És midőn végül Spanyolország ke-
lönböző államai egy monarchiába ol-
vadtak össze, Castilia fővárosa lett
az uj birodalom fővárosa, és az ő
nyelve az udvar és az irodalomnak
nyelve.

Kutatásainkat azon körülmények
körül, a melyek közepette az ered-
menyre vezettek, könyvem fogja, ha rö-
viden megjelöljük a különböző eredet
nyelvek a két fő keresztyén állam,
Castilia és Aragon korábbi történetében
és alkotmányában, a tizenötödik század
előtt.

A vizigótok, a kik keresztül
özönlöttek a félszigeten az ötödik század
ban, ugyanazon kormányrani szabadelvűek
voltak magokkal, a melyek szerintök
rokonaikkal megkülönböztették.

Bíráluti Jelentés

a „Valuti különbözeti díjak" tárgyában kitűzve volt pályaverseny folytán beérkezett hét pályamunkáról.

I.

Alulírott a fentjelzett czélra benyujtott hét pályamű gondos átlelintése után röviden abban foglalja össze észleleteit, hogy a körgerendaságban e fontos fel- adványt minden tekintetben megoldani sikerült, a fáradság körül többoldalu tájékozottságot, alapos tanulmányt, és ismereteket tanusit; szóval nagy becsü részletes fejtegetést, oly dolgozatot szolgáltat, mely hazai irodalmunkhoz e tárgy tekintetében való szegénységével, s még a műveltebb közönségnek is e rész- beni tájékozatlanságával szem- ben, becses szellemi terméknek nevezhető, s azon esetre, hogyha saját ala bocsáttatnék, az irány- adó gyakorlati alkalmazás pótlása s egyes részek sorsai átalakítása

után, — szépirodalmunk régi
többeredetűek is járulnak.

A mi azonban a kitűzött
díjra való érdemesültséget illeti, e tekintetben alulirott véleménye oda irányúl, hogy
~~véleménye~~ feldolgozott anyag jó-
val nagyobb hőfokát, a tárgy
megvilágosítására fordított
gondosabb részletezést, nem
különben az egyes szerző egyes-
tételek felfogását s a ere-
dést többoldalúlag felölelő
fejtegetéseit: elsőbbség a
2 számu, s jelszóul Gro
Zichy egyik nyilatkozatát
használó műnek adható, a mely-
nek szerzőjét ugyanezért a
kitűzve volt díjjal megjutal-
mazni ajánlom; megjegyezvén,
hogy a dolgozatnak sajtó a-
lóni közzététele előtt, a
fentérintett irályi kitétek
hiányok előbb kijavitandók.
s az értekezés [történelmi rész
helyett alaki szerkezet tekin-

[főleg

tetébül, ném[illegible] utódjainak
alá utasíttó volna.

Budapest Máj. 18. 1874.

Kautz Gyula
vendég tag, s kiküldött bíráló.

1302
1874

Dózsa L.

Briefträger 93t ütg
1874 juni 12
3. post.

1874
303

Dresd: d. 18. mai 74

Liebwerther Freund!

Ihr Prachtwerk Heft 2 ist eben glücklich bestens conservirt eingetroffen. Ich bin erstaunt über die vielen neuen schönen Pilze. Tausend herzlichen Dank.
Wohl Ihnen, bester Freund, wenn man so im Rücken gedeckt ist. Nur eine so situirte Akademie, wie die Ihrige, kann ein solches Werk ins Leben rufen, doch auch nicht alle, wenn sie es auch könnten, thun das, nicht alle haben Sinn und Interesse dafür. Es gereicht daher der Ungarisch Akad. nicht nur zum ganz besonderen Verdienst, sondern auch zur Ehre, ein solches Werk gefördert zu haben.
Ich bin eben mit dem 3t. fasc. der „Lichenes europaei" fertig geworden. Darin findet

sich auch die vor Jahren von Ihrer lieben
Hand eingelieferten Uncea longissima.
Hat es Interesse für Sie, so steht das Heft
gebunden oder lose zu Ihren Diensten.
Nun, alter Freund, kann ich nicht umhin, Ihnen
meine schon früher vorgetragene Bitte zu wieder-
holen, nämlich mir einige Ex. (etwa 5–10)
von Thelephora laciniata und caryophyllea,
von Leotia (Cudonia) circinans auf Ihren
Wanderungen sammeln zu wollen.
Indem ich Ihnen nochmals meinen wärmsten
Dank für das werthvolle Geschenk ausspreche
bitte ich, mir Ihre Liebe und Freundschaft zu
bewahren. Ewig

der Ihrige

L. Rabenhorst

(93 ütv.)
Bizottsági 1874 jun 12
5 k. pont.

1304
1874

Tisztelt Bizottság!

Gomba-ábraimnak II dik füzete megjelent; – a III. füzettel néhány hét mulva kész leszek; és ha a m. t. akadémia szándékomat helyben hagyogya, még egy negyedik füzettel is szolgálni fogok. – De a feldolgozandó anyag még gyarapitandó, ujabb észleletek által. – Még utaznom, gyűjtenem kell! Mult éven a szomszéd Abauj, Gömör, Liptó vármegyében voltam. de a nekem szánt utazási összeget – tévedésből, felnem vettem. Kérem tehát ez uttal a Tek. Bizottságot, hogy ez évre – egy 60–80 ftnyi utazási alalányt részemre utalványozni méltoztassék!
A tett utaimról szóló jelentést kellő idejében be fogok küldeni.
Kiváló tisztelettel.

Szepes Olaszi Majusho 18 kán 1874.

A Tek. és tisztelt Bizottságnak

alázatos szolgája
Kalchbrenner Károly
r. tag.

Jelentés

a Magyar Tudományos Akadémia 1873-diki nagygyülésen gróf Lónyay Menyhért elnök úr által felajánlott s általa kitüzött pályakérdés eredményéről

A kitüzött pályakérdés következő: „Adassanak elő a keskeny vágányu vicinalis vasutak épitése és kezelése körül nyert legujabb tapasztalatok, és re„ ménnyel a vicinalis vasutak és a rendes kötarak épitési és fenntar„ tási költségeire, és a szállitási áraknak egybevetésére, fejtessék ki me„ nyiben és a vidéki érdekeltek mily módon hozzájárulása mellett vol„ nának alkalmazhatók Magyarország több vidékein más nemzetek„ nek érintett tapasztalatai?"

Tartalma: gróf Lónyay Menyhért elnök úr adományából 100 arany.

A kitüzött határnapig vagyis 1874 márczius 31-ig öt pályamü érkezett be; és pedig:

I. „A magyarországi tömegvidékek legczélszerübb közlekedési rend„ szere" Jelige: „Nemünk müvelődéséhez a berek és a könyomás egye„ düli kivételével azon találmányok járultak leginkább, melyek a tá„ volságot röviditették meg." Havaday.

II. „A vidéki érdekü első, különösen pedig a keskeny vágá„ nyu vasutak" Jelige: „Experientia docet".

III. (Czime a pályakérdés) Jelige: „Veritas".

IV. „A keskeny pályák mint a mellékforgalom hivatott eszkö„ zei" Jelige: „Olga"

V. „Keskeny vágásu vasutak tekintettel a vicinalis vasu„ takra is kötaratra" Jelige: „Ecuser du peu"

Akár a beérkezett pályamüvek számos akár tartalmukat tekint„ jük mindenkép kielégitőnek, sőt gazdagnak kell jelen pályázas

eredményét mondanunk. Tekintve pedig az akademiai pályazatoknál hosszabb idő óta sajnosan tapasztalt hanyatlást, a jelen eredményt épen örvendetesnek tekinthetjük.

Az öt pályamű közül négy nemcsak komoly tudományosággal és beható tanulmányozás alapján fog feladata megoldásához, és megvilágitván a kérdést minden oldalról, nyujt technikailag utmutatást az épitési, gazdaságilag a költség és forgalmi viszonyok meg itéléséhez; de még a fenmaradt ötödik (sorszám szerint III. „Véritás") is alapos képzettségű s szakavatott férfiút tüntet fel szerzőjéül. S ha ez utóbbival itt tovább nemfoglalkozunk, oka az hogy voltaképen nem oldotta meg a kitüzött pályakérdést, hanem – bár figyelemre méltó tapasztalokra támaszkodva – ellene nyilatkozik a keskeny vágányú vasutaknak hazánkban való épitésének.

Az előbbi négy pályamű mindegyike bir az általános becsen kivül különleges érdemmel, a mennyiben a kérdést egyik-másik szempontból tüzetesebben tárgyalja, vagy egy-egy külön figyelemre méltó javaslatot tesz. S ha van közös hibájok az legföljebb abban volna kifejezhető, hogy többé-kevésbbé mindegyikök több sulyt fektet s nagyobb tért vesz igénybe, a tárgy technikai, mint közgazdasági tárgyalására, mi némileg a kitüzött pályakérdés szellemébe ütközik.

A szakirodalmat, valamint a külföldi és hazai tapasztalatokat mindannyia nemcsak ismeri és használja, de idézi is, mely tekintetben egyik-másik szinte sokat is nyujt.

Ez általános jellemzésből is látszik, hogy nem a hiányosság, hanem a gazdag, több irányban helyesen és alaposan feldolgozott anyag bősége nehezitette a birálók itéletét.

Ez mind a mellett, az I.ő számú pályamüben pontosult, össze, mint a pályadijra leginkább érdemesben, mert ez legrendszeresebb, és leggyakorlatibb, egyuttal talán legkimeritőbb is. Ez tér ki a technikai nézpontokon kivül, – melyeket egyébiránt szintén alaposan, sőt nagy szakavatottsággal és önálló nézeteket fejtegetve tárgyal, – a kérdés nemzetgazdasági oldalára is leginkább; kitünően tárgyalja az alföldi viszonyokat

s ha bár a helyi érdekeltseknek a keskeny vasutak újítás ához va-
ló jóindulása iránt positiv javaslatokat nem tesz, elégyé kifejezve
a kivánást arra nézve, hogy megtehessem ismét, hol és mily viszo-
nyok, s a létező s remélhető forgalom mily mérvei közt alkal-
mazhatók előnyeit a keskeny vasutak, nem csak a normal
mozhatók előnyeit a keskeny vasutak, nem csak a normal
de még a könnyebb újítási és olcsóbb vagy is másodrendü szé-
les vágányu vasutakkal szemben. Egyik kiváló előnye még ezen
pályamünek, hogy szabatosan s jó magyarsággal van irva.

Bolbecs rekinezében legközelebb áll ehez a II számú:
„Olga" jeligével ellátott pályamü. Ez is alapos tanulmány,
nyal, bár kevésbbé ügyesen van irva. Inkább csak franczia
mint angol kútfőkből merit, de kiváló rekinezzel van hazai
viszonyainkra is, és a kivánt arányra kimerisi, hogy ha ver-
gában álló volna, számos versenytársa szemben a dijra.

Nem messze tőle sorakozik a II számú „Experience
docet" jeligével ellátott pályamü, mely hasonló kép, s talán
még az előbbinél is inkább franczia forrásokra támaszkodik;
de ezekből kiindulva, az ottani összes ez ügyre vonatkozó
törvényhozási intézkedéseket is ismerteti, sőt ilyeneknek ná-
lunk is alkalmazására nagy súlyt fektet. Irva elég jól van,
de rendszere az elsőnél kevésbbé szabatos, s egyátalában in-
kább gyakorlati ismertető e téren kezdő mérnökök szá-
ra.

Kevánsem a megelőzött három vagy a „Veritas" sal e-
gyütt a versenyzett négy mü mögé akarjuk sorozni, hanem kü-
lön szempontból megismerteti az V-ik számú „Ecusez du peu"jel-
igével ellátott pályamüves. Tartalmának gazdagságára, iroda-
mi kutforrásainak kimerito tanulmányozására, idézéseinek
bőségére (s irálya sőt alkalmazott saigára) folyékony, mavó, élezes
modorára nézve okvetlenül ez áll első sorban. De ép ez avób-
bi, versenyirányos szakmüben, különben is alig helyén levő po-
homikus modora, ha szerző túlbuzgóságából elkapik is számazni
elfogultnak mutatja a keskenyvasutak előnyei, s ragadja
hevességére, minden másképp gondolkozó szerző iránt.

Mindent összefoglalva a bírálók véleménye egyhangulag oda
vezet, hogy a pályadíj elnyerésétől kizárandó; még pedig az I.
sz. alatti: „A magyarországi vízi utak legczélszerűbb köz-
lekedési rendszere" czímü Macaulay-tól motto-val ellátott pályaművet.

A második, negyedik és ötödik számú dicsérettel említendők, s mindegyikök megjelenése óhajtandó; közülök pedig a II-ik számú: „Olga" jeligével ellátott mü-re nézve, a bíráló bizottság úgy vélekedik, hogy az az Akadémia költségén lenne kiadandó, mert megjelenése nyereség volna a hazai irodalomra nézve.

A bírálat alatti művek megjelenését arra fejezte ki óhajtását képen a bíráló bizottság, mert az egyikben másikban inkább kidomborodó előnyök és annyiban jelesebb oldalaik csak így juthatnak köztudomásra, és képezvén szakfiaink, hogy e kérdés minden oldalról, és egész kimerítően tanulmányoz hassák.

Budapesten 1874 május 19-én

A pályaművek megbírálására kiküldött akadémiai bizottság:

Szinyei Merse
tag.

Toldy Ferencz
tag.

Kelemen Károly
tag.

1305
1874

A Vitéz fiú

Temesvár 1814-ben játszó

Thalia gyermeke kivánata.

Tekintetes Osztály!

Bíráló és tagtársam kérelmező Árpád úr szakavatottan és bőven elő-terjesztő azon buvárlati fogyatkozásokat és botlásokat, melyeket a Vitéz féle jutalomért folyó 1874-ben pályázó három történelmi munka szerzői elkövettek. Fölösleges volna ugyanazon nemű hibák jegyzékét részemről is voldanom egyszerű kerülővel.

Egyetértek ugy abban is, hogy a 3dik számu pályamunka nem komoly tanulmány a kitűzött kérdésre, Bonfinnak mint történetirónak jellemzésére és méltatására.

Osztozom bírálótársam azon itéletében is, hogy az 1sö számu pályamunka sem üti azt a mértéket, melyet az akademiai ügyrend 95. és 93. §-a szab, melyek értelmében legalább sajtóra méltónak kell lennie a Vitéz féle jutalomra érdemesített pályamunkának.

De mindazon tájékozatlanságai, tévedései, buvárlati fogyatkozásai, felületességei és tévedések mellett is, melyek miatt ezen 1sö számu pályamunka történetirodalmunk jelen színvonalán, nemi részben méltányolag kell vóla sólanom.

Müvének első része és vége tekintetében tanuskodik a történetbuvárlatra és feldolgozásra. Részletekkel tudja illustrálni előadásait, melyek are nemcsak érdekessé, hanem tanulságossá is teszik, s ~~[illegible]~~ er bizonyítja, hogy kutatásaiban is, ezek minden különbeni fogyatkozásai mellett, valóban kellő tapintattal tudja megkülönböztetni az érdekest és jellemzőt az értéktelentől, - úgy hogy müvének minden részére, egyes hibái kijavítása mellett használható lesz. Kár, hogy munkájának egy tetemes része anyára el van készítve, hogy ha az iró igyekezete és tehetségét elismerjük is, müve, úgy a mint van, kiadásra nem volna érdemes.

Mi a nyertes pályainak is aránylag legnagyobbikát, 2-ik számu pályamunkát illeti, annak a történelmi adatok hiányos részletezése s némely organicus hibájáról is t. birálótársam már megemlékezett. Nagyobb részben osztozom véleményében. Egyetlen vele abban is, hogy ezen második számu pályamunkának a jutalom kiadható, - ámbár ha szigorunan ennőt ama fölfogás, mely szerint a nyertes munkának ~~[illegible]~~ nyomtatásban való kiadásra érdemesnek kell lennie, nem mert nem ennek sem határozottan ellenezni a jutalmat.

Mindenesetre ezen jutalom kiadásánál kijelentendőnek vélném, hogy a t. Osztály a kivánt cél elérése szempontjából nem tekinti kielégitőnek a jelen pályázat eredményét. Mert a cél, melyet a t. Akademia e versenyben kitüzött az, hogy történet irodalmunk egy nevezetes korszaka feldolgozva legyen.

Jeleseme és nagy hiány pedig az, hogy történelmi
kútfőink mainemi ismeretének alapos és kritikai tanulmányával ismeretesse. Ha jól emlékszem
Fiume alelnökünk Csengery Antal ur indítvá-
nyára kellő ~~történt~~ mult évben azon végzés, hogy
ezen hiányos pályázatok által segítsünk, tervezzen irányt adva
~~a tervezet jövő el, mintegy irányt~~
~~adjon~~ a pályázatok által a történelmi
buvárlatnak. Legnevezetesebb történelmi for-
rásaink egyikének, Bonfinnak ismeretének
tükrén ki pályakérdésül, ennek csak egy
nagyobb cyclus első szállitmányai akarnak
szolgáltatni a történetbuvárlók kezébe.

Elmondhatjuk, hogy ezen első lépés
csak kísérletnek, és egészen kiálló kísérlet
nek tekintendő.

A 2dik számu pályamunka organicus
hibája elejétől végig a rövidségre
törekvés azon neme, mely nem homályban,
hanem határozatban nevelkedett, mely - mint
biráló társam is megjegyzé, oda vezetett, de
nem historiailag indokolá véleményét
mond sokat kelljen. Részletezés, indokolás
nem elevenitik s nem teszik több oldalun
tanulságossá előadását.

Továbbá ezen pályamunka, bár ~~több~~ jóval több
tájékozottságot (társainál) tanusit, de elárulja hogy
szerzője sem volt kellően tájékozva fölta
dataira nézve, - talán mivel ő sem ismert
e részben példányul szolgáló müveket, legfőlebb
egyes hiányos kiséleteket.

Elég kategorikus törvényt állit föl
arra nézve, hogy Bonfin mely részei
törlendők ki történet- i. forrásunk taj szerából
évkre, melyek azok, miket már használni
lehet, de nagy óvatossággal, s melyek

arok, mikben első rendű kútfőnek vehetők.

Minden emberben tudja mindenki, a ki csak rövid ideig foglalkozik is magyar történettel és csak nagyából tapasztalá Bonfin könyvét. Hogy Bonfin munkája első rendű kutfő arokban, mikre a maga korából ír; hogy levelei mezőkövesdi lovas nevére, midőn mások könyvéből veszi adatait, s végre, hogy a hunokról, avarokról ír veszte munkájával nem vehető forrásul, – mindezt első tekintetre tudnia kell minden ~~ki~~ különben is, ki történelemmel foglalkozik.

És minden, ha uj találmány ~~volna~~, vagy keverék tiszta ~~ly~~ lesz volna is, meg korántsem jelentenése Bonfinnak, mint történetirónak, – valamint nem vehető jelentenének e pályamüben Aeneas Sylvius ismertetései, kinek egyik müvét Bonfin bőven felhasználta.

A 1867 iránti pályamunkára évdene ~~ma~~ abban áll, hogy legalább három városban összállitottra Bonfin ~~magyar történelmi kutfőit~~, mellyből korát megelőző időkre nézve merített. ~~A tudnia~~ ~~mines fölfogatásra alkalmas~~ ~~hogy Bonfin korának nem kétségen kívüli kutfő~~, ~~mint a mennyi összehasonlítás~~ alkalmasnak.

De egyáralában felületes ~~munkásságáról~~ a pálya munka arra nézve, melyben Bonfinról, mint ~~saját korának történetéről~~ ir. S nézetem szerint, hogy föladatára nézve nem volna kellően tájékozva. Mert a föladat subjectumát ebben lett volna nézetem szerint.

Szerző maga is valljá, arra igazságot, ~~a mi [illegible]~~

II. Az valamint egész müve, az összeállitott táblaras is azon hibában szenved, hogy csak nagyából s mintegy külsőleg jelöli meg a forrásokat s nem részletesen s annál levesbé a dolog lelkébe hatólag. Annál meglepőbb ezen külsőleges vizsgálat nyomán egyegy odavetett tulmerész állitmány, mint az, hogy Bonfin idejében sem ~~élt~~ volt ismeretes több történet mint ő felső az ő megelőző időkre, mint a melyeket ma is mérünk. – Mindemellett ezen szinvonalon lajstromú táblaras is használható s méltó lehet a kinyomatásra.

a mi minden, bármennyire aggodtunk
hiva egykoru történetirója neve áll, hogy
nem mindenben kell hitelt adni neki,
mindamellett, hogy megbecsülhetlen adatokat
s a korviszonyai jellemző ismeretet tartal
maz munkája. —

Mi az, a miben egy Bonfin mun=
kájat sajat korára nézve hitelesnek,
s mi az, a miben legalább is óvatosan
használandónak kell venni — ennek fejte
getésre egyesmind magában foglalja
ezta mind/Bonfinnak mind korának jellemrajzát,
a mi pedig nem foglalkozik ezen pályá, a
munkában. Mert hogy Bonfin mesterkélt
stylben ir, s mindamellett, hogy igen
becses adatokat közöl a Hunyadyak és
II Ulászló korából, — részrehajló az
utóbbi király iránt, mint a kinek meg
birásából irja annalsa utolsó részét, —
még nem fogadható el jellemreinek és
historiai birálatnak.

Értekező" nem csupán rövidségre törekvése
miatt közöl ily soványy jellemrészt is bizo:
tatot. Ha Alkalmaranlag is bebizonyitja,
hogy vagy nála téves nézetekből származik.
Hogy Bonfin Ulászló hibáiról nem szól,
Ezről különben sem közöl tüzetes jellemrajzot,
hogy K előadásában ama hibákra elsimitja,
nem következik, hogy előadása csupa
hizelgés volna, hogy sok igaz ne volna
benne, sőt épen alapjában hü ne volna
az előadás.

Szerző" Bonfin reszrehajlására nézve
oly példát hoz föl (az V. dik Decas III.
Könyvéből), mely egyike a legérdekesebb
s egészben véve alkalmasint leghivebb

rajzolnak. Arra nincsen esemény van
is előadva, midőn az országgyülés főurai
Lajos nádor által felszólíttyák a királyt,
vagy fejtsen ki nagyobb tevékenységet
a honvédelemben, vagy bízza meg
valamely országnagyot ezen ügy vezérle
tével. ~~Ezt pályamunka~~

Ezen esetet, melynél Bonfin előadása
nyomán a hangsúlyt talán legtöbb arra
fektetnénk, hogy a főurak egy nemzetes
új intézményt akartak létesíteni: a király körlevő
személyes vezérlet helyett egy "Connetable"t
akarnak kinevezni, — a pályamunka
tevője (15. lapon) így arra fel: "Elő
adja ugyan Bonfin

Ezen esetet a pályamunka tevője így borra fel: "Előadja ugyan (Bonfin) a szemrehányásokat, melyeket az urak Ulászlónak tettek; de kimenti őt, mint kötelességének tartotta, mert Ulászló pártfogása alatt készülé az ő munkája."

Ez pedig nem így állt. Nem volt szükség Bonfin mentegetésére. A király válasza, melyet Bonfin közöl, oly mentséget foglal magában, mely elég körrel fogható, s így valóban ~~illik~~ nem is választhatott egyebet a király. Kívülről belül ide megy ki válasza: "Tettenséggel vádoltok a hadi dolgokban. Tettenség-e az, hogy két évig csaknem folytonosan táborozom hol a nemes ellen, hol a törökkel ellen? ~~Egyéb~~ az ~~Jelen~~ évben ezen vagyok Budán, mert nincs kivel verekednem: kívül belül békére állnak a bíre." Ebben igaza volt Ulászlónak.

De Bonfin nem halogatja el azon ~~alkalmat~~ tiszta tudatra jövő vádakat, mellyek ere a királyi váby a nádortól visszaiven.-

Hibái fölfogási a királyi eren keves ismeretében Bonfin ~~k~~ reinvehető tokol mányás lámi. Hi remeiseretebb? — A ren dek ireneie oly igazságtalan voli, hogy a higgadt nádor vonakodon megvinni a királynak. De ejien mivel a királynak egéni gyöngéjére tapintott, t. i. ~~rossz~~ vesz hajlamaira, annál jobban fáji neki, mentül nagyobb áldozatnak tekintette kei évi fiatalmait. A legkivebb tiberdami vonás azon hasonlóleji tulzott és igazságtalan vád, melyre bosnyában fakad a vendek elen~~s~~ a vezetője nielem is igen bunyo más os és kin remeiseii királyi. Egy ik egész epizod ~~kinn jellemzi az egész~~ ~~erbeli~~ nádori országgyülésről, melyben is az ország politikai tényezői közül a legfelső rendtől a legalsóig mindenik harcban állottak egymással, s a tanuvédnek magas fokra gyakran egészen forradalmi jellemet adott a tanácskozásoknak.

Eren példát idézésével csak arra fáradtam ~~el~~ a t. Ország figyelmét, hogy igazoljam azon állításomat, mely szerint a pályázó nem vette figyelembe a történeti kritika legszigorubb, és mélyebben nemét, melyben nem ~~hasonlított~~ könyvet eseményeknek tanulmányából s a viszonyok ismeretéből bírálja meg az embert magát a forrást, mely ezen eseményeket és viszonyokat kisebb nagyobb terjedelemben ~~is~~ ismerteti.

± előadását Bonfin bár Ulászló párját látszik fogni, de hiven jellemzi benne a szereplőket s ezzel együtt az azon

Hogy a kritikának ezen nemét sokan nem tekintik gondolkodásra tárgyává, kitűnik abból is, a mit-bár a kritika sokszor viszályon alapszik, de mégis Bonfin dicséretére válik hogy fel, mint a ki "a kiválasztottak udvarában tartózkodván, be volt avatva a királyok és más nevezetes emberek tetteinek indokaiba, melynél fogva képes ezeket velünk közölni!".

Először is arra tekintve volna ezen nagy dicséret, minthogy az egyszerű írók műveiben arra nézve volna legkitelesebb, mely az indokok a szereplő egyének indokait ismertetni, - hol-ott épen elmulaszthatlan szükség volt, az indokolások elfogadásában kell egy történésznek legóvatosabban eljárnia. Gyakran az esemény okaival ellátott sok magok a szereplők legigazságtalanabbak a többi szereplő indokainak megítélésében, - s számtalan esetben van ki, hogy akaratból, önzésből fokának vélik azt, a mit a viszonyok nehéz "sorsuk" voltánál fogva kénytelenség volt, - s az egyének ibenőleg a kedvei csak egy ki tud többet eszközleni, vagy ki tehet még rosszabbá a létező bajokat.

De Bonfinban épen jóval kevesebben találunk, mint más egykorú és későbbi történetíróinkban épen az okoknak indokolásából, mely minden országos bajt

1306
1874

egyes szereplők kibájául rójon fel. ~~Ön~~
~~kibáját~~ Még Zajoly ár illetőleg is
nem Bonfin az, ki fölfedezte volna,
hogy az egész ember csupa önzés, ~~ön~~
s minthogy még Zajoly a Jstvánt más
királynak jelölte volna ki szerencsés.

Bonfinnak ~~nem~~ nem hogy az indokokra
nézve fölvilágosítása adna, – kibája inkább
az, hogy nagyon furakodik az indo-
tásokkal. – Művének becsét a kimutatásig
menő részletes elbeszélési adja, – s az indo-
kokat magunknak kell keresnünk.

Ezzel – t. Osztály – az hiszem, elégszé
~~tettem~~ tettem, miért nem tartom én a
jobb bírálatban pályaművesnek ítélt
Bonfin eredetét alapos és kimerítő bírálatának.

Ennél fogva úgy vélem, ha a
t. Osztály ~~nem~~ megnyugodván véle-
ményünkben, kiadandónak véli a 2dik
számú pályamunkára a Vitéz féle jutalmat,
célirányos volna egyszersmind kijelenteni,
hogy ezen eredetét nem tekinti egyébnek,
méltányolandó, s ~~kimondására~~ kimondására is eddigi,
de kiányos kísérletnek s ezután sem
első" szakdolgozatnak azon sorozatban,
melyhez a történelmi kritika terén okvetlen
gondozni irodalmunkat, Sőt talán
ki lehetne mondani azt is, hogy eszerint
Bonfin kritikai ismeretének nyira és
kitünési pályakezdésül.

Budapest, 1874. máj: 23.

Salamon Ferencz
r. tag.

1306
1874

47.
12
306
1874

Hogy a kritikának
nem tesz gondolkodása t
abból is, a mit—bá
viriden odavetve, de
ség nézet hor föl, mi
udvarban tartózkodva
a kiábyok és más
tetteinek indokaiba,
ereket velünk közöl

Elöször is aron
ene ~~mgj~~ dicséret, m
iók müveiről aron
mely ~~az idöbe~~ a sze
ismertei, - holott épe
~~athenaeumbeli~~ mélt
ar indokolások elfog
történésznek legóvatos
ran az eseményekben
magok a szereplök leg
a többi szereplö indok
s számtalan esetben
~~vonatkozik~~ akar
fokának ~~mondj~~ vélh
neket ~~Eudoxos~~
lenség volt, - s ar
keiséi csak azt ki
vagy ki tehi még vo

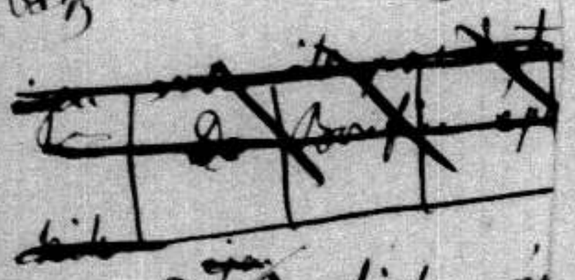

De Bonfinban ép
találunk, mint más
történetirónkban ép
laiból, mely minde

Vera p.

1874

Budapest 1874 Majus 26.

Tekintetes Mány János
magy. tudományos akademia fő-
titkár úrnak!

Bátorkodom uraságodat felkérni:
méltoztassék a tankrendszer meg-
oldásra vonatkozó kérréseket és a
netalán mostanáig az akademi-
ától megállapitott erre a tárgyra
vonatkozó egyét határozatokat
nekem átküldeni.

Marartam legnagyobb tisztelettel

Adolf Janszky

egyetem utca 4 szám

adram
egy kiadatik

1388/1874

Mélyen tisztelt Titkár Úr!

Hóke dolgozata „A magyar nyelv rendszere" című értekezésének megjegyzésével bátorkodom a tisztelt Bírálatra bocsátani: hogy részleteiben sok használhatót nyújtson is, de egészében nem tudom ajánlani a Tek. Akadémiának kiadásra.

Tekintetemet alátámasztja az írónak saját vallomása, hogy „Budenz, Hunfalvi, Riedl, Gyergyai, Magyarhoni Vadnai" nyelvészeti művei hozzáférhetetlenek voltak számára, pedig mindenik kitűnő alkotás, melyek felhasználása nélkül ily tárgyú munka nem is képzelhető.

A mélyen tisztelt Titkár Úrnak

Budapesten 1874. június 2.

alázatos szolgája

Szontagh Gusztáv

1309
1874

Szentendrén 1887. június 11.

M. KIR. KÖZP. ÜGYÉSZSÉGI HIVATAL

50 kr.

Feltétlen átruházás

Mely

A KÖZPONTI ÜGYÉSZSÉG KIRÁLYÜGYÉSZI HIVATALA

Adásvevési szerződés.

alulirottak közöl a következőképen jött létre u. m.:

1) Gróf Lónyay Menyhért, mint a magyar tudományos Akadémia elnöke a Bereghmegyei kis dobronyi 295. sz. tjkvben A I-12 sor sz. alatt felvett, a magyar tudományos Akadémia tulajdonát képező" ingatlanságokat mindazon jogokkal, melyekkel a magyar tudományos Akadémia birja, eladja Weisz Farkas kis dobronyi lakosnak, ettóbbi pedig elébbitől megvevi az imént leirt ingatlanságot a közösönösen megállapitott 2000 frt. azaz kétezer forint vételárért.

2) Vevő" a kialkudott vételárnak felét vagyis egyezer forintot lefizetvén – miknek átvételét elismerteti – a még fennmaradó egyezer forintot köteles vevő" 1886. évi Julius hó 1-jén Budapesten a magyar földhitelintézet, mint a magyar tudományos Akadémia vagyon kezelője pénztáránál pontosan megfizetni, a kifizetésig pedig köteles vevő" 1887. évi Julius 1-től kezdve utólagos féléri részletekben a magyar tudományos Akadémiának 5%-os kamatot pontosan fizetni, mit ha elmulasztana a tőke is esedékessé válandó, mulasztás esetén 6%-os késedelmi kamat kiketetni ki.

3) Tekintve, hogy a most eladott és illetve megvett ingatlanságot maga vevő" tartja kasszonkér-

J.

ben, tehát a birtokot azonnal átvettnek elismeri, mind ez által kötelez ez ez ára még járó hasznokért összegek kiutalása megtételére.

4.) Eladó szavatosságot vállal az eladott ingatlan igénymentes tehermentességéért.

5.) A jelen szerződés bélyegeit és az ezután kiszabandó birtokátruházási illetéket egyedül vevő viseli.

6.) Eladó ezennel beleegyezését adja, hogy vevő a kis-dobronyi 295 sz. tjkvben A I. 1-12 hsz. alatt felvett ingatlanságra jelen szerződés alapján a tulajdonjogot minden további megkérdezése nélkül, de a saját költségén vevő javára betáblázhassa azon feltétel alatt nyílvánítva, hogy ez egyezer forint vételárhátralékát és ennek 1884. évi Julius 1-től annak fizetésig járó 5%-os, esetleg 6%-os kamatait annak idején a zálogjog az eladott ingatlan tulajdonának vevő javára leendő betáblázásáról egyidejűleg a magyar tudományos Akadémia javára szintén vevő költségén betáblázhassák. A vételár hátralék lefizetéséről kiállítandó nyugta és törlési engedély beszerzését vevő viseli.

7.) Ezen szerződésből netán származandó per esetére szerződő felek a győri kir. v. ker. (ö. ü.) kir. járásbíróság illetékességét magukra nézve kötelezőleg elismerik.

Mely okból határozat felolvasás után aláírtak.

Kelt Budapesten 1884. évi Június hó 5-én

Előttünk:

Heinebuch
mint tanú.

Balassa Sándor
m. k.

Gróf Károlyi Gyula
elnök.

1310
1874

Weinberger

2

Kivonat

a M. Tud. Akadémia nemzetgazdasági állandó bizottságának
1874. június hó 10-diki tartott ülésének jegyzőkönyvéből

Jelenvoltak: Gf Lónyay Menyhért elnöklete alatt: D. Kemény Sándy stb.

4. A bizottság ujonnan megválasztandó tagjául D. Dobránszky Péter miveszetteni tanár ajánltatván, megválasztatott s megválasztása megerősítés végett a T. Akadémiának bejelentetni határoztatott.

Jegyzette Kelemikarul

1312
1874

41
1874.

Tárgy: Fiolet Gusztáv ür

Az I-sö osztály f. évi maj. 26-án tartott üléséből a jegyzökönyv 31-ik pontja szerint megválasztás végett ajánltatnak a nagy gyülésnek:

I) Fiolet Gusztáv festész, mübiráló az országos minta-rajztanoda igazgatója, a Képzőmüvészeti-társaság tagja, a ki 1862-1874 a képzőmüvészeti oktatás és mübirálat terén részint önállóan, részint folyóiratokban megjelent jeles dolgozataival tünt ki, (levelező tagnak ajánltatván, nyert 17 szavazatot ellene volt 4 s igy megnyerte a szabályszerü két harmadnyi többséget)

II) Müller Miksa az oxfordi egyetemen az új nyelvek és irodalmak tanára, a nagy érdemü és hirü szanskrit philologus és szellemes nyelvész (külső tagnak ajánltatván, nyert 18 szavazatot, ellene volt 3. s igy megnyerte a szabályszerü két harmadnyi többséget)

III) Lewes György Henrik, angol iró Londonban, a Goethe Life and Works" és Aristotle, a chapter of the history of science cz. sat munkák szerzője, különös aesthetikai és irodalomtörténelmi iró (külső tagnak ajánltatván, nyert 15 szavazatot, ellene volt 6 s igy megnyerte a szabályszerü két harmadnyi többséget.)

Budapest maj. 27. 1874.

Gyulai Pál
osztálytitkár

1311/1874
(5 dd)

39
1874.

Tisztelt Titkár úr!

Az I-ső osztály f. é. május 26-án tartott ülésében bejelentvén, hogy Trabnói Vilmos 50 arany pályadíjt tűzött ki Révay Miklós életrajzára és munkáinak kritikai méltatására, Trabnói Vilmos urnak jegyzőkönyvileg köszönet fejezetnek ki s egyszersmind elrendeztetett, hogy a pályadíj a nagy gyűlésen a következő kitüntetésekkel kiadassék.

Tiszteletük Révay Miklós életrajza és munkáinak kritikai méltatása. Jeligével Trabnói Vilmos adományából 150 ft. Határnap 1876. január 31. A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki. A jutalmas nyert munka a szerző tulajdona marad, de tartozik kinyomatni.

Budapest máj. 27-1874.

Gyulai Pál
rendes tagtitkár

7

3

40
1874.

Tisztelt Jötitkár Úr!

Az I-ső osztály, f. év maj. 26án tartott ülésében, az alapszabályok 38 ik. ertelmében, 18 szavazattal 2 ellenében, Pulszky Ferencz 1. tagot három évre elnökévé választotta.

Budapest maj. 27ei 1874.

Gyulai Pál
osztalytitkár.

38
1874.

Tisztelt Főtisztár úr.

Logarasi János évenkáu 500 forintos ajántokáu fel nyel-
vészeti czélokra, az összeg kiadásáról az I-sö osz-
tály ajánlatára, a nagy gyülés határoz. Az I-sö osztály
f. é. május 26-án tartott ülésében az összeget, az admá-
nyozó bizottsággal, Bálintit Gáborral ajánlja kia-
dásra, hogy oroszországi és ázsiai utazásából ko-
zott nyelvanyag feldolgozására fordíthassa idejét.

Budapest máj. 27. 1874.

Gyulai Pál
osztálytitkár

37
1874.

Tisztelt Jötithár úr!

Az 1-ső osztály f. é. május 26-án tartott ülésében az idén ki nem adott 200 aranyos Karácsonyi-díjra nézve az határoztatott, hogy ez összeg a pályázati szabályok szerint a következő (1877-ki) pályadíjhoz csatoltatvék s így 400 arany tüzetvék ki kötött beszédben írt fensőbb végjátéhra

Budapest máj. 27. 1874.

Gyulai Pál
osztálytitkár

N. 530. (Per uso d' ufficio)

AVVISO

Venezia, 15 settembre 1872.

Il R. Istituto Veneto, sugli assegnamenti legati dal conte Querini Stampalia, destinò lire tremila allo scioglimento del seguente quesito:

«Far conoscere i vantaggi che recarono alle scienze mediche, specialmente alla fisiologia e alla patologia, i moderni avanzamenti della fisica e della chimica, con uno sguardo retrospettivo dei sistemi che dominarono in medicina nei tempi andati.»

Italiani e stranieri, eccettuati i membri effettivi del R. Istituto Veneto, sono ammessi al concorso con lavori inediti, scritti in lingua italiana, o latina, o francese, o tedesca od inglese. Gli autori dovranno essere anonimi e presentare i manoscritti entro giugno 1874, franchi di porto alla Segreteria del R. Istituto, con epigrafi ripetute sopra pieghi suggellati, contenenti il loro nome e domicilio.

I manoscritti, anche non premiati, rimarranno presso l' Istituto, potendo gli autori a proprie spese farli copiare. – S'aprirà il solo piego della Memoria premiata, di cui rimane proprietario l' Istituto, il quale la pubblicherà poi per proprio conto. – L'autore riscuoterà il premio subitodhè essa venga consegnata alla Segreteria dell' Istituto, pronta per la stampa in modo che non occorrano successive correzioni.

Dal R. Istituto veneto di scienze, lettere ed arti

IL MEMBRO E SEGRETARIO DI ESSO

G. NAMIAS

TIPOGRAFIA GRIMALDO E C.

313

A magyar tudom. Akadémia Elnökségének!

Mult 1873 évi Február 15-kén elhunyt Bésán József 1872 évi October 20-kán Pesten alkotott végrendeletének első szakasza e. pontjában a magyar tudományos Akadémia javára 40,000 frtot hagyományozott oly czélból, hogy ezen tőke kamataiból időnként 1000 frtnyi jutalom tüzessék ki, a végintézetben tüzetesebben kiemelt tudományos kérdések megfejtésére. —

Minthogy az örökhagyó Békésben halt meg, a Békés belvárosi cs. kir. járásbiróság a Budai kir. Törvényszék ellenében, melynek területén az elhunyt utolsó rendes lakását tartotta, illetékes végi vitát kezdett, melynek következtében utóbbi csak mult évi Dec. 17-kén intézkedhetett a hagyatéki tömegnek átadatása és a hagyományok kifizettetése iránt, a miután is a nevezett Törvényszék 17885/873 szám alatt kelt végzésében az egész hagyatéki tömeget a Vallás és Közoktatási Ministeriumnak adta át azon feltétellel, miszerint általa a hagyományok kifizettessenek.

Ennek folytán történt, hogy a Nagyméltó. M. Kir. Vallás és Közoktatási Minister cs. f. é. Jun. 7-én 14957/874 szám alatt kelt rendeletével a m. tud. Akadémiát illető 40,000 frtnak, a hagyatéki tömegnek a m. földhitelintézetnél, ennek zálogleve-

1314/1874 VI/18

leiben, elhelyezve levő" tőkéjéből akár a felvétel
napját megelőző" árfolyam szerint számítandó
zálogleveleikben, akár pedig ezek megfelelő"
mennyiségben való eladása által nyerendő"
Készpénzzel teendő" kiegyenlítését elrendel"
ni méltóztatott.

Ennek következtében, mint a többször
említett hagyaték gondnoka, azon tisztelettel
kérelmet bátorkodom a mélyen tisztelt Elnökség-
hez intézni, miszerint rendelkezni méltóztat"
nék az iránt, hogy ezen 40,000 frtnyi hagyo"
mány a Magy. tud. Akadémia nevében jogér"
vényesen kiállítandó s az /. alatti minta sze"
rint szerkesztendő" nyugtra kiszolgáltatása
mellett tőlem és a velem együtt közbenjáró
Közalapítványi Kir. ügyigazgatóság által"
dottétől átvétessék, és, hogy az Akadémia ré"
széről ezen hagyományról, a végintézet érte"
mében kiállítandó alapítói levél is kiadassék.

/.

Mély tiszteletem kijelentése mellett ma,
radvón

A mélyen tisztelt Elnökségnek

Budapesten 1874 évi Junius 18án

alázatos szolgája
Balassa Ignácz

Vena 1874 junius 18.

Orth Bessán József

Tekintetes Balassa István úgyéd úrnak.

Budapesten.

Folyó 1874 évi június 18-án kelt becses soraiban értesíteni mél-
tóztatott a Magyar Tudományos Akadémia elnöksége, hogy Bódás Jó-
zsef elhúnyt kazánfia 1872 évi október hó 20-án tett végrendeletével
első sorban e, pénzében a M. Tudományos Akadémiának 40.000 frtot
hagyományozván oly célból, hogy ezen tőke kamataiból időnkint egy tudomá-
nyos jutalom tűzessék ki, s végintézetében tüzetesebben kiemelte tudomá-
nyos kedvenc megfejtése; s hogy a nagymélt. vallás és közoktatási
minister, melynek az illetékes budai kir. Törvényszék a hagya-
téki tömeget, ~~kiadta~~ átadta, a hagyatékot képező értékpapírok végett, ~~illetve~~
a ~~M. Tud. Akadémiának illetve~~ fentirtan 46.000 frtnak a hagyatéki
tömeg záloglevelei közül, melyek a M. Tud. Akadémiánál ~~illetve~~ valamely alkalmas
ve, arás a felvétel napján megelőző árkelet szerint számítandó zálog-
levelekben, addig pedig ezek megfelelő összegben való eladásából ~~eredő~~ eredő
nyerendő készpénzzel leendő kifizetését elrendelve.

Ezen nagybecsű felhívás következtében, alulirott, mint a M.
T. Akadémia nagyobb részének különösen is megbízott másod elnöke,
úgy is, mint elnöktársamnak, távollétében, az akadémia szabá-
lyai szerint minden intézkedésekben teljhatalmú helyettese, ma-
gamra vettem, hogy a fentirtan hagyomány átvétele alkalmával a
jelenlevő ügyvéd úr által velem közlött minta szerint ~~kiállítandó~~
nyugtatvány állításáról ki, a mely ~~nyugtatvány~~ nyugtatvány
szerkesztendő nyugtatvány illetőleg jogérvényes okmány, általam, mint a M. T. Akadémia
~~Akadémia~~ nevében ~~Akadémia~~ pénzeit kezelő Magyar Földhitelintézet
elnöke és az Akadémia pénzeit kezelő Magyar Földhitelintézet
pénzügyi osztálya által ~~xxxxxx~~ fog aláiratni.

Megjegyzem végre, hogy a M. Tud. Akadémia ~~a~~ ~~a~~ ~~fentebbi~~
~~tőke~~ ~~kiadásának~~ ~~hagyatékról~~ részletességének fogja ~~tartani~~ ismerni, ~~mely~~
a többiről ennek hagyatékról legközelebb tartandó igazgató tanácsából
ez alapító okirat ~~kiadása~~ kiállítását elrendelni.

Megtisztelő nyilatkozat
Budapesten 1874 június 18-án

a M. T. Akadémia nagyobbikához

43/1874.

Kivonat

A Magyar Tudom. Akadémia 1874. junius 22-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

172. (28) Olvastatik Ponori Thewrewk Emil l. t. jelentése, „A magyar nyelv rendszere" czimü értekezésről, a melyet az összes ülés utasitott volt az osztályhoz. Thewrewk Emil részint az értekezésben sok használható anyag van, de egészben véve kiadásra nem ajánlható, leginkább azért, mert a szerző, vallomása szerint is, a magyar nyelvészet újabb mozgalmait nem ismeri, pedig az újabb kutatások ismerete nélkül, sikeres munka nem képzelhető."

Az értekezés visszaadatása határoztatik.

Budapest jun. 24. 1874.

Gyulai Pál
osztály titkár

1315/1874

I. Owen

1861 1874.

3868 ik.

Nagymélt.ságú Gróf Úr!

Folyó hó 11-én kelt becses levelére hivatkozva, van szerencsém Nagyméltóságodat értesíteni, hogy Ő Felsége a Király ő Felsége a Kabinetiroda igazgatóságának folyó hó 21-én 828 ex. a. kelt közleménye szerint a magyar tudományos Akademia nagy pótlását legk. elfogadni és annak legf. magán könyvtárában leendő felvételét elrendelni méltóztatott.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem
ösmétli nyilvánítását

Pesten 1874 Junius hó 25-én

A minister helyett
Darkaczfalvi
miniszteri tanácsos

Nagyméltóságú Gróf Lónyay Menyhért
úr, val. bel. titk. tanácsos és a magyar tudomá-
nyos Akademia Elnökének

1316
1874

Vorem 1874 juli 2.
(vilsbeg)

Öfv. 181
1874.

Lösen bord

I.)

Vélemény

„a vasuti külömbözeti díjak tárgyában" kitüzött pályakérdésre beérkezett két pályamü felett.

Mind két pályamunka alapgondolatában foglalkozik a kitüzött kérdéssel, mindkettő becses adalékokat nyujtható.

Az I sz. alatti (Deliége és társai jeligés) irálya jobb, előadása szabatosabb, áttekinthetőbb; — irója a tárgyi viszonyokat helyesen ismeri és alapos szakismeretet tanusit, a kérdés megitélésénél azonban az adott viszonyok korlátaira kevés gondot fordit.

A II sz. alatti (Deliége Gr. Zichy Gy. mondata) helyesebben a tárgy alapos tanulmányozását tanusítja, és különösen bő anyagot nyujt a kitüzött kérdés megitélésére, jelesül, fuvarfelek és bizalmasságok

nézeteit idézi; a Kisdiét több oldalról ismerteti
mint az I rám alatti; — nyíre elmegyén irulgál
hogy a Kisdi felett önnelli s általában nézetekét is
mond; — ellenben irálya nem oly folyatos, emiátfogva
Kisdi ám atyjához hogy a munka kidolgozása elött, azt az
ifjuság iro átnézze is átdolgozza. Az idézetekuek
eredetihez való hüségét, ha a forrást jó felismerjuk
velem.

Ezek után tehetséges velemenyem a
Művekhezfüzött fogalom ősze; — mentül mind,
Kit mankó szükségessé tenüfit; mindketti
alkalmas arra hogy az olvasó mezének a kitünjön
Kisdi iránt helyes ítélete képezhessen; — mintán
is adalmunk ily fontosságu gyüjtemények eppen
nem mindketti; — ámbár mindket munkáinak
dicsíretes tulajdonai mellett vannak némi hiányai is:
mindkettő a Miadósra érdemes; — továbbá

tekintetes agt hivy mèr volt eſet midőn a V. Akademia dijat
Kèt egyetemben munka közt megoſztà, – àmbai a kitüzött
feladatnak a pàlyamunkàk tèrjedelmèhez képeſt a kitüzött
dijaſchaly, vagy feleresin egy jùvalatat kènyszerülnek
a pàlyadij a kètmunka közt egyenlően megoſztaſnak.

Tarkadin 23 Junius 1874.

Kùngyarth engedi
a Magy. Tud. Akademia t. tagja

1317
1874

Magyar Földhitel-Intézet.

Pesten, 1874 junii 26.

Lovrey gróf Kormányfőnök azt mondja, hogy 28-án reggel jön meg a gróf. Lónyai tanyájáig meg akart volna állami, de ha az akadémiánál kell, bejön. Csengery ír azt ízeni tehát: tesék vasárnap déli 12 órára az igazgatósági ülést összehívni, és ezt egyszerűen táviratilag a gróffal is Farkadinban (Hátszeg-en át) közölni

Lónyai

U. E levelet és pályamű veket is a Kormányfőnök hozta.

táviratilag

1318
1874

Kivonat

1874ki
a IIdik osztály julius 1jén tartott értekezleti ülésének jegyzőkönyvéből.

Olvastattak a Dóra-féle pályadíjra beérkezett két munkát illető" bírálatok, mely munkák díjazásának ügye — mivel a két bírálat egyike az Iső", másika pedig a IIdik számúnak ítélte oda a pályadíjat, s e miatt a munkákat még egy harmadik bírálónak kellett kiadni — a nagygyülés után tartandó első" összes ülésére halasztatott.

Miután a három bíráló egyike terjedelmes, behatló indokolással az Iső" számú munkának ítéli oda a pályadíjat; e mellett azonban a IIdik számút is — bár nyelvét, irályát gáncsolja — "igen tanúságosnak" mondja; — a bírálók másika pedig, bár az Iső" számút is dicséri s kiadásra méltónak tartja, a díjat mindazáltal a IIdik számúnak véli kiadhatni; — a harmadik bíráló végre abban foglalja össze véleményét: „hogy miután mind a két munka szakismeretet tanúsít, mind a kettő" alkalmas arra, hogy az olvasó magának a kitűzött kérdésről helyes ítéletet képezhessen; miután továbbá irodalmunk ily szakmunkákban gazdagnak éppen nem mondható, kiadásra mind a kettő" érdemes": az Akadémiának már máskor is követett hasonló eljárása nyomán, a pálya„ díjat a két munka közt egyenlően fel kellene osztani:

Az osztályértekezlet, azon indoknál fogva, hogy a harmadik bíráló véleményéhez, mely a díj megosztását ajánlja, utólagosan a második bíráló is hozzájárult, hi elébb a IIdik számú munkát ajánlá díjazásra, — a bírálók többségének véleménye szerint a pályadíjat szinte felosztandónak véleményezi s ajánlja az összes ülésnek.

A pályamunkák kiadása esetében

1319
1874

† mire a két bírálat beérkezte után idő" több nem volt,

mindazáltal a IIdik számú pályának azon bírálónak megjegyzése szerint is, ki ennek ítélte oda a pályadíjat, az irályi hiányok kijavítás és hibáktól megtisztítandó, történelmi rész pedig, helyesebb alaki szerkezet tekintetéből, némileg módosítandó volna.

Hosszabb és behatóbb tanácskozás és tárgyalás után az osztály abban állapodott meg, ajánlotta ki az Akadémiának: pólitsa fel az illető pályázókat nem volnának-e hajlandók munkáikat egybevolvasztani, mely alapon a hazai szépirodalom nemcsak kitűnő jeles munkával gazdagodnék meg, hanem az Akadémia annyiban, hogy a jutalmat az ekkép egyesített munkák kiadná, egyúttal annak saját költségén, tiszteletdíj mellett kiadását is magára vállalja.

Buda Pest 1874ki julius 1.

Horváth Mihály
osztálytitkár.

17. Okt.

Döda personer

Åtz. 176, 177.

1874.

Hinka
Só utcza, 4. sz.

Szentem Ring ur' alatt hogy nincs egyéb szerzödés

Méltóságos főtitkár úr!

Emich Gustáv kártérítési igénye tárgyában Méltóságoss tegnap annak kés rendbeni ajánlkozó levelés – datum nélkül – de nem annak 1863. febr 8 kötöss szerzödésés küldeni, melyre tulajdon kéjen szükségem leszen. –

Ennel fogva hénysélen vagyok ugyaalkatmatlankodni azon kérés sel hogy Emichnek 863. febr 5 kötöss szerzödésés Méltóságoss nek mielöbb nekem megküldeni ki tüntö sisis, elettel marad ván

Méltóságod

Budapest 874 Jul 2 Alázatos Kolgája

Hinka

1320
1874

884 franc 54 Cent.

1321/1874

Bada 7/VII 874.

Tisztelt Barátom!

Most vesem becses sorait, midőn
indoló félbe vagyok Ihatsison. –
lehetetlen tehát ádó rövid sejé véget
kirkát hivatom.

Nehány napmolva vissa jövök
s akkor fogok eljeni az emlitett
ügyben.

tisztelő kvető
Lingyelkenyhely

1321/1874

5

10.664
II

e. c. 2130/874
4.86

Dem in der geehrten Note
d. d. 4. lm. № 4176 ausgedrückten
Wunsche gemäß, wird dem löblichen
k. ungar. Ministerium hiermit das
Ersuchen des gefälligst ersucht zu
leitenden Betrages pr 32 fl 10 x ö. W.,
welcher dem Gesuche des dem Herrn
Franz Supala für die Zwecke des
ungarischen Nationalmuseums
von dem k. k. Gen. Consulate in
Moskau verzeichneten 20 Rubeln
75 Kop. beiliegt, bestätigt.

Wien, am 12. Juli 1874.

Für den Minister des Äußern.

Johannes

1322/1874

Z. des löblichen
Königl. ungarischen Ministeriums des
resp. Cultus.

529.

4438 Exh. 14/7 874.

[illegible] befreie.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

BUDAPEST.

Budapest, Julius 31-én 1874.

Tekintetes akadémiai bizottság

helyben

Folyó év május hó 28-ról szóló becses levelére válaszolva van szerencsénk értesíteni, miszerint az említett fordítások saját költségeinken való kiadására nem vállalkozhatunk.

Ha azonban a tek. akadémiai bizottság nevezett művek kiadására hajlandó lenne, úgy mi azoknak typographiai elkészítését azon reményben vállalnók el, hogy mint a kiállítást úgy az árat illetőleg, kívánságának minden tekintetben eleget tendünk. Ez esetben a műveket megjelenésök után, elárusitás végett bizományba átvenni is hajlandók vagyunk.

Kiváló tisztelettel

FRANKLIN TÁRSULAT
MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

Ballagi Jurany

1323.
1874

Nagyságos Csengery Antal úrnak

Helyben

Polszky Ignácz úr szives közlése folytán értesültünk arról, hogy az akademia szándékozik az általa magyarra fordított „Manne Ancient law“ czimü müvet kiadás végett egy könyvkereskedői czégnek átengedni.

Mételtak készséggel vállalkoznának annak kiadására, feltételül csak azt kötnék ki, hogy nekik a kézirat ingyen engedtessék által. Ez esetben azonban a kiállitási költségek levonása után a reá eső eredményező tiszta hasznot öt év letelte után az akadémiával megosztanák. Tisztelet példánynyal 20 at fogunk szolgálni.

Budapest 1874. julius 12én.

Eggenberger-fél arad.
könyvkereskedői
Hoffmann Mátyás

ad 1323
874

ATHENAEUM
irodalmi és nyomdai részvénytársulat.

ad 1323
874

Pest, 1874. junius 9.

A M. tud. Akademia
Nagymélt.ságu Elnökségének

Budapesten.

A M. T. Akademia mélyen tisztelt könyvkiadó bizottságának hozzánk intézett felhivása következtében van szerencsénk oda nyilatkozni, hogy Bluntschli „Geschichte der Staatswissenschaften" és Carlyle „History of the French Revolution" cimü művét magyar fordításban igen is készek vagyunk azon esetben kiadni, ha a t. M. T. Akademia a kéziratot díjmentesen átengedi. Ezenkivül kötelezni magát a tisztelettel alólirt társulat: hogy az első ötszáz elkelt példány után, minden további elkelt példány után befolyt árt teljesen s mindaddig átengedi a t. M. T. Akademiának, mig annak a kéziratra forditott költségei megtérítve lesznek.

Inkey „Students Manual of Geology" cimü müve fordítását illetőleg ugyan azon ajánlatot tesszük, mégis azon lényeges módositással, hogy e münek nemcsak kéziratai, hanem a nyomdaszámlának egynegyedrészét is a t. M. T. Akademia viselné. Ellenben ez utóbbi münél mi máé 400-on felül szolgáltatnók át a minden további elkelt példány árát.

Megkülönböztetett mély tisztelettel

ATHENAEUM
IRODALMI ÉS NYOMDAI
RÉSZVÉNYTÁRSULAT

Vezey

Akaály elnöki megbízás folytán Szalayval,
hogy Kisasszonyi Zsiráf címnek az emberi halan-
dóságról tartott akadémiai felolvasá-
sából kivonatolásra alkalmasnak ta-
láltatik.

Budapesten 1874 február 22.

Kautz Gyula
k. akad. tag.

Ipolyi Arnold
v. akad. tag.

1324
1874

Alapító levél,

melynek erejével a magyar tudományos Akadémia alulírt önöksége ezennel ünnepélyesen elismeri – hogy néh. Késán József úr Duna-szekcsői földbirtokos utóbb budapesti lakos, az 1872 October 20. Pesten költ végrendelete 1ö pontjában es alatt a magyar tudományos Akadémiának igaz hazafiúi nagylelkűséggel 40000 frtot hagyományozott oly formán: hogy ezen alapítványi tőke kamataiból időnként legalább 1000 frt a természetrajz és tan – vagy a vegytan, mathematikai és vele egybekapcsolt tudományokból, egy másik hasonló összegű jutalomdíj pedig a történeti régészeti bölcsészeti és vele rokon tudományokból az Akadémia által kitűzendő pályakérdések legjelesebb megoldására fordíttassék. – Az Akadémia ezen hagyományt hálás köszönettel elfogadván, kedves kötelességének tartandja a hagyományozó magasztos szándékának mindenképen eleget tenni. –

Miről kiadatott az Akadémia elnökségének ~~kiadatott kötelezettség~~ aláírásával

1325
1874

sával s az Akadémia pecsétjével meg-
erősített jelen alapitólevél

Kelt a M. Tud. Akadémia ingyes
Januariusban 1874 juli 28án tartott
ülésétől.

Fogadom

/

Dátum kapcsolónyja

Alapító levél,

melynek erejével a magyar tudomá„
nyos Akadémia alulirt elnöksége ezennel
ünnepélyesen elismeri - hogy néh. Bésán
József úr duna-szekcsői földbirtokos utóbb
budapesti lakos, az 1872 october 20. Pesten
költ végrendelete 1-sö pontjában e) alatt
a magyar tudományos Akadémiának
igaz hazafiúi nagylelkűséggel 40000
forintot hagyományozott oly formán:
hogy ezen alapitványi tőke kamataiból
időnként legalább 1000 frt a természetrajz
és tan – úgy a vegytan, mathematikai és
vélek egybekapcsolt tudományokból, egy má„
sik hasonló összegü jutalomdij pedig a tör„
téneti, régészeti, bölcseszeti és vélek rokon tu„
dományokból az Akadémia által kitü„
zendö pályakérdések legjelesebb megoldá„

ad 1325/1874

sára fordítassék. – Az Akadémia
ezen hagyományt hálás köszönettel el„
fogadván, kedves kötelességének tartand„
ja a hagyományozó magasztos szándé„
kának mindenképen eleget tenni.

Miről kiadatott az Akadémia elnök„
ségének aláírásával s az Akadémia pecsét„
jével megerősített jelen alapító levél.

Kelt a M. Tud. Akadémia igazgatóta„
nácsának 1874 julius 28-án tartott ülé„
séből.

Fraknói
főtitkár

Gróf Dessewffy Aurél
a M. Tud. Akadémia elnöke

Bézsán-alapítói levél.

másik példány kiadatott b. ügyv.
Balanga István úrnak
1875 máj. 21-én.

Tiszlett m. tudományos Academia.

Mély köszönetemet kifejezvén aziránt, hogy a m.
tud. Academia mélloztatott bölcsészeti művemet elfogadni
szegtesém van a tiszlett Academia kivánalára nyelvt.
tekintetben átdolgozott művemet azon tétellel ujra be
nyujtani, hogy a L. A. Egyetértjék valahára
erintett művel tőrte tovább.
Valóban a Ci e létben az országgyülésen a zsidóügy
tárgyalásánál jelen volt, egy ilyen mü hiányát
melyben a magyar ember a lélekről religiója és böl
cselete, valamint a Erkölcs és jelenkor
valója és theologiája iránt felvilágosítást
meríthet mélyen érzi.
Ha az ugynevezett ex. Rabbi elvül ügye megbukik
er csak azért történt, mert ezen Rabbiaknak a
felvilágosítás fegyvereikkel nem nyultak, és tar
tózkodtak magyar müvek irásától, melyből a magya
nyelvü országgyülési képviselő a zsidó ügyet felső
tüzüzlagos értesítést szerezhetett volna
Tudományos magyar lélek irodalomnak még nyoma sincsen"
"Ezt ébe léptetni célom — jelen munkámmal.

1. 326/1874

Reményben, hogy a tisztelt Akadémia törekvésemet
támogatandja, vagyonot magas pártfogásába ajánlom s
a tiszteletben maradok

a tisztelt
m. tudományos Akadémia

legalázatosb szolgája

Budapest, julius hó 7-én 1879.

Spiegler Gyula,
tan- és nevelő intézet igazgatója,
Királyutca 33. sz. a.

Anlage 1.

1326 (42 ab)
1874 ff.

Sr Wohlgeboren Herrn H. Schnai
Secretaire der ung. Academie der Wissenschaften

Budapest am 5/10 854

Euer Hochwürden. Ihr Lieb und
Leben ist der Tod
meines Bruders H. Gyula
u später der Tod Ihrer Hochwürden im
die schwerbetroffene mir das
Gefühl der Sorgfalt
dieser. Ich bitte Sie
der mündlichen Leiden des Herrn H.
Gyula. Ich bitte
und Hochwürden ebenfalls mein
Herr Molnár Akadémi zur
Ehre einzuladen und zu
Sachsenkirchen

Euer Hochwürden

ergebenster Diener
L. Julius Fiedler
Inhaber.

Tisztelt kagyar tudományos akadémia Budapest,

Tizenöt éve mái hogy a tisztelt akadémia által módosa a logarithmust tábláit nélkül Viszámitani a. művemet közrebocsátá. En akkor bölcsészeti hallgattam az itteni egyetemen.
Az akkori Academia tiltásának, Toldy ur a magyar irodalom nagy előmozdítójának felszólalása folytán én magyar nyelven egy bölcseszeti munkának irását kezdtem. Több évi erényedetlen szorgalom után valahára sikerült nekem ezen munkát befejezni és a Nehezel bölcseszet története" czimü részét a Magyar tud. Academia elébe terjeszteni.
Bizván a tudós birálók ítéletében látok rodom a tészaktan Erdni a l. magyar tud. Academiát, melyhez nekem legnagyobb emlitett müvem felolvasását a Magyar t. Academia ülésében.

Kanadváry

mély tisztelettel

a Magyar Tudományos Akadémia

Osztályának Könyvtárában

Budapest, november 11-én.

Gyurky Gyula

lap- és zeneműárusító tulajdonosa

Budapest, Egyetem-utca 33. sz.

ad 1326
1874

Ez a dolog

A háborúk keletkezésének

története

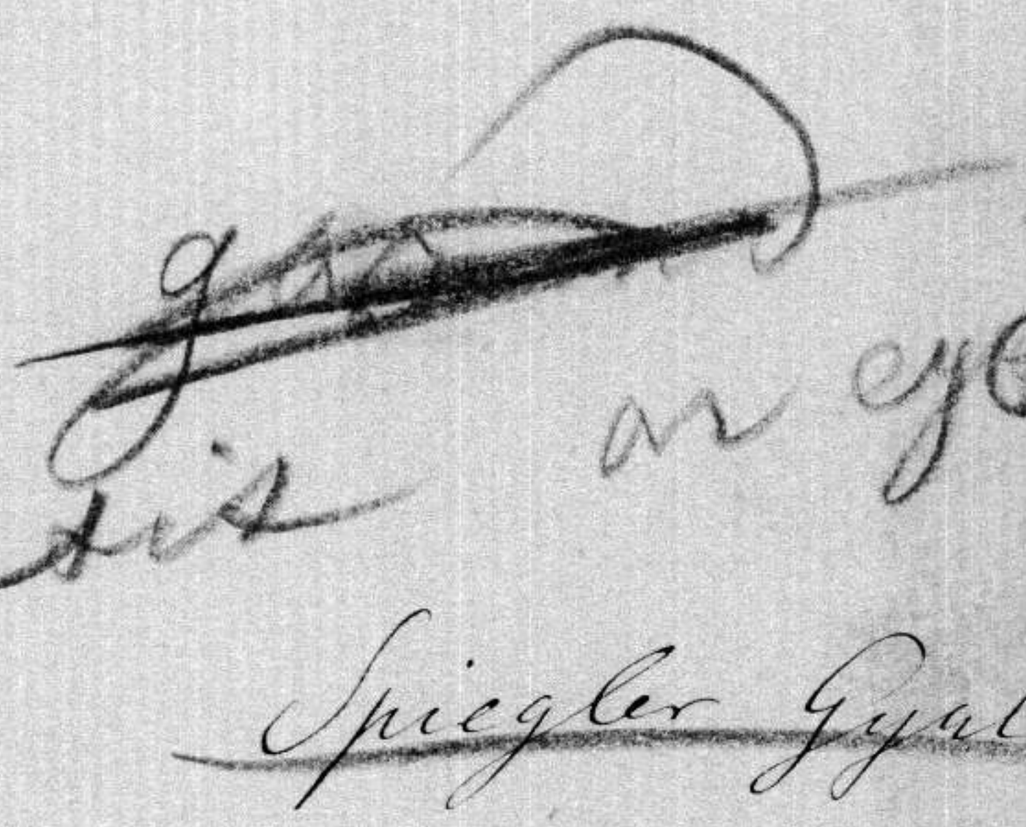

Spiegler Gyulától

ad 1326
1879

P

Preuß

I. A szünetek kezdetével midőn minden ember ki kronologian dolgozott, örülve örül ha kifié kifoghatja magát, áthidelett korcam Spiegler irata, s három hónapot töltöttem el vele.

Spiegler a Hébereck bölcsészetének történetét igéri s ast 84 lapon pertractálja!!

Nem akarom Renan e tárgyra vonatkozó nyilatkozatát idézni, csak a munkálatnál fogok megmaradni. – Bölcsészetet igér s mit hoz? Theologiát vagyis Theosophiát. Igaz hogy a vallásbölcsészet is szép philosophikus tudomány; de azt megengedve mégis követelhetjük hogy a cím ne igérjen többet mint a mennyit a munka hoz.

A szerző nem bír a történelmen higgadtságával és elfogulatlanságával, nem az itész szemefinességével és ovatosságával. A naivság egy nemével elfogadja a héber irodalom minden művét, s

a Kabbala egy részét még Abrahamra
nézve részét Jakobra elfogadja elsőt idősebbnek (Fiii)
részét vissza, pedig Frankl nevezte ki.
Eine genügende Geschichte der Kabbalis-
tischen Literatur muß wohl erst in Zu-
kunft noch geschrieben werden. Fach-
männer werden mir nicht widersprechen
wenn ich das Buch von L. Franck: La Cab-
bale Paris 1844 deutsch von Jellinek Leipz
1846 nicht für genügend halten kann.

Idézetével Aprilisbe küldi az em-
bert. Jgy, p.o. pg 22. Hegelre hivatko-
zik; nézem a 332 l. s ott Hegel egyet-
más dologról beszél. A 149 lapon említi
Reinhold Ernőt (nála Rainhold); keresem
a 181 §, s azt találom hogy ott sincsen
az mit nekem ajándékozott.

Numenius és Apamea a történelem
tanúsága szerint egymásé való, ment
Numenius Ἀπαμεύς azaz Apameara
való volt, de a Szerző a városbeli
emberek tanúl ment pg 5 mondja:
Numenius s Apamea szerint sic.

Latin idézetei csak nem kétségbe
ejtenek. Mert ha a kéziratban hajló

volna tollhibákkal nézni az ifjankat.
Quod mundi sit incorr.(uptibilis), pg 15 —
De linguarum confusione pg 16 —
Quis rerum divinarum haeres sit et praesim pg 19 —
Kabbala denudata (denudata helyett) seu doctrina
Hebraeorum transcendentibus . pg 22
stquinovi T. Quaestiones spiritualibus creationis pg 53 stb.
mégis ott hol korabb mondatokat kijegyez a
szerző", kénytelenek vagyunk kérdezni, valjon
érti-e a latint.

Igy p.o. ott hol Raimundus Lullusra
(Kit Prantl „Halb-Narr"nak nevez) mint te-
kintélyre hivatkozik, az áll: Dicitur haec
Doctrina Kabbala, quod secundum Hebraeos,
idem est ut receptio veritatis cujuslibet
rei divinata revelata animae ratione. Est
igitur Kabbala habitus animae rationalis
ex recta ratione divinarum rerum cogni-
tionis, propter quod est maxime etiam de
divino consequentive divina scientia vocari
debet. pg. 21.

Zetzner Kiadásában (Argentor 1609) pedig
igy olvasuk: Dicitur haec doctrina Kabba-
la, quod idem est secundum Hebraeos
ut receptio veritatis cujuslibet rei di-
vinitus revelatae animae rationali.
— Est igitur Kabba habitus animae ra-
tionalis ex recta ratione divinarum
rerum cognitivus.

Pag 21 még ez is található: Hoc quidem Hebreorum quasi per nebulam videre videntur, qui scilicet statuunt, quod Dei Deum intellectam vesque ab ipso intellectat unum et idem esse

pg 23 — — — amulicamen paterna legis

pg 78 — — per natura naturatam stb.

Szerző görög helyeket is idéz, de a ki Tischendorfban nem néz utánok, nem fogja érteni. Így p.o. pg 13 λαλήσω αὐτῷ. ἘΝ ΕΟΙΕΝ! Tischend. εἶδεν, szemtől szembe mondja a magyar fordítás, nem ábrázatról ábrázatra.

Uggyan ott pg. 13 Zolt 110.3 : ΕΚ ΓΑΣΤΟΣ ΠΡΟ ΕΩΣΦΟΡΟΥ ΕΓΕΝΝΗΣΑΣΕ. Tisch. ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε (Mellékletesen kérdem, hogy tudja ezen fordításba a λόγος-t bele magyarázni? Lásd Flitner die Psalmen) feltünő még pg 18! ἀποπαρπα or δικ γετον stb.

Ilyeneknek találtuk a szerző" idézeteit ott, a hol őt controllirozni lehetett, s ugy hiszem hogy nem kell kétkednem ha állitom hogy ily előrmények után nem jogosit fel minket hogy feltétlen bizalommal legyünk irántok arokban

a melyekben öt controllirozni nem le-
het. A munkák hiányzanak könyv-
tárainkban, majd ha leher seminarium
felállittatik, ezen speculatiókat is
fogja megszerezni

„Szerző" első helyen említi a LXX.
De ha erre philosophikus befolyását elfogad
meg kell czáfolnia Zeller (Philos. der Griech
V pg 217 sq.) állitásait. Azt pedig nem
teszi.

Hogy Philo az Ujplatonismusnak lett
megalapitója (pg. 5) történetileg be nem
bizonyitható állitás. V. ö. Zeller V. 368 sqq.
Itt más tényezők működtek.

Philonál platonico-stoikus befolyást
enged – s ez áll hogy Plato eszméit
isteni gondolatokká átalakitotta, a Stoiku-
soktól a logos tanát átvette, a számok
symbolikáját pedig az Uj-Pythagoreusoktól –
de elhallgatja hogy Plato gondolatait
az Ótestamentomba bele magyarázza s
hogy kicsapongó allegorizálásával sokat
ártott. A példák szép száma olvas-
ható Zellernél V. pg 302, 3dik jegyz
A „szerző" mint látnik magát itt helyesli

ezt a magyarázati módot, mely pg 15 elismeréssel irja: „Ha a Genesisben olvasuk hogy az Edenből folyam folyt ki tenyészövé tevő a kertet, ez mutatja, hogy az általános jóság az isteni bölcseség kifolyása.

Ámbár már az Eleatak a monotheismust hirdették – mert Xenophanes szavai ezek: εἷς θεός – – οὔτε δέμας θνητοῖσιν ὁμοίϊος οὔτε νόημα – megengedjük hogy a Hebrek fő erejét a monotheismus tana teszi, de nem szabad ezt a monotheismus parthei-smusnak magyarázni, mint azt a szerző több helyen teszi p.o. pg 5. pg 24.

Sántikál a szerző okoskodása pg 11: „Feltehető e józan ésszel hogy a legbutább bölcsészeti eszmét felfoghatták volna a nélkül hogy valamely bölcsészeti rendszerrel megismerkedtek – – – Következésképp eredeti bölcsészet kellett birniok, ez pedig nem volt általánosan ismert s azért szerző" A bébanek gondolatai rendszerességét bezzeg a görögöktől tanulták.

Pg 18. mondja a szerző: (Philo) Plato és a Stoikus iskolával megegyező leg az U. n. Hogy sarkvéleményt elfogadja 46.; de ἀρετή = erény nem pedig vélemény.

Philo után a kabbalával szól a sza-
vő" mint mondottuk minden kritika nélkül.
S ámbár itt nem kívelhetjük, még is sza-
bad kérdeznünk, miért nem vészfolja
arra történelmen ítéletet, kire mint te-
kintélyre (pg 22) hivatkozik, s ki a
Kabbaláról ugy szól: „Csillagászati, magi
kus, orvostani, prophetikus kotyvalék.
Zavaros Keverék" (Hegel Gesch. der Phil III pg 21)
Frantl az eszélő ars Lulliana-t eredetét a
Jezirah Zephirothjaiban találja (Prantl Gsch
der Logik III 156, 81 jegyz.) Szerző" a Ze-
phiroth okrok szól pg 35. sq.

A héber feleketek elősorolásánál
(pg 37.) megint nem veszi tekintetbe Zeller
kutatatait. Zeller pythagoreikus eredetet
mutat fel, s I Makk. 1. 11-15 II Makk 4.7-20-ból
tanulják, hogy már akkor görög gymnasium
léteretett Jerusalemben még pedig a templom
közelében az orthodoxok nagy bosúnyára.
De ilyenek által nem zavartatik a szerző".

Érdekes az mit Rabbi Jehuda Halevi
ber Samuel Kuzari nevü Könyvéről mond (pg 55 u):
„E könyv alapértelme azon történelmi monda "
miszerint a Chazarok Királya, nemzete nagy "
részével, a zsidóságra tért volna át.---- Ezen "

„ birodalmában a magyarok is valának.
„ — — Nyomait e vitában a magyar
„ nyelvben találjuk — — Die Sprache der
„ Chazaren, irja Cassel, (Magyarische Alter
„ thümer Berlin 1848) vermischt sich mit
„ dér der Magyaren, und so wird sie ein
„ Hauptelement der letzteren — — — (pg 56
„ Elismert tény hogy a magyar nyelv a hé-
„ ber nyelvvel sok hasonlatossággal bir, —
„ — a héber nyelvvel pedig a magyaroknak
„ csak a chazaroknál — — volt alkalmok
„ megismerkedni: kutatásunk eredménye, hogy
„ — a héberek érintkezéseiben lehett buvár-
„ kodásokat a chazarok felől a magya-
„ rok őstörténete irójának figyelmébe ajánl-
„ juk s hogy valóban R. Jeh. Halevi elbe-
„ szélése a zsidó hitre áttért chazarok
„ királyával történeti igazság."

Maimonidesnel elmulasztotta a szer-
zö" annak említését, hogy Dalalal
al Hairin (Morék Nebuchim) czimü"
könyvének commentárja, melyet Schem
Tob ben Joseph ibn Falaquera
készített, épen kutzárkban még pedig
Forsonyban nyomatott 1837.

A sok név előfordulásával, mely a 64-dik 4
lapról a 75-ig terjed, nem igen ala-
pítkatunk tudományt.

Hogyan kellyen Spinozával eljá-
korni, azt „szerző" Fischer Kunótól
tanulhatta volna. Itt azonban mit
Spinozából idéz, Kirchmannál pg 74. Jer 9. 22. 23
magyarázatára, mutatja hogy a „szerző"
látkőre elég lág. A nagy emberről itt
rövidelben szól talán azért mivel ől az
iratban öfre vissza már is említette.

Mendelssohnról a „szerző" ellenében ugy
ítél a történelem; Mendelssohn az érte-
lemvilágosodás populárbölcsére, folyvást azon
van hogy a vallást morálla váltortassa
által. Mendelssohn Sokratese benében Wolf-
anus, ki a halhatallanságot védő bizony-
kokait Wolftól, Reimarustól, Baumgarten
Tól Kölcsönzi, Plato metaphysikáját
a Wolfféle fordítja ki, Plato Sokra-
tesét. Baumgarten és Reimarus által cs.
nigálja. Mendelssohn szerzeiben tréfloppa-
nes szoldba fogadott komödiairó, kit a
Sophisták bérelték, hogy ellenfeleket kiga-
nyolja. Ilyen volt történelmi érzéke.

10 Mendelsohn Jerusalemében mondja: „A ha-
ladás csak az egyes emberé számára
van. De hogy az egész, az emberiség is
itt a földön az idő körforgásában
haladjon és tökéletesedjék, ez mint
nekem látszik, nem volt a gondviselés
célja; legalább az isten gondviselésének
megismerésére nem annyira szükséges
mint sokan képzelik.

A mit a szerző pg 83 az emancipa
tiorol mond, az mellett van irva és
igaz.

Egészben véve a szerző" szán-
deka igen szép, steierorszagi szárma-
zása daczára megtanult magyarul
de munkáinkba egészen elemi, methodikailag
hiányzik benne az itészet és a kritika
nélkül érzék, s ilyen tisztánlátással
nem alapitható meg a magyar-léber
irodalom, amint kiadásával pedig az akademia
akar szolgálni vallotta.

Budapest aug. elején 1874

Haberern Jonathan

Tisztelos m. tudom. Akadémia.

Van szerencsém Ballagi Mór is tanbiz
tomin tisztelt tanár urak ajándata folytan a tek. m. t.
Akademia által díjazdatt művemet Haberen tisztelt
bölcseszettanár ur mélyteudomanyu meggyzési utan bi
javitva ezen meggyzésel benyujtani miszerint muvem
a héberek bölcseszetet targyaban Spinoza Pitho s t.m.
bölcseszetéről csak annyiban értekezik a mennyiben emlekek
iszmei a héberek bölcseszeteben gyökerznek.

Végül bátor vagyok még egy észrevételt hozzá tolni.
Mendelssohn valoban ismeretlenül halt volna meg, ha Lessing ne
nem akadt volna akkor mivé lett volna a héberek mi
veltségi állapota. Némethonban arra talan kazai sidok
felelhetnek. 30 ve már hogy egy nagy tudos. Mozes el vonyed
a héber tudomány értelmében magyarázta és értelmezé, a ola jelig
a magyar héber irodalom egy lépésnyire sem haladt elő.
Miért? Vagy azért, mert egy magyar. Mendelssohn még nem
született meg vagy pedig azért mert fogyatkom
Lessing minos többe.

Ugyanez. Tekintetes m. tud. Akadémia pártfogásába ajánlvan maradok

legmélyebb tisztelettel

(Tekintetes m. tud. Akadémia)

legalázatosb szolgája

Budapest, sept. 10 én 1874

Szigler Gyula

Kir. alügyész

Tekintetes m. tudom. Akadémia.

Haberern tiszteli bölcseszettanár által tudomásomra jutott hogy bölcseszeti műveiben kivált a görög és latin idézetekben sokáig hiba csuszott be, minthogy pedig semmi költséget nem kiméltem hogy hogy mindezen munkák birtokába jussak melyekből az idézetek kivonatvak és most oly szerencsés állapotban vagyok hogy a netalani hibák helyre igazithassam bátor vagyok a Tekintetes m. tudom. Akademiat alázatosan kérni mellozthassek nekem művemet egy pár napra Bölcseszeti hogy Haberern t. tanár ur nekem személyesen tett megjegyzései után kijavithassam.

Maradok legmélyebb tisztelettel

Tekintetes magyar tudom. Akademia

Budapest, septemberben 1-én 1874.

legalázatosb szolgája
Spiegler Gyula
tan. es nevelőintézet tulajdonosa és igazgatója.

Mélyen tisztelt

Tekintetes Főtitkár úr!

Méltóztassék megengedni, hogy szerencsés lehes-
sek alázattal ide mellékelt irataimat
nagybecsü figyelmébe ajánlani.

Igen korlátolt anyagi viszonyok közt
lévé – tudományszeretetem bátorit föl ki-
lönösen kitérni, hogy személyesen is sze-
rencsés lehessek Tekintetes Fő-titkár úrnál
tiszteletemet tenni, mnyamat
Kegyes hajlamába ajánlvám

a Tekintetes Fő-titkár Urnak

Budapesten, augusztus 17-1874.

kivalo hazafiui tisztelettel
alázatos szolgája

Rácz Károly
tanár

1327
1874
f. Budapest, Ferenczvárosi
üllöi-ut 2 szám./

Tekintetes, akad. Osztálytitkári hivatal!

A mellékelt correcturának bizonyságául szolgálnak arról, hogy az általam a múlt év november 10. Stibor Vajdáról ~~tárgyazó t~~ az akademiában felolvasott tanulmányaim nyomtatásban 13 ívet és 7 lapot tesznek, s hogy ezek teljesen más ki vannak szedve.

Ennek folytán kérem a tek. osztálytitkári hivatalt, hogy az Értesítőnek ezen ívei után járó tiszteldíjnak utalványozását minél előbb eszközölni szíveskedjék. Különös tisztelettel

Budapesten 1874. aug. 20.

alázatos szolgája
Wenzel Gusztáv
akademiai tag.

1328
1874

Wrocławiu dnia
25/VIII 1874.

Tarkeöin 25 Aug. 874,

Tiszteli Barátom!

Nehezen becsesd leveled, Tóthelyen
igazad van, a datumok helyes
combinatiójából ugy jöhi, mint te
következtetsz, ez áll összhangzásba a
homorcvatieum vendszemel, — melytől
mai hiszi elhoktam. — de még
annak legkisebben is éltem, ha
nekem hiytak volna a vélasz alairás
végett, egyszer vélcsultam volna mind
két ágra.

1329 (+1)
1874

Ey högtärade herrar i enteteh
herrar väder, ag vördsamh högre mil
fehrätkel vägar,

Vaxjöh stads och rådhuskollegium
uhtfärdar härmed

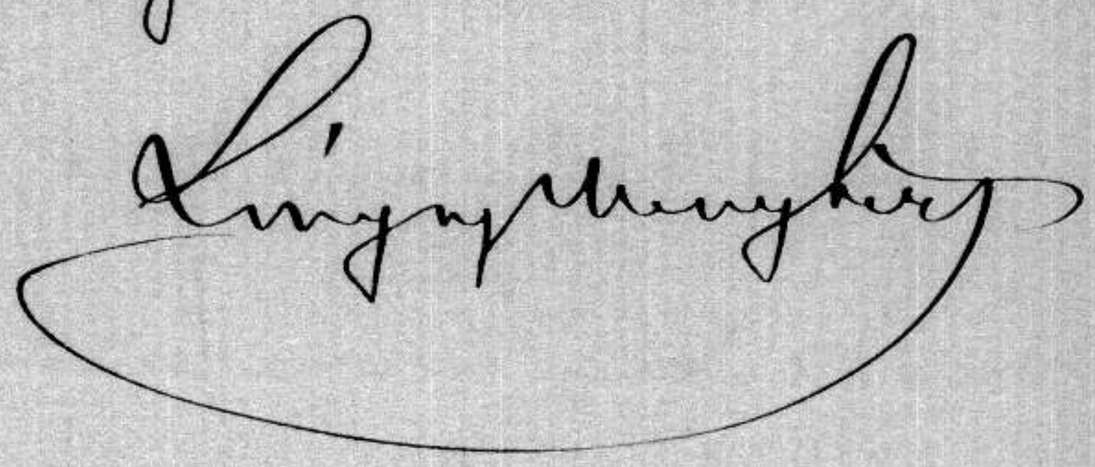

Vácz-Izbégen 19/VIII 74.

Tarkövári u. p. Kaiser.

16 Aug. 874.

T. Gróf Fő Főtisztelendő!

Egyenesen ide érkezem, azért
kérni felsőségedet Max Müller bendegúz
ügyében: Miniszter
levelét, — melyből sajnálatomra
azt látom, hogy nem szándékozik
a kolléga tanügyünk befejezésére
munkálatában a Szerzői Jogról által
kínált 1000 frtokat adhatni. Ha-
nem kéjelmi ez ügyet emelni.

Ami kérem legyen szíves elmenni

Ha kéfik alig fogyák csak kétkétmúlva is, mindén
innét tavozom, vagy érni, a fenle számain, g igazt
csikket megiszi.

Vagyok szíves indulgáltat

Mária Felgyi

Lónyay Mergyhely

Az illető Referensnek, akinek megbízásából nem sejlik-e a leiratban kifogás tévedés? — A kijelentés, ha csakugyan nem kifogást, hanem csak egészen általános közlésnek szándékolt, mint azt a Minisztérium előbbi nyilatkozata után, kétségen kívül nyilatkozata után, kétségen kívül jelenti és igazolja. — A csekély eltérés a leiratban és nem saját magam felhatalmazása egy munkálatot megkészíteni.

Az előtt is kijelentettem, hogy semmi kívánom egyenesen és szándékosságból megtörténik. Tudom én kifogást tenni, hogy [illegible] a [illegible] Báró Kübeckről.

Kir. biróságnak tisztelettel bemutatom tekintetes Urbár ur.

Egyházi visszavonási rendszeret – tehát az elemi osztrásról ha-

talmánál ellenőrzését – tárgyazó / alatti

emlékiratomat – a függő ügy érdekében – midőn te-

kintetességed ugyan a magyar tud. academia

elé terjesztési szerencsét vagyok, arra kérem

bátor lenni, hogy tekintetes Urbár ur hagyo-

ná ezt a magas tud. academia közgyűlé-

sén felolvasni; – igen szívem tehát tek. ur-

hat, hogyha tiszteletemet ügyes – nevem-ben – a me-

lyen tisztelet tud. academia magas figyelmébe

ajánlani ő szem, mellőzvén annak a fennebbi tárgy-

ban irt emlékiratomnak bevárván tárgyalni ő az

emlő nevezetében körülírt tervezetet – ho ma-

gas tetszését megnyerni szerencsés lenn – magas

pártfogását szíven elfogadni

Szíven tisztelem ugy kegyes ur

Kapuvárott 1874 ki Sept. hó 10-én

tekintetes Urbár urnak stb.

1320/1874

alázatos szolgája.

Ferenczy Károly

gaás kola tanitó

IX Értekezlet
1874 Nov. 9
2 pont

Értekezlet

1874

Tekintetes m. kir. Akademia!

Nagy Jenő ur, tisztelt tagtársam észrevételeit főbiztos Stahovits Kenrik úr történelmi tételeire illetőleg és kormányom vonatkozólag oly alaptalanoknak és indokolatlanoknak találom, hogy azok nemcsak főbiztos Stahovits Kenrik által a függő lemba vétetni megérdemlik, hanem okvetlenül szükségesnek tartom, hogy a Tekintetes Akadémia ezen észrevételek vagyis inkább valótlanságainak visszautasításáról is gondoskodjék. A történelmi tények tudatában, bátorkodom magyarázattal szolgálni azoknak is, kiket észrevételeikből kifolyólag netán kétségek merülhetnek fel magukban.

Legmélyebb tisztelettel

a Tekintetes Akadémia

Budapesten 1874 szeptember 18-án

alázatos szolgája,

Dr. Fraknói

1331
1874

15 kr. TIZENÖT KRAJCZÁR

Zeugniss

Endes unterfertigter bestätiget hiermit dass, J. Kutzár vom 24ten Juni 1871 bis 1ten November 1874 bei mir im Akademie-Zinshaus in der Eigenschaft als Hausmeister bedienstet gestanden er als solcher den Gehalt von 40 fl ö.W. bezogen hat.

Durch seinen Fleiss wie auch Pünktlichkeit u. aufmerksamkeit der Hausordnung verdiente er mein vollstes Zufriedenheit.

Pest 15ten September 1874

Josef Diescher
Bauunternehmer

1332
1874

Méltóságos Úr!

Tisztelettel alulirott azon kérését bátorkodik Méltóságodhoz mint a tek. akadémiai könyvkiadó bizottságának Elnökéhez intézni, nem volna-e kívánandó Lewis' **History of Philosophy** czimü munkájának ajánlkozó által eszközlendő magyar fordítását elfogadni, illetőleg kiadni.

Lewis Magyarországon nem ismeretlen. Goethét tárgyazó munkáját most fordítotja a tek. bizottság Szerzőnek tulajdonképi tere szemében a bölcseiget; sikeres munkálkodása e téren hazájában Bain és Spencer mellé emelte és Németországban is teljes elismerést vivott ki számára.

Lewis emlitetten munkája **két kötetre** terjed; a bölcseiget történetét adja elő Thalestől Comte-ig és igy e téren a legteljesebb kézikönyvek egyike. Az ily tartalmu német könyvek Hegel iskolájával fejezik be előadásukat s legfölebb nemzetök legujabb bölcseleti mozgalmait tárgyazzák még vázlatosan; a nagy francziabölcsész-reformátort azonban alig ismerik. Dühring könyve kivételt képez ugyan, de elterjedését nehezkönyvnek a fentiem nagyon is kétségtelen belbecsének, hanem csakis annak, hogy az egyetlen élvezhető

német munka, mely a művelt közönség számára van írva. Mert Erdmann két kötetes munkája, „szerző" vallomása szerint csakis azért iratott, hogy a kandidátusok ne készüljenek a nagyon is rövid Schweglerből. Ueberweg három kötetes munkájának végre meg csakis szakbeczészek vehetik hasznát. – Franciaországban Cousin halála óta e téren csakis történeti monographiák megírásával foglalkoznak; ott ilynemü munka egyátalán nem kéretik.

Lewis munkája a nyugati nemzetek irodalmában, a mennyire tudom, az egyetlen, mely a nagy közönségnek van szánva, a szerteben abstractiók mellőzésével világosan és csinosan irva s ezen kivül a szükséges alapossságot és szakértelmet épen nem nélőzi. Munkája Angolországban már eddig **négy kiadást** ért.

Alulirott úgy van meggyőződve, hogy Lewis nagybecsü könyvének átültetésével az e téren föltünően mellőzött hazai irodalmunk határozottan nyerne. E történetet a **positivismus** szempontjából tüzve irva, önkényt ajánlkozik azon eszmék hatalmából terjesztésére, miknek megismertetését maga a tek. bizottság kívánja tőle. Mill logikájának fordittatásával. Alig volna

más munka annyira alkalmas a nálunk divó „németeskedő"
bölcseszetnek helyesebb útra terelésére és a bölcseszetben
való tájékozatlanság megszüntetésére.

Ajánlkozó alázatos gymnasiumi tanát, kinek a philosophia főszakmája, s ki az angol nyelvet és irodalmat meglehetősen ismeri. Módjában volt három évig külföldön tartózkodni és Német- Francziа- és Angolországban ismerkedni meg ezen nemzetek más- más philozófiájával.

Bátorkodom alázatos javaimat Méltóságod becses figyelmébe ajánlani s maradtam

Méltóságos Csengery Antal Urnak.

hódoló tisztelettel

Budapest 1874. október 2-ik napján

alázatos szolgája

Lakásom: Magyar utcza
23-ik szám, 2-ik emelet

Bánóczi József.

1383
1874

39. – 874/5

Tisztelettel vettük kézhez, hogy a zágrábi egyetem megnyitását rendező bizottság a Tek. Akadémiának szóló levelet a mellékelt 4. igazoló jeggyel ide küldte, a mi egyetemünkhez czímzett borítók alatt. –

/.

Van tehát szerencsénk a felek egyik igazoló jeggyel a levéllel együtt ide fogva át küldeni, és a nékünk szóló levél ide juttatását tisztelettel kérni. –

Budapesten Október 14.én 1874.

Pauly Henrik
e. i. rector.

A magyar tud. Akadémia főtitkári hivatalának. –

Budapesten.

1334
1874

É. k. 1874 okt. 17.

A régi jegy átadandó
Zakáry uccai a külső
rég 4 lagja felmaára

Zakáry az már legyen
elmúlva egy fogadtra
Okt. 17. 874. Eck

Budapest 1874 Oktober 20

Főtisztelendő Ur

Sir H. Summer Maine „A Jog Őskora" czimü munkájának általam eszközölt s a m. t. akademia könyvkiadó bizottsága által kiadás végett f. hó marczius 1én tartott ülésében elfogadott fordítása ügyében bátor vagyok tudomására szolgáltatni, hogy e fordítás irályi átdolgozását a nevezett bizottság kivánsága szerint bevégeztem s a kézivatot bármikor átszolgáltathatom.

Midőn ennek folytán Főtisztelendőségedet kérném, hogy ezt a nevezett bizottsággal közölni szives lenne, kiváló tisztelettel maradok alázatos szolgája

Pulszky Ágost

1874
335

A M. Tud. Akademia főtitkári hivatalának

Budapesten.

Balássy Ferencz tv. tagnak „Az egri vár 1687-ki feladá„sának alkupontjai és a törökök maradéki„ Egerben" czím alatt f. évi május 4-éi fel„vasott értekezése megbirálás végett hozzám kiküldetvén, van szerencsém jelenteni, mi„szerint az említett értekezés kútfőkre hivat„kozva és birálatilag tudományos modorban dolgozván fel tárgyát és történelmünkre nézve értékes és érdekes adatokat **dent**„vén fel, - mintán az Ügyrend 65. §-a ki„vánalmainak általában megfelel, azt„ide vonatkozólag az Akademia „Értekezései" körött rendkivüli vélem.

Kiváló tisztelettel vagyok

Méltóságos Főtitkár urnak

Budapesten oct. 20. 1874.

kész szolgája

Nagy Iván.

m.t.a. r.tag.

1336
1874

Tekintetes Akademia!

Zielinski Ulászló lovag úr Lengyelország Őzimertana tanulmányozásával mint ő írja - foglalkoz-
ván, - f. évi julius 2-án Lublinban kelt és
a T. Akademiához intézett levelében a követ-
kező adatokat közli:

1ör Hogy Koriatovich Tivadar (Gedimin volin
Korvas fia) Podolia herczege I. Lajos magyar
király által 1359-ben Munkács herczegévé nevez-
tetett, és családi hagyomány szerint tőle szár-
mazik a Magyarországból eredt és Lengyel-
országban megtelepedett Csorba nemzetség.

2or Hogy 1751. juliusban Csorba Miklós szá-
zados a haditanácstól Oroszországra szóló
itélettel láttatott el.

3or Hogy 1730-ban ugyan ezen Csorba Miklós
a haditanács által nagylaki megyei kapi-
tánynyá (Zum Comitats Capitän von Nagy-
Lak) neveztetett

4er Hogy VI. Károly császár-tól és Eugen savoyi
herczeg-től a haditanácsból Dumincani Miklós
és örökösei és családja tagjai Nagy-Lakon a
Maros megyei kapitánybágot örökösen megnyer-
ték.

5ör Csorba Tivadar, testvére vagy unokaöcsse
nevezett Csorba Miklósnak 1751-ben Orosz-ország-
ba szakadván, ott a Deprero-dovics családba
házasodott.

1337
1874

6or

6or Csorba Tivadarnak atyja Arsén Magyarországban halt meg.

7er Hogy a Csorba nemzetség 1750.ben Varasdon, és Magyarországban lakozott.

8or Hogy a Csorba nemzetség 1750-ben czímerül vörös udvarban lovas vitézt használt, mely megegyez - Zygmond - a Horiatovich czímerével, 1751-ben pedig Lengyel és Oroszországban a Csorba czímer négyfelé osztott pajzs, az 1. és 4. vörös udvarban a lovas vitéz látszik, a 2. és 3. ezüst udvarban aranyoroszlán hátulsó két lábán ágaskodik a pajzs fölött kéz kiterjesztett sas szárny között kardos villogtató kar könyökül.

Ezen adatok előrebocsátása után Zielinski ur a Tek. Akademiától a következő hét pontra kér felvilágosítást.

1ör Vajon Horiatovich Teodor munkácsi hercegnek maradtak-e utódai és azok mi néven léteznek?

2or Létezett-e, vagy létezik-e jelenleg is Magyarországban Csorba nevű nemzetség?

3or Kéri ezen Csorba nemzetség leszármazását.

4or Kérdi ennek czimerét.

5ör Vajon a Csorba nemzetség a Dumnica-ni és Deprera-dovics családdal ősrokonságban áll-e?

6or Csorba Miklós és Tivadar-ni okból szakadtak Oroszországba?

7er Vajon létezett-e, vagy létezik-e Kovajevics nevű család, és-milyen ennek ágazása és nemzékrende?

A Tek

A Tekintetes Akademia II. osztályának Elnöksége f. évi September 3-án kelt és távollétem miatt Kezemhez october 20-án vett levelében engem bízott-meg, hogy a fölvett kérdésekre adandó válasz tárgyában véleményemet elő terjesszem.

A vett megbízásnak készséggel hódolva mindenekelőtt bátor vagyok kijelenteni, hogy a megkeresső lovagiroknak kérdései nem annyira család-és czímertani tudományos nyomozásokra mutatnak, mint inkább kedvtöltésből, avagy családi érdekeltségből eredt magán kérdezősködésnek tűnnek fel, minélfogva szerény véleményem szerint a tüzetes válaszolást a J. Akademia hivatása körén kívülinek vélem; mindazonáltal ezen véleményem indokolásául a körlött adatokra és fölvetett kérdésekre megjegyzéseimet előadni szükségesnek tartom.

Az 1sö pontra nézve való ugyan, hogy Koriatovich Tivadar 1339. körül Podoliából magyar országba származva, itt I. Károly, majd I. Lajos királytól a munkácsi uradalmat adományban nyerte és munkácsi herczeg és birtokos volt 1365 ben történt megöletéséig; (Lásd Tabódy Zsigától Munkács multja és jelene. 17. lap.) de miután magnélkül halt meg, (Lásd Basilovits Joannicius, Brevis Notitia Fundationis Theodori Koriatovich etc. Cassoviæ 1799. Parte I. pag 14. et 16.) ennélfogva tőle a hitelt nem érdemlő (úgynevezett) családi hagyomány daczára sem származhatott férfi ágon semmiképen a Csorba nemzetség. – ekkor esetleges találkozás

Vás

zás, hogy talán a Koriatovich család is crime
rében lovas vitézt viselt, mint az érdemlett"
Csorba család tagjai, - e tekintetben semmi bi"
zonyítékul nem vehető, főleg miután e jelvény
több más család címerében is föltalálható.

A 2ik kérdésre, vajon létezett-vagy létezik e
Csorba nevü nemzetség Magyarországon? - közle"
domás szerint válaszolhatom, hogy igen is léte"
zett és létezik jelenleg is több ily nevü család
melyek közül három ról ismert munkám Ma"
gyarország Családai III. Kötet 179. és köv. lapjain
adatok is közöltetnek; ezen okból tehát és
mivel ezeknek a Koriatovich kihalt családdal
semmiféle őszekötttetése nem gyanitható, egy"
ittal a
3ik és 4ik kérdés kivánsága szerint azok le"
származásának és címerének kiirását sem
tartom szükségesnek.

Az 5ik kérdésre felelőleg a Dumnicani és
Deprero-dovics családokat nem ismerem
és ezeknek semmiféle Csorba családdali vérsé"
géről nem nyujthatok fölvilágositást.

A 6ik pontra vonatkozolag sem tudnám
megmondani, hogy Csorba Miklós és Tivadar
a mult század első felében miokból szakadtak
Orosz országba. Ezt csak ők tudhatták, mi pedig
csak gyanithatnók, hogy oda szerencsét mentek
keresni.

A 7ik Kérdésre nézve, hogy Korajevics
/: tehát már nem Koriatovich :/ család létezik e Ma"
gyarországon? - szintén nem adhatok határozott
választ, Ismert, elökelő család ily néven nem
létezik ugyan közudomás szerint, de ismernie
kellene az ország összes családneveit, hogy határo"
rozottan igent, vagy nem-et mondhassunk.

Végre a mi a kérdést tevő urnak a Csorba családra vonatkozó egyes adatait illeti, nevezetesen, hogy 1720-ban Csorba Miklós a hadi tanács által nagylaki megyei Kapitánynyá /: zum Comitats Capitän von Nagy-Lak :/ neveztetett ki, és hogy Dominica „ni Miklós Nagy Lakon a Maros-megyei „kapitányságos (Capitaneus Comitatus Maros) „nyeré, - tévedés kikerülése végett meg kell „jegyeznem, hogy ezen állomásokat alkotmá„nyunk és általában országos közigazga„sunk rendszere nem ismervén, azok „legtöbbek a mult század első felében létesült militia nationalis-nak vidékek szerinti beosz„tására vonatkozhatnak.

Az eredeti levelet kétkrémer rajzával együtt visszamellékelvén, vagyok kiváló tisztelettel

A Tekintetes Akademiának

Budapesten Octob. 22. 1874.

alázatos szolgája

Nagy Iván

rtag.

Mélyen tisztelt bizottság!

Az alulirt bátorkodik ide mellékelve, a magy. tud. Akadémia könyvkiadó bizottságának, a legközelebben elmúlt két év alatt általa kidolgozott tudományos munkáját alázatosan előterjeszteni azon alázatos kéréssel, méltóztassék azt a kellő és szakértők által kiveszközlendő bírálat megtörténte után, a tudományos közönség számára nyomtatásban kiadni. A kérdéses munkának czíme következő: Elemi csillagászat, különös tekintettel a mathematikai földrajzra.

E munka mint könnyen belátható, annál is óhajtható jelenetnek tekintendő, minthogy ezen nevezetes és nagy fontosságu tárgy a magy. tudományos irodalomban még nincsen kellőleg képviselve; kiadása tehát annál végzetőbb szükségnek tekintendő, minthogy a tanárjelölteknek eddig sehol alkalmuk nem volt, ezen tudománynak megtanulására, mely csak is négy év óta az alulirt által a m. k. egyetemnél adatik elő. E munkában nem csak a mathematikai földrajz, hanem az elemi csillagászat is alaposan és kellő kiterjedésben adatik elő, úgy hogy e munkából mind a két tudomány alaposan tanulmányozható. Az egész tudomány két szakaszban van előterjesztve, melyek rendszeres és könnyen érthető módon következnek egymásra. Midőn tehát e munkának szerzője ezen bizonyosan legszebb és legérdekesebb tudományt, a mélyen tisztelt bizottság kegyes pártfogásának ajánlja, egyszersmind mély tisztelettel marad:

A mélyen tisztelt bizottságnak:

Pesten Október hó 24-kén 1874

alázatos polgára
Dr. Petzval Ottokár
egyet. tanár és a m. tud. Akadémia r. tagja.

1338
1874

IX Értekezés

1874 Nov 9.

1 pons.

A magy. tudományos Akademia t.-
mathem. és természettud. osztályához
küldetett [illegible]

akadémiai közlöny.

a bentiekhez.

1874

Igen tisztelt Osztályvezető úr!

F. hó 22-én kelt beiratásra van szerencsém válaszolni, hogy részletes fejtegetés czéljából van egy-más mellé s azokat egyúttal be megirandó könyvem tervrajzául. Hanem készíttessen annadalék egy kis áttekintést, mely egyrészt a gondolatmenetet vázolja, másrészt kiemelt helyeiben reámibeg a könyv tartalmát is mutatja. — Ha méltóztatnék velem rendelkezni részesen felvilágosítani a bizottságban, itt-ott, ha szükségesnek találtatik élőszóval is magyarázván a vezérlő fonálnyos helyeket. A czím tekintsen végleg választva, hanem a „társadalom" szónak, úgy hiszem, benne kell lenni, „magyar" pedig csak mennyiben szükséges.

Bár elvégzésétől vagyok, sokkal inkább el vagyok foglalva és sokkal többet szeretnék készíteni a nyomda alá bocsátás előtt, semhogy 1875-re költség kívántatnék rá. Hanem 1876-ra igen is akarnék reflectálni, mert az évben még a hivatalt is kissé könnyebb vállra vehetem, hogy e munkát, melyre legszebb életfeladatomul szeretnék éveket áldozni, megérhessem.

Mennyi ív, még nem mondhatom. Több a Humboldtnál, mint Kosmosában (M. o. természetes viszonyok) de sokkal kevesebb sem. Az alakuratok helyeiből körülbelül 12 ívre kerül ki, melyekben magában, mint egészben a benne előforduló fejezetek (mennyiség szempontjából) közel egyenlő fognak lépjenek.

Az ívek díjat igenis akarom s kérek tisztességest, de a bizottságra bízom meghatározását. Vagy jó lesz a summa, mert tekintélyes adózom belé temetni, vagy ép évek fáradtságos adózom az Akadémia ifjú nemzedéke a fejtetés alól. — A kéziratot visszakérném, ha szükség van rá, kiratom. Őszinte tisztelettel

Budapesten 1874 okt. 24.

alázatos szolgája
Vahot Imre

1339
1874

Kumfalvy álláspárral
jelenési, orak 18[illegible]-ra.

Hasznos
Tkan rem valaszolt

A tudomány kiderítette igazság egy és ugyanaz bármely időben s bármely országban. De nem igazság minden, mit az eddigelé még pármos iránytan ejtetében tudomány kiderítésen vélt. Még az exact tudományok megráfolhatatlanoknak látszó állításai is a gyakorlat folyamában, a kutatás helyei szerint gyakran is ellenkezőre fordultak. Mennyivel inkább esnek tehát hely és idő szerint változás alá oly speculativ tudomány állításai, minő a neuvilágvadászság, melynek tárgyára, sem terjedelmére nézve megállapodáshoz még nem jutott.

A neuvilágvadászságtan-kerete ugyanis szűk is tág is mai szokásos fejezet-csoportulása szerint, mielőtt, mely nézőpontokból indulnak ki. Szűk, még crimenél fogva is, ha mellőzve a szellemi életet, mellőzve az ethikai elemet csakis az anyagi viszonyok magyarázatára akar szorulni. Tág pedig, mert nem gyakorlati tan többé, ha, fel akarván ölelni az összes társadalmi életet és tevékenységét, művelője oly térre vetődik, melyen hiába keresi a gyakorlati törvényekre és bölcselmi kutatásokba kényszerben merülni.

Ugyanily helyzetben van a statistika is. Ha a régi kazuvonásnyelvkor kívül, mint katheder-i diszciplina csupán az államnevezetességek felsorolásán szorítkoznak, nem érkezik meg a tudomány címét. Ha csakis az anyagiakra szűrül mező fegyelemkörére lesz más, kalaktatabb tudományágaltnak; ha a társadalmon uralkodó törvényeket kutatja, speculativ bölcselemmé válik, mely időnét idegen téren mozogván, vagy legalább nem teljesen uralmában levő eszközzel működvén, csak félig bebizonyítható, de csillogó állításaival könnyen többet árthat a valódi tudományosságnak, mint a meanyi kaszárnak állítólag kiderített igazságainak a társadalom valaha vehet.

Pedig a társadalom érdekében akar működni minden. Akar társadalom érdekében kívánja ezt tenni, mely a legújabb korban

ad 1339/874

olyannyira fejlődött, hogy nem a régi intézményeket, nem a régi törvényeket többé rá nem illenek, de a melynek óriási haladása mellett még a tudomány eddigi eredményeit sem tekinti többé s a hol minden arra mutat, sőt arra tör, hogy különtársadalmi tudományt emeljünk el művelendőnek s fejlesztendőnek, mely magában ölelje mindazt, mit eddig a neuvilágvadászság és politika, a körülnézés és statistika kiderítését megkutatott s a mire a neuvesek művelődési történelmének alapos, gondos tanulmányozása, a szellemi és művészeti elemek és cselekvények, ezek véletlen és eredményeik vezessék és okszerű körültekintésének alapján vezethetnek.

Ez ily társadalmi tudomány címét nem először e sorok emlegetik. A Social-oeconomia, Social-statistika és általában Social-Wissenschaft szavak sokszor hangoznak a művelt világ irodalmában nemcsak Carey óta, Buckle tanulmányai, Quetelet társadalmi törvény-kutatásai, Dühring szellemes rohamai óta, hanem a mellett bizonyítanak, mint Louis Blanc (Socialisme) és Fourier (Phalanstère) álmai, Schultze-Delitzsch nagyszabású segély-egyletei, a Manchester-iskola ellen intézett sokszoros támadás, vagy Lassalle ágitatori reformtörekvései. Mind e mozgalom tagadhatatlan jele annak, hogy a tudomány mai határszabásait többé el nem fogadhatjuk; de jele egyúttal annak is, hogy eddigelé még mind csak sőt és képződik s hogy az általános tudat igazmat még sincs jutott megállapodásra; a nevesek még le nem szűrték, nem is tudtak a tanyagot még minden tövel hálával kell fogadnunk, mely ez képződő nagy épületben egy-egy téglát (betűket is képez).

Végpont azonban az az általánosítás, melyre ez új tudomány művelői törekednek, mielőtt még az építő követ összehordattak volna, melyből az épületmű (létesülhetne és az alapítás) egyúttal törvénynek is, mert mielőtt a társadalmi tudomány valóban tudományszámba lehetne, az egyes társadalmakat kell tekintetesen tanulmányozni.

s a különböző viszonyokat ismeretlen
úgy történni, hogy bebizonyított időtlen
általános érvényű törvényeket le-
gyenek alkalmazhatók.

Bármennyire halad légyen a
legtágabb értelemben vett emberi tár-
sadalom csakis a kisebb körű, or-
szágos határokon belül, vagyis nem-
zetenként halad és fejlődik az. Bár-
mily nagy visszahatása volt egyik
nemzetnek a másikra s a mindany-
nyiuk cselekvényeinek egymásra,
társadalmilag mégis csak saját
törvényein, intézményein, szokásain
belül fejlődik a nemzet. Termelése,
forgalmának körülbelül határa-
ban s ha e határokon túl is lépett,
mégis csak otthonában kifejtett tevé-
kenysége alapján lehetett ért.

Innen a nemzetgazdaságnak is,
bármennyire cosmopolitikusnak
tekintsük a tudományt, nemzeti
hogy úgy mondjuk, helyi színezete.
Más az Angliában, más Franciá-
vagy Németországban, más volna ma-
gyarországon, ha egyáltalában tudtak
volna kormányban, nemzeti szempont
államtudományunk és nem fokkal ke-
nyelmesebb tér volna a szomszédnál
mes ki, csaknem át gyakran
érdekessé vált, angol tanokat
képen átültetni.

Egyszerűek ez okból, hogy a sta-
tistika is csak saját országán belül
tanulmányozhatja a társadalmat
s bármennyire törekszik, ujon tudo-
mányosságra emelésében az általánosra
még alig találta meg nyitját az össe-
hasonlító nemzetközi statistikának
és természeti törvények felállításá-
hoz, még ujon nem, fejlődésében is
még alig jutott.

Mind e körülmények pedig kivá-
jon akadálya annak, hogy a társa-
dalmi tudományt művelnünk. Még,
ha szűkebb határok közé szorítkozunk
is kutatásainkban, csak az általá-
nos tudománynak állunk érté-
sőbb álláspontján. A mi általános érvé-
nyűség az a specialis tanulmány-
ban is kiderül; mellette pedig az
a gyakorlati hasznunk, hogy
nemzetünkön belül kutatva az
igazat, tanulmányunk és ered-
ményei közvetlenül a haránk
válnak javára.

Tágabbra vonva tudományunk ha-
tárvonalait, az az elmondjuk, hogy
hazai társadalmunk összes viszo-
nyait vehetjük, kereken belül, szem-
ügyre. Ilyenkor ép úgy hasznunk-
ra fordíthatjuk a nemzetgazdaság
már megállapított igazságait, mint
a statistika által kiderített tényez-
ket s nem lehet kényelmetlenek szá-
mon kívül hagyni a társadalmi
élet oly fontos feltételi tényezőit, mik-
kal alaposabban indokolt szabályo-
kat fogunk felállíthatni közéletünk
s társadalmi tevékenységünk irá-
zésére, minthogy a szakadás szűkebb
tudományos körökben ragaszkodunk,
melyen belül az általánosra gyak-
ran vajmi nehezen fikerülne.

De csakis így gyakorolható az ok-
szerű kritika is. Nem lévén chab-
lonhoz kötve, szokkal szabadabban
idézhetjük meg a nemzetgazdaság
mely tanai oly általános igazsá-
gúak-e, hogy bármely országban s
bármely viszonyok közötti érvény-
nyel bírnak és szokkal inkább ma-
radhatnak ki, ismert s tények által
igazolt társadalmi helyzetünkben
mily általánul gyakorlatunknak
bizonyulnak. Sőmond, gyakran csak
kétségtelenül az idegen után elmon-
dott hamis állítás.

Szabadabban végül térve a
körülmények körülbelül a
mi magunknak szabott tudomá-
nyos feladatot, ez volna: mily gaz-
dasági s társadalmi politikát kö-
vessen Magyarország, hogy polgárai
a magyar államnyelv lehető
legtökéletesebb valósítása mellett, szelle-
mileg s anyagilag leginkább gya-
rapodjanak s a modern állam elő-
nyeinek élvezete mellett, a külföld
példáján okulva, veszélyeit s bajait
lehetőleg kikerüljék.

E szempontból indulván, tanul-
mányaink alkalmával, legott
hasznunkra fordíthatjuk a nemze-
tgazdaságtant, kutatván mennyi-
ben helyes és való az általa fel-
állított elmélet a természeti- pénz-
és hitelgazdaságról. Itt a külföld
csak mértékül fog szolgálni annak
megállapításához, mennyiben s
mily egymástól eltérő körülmények
nálunk egyik vagy másik, vagy
épen mind a három s mily elő-
nyös vagy hátrányos arányban
túlnyomó egyik a másik felett.

Itt fog lehetni áttérni arra és kutatni, vajjon mennyiben vág össze amaz elmélettel vagy ellenkezik vele a földmivelő államtól az ipari államhoz való átmenetnek theoriája. Ez jó alkalmat fog szolgáltatni hazánk ásványainak tanulmányozására, a magtermelés és állattenyésztés körüli viszonyaink szempontjára vételére; szóba kell kerülni a búzának gabonakivitelre alapított gazdálkodás összes tárgyi körülményeivel, a tény indokait keresésre ösztönzendő rá kell térnünk földrajzi s éghajlati viszonyainkra tanulmányozására s mindarra mi ezzel összefügg s annak gazdálkodásunkra nézve döntő fontosságú.

Ha fejlettebb államnak kellend elismernünk az ipari államot, ki itt fog kelleni tüntetni az előnyöket, melyekkel bírni rejlenek, de ki az akadályokat is, melyek annak elérésében gátoltak; kutatva pedig iparunk pangásának s csekély fejlettségének okait, a társadalmi téren kell cselekednünk az államira, kritikailag szemügyre venni összes erre vonatkozó intézményeinket, hatásukat a társadalomra s viszont ezeknek, vagyis az ezt alkotó népünknek tulajdonait, szokásait, fogékonyságát és művelődési fokát valamint az erre szolgáló eszközöket, melyek ugy anyagi (pénzügyi) mint szellemi természetűek.

E kérdés tárgyalásakor nem maradhat figyelmen kívül a mezőgazdaság és ipar közötti viszony s annak kutatása, mennyire működik egyik a másik rovására, mennyiben fegyverkező egymást korlátozólag, mennyiben vesz részt egyikben is másikban is a városi és vidéki népesség, mi fölényben van amaz ez, mely ellenben emez.

Az ipari tanulmányozás körében el nem maradhat hitelviszonyaink szemle alá vétele s itt tág és hálás tér nyílik a nemzetgazdaság legfontosabb tanainak bírálat alá vételére, melyhez tolfordul a váltóügyünk és bankügyünk legspeciálisabb vitáltsága eleven példákkal fogva, hogy fonalával is, fejtegetni.

De, ha a társadalmi tevékenység és körmányinézkedésnek e részben való hatásukat kutatjuk, nem mellőzhetjük, ha minden téren fontos kérdések tanulmányozását, melyek a socialismus tág címe alá sorozandók.

Nem hunyhatunk szemet azon tünemények felett, melyek ugy ezen az ipari világ legkalandosabb államait kikerülni nem lehetnek, vagy lehetnek iparkodnak azon társadalmi bajokat, melyek különösen az ipar fejlődésével s a nagy tőkék gyűjtésével karöltve járnak s némelyek szerint a munkakérdésnek is keletkeztek, mások szerint az összes társadalmi reformok problémájával azonosak. Szemünk soha nem elég a művelődés földhalmazának bámulni s üdvösebb viszonyait irányokra, lépten nyomon forduljon törekedni. A későbben fejlődő nemzetnek nyílt s tiszta ítélettel kell szemlét tartania azon áramvonalakkal is, melyek a fejlettebb társadalomban ugyan nem ellenére s kialakításában abban versenyezni az ott meghaladott nézetekkel, hogy a külföldi tapasztalatok birtokában, okosabban, biztosabban intézze fajai lépteit, a bajok kerülésében (helyes ismeretében) a gyógyításban, mely által egyenjogúsítani amazok mellé állhasson.

Ha mind e kérdéseken lelkiismeretesen átkalauzolunk, világos lesz, hogy nemsak az eddigi nemzetgazdaság tudományi legtöbb tanaival kell foglalkoznunk s a statistika által kiderítésén tényeket nem mellőzhetjük, hanem tényezőnek kell az államhivatalok tanfolyamát is felölelni és, a társadalmi élet összhangzásának fentartásában tekintettel lenni a tudomány és művészet legmagasabb feladataira is.

Ez elemekből nem áll össze ugyan az emberiség társadalmi tudománya (rendszere), de a magyar társadalom oly gyakorlati kézikönyve, melyet talán hasonnal forgathatnak a nemzet sorsát intéző, vagy bármely rendű személyes tevékenysége által abban részt vevő konfitáros.

Budapesten 1870. Sept. 16.

1471 ebn 82.

Le Roncière le Noury altengernagynak,
mint a franczia földrajzi társulat elnökének
4 db nyilt levelét, az illetőknek lendő szives kéz-
besités végett van szerencsém a t. academiának
f. é. April hó 20-ról 275 sz. a. kelt becses közleménye-
re való hivatkozással alá zártan megküldeni.—

Budapesten 18[illegible]ber Oktober hó 24-én

4 db nyilt levél

Trefort Gyula

A magyar tudományos akademiának.

1340/1874

Év. 1873 old. 26.

Sz. Szécsen Antal
Pulszky F.
Thanpatay Lajos
Vámbéry Ármin.

utazás Kézirdarab végén
Beim Bulgaren.
old. 26. Tab.

1874. — 12 fr.
T. j. k.

Tekintetes Főtiszti Úr!

Sperari Ödön János logikájára vo
natkozó beadás utasítása körül kérdésben
jelen soraimban megbízunk Főtiszti Irány
Osztályt tanitsonkat, hogy a nevezett könyv
vet Iskolánk könyvtárának hasz
hozza

Tiszteletével kérjük azért Tekintetes
Főtiszti Urat, méltóztassék a nevezett
Könyvet Főtiszti Irányt megbízottunk
nak át adatni.

Alázatos tisztelettel leve— a

Tekintetes Főtiszti Úr

Az itt nevezett Könyv Főtiszti
átvettem.
1874 Okt. 26án. Főtiszti Irányt

Alázatos szolgái
Urr György
tanuvere tő tanár

Konz József
könyvtárnok és
a tanári kar jegyzője

Marosvásárhelyt, 1874 október 26.

1341/1874

1874

Tisztelt osztálytitkár Úr!

A magyar tud. Akadémia II-dik osztálya által megtiszteltetvén bízva hogy nyilatkozzam az iránt, vajon a m. tud. Akadémia „Értekezései" közöttkiadhatók-é Szilágyi Ferencz alad. tagnak következő czimü értekezései: „Közlemények az erdélyi egyházi történetből a XVIII-dik században", „Egy erdélyi leányrablás története" és „A nagyszebeni reformatusok imaháza s a jesuiták", i van szerencsém jelenteni, hogy mind e három értekezés igen érdekes világitásba helyezi a mult századi erdélyi egyházi és kormányzati viszonyokat, számos eddig ismeretlen adatot szolgáltat e korszak történetirójának, oly adatokat, melyeket szerző gondos és tellhüismeretes levéltári kutatásai hoztak napfényre. Miért is ezen értekezéseket irodalmunkra nézve nyereségnek és igy méltóknak tartom arra hogy a m. tud. Akadémia „Értekezései" közöttkelyet foglaljanak.

Kiválo tisztelettel maradok

A tisz. osztálytitkár Urnak

Budapesten oct. 27. 1873

Szabó Károly tagtársam véleményére

Salamon Ferencz

1342
1874

alázatos szolgája
Szabó Károly
mk

Óvári Lipótnak, nápolyi kutatásairól czímzett
értekezése magában véve, nézetem szerint,
az Akadémia czélyának tökéletesen megfelel,
a minek folytán annak az Értekezések
közt helyt adni lehet.

Azonban megjegyzem, hogy — a mennyiben
a 3. lapon négy értekezésről van szó, melyek-
nek ez csak elseje akar lenni — kérdés, ha
vajjon ilyen az értekezéseknek egész sorozata
tára terjedő fejtegetések statutumainkkal
összhangzásban vannak-e? annál inkább, mint
hogy ezen értekezés egy magában álló egészet
képez, mely Óvári kutatásainak mutatványául
szolgálhatna. A mennyiben továbbá a 4. lapon
magát mint egy egészt Oklánytár bevezetése
hirdeti, ez szintén módosítandó volna.

Wenzel Gusztáv
akad. tag.

1343
1874

1344

1874

Bírálat

Dr Horváth Géza és Pável Jáno által
„Magyarország pikkelyröpüinek rendszeres névjegyzéke"
cím alatt összeállított dolgozata felett.

A mathematikai és természettudományi bizottság meg-
hagyásából t. Szabó József titkár ur-nak
hozzám intézett felkérése folytán van szeren-
csém Dr Horváth Géza és Pável János „Magyar-
ország pikkelyröpüinek rendszeres névjegyzéke" cím-
vü dolgozatomat, s egyszersmind azon kérdésre, vajjon
a lelhelyek számának elszámlálásán kellett-e nem vol-
na-e jó a találtatási körülményeket is meg-
említeni, - válaszomat a következőkben előterjesz-
teni.

A dolgozatban, mely 59 ivrétü, számolatlan
oldalra terjed, a szerzők rendszeresen összeállított
névjegyzékét adják mindazon Macrolepidopterák-
nak, melyek a szorosabb értelemben vett Magyar-
ország különböző helyein eddig találtattak.
E névjegyzékből tehát kihagyattak a pikkely-
röpük mindazon fajai, melyek a Microlepidopte-
rák nagy csoportjába tartoznak, de még a
Macrolepidopterákhoz is azon fajai is, melyek
Erdélyben s határ több más vidékén honosak.
Mindezekből világosan kitetszik, hogy a pikkely-
röpük ezen névjegyzéke nem tökéletes, s hogy
a munkának fentebbi címe is (Magyarország
pikkelyröpüinek rendszeres névjegyzéke) tulajdonképen
nem felel meg ~~a~~ valódi tartalmának.
E munkánál aranyfölül még egy más fontosabb

1/.

kiánya az, hogy a névjegyek a Macrolepidopte
rák fajainak s illető lelhelyeinek csak számai
elszámlálását képezi, a nélkül hogy benne
a feladatnak részletesebb körülményei, vagyis
az egyes fajoknak az időre, térre, számra vo-
natkozó részletesebb viszonyai, valamint a
fontosabb változati eltérései kiemelve felemlít-
ve, pedig épen ezen adatoktól függ az ily
faunistikai dolgozatoknak tudományos értéke,
a mennyiben arról részint a határban elő-
fordoló fajok elterjedési s egyéb életviszo-
nyainak megismertetésére szolgálhatnának anya-
gul, részint a különböző védekező talaj- és
éghajlati viszonyainak tanulságos összehason-
lítására.

Mindezeknél fogva a nevezett munkát
jelen alakban miatt pusztán csak a fajok
s illető lelhelyeik számára elszámlálását nem
tartom elfogadhatóaknak.

Budapesten 1874, November 1-én

Dr. Margó Tivadar
akadémiai r. tag.

1345
1874

Tekintetes főtitkár úr!

Szíves tudtával teszem, miszerint az idei tanév lefolyta alatt Jakab Elek urnak akadémiai felolvasásait tőlem jiam megbízásából irtam, és Önön tudomásul az ezen Nagy Tisztelettel lekötelezettségem

Tek. főtitkár úr

Budapest 1874 nov. 2-n

alázatos szolgája:
Szilágyi Ferencz
akad. levelező tag

Akadémia

1346
1874

Méltóságos Akad. Elnök ur!

Méltóságodnak, mint az Akad. Könyvkiadó Bizottsága elnökének f. évi Octoberhó 23-kán hozzám intézett nagy becsü felszólítására van szerencsém válaszolni, hogy Nisard „Etudes sur la Renaissance" cimü munkájának Vajda János ur által forditott részletét (mely Erasmust és Morus Tamást foglalja magában) a' következő bár itt-ott a javitgatást még eltürő dolgozatnak találtam (egy pár helyütt magam is bátor vagyok némi javitást tenni a kéziraton) átalában véve használhatónak s elfogadhatónak tartom.

Nem vagyok megnyugodva a „Renaissance" szó „uj születés" szóval forditásában. A renaissance alatt nem azt értjük a mit a magyar szó, egész terjedelmében értve, jelent; hanem azt a korszakot a minek irodalmi, müvészeti és tudományos irányát és munkáját, mely a középkorból az ujkorba vezet át. Ez a szó oly általánosan el van e fogalom kifejezésére fogadva a mindenik nyelvbe átvéve, hogy a németek ezzéle sem jutnak azt "Wiedergeburt" vagy „Neugeburt" szót val forditni. De még is magyar parlamentnek nem kell, ha a renaissance szó megmaradna, inkább fordítva

2

nám megújjulás-sal, vagy megújhodás-sal, mint újjá-
születés-sel, mely utóbbi Pálnak egészen erkölcsi vagy
plane vallási (Bibliai) értelme a Bokornál s másolónál
sincs fölvéve.

Tisztelettel maradok

Buda Pest 1874 Novemb. 4-kén

Alázatos

alázatos szolgája

Szász Károly

akad. r. tag.

1347
1874

Vajda János kézirata,
melyet Szán K. asszonyságtól
Szegeny 6. ónéknél van.

Dec. 5-én. f. V.

74-

Másolat

1925. a.
pol.

Végrendelet hátrahagyásával 1868. évi December 16-án elhalt Román Ferenc munkácsi lakos hagyatéki iratai beterjesztetnek.

Végzés

Az illető oldalági örökösök, és hagyományosok közt munkácsi járásbíróság közbejötte mellett 1872. évi December 13-án létre jött egyesség illetve munkácsi városi bíróság előtt 1871. évi September 29-én tett örökösö nyilatkozat alapján, - örökhagyó után maradt ingatlanságok tulajdonjoga következő örökösöknek és hagyományosoknak következőképen adatik által: u. m.

1. A munkácsi 273 sorosi 29. 102. 107. - Bodalui 23. 111. 114. Kis Dobronyi 295 számú telekkönyvben foglalt összes letárilag 19434. ft értékü birtok, - a Budapesten székelt Magyar Tudományos Akadémiának

2. A Klacsanói 157. számu telekkönyvben foglalt 780. ftra becsült birtok Pavel Mária Lopovics Miklósnénak.

3. A Bilkei 9-ik. Ilosvai 139. - N. Berez 92-ik Szidonfalvi 9. 13. Benedikfei 17. - Csapcskai 150. Leerfalvi 2-ik számú telekkönyvben foglalt Leltárilag 214 ft becsült birtok rendezés esetén varható szaporodásával feleréészben Nagykorú

1348/1874 vii

ne Szenkovszky Aloisia Valter Antal-
né. Szenkovszky Anna Stone Karolyné
Szenkovszky Erzsébet, Karaskovics Teofil-
né és Pap Mária Popovics Miklósné,
nak - másik felerészben nagykoru Ol.
savszky Bertalannak - Olsavszky Istvàn
nak - Olsavszky Ilka, Lubinszky Györ-
ne, és Olsavszky Berta Linter Józse-
nének tulajdonjogon átadatik azon fel-
tétel alatt, hogy mind ezen ingatlano-
nak koltigtartó telek könyvileg bèzrosíttan-
dó haszonélvezeti joga nagykoru Szen
kovszky Máriát illeti, továbbá a lettá-
rilag 417 ft 43 kr értékben felvett ösz-
vesingóságok már említett Szenkovsz-
ky Máriának, - továbbá az értékmélkülí
könyv- és évadány gyüjtemény a munká-
csi Kir Gymnasiumnak adatik által

Végre a végrendelet értelmében 2000 ft.
alapitványtképen Korhár alapjavára és
2000 ft egy felállitandó halotti virasz-
tó intézet, esetleg tanitói állás javára,
munkács városa tanácsi kezelése mel-
lett szándékozatában adományozatni, mint

tán

Pohl József, mint Munkács városának polgármestere, munkácsi lakosok, Szuchovszky Erzsébet Horaskovicsné, Karol Mária Rosovics Miklósné, Olsovszky Berta, Reuzer Józsefné beregszászi, Olsovszky Bertalan Szolyvai, Olsovszky István m. Szigethi, Olsovszky Ica Lubinszky Györgyné pesti lakosok értesíttetni rendeltetnek a tulajdonjog bekebelezése végett a helybeli és munkácsi telekkönyvi hatóság megkeresésével a telekkönyvi másolatra díjszabás végett a beregszászi m. k. adóhivatalnak megküldetik.

Kelt Beregszászban a kir. törvényszéknél 1874. évi November hó 6-ik napján

Gurky, kir. törv. széki elnök. (P. H.)

Reuzer m. k. kir. törvényszéki jegyző.

Juhászy Dezső s. k. ügyvéd.

Főtisztelendő Úr!

Sikerült még is egyszer valahára bevégeznem munkálatomat, melyet ide mellékelve van szerencsém beküldeni több rendü kézzel.

Ha főtisztelendőséged osztja azon nézetemet, hogy csak ugyan szükséges állunk, (a mint erről főleg a IX táblázati az alatti összehasonlitási ja, marból meggyőződhetik,) s hogy sürgős mielőbb segiteni a bajon; továbbá: ha azt méltoztatik velem egyszerre tartani, hogy dolgozatom számeredménye képes ösztönözni az illetőket, hogy mielőbb hozzá látsanak a baj orvoslásához: akkor talán kegyes leend kérésemet teljesiteni, s a munka nyomatását annyira siettetni, hogy az karácsonykor napvilágot láthasson.

Kegyeskedjék tehát a t. biráló urat megkérni, ne tartsa magánál ismét oly sokáig a kéziratot mint tavaly, hanem lehetőleg siettesse azzal.

A munkának ugy leend annál biztosabb hatása és eredménye, minél többen az illetéssel körül fogják azt olvasni; miért is kérem alázan: méltoztassék kieszközölni azt, hogy munkálatom külön lenyomatban minden országos képviselőnek, és minden megyének megküldessék, miután életfontosságu kérdést tárgyal, melynek mielőbbi elintézése ugy az egész államnak, mint minden egyes polgárának közvetlen érdekében fekszik. Ha pedig ez absolute lehetetlen volna, akkor kérem legalább azt kegyesen kieszközölni, hogy külön lenyomatban lehető legmérsékeltebb áron kaphassak pár száz példányt, melyet a t. Academia szétküldene a jelenlevő képviselőknek, és a Királyhágón inneni megyéknek; s ez esetben a nekem járandó példányok felét is e czélra lehetne forditani, mert én azokkal nem akarok nyerészkedni, hanem azon körülmény elömorditására s szerzeményének siettetésére kivánom felhasználni, melynek érdekében annyi éveken át dolgoztam, és pedig vérzivó honyaimat tulhaladó anyagi áldozattal.

A munkálat utolsó javitását magamnak tartom fenn főleg azon czélból, hogy a netalán figyelmemet mégis kikerült hibákat kijavithassam; s miután szemem meglehetősen megnyugult,

méltóztassék Kérem a számokat könnyen kivehető nagyobbacska jegyekkel nyomatni.

Ha a szövegben netalán előforduló *fülsértő* kifejezéseket valaki szíves volna kicsiszolni a nélkül, hogy az értelem változzék szenvedjen, igen nagy hálára lennék lekötelezve; ha ez könnyen megtörténhetik, akkor ismét Kérnem kell, ezen javítás ne legyen oly mérvü, hogy irályomra magam sem ismernék rá, mert nem akarom, hogy a müből jobb magyarság tünjék ki, mint a milyent elsajátítani birtam.

Ha a térkép szinezésére nézve, vagy talán müvemben is valami változtatás szükségesnek látszanék, akkor Kérem mél. tóztassék arra szíves lenni magának erről engemet kegyesen értesíteni, s a mennyire lehet, szívesen beleegyezem majd.

Végre bocsánatot Kérek, hogy anyi Kérésel untatni bátorkodom, irántam tanusított nagy szivessége s előzékenysége bátorított erre, melybe magamat tovább is ajánlván, maradtam kiváló tisztelettel

Főtisztelendő Urnak

árvavárallján 1874-ik nov. 10-én

alázatos szolgája
Dr Wenzelowszky Károly

1349
1874

Tekintetes Úr!

F. é. október 22-én kelt becses levelében a Tud. Akadémia könyvkiadó bizottsága megbízásából azon kérdést szíveskedett hozzám intézni: mikorra helyezhetném kilátásba a „Magyarország földtana" irányú munkának elkészülését.

Van szerencsém erre nézve a Tekintetes Bizottság tudomására hozni, hogy miután a megkezdett munkának megírására szükséges adatok gyűjtése és feldolgozása, mint ezt az 1872-ik április 28-kán kelt levelemben kimutattam, 3 évet fog igénybe venni - s miután csak most értesültem arról, hogy a Tek. Bizottság a megkezdett munka megírásával megbízni méltóztatott, annak el, készülése az 1877-ik év végén várható.

Egyszersmind bátor vagyok kimutatásokat szerzendő, hogy igyekezni fogok a „tiszteletbeli" megbízatásomhoz képest úgy teljesíteni, hogy az elkészítendő munka a tudomány jelen állásának és a tud. Akadémia által kitűzött célnak megfeleljen.

Maradván kiváló tisztelettel

Budapesten 1874. novemb. 10-kén alázatos szolgája
Hantken Miksa

Tekintetes Dr. Fraknói Vilmos Úrnak mint a m. t. Akadémia könyvkiadó bizottsága jegyzőjének.

1350/1874

Tekintetes Akademia!

Kalchbrenner Károly r. tag „Icones selectae hymenomycetum Hungariae“ c. ismert művének III-ik füzete nálunk alig ismeretes körülmények, e füzetnek 17 rézlapja utáni nem ismeretes jelentősége hozzá, mintáúj e füzet tartalma ismérvei, tartalmának becsére, a kiadványra nézve szükségesnek tartott kiadási módja és irályára nézve semmiben sem áll hátrább a más két első füzetnél, annál fogva a III-ik füzetet is kiadásra ajánlom. — A pénz iránt felállított uj fejezet, a felelősség öt tartja.

Budapesten Novemberhó 23-án 1874.

A Tek. Akademiának készséggel

Kelt. polgári

Kalchbrenner

tiszteletteljes tag.

1351
1874

Irattár. 94 iktsz.
1874 május 10.

3.

Magyar Királyi Postaigazgatóság Budapesten. 24981. sz.

A magyar tudományos Akadémia tekintetes Főtitkári hivatalának

Budapesten.

f. évi november hó 23-án kelt 1022. sz. becses megkeresésére vonatkozólag van szerencsém értesíteni, hogy a kérdéses Dr. Martin Lajos urnak Kolozsvárra szóló portómentes levél után beszedett 10 kr díjnak visszatérítése iránt a nagyszebeni postaigazgatóságot ugyan megkerestem, mindazon által megjegyzem, miszerint az 1870 april 14-én kelt 24811/4907 sz. kereskk. miniszteri rendszabály értelmében csak a magy. tud. Akadémiától, mint ilyentől és nem annak egyes hivatalaitól eredő saját tagjai- s belföldi tudományos intézetekhez és közhatóságokhoz intézett levelei portómentesek s csak is azon esetben, ha azok az Akadémia hivatalos pecsétjével vannak ellátva.

Szíveskedjék tehát jövőben hasonló kellemetlenségek kikerülése céljából a fenti szabályrendeletet becses figyelmére méltatni.

Budapesten 1874 november 25-én

A Kir. postaaligazgató

Dr Novotny

74

1352
1874

74

Nagyságos Ur!

Bocsánatot kérek mindenekelőtt, hogy ismeretlen létemre buzos figyelmét ezekély egyénítégem törekvéseire bátorkodom felhívni; azonban, kihez fordulhatnék mélzóbban, mint éren nemzeti mivelődésünk eltő rendű bajnokához.

Leghentebb törekvéseim közé tartozik hazánk tudományos emelése, s erre nézve a teremtő genius hiányában, leg alkalmasabbnak vélem – a valóban remek külföldi termékek meghonosítását. Régóta tanulmányozom Gibbonnak, a rónai birodalom hanyatlása és bukásának tör-

2

1

tenetét, mely tudomnak terjedelme egész
nagyságában mind eddig nyelvünkre
átültetve nincs. Az év elején bátorságot
vettem magannak s egy fejezetet fordításom-
tól beszüldöttem Nagyságos Csengery Antal
akademiai alelnök Urnak, de mivel mutat-
ványomra sem helyeslő tem tagadó választ
nyerhetni prenumerá nem voltam: Nagyságod
hoz fordulok, azon kérdéssel, hajsandó-e
a magyar tudományos akademia e művet
meghonosítatni, s nehány fejezetnek elő
teges megbírálása után annak hazai
nyelvünkre átültetésével engemet meg
bízni. A mű lefordítása, évekt igényel,
én pivesen ná szentelnék időt és fáradá
got, ha a tekintetes akademia erkölcsi

pártfogását, illetőleg megbízását prenumerá-
lennék megnyerhetni.

Alkalmaolandósomát még egyszer bocsá
natot kérve, s nagyra becsült vilemény
közlésést eshedezve, maradok

Nagyságos Urnak

Pécsett 1874. dec. 1.

alázatos szolgája

Teskó Lajos

evang. Lelkész

1353
1874

2

1354-55 Szünet

2 Kivett jkv. volt. 94 k. ~~[illegible]~~

Tisztázatot
be Kötött
1953.
IX 19.

A math. s természettud. állandó bizottság 1874 Dec 4-
tartott ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: Nendtvich mint elnök, Sztoczek, Irinyi Károly, Pecz vel, Schenzl.

1. A bizottság 1874 Június 12 tartott 93-dik ülésének jegyzőkönyve felolvastatván hitelesíttetett.

X 2. Ugyanezen jegyzőkönyv 12-dik pontja folytán ezen ülésen bizottsági elnök s alelnök választandó.

Elnök nek egyhangúlag megválasztatott Dr Hajnald Lajos ő nagyméltósága, alelnök nek pedig Dr Nendtvich Károly, az eddigi elnök helyettes.

3. Felolvastatik Margó bírálata Dr Horváth Géza s Pável János, Magyarország pitkékelyvirányainak rendszeres névjegyzéke" czimü értekezést felett, mert kinyomatásra nem ajánlja.

A két bíráló egybevágó véleménye alapján, a szerzőnek visszaküldetik a bírálat másolatának kíséretében.

4. Előadó jelenti, hogy Kalchbrenner Icones 3-dik füzete 6 rajzokkal és szöveggel megérkezett s az Irányi bírálata alapján éppen olyan jeles lévén, mint a megelőző füzetek, már Bécsből kartingenett el is küldetett.

Tudomásul.

1354—1356/1874

A magyar tudományos akademia 1860 Junius 18. elhatározta, hogy egy mathematikai s természettudományi bizottság állittassék fel, melynek feladata a Magyarország természettudományi megismertetésére vonatkozó adatokat gyüjteni, rendezni s közzé tenni:

E bizottság ugyanazon évi Juliusban müködését megkezdette.

Müködése körébe a következő tárgyak tartoznak:

a) Természetrajzi közlések: valamely vidék leirása, állat-, növény- és ásványtani tekintetben.
b) Földtani és őslénytani leirások.
c) Meteorologiai adatak, a mennyire lehet kiterjeszkedve a nedvességi, légnyomati, villámossági, stb. viszonyokra.
d) Magasság-mérések hálózatának létesitése, természettudományi és technikai szempontból.
e) Vegytani vizsgálatok gazdasági, földtani és hydrographiai tekintetben.
f) Leirása azon iparos eljárásoknak, a melyek honunknak többé kevésbé sa átjai.
g) Megismertetése a honunkban létrejött nagyobbszerü épitkezési u. m. vasúti, hid- csatornavezetési-, vizszabályozási, lecsapolási stb. vállalatoknak.

A csillagászatra is kiterjeszkedni még most nem tartja idején a bizottság, azt az akademiai müködés egy fejlettebb korszakára tartván fel.

Nemcsak a jelen adatok és észleletek gyüjtése kivánandó, hanem a multban tettekre is kiterjesztendő a figyelem, s ezért egyike a feladatoknak a Magyarországról szóló nyomott munkákat és értekezéseket, ugyszintén a kéz-iratokat megismertetni, a mennyire lehet összegyüjteni s azok tartalmát vagy legalább lajstromát közölni.

Felszólittatnak tehát mindazon társulatok és egyesek, melyek és kik a fenebbi pontok alatt érintett adatok birtokában vannak, vagy olyanok birtokába juthatnak, hogy azokat a bizottsággal közölni sziveskedjenek. Ilyen egyesek a tanárok, orvosok, gyógyszerészek, bányászok, mérnökök, épitészek, iparvállalatok vezetői s általában a tudomány- és természetkedvelők.

A bizottságnak szóló összes küldemények a magyar tud. akademia titkárságához intézendők azon megjegyzéssel, *a math. és természett. bizottság számára.*

E munkákat a bizottság illető szak-emberei bírálni rendezni s külön füzetekben kiadni fogják; a szerzőt az őt illető tiszteletdíjról, vagy munkájának mibenlétéről alkalmas módon utólagosan értesitvén.

Kelt Pesten, Julius 15. 1860.

Bizottsági elnök: ***Kubinyi Ferencz***
jegyző: ***Szabó József***
tagok: ***Frivaldszky Imre***
Gönczy Pál
Jendrássek Jenő
Jedlik Ányos
Kovács Gyula
Kruspér István
Margó Tivadar
Nendtvich Károly
Petzval Otto
Sztoczek József.

Pest, Nyom. Emich Gusztáv, 1865.

94ik ülés

A math. s természettud.
állandó bizottság
1874 Deczember 4
tartott ülésének
jegyzőkönyve.

1874.

Akademiai és Szem. Bizottság rovata.

				Kelt	Bevétel		Kiadás	
					ft	kr	ft	kr
1	jan. 23.	A k. cs. kir. Államvasúti vág. társ. Tanügyi osztálya	második fizetési részlet kijelölő utalvány				4	5
2	febr. 20.	Lobe Alajos	Négy táblácska Dalló Károlyné. Esdekében (Prob. X. kör) per 5½ pobl.				56	–
3	márcz. 2.	Faludy Lajos	Akad. és Szem. Körlem IX kör 3. fü. 3 2/10				62	50
4	„ 4.	Ipicsek Sámu	Akad. és Szem. Körle X. kör. 12. D. u. E ü				40	–
5	„ 7.	Emődi és Dina társai	Jutalom fejében fáradságukért				20	–
6	„ 13.	Simkovics Lajos	Tüzészleti kirándulásra				150	–
7	„ 16.	Zorkóczy Sámuel	A bánságban tendő tüzészleti utazásra				150	–
8	„ 19.	Lejka Hugó	Tüzészleti utazásra				120	–
9	„ 27.	Handwerck K. u. tsg	Szerződési illetménye 1874. I. negyed				50	–
10	„ 28.	Szabó Károly elődei	Seebaspogi gyak. utazásra				400	–
11	apr. 12.	Dr. Kandó Géza	Államvasúti utazási dijából segély czim				200	–
12	„ 20.	Dallóchányi Károly	akad. és Szem. Egyl Körlem. XI. kör 1-2.					
13	„ 27.	Lejka Hugó	2 ½ ü. pr. 20 kr				55	–
			Tüzészleti utazásra segély				80	–
14	28.	Akademiai ugyvédnek	100–100 p. Darócz a Akad. és Szem. Körlem. IX k. 4-5. X. 8-11. 13 ½ XI k. 1. Kámaháza; 2 f. 50		21	–		
			400 p. Darócz a Körlem VII. Körecska		8.	–		
			500 p. Körlem X. kör. S. 21–24 (2ü)		50	20		
			500 p. Körlem. XI. kör S. 1-2.		50	20		
			II oldal pótlás erejéig		5	90		
			500 p. Magyarország kőnyomatai					
			A. fűz. czím S. 4-8 / 2 ½ ü. pr 20 kr		85	–		
			Darócz bérre		11		206	90.
15.	máj. 5.	Kalchbrenner Károly	Magyarország kőnyomatainak válogatott képei 9½ ü pr 20 kr				90	–
16.	6.	Feichinger Sámuel	Tüzészleti kirándulásra Egerbe				120	–
17.	13	Mocsáry Sándor a. szerem mei útjára	Tanyába és ung megyében tenendő állatsamei kutatás és gyüjtés végett				150	–
18.	16	Lejka Hugó	Akad. és Szem. Körlem XI. kör 2. fü. 2 ½ ü				50	–
19.	„	Kalchbrenner Károly	Magyarország kőnyomatai II füzetihez 10 tábla képírása pr 20 fr.				200	–
20.	„ „	1						
20	„ „	Simkovics Lajos	Tüzészleti kutatásra a Bánátban				150	
21.	„ „	Zorkóczy Sándor	Növénytani kutatásra				150	
22.	jun. 2.	Wolnik Sámuel	Akad. és Szem. Körlem XI. kör 2 fü ½ ü				10	
23.	jun. 9.	Lejka Hugó	Tüzészleti kirándulásra				120	
24.	„ 12	Handwerck Kar. u. t.	Szerződési illetménye 1874. 2. negyed				50.	
25.	„ „	Wolfsberg Sámuel	Államvasúti kutatásra Erdélyországba				200.	
26.	12.	Kalchbrenner Károly	Utazási utalvány				80.	
27.	jun. 23.	Bondyghegyi fürdő tiszt.	200 p. Akad. és Szem. Egyl. Körl. VIII kor. 1-5 ü					2959. 45
			50 p. „ „ „ VIII. k. 2 fü. 12 ü		10	74		
					1	8		
			100 p. „ „ „ IX. k. 3 fü. 17 ü			90		
			100 p. „ „ „ X. k. 12 fü. 2 ü			50		
			100 p. „ „ „ XI. k. 12-02. 2 ü			50		

				Szám	Bevétel		Kiadás		
					ft	kr	ft	kr	
		Vendéglője pro Octob.	103 p. marh. és Szem. Kötl. XI. kör. 1 fr. 60 kr		1	8			2959. 50
			100 p. " " " " XI. kör. 2 fr. 50 kr			50			
			500 p. " " " " XI. kör. 3 fr. 20 kr			70	16	—	
28.	jun. 23.	Szabó József s.r.	3 darab Szem Kötl. VII. és VIII. kör						
			1 pr. elöszörös, egyéni 6/8 kr				15		
29.	jul. 10.	Szabó József s.r.	4 darab Szem-Kötlem XI. kör. 4 fr. 4/8 kr				22	50	
30.	aug. 14.	Fazekas Sándor Lovas	1 darab lovadi földrami vonásra				200	—	
31.	" "	Szabó József s.r.	2. darab Visegrádi szabályi egyéni földrami						
			szabályozásra				200	—	
32.	sept. 14.	Szabolcsi Lajos	1 darab Szem-Kötlem. XI kör.						
			5 p. sept. D. 14.15.16. = 3½ kr per 20				70	—	
33	" 29.	Szentkirályi Károly	Szentkirályi illetményre 1874. 3 negyedre				50	—	
34	" 30.	Mohendum nyomdája	500 p. marh. és Szem. Kötl. XI kör. 2 fr. 4/8 kr		17	20			
			500 p. " " " 3 fr. 24/8 kr		66	50			
			500 p. " " " 4 fr. 1/8 kr		29	92			
			500 p. " " " 5 fr. 4 kr		106	40			
			39 darab perlis szed.		29	50			
			500 p. " " " 6 fr. 3 4/8 kr		93	10			
			48 darab perlis szed.		24	—			
			100 Darab a 2. és 3. Sánchs p 3, 50.		7	—			
			400 p. Lőfő a VIII. körcsben 4/8 kr		13	—			
			100 Darab a 6. sánchs 4 50 Schanzkb		7	—	389	70	
35	okt. 12.	Horváth Sándor	marh. és Szem. Kötl. XI. kör 5 fr. 4/8 kr				80		
36.	nov. 11.	Bimbás Vince	marh. és Szem. Kötl. XI. kör. 7. sz. 5 kr				100	—	
37.	Dec. 2.	Szabó József bizottm. elő.							
		adó . . .	A bizottság egyéni költségeire				50.	—	119
									4159
									only 8475
									5000

12

Mélyen tisztelt t.-tkár Úr!

Ezennel tisztelettel van Kelet Károly 6. ker. adókerületi Quaestor
[illegible] visszaszolgáltatni, azon megjegyzéssel, hogy az [illegible] igen szorgalmasan kidolgozott és eltekintve emlékbeszédet a kiadásra teljesen mélónak tartom.

Visszaküldöm egyszersmind Ribáry Ferenc értekezését, melynek címe „A pelasg kérdés" stb. Ez is mint szorgalmas búvárlás és birálatos egybeállítási erénynyel mélónak tartom a kiadásra, annyival inkább, minthogy találunk az egyetemes történelem kérdéseivel nagyon keveset foglalkozni.

Budapest 1874 dec. 7.

Mélyen tisztelettel

alázatos szolgája
Hampel József

1357
1874

T. a. Fraknói Vilmos titkár Úrnak

Kivis Csiktelep
a II Osztály 1874 dec. 19-iki értekezlete
naplójának jegyzőkönyvéből.

5. Szilágyi Sándor r. t. indítá, emlékeztetve arra, hogy a Történelmi Bizottság által kiadott „Monumenta" eddig megjelent és ezentúl megjelenendő kötetei a bécsi egyetem mellett fennálló „Institut für Österreichische Geschichtsforschung" könyvtára részére Kívánessenek megrendelni; különös tekintettel arra, hogy ezen intézet magyar tagja, Kat is bír, s az ón. cultus-minister, kinek közelebb kisérő fog egy magyar ifjút oda kiküldeni.

Az értekezlet az indítvány elfogadását és pártolólag átteszi a Könyvtári Bizottsághoz.

Frakmódtelen

1358/1874

Monumental

obj. d. exonér.

1879

dec. 19

Kivonat

a II Osztály 1874 december 19-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

4. Bemutattatik P. Szathmáry Károly országgyülési képviselőnek "a történelem tanítása a" czímü értekezése, melyet azon kérelem, mel küldött be, hogy a II Osztály egyik ülésén személyesen felolvashassa.

Az értekezés, két bíráló jelentése alapján, az összes ülést felkéretni határozza, hogy Szathmáry Károly ur az Ügyrend 21 §-a) pontja értelmében, értekezése felolvasására felhatalmazza.

Kiadta Fraknói Vilmos
osztálytitkár.

1359
1874

Vokem 1874 dec. 21.

Ö. 289.
1874.

54
1874.

Tisztelt Főnökök úr.

Van szerencsém értesíteni, hogy a közlekedési minister ő nagyméltóságának dec. 7. 19726 szám alatt kelt leirata, a melyben a m. t. Akadémiát felszólítja egy a közlekedési ministerium ban készülő vasuti műszótár megbirálására, az I. osztály f. é. december 19-én tartott értekezlete alkalmával tárgyalás alatt.

Az osztály Fogarasi János r. tagot bizta meg e műszótár birálatával, a ki ha a megbizást elvállalja, tüstént érintkezésbe fogja tenni magát a közlekedési ministerium által kinevezendő szakférfiával. Az osztály egyszersmind azt is határozta hogy az igy átnézett és megbirált műszótár olvasassék fel az e czélra összehivandó rendkivüli osztály ülésében a mikor is a netalán szükséges javitás vagy pótlás végett.

Budapest dec. 21. 1874.

Teljes tisztelettel
Gyulai Pál
osztályelnök

1360
1874

74.

Igen tisztelt elnök ur!

Olvasva a lapokból az indítványt, melyet az akademiai könyvkiadó bizottságban tenni méltóztatott, bátorságot vettem magamnak, hogy munkásságomat az igen tisztelt elnök urnak felajánljam – a történelem, jog- és államtudományok körébe vágó franczia vagy német munkák fordítására vagy átdolgozására.

Tájékoztatásul bátor vagyok fölemlitni, hogy eddig két müvet ültettem át nyelvünkre. Az egyik 1872-ben jelent meg Légrády testvérek kiadásában s czime: „Az Egyesült Államok, az önkormányzat és a caesarismus" – irta Portalis Ede.

./.

A másik Castelarnak „A művépet, vallás és terméket Olaszországban" czimü munkája, mely csak a napokban hagyta el az „Athenaeum" sajtóját.

A mi önálló irodalmi működésemet illeti, egyebeket mellőzve, hivatkozom a „Budapesti Szemle" 1873. 6-ik számára, melyben „Az angol munkás optály helyzete" czimü tanulmányom jelent meg. Egy másik czikkem („A munkás pártok sa általános szavazatjog Németországban") jelenleg T. Gyulai Pál ur kezei körött van skörlésre vár.

A jánlatomat megujítva sonnak szíves figyelembe vételét kérve, maradtam az

Igen tisztelt elnök ur!

alázatos folgája

Budapest, decz. 22. 1874.

Szathmáry György

a „Hon" belmunkatársa.

1361/1874

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

BUDAPEST.

A magyar tud. Akademia könyvkiadó-hivatalának.

Knoll Károly úr felszólítása folytán van szerencsénk ezennel kijelenteni, hogy Curtius „Gör. története"-nek 7 nyomása, társát a következő árak mellett elvállaljuk, és pedig:

800 példányt 22½ forintjával, minden 100-at pedig 1 frt 30 krért

Budapest, 1874. decr. 30-án.

Teljes tisztelettel

FRANKLIN TÁRSULAT
MAGYAR IRODALMI INTÉZET és KÖNYVNYOMDA.

Turay

7 a minta szerint

40

20
20

1400 4
1600
1315
1171 5
900

9000 25
5000
1000
1500

1362
1874

3/6 1874 Eok. dec. 31.

Budapest 31/12 74.

Igen tiftelt Titkár úr!

Az 1875-ki Osztály budgetnek a „Nyelvemlék-tár (AM Codexek)" folytatását illető tételnek ajánlására – méltoztassék a kinyomatott és bemutatandó három első kötetre utalni (digito monstrare), mondván „imezt" akarjuk folytatni „lehet még a mi értesítésünkből hozzá idézni azt helyet hogy a Nyelvemlék-tár olyan vállalat, mely ki akarja elégíteni azon pükséget, melyet nyelvtudományunk és irodalomtörténetünk végóta érez, hogy t. i. a régi kézirati (codex) irodalom, melynek eddigelé meg csak egy kis része van kiadva s forog közkézen, egész terjedelmében sokárkinek is hozzá férhető legyen".

II. Bálint gábor Kazáni-tatár szövegeinek megkezdendő kiadására nézve (melynek számára 700 ftot kértem, – meg

1874 / 363

kell jegyezni, hogy ezek a szövegek, melyek linguistikai pontossággal az élő népejtés szerint vannak leírva s kiadásunkban latin betűs transscriptióban fognak megjelenni, mindenek előtt mint nyelvmutatványok az altaji nyelvtudomány anyag-készletét tetemesen gazdagítják; de ezenkívül, mint a tatár népköltészetet ismertetők, még irodalom-tudományi és ethnographiai ~~tek~~ szempontból is érdekesek.

A szövegek ugyanis: I) Példabeszédek, II. Találós mesék, III. Népdalok (68 szám). IV. Népmesék (34 szám). V. a pogánságból eredő babonákat ismertetők (7 szám). VI. Mutatványok az újabb keresztyén tatár irodalomból. Birton várhatjuk hogy egy effélé közlést a tudós külföld is köszönettel fogja venni. ~~A szövegek kétféle szám~~ Épen ezért kíván is a Nyelvt. osztály kétféle kiadást rendezni, egyiket magyar s egy másikat német fordítással, s a hozzá való kazáni tatár szótárt két nyelvű magyarázattal kerkesztetni.

Az osztálynak egyéb vállatairól Szarvas G. fogja az illető megjegyzendőket közölni (ertem a Tört. szótárt és Népmesé kiadást) — b. in legalább ismételve monoáltam ó kemét hogy el ne feledje. S így már a mi ügyeinket bizodalomteljesen t. Titkár urnak hathatós és mindig magát meghallgattató ékesen-szólásának ajánlom.

Teljes tisztelettel

Alázatos szolgája

Budenz J.

NB. Az 1874-ki tötb. kiadás ered.

1) az I. kötetek 21-dik ivétől fogva, nagyobbra terjedt tefejezéséből, meg a szerkesztődíj ~~pótlékai~~ 160. fttal való kiegészítéséből — melyre mindesse a sötett 200 ft nem volt elég.

2) A II. kötetben nagyobb részt eddig másolatlan codexek jelentek meg: ezek másoltatására, s némely mellékköltségekre (szedőknek szval és most újévre = 30 ft) — 120 ft.

Handschriften und alte Drucke
der Kais. Hofbibliothek
welche ~~[illegible]~~ der Ungrischen Akademie der Wissenschaften
für 15 — 27. Mai ~~[illegible]~~ werden
~~[illegible]~~
erbeten

für die bibliographische Ausstellung der

I. Handschriften.

Das Chronicon Pictum Hung. (Nº 405
Codex des Evangeliars (Nº 514 ungrisch.
Ungrischer Bibel-Codex. (Nº 3458
Irgend ein schöner Cod. Comnenianus mit dem Portrait des Königs. (Nº 25

II. Drucke.

1. Basilii de legendis poetis libellus (Bude impressit A. H.). (90 2 H. 46
Apologia Socratis (gleichfalls) (Beide beschrieben bei Hain I. pag 349. Nº 2687).

2. ~~Herbói: Speculum. Viennae 1517.~~
2. Aesopi Phrygis Fabulae Gabrielo Zanario Pelthino interprete. Viennae 1536. (II 29.
3. Hostii Rudimenta Cosmographica. Coronae 1541. (Nº 72.
— — 1542.
— Compendium Grammaticae Latinae. Coronae 1535.
— Rudimenta Praeceptorum Dialecticae, una: Compend. Rhetoricae. Coronae 1539.
— Sententiae ex libris Sanctorum. Coronae 1539.
— Sententiae ex operibus D. Augustini. Coronae 1539.
— Divi Aur. Augustini Haereseon catalogus. Coronae 1539.
— Mimi Publiani. Cor. 1539.
— Epitoma Adagiorum Er. Roterodami. Coronae 1541.
— ~~Nicolai Copernici~~. Coronae
4. Tinódi: Cronica. Kolosvár 1554. (8º 65.

1365/1874

Nagy Méltóságu Elnök úr!
Kegyelmes uraink!

Tekintetes Igazgató tanács!

A naponta növekedő drágasággal kény„
szerítetve, Esedezünk, nagy Méltóságaik kegyes
szine előtt, hogy bölts belátásuk szerént, sege„
delem képpen, egy kevés drágasági pótlékkal
meg örvendeztetni kegyeskedjenek;

Mely alázatos kérésünk megujitása
mellet maradunk

Nagy méltóságaiknak

Leg alázatosabb kiesi polgái
Lapos Gotvánon
Encző Mihály
Mészáros János
Deim Ferenez
Hellebrand Ágoston
Szebenyácsik András
Reiss Ferencz

1367
1871

Miltényi Szeke Dóf fiúki Domokos Károly
Mint a M. Tudom. Akademia fenyeb és Ft. tagjának
Gyönyörű
Szombatra
Miltényi Dóf Ur,

Az Akademia Történelmi Bizottsága szükségesnek látván történeti gyűjteményét, azon tárban, melyet a tudósok kutatásai, sok helyen hibáinak tapasztalja, még hogy a conciliumi jegyzőkönyvben nem ritkán hiányzó határozatai.

Ily kiadványok tárgyi kiválasztásával bízott arra kéri tudós tagtársait, s mielőtt a budapesti Főkáptalan Jubilaeumi Codexét a M. Tudományos Akademia nevében Miltényi Dóf Urnak: hogy helyben vagyok az

Fogadja Méltóságod hűséges öcsém tiszteletét

Budapest, decemb. 15 1874.

A Magyar Tudom. Akadémia Elnöke

1369
1874

Méltóságos akademiai elnök úr!

A kapott örömmel értesülvén a M. T. Akademiának ezen Történelmi osztályától legújabban közzétett határozatáról, mely szerint Méltóságodnak címünk külföldi s honi tudományos munkái kiadására vonatkozó indítványát elfogadta: ezennel bátorkodom megújítani személyesen is előadott abbeli kérésemet, melynek tárgya címünk tudományos munkái kiadásával egyen s megkezdi működését.

E tekintetben kérésem alapja azon körülmény, miszerint Richard Forbáth kéziratai közt legújabban véletlenül olvastam Villemain, A. M. Girardin ezen mai történelmi munka fordításában találtam, egy részletben, hogy minél tovább fogla[illegible]hatnám azon egy ügyes- és szabatos munkát fordítással, amiáltal lehet kéjes a magyar Akademia magas igényeit megtölteni.

Még kérésemet megújítva s Méltóságodnak tartozással lenni jó indulatába ajánlva, maradok

Méltóságodnak

Budapesten. December 14én 1874

alázatos szolgája
Vajkay [illegible]

Lakom: Belváros. Tél-utcza. 1ső k. 1ső em.

1369
1874

Vész sunday

Eggenberger

Bernardus

111

1370

1874

12. l. f. k.

Soll A felsőbb Mennyiségtan alapvonalai

		Verkaufspreis d Bde f 4.50 oes. Whrg.						
1861		I. Kötet á f 2.- ord.						
	1000	Signatura 1 – 16 1/2	á f	30.30	499	95		
	1000	Boritók			8	50		
		Könyvkötőmunkáért 17 ív	á f	1.50	25	50	533	95
1862.	-	II. Kötet á f 2.50 ordinär.						
	1000	Signatura 1 – 20 5/8	á f	30.30	624	94		
	1000	Boritók			8	50		
	7	Könnetszetü tábla (quer folio) ohne Papier			100	"		
		Hozzávaló papir			35	"		
		Könyvkötőmunkáért			30	"	798	44
1867		Tróí tiszteletdij fejében fizetett					1000	-
							2332	39
1872								
Május	1	A m. tud. Akademia által fedezendő hiány					107	09
	1000	I Kötet 16 1/2 iv à 23 fl			412	50		
	1000	Boritók			6	40		
		Könyvkötő munka			10		428	90
	1000	II Kötet 20 5/8 iv à 23 fl			515	12		
	1	Boritók			6	40		
		Könyvkötő munka			15			
	7	Könetszetü tábla			100		636	52
		Tróí tiszteletdij					1000	
							2055	42
		Az akademia által fedezendő hiány					543	

irta Weisz Armin J. Pesten

1872	dec 31	Az I-so körből 499 példány 2 ft adattal 40% rabattal			598	80	
"	"	" II dik " 441 " " 2/50 " 40% "			661	50	1260 30
		A m. tud. Akadémia által az 1863 febr. 5. szerződés értelmében fedezendő hiánylat					107209
							233239
1869	apr	eladatott I kötet 2 ft 403 pld 806 ft					
		Ebből 25% rabatt levonva 201		50	604	50	
1872	apr	eladatott 96 pld à 2 ft 40% rabatt II kötet			115	20	719 70
1869	apr	eladatott à 2 ft 50 kr. 351 pld = 877 ft 50					
		Ebből 25% rabatt levonva 220			657	50	
1872	apr	eladatott à 2 ft 50 kr. 90 pld. = 225 ft.					
		ebből levonva 40% rabattot			135		792 50
							1512 20
		Az akadémia által fedezendő hiány					543 22
							2055 42
		eladatott I kötből 499 pld. marad 501 pld					
		" II " 441 " " 559 "					

übertrag

Ewich Jansen Verlag

Druckerei

Strutzka

II

1856 – 1862

		800 Exemplare			kg 13	39	2000	
		" 1000	Umschläge			3	50	
		" 150	Fackturen			1	20	
		" 100	Circulare in deutscher Schrift kg			2	50	
		400 " 1100	Circulare in deutscher			137	50	
			Schrift à 1/4					
		" 1000	do	Umschlag		1	50	
		" 1000	Circulare Schreibpapier kg			270		
		" 2000	do	do Kanzleipapier kg		440		
		" 1000	do	do Kanzleipapier kg		240		
		" 1000	do	Umschläge zu		33		
		" 2000	Rechnungen farbiges Papier			10		
Dec.		" 100	Manuscript Papier à 1/4	Umschlag		3	60	
		" 1000	Schreibpapier gestempelt kg			125	40	
		" 1000	do	do kg		241	25	
		" 1000	do	Umschlag zu do		11		
			Lieferung				60	03
						8353	65	1003 50
1861		1000	Schreibpapier gestempelt kg			112	70	
		1000	do	Umschlag dazu		5	50	
		200	Schreibpapier Kanzlei kg			120		
		100	do	do Umschlag		13		
		1000	Druckpapier kg			125	50	
		1000	do	do Umschlag		15		
		1500	Schreibpapier kg			204		
		"	do	do Umschlag		9	20	
		1000	Kanzlei Papier kg			172		
		1000	do	do Umschlag		14		
		100	Schreibpapier kg			234		
		"	do	Umschlag		23		
		1500	Schreibpapier kg			309		
		1000	do	do Umschlag		13		
		1000	Druckpapier kg			411	20	
		100	do	Umschlag		6	40	
		1000	Kanzlei Schreibpapier kg			947	50	
				à 25.50				
		2000	do	do Umschlag		14		
		500	Zeitung Neue Hannoversche			20		
		1000	Zeitung England kg			26		
		1000	do	do		26		
		1000	do	Umschläge zu beiden		9	50	
		1000	Schreibpapier kg			1103	40	
		1000	do	Umschlag		10	50	
Juli		500	Briefpapier farbiges kg			225		
		1000	do	do Umschlag		44	50	
		1000	do	do Postpapier		16		
		2000	Druck Papier kg			23		
		1200	Schreibpapier			66		
		1000	Kanzlei Papier			36		
Sept.		1000	Druck Papier			351		
				à 35				
		1000	do	Umschlag		13	60	
		750	Schreibpapier					
						1012	50	
		500	do	Umschlag		26		
Juli		500	Zeitung Deutsche Reichs					
				kg à 16		176	40	
		500	do	do Umschlag		6		
		1500	Schreibpapier					
				à 15		198	15	
		1000	do	Umschlag		10		
			Transport			5059	17	

Emich Sarazar / Verlag, Emich Sarazar (fortsetzung)

			Januar	Rest												
											1862					
Gabl.		Transport	5059	17	—	—				Januar	1000	Eduard Bauermann Hg. I-III Z. 1000	68	25		
"	1000	Irrgezogl. Umschlag Hg. I-III Z. 1000 mk	299	—	—					"	1000	d° — 2. Umschlag	9	27		
"	1000	d° — 3. Umschlag	8	30	—					"	1000	Emich Sarazar's Verlags-Conto für d. Jahr 1861	141	30		
"	1000	Bauwally Projectirung Transport	332	62	—	—				"	1000	d° — 4. Umschlag	8	—		
		Hgn. I-IV. Z. 1000 mk								"	1000	d° — 5. Umschlag	9	—		
										"	1000	Schlick Verlags-Conto für d. Jahr 1861	182	—		
"	1000	d° d° 2. Umschlag	8	—	—	—				"	1000	d° — 6. Umschlag	6	30		
										"	1500	Hamburg Comptoir Z. I-III mk	1440	—		
Hrzg.	1000	Tiefstack'sche Wagen-Fabrik								"	1000	d° — 7. Umschlag	11	60		
		Lieferung	36	—	—	—				"	300	Alte Gesellschaft Harmonie Hamburg	7	15		
"	1000	Frachtbriefe	3	30	—					"	3200	Flötzersteig Gesellschaft für Leder-Industrie	64	80		
"	1000	Hagen Bauer's Z. Depot — Rechnung	1440	—	—	—				Febr.	800	Wilh. Lindley Nachfolger Hg. I-III	160	45		
"	1000	d° — 2. Umschlag	48	—	—	—				"	1000	d° — 2. Umschlag	11	—		
"	1000	Tiefstack'sche Wagen-Fabrik Hg. I-II	440	—	—	—				"	1000	Isaak Hertz Nachfolger Z. I-III Hg. I-III	144	14		
		— Achsen								"	1000	d° — 2. Umschlag	8	—		
"	1000	d° — 3. Umschlag	44	—	—	—				"	750	Conrad Carl'sche Buchdruckerei Hg. 36-44	264	—		
"	750	d° — 4. Umschlag	13	—	—	—				"	750	d° — 5. Umschlag	13	—		
Januar	750	Bauwally Hg. I-III Z. 750	273	—	—	—				Januar	750	Bauwally Hg. I-III Z. 750	273	—		
		— 4. Umschlag										— 4. Umschlag				
"	750	d° — 5. Umschlag	11	50	—	—				"	750	d° — 5. Umschlag	11	50		
"	500	Gebr. Ehlers Z. 500 Hg. I-III	316	45	—	—				"	500	Gebr. Ehlers Z. 500 Hg. I-III	316	45		
		2/4 Ct. — 6. Umschlag										2/4 Ct. — 6. Umschlag				
"	500	d° — 7. Umschlag	7	—	—	—				"	500	d° — 7. Umschlag	7	—		
Octob.	120	Bauwally Hg. I-III Z. 120	1149	13	—	—				"	120	Bauwally Hg. I-III Z. 120	1	80		
		— 14. 15. Umschlag										— 14. 15. Umschlag				
"	230	Fleischhauer Lieferung	6	—	—	—				"	230	Fleischhauer Lieferung	8	—		
"	1000	d° — 8. Umschlag	64	80	—	—				Febr.	1000	Hamburg Verein für Handlungs-Commis	64	80		
												von 1858 Hg. I-III Z. 1000				
"	1000	d° — 9. Umschlag	8	—	—	—				"	1000	d° — 8. Umschlag	8	—		
"	1000	Isaak Hertz Nachfolger Z. 1000 Mk	141	6	—	—				" 16	1000	Meier's Maschinenfabrik Hg. I-III Z. 1000	320	64		
		— 10. Umschlag	2	70	—	—						— 9. 10.				
"	1000	d° — 11. Umschlag	4	80	—	—				"	1000	d° — 9. Umschlag	4	80		
"	1000	Gebr. Ehlers Lieferung Z. 1000	44	12	—	—				"	1000	d° — 10. Umschlag	22	—		
"	300	d° — 12. Umschlag	4	80	—	—				"	1000	Lederwaaren-Fabrik für Civil- u. Militair	10	—		
"	300	Gebr. Ehlers Z. 300 Hg. I-III	233	56	—	—				"	750	d° d° — 11. Umschlag	7	50		
		3/4 Ct. — 13. Umschlag								" 20	1000	Lederwaaren-Fabrik Verlags-Conto Hg. I-III	137	10		
"	200	d° — 14. Umschlag	7	—	—	—				"	1000	d° — 12. Umschlag	6	80		
"	750	Conrad Gebr. Z. 750 Hg. I-III	313	25	—	—				"	1000	d° — 13. Umschlag	17	—		
		1/4 Ct. — 14. Umschlag								Febr.	750	Baumwollen-Manufactur Hg. I-III	538	65		
Novemb.		d° — 15. Umschlag	13	—						"	750	d° — 14. Umschlag	8	20		
"	750	d° — 16. Z. 3 Hg. 13-35	398	—						" 13.	4000	Kalender Commission a pl.	61			
"	350	d° — 17. Umschlag	13	—						"	1800	Hofmann & Böttcher in Liquidation	11	—		
"	1000	Gebrüder Hamilton Hg. I-II Z. 1000	104	50						"	2400	Hamburg Hg. I-II Z. 2400	640	—		
"	1000	d° d° 18. Umschlag	6	—						"	—	d° — 15. Umschlag	20	—		
"	1000	Schmidt Hoffich & Co. Hg. I-II	165	60						März	2850	d° — III. Z. 2850 Hg. II-III	690	—		
		— 19. 20. Umschlag								"	—	d° — 16. Umschlag	20	—		
"	500	d° — 21. Umschlag	5	—						"	1000	Hamburg Verein für Handlungs-Commis	133	50		
Decembr.	1000	Gebrüder Hamilton Z. III. Hg. I-III	274	95								von 1858 Hg. I-III Z. 1000				
	500	d° — 22. Umschlag Z. III.	12	50	—	—				"	1000	d° — 17. Umschlag	9	—		
"	1000	Hagen, Bauer's Hg. I-III Z. 1000	180	56	—	—				Mai	1500	Flötzersteig Gesellschaft für Leder-Industrie	945	—		
		— 23. 24. Umschlag										— Ct. 26.				
"	1000	d° — 25. Umschlag	11	90	—	—				"	—	d° d° — 18. Umschlag	15	—		
"	1000	d° — 26. Z. 1-III Hg. 1-13	207	56	—	—				"	750	Das Haus Lewis Nachf. Z. I-III	107	—		
		— 27. Umschlag										— 19. 20.				
"	1000	d° — 28. Umschlag	11	90	—	—				"	—	d° — 19. Umschlag	7	—		
"	500	Fr. Reinecke Hg. I-II Z. 15 — 16 a 6	139	20	—	—				"	750	d° — II. Band 1-10	107	—		
"	50	d° — 29. Umschlag 10 M. 18.	10	80						"	750	d° — 20. Umschlag	7	—		
		20. 445 M.														
		Zahlung laut Anweisung 1861.	"	"	3000	—				"	1200	Schmidt Hoffich & Co. Hg. I-III Z. 1200	248	92		
		200 Stück Actien à 500 Mk.	"	"	1500	—				"	500	d° d° 21. Umschlag — 2.	"	"	—	
		200 d° d° 30 Juni	"	"	1500	—						Zahlung vom 31 Januar 1862.	"	"	3000	—
		200 d° d° Aug. d°	"	"	2000	—						" " 31. Febr. "	"	"	3000	—
			10443	48	10443	48.						" " 31. Aug. "	"	"	3000	—
												Transport	7687	28	9000	

T. Cz. Emich Gusztáv akadémiai nyomdász Urnak.

Ezennel jelentem Kegyednek, hogy Kegyedtől kelt következő levelet vettem.

„Méltóságos gróf Dessewffy Emél Úrnak a m. tud. Akadémia t. cz. Elnökének. A t. cz. m. tud. Akadémia által kiadni szándékolt tudományos kézikönyveket illetőleg (: mint Rezzival Jéptan, Weiss Mathematika Hunfalvy Geogr. etc :) van szerencsém a szóbeli eszmecsere értelmében a következő feltételeket előterjeszteni.

1-ör Én elvállalom azon tudományos kézikönyvek kiadását, melyeket ezélra a m. tud. Akadémia nékem általad, saját költségemen; – azon iróidíjt (: honorariumot :) melyet érlök az Akadémia fizetett, egészen ismét visszafizetem az Akadémiának, és pedig azon esztendőtől számítva midőn a munka megjelent, a legközelebbi három év alatt, úgy hogy minden évben 1/3da behajol; ily formán tehát minden ily könyvkiadási költség magam által fedeztetvén, az Akadémiára ezekből mi sem háramlhat.

Azon nem remélt esetben, ha e könyvek valamelyikének tiz 10 év lefolyta alatti eladásából sem jönne be a beruházott összeg (: költség :) ez esetben az Akadémia a kimutatott hiányt (: deficitet :) nekem mint kiadónak megtéríteni, – de csak is ezt; – az elvesztett tiz évi kamatokat engem mint kiadót terhelnének; – ilyen esetben

egy rendes compte courant az illető vál.
lalatról volna előterjesztendő, mely min„
den jogos és loyalis következményeknek meg-
felelne, és előbb a m. tud. Akadémia köz-
tegei által, mint méltányos helyben hagyandó
lenne. Midőn ezen kötelező erővel bíró levél.
re kegyes válaszát alázatosan kérném: ma„
radok Méltóságodnak, legmélyebb tisztelet.
tel alázatos szolgája Emich Gusztáv m.k.
m.t. akadémiai nyomdász."

Mely levélnek tartalmát megértvén
és az akadémiai elnökség részéről elfogad-
va, helybenhagyvan, másolatát Kegyednek
azzal teszem át, hogy az akadémiai titok-
noki és pénztári hivatalaloknak az, magok
hozzá alkalmaztatása végett, kiadatott.

Valódi becsülettel maradván – Pest február
5-én 1863. Irof Dessewffy Emil s.k. a ma.
gyar Akadémia elnöke.

//

Gregus Gyula

Eredmény: Sermegjelent 1000 példányban

Került a nyomatás, kötés, megszerzés s irói honorarium összesen 672 ft 50 kr.

Bejött az eladott 629 példányból — — — 731 „ 57 „

A bevétel tehát több lévén 59 ft. 7 krral, semmi följárónak sincs helye

1872 jan 1 maradt 245 pld. ebből 1872-1874 eltelt 141, van tehát még 104 pld

Vécsey Armin: Felsőbb mennyiségtana 1000 példányban

Került a nyomatás, kötés, 7 tábla s irói díj — — — 2055 ft. 42

Bevétetett az I kötet eladott 499 példányból — 719 ft. 70 kr.

a II „ „ 441 „ 792 „ 50 „ 1512 „ 20 „

Marad az akadémia által fedezendő hiány — — — 543 ft 22 kr

és Emlékül maradt I kötetből 501 példány

„ „ II kötetből 559 „ ?

1874 jan 1 eltelt 90 pld, van tehát még 411 telj. pld.

Beszvál Otto: Evő és Gyógytanából nyomatott 2750 példány 1874 jan 1 eltelt 16

Er került összesen az irói díjjal — — — 3705 ft. 50 kr.

Bejött belőle - - - 2750 „ 55 „

Az akadémia által fizetendő 954 ft. 95 kr.

Tehát Emlék követelése nem lehet többet, mint — — 1498 „ 17 kr.

Jelenleg mindazáltal Beszvál művéből hiányzik 416 - 416 = van 400.

Vészből pedig „ 501 teljes példány elkomolattatik.

Kivonat.

a Magyar T. Akadémia 1874. julius 28-án tartott igaz. gatósági ülésének jegyzőkönyvéből.

63. Ifjabb Emich Gusztávnak több ízben tárgyalt régi követeléseire vonatkozólag az akadémiai ügyész jelenti, hogy ezen követeléseket sok tekintetben kétesnek, igazolhatlanoknak s egyáltalán oly természetűeknek tartja, hogy törvény utján nem hiszi azokat érvényt~~elni~~ érvényesíthetőknek. Méltányossági tekintetből ajánlja azonban, hogy kísértse meg az Akadémia ez ügy békés kiegyenlítését

Az Igazgató Társaság hajlandó volna e méltányosság álláspontját elfoglalva Emich úrnak valódi kárát megtéríteni; de a bemutatott számadások nem adnak egy szabály szerű folyó számla követelményeinek megfelelnek, hanem azon legegyszerűbb kívánalmat sem elégítik ki, hogy az eladott példányok és a készletben levő példányok kimutatott összege az eredetileg nyomatott példányok számával összevágjon.

A követelés határnapjaként mind a három műre nézve a szerződés gyanánt szolgáló, 1863-ik márcz. 5-én kelt levél értelmében ezen naptól számítandó tíz év vagyis 1873. márcz. 5. napja volna elfogadható. Ebben részben Emich úrnak kívánsága mutatkozik, hogy 1873. márcz. 5-én a kérdéses művekből hány példány volt készletében és ezen összeget levonván az eredetileg nyomott példányok számából, a kiárúlt eladottaknak kell tekintenünk s az azért járó árat levonásba helyeznünk.

Ily alapon volna e követelés a méltányosság szempontjából megállapítható. De ily számítás mellett is az egyes követelési tételek még külön megfontolandók; mert például az eladott példányok után jószámítással 40 % rabatt első tekintetre is mérsékeltnek mutatkozik fel, a nyomtatási díjak pedig (27 ft 50 kr és 30 ft) az 1862. évi viszonyaihoz mérve szintén alkalmatlanoknak látszanak.

Minden kétséges kérdések megvizsgálását az Ig. Társaság olyan egy részről kifogástalan személyre bízni: felkéri Horváth Mihály "úr" mint hogy az Akadémia ügyészének és könyvárusának nézetét is meghallgatván, kísértse meg Emich úrral vagy megbízottjával egy módozatos (a mostaninál minden esetre jelentékenyen kisebb összegben kiegyezni s véleményét tegyétze az Ig. Társaság elé.

Gyulai Pál
helyettes főtitkár

Méltóságos Horváth Mihály püspök úrnak, a m. t. Akadémia r. és ig. tagjának.
Tisztelettel kéretik ügyészi nézetét közölni.

733
63 kg.

Mélt.: és Főtiszt.: Horváth Mihály

püspök úrnak, Palotán.

Megvizsgálván az Athenaeum Társulat Könyveit, ezennel van szerencsém Méltóságodat arról értesíteni, hogy fentnevezett Társulat Jelzegyzéki szerint 1872 Januári 1én Számitolás alatt maradt:

416 Tetszvari ero és gépt. teljes pár.
245 Gregus természett.
501 Vécsy Jels. mennyis. I. Kötet.
559 " " II. "

azóta 1872 = 1874ben, elkelt:

16 Tetszvari Ero és gépt.
141 Gregus természett. és
90 Vécsy Jelsőbb mennyiségt.

A rendes Könyvárusi Rabatt 1868 elő vala 25% azonkivül Emich Gyr minden 12 példány után, egy tizedet pél, Dányt adott, és pénzbefizetésének a forgalom összegéből 5% provizió fizetett. Az Athenaeum az azóta

Szabad példányokat 40% le vonás
alá bocsátanak.

Maradok mély tisztelettel,

Miltényi Károly

Pécs Polgára

Eggenburger Ferdinánd Károly

Hoffmann

Budapesten 1874 Sept. 21én

Másolat

B

Pest 2/11 861 Rechnung. Számla Emich G. 62. Pipere vza tinyün
für 1/2 Ipan Nimet. . . . . 24 f 80 x.
Erhalten wohl C. Rips. Salvire. –

C

Pest 26/12 1861. Rechnung, über 246. Ipannenpfo fein
Imen . . . . . 80 fign 60 x. – 48 f 60 x.
1100 – 80 = 80 f –
82 – 15 x. = 60 f –
4 – 40 x. = 31 f –
219 f – 60.

Erhalten d. C. Ruszig Salolvie. –

D

Pest 17/10. 1861. Rechnung. 210. Ipannenpfo fein
gerein und gelben 4 an. fig. Ps. – 75 x. } 135 fign 60 x. = 81 f.
75 x. – 80 = 60 f.
141 f r.

C. Rips. Salvire.

E

Nyugtatvány. 15 forint o. é. melyet négy lépő sárga rajzolású
ért Emich Gusztáv úrtól felvettem. Pesten
oct. 10-én 861. Gregussi János m. k.

Egy ezerforint Emich Gusztáv úrtól. az acadamia által helyettem elötegezett irói dijak vissatérítési fejében a pénztárba bevitetvén illetőleg lefizetett Pesten 862. Május 28-án Tolhlovicz m. k.

Nyugtatvány 400 forint a' e. mennyit Emich Gusztáv úrtul Becsvári birto 2ni ő Exjelmes honorariumi visszajutásáért az academia pénztárába bevetett Pesth april 16 862. Tolhlövicz m. k.

?

B. C. D. E

F. 9

24 80 60
219
141
15
400. 40

Soll Erö és Géptan

1863		Strazza II. f. 99.					
Februar	15.	Verkaufspreis compt 13f. ordin. Bücher		Mälzig			
ex 1861		1 Kötel 1. füzet à f 1.50					
	750	Signatura 1-10 (Selbst f 26-)	à f	27.50	273	-	
	750	Boritók (" f 15-)	f	15.	15	-	
		Könyvkötö munkáért			8		296
" 1861		1 Kötet, 2 füzet à f 1.50 Str. II. fol 99.					
	750	Signatura 11-19 (Selbstkost f 26)	à f	27.30	245	70	
"	750	Boritók			15	-	
		Könyvkötö munkáért			7	-	267 70
" 1861		1 Kötet 3 s 4 füzet à f 3. - Str. II f 99.					
	750	Signatura 20-37	à f	27.30	491	40	
	750	Boritók			15	-	
		Könyvkötö munkáért			14	-	520 40
" 1861		III Kötet 1 füzet à f 1.30 Str. II. fol 100.					
	750	Signatura 1-12 s 1/3	à f	27.30	331	01	
	750	Boritók			15	-	
		Könyvkötö munkáért			10		356 01
" 1862		III Kötet 2 s 3 füzet à 3 f 40 Str. II. fol 100.					
	750	Signatura 13-35	à f	27.30	627	90	
	750	Boritók			15	-	
		Könyvkötö munkáért			18		660 90
" 1862		III. Kötet 4. füzet à 1 f 80 Str. II 101.					
	750	Signatura 36-49	à f	29.30	382	20	
	750	Boritók			15	-	
		Könyvkötö munkáért			11	-	408 20
" 1861/2		Für Holzschnitte z Zeichg an C. Russ		B. C. D. E.			400 40
" 1861 *		An Honorar à Quittung v. 16 April 1861.		F			400 -
" 1863		" Desgl. à " v. 28 Mai 1863.		G.			1000 -
							4309 61
1872 Apr.	30	A m. tud. Akadémia által fedezendö hiány					2065 07
						Kerekítés	4104 40

* A fennebbi 53 marka 5 ér 400 fl. 1/2 [illegible]

13 l. f. k.

vita Petzval Otto Ruben

1869 Jan. 1.	Ez ideig eladatott 1 köt. 1 füzetből 305 példány 40% rabattal				343 35 274 50	
" "	" " " " 2 " 278 " "				312 50 250 20	
" "	" " " " 3 & 4 " 284 " "				577 50 462 20	
" "	" " " 1 köt. 1 füzet 235 " "				317 25 253 80	
" "	" " " " 2 & 3 " 264 " "				674 45 538 80	
" "	" " " " 4 " 226 " "				305 30 244 08	2524 35
1870 Jan 1.	Az 1869 évben eladatott 9 teljes példány 40% rabattal				70 20	
1871 " 1.	" 1870 " " 5 " " " "				39 "	
1872 " 1	" 1871 " " 15 " " " "				117 "	2750 55 2244 54
1872 Ápr 30.	A m. tud. Akadémia által az 1869 évi febr 3-a				2750 55	
873 febr 27	szerződés értelmében fedezendő hiány					2065 07
				Kerek bejött		4809 40 2750 55
				az akadémia által pótlandó		1343 85
1872 I köt	Megmaradt példányok:	az 1 füzetből	416			
		a 2dik füzetből	443			
		a 3dik és 4dikből	467			
II köt	" "	az 1ső füzetből	486			
		a 2dik és 3dik füzetből	457			
		a 4dik füzetből	495			
						4309 61

Lowell

fol 58 b.
" 59 b.
" 60 b.

Kivonat

néhai Emich Gusztáv nyomdájának 1861 és 1862 ki nyomdakönyvéből.

No.	Datum	Auflage	Benennung der Druck-Sorte	Format	Satzer Gattung	Setzer Lohnes	Accord Preis per Bogen	Summa	Lieferung und Anmerkungen
						fl kr	fl kr	fl kr	
62	1861 29/1	750	Pesty als Mathematik I. Heft Sig 1-10	8	17¾-23½	7 12	26 –	260 –	
63	29/1	750	dto dto Umschlag	"		– 40	– –	13 –	
72	25/3	750	Pesty als Mathematik I Bd 2 Heft Sig 1-17	8	17¾-23½	7 12	26 –	234 –	
73	25/3	75	dto dto Umschlag	8		—	–	13 –	
76	20/4	1000	Weis Mathematik I. Sig 1-16 17½	8	17¾-23½	7 14	25 –	412 50	
77	20/4	1000	dto dto Umschlag ¼	8	braun	– 50		6 40	
96	18/6	750	Pesty al Mathematik I Bd 3 & 4 Heft Sig 20-37	8	17¾-23½	7 14	26 –	442 –	
97	18/6	750	dto dto 3 & 4 Umschlag	8	gelb		13 –	26 –	
102	20/7	1000	Gregus Közönséges természettud. Sig 1-15.16½	16	18-28	4 6	16 –	248 –	
103	20/7	1000	dto dto Umschlag	"	perl	—	–	8 50	
131	12/11	750	Pesty al Erdészeti Statistik II Bd 1 Heft Sig 1-12 13 1/8	8	17¾-23½	7 14	26 –	315 25	
132a	12/11	750	dto dto Umschlag		Kartonirt gelb	—	–	13 –	
132c	1862 3/1	750	Pesty al Erdészeti Statistik II Bd 2 & 3 Heft Sig 13-35	8	17¾-23½	7 14	26 –	598 –	
133b	3/1	750	dto dto Umschlag		Kartonirt	—	–	13 –	
151	12/2	750	Erdészeti Statistik II Bd. 4 Heft Sig 36-49	8	17¾-23½	7 14	26 –	364 –	
152	12/2	750	dto dto Umschlag	8	Kartonirt	—	–	13 –	
165	16/3	1000	Weis Mathematik II Bd Sig 1-20.21⅛	8	17¾-23½	7 14	25 –	515 62	
166	16/3	1000	dto dto Umschlag	8	braun	—	–	6 40	

3501/67

C.

Mátyás.

Nyugta: Egy ezer forintos Emich Gusztáv úrtól, általa kiadott academiai műremek-díjak visszatérítése fejében mai napon felvettem. Pesten dec. 31 1867. Thaisz Vilmos mk. mint m. acad. pénztár Kezelője. —

0

L

Mässlar.

Pest den 7. Februar 1862. Rechnung. Für Herrn
von Emich. 1000 Exemplare gewöhnliche Figuren.
in 7. Tafeln Ei Weis. 7 Tafeln Lithographie 42.
druck 58
Acconto am 15/3 neunhundert fünfzig . . 100 fl.
Sohrin 7/5 862. Rohe Forderung noch . . fl 50 -
Rest 50 fl.
Rohn & Co.

N.

111

Másolat Pest. 30/3 861. S.

Rechnung. Ignaz u. Emich G. Wollspinnerei. - Für die 1/10 tel tail eingeschossenen.

Risiko übernommen ..... 50 f.

Assecuranz-Hoff C. Ruess. saldiert.

Pest 5/4 861. Rechnung. Ignaz u. Emich G. 98. Zeigen zum Risik von Rauchfuss laut bukor ..... 1111 f.

Ab Risko nicht eingetreten

Assecuranz-Hoff. C. Ruess. mp. saldirt 50 fl. 50 f.

1061 57 f.

Nyugta 300 frt. mennyit, Emichgyárától ür a m. Academiától átvállalt Tiszt. Réz Könyvnek az academiai pénztára által elöleget honorariumai vissza térítése fejében mai napon befizetem. Pesten 862 Febr. 19.

Stoltz Lőrinc k. mp. pénztárnok.

F. K L.

8 l/f. R.

Soll Közönséges Természetlan.

Dtr. II. fol 100.

1868 Feb. 15 a 1861		Verkaufspreis á 1/60 ordin. Oct. Währg.					
	1000	Signatur 1–15½ (Lebzeltern)	á/19.12		29	36	
	1000	Umschläge (blau)			8	50	
		Buchbinder Arbeit			16	–	
" "	98	Holzschnitte (v. Russ)			100	–	
2 " 1862		An Honorar bezahlt lt Quittung v. 19 Feb. 1862			300	–	
						720	86
						720	86
1870 Mai	31.	A m. tud. Akadémia által fedezendő kiány				117	02
	1000	15½ iv à 16 ft.			248		
	1000	borítók			2	50	
		könyvkötő munka			10		
		Tanulszek			100		
		Író díj			300	672	50
		a bevétel megfelelője a kiadás				59	7.

Árva Gregus Gyula Laban

1869	Jan	1.	Ez idáig eladatott 532 példány 40% rabattal					510	72		
1870	"	1.	Az 1869 évben " 52 " " "					49	92		
1871	"	-	" 1870 " " 45 " " "					43	20	603	84
1872	Máj	31	A m. kir. Akadémia által az 1865 évi febr: 3-iki szerződés értelmében fedezendő kiadás							117	02
										720	86
			1000 példányból eladatott volna 629 ebből bent kifizetés 374 példányt								
1869	évig		eladatott 532 pld à 1 ft 60 kr.					638	45		
1870	évig		" 52 " " "					49	92		
1871	évig		" 45 " " "					43	20	731	57
1872	évig		" 629								
			eladva								
			maradt 371 pld.								
			a levéltől megkaladja a kiadást							672	50
										59	7

Gregg

98 ~~76~~ 54

(+ Tasner Géza 1912-i levele)
és 17 db. nyugta

1874-és
csomagból

Gróf Széchenyi István
63000 frt alapítványra
vonatkozólag

1372/1874

alapítványi vissza fizetés
1894 évben

1372

1874

Nyugták (1849 - szept. 30 tól 1857 Aug 8-ig)
azon összegekről - melyeket N. Gr Szechényi
István bovvo forintnyi alapítványának
kamatai fejében néhai Tasner Antal
a m. tud Academiának fél évenként
kifizetett — Összesen 17 db nyugta. —
(3 db Cemutatás végett Szily Kálmán Ő Méltsága
kezei körött; t. i. 2 db nyugta és egy hivatalos
elismerény az Academia részéről Tasner
Antal nemára, mely utobbi 3 db
ohmány már Szily Kálmán úr Ő Méltósága
kezei körött van)

Bpest, 1912 Decz. 7-én Tasner Gerg

A Szécsényi Múzeum
számára Ajánlatos
Tasnek Géza tulajdona

1912 XII 11

NYUGTATVÁNY

Egy ezer nyolczszáz pengő forintról, mellyet Mélt. s Széchenyi István Gróf ő Exczjától

a. Aranyhullocsor belső tér. tanácsor ſ ſ ſ ur ő Exczjától ſ

a' magyar nemzeti tudományos Akademiára szánt 60 ezer pengő forint alapítvány.

tőkének 1847 második felére Majus hótól November hóig ſ ſ

száztól hat forinttal járó félesztendei kamatja fejében az említett országos

intézet pénztára minden hyány nélkül felvett.

Pesten 1848 decemberr 18kán ſ

azaz 1800 forint pengő

Ellenőr.

Pénztárnok.

Elmeczy Mihály

NYUGTATVÁNY

Egyezer Hetvenöt pengő forintról, mellyet Nagyméltóságos Gr. Széchenyi István
cs. aranykulcsos b. tit. tanácsos ... ő Excellentiájától ...
a magyar nemzeti tudományos Akademiára járó hatvan ezer pengő pmt alapítvány.
tőkének 1848/49 első felére ...
százlót hat forinttal járó félesztendei kamatja fejében az említett országos
intézet pénztára minden hiány nélkül felvett.
Pesten 1849 Septemberben 30kán ...

azaz 1800 pmt pengő"

Ellenőr!

Klmeczy Mihályné
Pénztárnok!

NYUGTATVÁNY

Egy ezer nyolczszáz tizenegy forintról, mellyet Nagyméltóságú Széchenyi István gróf
a' Kir. Aranykulcsos belső titkos Tanácsos ur ő Excellentziájától
a' magyar nemzeti tudományos Akademiára szánt hatvanezer ezüst Forint alapítvány.
tőkének 1849 Majus tizétől October végéig
száztól hat forinttal járó fél esztendei kamatja fejében az említett országos
intézet pénztára minden hiány nélkül felvett.
Pesten 1850 Martius hónapban

azaz 1800 Egy ezer nyolczszáz

Ellenőr:

Pénztárnok:
Helmeczy Mihály

NYUGTATVÁNY

Egyezer nyolczházpengő forintról, mellyet nagyméltt. Széchenyi István
Gróf ő Excellentiája Országos b. tit. tanácsos T T T ur ő Excellentiájától T
a magyar nemzeti tudományos Akademiára szánt hatvanezer ezüst for. alapítvány.
tőkének 1849 novemb. 7jétől 1850 April fogytáig T T T
száztól hat forintal jövő kiosztandai kamatja fejében az említett országos
intézet pénztára minden hiány nélkül felvett.
Pesten 1850 Majus fogytán

azaz 1800 pengő for

Ellenőr.

Pénztárnok.
Almeczy Mihály

NYUGTATVÁNY

Egy ezer nyolczász pengő forintról, mellyet Magyméltt. Széchenyi István gróf
Cl. Aranyszeczor, b. tit. tanácsor T T Ur ő Kegyelmességétől T
a magyar nemzeti tudományos Akademiára szánt 60 ezer ezüst forint alapítvány.
többnek 1850 Majusa hétül October fogytáig T T T
száztól hat forinttal járó fél esztendei kamatja fejében az említett országos
intézet pénztárába minden hyány nélkül felvett.
Pesten 1850 October fogytán

azaz 1800 pengő. Forr

Ellenőr.

Pénztárnok.
Helmeczy Mihály

Adeiglene NYUGTATVÁNY

Egyezer nyolczszáz pengő forintról, mellyet M. Gróf Széchenyi István
cs. k. Aranykulcsos, b. t. tan. ℔ ℔ ur ő Kegyelmességétől
a' magyar nemzeti tudományos Akademiára szánt hatvan ezer ezüst Frt. alapítvány.
tőkének 1850 November 1jétől 1851 Aprilis Végeig ℔ ℔
száztól' hat forinttal járó fél esztendei kamatja fejében az említett országos
intézet pénztára minden hyjány nélkül felvett.
Pesten 1851 Aprilisben

azaz 1800 p. Frt

Ellenőr!

Pénztárnok!
Helmeczy Mihály

NYUGTATVÁNY

Egyezer nyolczszáz pengő forintról, melyet nagyméltt. Széchenyi István Gróf cs. k. aranykulcsos bel. tit. tan. t t t Ur ő Excellentiájától
a' magyar nemzeti tudományos Akademiára szánt harmincz ezer ezüst forint alaptőkének 185o/t második felére t t t
száztól hat forinttal járó félesztendei kamatja fejében az említett országos intézet pénztára minden hyány nélkül felvett.
Pesten 1851 November

azaz 1800 p. Forint

Ellenőr.

Pénztárnok.
Elmeczy Mihály

NYUGTATVÁNY

Egy ezer nyolczszáz pengő forintról, melyet Nagymélt. Széchenyi István
Gróf cs. Arany Kulcsos i. bel. t. tan. Ur Ő Excellentziájától
a magyar nemzeti tudományos Akademiára szánt hatvan ezer ezüst forg alapítvány.
tőkének 185½ első felére
száztól hat forinttal járó fél esztendei kamatja fejében az említett országos
intézet pénztára minden hyány nélkül felvett.
Pesten 1852 Aprilisben

azaz 1800 pengő forg

Ellenőr.

Pénztárnok.
Kelmeczy Mihály

185-2 II

NYUGTATVÁNY

Egyezer nyolczszáz pengő forintról, mellyet nagyméltóságu Gróf Széchenyi István Ur Ő Excellentziájától T. T. a magyar nemzeti tudományos Akademiára szánt hatvanezer ft alapitványának 1852ki Május 1sö napjától ugyanazon évi November 1sö napjáig száztól hat forinttal járó félesztendei kamatja fejében az említett országos intézet pénztára minden hyány nélkül felvett.

Pesten 1852d. Octob. 9én

azaz: 1800 ft.

Ellenőr.

a Pénztárnok távollétében

Bárczfay László

Ellenőr.

NYUGTATVÁNY

Egyezer nyolczszázpengő forintról, mellyet Nagymélóságú Gróf Széchenyi István úr Ő Excellentziájától a' magyar nemzeti tudományos Akademiára szánt 60,000 ftos alapitvány, tökének 1852ki Novemb. 1től 1853ki Május ig ~~~~ százból hat forinttal járó félesztendei kamatja fejében az említett országos intézet pénztára minden hyány nélkül felvett.

Pesten 1853. Május 12én.

azaz: 1,800 ftot

Bártfay László
helyettesitett ideiglenes
Pénztárnok.

Ellenőr.

NYUGTATVÁNY

Ezer nyolcz száz pengő forintról, melyet Nagyméltó. Gróf Széchenyi István
ő Excellentiája

a magyar tudós-Társaságra szánt 60000 ft alapítvány-tőkéjének 1853 ik évi
Május 1sével Nov. hegyzetől 6 perczentes évi fél kamatja fejében az említett Társa-
ság pénztárába minden kijárás nélkül befizetett, a' mit is a' pénztárnoki hivatal ezennel
megismér Pesten October 16 kán 1853

azaz 1800 ft. pénzben

Ellenőr.

Pénztárnok.
Góth Lőrincz

15

Nyugtatvány

1800 ÷ ezer nyolczszáz forintról pénzbe, mennyit Nagyitéltr. Gróf Szechenyi István Ur Ő Excellentiája részéről, mint a magyar academiára száz 60,000 p forintnyi alapitványa felett, és ugyan 1853 évtöl 31 évtöl 1854 április 30 ig járó hatos kamatár a mennyen összes pénztárába mai napon felvettem. Kelt pesten 1854 május hó 2 kán

Góth Lőrincz mk.
magyar academiai pénztárnok

1800 ft. pf

33. 1854 D

GULDEN

Nyugtatvány

1800 ÷ egy ezer nyolczszáz pengő forintról, mellyet Gróf Széchenyi István Úr Ő Excellentiája részéről, mint a M. Academia részére ten 60000 p. ftnyi Alapitványa félévi kamatai, 1854 ik évi május 1sején November 1sejig tartó félévre, a M. Academia pénztárá ba azai napon befizetve felvetetett. Pesten Octob. 27 ikén 1854

1800 ft rf

Bertha Sándor
ellenőr előtt

Tóth Lőrinez
pénztárnok

42

LEOPOLD KRAUS
Wechselstube grosse Brückgasse
No.

Pest 30t 10ber 1854

Rechnung über 300 Stück # of 6 / 1800
Munz 1854

[illegible]

1

NYUGTATVÁNY

5 kr. C. M.

Egy ezer nyolcszázpengő forintról, melyet Nagy Méltóságú gróf Szechenyi István Úr Ő Excja részéről a magyar nemzeti tudományos Akademia javára alapitott 60000 fr. tőkének 1854 ik évi November 1jétől 1855 ik Május 1ig számitott hat forinttal járó ½ osztaléki kamatja fejében az emlitett országos intézet pénztára minden hijány nélkül felvett.

Pesten 1855 ik évi Május 8 kán

azaz 1800 ft pp; egyezer nyolcszáz pengő forint.

Ellenőr
Bertha Sándor

Pénztárnok.
Fotkőzinczy

1855 II.

5 kr. C. M.

NYUGTATVÁNY

Ezer nyolcszáz pengő forintról, melyet a Méltó. gróf Szechenyi István Úr Ő Excellentiája részéről
a magyar nemzeti tudományos Akadémia részére alapítson 60,000 pp.
tőkének 1855 ik évi Május 1 jétől November 1 ig
száztól hat forinttal járó fél esztendei kamatja fejében az emlitett országos intézet pénztára minden hijány nélkül felvett.
Pesten 1855 december 31.

azaz 1800 ft pp.

Ellenőr

Pénztárnok
Fóthkövinovits

1856

NYUGTAMFVÁNY

5 kr.
C. M.

Egy ezer nyolcszáz pengő forintról, mellyet Nagyméltó. Gróf,
Széchenyi István úr ő Excellentiája
a magyar tudós-Társaságra szánt 60,000 pf. alapítvány-tőkéjének 1855 dik évi Nov. 1.
1856 május 1ig számlál 6 perenttal járó félesztendei kamatjai fejében az említett Társa-
ság pénztárára minden kijárny nélkül lefizetett, a mit ezennel
magasmér. Pesten Május 5 kén 1856.

azaz 1800 fr. pf.

Ellenőr.
Bernha Sándor

Pénztárnok.
Göthlörinc

NYUGTATVÁNY

1 fl.

30 kr. C.M.

30 kr. C.M.

Ezer nyolczszáz ÷ erer nyolczszáz pengő forintról mellyet N. Mélt.ságu Gróf Széchényi István Ur Ő Excellentiája részéről a magyar nemzeti tudományos Akademia javára alapitott 80 ezer forinti tőkének 1856 ik évi Május 1 jétől 1856 November 1 ig. száztól hat forinttal járó fél esztendei kamatja fejében az említett országos részvét pénztára minden hijány nélkül felvett

Pesten 1856 October 27 kén

azaz 1800 ftpp.

Ellenőr
Bertha Sándor

Pénztárnok
Tóth Lőrinczy

1857 I.

5 kr. C. M.

NYUGTATVÁNY

1800/ezernyolcszáz pengő forintról, melyet N. Mélt.ságú Gróf Szechenyi István úr Ő Nagyától

az magyar nemzeti tudományos Akadémia javára alapítási 60,000 p. f.-tökének 1856 ik évi November 1- től 1857 Május 1-ig százalék kar forinttali járó ½ esztendei kamatja fejében az említett országos intézet pénztára minden hijány nélkül felvett.

Pesten 1857 Május 8-án

azaz 1800 f.-ft

Ellenőr!
Bertha Sándor

Pénztárnok!
Fürkhörny

3 ft. C.M.

2 ft. C.M.

NYUGTATVÁNY

1800 ÷ egyezer nyolcszáz pengő forintról, mellyet Nagy Mélt.ó.ságú
Gróf Széchenyi István Úr Ő Exja részéről
a' magyar nemzeti tudományos Akadémia számára alapítvon 60000 ftt
tőkének 1857 ik évi Május 1 étől 1857 November 1 ig
százból hat forinttal járó ½ esztendei kamatja fejében az említett országos
intézet pénztára minden hiány nélkül felvett.
Pesten 1857 November 2 án

azaz 1800 ftt

Ellenőr!
Bertha Sándorffy

Pénztárnok!
Török Károly

Alulirtak elismerjük s bizonyitjuk, hogy elöttünk, a Magyar Akad.
mának Nagyméltóságú Gróf Szechenyi István úr részéröl
1830 ik évi november 1 jetöl 1852 iki november 1 jeig történt
tanacsüléseiröl szóló jelenléti nyugtatványok, - Kivéven
ezenkivül az 1840 ik év 2 ik félévröl szóllót - Fayner Antal úr
által ezekben elömutatottak, azon meggyözettel, hogy az
1840 ik 2 ik félévi nyugtatvány hiányában, a nagyméltó Gróf:
nak ezen pénztári kezelése szabatosan lenne s Országgyülésünk
ünnepi utazásra nyujtatnék elö. Pesten April 21 ikén
1853

Bertha Sándor
m. akad. ellenör.

Bártfay László
helyettes pénztárnok.

Foldy Ferenz
Acad. titoknok

Fóth Dömötör
mint Kisfaludy pénztárnok.

Sárosi Ferenz
akademiai ügyész

3435. sz:
E: 873.

Soproni törvényszék folyó évi 11646. szám alatt megküldi a' Czenki uradalom teljes telekkönyvi kivonatát.

Végeztetett:

A' megküldött telekkönyvi kivonato a' vonatkozó iratokhoz csatolandó.—

Minthogy a' 779. sz: alatt beérkezett becs„ lési munkálatok szerint Gr: Széchenyi Béla által birtokolt pölöskei Zala meggyei kitbizomány állagát, képező" öszves javak és javadalmak becs„ értéke 871,481. ft: 90 krban állapittatott meg;— a' helyzetesitésképen felajánlott 953. sz: a' jelentéssel beérkezett becslési munkálatok szerint a' nagy czenki 1ső" sz: telekjegyzőkönyvben I-1- 10-12-17-19-40. s 32. sz: alatt kis czenki 1. sz: tjkv I-1- 23, 25,-28. sz: alatt hegyközi 1. sz: tjk 1-ii. kis„ degségi 58. sz: tjkv 1-7, 9-10, 12-32. 34, 35. 37. 41. 43. sor sz: a: a' homoki 66. sz: tjkv 1-8. p: szolgagyőri 1. sz: tjkv 1. sor hollingi, 44 sz: tjkv 1-11, 13-29. sor sz: a: felvett, és birálag megbecsült feltvőségek, úgy az ezekhez tartozó s a' becslési munkálatokban külön kiküntetett tartozmányok becs„ értéke 833,608. ft: 93. kr: s igy a' helyzetesitésképen fela„ jánlott birtokok s tartozékai összes becsérték 1704258. ft: 93. kr: tesz ki, s igy a' helyzetesitésképen felajánlott javak becsértéke a' kitbizományi kötelék alól felmentendő" pölöskei kitbizományi

Döbrökei urodalomnak Majoratusi minöség
„gi telekkönyvileg tömültetnek, és mint szabad
„rendelkezésü vagyon bejegyeztetnek, kitbizomá-
„nyi kötelék alá tartozónak kimondott fentebb
körüliirt Ozenki urodalom és a budai szinte-
jenebb körülirt és helyettesitett ingatlanokra
„nézve a kitbizományi minöség telekkönyvileg ki-
„tüntettessek, — s ennek megtörténtét, s az ezt
„tanusitó telekkönyvi kivonatok beérkeztével. —
„Mivel pedig a jelenlegi kitbizományi javak ö-
„zött egy 5900. ftról szóló 1869. évi januar 1-ső ka-
„matozó szelvény nélküli jelzálogos Obligo valtsá-
„gi kötvény fordul elö, mely kötvényre nézve a
„fenti biröi határozattal a kitbizományi minö-
„ség helyreállitás folytán megszünt: ugyan azért
„megengedtetik, miszerint ezen kötvénynek ezzel
„venyekkel allandó kötvénnyel leendö átváltoz-
„tatása iránt folyamodó gróf Széchenyi Béla a'm:
„tlagu magy: kir: Pénzügyi ministeriumnál a'
„szükséges lépéseket jelen biröi határozat alapján
„megtehesse.

Végre a végzés jogérvényre emelkedése, és telek-
„könyvi foganatositása után ez öszvei valamint ez
„elöbbi peleskei kitbizományi urodalomnak, ugy a'
„helyreállitott Ozenki kitbizományi urodalom-
„a' budai ingatlan javakra vonatkozó becslési
„elöirt és egyébb iratok — a' országos kir: törvény-
„szék mint jövöben illetékes kitbizományi hatós-
„ághoz áttetetni rendeltetnek.

Ezt közli a egervárgi kir: törvényszéknek 1873-ki
December hóban tartott polg: üléséböl.

Kir: törvényszéki jegyzö.

Érk. 1874 jan. 7.

17.

Tek. Úrhoz. Dr. Toldy
Nekem Szilárd

A

Magyar tud. Academiának

Pesten.

jószág értékét 219,777. ft. 8 kr. alul felezi, ezen különbö-
zetes kiegyenlitése czéljából azonban Gr: Széchenyi
Béla kitüntetésü birlaló a jegyzőkönyvben
körülirt részbeni alapitványi részint felmondha-
tó összeg 218595. ft. 50. kr: tehe" tartozásaival
ohajtja - helyettesitésül felajánlott javakat terhel-
ni, s ezen által az egyenértéket helyre állitani;-
tekintve, hogy a helyettesitésre felajánlott fek-
vőségek a becslési jegyzők és telekkönyvi ki-
vonatok szerint tehermentesek; - továbbá hogy
a helyettesités érdemében valamint a becslési
munkálathoz, ugy az érdemleges tárgyaláshoz
a' bevárkezett kitüntetési vevények szerint ezen
kitüntetési alapitványi részint felmondható
összeg megidézett kitüntetési gyámolt
tanonczainak, és városunkbeli gondnokai a
helyettesités érdeme ellenében kifogásaikat nem
éltek:

Ugyan azért figyelemben véve a' kitüntetési
birlaló gróf Széchenyi Béla folyamodva
nyában felhozott azon Rendokokat, mi-
szerint a' helyettesitési képen felajánlott ezenki-
vadalonkhoz nemzetségit Különösen ősi
több tekintetes emlékek csatolják, a' mely ere-
dalomban létező ezenki nemzetségi sirbolt
ban nyugosznak boldog emlékezetü őseinek
földi maradványai, és igy ezen birtoknak ki-
dével bekövetkezhető feldarabolását, vagy elosz-
tását akadályozni ohajtana: mindezeknél fog-
va a' kérelemnek helyadatik, és a' pelesdi kit.
birtokhoz tartozó szőlőskei 1ső sz: telekjegyzőkönyvben
I 1-22. Bakti. 1. sz: telekjegyzőkönyvben 1-15. Cuborfölöli
342. sz: telekjegyzőkönyvben 1. sor, Vajrátfai 1. sz: telekjegyző-

1-6. Bakitáttódi 55. sz: tjkönyvben 1.2. és 7. sor sz: alatti fekvőségekből ezek fekvőségeknek a' jegyző" könyvben kitüntetett járulékai, jmodalnek" és tőkék öszvesen 871.481. ft: 90. kr: értéket képviselő jószágból áll, - a kitbizamányi köteles" alól ezennel feloldatik, a gróf Széchenyiek" "la szabadrendelkezésü jószágainak terhére" "lik.

Ezen a' kitbizamányi köteléh alól akként feloldott pólóskei uradalom át helyettesi" "tetik, a kitbizamányi köteléh alá tartozónak" kizárólag kimondatik az 1409/73. sz: alatti birói eljárásban körülirt nagy Ozenkiteredalom, az" a' n: Ozenki 1. sz: telekjegyzőkönyvben 1-10. 12-17. 19-40. Kis Ozenki 1. sz: tjkönyvben 1-23. 25-28. - hegyköi 1. sz: tjkönyvben 1-11. - hidegségi 58. sz: tjkönyvben 1-7. 9. 10. 12-32. 34. 35. 37-41. és 43. sz: - kovácski - 66. sz: tjkönyvben 1-8. D: szolgagyöri 1. sz: tjkönyvben 1. sz: kollingi - 44. sz: tjkönyvben 1-11. 13-29. sor számok alatt felvett - 833,608. ft: 93. kr: becsült javakból a' tartozékaikból ki,- továbbá a' budai 6329. sz: tjkönyvben 2246, 2235. sor sz: alatt felvett telkek a' rajtok épitett palota a' budai 1307. sz: tjkönyvben 2249. sz: a: a' budai 1427. sz: tjkönyvben 2248. sz: a: a' budai 6813. sz: tjkvben 2237. sz: a: a' budai 1304. sz: tjkvben 2234. és 2236. h: r: sz: a: fekvőségek, végre a' telekkönyvi felvétel nélkül Budán levő 20. ölek tevő üres telek - mely ingatlanok a' 953. sz: a: becsérkezett je-" "lentés szerint 256,650. frtra becsültetnek, a' igy öszvesen 1,090258. ft: 93. kr: értéket képviselő" mint gróf Széchenyi Béla ez ideig kizárólagos tu-" "lajdonát képezett ingatlan vagyon a' birói" "lag leltározott tartozékai. -

Mivel pedig a' helyettesitett vagyon értéke a' tényleg létezett kitbizamányi vagyon

értékét 21,777. ft: 3. Król felülmulja ezen különb-
zet kiegyenlítése czéljából megengedtetik, hogy gróf
Széchenyi Béla a' kelyettesítési kitkivánatnak javá-
ra kövessen" reájuk alapitványi, reájuk fel-
rakó tőkékkel terhelhesse:

1.) Néhai gróf Széchenyi István által 1826ik évi Ivó
mai havának 9ik napján Pozsonyban kelt alapitó
okmány szerint a' magyar tudós academia részére
tőkésitett 60,000. azaz: hatvan ezer forintnyi alapitványi összeg 6% ka-
matjával 0:é: tesz 3600. ft.

2.) Gróf Széchenyi János által Rezelt ugy ne-
vezett Révai családi alapitványhoz 5% tartozó
30,000. ft.

3.) Gróf Széchenyi Béla által elhunyt neje
Erdödy Hanna örömlése fentartására tett 5%
ös alapitványi tőke, 10,000,

4.) Ugyan ez által kiadandó képen elhalt neje
tette tett alapitvány 5% kamatozó tőkéje 300. ft.

5.) A' "Czenken levő" családi virrok fentartására
néhai gróf Széchenyi Ferencz által tett a' Szé-
chenyi család ősiség tagjait illető 5% alapitvá-
nyi tőke. - 1400. ft.

6.) Néhai gróf Széchenyi által hátrahagyott
özvegye született Barkóczi Lovrai grófnő által
1754. évben alapitott néhai gróf Széchenyi Lo-
rand özvegye született gróf Révai Mária gró-
nő által 1787. évben kelt végrendelet 4. pont-
ban nagyobbitott, néhai gróf Széchenyi Ferenc
végrendeletének 18ik pontjában megerősitett, jó-
jelenlegi Czenki uradalom birtokosa gr: Szé-
chenyi Béla által felemelt ugynevezett Lan-
kagyomány magában foglaló Czenki épola
fentartására szolgáló 5% ös alapitványi tő-
ke - 8000. ft:

7.) A' pesti Löverdenyen, ugynevezett

díjak fedezetére szolgáló 5% és alapitványi tőke,
melynek kezelésére jelenleg az ugynevezett Gyeöri jo"
„gyei club van hivatva. -3832. ft:

8.) A' nagy és kis czenki községek szolabeli tar„
„tozásainak megváltására szolgáló 6% alapitványi
„tőke, melynek kezelésével a'nagy és kis czenki ple„
„bános jelenleg ni: Tolnay által kánonok van
megbizva. - 1176. ft:

9.) Néhai gróf Széchenyi Istvánnak, néhai
Tesmayer Josef volt czenki plebános és esperes
hátrahagyott vagyonából kölcsönképen felvett
tartozása 5% kamattal. - 5250. ft:

10.) Néhai gróf Széchenyi Istvánné" Seilern
Crescentia grófnő kölcsön követelése 53077. ft: 50. kr: cl:
„lyet osztály alkalmával gf: Széchenyi Béla vált
magára - 42,000. ft: öszveben: - 218595. ft: 50. krral,
„neky öszegeknek a' budai fentebb körülirt ingat„
„lan javakra leendő" telekkönyvi biztositása az
érdekelt hitelezők illetőleg alapitványi kezelőnek,
sajat költségeiken szabadságukban áll. —

A' „helyettesitő" gróf Kérelme folytán a' kitbi„
„zottmányi kötelék alá tartozónak kinondotto kis
czenki kastélyban öszv: gróf Széchenyi Istvánné"
„ezül: Seilern Crescentia grófnőnek, valamint
Zichy Géza grófnak élték foggytaiglani szabad
„lakási joga mint a' kitbizottmányi jószágon fekvő
„szolgalom telekkönyvileg kitüntettetni rendel„
„tetik. —

Ezen határozat az érdekelt felekkel közbe„
„sitni, jogérvényre emelkedés után, illetőleg
a' kézbesitések után számitandó 15. nap le„
„jártával a' zala egerszegi és soproni és budai
kir: telekkönyvi hatóságoknak a' végből kia„
„datni rendeltetik, mikezben a' kitbizottmányi
„kötelék alul feloldott fentebb körülirt ing

Kivonat

a M. T. Akadémia 1874. jan. 25-én tartott igazgatósági ülésének jegyzőkönyvéből.

6. olvastatott a zala-egerszegi kir. Széknek 1873. dec. 9-én kozott 3435. sz. végzése, mely szerint a gr. Széchenyi István által 1826 márc. 19. tett 60,000 ft ösalapítvány egyéb más terhekkel együtt, a pölöskei uradalomról ki, és a nagy Ozenki uradalomra s a budai ingatlanokra által kebelezteik.

Tudomásul vétetvén, az okirat átírandó a m. földhitelintézet összege alatt levő alapítványi iratokhoz, és ott gróf Széchenyi István alapító leveléhez mellékbetendő.

Kiadva

Arany Sámor
főtitkár.

M. földhitelintézetnek.

1874

III
6 Lg.

Rᵉ 5 im III. Raum

Hamburg
3 Oberhafenstrasse

Berlin
44 Dorotheenstrasse

Frankfurt a/M
Friedeberger Landstrasse 27.

Budapest, Váczi ut. 51.

J. L. Bacon

(Geschäftsinhaber C. E. Cross. Ingenieur.)

Etablissement

für Centralheizungen, Ventilations-, Gas-, & Wasserleitungs-Anlagen.

Budapest am 24. Mai 1874

Kostenanschlag

für die Heizung Akademie zu Budapest Ungl. u. Gbl. ~~Neubau~~

Vermittelst der umstehend veranschlagten Heißwasser Heizung sind die auf dem angerechten Plane bezeichneten Räume im III. Stock

9 Zimmer, 2 Bäder = Säle

auf 14 °Reaumur bei jeder äußeren Temperatur zu erwärmen

Der Anschlag basirt auf doppelt Fenstern, ist incl. Transport des Materials und der Montirungskosten berechnet, indess. excl. der Maurer und Tischler Arbeiten sowie deren Materialien

Entsteht in Folge irgend welcher baulichen Umstände ein Mehrbedarf an Material, oder eine Zeitversäumniss meiner Leute während der Montage, so sind jene nach den resp Einzelpreisen, diese nach meinen Selbstkosten zu vergüten.

Die Rohre halten einen Druck von 2000 ~~Pfd~~ Zoll Pfund auf den Quadrat ~~Centimeter~~ Zoll aus. In dieser Hinsicht wie für zweckentsprechende Construction und solide Arbeit übernehme ich eine drei jährige Garantie in der Art, dass ich für die in dieser Periode vorkommende Schäden und Mängel unentgeltliche Abhülfe leiste. Ausgenommen von dieser Garantie sind Schäden, welche nachweislich durch Frost oder Fahrlässigkeit des Heizerpersonals entstanden sind.

Die umstehend specificirte Anschlagssumme ~~Thlr~~ fl. 635.00 ist in folgenden Raten resp Terminen zu zahlen:

bei Lieferung der Materialien ~~Thlr~~ fl. 1/3 des Gesammtbetrages

" Fertigstellung und Gutbefund ~~Thlr~~ fl. 1/3 " " und

bei der Montage d. i. sogleich nach Arbeit, fl. 1/3 " "

Sobald der Apparat in Betrieb gesetzt werden kann, ist seine Fertigstellung erfolgt, selbstverständlich ist dieselbe nicht von den Nebenarbeiten, als Anschrauben der Gitter etc. abhängig, da sich diese lediglich nach den Tischlerarbeiten, wozu sie gehören, richten.

verte

Nöthiges Material &c:

4300	Stck	Bretter	
400	Rmtr	Mützen zu Thüren	
2	"	Tees	
1	"	Winkeleisen	
1	Satz	Eisentheile für den Ofen	
1	"	Feuerfeste Ausfütterung	
2	Rmtr	Fällerne Rüstung	
2	"	Cypreslu	
700	℔	Gitter u Roste	
600	℔	Arbeit zu Eisenlu	
4300	℔	Mauerung	
1	Rmtr	Sand	
6	"	Ventilat. Röhren für Einfassung diverse Abschnitte z. Mützen	
		Im Entwurf Total:	5926 00
		Allenfalls:	
		Für die Abdeckung mit Wellblech. des Materials z. allen Eisentheile	180 -
		Die übrige Maurerarbeit &c: incl. der nöthigen für Ventilation die Eisenarbeit können nicht bestimmt, sondern müssen	250 -
			430 00
		Gesammt Summa in Gold:	6356.00

pr. C. E. Cross Schweizerhäuser
in Firma J. L. Bacon
Grill, Director

Etwaige besondere Bemerkungen

Für die Ventilation dieser Räume erscheint es zweckmässig, je mit zweierley Röhren vorzugehen, die frische Luft von der Vorderseite knapp über dem Fussboden in die zu heizenden Räume und von der Hinterseite hinauszusaugen. —

Die Anschaffung der erforderlichen Luft würde mittels einer 1 pferde Kraft, Lenoirsche Gas Maschine zu erwerben, dieselbe, mit einem Ventilator versehen welcher die Luft ansaugt und in den Hof ausbläst. —

Diese Anlage würde kosten:

1 Lenoirsche 1 pfd. Kraft. Maschine, mit Ventilator, eisernen Böcke, Riemscheiben, Riemen complet fix und fertig in im Betriebe gesetzt: . . . . . f 3000.00

35 Klafter curr. Kanäle unter der Keller Sohle, damit gründliche verticalen Kanäle in Verbindung zu bringen etc à f 40 pauch. Mauerarbeit für Ventil. im Fundament f 1400.00

12 Klafter curr. Kanäle wären nöthig für die Ventilation des Klubs im 1. Stock erforderlich à f 40. = f 480.00

Summe 4880.00

Die Alternative wird sein: Aspiration bewirkt durch

eine Saug-Esse, welche durch ein heizendes Rohr bewirkt wird, dieses Rohr kann im hinteren Theile des Hofes angebracht werden und mit separaten Rohr zu verbinden — indem die Heizöfen nur dann zu heizen brauchen würde das Abgehen der Räume wenig nützen und die Esse zweckmässig D. i. sicher zu wirken sowohl kostspielig und nachtheilig sein und sehr viel Rohr nöthig erfordern müsse, welches nicht mit Vortheil ist. —

Die Kosten dieser Einrichtung würde sehr hoch zu stehen kommen, auch würde ein sorgfältiger Kostenanschlag hierfür nöthig. Derselbe kann diese Einrichtung auf circa f 6000 ohne der Heizöfen — ist kaum dessen für die Interessen der fähl. Akademie die Gebrauchsinn sprechen. —

3dik emeleti kejtás - 6356 f.

V.

1371
1874

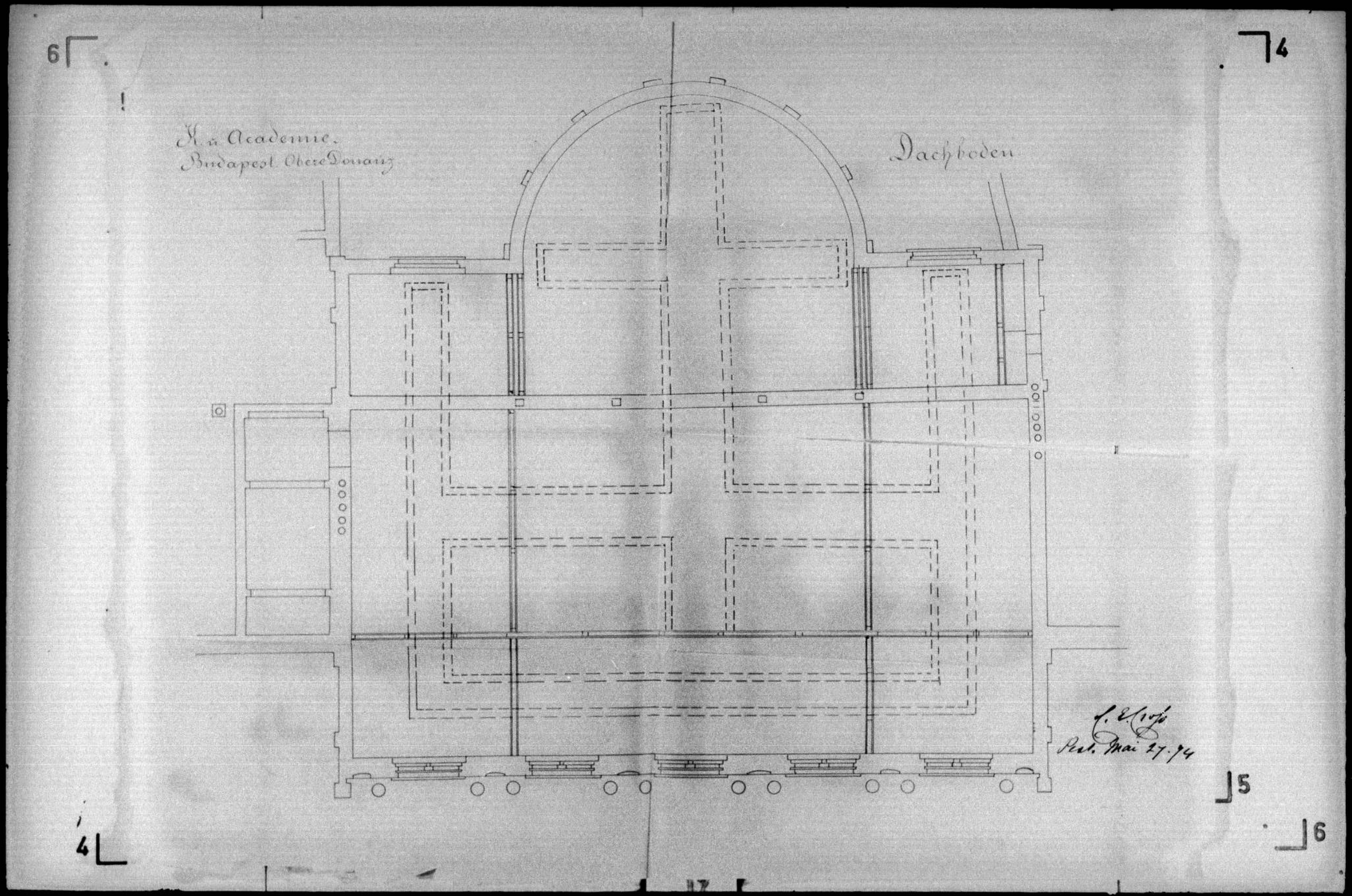
K. u. Academie.
Budapest. Obere Donauz
Dachboden
C. E. Croß
Pest. Mai 27. 74

Etwaige besondere Bemerkungen

Második emeleti képtár — 3839 f. 20.

IV.

1874

Apa 4. im 2. Buch

Hamburg
3 Oberhafenstrasse
Budapest, Baleding. St.

Berlin
44 Dorotheenstrasse

Frankfurt a/m
Friedberger Landstrasse 27

J. L. Bacon

(Geschäftsinhaber C. E. Cross, Ingenieur)

Etablissement

für Centralheizungen, Ventilations-, Gas-, & Wasserleitungs-Anlagen.

Budapest am 24. Mai 1874

Kostenanschlag.

für die k. ung. Akademie zu Pesth der Herren Architekten Oberst v. Yby

Vermittelst der umstehend veranschlagten Heizung sind die auf dem angerechten Plane bezeichneten Räume im II. Stock die Zimmer

№ 14 – 15 – 16 – 17 – 19 zu 14° R. — und

№ 18 auf 16° Raumwärme bei jeder äußeren Temperatur zu erwärmen.

Der Anschlag basirt auf doppelt Fenstern, ist incl. Transport des Materials und der Montirungskosten berechnet, indess. excl. der Maurer und Tischler Arbeiten, sowie deren Materialien.

Entsteht in Folge irgend welcher baulichen Umstände ein Mehrbedarf an Material, oder eine Zeitversäumniss meiner Leute während der Montage, so sind jene nach den resp. Einzelpreisen diese nach meinen Selbstkosten zu vergüten.

Die Rohre halten einen Druck von 2000 ~~Kilogramm~~ Zoll Pfund auf den Quadrat ~~Centimeter~~ Zoll aus. In dieser Hinsicht wie für zweckentsprechende Construction und solide Arbeit übernehme ich eine drei jährige Garantie in der Art, dass ich für die in dieser Periode vorkommende Schäden und Mängel unentgeltliche Abhülfe leiste. Ausgenommen von dieser Garantie sind Schäden welche nachweislich durch Frost oder Fahrlässigkeit des Heizerpersonals entstanden sind.

Die umstehend specificirte Anschlagssumme ~~Thlr~~ fl. 3839. 50

ist in folgenden Raten resp. Terminen zu zahlen:

bei Lieferung der Materialien ~~Thlr~~ fl. 1/3 der Insertionssumme

" Fertigstellung und Gutbefund ~~Thlr~~ fl. 1/3 " " zur

bei der Montage d. i. während der Arbeit fl. 1/3 " "

Sobald der Apparat in Betrieb gesetzt werden kann, ist seine Fertigstellung erfolgt, selbstverständlich ist dieselbe nicht von den Nebenarbeiten, als Anschrauben der Gitter etc. abhängig, da sich diese lediglich nach den Tischlerarbeiten, wozu sie gehören, richten.

verte

Bälkiges Material etc:

2300	℔	Bohr		
250	Stück	Rüsten rytten		
2	"	Tees		
1	"	Schmiedschen		
1	Satz	Eisenstäbe für Ofen		
1	"	Eprouvetten		
2	Stück	Füllrohr Bätzen		
2	"	Cyprolen		
2	"	Einsatzen mit Messingzylinder	2c	
2	"	do mit 3 ℔		
450	℔	Gitter 2 nähzig		
1000	℔	Arbeit an Spindeln		
2300	℔	Montage		
1	Stück	Thermometer		
5	"	Handlard. Klappern für Ausschuß dieses Bohrschnellen d. Bätzen		
		Im Bodenbelastungs-Conto:		3419 50
		Maurerarbeit		
		Grab- und Abraumarbeit Herstellung Fundamente.		
		Abdeckung d. Schmiede	120 –	
		Abdeckung, Hammerwerk, Bätzen etc:	100 –	
		Tischlerarbeiten		
		Fensterbank Thürschwellen, Sohlen, Leisten etc	160 –	
		8 Bänkstützen, Schwellen	40	
				420 –
		Gesammt-Summe Conto:		3839 50

pr. C. E. Ross Fabrikbuchhalter
in Firma T. L. Bacon
Grill, Director

Anlage 3. zum I. Theil.

Hamburg
3 Ebenhafenstrasse
Budapest, Calvinig. 57.

Berlin
44 Dorothenstrasse

Frankfurt a/M.
Friedberger Landstrasse 27

J. L. Baron

(Geschäftsinhaber C. E. Crosse - Ingenieur)

Etablissement

für Centralheizungen, Ventilations, Gas & Wasserleitungs-Anlagen.

Budapest, den 24. Mai 1874

Kostenanschlag

für die k. ung. Akademie zu Honvéd des Genie Corps Gebäude

Vermittelst der umstehend veranschlagten Heizung und die auf dem angefertigten Plane bezeichneten Räume im I. Stock die in Rede stehenden Räumlichkeiten zu 16 bis 17° R. auf + Reaumur bei jeder äußeren Temperatur zu erwärmen.

Der Anschlag basirt auf doppelte Fenster, ist incl. Transport des Materials und der Montirungskosten berechnet, indess excl. der Maurer und Tischler Arbeiten, sowie der Materialien.

Entsteht in Folge irgend welcher baulichen Umstände ein Mehrbedarf an Material, oder eine Zeitversäumniss meiner Leute während der Montage, so sind jene nach den resp. Einzelpreisen, diese nach meinen Selbstkosten zu vergüten.

Die Röhre halten einen Druck von 2000 ~~Pfund~~ Zoll auf den Quadrat ~~Centimeter~~ Zoll aus. In dieser Hinsicht wie für zweckentsprechende Construction und solide Arbeit übernehme ich eine ___ jährige Garantie in der Art dass ich für die in dieser Periode vorkommende Schäden und Mängel unentgeltliche Abhülfe leiste. Ausgenommen von dieser Garantie sind Schäden, welche nachweislich durch Frost oder Fahrlässigkeit des Heizerpersonals entstanden sind.

Die umstehend specificirte Anschlagssumme ~~Thlr~~ fl. 3387.00 ist in folgenden Raten resp. Terminen zu zahlen:

bei Lieferung der Materialien ~~Thlr~~ fl. 1/3 der Pränumerando
" Fertigstellung und Gutbefund ~~Thlr~~ fl. 1/3 " " "
bei der Montage, d. i. vorschussweise der Arbeit fl. 1/3 " "

Sobald der Apparat in Betrieb gesetzt werden kann, ist seine Fertigstellung erfolgt; selbstverständlich ist dieselbe nicht von den Nebenarbeiten als Anschrauben der Gitter etc. abhängig, da sich diese lediglich nach den Tischlerarbeiten, wie sie gehören, richten

verte

Nöthiges Material etc:

1500 ℓ Torf
150 Stück Tannen rytlinn
6 " Tees
1 " Tannenbäumen
4 " Abtrittsäulen
1 Satz Lüftungsäulen samt dem Ofen
1 Lüftungsrad Apparat
2 Stück Fällnetze Kätzen
2 " Cupreolen
2 " Bindestal mit Messingplatten à ℓ 5.— ℓ
2 " do " 4.— "
3 " do " 2.— "
40 ℓ Gitter 4 wöchig
60 ℓ " 2 "
900 ℓ Asbest um Lüftungen
1500 ℓ " Mauerzug
1 Stück Thermometer
6 " Ventilat. Klappen zur Ausströmung
6 dieselben do " Einströmung

Im Entreschuldevorschlag ohne ℓ. Cent: ℓ 2957 00

Maurer-Arbeit:

Bruch des Schornsteins Material und Herstellung der neuen Lüftungen — 120 —
Abtragung, Durchstemmung, Ausmauerung und Verputzung u.s.w. — 110 —
Tünchen, Täfelungen ausbessern, Farben u. Leisten etc. — 30 —
diverse Abänderungen — 20 —
Marmorisirung und Lackirung der Bindestals — 150 —

— ℓ 430 00

Total Summa ohne ℓ. Cent: ℓ 3387 00

pr. C. E. Cross Effektivjährlich Stellvertreter

Budapest, am 27. Mai 1874.

Recapitulation.

Der 6 Kaskammeröfen für die k. k. Akademie zu Szönyi d. D.
Herrn Architekten von Ybl.

Mitteldruck-Heißwasser-Heizung

Laut Kostenanschlag	Nro	I	im	Parterre	österr. W.	3324.00 (= Konyhától)
do	"	II	"	1. Stock	"	1891.25 (= Kisteremig a képesterem)
do	"	III	"	1. Stock	"	2957.00 (= Olvasó kör helyiség.)
do	"	IV	"	2. "	"	3419.50 (= II^{ik} emeleti kápolna.)
do	"	V	"	3. "	"	5925.00 III^{ik} emeleti kápolna
do	"	VI	"	1. "	"	3874.00 (= Nagyteremig.)

Summa für Heizung in österr. W.: 21,391-25

Maurer & Tischlerarbeit

Laut Kostenanschlag	Nro	I	im	Parterre	österr. W.	374.00
do	"	II	"	1. Stock	"	323.00
do	"	III	"	1. "	"	430.00
do	"	IV	"	2. "	"	420.00
do	"	V	"	3. "	"	430.00
do	"	VI	"	1. "	"	388.00

Summa der Maurer & Tischlerarbeit, in österr. W.: 2365.00

Ventilation:

Laut Kostenanschlag Nro 5 . . . . . in österr. W. 4880-00

Total Summa in österr. W. 28,636-25

f. d. Baron

Schlussbemerkungen über die Anwendung der Heizung.

Die Anlage-Kosten dieser Heizung können einen angemessenen Ersatz gegen eine gewöhnliche Ofenheizung finden die Kosten, welche neben dem die Luft erwärmenden Apparate, mit den Dimensionen wie 5 bis 6 Fenster, vorkommen.

Heizstoff bleibt jedoch bekanntlich, dass durch die Heizungen die Luft nicht verdorben wird, wie bei andern Heizungen besonders Oefen, der Fall ist; d. h. die gesunde Luft in entsprechender Menge durch Ventilation erhalten wird; daraus wird eine stets gleichmässige, angenehme Temperatur erreicht, die Feuergefahr beseitigt d. alle Annehmlichkeiten einer Ofen oder andern Heizung; und ist noch besonders nicht zu bekümmern da alle Vorsorgen getroffen sind, damit dem dass ofenheizen nur Möglichkeit entfindet.

die Anlagen selbst ist so einfach construirt, dass jeder die Feuerung wie der ganze Apparat von jeder beliebigen Person mit Leichtigkeit gehandhabt werden kann, deren die Aufstellung eines solchen Heizens, so wenig complicirt ist, wie dass jedes bei andern, als diesem Systeme, ihrer Complication wegen fast überall Anstände macht.

Der Abonnenten von 1 Zimmer-Ofen ist per Tag f. 24 Kreuz. für 1000 Cub. Fuss Luftvol. f. 2.5

7.

1874

Anl. b. im I. Abth.

Hamburg
36 Oberhafenstrasse

Berlin
44 Dorothenstrasse

Frankfurt a/M
Friedeberger Landstrasse 27.

Budapest, Calvinplatz, No 7.

J. L. Bacon

(Geschäftsinhaber C. E. Cross, Ingenieur.)

Etablissement

für Centralheizungen, Ventilations-, Gas- & Wasserleitungs-Anlagen.

Budapest am 27. Mai 1874

Kostenanschlag

für die Königl. ung. Akademie zu Pressburg die Sparcassa betreffend. ~~Heizung~~ Lüftung

Vermittelst der umstehend veranschlagten Heisswasser Heizung sind die auf dem anliegenden Plane berechneten Räume der grosse Saal im der 1. Etage auf 12° Reaumur bei jeder äusseren Temperatur zu erwärmen.

Der Anschlag basirt auf doppl Fenstern, ist incl. Transport des Materials und der Montirungskosten berechnet, indess excl. der Maurer und Tischler Arbeiten, sowie der von Materialien.

Entsteht in Folge irgend welcher baulichen Umstände an Mehrbedarf an Material, oder eine Zeitversäumniss meiner Leute während der Montage, so sind jene nach den resp. Einzelpreisen diese nach meinen Selbstkosten zu vergüten.

Die Röhre halten einen Druck von 2000 ~~Kilogramm~~ / zoll Pfund auf den Quadrat ~~Centimeter~~ / zoll aus. In dieser Hinsicht wie für zweckentsprechende Construction und solide Arbeit übernehme ich eine drei jährige Garantie in der Art, dass ich für die in dieser Periode vorkommende Schäden und Mängel unentgeltliche Abhülfe leiste. Ausgenommen von dieser Garantie sind Schäden welche nachweislich durch Frost oder Fahrlässigkeit des Heizerpersonals entstanden sind.

Die umstehend specificirte Anschlagsumme ~~Thlr~~ fl 4262.00
ist in folgenden Raten resp. Terminen zu zahlen:

bei Lieferung der Materialien ~~Thlr~~ fl 1/3 pct.
" Fertigstellung und Gutbefund ~~Thlr~~ fl 1/3 pct. resp.
während der Arbeitszeit d. i. bei der Montage fl 1/3 pct. —

Sobald der Apparat in Betrieb gesetzt werden kann, ist seine Fertigstellung erfolgt; selbstverständlich ist dieselbe nicht von den Nebenarbeiten, als Anschrauben der Gitter etc. abhängig, da sich diese lediglich nach den Tischlerarbeiten, wozu sie gehören, richten

verte

Nöthiges Material etc:

1800	℔	Kalk	fl.	kr.	fl. kr.
				70	1260 –
300	Rück	Mauersand etc.		70	210 –
2	"	Tees	6	–	12 –
1	.	Dachschindeln			24 –
1	Satz	Eisenteile für den Ofen			130 –
1		Zug und Ofenrohr			130 –
		diverse Kachelöfen und Kützen			250 –
2	Rück	füllende Kützen			2 –
2	"	Caperln			2 –
4	.	Einrichtung mit Mauerplatten	180	–	720 –
280	Fuß	Gitter	1	60	448 –
1000	Kub. Fuß	Arbeit an Öfen		20	200 –
1800	Fuß	Montage		20	360 –
1	Rück	Thermometer			6 –
4	.	Ventilat. Klappen zur Lüftung.	30	–	120 –
				Summa fl.	3874 –

Maurer Arbeit:

Bau des Ofenbaumat. Material etc: etc.	120 –	
Verputzen übrige Maurerarbeiten	100 –	
Tischlerarbeit, Fußboden aufstemmen,		
fullgen, Leisten, & ausgessen etc 280 □'.	108 –	388 –
	Zusammen fl.	4262 –

C. E. Graf Edler Bechtolsheim
in Firma L. L. Bacon
Grill Direktion
Maar Ferien

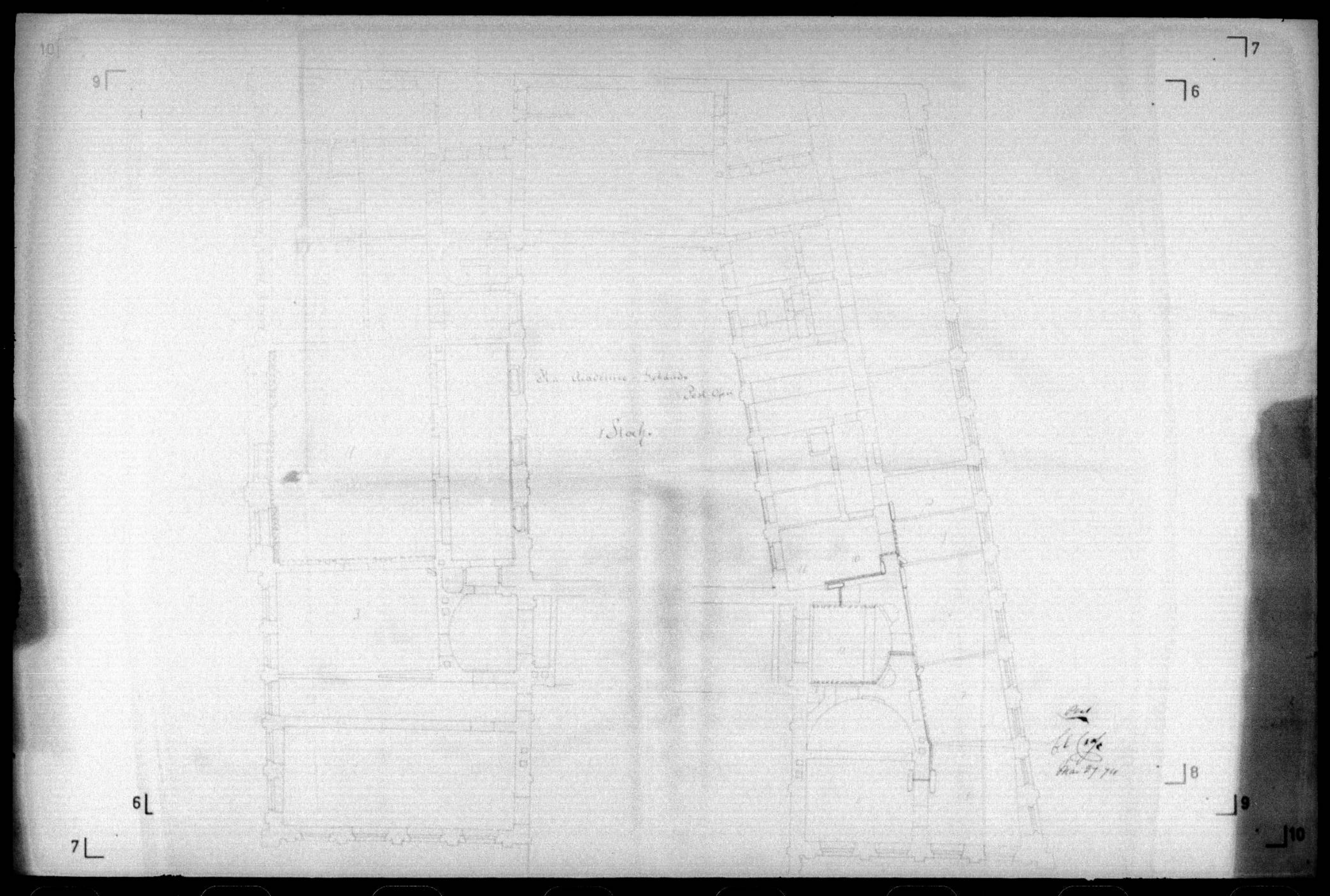

10
9
7
6
1 Stock.
8
9
10
6
7

Aus 1. Parterre.

Hamburg
3 Oberhafenstrasse

Budapest, Calvinig. 51.

Berlin
44 Dorotheenstrasse

Frankfurt a/M.
Friedberger Landstrasse 27

J. L. Bacon

(Geschäftsinhaber & Civ. Ingenieur)

Etablissement

für Centralheizungen, Ventilations, Gas, & Wasserleitungs Anlagen.

Budapest am 24. Mai 1874.

Kostenanschlag

für die Königl. ung. Akademie der Künste in Budapest

~~Thlr~~ fl. ~~Reinverlust~~.

Vermittelst der umstehend veranschlagten Heisswasser Heizung sind die auf dem angerechten Plane bezeichneten Räume im Parterre die Bibliothek

auf 12° R und 2 Lesezimmer

auf 16° Reaumur bei jeder äußeren Temperatur zu erwärmen.

Der Anschlag basirt auf doppel Fenstern, ist incl. Transport des Materials und der Montierungskosten berechnet, indeß excl. der Maurer und Tischler Arbeiten sowie deren Materialien.

Entsteht in Folge irgend welcher baulichen Umstände ein Mehrbedarf an Material, oder eine Fahrlässigkeit meiner Leute während der Montage, so sind jene nach den resp. Einheitspreisen, diese nach meinen Selbstkosten zu vergüten.

Die Rohre halten einen Druck von 2000 ~~Kilogramm~~ Zoll Pfund auf den Quadrat ~~Centimeter~~ Zoll aus. In dieser Hinsicht, wie für zweckentsprechende Construction und solide Arbeit übernehme ich eine drei jährige Garantie in der Art, daß ich für die in dieser Periode vorkommende Schäden und Mängel unentgeltliche Abhülfe leiste. Ausgenommen von dieser Garantie sind Schäden, welche nachweislich durch Frost oder Fahrlässigkeit des Heizerpersonals entstanden sind.

Die umstehend specificirte Anschlagssumme ~~Thlr~~ fl. 3698.00 ist in folgenden Raten resp. Terminen zu zahlen:

bei Lieferung der Materialien ~~Thlr~~ fl. 1/3 der Summe

" Fertigstellung und Gutbefund ~~Thlr~~ fl. 1/3 " " und

zweifelnd der Ankauf D. i. bei Montage fl. 1/3 " " .

Sobald der Apparat in Betrieb gesetzt werden kann, ist seine Fertigstellung erfolgt, selbstverständlich ist dieselbe nicht von den Nebenarbeiten, als Anschrauben der Gitter etc. abhängig, da sich diese lediglich nach den Tischlerarbeiten, wozu sie gehören, richten.

verte

Hölziges Material &c:

2000	St	Bretter		
200	Stück	Pfosten zu 4 Zoll		
2	"	Tore		
1	"	Schmiedeisernes Fenster		
1	Posten	Eisenblech für Ofen		
1	"	Eisernes Ofenrohr		
2	Stück	Fallrohre samt Trichter		
2	"	Cisternen		
3	"	Bindrad mit Wasserschöpfer &c		
48	Schuh	Gitter 2 Reihig		
380	"	" 3 "		
900	"	Anlegen zu Spindeln		
2000	"	Montage		
1	Stück	Thermometer		
6	"	Ventilat. Klappen zur Winterung		
		diverse Reparaturen und Nützen		
		Zu Übertrag	fr. Cts.	3324. —
		Maurer Arbeit:		
		Für das Ausbrechen Vorbereiten		
		Fundiren Modernisiren und der		
		Cisternenbindungen etc:	120 —	
		Reinigung, Imprägnirung, Anstrich,		
		Anbringung u. Verputzung der 2 Cisternen	100 —	
		Diverse Arbeiten:		
		Ausbrechen des Fußbodens, Reinigung		
		Abdichten und Herstellung der		
		Eisernen Verschalungen etc:	154 —	
			374 —	
		Gesammt Summa	fr.	3698 00

In C. C. Prov Gefängniß Cassen

im Finanz D. L. Haron

Grill Director

K. k. Academie Gebäude in Pest Open

Parterre

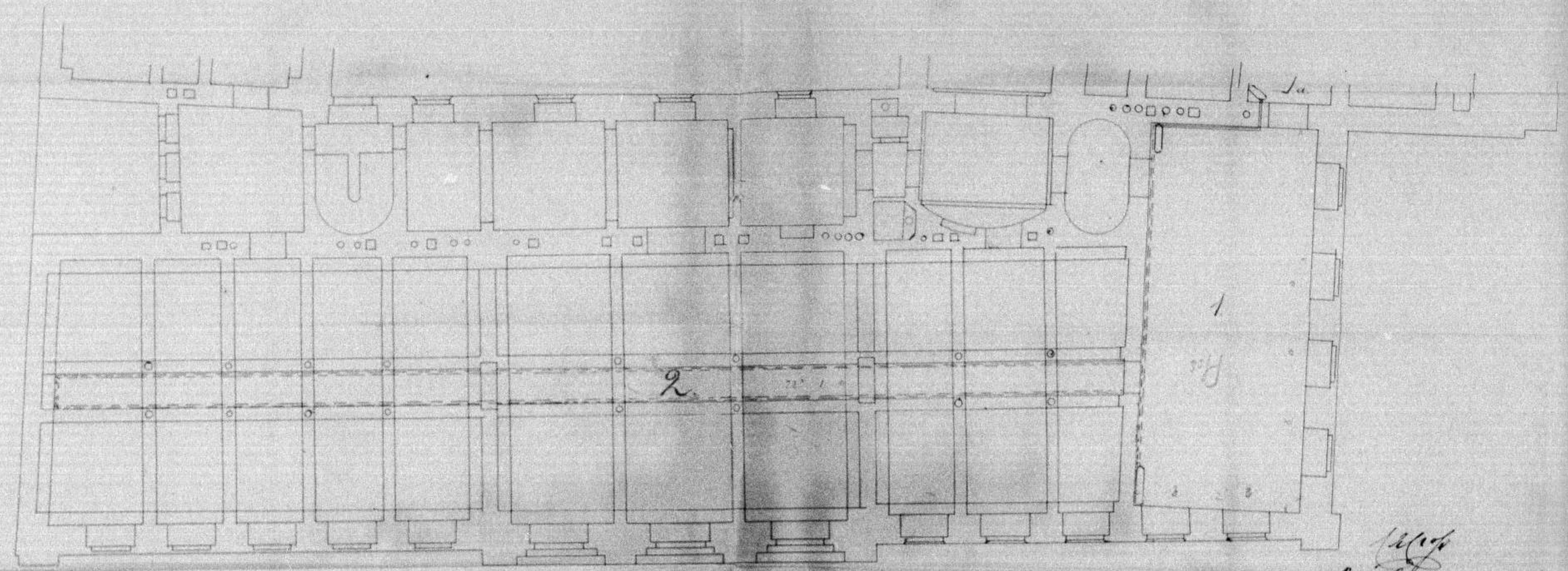

Pest Mai 27. 74.

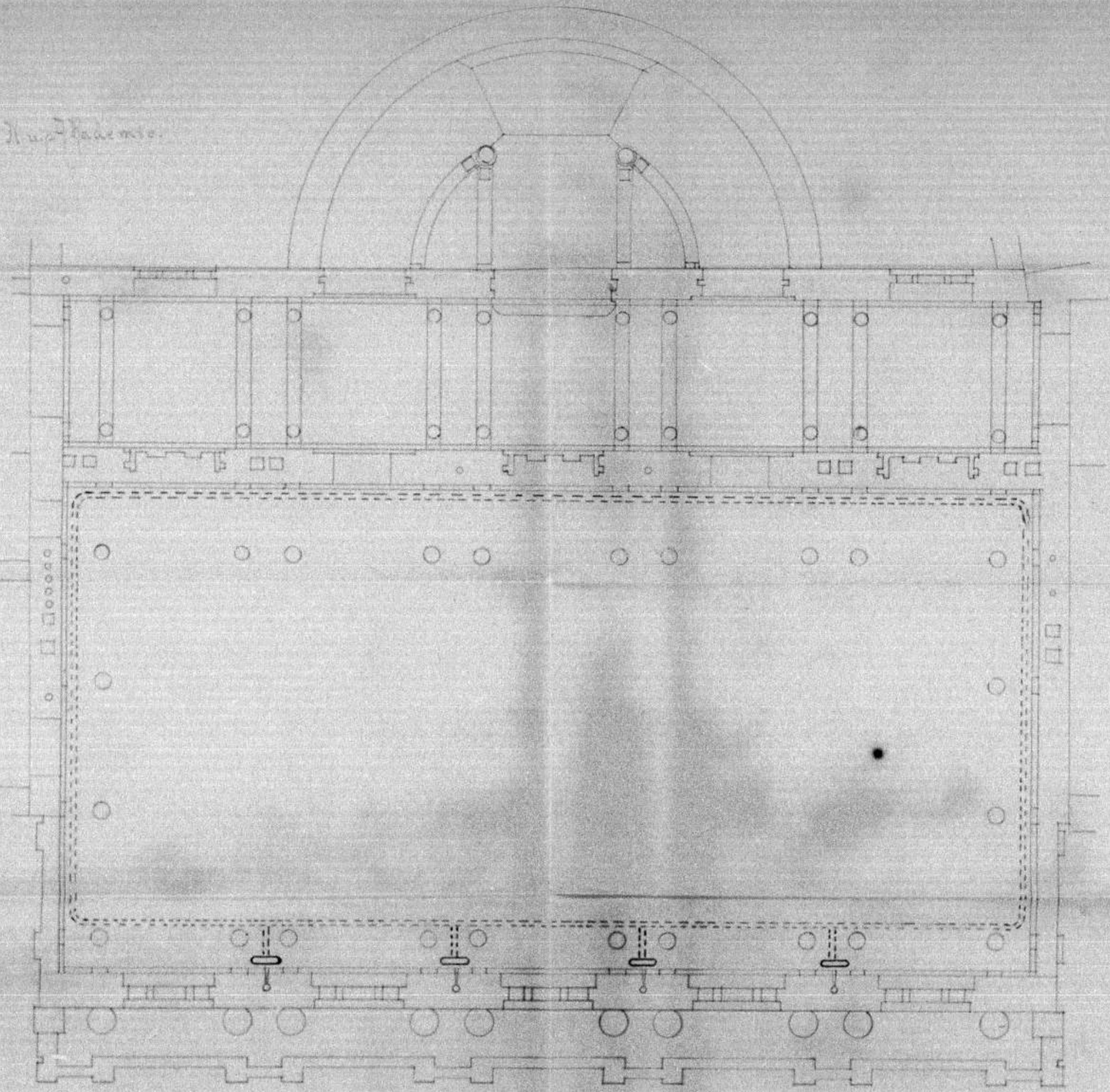

4

6

1

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR
AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1874

KÉZIRATOK

FOLYTATÁSA KÖVETKEZIK